

Ocena realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 ze szczególnym uwzględnieniem roli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 w osiągnięciu jej celów rozwojowych

Raport końcowy

Gdańsk, kwiecień 2017

1 STRESZCZENIE

Raport prezentuje wyniki ewaluacji postępu realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (SRWP 2020) ze szczególnym uwzględnieniem roli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020) w osiąganiu jej celów rozwojowych.

SRWP 2020 jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i narzędzia realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w perspektywie do 2020 r. Strategia wskazuje trzy Cele Strategiczne (Nowoczesna gospodarka, Aktywni mieszkańcy i Atrakcyjna przestrzeń) oraz 10 Celów Operacyjnych. Istotnym elementem Strategii są zobowiązania Samorządu Województwa Pomorskiego (SWP), oczekiwania wobec władz centralnych oraz obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej. W obszarze każdego z Celów Operacyjnych SRWP 2020 wskazuje pożądany stan docelowy oraz formułuje zestaw wskaźników kontekstowych służących do monitorowania sytuacji w danym obszarze tematycznym.

Dokumentami wykonawczymi SRWP 2020 jest sześć Regionalnych Programów Strategicznych (RPS) odpowiadających pogrupowanym Celom Operacyjnym. RPS posiadają własną siatkę Celów Szczegółowych, Priorytetów i Działań oraz zestawy wskaźników. Doprecyzowują one istotę zobowiązań SWP oraz wprowadzają i definiują tzw. przedsięwzięcia strategiczne, czyli kompleksowe projekty angażujące znaczne środki finansowe oraz adresujące najważniejsze problemy i wyzwania rozwojowe w danym obszarze tematycznym.

Zaawansowanie realizacji celów SRWP 2020

Z przeprowadzonej analizy wynika, że realizacja Celów Strategicznych SRWP 2020 przebiega w sposób zasadniczo równomierny. Na obecnym etapie realizacji poszczególnych działań, przedsięwzięć oraz dystrybucji środków programów operacyjnych trudno wskazać Cele Strategiczne istotnie wyróżniające się *in plus* lub *in minus*. Większe zróżnicowanie zaawansowania obserwujemy natomiast na poziomie Celów Operacyjnych SRWP 2020. Jako najbardziej zaawansowane należy wskazać:

1. Wysoki poziom zatrudnienia
2. Sprawny system transportowy
3. Efektywny system edukacji.

Z kolei najmniejsze zaawansowanie obserwujemy w przypadku celów:

1. Wysoki poziom kapitału społecznego
2. Konkurencyjne szkolnictwo wyższe.

Realizacja tych dwóch ostatnich celów jest bardzo ważna z punktu widzenia dalszego rozwoju regionu – jego innowacyjności oraz aktywności i podmiotowości mieszkańców – dlatego też wymagają one szczególnej uwagi, w tym alokacji dodatkowych zasobów oraz redefinicji lub sformułowania nowych zobowiązań SWP.

Zasadniczy wpływ na zaawansowanie i sprawność realizacji poszczególnych Celów Operacyjnych ma dostępność instrumentów wdrożeniowych, tj. zapewnienie źródeł finansowania dla zaplanowanych działań. Dostępność ta jest większa w obszarze celów będących wyraźnymi priorytetami na poziomie UE (takich jak: innowacyjność, czy ochrona środowiska), a także tych, które leżą w bezpośrednich kompetencjach sektora publicznego (edukacja, ochrona zdrowia, transport, energetyka). Interwencja

publiczna jest sprawniej realizowana i bardziej widoczna w przypadku działań, które mają charakter inwestycji infrastrukturalnych (twardych) oraz w przypadku, gdy jest ona mocno skoncentrowana. W obszarze interwencji miękkich (kapitał ludzki, aktywność społeczna itp.) sprawność realizacji działań jest trudniejsza do osiągnięcia, zaś finalny efekt zależy od wielu niezazębiających się ze sobą czynników.

Istotny wpływ na realizację zakładanych celów i oczekiwanych efektów ma sytuacja otoczenia, która może wpływać stymulująco bądź hamująco na osiągnięcie zakładanego punktu docelowego. Należy zwrócić uwagę na dwa kluczowe czynniki wpływające na sprawność (zaawansowanie) realizacji Strategii oraz potrzebę jej ewentualnej modyfikacji. Pierwszy to sytuacja gospodarcza, gdzie przede wszystkim należy zwrócić uwagę na zmianę sytuacji na rynku pracy, tj. spadek bezrobocia i brak wykwalifikowanych pracowników. Drugim jest zmiana sytuacji politycznej, zarówno w kraju jak i zagranicą. Konsekwencje zmian politycznych w kraju wskazują na zastopowanie tendencji decentralizacyjnych oraz zmianę kierunku reform, w szczególności w takich obszarach jak edukacja czy zdrowie, które idą obecnie w innym kierunku niż oczekiwany na etapie definiowania SRWP 2020. Z kolei zmiany polityczne za granicą, będące konsekwencją wyzwań społecznych (ruchy migracyjne, nierówności społeczne, zmiany technologiczne), powodują, że ograniczona zostaje możliwość wykorzystania przez województwo szans zidentyfikowanych na etapie formułowania SRWP 2020. Zmiana otoczenia ma istotne znaczenie, gdyż kierunkowym założeniem formułowania SRWP 2020 było oparcie jej na wykorzystaniu szans oraz wzmocnieniu słabych stron. W obecnej sytuacji te założenia należałoby zweryfikować i oprzeć Strategię w większym stopniu na wykorzystaniu endogenicznych czynników wzrostu.

Układ celów SRWP 2020 i nowe wyzwania

Układ Celów Strategicznych jest zasadniczo poprawny i wymaga jedynie niewielkich modyfikacji porządkowych (w połączeniu ze zmianami na poziomie RPS). Zmiany natomiast rozkład akcentów w ramach zdiagnozowanych wyzwań strategicznych. Widoczny jest trend wyczerpywania się lokalnych zasobów pracy (emigracja zarobkowa, spadek liczby osób w wieku produkcyjnym) oraz dynamiczny wzrost importu siły roboczej (głównie zza wschodniej granicy). Wyzwania związane z tymi zjawiskami należy zaadresować poprzez dostosowanie działań i zobowiązań SWP realizowanych w ramach już zdefiniowanych celów oraz odpowiednią realokację zasobów finansowych.

Ponadto dla większej przejrzystości i spójności pomiędzy dokumentem SRWP 2020 a RPS proponujemy pominięcie warstwy Celów Głównych jaka pojawia się w RPS, albo przereformowanie ich tak, aby ich treść odpowiadała danemu Celowi Strategicznemu lub Operacyjnemu.

Zaawansowanie realizacji zobowiązań SWP

Na stopień zaawansowania poszczególnych Celów Operacyjnych SRWP 2020 istotny wpływ ma stan realizacji zobowiązań SWP. Obecnie za w pełni zrealizowane i zamknięte można uznać dwa zobowiązania. Spośród pozostałych zobowiązań dwanaście jest na etapie realizacji w zakresie zgodnym z założeniami, zaś siedem na etapie realizacji zasadniczych działań, ale przy ograniczonym lub istotnie zmienionym zakresie w stosunku do założeń.

Kluczowymi czynnikami, które negatywnie wpływają na sprawność realizacji zobowiązań są:

- brak zapewnionego adekwatnego finansowania w stosunku do zakresu zobowiązania,

- brak zabezpieczonych środków finansowych na działania będące bezpośrednią konsekwencją realizacji zobowiązania (np. na funkcjonowanie powołanej instytucji w kolejnych latach), co w praktyce wstrzymuje ich pełną realizację,
- konieczność koordynacji działań z wieloma partnerami zaangażowanymi w realizację zobowiązania,
- opóźnienia wynikające z konieczności spełnienia wymogów formalno-prawnych,
- zmiany legislacyjne i inne wynikające z reform realizowanych na poziomie centralnym.

Ze względu na problemy z realizacją niektórych Celów Operacyjnych, jak i sygnalizowane zmiany w rozkładzie istotności pewnych wyzwań strategicznych proponowane jest:

1. sformułowanie w obszarze dwóch pierwszych Celów Strategicznych nowych zobowiązań SWP lub przeformułowanie już istniejących, tak żeby uwzględniały one nowe wyzwania w zakresie przyciągania wykwalifikowanych pracowników i integracji imigrantów;
2. sformułowanie nowych zobowiązań SWP w odniesieniu do Celu Operacyjnego „Wysoki poziom kapitału społecznego”, które zapewniłyby uruchomienie i nadanie odpowiedniej rangi działaniom na rzecz budowania tożsamości regionalnej oraz stymulowania aktywności mieszkańców (np. poprzez program edukacji obywatelskiej);
3. przeformułowanie zobowiązania SWP dotyczącego utworzenia regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych w ten sposób, żeby kreować mechanizmy upowszechniające podejmowanie nowych wyzwań społecznych (takich jak integracja imigrantów, zdrowie psychiczne itp.) oraz przekazywanie realizacji większej części zadań do realizacji organizacjom pozarządowym;
4. zapewnienie niektórym zobowiązaniom (dotyczącym m.in. systemu stypendialnego, oferty dla studentów z zagranicy oraz stymulowania dialogu edukacyjnego) instrumentów realizacji oraz źródeł finansowania niezbędnych do osiągnięcia celów SRWP 2020;
5. przygotowanie oferty zachęcającej JST do przejmowania dróg w zarząd; w przypadku stawiania przez większość JST warunku remontu dróg, co stwarzałoby znaczne obciążenie dla budżetu SWP, należy rozważyć zmodyfikowanie tego zobowiązania lub nawet rezygnację z niego;
6. przyśpieszenie realizacji zobowiązania polegającego na powołaniu Regionalnego Zarządu Publicznego Transportu Zbiorowego oraz stworzenia Systemu Promocji Gospodarczej.

Zaawansowanie realizacji przedsięwzięć strategicznych

Łącznie w ramach sześciu RPS zdefiniowano 24 przedsięwzięcia strategiczne. Najbardziej zaawansowane są przedsięwzięcia wspierające Cel Strategiczny 2. Nieco mniej korzystna sytuacja występuje w przedsięwzięciach przypisanych do Celu Strategicznego 1. Bardziej złożona sytuacja występuje w przypadku Celu Strategicznego 3, w którym część przedsięwzięć znajduje się w fazie przygotowawczej, część w początkowej fazie realizacji, a część można przyporządkować zarówno do fazy przygotowawczej, jak i fazy realizacji.

Możliwości podejmowania działań naprawczych w przypadku przedsięwzięć natrafiających na trudności są bardzo ograniczone. Istotnym problemem jest niedobór środków finansowych, szczególnie gdy źródłem finansowania są inne programy operacyjne niż RPO WP 2014-2020. W tym wypadku jedynym mechanizmem naprawczym jest dalsze aktywne lobbowanie ze strony SWP na rzecz zapewnienia finansowania. W przypadku przedsięwzięć będących w fazie realizacji (zwłaszcza tych, które po fazie działań koordynacyjnych ze strony UMWP są realizowane przez interesariuszy) bardzo

ważne jest jak najszybsze uruchomienie ewaluacji *on-going*, co pozwoliłoby na korygowanie i dalsze koordynowanie działań interesariuszy (dotyczy to m.in. przedsięwzięć w obszarze edukacji czy turystyki).

Znaczenie RPO WP 2014-2020 i ukierunkowanie tematyczne

Elementem badania była ocena trafności przyjętych mechanizmów wdrażania RPO WP 2014-2020 pod kątem ich skuteczności w osiąganiu celów SRWP 2020. RPO WP 2014-2020 zapewnia m.in. finansowanie na realizację zobowiązań SWP i niektórych przedsięwzięć strategicznych. Największy udział w finansowaniu celów SRWP 2020 mają cztery Cele Tematyczne zdefiniowane przez KE:

- Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach (16,9%),
- Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (13,9%),
- Promowanie transportu zbiorowego z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i usuwanie niedoborów przepustowości w najważniejszych infrastrukturach sieciowych (13,8%),
- Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie (12,5%).

Znajduje to odzwierciedlenie w rozkładzie alokacji środków na poszczególne cele operacyjne SRWP 2020: Sprawny system transportowy (19%), Wysoka efektywność przedsiębiorstw (17%), Wysoki poziom zatrudnienia (17%), zaś najmniej: Konkurencyjne szkolnictwo wyższe (1%) i Wysoki poziom kapitału społecznego (4%). Z tego rozkładu wynika, że ukierunkowanie tematyczne jest zgodne z logiką interwencji, gdyż największe środki finansowe są dedykowane kapitałochłonnym inwestycjom infrastrukturalnym oraz działaniom związanym z wyrównywaniem różnic społecznych, w tym w szczególności w zakresie podnoszenia komplementarności i dostępności usług zdrowotnych oraz aktywizacji zawodowej społeczeństwa. Z drugiej strony należy wskazać, że bardzo niska alokacja przewidziana jest w ramach drugiego Celu Tematycznego właściwie sprowadzonego do informatyzacji sektora służby zdrowia (priorytet 2c).

Generalnie należy ocenić, iż ukierunkowanie tematyczne interwencji RPO WP 2014-2020 wzmocnia skuteczność realizacji celów SRWP 2020 oraz poszczególnych RPS. Wynika to z powiązania tematycznego występującego pomiędzy dokumentami i bezpośredniego ulokowania projektów realizujących cele SRWP 2020 i RPS w konkretnych działaniach RPO WP 2014-2020. Analiza rozkładu alokacji wg celów operacyjnych SRWP 2020 pokrywa się z obszarami interwencji wskazanymi przez Cele Tematyczne. Przy takim przekroju widoczny jest brak finansowania przez RPO WP 2014-2020 celu operacyjnego Konkurencyjne szkolnictwo wyższe oraz Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna w ramach realizacji Celu Strategicznego Nowoczesna Gospodarka.

Na podstawie analizy ukierunkowania tematycznego można sformułować następujące wnioski:

- Stosunkowo mała alokacja na informatykę (praktycznie tylko w obszarze RPS Zdrowie dla Pomorza) generalnie wynika z wyboru strategicznego SWP polegającego na pominięciu na poziomie RPO WP 2014-2020 osi cyfrowej. Działania ukierunkowane na rozwój infrastruktury światłowodowej, które zaplanowano w RPS PPK mają jednak swoje źródło finansowania w PO Polska Cyfrowa;
- Nominalnie niewielkie środki zostały skierowane na turystykę pomimo posiadania przez region istotnych walorów w tym obszarze. O ile dostępne środki na infrastrukturę można uznać za wystarczające, to problematyczny jest praktyczny brak źródeł finansowania dla działań uzupełniających, ukierunkowanych na wsparcie tworzenia produktów turystycznych/oferty czasu

wolnego. Zwiększenie środków w tym obszarze przyczyni się do skuteczniejszej realizacji celu operacyjnego 1.3 Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna;

- Na szkolnictwo wyższe (Cel Operacyjny 2) przeznaczana jest relatywnie mała alokacja środków, co wynika z faktu, iż na niektóre działania środki dostępne są na poziomie centralnym. W związku z tym brakuje większych źródeł finansowania na takie działania jak *Study in Pomorskie* oraz na stypendia dla studentów (zobowiązanie SWP). Zasadniczo należałoby zwiększyć alokację środków w zakresie tego celu operacyjnego oraz stymulować gotowość instytucjonalną uczelni wyższych do ich wykorzystania.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania formalno-prawne związane z ewentualnymi zmianami jakie mogłyby zachodzić w dokumencie RPO WP 2014-2020, nie rekomenduje się wprowadzania dalszych korekt w zakresie Celów Tematycznych i Priorytetów Inwestycyjnych do momentu zakończenia większej części projektów realizowanych w ramach RPO WP 2014-2020 i przeprowadzenia ewaluacji *on-going* RPO WP 2014-2020.

Ukierunkowanie terytorialne interwencji

W ramach RPO WP oprócz ukierunkowania tematycznego mamy także do czynienia z terytorialnym ukierunkowaniem interwencji realizowanym poprzez obszary strategicznej interwencji (OSI) oraz Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (dla obszaru metropolitarneho) oraz Zintegrowane Porozumienia Terytorialne.

Na obecnym etapie trudno jest ocenić efektywność oddziaływania OSI na realizację celów SRWP, ponieważ ich przeniesienie na poziom praktyczny ma przede wszystkim wymiar preferencji stosowanych przy ocenie projektów składanych w ramach poszczególnych działań lub poddziałań RPO WP. Na poziomie całej SRWP 2020 alokacja na działania, w odniesieniu do których pojawiają się preferencje lub wskazania na OSI, wynosi ok. 56%, trudno jednak powiedzieć jakie będzie finalne rozdysponowanie środków, ponieważ zależy to zarówno od aktywności interesariuszy, jak i jakości składanych przez nich projektów. Warto jednak zwrócić uwagę na istnienie pewnych niekonsekwencji w stosowaniu OSI na poziomie SRWP 2020 oraz RPO WP 2014-2020, czego skutkiem może być konieczność modyfikacji OSI zapisanych w SRWP 2020.

Pomimo zastosowania OSI jako czynnika ukierunkowującego interwencję użyteczność tego instrumentu (przy zastosowaniu preferencji w ogólnych konkursach) jest ograniczona, zwłaszcza w przypadku OSI o charakterze „pozytywnym” (tj. dotyczących obszarów rozwojowych w naturalny sposób mających zdolność do bardziej skutecznego aplikowania o środki). Większe znaczenie mają niewątpliwie OSI „negatywne” - czyli te, gdzie interwencja ma przyczynić się do wyrównania (zniwelowania) pewnych dysproporcji rozwojowych. W tym wypadku jednak może pojawić się czynnik osłabiający efektywność wskazanych OSI, w postaci zdolności instytucjonalnej podmiotów z danego obszaru do występowania o środki na realizację projektów. Powyższe ryzyko powinno być monitorowane, zaś w ramach działań zaradczych można rozważyć uruchomienie wsparcia z pomocy technicznej w zakresie mobilizacji interesariuszy z obszarów OSI do przygotowania lepszych jakościowo projektów oraz realizacji konkursów dedykowanych wyłącznie do OSI.

Dla ukierunkowania terytorialnego interwencji oprócz OSI zdefiniowanych w SRWP 2020 zastosowano także – w ramach RPO WP 2014-2020 – instrument ZPT i ZIT. W ramach ZPT w trybie konkursowym przy zastosowaniu preferencji planowane jest dofinansowanie ok. 66 projektów uzgodnionych w ramach sześciu MOF o szacunkowej wartości ok. 1,1 mld zł, z czego kwota dofinansowania ma

wynieść ponad 600 mln. Analogicznie w ramach instrumentu ZIT, zastosowanego wyłącznie na obszarze OMT, planowane jest dofinansowanie projektów i pakietów projektów w ramach siedmiu Osi Priorytetowych RPO WP 2014-2020 (w kwocie 1,4 mld zł). Ponadto projekty zdefiniowane w ramach ZIT będą finansowane w czterech osiach POIiŚ 2014-2020 (I, IV, V, VI) na łączną kwotę ok. 3,5 mld zł.

Zastosowanie instrumentów terytorialnych (ZPT oraz ZIT) łączących koncentrację tematyczną z przestrzenną miało na celu uzyskanie kilku korzyści:

1. wzmocnienie zdolności kooperacyjnych i koordynacyjnych różnych JST, funkcjonujących w ramach danego ZPT, w zakresie definiowania komplementarnych celów rozwojowych;
2. stworzenie mechanizmu maksymalizującego użyteczność interwencji publicznej poprzez selekcję i wybór projektów o największej społecznej wartości dodanej dla danego (całego) MOF (a nie pojedynczego podmiotu);
3. zintegrowanie planowania przestrzennego z planowaniem społeczno-gospodarczym (SRWP 2020, RPO WP 2014-2020) dla umożliwienia realizacji polityki rozwoju regionalnego w zakresie rozwoju obszarów miejskich.

W celu zwiększenia wpływu instrumentów terytorialnych na realizację celów SRWP 2020 i RPS wskazane jest przygotowanie projektów wspierających realizację Celu Strategicznego Nowoczesna Gospodarka zarówno w ramach projektów związanych z celami operacyjnymi realizowanymi w RPS Pomorski Port Kreatywności, jak i w ramach RPS Pomorska Podróż. Zwłaszcza w odniesieniu do Celu Operacyjnego Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna projekty realizowane w ramach poszczególnych MOF mogłyby przynieść dodatkowy efekt integracyjny oraz wykreować wartość dodaną poprzez zwiększenie aktywności gospodarczej. Z drugiej strony trzeba mieć na uwadze, iż potencjał (zarówno finansowy jak i organizacyjny) w poszczególnych MOF jest ograniczony w odniesieniu do przygotowania i realizacji nowych projektów. Początkowa faza realizacji RPO WP 2014-2020 nie daje szerokiej podstawy do realnej oceny efektów instrumentów ZPT i ZIT, w tym szczególnie ich wkładu w realizację SRWP 2020. Niewątpliwie dużą wartością instrumentów terytorialnych jest wbudowany w nie mechanizm selekcji projektów. Identyfikacja projektów inwestycyjnych i społecznych niosących ze sobą wartość dodaną dla całego obszaru funkcjonalnego jest czynnikiem mogącym znacznie zwiększyć efektywność interwencji w stosunku do sytuacji wspierania projektów zindywidualizowanych czy partnerskich (gdzie partnerstwa budowane są jedynie z pobudek taktycznych - spełnienia kryterium konkursowego).

Realizacja oczekiwań wobec administracji centralnej

Realizacja celów SRWP 2020 uzależniona jest także od czynników zewnętrznych, które mogą sprzyjać lub utrudniać realizację zadań na poziomie regionalnym. Z tego względu w SRWP 2020 zdefiniowano także oczekiwania wobec administracji centralnej wskazujące na kwestie natury prawnej, organizacyjnej lub inwestycyjnej (finansowej) leżące w gestii rządu, parlamentu i administracji centralnej, które powinny przyczyniać się do stworzenia warunków sprzyjających realizacji SRWP 2020. Łącznie na poziomie Strategii zdefiniowano 59 oczekiwań wobec administracji centralnej, przy czym kilkanaście dodatkowych oczekiwań sformułowano także na poziomie poszczególnych RPS. Z przeglądu oczekiwań i stanu ich realizacji wynika, że łącznie za zrealizowane lub zrealizowane częściowo (tj. w węższym zakresie) można uznać 17% oczekiwań, podczas gdy w trakcie realizacji jest ok. 41%. Oczekiwania dotychczas niezrealizowane stanowią 42%; wśród nich dominują te powiązane z głębszymi zmianami systemowymi i legislacyjnymi.

Rekomendowane jest zredukowanie liczby oczekiwań zapisanych w SRWP 2020 (a także w poszczególnych RPS), tak aby SWP koncentrował swoją uwagę w pierwszej kolejności na tych oczekiwaniach, które mają charakter i znaczenie wyraźnie regionalne oraz przekładają się na realizację przedsięwzięć strategicznych. Konieczne jest także doprecyzowanie tych oczekiwań, które zostały sformułowane jako ogólne hasła, tak aby z ich treści jednoznacznie wynikało o jaki stan docelowy chodzi (tj. ważny dla regionu). Proponujemy, żeby większa część oczekiwań została wyłączona z dokumentu SRWP 2020 i przeniesiona na poziom RPS, tak aby łatwiejsze było ich korygowanie lub aktualizowanie bez konieczności dokonywania zmian w samym dokumencie Strategii.

Wyraźne rozdzielenie ról SWP w SRWP 2020

SRWP 2020 w sferze realizacyjnej zdefiniowało trzy role SWP – inwestora, koordynatora i lidera działań rozwojowych oraz inspiratora. Stworzenie tak szerokiego katalogu ról stoi jednak w sprzeczności z realnymi możliwościami, gdyż siły i środki jakimi dysponuje SWP są bardzo ograniczone. W sytuacji licznych ograniczeń i zewnętrznych uwarunkowań wskazane jest – w naszej ocenie – wyraźniejsze wskazanie realnych sfer rzeczywistej aktywności i odpowiedzialności SWP i wszystkich innych interesariuszy, których działania mają prowadzić do osiągnięcia celów Strategii. Proponujemy rozważenie preredagowania SRWP 2020 i RPS tak, aby wyraźnie wskazać i wydzielić (w formie osobnych rozdziałów/części) te cele i działania, które mają pokrycie w źródłach finansowania z RPO WP 2014-2020 lub mają pełne zabezpieczenie finansowania w innych programach operacyjnych, i w przypadku których SWP kontroluje proces lub podmiot wykonawczy. Byłby to zatem taki komponent SRWP 2020, który jest zasadniczo pod kontrolą SWP w sensie realizacyjnymi i finansowym, i za który SWP w związku z tym może ponosić odpowiedzialność (osiągnięcie adekwatnych wskaźników). Analogicznie w RPS należałoby wskazać i wydzielić wszelkie inne działania (przedsięwzięcia), na które SWP nie ma wpływu ani właścicielskiego, ani finansowego. Taki zbiór stanowiłby zestaw działań interesariuszy współrealizujących cele SRWP 2020, gdzie SWP pełniłby w miarę możliwości rolę inspiratora i koordynatora.

Proponowany podział SRWP 2020 nie ma charakteru wartościującego. Nie oznacza on, że te działania, gdzie SWP jest inwestorem i dla których jest zagwarantowane finansowanie są ważniejsze od pozostałych działań. Ma on na celu tylko wyraźne wskazanie, jak daleko sięga sfera realnego oddziaływania SWP (kompetencje i finansowanie). Za ten pierwszy zbiór działań SWP ponosiłby odpowiedzialność (jako inwestor) i z tego byłby rozliczany (poprzez wskaźniki). W zakresie tego drugiego zbioru SWP musiałby się zachowywać równie aktywnie, ale nie mając możliwości zapewnienia finansowania i nie panując nad procesem wykonawczym, jego rola koncentrowałaby się na wsparciu „doradczym” dla podmiotów realizujących działania objęte SRWP 2020 (np. doradzanie w zakresie pozyskiwania finansowania z innych programów operacyjnych).

2 EXECUTIVE SUMMARY

The report presents the results of the evaluation of the progress of the Pomorskie Region Development Strategy 2020 (Pomorskie RDS 2020), in particular the role of the Pomorskie Regional Operational Programme 2014-2020 (Pomorskie ROP 2014-2020) in achieving its development goals.

PRDS 2020 is the basic strategic document defining the goals and tools for the region's socio-economic development in the perspective of up to 2020. The Strategy sets three Strategic Objectives (Modern Economy, Active Citizens and Attractive Space) and subsequent 10 Operational Objectives. An important element of the Strategy is the set of so-called commitments of the Self-Government of Pomorskie Region (SPR), expectations from central authorities, and areas of supra-regional and international cooperation. Within each of the Operational Goals, the Pomorskie RDS 2020 points out the desired target status and defines a set of context indicators to monitor the situation in a given thematic area.

Six Regional Strategic Programmes (RSPs) - corresponding to proper Operational Objectives – are basic executive documents of Pomorskie RDS 2020. RSPs have their own grid of Specific Objectives, Priorities and Actions, and sets of indicators. They clarify the essence of SPR commitments, introduce and define the so-called strategic investments, i.e. complex projects involving significant financial resources that address key issues and development challenges in a given thematic area.

Progress of Pomorskie RDS 2020 Objectives

The analysis shows that implementation of the Strategic Objectives of the Pomorskie RDS 2020 is proceeding in a sustainable and uniform manner. At the present stage of Pomorskie RDS 2020 implementation – having in mind state of investments and distribution of funds from operational programmes - it is hard to identify Strategic Objectives that are significantly advanced or delayed. On the other hand, a slightly deeper differentiation can be observed at the level of Pomorskie RDS 2020 Operational Objectives. The most advanced ones will include:

1. high employment level
2. efficient transport system
3. efficient education system.

On the other hand, the least advanced objectives are the following:

1. competitive higher education.
2. high level of social capital

Delivery of the latter two objectives is very important for further development of the region (including innovation, activity, and subjectivity) and therefore they require special attention, including the allocation of additional resources and redefinition or formulation of new commitments.

The availability of implementation instruments, i.e. providing funding for planned activities, has a major impact on the advancement and efficiency of individual Operational Objectives. This availability is greater in the area of the objectives that are clear priorities at EU level (such as innovation or the environment), and those that relate to areas within the direct competences of the public sector (education, healthcare, transport, energy). Public intervention is more effective and visible in the case of activities that are in the nature of (hard) infrastructure investments and where it is heavily

concentrated. In the area of soft intervention (human capital, social activity, etc.) effectiveness is lower, and the final effect depends on many non-interrelated factors.

The state of the surrounding environment has a significant impact on the achievement of the assumed objectives; it stimulates or inhibits the attainment of the intended target. One should pay attention to two key factors affecting the efficiency (progress) of Strategy delivery and to the need for its possible modification. The first is the economic situation, where first and foremost attention should be paid to changes in the labour market, i.e. drop in unemployment and lack of skilled workers. The second is a change in the political situation, both at home and abroad. The consequences of political change in the country point to the halting of decentralization tendencies and a shift in the direction of reforms, particularly in areas such as education and health, which are now moving in a different direction than expected at the stage of defining Pomorskie RDS 2020. On the other hand, as a result of political changes abroad following from social challenges (migration flows, social inequalities, technological change) the possibility of the voivodship's making use of the identified chances is diminished at the stage of formulating Pomorskie RDS 2020 may not materialize. The change in the surroundings is important because the basic assumption of Pomorskie RDS 2020 was founded on seizing the opportunities and strengthening the weaknesses. In the current situation, these assumptions should be revised, and the Strategy should be based more on the use of endogenous growth factors.

Arrangement of Pomorskie RDS 2020 objectives and new challenges

The arrangement of the Strategic Objectives is basically sound and requires only minor modifications (in conjunction with changes on the level of RSP). Changes, however, require the distribution of accents within the diagnosed strategic challenges. We can observe a tendency of depletion in local labour resources (labour migration, drop in the number of people in working age) and a dynamic increase in labour force import (mainly from the Eastern Europe). Challenges related to these phenomena should be addressed by adapting SPR actions and commitments under already defined objectives and by appropriate reallocation of financial resources.

Moreover, for greater clarity and coherence between Pomorskie RDS 2020 and RSP, we propose to omit the layer of Main Objectives (as it appears in RSP), or redraft them so that their content corresponds to a given Strategic and Operational Objective.

Progress of SPR commitments

The progress in delivery of the SPR Commitments is significantly affected by the level of achievement of individual operational objectives of Pomorskie RDS 2020. At present, two commitments can be considered fully implemented and closed. Of the remaining commitments, twelve are being implemented in line with the assumptions. Seven commitments are currently at the stage of implementing essential actions but with a limited or significantly changed scope in relation to the initial assumptions.

The key factors that adversely affect the fulfilment of the commitments are the following:

- lack of adequate financing as compared to the scope of commitment,
- shortage of funds for investments that should follow the completion of commitments (which in practice halts complete fulfilment of the commitments),
- necessity to coordinate actions with multiple partners involved in performing the commitment,

- delays following the need to fulfil formal and legal requirements,
- legislative changes and other changes following from reforms undertaken on central level.

Owing to problems in performing some Operational Objectives as well as changes signalled in the distribution of the materiality of certain strategic challenges, the following are proposed:

1. Formulation of new SPR commitments or redefinition of existing ones in the area of the first two Strategic Objectives so that they address new challenges in attracting skilled workers and integrating immigrants,
2. Formulation of new SPR commitments with regard to the Operational Objective "High level of social capital", which would ensure the launching of, and giving an appropriate rank to, activities for building regional identity and stimulating activity on the part of the inhabitants (e.g. through the civic education programme),
3. Reformulating the SPR commitment with regard to creating a regional support system for non-governmental organizations so as to create dissemination mechanisms for addressing new societal challenges (such as immigrant integration, mental health, etc.) and handing over a major part of tasks to non-governmental organizations,
4. Ensuring implementation instruments and funding sources to some commitments that are necessary to achieve Pomorskie RDS 2020 objectives (*inter alia* as regards commitments in the scholarship system and offer for students from abroad, as well as stimulating educational dialogue);
5. Preparing an offer encouraging local government units to take over management of roads,
6. Speeding up the implementation of the commitment to establish the Regional Public Transport Administration and to create a System for Economic Promotion.

Progress of strategic investments

A total of 24 strategic investments have been defined as part of the six RSPs. The most advanced are projects supporting Strategic Objective 2. A slightly less favourable situation occurs in the projects assigned to Strategic Objective 1.

There is a more complex situation for Strategic Objective 3; in this case, some projects are in the preparatory stage, some are in the initial implementation stage, and some can be assigned to both the preparatory stage and the implementation stage.

The ability to undertake corrective actions in the case of investments facing difficulties is very limited. The lack of financial resources, especially when the sources of financing are operational programmes other than Pomorskie ROP 2014-2020 is an essential problem. In this case, the only remedial mechanism involves further active lobbying by the SPR to obtain funding. In the case of projects in the implementation stage (especially those which are implemented by stakeholders following the stage of coordination activities by SPR), it is very important to launch on-going evaluations as soon as possible, which would allow for correcting and further coordinating stakeholder actions (this regards e.g. investments in the field of education or tourism).

Significance of Pomorskie ROP 2014-2020 and thematic orientation

An element of the study was an assessment of the relevance of the mechanisms adopted for the implementation of the Pomorskie ROP 2014-2020 in terms of their effectiveness in achieving the objectives of Pomorskie RDS 2020. Pomorskie ROP 2014-2020 provides, *inter alia*, financing for the

implementation of SPR commitments and some strategic investments. The following four main Thematic Objectives defined by the European Commission have the greatest share in financing Pomorskie RDS 2020 objectives:

- Supporting transformation towards a low carbon economy in all sectors (16.9%),
- Promoting social inclusion and fight against poverty (13.9%),
- Promoting organised transport with respect for the principle of sustainable development and removing capacity shortages in the most vital network infrastructures (13.8%),
- Investing in education, skills and lifelong learning (12.5%).

This is reflected in the distribution of the allocation of funds to particular operational objectives of Pomorskie RDS 2020: Efficient transport system (19%), High Efficiency of enterprises (17%), High employment (17%) and the smallest: Competitive Higher Education (1%) and High Level of social capital (4%).

These distributions show that the thematic orientation is consistent with the intervention logic, since the largest financial resources are dedicated to capital-intensive infrastructure investments and social equality measures, including in particular the enhancement of complementarity and accessibility of health services and the professional activation of society. On the other hand, it should be pointed out that a very low allocation is planned under the second Thematic Objective, properly reduced to providing IT solutions in the healthcare sector (priority 2c). In general it should be appreciated that the thematic orientation of Pomorskie ROP 2014-2020 interventions strengthens the effectiveness of achieving the objectives of Pomorskie RDS 2020 and individual RSP. This follows from a thematic link between the documents and the direct placement of projects implementing the objectives of Pomorskie RDS 2020 and RSP in specific actions of Pomorskie ROP 2014-2020. Analysis of the distribution of allocation according to the operational objectives of Pomorskie RDS 2020 coincides with the areas of intervention indicated by the Thematic Objectives. With such a cross-section, there is a lack of financing by Pomorskie ROP 2014-2020 within the framework of the implementation of the Strategic Objective Modern Economy, in particular the operational objective Competitive higher education and Unique tourist and cultural offer.

Based on the analysis of thematic orientation, the following conclusions can be drawn:

- A relatively small allocation to IT (practically only in RSP Health for Pomeranians) generally results from the strategic choice of SPR, which omits the digital axis on the level of Pomorskie ROP 2014-2020. However, the activities aimed at the development of optical fibre infrastructure, planned in RSP Pomeranian Port of Creativity, have their source of funding in OP Digital Poland,
- In nominal terms, small amounts of money have been allocated to tourism despite the fact that the region has significant values in this area. While the available infrastructure funds can be considered as sufficient, what is problematic is the practical lack of funding for complementary activities aimed at supporting the manufacture of tourist products / the leisure time offer. Increasing resources in this area will contribute to a more effective implementation of operational objective 1.3 (Unique tourist and cultural offer),
- A relatively small allocation of funds goes to Higher education (Operational Objective 2), which results from the fact that some measures are available at central level. As a result, there are no more sources of funding for such activities as *Study in Pomorskie* and scholarships for students (SPR commitment). In principle, the allocation of funds for this operational objective should be

increased, stimulating the institutional readiness of higher education institutions to take advantage of those funds.

Taking into consideration formal and legal conditions related to possible changes that might occur in the Pomorskie ROP 2014-2020 document, it is not recommended to make further corrections in the Thematic Targets and Investment Priorities until the majority of projects implemented within Pomorskie ROP 2014-2020 have been completed, i.e. until the on-going evaluation of Pomorskie ROP 2014-2020.

Territorial orientation of interventions

Within Pomorskie ROP 2014-2020, in addition to the thematic orientation, we are also dealing with territorial orientation of interventions through strategic intervention areas (SIA) and Integrated Territorial Investments – for the metropolitan area (ITI) and Integrated Territorial Agreements (ITA).

At this stage, it is difficult to assess the effectiveness of the SIA impact on the achievement of the Pomorskie RDS 2020 objectives, since their channelling (allocative) role can be observed only ex-post what needs more contests for Pomorskie ROP 2014-2020 funds be announced and completed. At the level of the entire Pomorskie RDS 2020 allocation for actions with respect to which there are preferences or indications for SIA is approximately 56%, but it is difficult to say what the final disbursement of funds will be, as it depends both on stakeholder activity and the quality of the projects submitted by them. It is worth noting, however, that there is some inconsistency in the use of SIA at the level of Pomorskie RDS 2020 and Pomorskie ROP 2014-2020, which may result in the modification of the SIA provided for in Pomorskie RDS 2020.

Despite the use of SIA as a channelling factor, the usefulness of this instrument (using preferences in general contests) is limited, especially in the case of "positive" SIAs (i.e. relating to development areas with a natural ability to apply for funds more effectively). Significantly more important are the "negative" SIAs, those where the intervention is intended to contribute to rebalancing (levelling off) certain development disparities. In this case, however, there may be a factor weakening the efficiency of the said SIAs, in the form of low institutional capacity of entities located in a given area to apply for funding. The above risk should be monitored and, as part of remedial action, one may consider technical support for stakeholder mobilization from SIA to prepare better quality projects as well as competitions dedicated exclusively to SIA.

For the purpose of territorial orientation of interventions, in addition to the SIAs defined in Pomorskie RDS 2020, also the ITA and ITI instrument was also used in the framework of Pomorskie ROP 2014-2020. Within the framework of ITA, following a competition procedure and with the application of preferences, it is planned to co-finance about 66 projects agreed in the framework of six urban functional areas with the estimated value of approx. PLN 1.1 billion, of which the co-financing amount is to exceed PLN 600 million. Similarly, within the framework of the ITI instrument used exclusively in the Tri-City Metropolitan Area, it is planned to co-finance projects and project packages within seven Priority Axes of Pomorskie ROP 2014-2020 (PLN 1.4 billion). In addition, the projects defined within the ITI will be financed from four Priority Axes of OP Infrastructure and Environment 2014-2020 (I, IV, V, VI) for the total amount of approximately PLN 3.5 billion.

The application of territorial instruments (ITA and ITI) combining thematic and spatial concentration aimed at gaining several benefits:

1. Strengthening cooperation and coordination capacity of various local government units, operating within a particular ITA, with regard to defining complementary development objectives,
2. Creating a mechanism to maximise the usefulness of public intervention by selection and choice of projects with the highest social value added for a given (entire) urban functional area (rather than a single entity),
3. Integrating spatial planning with social and economic planning (Pomorskie RDS 2020, Pomorskie ROP 2014-2020) in order to allow implementing a regional development policy (including in particular urban development).

In order to increase the influence of territorial instruments on the achievement of Pomorskie RDS 2020 and RSP goals, it is advisable to prepare projects supporting the implementation of the Strategic Objective *Modern Economy* both within the framework of projects connected with the operational objectives of RSP Pomeranian Port of Creativity and within RSP Pomeranian Journey. Especially with regard to Operational Objective *Unique Tourist and Cultural Projects*, projects implemented under individual urban functional areas could bring an additional integration effect and create added value by increasing economic activity. On the other hand, it must be borne in mind that the potential (both financial and organizational) in individual urban functional areas is limited in relation to the preparation and implementation of new projects. The initial phase of implementation of Pomorskie ROP 2014-2020 does not provide a good basis for a real assessment of the effects of the ITA and ITI instruments, including in particular their contribution to the implementation of Pomorskie RDS 2020. Undoubtedly, a great value of territorial instruments is the project selection mechanism embedded in them. Identifying investment and social projects with value added for the whole functional area is a factor that can significantly increase the effectiveness of interventions as compared to supporting individualized or co called “partner projects” (where partnerships are built only for tactical reasons – to meet the contests requirements and evaluation criteria).

Fulfilment of expectations from central administration

The implementation of Pomorskie RDS 2020 targets also depends on external factors that may favour or hinder the implementation of tasks at regional level. For this reason, Pomorskie RDS 2020 also defined expectations from the central administration, indicating the legal, organizational or investment (financial) issues being the responsibility of the government, the parliament and the central administration, which should contribute to creating conditions supporting the implementation of Pomorskie RDS 2020. In total 59 expectations from the central administration have been defined, with a dozen additional expectations formulated at the level of individual RSPs. It may be concluded from the review of expectations and their realization that 17% of the expectations may be deemed fulfilled or partially fulfilled (i.e. within a narrower range), while 41% are in progress. 42% of expectations have not been fulfilled so far, most of which have to do with deeper systemic and legislative changes.

It is recommended to reduce the number of expectations provided for in Pomorskie RDS 2020 (as well as individual RSP), so that SPR focuses its attention first on those expectations that are of a clear regional character and importance and contribute to the implementation of strategic investments. It is also necessary to clarify those expectations that have been formulated in an imprecise or too general way so that their content clearly states what the target status is (i.e. important for the region). We suggest that the majority of expectations be excluded from Pomorskie RDS 2020 and transferred onto

the level of RSP so that it is easier to correct or update them without having to change the Strategy document itself.

Clear division of SPR roles in Pomorskie RDS 2020

Pomorskie RDS 2020 defined three roles of SPR in the area of implementation – that of investor, coordinator and leader of development activities and inspirer. Creating such a wide catalogue of roles is, however, in contradiction to the real possibilities, because the capacity and resources at the disposal of SPR are limited. In the context of numerous constraints and external conditions, it is advisable, in our view, to point out more clearly the real areas of the actual activity and responsibility of SPR and all other stakeholders, whose actions are to lead to the achievement of the Strategy's objectives. We suggest considering the rewriting of Pomorskie RDS 2020 and RSP so as to clearly identify and separate (in separate chapters / sections) the objectives and actions that are covered by funding sources from Pomorskie ROP 2014-2020 or have funding coverage in other operational programmes, and in the case of which SPR controls the process or the implementing entity. Consequently, this would be a component of the Pomorskie RDS 2020 that is essentially under the control of SPR in terms of implementation and finances, and for which SPR can therefore be held liable (attainment of adequate indicators). Similarly, RSP should indicate and isolate any other activities (projects) that SPR has no control of, neither as owner nor in financial terms. Such a collection would be a set of stakeholder actions that complement Pomorskie RDS 2020 objectives, where the SPR would, as far as possible, play the role of inspirer and coordinator.

The proposed division of Pomorskie RDS 2020 is not evaluative in its nature. It does not mean that those activities where SPR is an investor and for which funding is guaranteed are more important than other activities. Its only aim is to clearly indicate how far the real influence of SPR ranges (competence and funding). SPR would be responsible for this first set of activities (as an investor) and would then be called to account for that (through indicators). In the context of this second set, SPR would have to be equally active, but without the ability to provide funding and without control of the executive process its role would focus on "advisory" support (mainly with regard to obtaining funding from other operational programmes).

3 SPIS TREŚCI

1	Streszczenie	2
2	EXECUTIVE SUMMARY.....	9
4	Wykaz skrótów	18
5	Wprowadzenie	21
5.1	Uzasadnienie realizacji badania	21
5.2	Cele badania	22
5.3	Opis przedmiotu badania	22
5.4	Zastosowana metodyka.....	24
5.5	Kontekst badania.....	25
6	Stan realizacji SRWP 2020	27
6.1	Sprawność realizacji Celów strategicznych i operacyjnych.....	27
6.1.1	Cel Strategiczny 1 - Nowoczesna Gospodarka.....	29
6.1.2	Cel strategiczny 2 - Aktywni Mieszkańcy	34
6.1.3	Cel Strategiczny 3 - Atrakcyjna Przestrzeń	41
6.1.4	Metodologia	44
6.2	Zaawansowanie w realizacji zobowiązań SWP wynikających z SRWP 2020	47
6.3	Przedsięwzięcia strategiczne	61
6.4	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego.....	73
6.5	Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej	75
7	Wpływ interwencji tematycznej i terytorialnej RPO WP 2014-2020 na realizację celów SRWP 2020 i RPS.....	79
7.1	Ukierunkowanie tematyczne interwencji w RPO WP 2014-2020 a cele SRWP 2020 i RPS... 79	
7.2	Obszary Strategicznej Interwencji w RPO WP 2014-2020 a cele SRWP 2020 I RPS	85
7.3	Instrumenty terytorialne ZIT i ZPT w RPO WP 2014-2020 a cele SRWP 2020 i RPS.....	94
8	Obszary najkorzystniejszych zmian	99
9	Czynniki sukcesu/porażki SRWP 2020	101
10	Aktualizacja SRWP 2020	104
11	Tabela rekomendacji	121
12	Stan realizacji strategii na poziomie RPS.....	128
12.1	CEL STRATEGICZNY 1 – NOWOCZESNA GOSPODARKA	128
12.1.1	RPS Pomorski Port Kreatywności.....	128

12.1.2	RPS Pomorska Podróż.....	161
12.2	CEL STRATEGICZNY 2 – AKTYWNI MIESZKAŃCY	185
12.2.1	RPS Aktywni Pomorzanie.....	185
12.2.2	RPS Zdrowie dla Pomorzan.....	213
12.3	CEL STRATEGICZNY 3 – ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ	247
12.3.1	RPS Mobilne Pomorze	247
12.3.2	RPS Ekoefektywne Pomorze.....	276

4 WYKAZ SKRÓTÓW

Skrót	Objaśnienie
B+R	Badania i rozwój
CEN	Centrum Edukacji Nauczycieli
CG	Cel główny
CIT	<i>Corporate income tax</i> – podatek od osób prawnych (dosłownie: korporacji)
CO	Cel operacyjny
CS	Cel strategiczny
CSIOZ	Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia
CSz	Cel szczegółowy
CT	Cel Tematyczny
DCT	<i>Deepwater Container Terminal</i> (głębokowodny terminal kontenerowy)
DRG	Departament Rozwoju Gospodarczego
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GARG	Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GOIA	Gdańska Okręgowa Izba Aptekarska
GUMed	Gdański Uniwersytet Medyczny
ICT	<i>Internet and Communication Technology</i> (Internet i technologie komunikacyjne)
ISP	Inteligentne Specjalizacje Pomorza
IZ	Instytucja Zarządzająca
JST	Jednostka / jednostki samorządu terytorialnego
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
MKIDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MŚ	Ministerstwo Środowiska
NCBR	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	<i>Non governmental organization</i> (organizacja pozarządowa)
ODN	Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
OIL	Okręgowa Izba lekarska
OIPiP	Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych
OMT	Obszar Metropolitalny Trójmiasta
OP	Oś Priorytetowa
OSI	Obszary Strategicznej Interwencji
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZE	Odnawialna Źródła Energii
P3W	Pomorski Trójkąt Wiedzy
PACS	System archiwizacji obrazu i komunikacji (ang. picture archiving and communication system)
PI	Priorytet Inwestycyjny
PIT	<i>Personal Income Tax</i> – podatek od osób fizycznych

PIU	Polska Izba Ubezpieczeń
PKM	Pomorska Kolej Metropolitalna
PoFoS	Pomorskie Forum Samorządowe ds. Profilaktyki i Promocji Zdrowia
POIR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
POIiŚ 2007-2013	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013
POIiŚ 2014-2020	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
PO PC	Program Operacyjny Polska Cyfrowa
PORP	Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy
POT	Polska Organizacja Turystyczna
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
POW NFZ	Pomorski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia
PPG WP	Plan Promocji Gospodarczej Województwa Pomorskiego
PPNT	Pomorski Park Naukowo-Technologiczny
PRDPP	Pomorska Rada Działalności Pożytku Publicznego
PROP	Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych
PROW	Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich
PSME	Pomorski System Monitoringu i Ewaluacji
PTPZ	Polskie Towarzystwo Programów Zdrowotnych
PZPOZ	Pomorski Związek Pracodawców Ochrony Zdrowia
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
PUW	Pomorski Urząd Wojewódzki
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RPS AP	Regionalny Program Strategiczny Aktywni Pomoranie
RPS EP	Regionalny Program Strategiczny Ekoefektywne Pomorze
RPS MP	Regionalny Program Strategiczny Mobilne Pomorze
RPS PP	Regionalny Program Strategiczny Pomorska Podróż
RPS PPK	Regionalny Program Strategiczny Pomorski Port Kreatywności
RPS ZdP	Regionalny Program Strategiczny Zdrowie dla Pomorzan
RSMiEPZ	Regionalny System Monitorowania i Ewaluacji Programów Zdrowotnych
RPO WP 2007-2013	Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013
RPO WP 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020
RPZ	Regionalny Program Zdrowotny
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku
SPZOZ	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
SRWP 2020	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020
SWP	Samorząd Województwa Pomorskiego
SZOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
TEN-T	Transeuropejska Sieć Transportowa
TEU	<i>Twenty Feet Equivalent Unit</i> (ekwiwalent kontenera 20. stopowego)
TIK	Technologie informacyjno-komunikacyjne
UE	Unia Europejska
UMWP	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
UTK	Urząd Transportu Kolejowego
WOMP	Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

ZDW	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZPT	Zintegrowane Porozumienia Terytorialne
ZMiUWWP	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego
ZTPO	Zakład termicznego przetwarzania odpadów
ZWP	Zarząd Województwa Pomorskiego

5 WPROWADZENIE

5.1 UZASADNIENIE REALIZACJI BADANIA

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (SRWP 2020) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i narzędzia realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w perspektywie do 2020 r. Opracowanie Strategii poprzedziły kilkuletnie prace diagnostyczne i prognostyczne oraz proces konsultacji społecznych. Ich efektem było połączenie warstwy planowania społeczno-gospodarczego (preferencje tematyczne) z planowaniem przestrzennym (obszary strategicznej interwencji) pozwalające podnieść efektywność interwencji publicznej. Strategia wskazała trzy zagregowane Cele Strategiczne (Nowoczesna gospodarka, Aktywni mieszkańcy i Atrakcyjna przestrzeń), które zostały skonkretyzowane poprzez wskazanie 10 Celów Operacyjnych. Dalszym uszczegółowieniem są wskazane w Strategii kierunki działań i wskaźników kontekstowe. Dokumentami wykonawczymi Strategii jest sześć tzw. Regionalnych Programów Strategicznych (RPS) odpowiadających poszczególnym Celom Operacyjnym, zawierających szczegółowe zestawienia priorytetów i adekwatnych działań oraz zestawy wskaźników. Ważnym narzędziem wspierających realizację poszczególnych Celów Operacyjnych są tzw. przedsięwzięcia strategiczne (zdefiniowane w RPS), czyli kompleksowe projekty – na ogół angażujące znaczne środki finansowe – adresujące najważniejsze problemy i wyzwania rozwojowe w danym obszarze tematycznym.

Szczególnie złożoną warstwę Strategii stanowi jej „płaszczyzna” finansowa. Strategia bazuje zasadniczo na następujących źródłach finansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020), krajowe programy operacyjne (np. POIiŚ 2014-2020), programy centralne (rządowe) oraz środki w dyspozycji SWP. Ponieważ programy operacyjne posiadają własny reżim regulacyjny niemożliwe było uzyskanie pełnej zbieżności pomiędzy działaniami zapisanymi w Strategii – wskazującymi preferowany sposób dochodzenia do danego celu - a sposobem dysponowania środkami finansowymi. Rozczłonkowanie działań i zadań pomiędzy różne źródła finansowania (np. różne programy operacyjne) zmusza do znacznego wysiłku w pozyskiwaniu środków, co rodzi różne ryzyka mogące nawet zagrozić pewnym celom Strategii.

Ze względu na zmiany zachodzące w otoczeniu społeczno-gospodarczym oraz interakcje pomiędzy celami Strategii a źródłami finansowania niezbędna jest cykliczna ocena stanu realizacji SRWP 2020 (konieczność przeprowadzania cyklicznych przeglądów zapisano także w samej Strategii). Istotą badania, którego wyniki zostały opisane w niniejszym raporcie jest ocena stanu realizacji poszczególnych elementów składowych SRWP 2020 (cele, zobowiązania, oczekiwania), działań realizowanych na poziomie poszczególnych Regionalnych Programów Strategicznych oraz stopnia w jakim prowadzone działania przekładają się na osiągnięcie zakładanych celów interwencji publicznej. Zakres badania obejmuje również ocenę stopnia skuteczności realizacji Celów Strategicznych i Operacyjnych SRWP 2020 oraz wskazanie ewentualnej potrzeby i zakresu modyfikacji Strategii.

Układ raportu jest następujący. W części wstępnej przedstawione są ogólne uwagi na temat celów badania, zakresu i zastosowanej metodyki. Dalej zaprezentowane są syntetycznie kwestie „horyzontalne” dotyczące przede wszystkim stanu realizacji poszczególnych elementów składowych Strategii. Tu też znalazły się wnioski co do aktualizacji Strategii. W dalszej części omówiony jest stan realizacji poszczególnych RPS z zachowaniem – w miarę możliwości - jednolitego układu podrozdziałów odpowiadających zagadnieniom badawczym wskazanym przez Zamawiającego. W załącznikach

umieszczono studia przypadków, spis wykorzystanych materiałów, przeprowadzonych wywiadów oraz zestawienie narzędzi badawczych.

Kończąc słowo wprowadzenia chcielibyśmy zwrócić szczególną uwagę na cel ewaluacji. Jakkolwiek cele badania są wskazane poniżej (następny podrozdział) istotne dla nas było zrozumienie nie tyle „litery” tych zapisów co „ducha” (faktycznego celu interwencji a nie celu realizacji jakiegoś przedsięwzięcia rozumianego np. jako realizacja zakresu rzeczowego). Otóż nasze rozumienie ewaluacji sprowadzało się do oceny stopnia spójności pomiędzy istotą interwencji publicznej, jej realizacją i efektami. Cel interwencji rozumiemy jako usunięcie lub zminimalizowanie jakiegoś (istotnego społecznie lub gospodarczo) problemu, a nie zrealizowanie określonego zbioru działań rzeczowych, tj. doprowadzenie jakiejś inwestycji do końca. Logika badania została podporządkowana takiemu nadrzędnemu celowi.

5.2 CELE BADANIA

Głównym celem badania jest ocena realizacji SRWP 2020, w tym jej narzędzi realizacyjnych – RPS, ze szczególnym uwzględnieniem roli RPO WP 2014-2020 w osiąganiu celów rozwojowych Strategii. Do szczegółowych celów badania należy:

1. Ocena postępu realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych SRWP 2020 oraz celów szczegółowych RPS w kontekście działań podjętych przez Samorząd Województwa Pomorskiego,
2. Ocena trafności przyjętych mechanizmów wdrażania RPO WP 2014-2020 w skutecznym osiąganiu celów strategicznych i celów operacyjnych SRWP 2020 oraz celów szczegółowych RPS. Identyfikacja mechanizmów wzmacniających lub ograniczających skuteczność realizowanych projektów w osiąganiu powyższych celów,
3. Sformułowanie rekomendacji dotyczących aktualizacji SRWP 2020 oraz RPS, w tym sposobów usprawnienia mechanizmów ich realizacji.

5.3 OPIS PRZEDMIOTU BADANIA

Zakres przedmiotowy badania objął działania podjęte w celu realizacji zapisów SRWP 2020 oraz sześciu RPS. Dotyczy to w szczególności przedsięwzięć strategicznych realizowanych przez różne podmioty – samorząd województwa i jego komórki organizacyjne oraz podmioty zależne i innych interesariuszy wskazanych w RPS. Badanie obejmowało także analizę narzędzi innych niż przedsięwzięcia strategiczne (dofinansowanie projektów realizowane w tryb konkursowym i pozakonkursowym), o ile ich źródłem finansowania są przynajmniej częściowo środki publiczne, w tym projekty dofinansowane w ramach RPO WP 2014-2020. Badanie objęło działania podejmowane w okresie lat 2013-2016 na terenie województwa pomorskiego. Zakres podmiotowy dotyczył przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, w tym kierowników poszczególnych RPS, przedstawicieli Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Pośredniczących RPO WP 2014-2020, a także przedstawicieli głównych grup interesariuszy SRWP 2020 i/lub RPS. Badaniem objęto także ekspertów niepowiązanych z UMWP.

Ocena realizowanych działań była prowadzona z punktu widzenia dwóch kryteriów:

- kryterium trafności – rozumianej jako ocena adekwatności zaplanowanej i wdrażanej interwencji RPO WP 2014-2020 w relacji do celów SRWP 2020 i RPS,
- kryterium skuteczność – rozumianej jako stopień realizacji celów SRWP 2020 oraz RPS, a także jako stopień, w jakim interwencja RPO WP 2014-2020 przyczynia się do realizacji celów SRWP 2020 i RPS.

Głównymi odbiorcami badania jest Zarząd Województwa Pomorskiego, który odpowiada za przygotowanie i wdrażanie SRWP 2020 i sześciu RPS oraz pełni rolę Instytucji Zarządzającej RPO WP 2014-2020, a także Sejmik Województwa Pomorskiego, który przyjmuje SRWP 2020 i okresowe oceny jej realizacji. W szerszym ujęciu odbiorcami badania będą: Zespół Sterujący Strategią, Zespoły Zarządzające RPS, Komitet Monitorujący RPO WP 2014-2020 oraz inne komitety, rady i ciała doradcze funkcjonujące w regionie. Wyniki badania mogą być również wykorzystane przez inne podmioty sektora publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym, partnerów społecznych i gospodarczych z województwa, środowisko naukowe, sektor pozarządowy oraz mieszkańców. Zestaw pytań badawczych wskazanych przez Zamawiającego prezentuje tabela poniżej.

Tabela 1. Pytania badawcze wskazane przez Zamawiającego

Cele	Pytania badawcze	Kryteria ewaluacyjne
Cel główny: ocena realizacji SRWP 2020 (w tym jej instrumentów realizacyjnych - RPS) ze szczególnym uwzględnieniem roli RPO WP 2014-2020 w osiągnięciu celów rozwojowych Strategii		
Ocena postępu realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych SRWP 2020 oraz celów szczegółowych RPS w kontekście działań podjętych przez Samorząd Województwa Pomorskiego.	1.1. Które CS i CO SRWP 2020 oraz CSz RPS realizowane są najsprawniej, a które najslabiej? Jaki jest postęp ich realizacji?	Skuteczność
	1.2. Jakie czynniki miały wpływ/decydowały o sukcesie/trudnościach realizacji poszczególnych CS i CO/Zobowiązań SWP/przedsięwzięć strategicznych?	Skuteczność
	1.3. Jaki jest stan zaawansowania Zobowiązań SWP oraz przedsięwzięć strategicznych zawartych w SRWP 2020 i RPS? Które należy uznać za najtrudniejsze w realizacji – dlaczego?	Skuteczność
	1.4. Które oczekiwania wobec władz centralnych zostały spełnione? Które są najbardziej zaawansowane, a które wymagają wzmocnienia działań? Czy istnieje zagrożenie niespełnienia oczekiwań wobec rządu? Jeśli tak, to których?	Skuteczność
Ocena trafności przyjętych mechanizmów wdrażania RPO WP 2014-2020 pod kątem ich skuteczności w osiągnięciu CS i CO SRWP 2020 oraz CSz RPS. Identyfikacja mechanizmów wzmacniających lub ograniczających skuteczność Programu w osiągnięciu powyższych celów.	2.1. Które priorytety inwestycyjne (w tym działania i typy projektów) RPO WP 2014-2020 w największym stopniu, a które w najmniejszym stopniu służą realizacji celów SRWP 2020 i RPS? Które przyczyniają się do realizacji celów bezpośrednio, a które pośrednio?	Trafność
	2.2. W jakim zakresie i w jakim stopniu ukierunkowanie tematyczne interwencji RPO WP 2014-2020 wzmacnia skuteczność realizacji celów SRWP 2020 i RPS?	Trafność
	2.3. Czy terytorialne ukierunkowania interwencji (Obszary Strategicznej Interwencji) RPO WP 2014-2020 są skutecznym mechanizmem służącym osiągnięciu celów SRWP 2020 i RPS? Które z nich przynoszą/przyniosą największy, a które najmniejszy efekt?	Trafność
	2.4. Jaka rolę odegrają instrumenty terytorialne w ramach systemu realizacji RPO WP 2014-2020 tj. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) oraz Zintegrowane Porozumienia Terytorialne (ZPT) w osiągnięciu celów SRWP 2020 i RPS? Które z nich przyniosą największy, a które najmniejszy efekt?	Trafność/ Skuteczność

	2.5. Jakie są mechanizmy wzmacniające lub ograniczające skuteczność realizowanych projektów w ramach RPO WP 2014-2020 w osiągnięciu celów SRWP 2020 i RPS?	Trafność/ Skuteczność
	2.6. W jaki sposób realizowane projekty oraz planowane przedsięwzięcia strategiczne w ramach RPO WP 2014-2020 wpłyną na/wzmocnią osiągnięcie poszczególnych CS i CO SRWP 2020 oraz CSz RPS? Jak wpłyną na realizację Zobowiązań SWP określonych w SRWP 2020 i RPS?	Trafność/ Skuteczność
	2.7. Czy i w jakim stopniu realizacja RPO WP 2014-2020 wpływa/wpływie na osiągnięcie wartości założonych wskaźników SRWP 2020 i RPS?	Trafność/ Skuteczność
	2.8. W jakich obszarach życia społeczno-gospodarczego regionu RPO WP 2014-2020 może przynieść najkorzystniejsze zmiany z punktu widzenia celów SRWP 2020 i RPS?	Trafność
Sformułowanie rekomendacji dotyczących aktualizacji SRWP 2020 oraz RPS, w tym sposobów usprawnienia mechanizmów ich realizacji.	3.1. Jakie można zidentyfikować ryzyka dotyczące wdrażania SRWP 2020 lub RPS?	Trafność/ Skuteczność
	3.2. Jaki jest „plan naprawczy” dla najmniej zaawansowanych realizacyjnie CO i CS, Zobowiązań SWP oraz przedsięwzięć strategicznych w ramach SRWP 2020 i RPS?	Trafność/ Skuteczność
	3.3. Jakie można zidentyfikować ryzyka dotyczące wdrażania RPO WP 2014-2020, które mogą wpłynąć na realizację celów SRWP 2020 oraz jej instrumentów – RPS?	Trafność/ Skuteczność
	3.4. Czy, a jeśli tak to jakie działania należy podjąć w celu wzmocnienia efektów interwencji RPO WP 2014-2020 w kontekście realizacji celów SRWP 2020 i RPS?	Trafność/ Skuteczność
	3.5. W jakim zakresie należy zaktualizować SRWP 2020 i/lub RPS?	Trafność

Źródło: Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia (materiały Zamawiającego)

5.4 ZASTOSOWANA METODYKA

SRWP 2020 oraz poszczególne RPS stanowią rozbudowany system celów i działań obejmujących bardzo różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ze względu na znaczną tematyczną „rozłączność” poszczególnych RPS, dla utrzymania logiczności i spójności analizy, konieczne było przyjęcie sześciu RPS za podstawowy przedmiot obserwacji. Stąd też układ rozdziałów raportu odpowiada podziałowi na sześć RPS przypisanych do trzech Celów Strategicznych SRWP 2020. W pracach analitycznych wykorzystano cztery techniki:

- **Desk research** - analiza danych zastanych była podstawową i wyjściową techniką umożliwiającą zarówno zgromadzenie materiału analitycznego wykorzystanego w odpowiedziach na poszczególne pytania badawcze, jak i właściwe ukierunkowanie badania z wykorzystaniem innych technik (wywiady bezpośrednie, badania fokusowe). Ze względu na bardzo szeroki zakres tematyczny RPS i realizowanych w ramach nich przedsięwzięć strategicznych i innych działań realizowanych w oparciu o różne programy operacyjne, oprócz dokumentacji dotyczącej bezpośrednio SRWP 2020 i RPO WP 2014-2020, konieczne było także

sięgnięcie po szeroki wachlarz innych materiałów. Ich lista bibliograficzna została zamieszczona w załączniku nr 1,

- **Wywiady bezpośrednie** - w trakcie badania przeprowadzono łącznie 40 wywiadów z kierownikami poszczególnych RPS oraz pracownikami merytorycznymi właściwych komórek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego (z kilkoma osobami wywiady zostały przeprowadzone dwu lub trzykrotnie¹). Wywiady przeprowadzono także z osobami (kierownikami, koordynatorami) odpowiedzialnymi za kluczowe przedsięwzięcia strategiczne bądź też poszczególne zadania (projekty) realizowane w ramach tych przedsięwzięć. Wywiady prowadzone były w oparciu o ramowy scenariusz (załącznik nr 4). W trakcie badania konieczne okazało się także przeprowadzenie kilku wywiadów (bezpośrednich, telefonicznych) z ekspertami z niektórych dziedzin (ochrona środowiska, transport, gospodarka odpadami). Lista respondentów, z którymi przeprowadzono wywiady została zamieszczona w załączniku nr 2,
- **Wywiad zogniskowany (FGI)** – w końcowej fazie badania przeprowadzono sześć wywiadów zogniskowanych, w których uczestniczyły osoby zaangażowane w realizację poszczególnych RPS (kierownicy, kluczowi pracownicy), jak i przede wszystkim eksperci zewnętrzni (4-8 osób) specjalizujący się w danym obszarze tematycznym, niepowiązani z UMWP. Celem wywiadów zogniskowanych było przedyskutowanie kluczowych wniosków płynących z badania, stanu realizacji celów, adekwatności poszczególnych działań, a także poprawności zdefiniowania niektórych wskaźników,
- **Studia przypadków** – ze względu na znaczne zróżnicowanie tematyczne i przedmiotowe działań realizowanych w poszczególnych RPS dla prawidłowego wnioskowania na temat np. skuteczności interwencji publicznej czy czynników determinujących sukces/porażkę, koniecznością stało się zastosowanie techniki studium przypadku. W ten sposób poddano analizie łącznie 8 przedsięwzięć strategicznych. Wybór przedsięwzięć do analizy został uzgodniony z Zamawiającym. Studia przypadków zostały opracowane w oparciu o analizę danych zastanych oraz wywiady bezpośrednie z kierownikami/koordynatorami tych przedsięwzięć. Studia przypadków zostały zamieszczone w załączniku nr 3.

5.5 KONTEKST BADANIA

SRWP 2020 została opracowana pod koniec 2012 roku dla ukierunkowania i usystematyzowania interwencji publicznej podejmowanej przez Samorząd Województwa Pomorskiego (SWP) oraz innych kluczowych interesariuszy regionalnych. Poprzez wybór wiązki celów i sposobów ich osiągnięcia Strategia miała zapewnić optymalną alokację sił i środków finansowych, umożliwiającą maksymalizację efektów interwencji. Głównym źródłem finansowania zaplanowanych działań miały być środki własne SWP oraz fundusze strukturalne dystrybuowane w ramach programów operacyjnych – regionalnego oraz krajowych. Ze względu na sieciowy i wielopodmiotowy charakter regionalnej struktury społeczno-gospodarczej w Strategię wbudowano zarówno zadania, których Samorząd Województwa jest niejako

¹ Liczba 40 wywiadów dotyczy osób (nie uwzględnia kolejnych wywiadów z tymi samymi osobami).

właścicielem – rola inwestora w pełni kontrolującego dany proces – jak i zadania wykonywane przez innych interesariuszy. W tym ostatnim wypadku rola samorządu miałyby polegać na koordynacji i inspiracji.

W oparciu o diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej oraz wieloetapowy proces konsultacji społecznych dokonano wskazania 10 strategicznych wyzwań² stojących przed województwem pomorskim. Na tej podstawie sformułowano wiązkę kluczowych celów Strategii: trzy Cele Strategiczne i towarzyszących im 10 Celów Operacyjnych. Cele te zostały następnie zoperacjonalizowane i obudowane konkretnymi działaniami ujętymi w formułę sześciu RPS, mających zasadniczo charakter problemowo-sektorowy. Poszczególne RPS adresują od jednego do trzech celów operacyjnych tworząc odrębny, hierarchiczny układ celów, priorytetów i działań. Układ porządkowy RPS jest identyczny. Składa się on z Celów Szczegółowych, które następnie podzielone są na priorytety, do których z kolei przypisane zostały zbiory kilku działań wskazujących zakres interwencji (typy przedsięwzięć). Łącznie sześć RPS zawiera 16 Celów Szczegółowych, 40 priorytetów i 95 działań. RPS zawierają i uszczegóławiają trzy istotne elementy: przedsięwzięcia strategiczne, zobowiązania Samorządu Województwa oraz tzw. oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego. Przedsięwzięcia strategiczne są pojedynczymi lub kilkuzadaniowymi projektami mającymi na ogół charakter inwestycyjny i dużą wartość finansową. Zostały one przypisane do poszczególnych priorytetów i działań, stanowiąc jednocześnie ich kluczowy element. Łącznie w ramach wszystkie RPS ustanowiono 28 takich przedsięwzięć. Zobowiązania SWP to z kolei zakres działań, jakie powinien podjąć Samorząd i za które bierze pełną odpowiedzialność. Zobowiązania te sformułowano na poziomie Celów Szczegółowych. Ich zadaniem jest tworzenie warunków umożliwiających lub ułatwiających realizację poszczególnych celów. Oczekiwania wobec administracji centralnej są natomiast zbiorami działań (inwestycyjnych, legislacyjnych, organizacyjnych), realizowanymi z poziomu administracji centralnej, które SWP uznaje za istotny element otoczenia warunkującego (wspierającego lub blokującego) skuteczność realizacji Strategii. Zadaniem Samorządu, w tym kontekście, jest takie oddziaływanie (informacyjne, inspiracyjne, propagandowe) na administrację centralną, aby to otoczenie uczynić jak najbardziej przyjaznym i wzmacniającym działania prowadzone z poziomu regionu.

Łącznie z RPS, Strategia stanowi złożoną macierz celów, priorytetów, działań, zobowiązań i oczekiwań o różnym stopniu szczegółowości i różnym stopniu kontroli przez Samorząd danego działania czy procesu.

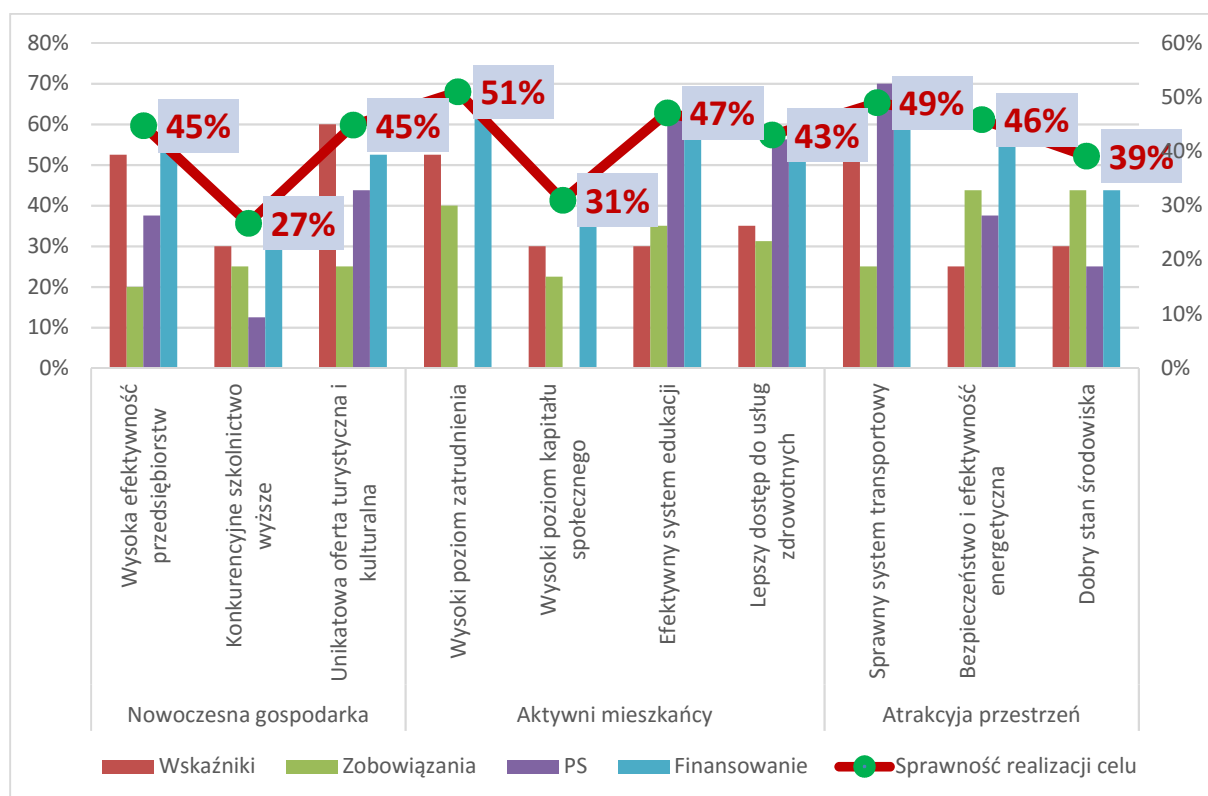
² 1. Zatrudnienie i stan zdrowia mieszkańców. 2. Usługi edukacyjne i konkurencyjność uczelni. 3. Powiązania gospodarcze. 4. Kapitał społeczny i tożsamość regionalna. 5. Dostępność transportowa. 6. Obszary o nie w pełni uruchomionych potencjałach. 7. Dostęp do usług publicznych. 8. Bezpieczeństwo energetyczne i eko-technologie. 9. Zarządzanie przestrzenią. 10. Zdolność instytucjonalna.

6 STAN REALIZACJI SRWP 2020

6.1 SPRAWNOŚĆ REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH

Z przeprowadzonej analizy działań podejmowanych w ramach SRWP 2020 – realizowanych zobowiązań SWP, przedsięwzięć strategicznych, działań RPO WP 2014-2020 i innych programów operacyjnych – wynika, że osiągnięcie Celów Strategicznych SRWP 2020 postępuje w sposób stosunkowo równomierny. Na obecnym etapie realizacji Strategii i przy obecnym poziomie zaawansowania dystrybucji środków publicznych trudno wskazać Cel Strategiczny zdecydowanie wyróżniający się *in plus* lub *in minus* (tzn. cele, które są realizowane najszybciej i najskuteczniej lub zdecydowanie słabiej). Syntetyczną ocenę sprawności (stopnia zaawansowania) realizacji danego Celu Strategicznego i Operacyjnego przedstawiono na wykresie poniżej.

Wykres 1. Sprawność realizacji celów SRWP 2020

Źródło: Opracowanie własne.

Wskaźnik syntetyczny jest całościową oceną sprawności realizacji celu. Wskaźnik ten pokazuje, ile brakuje do pełnej realizacji danego celu operacyjnego tj. im mniejsza wartość wskaźnika tym większe wyzwanie, aby w pełni osiągnąć zakładany cel. Pokazuje również relatywne, w stosunku do pozostałych celów operacyjnych, zaawansowanie w realizacji celu. Uwzględnia on zarówno ocenę skali i zaawansowania podejmowanej interwencji, jak również osiągnięcie zakładanego stanu docelowego (mierzonego wskaźnikami kontekstowymi). Ocena ta antycypuje również ryzyko mogące się urzeczywistnić w przyszłości w odniesieniu do kluczowych elementów wpływających na realizację celu. W praktyce wskaźnik syntetyczny należy analizować łącznie z wskaźnikami cząstkowymi, które pokazują kluczowe silne i słabe elementy oraz obszary ryzyka dla osiągnięcia celu.

Przeprowadzona analiza wskazuje również na wyraźne przyspieszenie realizacji działań w roku 2016. Dotyczy to zarówno działań realizowanych bezpośrednio przez SWP (w tym przedsięwzięć strategicznych i działań ukierunkowanych na realizację zobowiązań SWP), jak również przeprowadzenia konkursów i wydatkowania środków z RPO WP 2014-2020 oraz innych źródeł publicznych. Z tego punktu widzenia, efekty z tych działań ujawnią się dopiero w najbliższych 2-3 latach.

Na poziomie Celów Operacyjnych można wskazać jednak większe zróżnicowania stopnia realizacji. Najsprawniej realizowane są Cele Operacyjne: i) Wysoki poziom zatrudnienia, ii) Sprawny system transportowy oraz iii) Efektywny system edukacji. Z kolei najniższy stopień zaawansowania występuje w dwóch przypadkach: i) Wysoki poziom kapitału społecznego oraz ii) Konkurencyjne szkolnictwo wyższe.

Należy zwrócić uwagę na dwie generalne kwestie, które mają wpływ na ocenę zaawansowania i sprawności realizacji celów. Po pierwsze - dostępność instrumentów realizacji. Kluczowe przy tym jest zapewnienie źródeł finansowania dla zaplanowanych działań. To one determinują czy realizowane są działania w trybie konkursowym, a także skalę działań w przypadku przedsięwzięć strategicznych oraz zobowiązań SWP. Dostępność ta jest większa w obszarze celów będących wyraźnymi priorytetami na poziomie UE tj. (innowacyjność oraz środowisko), a także tych, które dotyczą obszarów leżących w bezpośrednich kompetencjach sektora publicznego (edukacja, ochrona zdrowia, transport, energetyka). Drugą istotną kwestią jest wrażliwość (podatność) danego celu (obszaru) na interwencję publiczną realizowaną z poziomu regionu. W przypadku niektórych celów wpływ ten jest mniejszy, a zmiana (mierzona wskaźnikami kontekstowymi) następuje pomimo tego, że efekt interwencji nie został jeszcze ujawniony. Z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku celów: i) Wysoka efektywność przedsiębiorstw, ii) Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna czy iii) Lepszy dostęp do usług zdrowotnych.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że interwencja publiczna jest sprawniej realizowana w przypadku działań, które mają charakter inwestycji infrastrukturalnych oraz tam, gdzie interwencja jest bardziej skoncentrowana³. W obszarze interwencji miękkich (kapitał ludzki, aktywność społeczna) skuteczność jest mniejsza.

Porównanie stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych celów wyraźnie pokazuje, że największe trudności sprawiają są dwa Cele Operacyjne tj. Konkurencyjne szkolnictwo wyższe (szczególnie w obszarze umiędzynarodowienia uczelni, przyciągania studentów z zagranicy) oraz Wysoki poziom kapitału społecznego. Paradoks polega na tym, że są to jednocześnie obszary kluczowe z punktu widzenia dalszego rozwoju regionu (w tym innowacyjności oraz aktywności i podmiotowości mieszkańców). Ewentualna aktualizacja Strategii powinna przypisać większą wagę tym obszarom, a w ślad za tym powinno nastąpić przekierowanie instrumentów realizacji, w tym, w zakresie Zobowiązań oraz przesunięcie alokacji finansowych.

W przypadku kilku Celów Operacyjnych, których zaawansowanie realizacji jest relatywnie wysokie należy zwrócić uwagę na ryzyko nieosiągnięcia wskaźników kontekstowych. Wynika to

³ Pozytywnym przykładem na skuteczną realizację (poprzez koordynację) rozproszonych inwestycji są trzy przedsięwzięcia strategiczne realizowane w obszarze turystyki. Ostateczne wnioski będzie można jednak wyciągnąć, gdy przedsięwzięcia zostaną w pełni zrealizowane.

z niedostosowania dostępnych instrumentów do potrzeb i możliwości beneficjentów (np. Cel Operacyjny 3.2 - możliwość niezrealizowania III pakietu termomodernizacyjnego ze względu na brak wkładu własnego szpitali) bądź niedostosowania wskaźników do celu i zakresu interwencji (np. w obszarze edukacji). Wyzwaniem tu jest również efektywność realizowanych działań, a także interwencja w komplementarnych obszarach⁴.

6.1.1 CEL STRATEGICZNY 1 - NOWOCZESNA GOSPODARKA

Na Cel Strategiczny „Nowoczesna gospodarka” składają się trzy Cele Operacyjne. Instrumenty realizacyjne dla tego celu zdefiniowane zostały w dwóch Regionalnych Programach Strategicznych tj. Pomorskim Porcie Kreatywności oraz Pomorskiej Podróży. Najbardziej skutecznie realizowane są dwa Cele Operacyjne tj. Wysoka efektywność przedsiębiorstw oraz Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna. W obszarze tego celu strategicznego najstabilniej realizowany jest Cel Operacyjny 2 Konkurencyjne szkolnictwo wyższe.

Tabela 2. Cel operacyjny 1 - Wysoka efektywność przedsiębiorstw

Wysoka efektywność przedsiębiorstw					
Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		
Wskaźniki	X	3	2	60%	Wysoka dostępność instrumentów wsparcia
Zobowiązania SWP	3	1	6	20%	Wykorzystanie finansowania Dobra sytuacja rynkowa
PS	3	2	4	38%	Trudności
Finansowanie	4	3	3	61%	
Razem	88%	60%	35%		
Sprawność realizacji celu				46%	Realizacja zobowiązań

Źródło: opracowanie własne

Sprawność realizacji Celu Operacyjnego na tle pozostałych Celów Operacyjnych SRWP 2020 została oceniana na poziomie dobrym. Wśród czynników, które pozytywnie oddziałują na realizację tego celu należy wskazać przede wszystkim dostępność instrumentów oraz finansowania, które w zdecydowanej większości pokrywają cały zakres tematyczny Celu Operacyjnego. Jedynie w odniesieniu do inwestycji w infrastrukturę szerokopasmowego Internetu nie ma adekwatnych instrumentów wsparcia na poziomie regionalnym, co ogranicza wpływ na zakres oraz kierunek interwencji i przekłada się na pewne ryzyko. Z uwagi na fakt, że wsparcie takie jest jednak dostępne z poziomu POPC ryzyko to nie

⁴ Np. istotne podniesienie wyników egzaminów na terenach, gdzie są one najniższe (tereny wiejskie) wymaga nie tylko działań wprost w obszarze edukacji, ale także szerszych działań w obszarze społecznym wpływającym na wyższy kapitał kulturowy i aspiracyjny. W tym zakresie cofnięcie obowiązku szkolnego dla 6 latków oraz likwidacja gimnazjów może negatywnie wpływać na wyniki edukacji dzieci na terenach wiejskich.

jest zbyt duże. Pozytywnie na zakres interwencji w obszarze tego celu wpływa również dostępność źródeł finansowania z poziomu centralnego – POIR oraz środki publiczne dystrybuowane przez NCBR. Również sytuacja w otoczeniu gospodarczym jest na tyle dobra, że poziom części wskaźników kontekstowych został już obecnie osiągnięty. Pewne ryzyko nieosiągnięcia wskaźnika występuje w odniesieniu do wskaźnika udziału przedsiębiorstw z dostępem do Internetu o prędkościach przynajmniej 100 Mb/s oraz odsetka przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej.

Relatywnie najłagodszym elementem w ocenie realizacji tego Celu Operacyjnego jest zaawansowanie w realizacji zobowiązań SWP. Najmniej zaawansowana jest realizacja zobowiązania polegającego na stworzeniu regionalnego systemu promocji gospodarczej. W tym przypadku problemem może być również skala i zakres realizowanych działań, z uwagi na brak zabezpieczenia środków w pierwotnie planowanej wysokości. W przypadku zobowiązania dotyczącego stworzenia regionalnego systemu wsparcia eksportu pewne ryzyko dotyczy kontynuacji funkcjonowania systemu po okresie programowania, gdy skończy się finansowanie w ramach obecnie realizowanego przedsięwzięcia strategicznego - Pomorski Broker Eksportowy. Pewne ryzyka dotyczą również samej realizacji przedsięwzięcia strategicznego, gdzie wyzwaniem jest koordynacja działań pomiędzy parterami oraz brak uruchomionego komplementarnego komponentu doradczego.

W obszarze tego Celu Operacyjnego oczekiwania wobec władz centralnych są realizowane stosunkowo dobrze. Poza jednym – utrzymanie centrów decyzyjnych spółek kontrolowanych przez Skarb Państwa w regionie – nie widać aktualnie większego ryzyka w tym obszarze.

Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej zostały zdefiniowane bardzo ogólnie, a podejmowane przez SWP działania są ograniczone. Jak dotychczas potencjał współpracy w Regionie Morza Bałtyckiego nie jest intensywnie wykorzystywany w aspekcie współpracy gospodarczej i naukowo-badawczej.

Rekomendacje:

1. Z uwagi na przesunięcie akcentów z „klastrow” na ISP należałoby uaktualnić zapisy w SRWP 2020 w obszarze zarówno wyboru strategicznego („przedsięwzięcia gospodarcze klastrow” na „przedsięwzięcia gospodarcze w obszarach ISP”), a także w odniesieniu do ukierunkowania interwencji zmienić kierunek działania „Wsparcie inicjatyw klastrowych i przedsięwzięć realizowanych przez klastry” na „Wsparcie przedsięwzięć realizowanych w obszarze ISP”.
2. Rozszerzyć ukierunkowanie interwencji na pozyskanie wykwalifikowanych kadr dla gospodarki spoza regionu, w tym z zagranicy.
3. W zakresie współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej utrzymać obszar dotyczący rozwoju współpracy w obszarze Regionu Morza Bałtyckiego (w tym m.in. w zakresie gospodarczego wykorzystania zasobów morza, ale nie tylko). Z pozostałych obszarów proponujemy zrezygnować.
4. Przyspieszenie realizacji zobowiązania SWP i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zobowiązania dotyczącego stworzenia regionalnego systemu promocji gospodarczej.

Tabela 3. Cel operacyjny 2 - Konkurencyjne szkolnictwo wyższe

Konkurencyjne szkolnictwo wyższe					
Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		
Wskaźniki	X	2	4	30%	
Zobowiązania SWP	4	1	6	25%	
PS	1	1	5	13%	Trudności
Finansowanie	2	2	4	30%	Dostępność finansowania – w szczególności w obszarze umiędzynarodowienia uczelni Zaawansowanie i ryzyka w realizacji Zobowiązań i PS
Razem	66%	42%	46%		
Sprawność realizacji celu				27%	

Źródło: opracowanie własne

Cel Operacyjny *Konkurencyjne szkolnictwo wyższe* jest jednym z dwóch celów, których realizacja jest najmniej zaawansowana. Silnym elementem tego celu są zdefiniowane zobowiązania SWP, które co do zakresu i przedmiotu są nadal aktualne. Problemem jest jednak to, że ich realizacja jest mało zaawansowana, a ponadto z uwagi na brak źródeł finansowania, wykonanie jednego z nich, dotyczącego „oferty dla studentów z zagranicy oraz oferty wspierającej zatrudnianie zagranicznych naukowców” jest przeprowadzane w bardzo ograniczonym zakresie. Spowodowane jest to brakiem finansowania dla przedsięwzięcia strategicznego „*Study in Pomorskie.eu*”. Również finansowanie drugiego zobowiązania tj. „koordynacja dostępnych w regionie instrumentów polityki stypendialnej...”, jeśli ma zafunkcjonować w praktyce, wymaga zwiększenia finansowania, aby wygenerować bodźce dla partnerów do współpracy w obszarze polityki stypendialnej, a tym samym kreowania wspólnej, regionalnej polityki stypendialnej.

Zakładany poziom wskaźników kontekstowych Strategii nie został osiągnięty. Bez intensyfikacji interwencji istnieje ryzyko ich nieosiągnięcia.

W obecnych uwarunkowaniach gospodarczych (braku wykwalifikowanych kadr zgłaszanych przez przedsiębiorstwa) waga tego celu wzrasta.

Oczekiwania wobec władz centralnych w obszarze tego Celu Operacyjnego są realizowane w bardzo ograniczonym zakresie. W najbliższej perspektywie nie należy spodziewać się działań w zakresie decentralizacji kraju w obszarze szkolnictwa wyższego. Przygotowywana obecnie reforma szkolnictwa wyższego może w istotny sposób zmienić krajobraz kluczowych uczelni w kraju. Istnieje pewne ryzyko marginalizacji pomorskich uczelni.

Rekomendacje:

1. Zapewnienie środków finansowych na poziomie minimum zakładanego na etapie planowania, w tym na pełną realizację przedsięwzięcia *Study in Pomorskie.eu*. Wypracowane w ostatnim czasie porozumienie pomiędzy SWP, a pomorskimi uczelniami jest dobrą podstawą do intensyfikacji działań.

2. W obszarze polityki stypendialnej optymalnym rozwiązaniem byłoby również zwiększenie finansowania, co przełożyłoby się na stworzenie bodźców dla zaangażowania partnerów oraz umożliwiło realne kształtowanie polityki stypendialnej w regionie.
3. W odniesieniu do subregionalnych ośrodków szkolnictwa zawodowego, należy zweryfikować, w dialogu z podmiotami z tych ośrodków, potrzebę, zasadność i rzeczywiste możliwości rozwoju szkolnictwa zawodowego na poziomie wyższym w tych ośrodkach. Weryfikacja ta powinna uwzględniać zarówno uwarunkowania demograficzne, a także konsekwencje planowanej reformy szkół wyższych. Skutkiem takiej weryfikacji może być zmiana w zakresie ukierunkowania interwencji na rozwój subregionalnych ośrodków szkolnictwa zawodowego na poziomie wyższym⁵.
4. Z uwagi na planowaną reformę szkolnictwa wyższego SWP, we współpracy z pomorskimi uczelniami, winien aktywnie włączyć się w konsultacje planowanych zmian. Uzasadnione byłoby przygotowanie analizy, jak potencjalne zmiany mogą wpłynąć na potencjał pomorskich uczelni w stosunku do innych kluczowych ośrodków akademickich w kraju. Analiza taka powinna wskazać preferowane kierunki zmian z punktu widzenia pomorskich uczelni, a także odpowiedzieć na pytanie odnośnie koncentracji bądź rozproszenia w regionie kształcenia na poziomie wyższym.

Tabela 4. Cel operacyjny 3 - Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna

Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna					
Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		
Wskaźniki	X	3	2	60%	Dobra sytuacja w obszarze celu
Zobowiązania SWP	3	1	5	25%	
PS	3	2	3	44%	Trudności
Finansowanie	3	3	3	53%	
Razem	75%	60%	32%		
Sprawność realizacji celu				45%	

Źródło: opracowanie własne

Ogólna sprawność realizacji tego Celu Operacyjnego została oceniona poziomem dobrym. Na tę ocenę składają się przede wszystkim dobra dostępność instrumentów realizacji i finansowania. Dotyczy to w szczególności wsparcia ukierunkowanego na budowę i rewitalizację infrastruktury twardej – zarówno w zakresie dziedzictwa kulturowego, jak i obiektów pełniących funkcje turystyczne i rekreacyjne.

Wsparcie w obszarze inwestycji w obiekty dziedzictwa kulturowego jest realizowane sprawnie. W zakresie trzech przedsięwzięć strategicznych, które stanowią kluczowy element dla realizacji celu, prace przygotowawcze, koordynacyjne i planistyczne zostały zrealizowane, co jest dobrą podstawą do realizacji części inwestycyjnej.

⁵ Dotyczy też zapisu w zakresie wyboru strategicznego.

Pewne ryzyko wiąże się z realizacją tej części zobowiązania SWP, która dotyczy rozwoju, na bazie powstałej infrastruktury, rzeczywistej oferty turystycznej (w tym całoroczne produkty i pakiety turystyczne). W tym zakresie nie przewidziano dedykowanych instrumentów wsparcia. Ryzyko wiąże się z tym, że jedynie w oparciu o środki prywatne i na zasadach czysto komercyjnych oferta turystyczna, szczególnie w mniej atrakcyjnych lokalizacjach, może nie powstać szybko. Kluczowe dla realizacji celu będzie również wypromowanie rozwijanych w oparciu o powstającą infrastrukturę sieciowych produktów turystycznych.

Nie ma do tej pory bardziej aktywnych działań, ukierunkowanych na turystykę „prozdrowotną i biznesową”, co jest elementem wyboru strategicznego SRWP 2020. Dostępna interwencja publiczna jest *de facto* ukierunkowana na „turystykę aktywną”, która z kolei nie jest podkreślona w wyborze strategicznym SRWP 2020. Kwestie te powinny zostać ujednoczone, w szczególności pod kątem kreowania wizerunku regionu i działań promocyjnych, które winny obejmować wszystkie powyższe elementy.

Poziom wskaźników kontekstowych wskazuje, że nie ma obecnie dużych zagrożeń dla nieosiągnięcia zakładanej sytuacji docelowej w roku 2020.

Oczekiwania wobec administracji centralnej są realizowane, poza jednym, tj. Objęcie Żuław statusem krajowego produktu turystycznego. Pewne ryzyka w tym zakresie wiążą się z zmianą polityki w obszarze kultury na szczeblu centralnym, ale póki co nie przekładają się one na ograniczenie finansowania dla regionalnych instytucji kultury.

W zakresie zdefiniowanych obszarów współpracy regionalnej podejmowane są działania dotyczące sieciowych ponadregionalnych produktów turystycznych, w szczególności w zakresie rozbudowy infrastruktury dla tych szlaków w obszarze woj. pomorskiego (działania wewnątrzregionalne). Brak jest natomiast aktywnych działań dotyczących wizerunku i marki turystycznej Regionu Morza Bałtyckiego. Tak zdefiniowane (bez wskazania, jaki efekt ma zostać osiągnięty) w SRWP 2020 obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej mają niewielkie znaczenie.

Rekomendacje:

1. Zaprojektowanie i wdrożenie instrumentów wsparcia stymulujących powstawiania oferty turystycznej (w tym pakiety turystyczne) w szczególności na bazie infrastruktury powstałej w ramach realizacji przedsięwzięć strategicznych.
2. Przygotowanie i realizacja spójnej promocji, w tym obejmującej stworzone sieciowe produkty turystyczne (turystykę aktywną), a także promującą turystykę biznesową i zdrowotną.
3. Utrzymanie w dokumencie SRWP 2020 kluczowych oczekiwań wobec administracji centralnej:
 - i) aktywizacja transportowa drogi wodnej Dolnej Wisły oraz usunięcie wszystkich barier prawnych dla zapewnienia swobodnej międzynarodowej żeglugi po Zalewie Wiślanym,
 - ii) udział budżetu państwa w utrzymaniu najważniejszych instytucji kultury i ratowaniu najcenniejszych zabytków regionu. Z pozostałych oczekiwań proponujemy zrezygnować.

6.1.2 CEL STRATEGICZNY 2 - AKTYWNI MIESZKAŃCY

Na Cel Strategiczny Aktywni Mieszkańcy składają się cztery Cele Operacyjne. Instrumenty realizacyjne dla tego celu zdefiniowane zostały w dwóch Regionalnych Programach Strategicznych tj. Aktywni Pomorzanie oraz Zdrowie dla Pomorza.

W obszarze tego Celu Strategicznego najsprawniej realizowane są Cele Operacyjne - Wysoki poziom zatrudnienia oraz Efektywny system edukacji. Nieco niższą sprawność realizacji wykazuje Cel Operacyjny w obszarze zdrowia. Z kolei najmniej zaawansowany w realizacji jest Cel Operacyjny Wysoki poziom kapitału społecznego.

Tabela 5. Cel operacyjny 4 – Wysoki poziom zatrudnienia

Wysoki poziom zatrudnienia					
Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		Wykorzystanie dostępnych instrumentów oraz stopień zaawansowania zobowiązań SWP
Wskaźniki	X	3	3	53%	
Zobowiązania SWP	2	2	2	40%	
PS	-	-	-	-	Trudności
Finansowanie	4	3	3	61%	
Razem	75%	67%	27%		
Sprawność realizacji celu				51%	

Źródło: opracowanie własne

Cel Operacyjny Wysoki poziom zatrudnienia jest najsprawniej realizowanym celem SRWP 2020. Wynika to z jednej strony z bardzo dobrej sytuacji w zakresie dostępnych instrumentów wsparcia i finansowania, których głównym źródłem jest RPO WP 2014-2020 oraz POWER. Drugim silnym punktem jest dobra i poprawiająca się (z punktu widzenia pracowników) sytuacja na rynku pracy. Konkursy w ramach RPO WP 2014-2020 są sprawnie uruchamiane, jakkolwiek występowały pewne opóźnienia w przypadku konkursów dotyczących aktywizacji i usług społecznych, które miały wpływ na kondycję NGO będących realizatorami projektów w tym zakresie.

W ramach tego celu zdefiniowane zostały trzy zobowiązania SWP, które są realizowane zgodnie z planem. Jedno z nich tj. Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji sytuacji na rynku pracy w oparciu o pomorskie obserwatorium rynku pracy jest realizowane z istotną modyfikacją polegającą na tym, że PORP nie jest samodzielnym projektem finansowanym z RPO WP (brak środków), ale polega na skoordynowaniu i upowszechnianiu badań realizowanych przez różne podmioty (WUP, czy UMWP w ramach PSME).

Dwa zobowiązania (tj. dotyczące: i) wdrożenia regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji sytuacji na rynku pracy oraz ii) integracji działań regionalnych instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w zakresie pomocy wychodzenia z bierności zawodowej) mają charakter koordynacyjny i dotyczą raczej rutynowych działań. Tego typu działania, jakkolwiek ważne i uzasadnione – ze względu właśnie na swój rutynowy charakter – nie powinny być definiowane na poziomie SRWP 2020.

Rekomendujemy rezygnację z tego typu działań jako zobowiązania SRWP 2020, ale utrzymanie ich na poziomie RPS.

Biorąc pod uwagę stopień zaawansowania realizacji celu, skalę środków przeznaczonych na ten cel (370 mln zł z RPO WP 2014-2020), a przede wszystkim zmianę sytuacji na rynku pracy, uważamy, że w tym obszarze są rezerwy finansowe, które można przesunąć na stymulowanie działań w obszarach mniej zaawansowanych celów, a w szczególności: Konkurencyjne szkolnictwo wyższe oraz Wysoki poziom kapitału społecznego. Z uwagi na wyzwania w obszarze tych celów oraz nieadekwatność środków finansowych w stosunku do wyzwań uważamy, że większa wartość dodana powstanie z przesunięcia tych środków właśnie na te cele, niż z pozostawienia ich w obszarze celu dotyczącego zatrudnienia.

Oczekiwania wobec władz centralnych w obszarze tego celu są w niewielkim stopniu realizowane. Dodatkowo, z uwagi na sytuację polityczną, w najbliższym czasie nie należy się spodziewać działań w zakresie decentralizacji, w tym szczególnie w obszarze rynku pracy.

Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej są realizowane w zakresie rutynowej współpracy w ramach EURES, ale nie są specjalnie ukierunkowane na obszar Południowego Bałtyku. Bez szkody dla realizacji Celu można zrezygnować z wskazywania tych obszarów w dokumencie SRWP 2020.

Rekomendacje:

1. Proponujemy przesunięcie akcentów w zakresie tego celu z „osób bezrobotnych” na „podnoszenie i zmianę kwalifikacji, w szczególności osób o niskim poziomie kompetencji”. Zmiana powinna zostać wprowadzona zarówno w zakresie wyboru strategicznego, jak również ukierunkowania interwencji dla tego celu.
2. Rekomendujemy również przesunięcie akcentów w zakresie kierunku „wspieranie rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw” w taki sposób, aby w większym stopniu oddziaływał on na wzrost istniejących przedsiębiorstw, tak aby mikro stawały się małymi, a małe średnimi. Obecnie ukierunkowanie jest *de facto* na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych na co wskazują zarówno oczekiwane efekty w zakresie tego celu, jak również wskaźnik kontekstowy - liczba nowych przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców.
3. Rezygnacja z zapisania w Strategii zobowiązań SWP dotyczących systemu monitorowania i ewaluacji rynku pracy oraz integracji działań regionalnych instytucji rynku pracy.
4. Dodanie zobowiązania: Wypracowanie mechanizmów na rzecz integracji migrantów i obcokrajowców oraz upowszechnienie działań w tym zakresie realizowanych na poziomie lokalnym.

Tabela 6. Cel operacyjny 5 – Wysoki poziom kapitału społecznego

Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		
Wskaźniki	X	2	4	30%	
Zobowiązania SWP	1	2	4	23%	
PS	0	0	0	0%	Trudności
Finansowanie	2	2	2	40%	
Razem	38%	50%	33%		
Sprawność realizacji celu				31%	Dostępność instrumentów i finansowania Niski poziom realizacji zobowiązań SWP Niski poziom kapitału społecznego

Źródło: opracowanie własne

Cel Operacyjny Wysoki poziom kapitału społecznego jest jednym z dwóch najslabiej zaawansowanych celów. Wynika to z jednej strony z aktualnej sytuacji w obszarze kapitału społecznego w Polsce, a z drugiej z ograniczonej dostępności instrumentów i finansowania w tym obszarze, zwłaszcza w zakresie kształtowania postaw partycypacyjnych, budowania silniejszego poczucia więzi mieszkańców z regionem, czy stymulowania udziału mieszkańców w lokalnych wydarzeniach kulturowych, sportowych i rekreacyjnych.

W obszarze Celu zdefiniowano jedno zobowiązanie SWP, które nie jest realizowane w pełnym zakładanym pierwotnie zakresie, z uwagi na brak środków na stworzenie regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych. Podejmowane są jednak inne działania w ramach tego zobowiązania⁶. Ryzyko ich niezrealizowania jest umiarkowane.

Pokrycie w środkach z RPO WP 2014-2020 jest słabe za wyjątkiem działań przeznaczonych na rewitalizację. Dodatkowo konkursy w ramach RPO WP 2014-2020 są uruchamiane ze znaczącymi opóźnieniami (w zakresie wspierania działań rewitalizacyjnych). Przekłada się to na istotne ryzyko niezrealizowania zobowiązania SWP oraz osiągnięcia zakładanych efektów celu.

Oczekiwania wobec władz centralnych w obszarze tego celu pozostają aktualne, jakkolwiek należy przyjąć, że obecny rząd będzie raczej dążył do utrzymania centralizacji strumienia środków z MRPiPS przeznaczonych na integrację społeczną i realizację inicjatyw pozarządowych. Przejawem takiego podejścia jest m.in. pomysł utworzenia Narodowego Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

W obszarach współpracy ponadregionalnych i międzynarodowych brak jest aktywnych działań wspieranych przez SWP. Tak szeroko i ogólnie sformułowane obszary współpracy ponadregionalnej

⁶ Poprzez miękkie działania stymulowane jest powstawanie Rad Działalności Pożytku Publicznego i Organizacji Pozarządowych, Centrów Organizacji Pozarządowych, czy partnerstw międzysektorowych. Współpraca odbywa się również poprzez organizację wspólnych, seminariów, konferencji, debat, wymiany informacji, w tym w ramach Pomorskiego Forum Inicjatyw Pozarządowych. Funkcjonuje także Program współpracy SWP z organizacjami pozarządowymi, którego budżet na 2017 wynosi ok. 6 mln zł i Wieloletni program współpracy SWP z NGO na lata 2016-2020.

i międzynarodowej nie mają praktycznego znaczenia dla stymulowania i ukierunkowania interwencji publicznej.

Rekomendacje:

1. Osiągnięcie oczekiwanych efektów (m.in. zwiększenie postaw partycypacyjnych w życiu publicznym, organizacje pozarządowe jako silny partner w realizacji zadań publicznych, większe uczestnictwo mieszkańców w wolontariacie i animacji środowiskowej) wymagałoby zmiany filozofii realizacji i finansowania działań w zakresie tzw. „usług publicznych”, tj. edukacji, kultury, przeciwdziałaniu wykluczeniu itp. Obszary te powinny w większym stopniu dopuszczać współpracę instytucji publicznych z NGO, czy wręcz swoisty „outsourcing” tych działań w sferę pozarządową. Decentralizacja i uspołecznienie, musi również uwzględniać przekazanie środków na realizację tych zadań. Tylko taki kierunek działań może doprowadzić do rozwinięcia się sektora organizacji pozarządowych oraz kształtowania się silnych i stabilnych NGO,
2. Samorząd województwa powinien zaangażować się w promowanie takiego podejścia zarówno bezpośrednio, jak i wspierając tematyczne inicjatywy oddolne. W zakresie zobowiązania dot. utworzenia regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych rekomendujemy wypracowanie modelu, który – w oparciu o np. środki własne Samorządu – zapewniłby wsparcie dla tworzenia sieci współpracy pomiędzy działającymi organizacjami (na wzór Pomorskiego Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdolności) głównie w zakresie podejmowania nowych wyzwań społecznych (jak np. integracja imigrantów czy zdrowie psychiczne) i upowszechniania dobrych praktyk w tym zakresie. Zadaniem tych inicjatyw byłoby także oddziaływanie na samorządy i wypracowywanie schematów współpracy umożliwiających realizację usług publicznych przez sektor pozarządowy. Byłoby to ukierunkowanie interwencji w obszarze tego celu z systemowego wzmocnienia potencjału organizacji pozarządowych na systemowe włączenie organizacji pozarządowych w realizację działań z obszaru usług publicznych,
3. Elementem systemu wsparcia powinno być także oddziaływanie na zwiększanie zdolności organizacyjnych NGO i inicjatyw obywatelskich - zwłaszcza w mniejszych ośrodkach – np. poprzez dofinansowywanie lokalnych (gminnych) ośrodków wsparcia dla organizacji pozarządowych,
4. Samorząd powinien rozważyć możliwość zwiększenia środków własnych przekazywanych na program współpracy z NGO. Jeżeli możliwe byłoby pozyskanie dodatkowych środków zewnętrznych na ten cel (także prywatnych), można byłoby rozważyć stworzenie wydzielonego regionalnego funduszu, z którego finansowane byłyby działania realizowane przez organizacje pozarządowe,
5. Sformułowanie nowych zobowiązań SWP w odniesieniu do Celu Operacyjnego „Wysoki poziom kapitału społecznego”, które zapewniłyby uruchomienie i nadanie odpowiedniej rangi działaniom na rzecz budowania tożsamości regionalnej oraz stymulowania aktywności mieszkańców (np. poprzez program edukacji obywatelskiej).

Tabela 7. Cel operacyjny 6 – Efektywny system edukacji

Efektywny system edukacji					
Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		
Wskaźniki	X	2	4	30%	Dostępność instrumentów i finansowania Zaawansowanie w realizacji PS
Zobowiązania SWP	2	2	3	35%	
PS	4	3	3	61%	Trudności
Finansowanie	4	3	3	61%	Relatywnie słaba aktualna sytuacja w obszarze edukacji w regionie
Razem	81%	60%	33%		
Sprawność realizacji celu				47%	

Źródło: opracowanie własne

Cel Operacyjny efektywny system edukacji jest jednym z trzech najbardziej zaawansowanych w realizacji Celów Operacyjnych. Silnym elementem w obszarze tego celu jest dostępność instrumentów wsparcia i finansowania oraz zaawansowanie w ich wykorzystaniu. Wynika to m.in. ze zdefiniowania trzech istotnych przedsięwzięć strategicznych o dużej skali finansowania, a także z dobrego pokrycia w środkach z RPO WP 2014-2020. Konkursy w ramach poszczególnych działań RPO WP 2014-2020 są sprawnie uruchamiane, a dostępne alokacje w znacznym stopniu zostały już rozdysponowane.

Istnieje jednak pewne ryzyko w odniesieniu do skuteczności interwencji co do uzyskania rzeczywistej zmiany w obszarze celu. Wskaźniki kontekstowe nie osiągnęły zakładanego poziomu i istnieje ryzyko ich nieosiągnięcia. Trzeba bowiem brać pod uwagę, że przykładowo na wyniki egzaminów oddziaływać będą nie tylko czynniki leżące po stronie nakładów (typu lepsza infrastruktura i lepiej przygotowana kadra nauczycielska), ale także związane z aspiracjami edukacyjnymi, czy poziomem kapitału kulturowego. Jeżeli mamy do czynienia z problemami leżącymi w tej drugiej grupie czynników (co wymagałoby pogłębionej diagnozy), to należałoby także uruchomić odpowiednie działania w sferze miękkiej, kształtowania postaw itp.

W obszarze tego celu zdefiniowanych zostało aż pięć zobowiązań SWP. Jedynie w obszarze dwóch z nich tj. uruchomienie regionalnego systemu wsparcia szkół oraz wdrożenie regionalnego systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych zapewnione zostały odpowiednie zasoby i instrumenty ich realizacji (mające także formę przedsięwzięć strategicznych). *Nota bene* zasoby te zostały także zabezpieczone na przedsięwzięcie strategiczne, które nie ma formalnego umocowania w zobowiązaniach zapisanych w Strategii – a mianowicie Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. W przypadku pozostałych trzech alokowane zasoby są niewystarczające do skutecznej ich realizacji. W konsekwencji są one aktualnie realizowane w niepełnym zakresie i istnieje istotne ryzyko ich niezrealizowania i nieosiągnięcia zakładanego efektu.

Oczekiwania wobec władz centralnych w obszarze tego celu operacyjnego nie zostały zrealizowane. W najbliższym czasie nie należy spodziewać się działań zgodnych z definiowanymi oczekiwaniami.

W obszarze współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej realizowane są jedynie standardowe działania w ramach programu Erasmus+. Nie ma uzasadnienia, aby tak zdefiniowane obszary były wskazywane na poziomie SRWP 2020.

Rekomendacje:

1. Należy alokować dodatkowe zasoby na uruchomienie działań koordynacyjnych i inicjujących ze strony DES na stymulowanie dialogu edukacyjnego realizowanego na poziomie lokalnym (w tym kontynuację działań na rzecz wykształcenia lokalnych animatorów i liderów). Należy zrezygnować z zastrzeżenia, iż stymulowanie dialogu edukacyjnego ma się odbywać jedynie w bardzo sformalizowanej postaci powoływania powiatowych tudzież gminnych rad oświatowych.
2. Rekomendujemy uruchomienie projektu pilotażowego, który miałby wspierać aktywizację lokalnych inicjatyw i organizacji pozarządowych (obywatelskich) w obszarze edukacji.
3. Rekomendujemy rezygnację z definiowania na poziomie dokumentu SRWP 2020 dwóch zobowiązań SWP tj. uruchomienie mechanizmu trwałej współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi oraz uruchomienie regionalnego systemu monitorowania losów absolwentów na każdym etapie edukacyjnym.

Tabela 8. Cel operacyjny 7 – Lepszy dostęp do usług zdrowotnych

Lepszy dostęp do usług zdrowotnych					
Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		
Wskaźniki	X	2	3	35%	Dostępność instrumentów i finansowania Zaawansowanie w realizacji PS
Zobowiązania SWP	3	2	5	31%	
PS	2	3	1	56%	Trudności
Finansowanie	3	3	3	53%	Ryzyko realizacji zobowiązania SWP
Razem	72%	60%	33%		
Sprawność realizacji celu				43%	

Źródło: opracowanie własne

Sprawność realizacji Celu Operacyjnego - lepszy dostęp do usług zdrowotnych - jest średniozaawansowana w stosunku do pozostałych celów, co oznacza, że podjęto działania, które zmierzają do osiągnięcia założonych celów i ryzyko ich nieosiągnięcia jest na umiarkowanym poziomie (głównie uzależnionym od czynników zewnętrznych). Ocena wynika z relatywnie dobrego pokrycia celu niezbędnymi instrumentami i adekwatnym finansowaniem. Źródła finansowania zlokalizowano w ramach RPO WP 2014-2020, programach centralnych, budżecie SWP i Ministerstwa Zdrowia. Jedynie w obszarze promocji zdrowia źródła finansowania mogą okazać się niewystarczające do realizacji założonego zakresu i oczekiwanych efektów.

W obszarze tego celu zdefiniowane zostały trzy zobowiązania SWP. Stworzenie efektywnej regionalnej sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne o wysokiej jakości rzeczywistej, przede wszystkim w zakresie chorób cywilizacyjnych jest realizowane najpełniej m.in. poprzez dwa przedsięwzięcia strategiczne. Finansowanie na te zadania jest zapewnione, a dodatkowym elementem

wspierającym są prace nad kompleksową opieką nad pacjentem, gdzie podpisano porozumienie Pomorskie Partnerstwo na rzecz Zintegrowanej Opieki Zdrowotnej. Sygnatariuszami są SWP, GUMed, Konwent powiatów WP, POW NFZ, PTPZ, OIL, GOIA, OIPIP w Gdańsku i w Słupsku oraz PZPOZ.

W przypadku RSMiEPZ moduł bazy informatycznej nie będzie realizowany lub będzie realizowany w znacznie ograniczonym stopniu z uwagi na zmiany prawne w zakresie dostępu do informacji przez SWP. Funkcje edukacyjno-promocyjne będą realizowane przy wykorzystaniu dostępnych informacji, ale planowane finansowanie może okazać się niewystarczające w obliczu zmian warunków zewnętrznych.

W przypadku trzeciego zobowiązania - Wdrożenie w szpitalach wieloletniego planu działań w zakresie doskonalenia jakości rzeczywistej usług zdrowotnych - planowany jest pilotaż w Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o. o. oraz opracowywany jest programu doskonalenia jakości w podmiotach leczniczych. Istnieje ryzyko związane ze zbyt małymi nakładami finansowymi oraz słabym zaangażowaniem podmiotów leczniczych w realizację programu.

Istnieje także pewne ryzyko nieosiągnięcia oczekiwanego stanu docelowego w obszarze tego Celu Operacyjnego. Wskaźniki kontekstowe - umieralność (z powodu nowotworów, chorób układu krążenia i powikłań cukrzycy) – zmieniają się sposób nieliniowy. W dwóch przypadkach mamy do czynienia z pogorszeniem wskaźników w stosunku do wartości bazowej, a w jednym z poprawą, gdzie została osiągnięta zakładana wartość docelowa.

Ryzyko związane z realizacją wskaźników nie jest związane bezpośrednio z interwencją realizowaną w ramach SRWP 2020. Na wskaźniki chorobowości czy umieralności ma wpływ szereg czynników od polityki krajowej w zakresie służby zdrowia poprzez prozdrowotne postawy społeczne wynikające z trendów globalnych. Dodatkowo, niektóre czynniki związane z realizacją Celów Operacyjnych mogą doprowadzić do pogorszenia wskaźników – profilaktyka i diagnostyka prowadzi do wzrostu wykrywalności chorób i tym samym pogorszenia wartości wskaźnika zachorowalności.

W obszarze oczekiwań wobec władz centralnych aktualnie podejmowane działania na poziomie centralnym niekoniecznie muszą przełożyć się na oczekiwane kierunki zmian. Aktualny chaos regulacyjny powinien skłaniać do ostrożnego postępowania w zakresie działań realizowanych w obszarze tego celu.

W odniesieniu do zdefiniowanych obszarów współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej SWP nie podejmował aktywnych działań. Obecnie ogólnie sformułowane obszary współpracy tj. wsparcie aktywności podmiotów działających w ochronie zdrowia w międzynarodowych sieciach i programach współpracy nie ma uzasadnienia do wskazywania go na poziomie dokumentu SRWP 2020.

Rekomendacje:

1. Rekomenduje się zmianę Celu Operacyjnego poprzez dodanie do zakresu Celu Głównego RPS tj. „Lepszy dostęp do usług zdrowotnych oraz poprawa zdrowotności mieszkańców”. Oba cele powinny być spójne, tak jak ma to miejsce w pozostałych RPS i SRWP 2020.
2. Aktualizacja i rozszerzanie RSMiEPZ powinny być realizowane poprzez współpracę w zakresie efektywnej wymiany informacji z Wydziałem Zdrowia Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego - Pomorskie Centrum Zdrowia Publicznego oraz poszczególnymi JST.
3. Promowanie zdrowia oraz realizacja Celu Szczegółowego 1 RPS ZdP powinna się również odbywać poprzez promowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców m.in. przez

działania, w których kompetencje ma SWP, w szczególności zwiększanie miejsc z zakazem palenia oraz zmniejszanie liczby punktów sprzedaży alkoholu. Należy rozważyć zwiększenie budżetu na promocję zdrowia i zwiększenie aktywności w ramach Priorytetu 1.1 RPS ZdP np. poprzez zwiększenie roli RSMiEPZ w realizacji funkcji promocyjnych.

4. Wskaźniki kontekstowe SRWP 2020 powinny mieć odzwierciedlenie w RPS i powinny obejmować jego zakres. Tym samym rekomenduje się rezygnację ze wskaźników umieralności na rzecz wskaźników chorobowości monitorowanych w ramach RPS oraz dodanie wskaźników charakteryzujących realizację pierwszego członu celu operacyjnego tj. lepszy dostęp do usług zdrowotnych. Wskaźnikami, na które SWP ma wpływ, będą mierniki związane z polepszaniem stanu podmiotów leczniczych np. wskaźniki związane z pracami remontowymi zwiększającymi stan infrastruktury czy wskaźniki związane z inwestycjami w nowoczesny sprzęt medyczny.

6.1.3 CEL STRATEGICZNY 3 - ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ

Na Cel Strategiczny „Atrakcyjna Przestrzeń” składają się trzy Cele Operacyjne. Instrumenty realizacyjne dla tego celu zdefiniowane zostały w dwóch Regionalnych Programach Strategicznych tj. Mobilne Pomorze oraz Ekoefektywne Pomorze.

Najbardziej skutecznie realizowany jest Cel Operacyjny Sprawny system transportowy. Wynika to z dostępności finansowania oraz sprawnej realizacji zadań inwestycyjnych. Słabszym elementem w realizacji tego celu jest ryzyko związane z wypełnieniem zobowiązań SWP.

Niższa jest skuteczność realizacji dwóch pozostałych Celów Operacyjnych tj. Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna oraz Dobry stan środowiska. W tym przypadku dostępność instrumentów i finansowania jest dobra, ale występują pewne problemy w obszarze ich wykorzystania (np. ograniczenia regulacyjne związane np. z inwestycjami w sieci ciepłownicze, problem warunków *ex-ante*). W konsekwencji w obu tych celach występują istotne ryzyka w odniesieniu do realizacji przedsięwzięć strategicznych oraz wypełnienia zobowiązań SWP, a także dokonania rzeczywistej zmiany w tym obszarze (tym samym osiągnięcia wskaźników kontekstowych).

Tabela 9. Cel operacyjny 8 – Sprawny system transportowy

Sprawny system transportowy					
Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		Dostępność instrumentów i finansowania oraz zaawansowanie w ich wykorzystaniu, w tym realizacji PS
Wskaźniki	X	3	3	53%	
Zobowiązania SWP	2	2	5	25%	
PS	4	3	2	70%	Trudności
Finansowanie	3	3	2	60%	Realizacja zobowiązania SWP Duża zależność skuteczności interwencji od spełnienia oczekiwań wobec władz centralnych
Razem	69%	69%	31%		
Sprawność realizacji celu				49%	

Źródło: opracowanie własne

Cel Operacyjny *Sprawy system transportowy* jest drugim najsprawniej realizowanym celem SRWP 2020. Wynika to z dostępności finansowania oraz bardzo sprawnej realizacji zadań inwestycyjnych. Dodatkowo wskaźniki kontekstowe wskazują na poprawiającą się sytuację w obszarze dostępności transportowej i jakości infrastruktury transportowej. Ze względu na liczne problemy z realizacją oczekiwań wobec administracji centralnej (inwestycje udroźniające komunikację samochodową i kolejową na obszarze OMT) istnieje ryzyko, że skala korzyści z interwencji zostanie ograniczona lub też efekty z prowadzonej interwencji zostaną odsunięte w czasie.

Słabszym elementem w realizacji tego celu jest ryzyko związane z wypełnieniem zobowiązań SWP. Jest to spowodowane brakiem zabezpieczenia odpowiednich środków, które są niezbędne dla praktycznego wdrożenia zobowiązań (tj. środków na funkcjonowanie Regionalnego Zarządu Publicznego Transportu Zbiorowego oraz remontu dróg, które miałyby zostać przekazane JST, bez czego JST nie zdecydują się na przejmowanie odpowiedzialności za drogi).

W obszarze oczekiwań wobec administracji centralnej problemem jest brak strategicznych (oczekiwanych od lat) inwestycji drogowych typu obwodnice, OPAT co osłabia efekty inwestycji realizowanych w ramach niektórych przedsięwzięć. Nie wpływa to jednak na zasadność realizacji tych inwestycji.

W obszarach współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej realizowana jest bieżąca współpraca z kluczowymi partnerami. Wynika ona przede wszystkim z charakteru prowadzonych inwestycji (infrastrukturalnych), a nie zapisów SRWP 2020.

Rekomendacje:

1. Należy nadal utrzymać duży nacisk na realizację oczekiwań związanych z centralnymi inwestycjami infrastrukturalnymi.
2. Należy przygotować atrakcyjną ofertę dla JST (powiatowych i gminnych) w zakresie przekazywania im w zarząd dróg aktualnie mających status dróg wojewódzkich; ewentualnie zmodyfikować zakres tego zobowiązania SWP (wskazać drogi jakie należy przekazać w pierwszej kolejności; rozłożyć zobowiązanie na kilka etapów) i zabezpieczyć niezbędne środki; w przypadku braku środków i niekoncyliacyjnej postawy JST konieczne jest rozważenie rezygnacji z tego zobowiązania.

Tabela 10. Cel operacyjny 9 – Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna

Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna					
Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		
Wskaźniki	X	2	5	25%	Dostępność finansowania, duże zainteresowanie inwestycjami w OZE Panowanie nad realizacją przedsięwzięć strategicznych
Zobowiązania SWP	4	3	5	44%	
PS	2	3	4	38%	Trudności
Finansowanie	4	2	2	60%	Brak środków na realizację III pakietu termomodernizacyjnego
Razem	94%	58%	39%		
Sprawność realizacji celu				46%	

Źródło: opracowanie własne

Cel Operacyjny *Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna* jest na ponadprzeciętnym poziomie zaawansowania realizacji. Silnym punktem tego celu jest dobra dostępność instrumentów i finansowania. Zaawansowana jest też realizacja zobowiązań oraz przedsięwzięć strategicznych.

Wśród słabszych elementów należy zwrócić uwagę, na ograniczone zaawansowanie w wykorzystaniu niektórych instrumentów. W szczególności w odniesieniu do III pakietu termomodernizacyjnego, gdzie problemem jest kwestia zapewnienia wkładu własnego przez potencjalnych beneficjentów, co sprawia, że mimo dostępnych środków nie są one wykorzystywane w pełnym zakresie.

Należy jednak zwrócić uwagę na istotne ryzyko nieosiągnięcia zakładanego poziomu wskaźników kontekstowych co wynika z sygnalizowanych ograniczeń regulacyjnych (inwestycje ciepłownicze), jak i braku realizacji pewnych oczekiwań wobec administracji centralnej (inwestycje zwiększające moce wytwórcze energii elektrycznej w regionie).

Rekomendacje:

1. Konieczne jest doprowadzenie do realizacji przedsięwzięcia strategicznego w zakresie III pakietu termomodernizacyjnego. Konieczne może się okazać wsparcie szpitali w formie pożyczki podporządkowanej na sfinansowanie wkładu własnego.

Tabela 11. Cel operacyjny 10 – Dobry stan środowiska

Dobry stan środowiska					
Obszary oceny/ przekroje oceny	Dostępność	Zaawansowanie	Ryzyko	Wskaźnik sukcesu	Czynniki sukcesu
Zakres wartości	(0-4)	(0-4)	(1-10)		
Wskaźniki	X	2	4	30%	Dobre przygotowanie projektów
Zobowiązania SWP	4	3	5	44%	
PS	3	1	5	25%	Trudności
Finansowanie	3	2	3	44%	
Razem	84%	54%	40%		
Sprawność realizacji celu				39%	

Źródło: opracowanie własne

Zaawansowanie realizacji Celu Operacyjnego Dobry stan środowiska jest na przeciętnym poziomie. Silnym punktem w realizacji tego celu jest zaawansowanie w realizacji zobowiązań SWP. Istotnym problemem hamującym postęp zaplanowanych działań jest jednak brak wystarczających środków finansowych (dotyczy to głównie przedsięwzięcia - Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław). Konieczne jest tu bardzo aktywne zaangażowanie się SWP w lobbowanie na rzecz pełnego domknięcia budżetu tego przedsięwzięcia.

W sytuacji niedoborów finansowych hamujących realizację niektórych działań istnieje średnio-wysokie ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowych wskaźników kontekstowych.

Rekomendacje:

1. Bardziej aktywne zaangażowanie się SWP na rzecz zapewnienia finansowania dla wszystkich zadań w ramach przedsięwzięcia strategicznego Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław.
2. Weryfikacja stopnia zaawansowania budowy instalacji termicznego przetwarzania odpadów ujętych w Wojewódzkim planie gospodarki odpadami mogących stanowić element uzupełniający system postępowania z odpadami komunalnymi. Wsparcie projektów najbardziej zaawansowanych.

6.1.4 METODOLOGIA

Do oceny sprawności realizacji celów SRWP wykorzystaliśmy podejście trzyetapowe.

W pierwszym etapie dokonaliśmy inwentaryzacji i analizy źródeł finansowania, instrumentów realizacji (w tym PS) oraz priorytetów SWP w postaci zobowiązań. Umożliwiło to weryfikację dostępności instrumentów i finansowania dla planowanej interwencji publicznej, zaawansowania w jej uruchomieniu/realizacji oraz oszacowania ryzyka niezrealizowania interwencji.

Drugim etapem była ocena ekspercka dokonywana w układzie poszczególnych celów operacyjnych Strategii. Celem była syntetyczna ocena zmiany, jaka zaszła w obszarze danego celu (wskaźniki), dostępności instrumentów jego realizacji oraz źródeł finansowania (na poziomie regionalnym jak i krajowym lub zagranicznym). Podstawą do oceny były wnioski płynące z etapu pierwszego.

Ocena ekspercka dokonywana była w zakresie od 0 do 4. Dla przykładu ocena maksymalna – 4 – w przypadku oceny dostępności finansowania oznacza, że cały zakres przedmiotowy danego celu ma pokrycie w źródłach finansowania/instrumentach realizacji, oraz że skala finansowania jest adekwatna do potrzeb i pozwala na skuteczną realizację interwencji i osiągnięcie założonych rezultatów.

Ocena ekspercka została dokonana w czterech obszarach tj.:

1. Wskaźników kontekstowych,
2. Zobowiązań SWP,
3. Przedsięwzięć strategicznych,
4. Finansowania (zakres interwencji publicznej).

Obszary 2 - 4 oceniane były w trzech przekrojach: i) dostępność (występowanie oraz skala), ii) zaawansowanie realizacji/wykorzystania, iii) ryzyka. W obszarze „wskaźniki” ocena dokonywana była jedynie w dwóch przekrojach, tj. zaawansowania osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników oraz ryzyka.

W przekroju „dostępność” oceniane jest pokrycie zakresu danego celu odpowiednio zobowiązaniami, przedsięwzięciami strategicznymi oraz dostępność finansowania i jego skala w stosunku do założeń oraz działań niezbędnych do osiągnięcia zakładanego celu. Jest to przybliżona ocena znaczenia danego narzędzia dla realizacji celu.

W przekroju „zaawansowanie” oceniany jest odpowiednio poziom zaawansowania w realizacji zobowiązań, PS oraz poziom wykorzystania innych instrumentów dostępnych w ramach danego celu. Maksymalna ocena – 4 – oznaczałaby, że dany instrument jest w pełni wykorzystany/zrealizowany.

Należy zaznaczyć, że, m.in. z uwagi na czas realizacji niniejszej ewaluacji i krótki okres od uruchomienia działań realizowanych w ramach RPO WP 2014-2020 oraz krajowych programów operacyjnych dostępnych w obecnej perspektywie finansowej (które odpowiadają za dużą część wsparcia interwencji w obszarze SRWP 2020), ocena zaawansowania (w obszarze „finansowanie”) dotyczy uruchomienia finansowania oraz rozpoczęcia fazy bezpośredniej realizacji działań, czyli „zaawansowania w uruchomieniu poszczególnych instrumentów wsparcia”, a nie stopnia zaawansowania poszczególnych projektów realizowanych w ramach tej interwencji. W przypadku obszarów „Zobowiązania SWP” oraz „PS” ocena dotyczy zaawansowania w ich realizacji.

W ostatnim przekroju oceniane jest ryzyko niezrealizowania danego zobowiązania, PS, wykorzystania finansowania, a także osiągnięcia zakładanych wskaźników kontekstowych. Ocena 1 oznacza, że ryzyko to jest minimalne, a 10, że bardzo duże. Wyższe ryzyko zmniejsza wskaźnik sukcesu, odnoszący się do zrealizowania danego zobowiązania, PS, wykorzystania innych instrumentów, a także osiągnięcia zakładanych wskaźników.

Trzecim etapem było przeliczenie ocen eksperckich w taki sposób, aby móc dokonać całościowej syntetycznej oceny w odniesieniu do celu operacyjnego oraz oceny cząstkowej w odniesieniu do poszczególnych przekrojów oraz obszarów analizy.

PS i zobowiązania w praktyce pełnią podobną funkcję w zakresie realizacji celów, tj. mobilizują zasoby i uaktywniają SWP do bezpośredniego oddziaływania na realizację SRWP 2020. W praktyce PS często są też kluczowym narzędziem realizacji zobowiązań. Dlatego też na potrzeby syntetycznej oceny zastosowano takie wagi, aby ich łączne znaczenie w ocenie było na tym samym poziomie, co pozostałych dwóch obszarów („wskaźniki” oraz „finansowanie”). Dla zobowiązań przyjęto wagę 0,75, a dla PS 0,25.⁷ Dla pozostałych obszarów przyjęto wagę 1.

Syntetyczny wskaźnik sprawności realizacji celu. Wskaźnik syntetyczny jest całościową oceną sprawności realizacji celu. Uwzględnia on zarówno ocenę skali i zaawansowania podejmowanej interwencji, jak również osiągnięcie zakładanego stanu docelowego (mierzonego wskaźnikami kontekstowymi). Ocena ta antycypuje także ryzyko mogące się urzeczywistnić w przyszłości, w odniesieniu do kluczowych elementów wpływających na realizację celu. Wskaźnik ten pokazuje, ile brakuje do pełnej realizacji danego celu operacyjnego (im mniejsza wartość wskaźnika, tym większe wyzwanie, aby w pełni osiągnąć zakładany cel).

Maksymalny poziom wskaźnika oznaczałby, że:

- dostępne instrumenty wsparcia są w pełni adekwatne do zakładanego zakresu interwencji,
- zobowiązania SWP oraz PS zostały w pełni zrealizowane, pozostałe instrumenty uruchomione, a alokacja rozdysponowana,
- zakładany stan w obszarze danego celu został osiągnięty oraz
- nieidentyfikowano istotnych ryzyk.

Biorąc pod uwagę, że punktem odniesienia jest rok 2020, a więc koniec okresu, na jaki formułowana była SRWP 2020, ze względów metodologicznych nie jest możliwe osiągnięcie maksymalnej wartości wskaźnika w momencie realizacji badania.

⁷ W przypadku celów operacyjnych w obszarze których nie są realizowane PS dla obszaru zobowiązania przyjęto wagę 1.

Wskaźnik syntetyczny pokazuje jak daleko jesteśmy od tego, aby w roku 2020 osiągnąć zakładany cel (zarówno w rozumieniu stanu docelowego, jak również pełnej realizacji zakładanego zakresu interwencji).

Dla przykładu w odniesieniu do Celu Operacyjnego 1 – Wysoka efektywność przedsiębiorstw syntetyczny wskaźnik sprawności realizacji celu został oceniony na poziomie 46%. Oznacza to, że zachowując aktualną skalę dostępnych instrumentów wsparcia, poziom zaawansowania w ich wykorzystaniu oraz przy zmaterializowaniu się zakładanych ryzyk w roku 2020 ten cel operacyjny zostanie osiągnięty w niecałych 50 %. Zwiększenie stopnia realizacji celu w tym przypadku będzie uzależnione od zaawansowania w realizacji działań (w szczególności zobowiązań i PS) oraz eliminacji ryzyk.

Cząstkowe wskaźniki sukcesu dla poszczególnych obszarów. Ocena dokonywana jest w następujących przekrojach: dostępność, zaawansowanie w realizacji oraz ryzyka w danym obszarze. Wskaźniki cząstkowe pokazują, w jakich obszarach wyzwanie jest największe.

Wskaźniki cząstkowe, zarówno w układzie obszarów, jak i przekrojów oceny, pozwalają wskazać, gdzie są największe „czynniki sukcesu” oraz „trudności” dla realizacji danego celu operacyjnego SRWP 2020. Wskaźniki te pozwalają na identyfikację obszarów, które są odpowiedzialne za opóźnienia i ryzyko niezrealizowania w pełni danego celu operacyjnego.

W przypadku Celu Operacyjnego 1 – Wysoka efektywność przedsiębiorstw największą słabością jest aktualny stan zaawansowania zobowiązań SWP oraz PS (w mniejszym stopniu). W tych obszarach zdefiniowano również największe ryzyka. Silną stroną tego celu jest natomiast dostępność instrumentów interwencji publicznej (oszacowana na blisko 90%), a także obecny poziom zaawansowania wskaźników kontekstowych, który pokazuje, że w zakresie przedmiotowym zakładany punkt docelowy został osiągnięty w znacznym stopniu.

Ocena cząstkowa dotyczy:

- sytuacji kontekstowej w obszarze celu,
- zobowiązań SWP,
- przedsięwzięć strategicznych,
- finansowania (zakładanej interwencji publicznej).

Wskaźniki cząstkowe dla przekrojów⁸:

Dostępność. Wskaźnik ten ocenia, na ile dostępne instrumenty interwencji publicznej (w tym instrumenty wsparcia dla realizacji zadań przez poszczególnych interesariuszy, jak również instrumenty bezpośredniego oddziaływania przez SWP lub podległe jemu podmioty, m.in. w postaci PS) są adekwatne (wystarczające) do osiągnięcia założonych celów i realizacji zaplanowanych działań. Wskaźnik na poziomie 100 % oznaczałby, że zakres i skala dostępnych instrumentów są w pełni adekwatne do założonego celu i zakresu interwencji. Wartość wskaźnika na poziomie 0 % oznacza z kolei, że występuje całkowity brak instrumentów realizacji założonej interwencji publicznej.

⁸ W tym przypadku zastosowano wagi analogiczne jak w przypadku wskaźnika syntetycznego, tj. 0,75 dla zobowiązań SWP oraz 0,25 dla PS.

Dla przykładu dostępność zakresu narzędzi interwencji publicznej dla Celu Operacyjnego 1 – Wysoka efektywność przedsiębiorstw została oceniona na 88%, co wskazuje na dobre pokrycie zakładanego zakresu interwencji.

Zaawansowanie. Miara ta pokazuje stopień zaawansowania w wykorzystaniu (realizacji) dostępnych instrumentów interwencji publicznej (zobowiązania SWP, PS, inne instrumenty wsparcia), jak również zaawansowanie w osiągnięciu zakładanego stanu w danym celu operacyjnym (mierzonego wskaźnikami kontekstowymi dla tego celu).

Ocena wskaźnika na poziomie 100 % oznaczałaby, że zrealizowane zostały w pełni (w stosunku do założeń) wszystkie zobowiązania SWP oraz PS w obszarze danego celu, a także uruchomione i w pełni zakontraktowane zostały wszystkie pozostałe instrumenty wsparcia, np. projekty grantowe w ramach RPO WP 2014-2020.

Ponieważ w niektórych obszarach istotnym źródłem wsparcia są programy krajowe, zaawansowanie oceniane było w odniesieniu do zakładanych potrzeb, np. dla przedsięwzięć infrastrukturalnych. W przypadku interwencji mającej charakter ciągły, np. dofinansowanie dla projektów innowacyjnych/B+R, brano również pod uwagę udział podmiotów z województwa pomorskiego w wykorzystanej alokacji finansowej.

W przypadku Celu Operacyjnego 1 – Wysoka efektywność przedsiębiorstw ocena aktualnego zaawansowania realizacji dostępnych instrumentów została oceniona na 60 %, co jest wynikiem relatywnie bezpiecznym w odniesieniu do horyzontu czasowego realizacji Strategii, a więc do 2020 r.

Ryzyko. Ta miara ocenia szacowane ryzyko w poszczególnych obszarach będących przedmiotem analizy. Ryzyko, które identyfikowano dotyczyło zarówno realizacji planowanego zakresu interwencji (prawdopodobieństwa jego niezrealizowania), jak również szacowanego ryzyka w zakresie skuteczności interwencji (prawdopodobieństwa niezyskania zakładanych rezultatów).

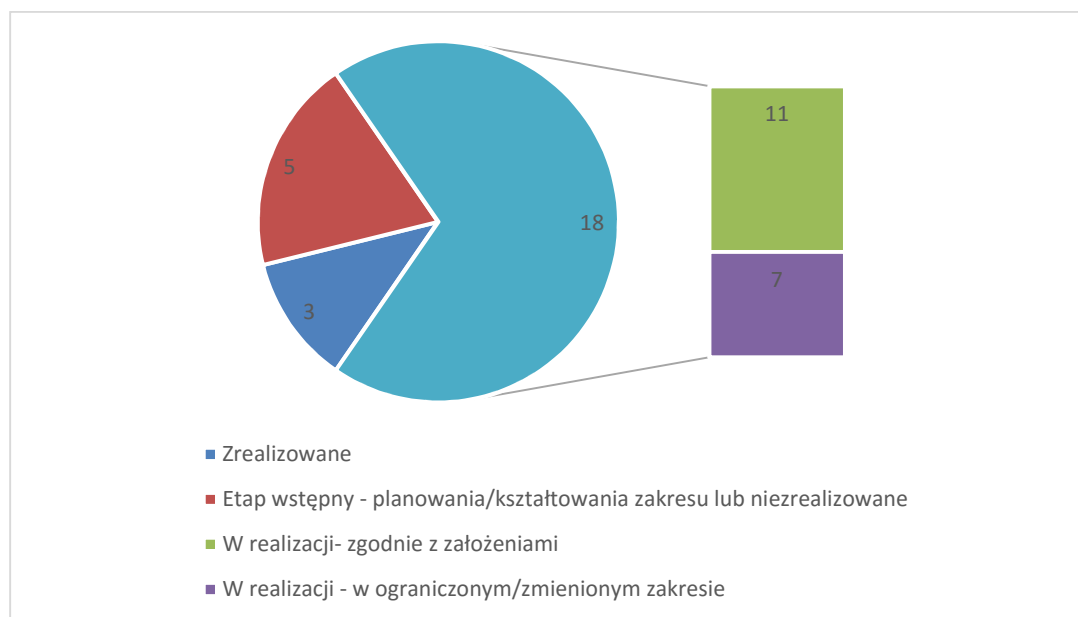
W przypadku Celu Operacyjnego 1 – Wysoka efektywność przedsiębiorstw ryzyko zostało oszacowane na poziomie 35%, co jest poziomem umiarkowanym. Największe ryzyko w tym celu wiąże się z realizacją zobowiązań SWP.

6.2 ZAAWANSOWANIE W REALIZACJI ZOBOWIĄZAŃ SWP WYNIKAJĄCYCH Z SRWP 2020

SRWP 2020 zdefiniowała łączenie 26 zobowiązań do realizacji przez SWP, z czego siedem dotyczy realizacji Celu Strategicznego 1, dwanaście ukierunkowane jest na realizację Celu Strategicznego 2, a pozostałe siedem wspiera Cel Strategiczny 3.

Analiza aktualnego stopnia zaawansowania realizacji zobowiązań pozwala wskazać, że trzy zobowiązania zostały zrealizowane tj. zobowiązania dotyczące „wykonania prac studialnych dotyczących korzyści, zagrożeń oraz potencjalnych konfliktów związanych z planowanymi w regionie inwestycjami energetycznymi”, „powołania struktury organizacyjnej odpowiedzialnej za koordynację działań SWP w obszarze energetyki...” oraz „stworzenie sieci dialogu nt. koncepcji złóż węglowodorów w województwie pomorskim...”. Z pośród pozostałych zobowiązań dwanaście jest na etapie realizacji w zakresie zgodnym z założeniami. Siedem zobowiązań jest obecnie na etapie realizacji zasadniczych działań, ale przy ograniczonym lub istotnie zmienionym zakresie w stosunku do założeń (wykres poniżej).

Wykres 2. Stan zaawansowania realizacji zobowiązań SWP

Źródło: opracowanie własne.

Wśród kluczowych czynników sukcesu, tj. wpływających na sprawną realizację zobowiązań należy wskazać przede wszystkim:

1. **Zapewnienie źródeł finansowania**, jest to warunek *sine qua non* realizacji zobowiązań w założonym pierwotnie zakresie i skali. Te zobowiązania, dla których zostały zapewnione dedykowane środki, są realizowane.
2. Drugim czynnikiem, który pozytywnie wpływa na realizację zobowiązań są **dotychczasowe doświadczenia w realizacji podobnego zakresu**. W tych przypadkach, gdzie zobowiązania jest kontynuacją dotychczasowych działań (nawet w częściowo zmienionym lub rozszerzonym zakresie), często przez ten sam podmiot są realizowane sprawnie i obciążone mniejszym ryzykiem. Potwierdzeniem tego są zobowiązania dotyczące „obsługi nowych i działających w regionie inwestorów” (kontynuacja systemu *Invest in Pomerania*), zobowiązanie w obszarze turystyki dotyczące „rozwoju regionalnych, sieciowych produktów turystycznych”, czerpiące z doświadczeń (pozytywnych i negatywnych) przedsięwzięcia Pętla Żuławska I, a także zobowiązanie dotyczące „realizacji II etapu kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław”, na którego realizację pozytywnie wpływa dobre przygotowanie RZGW do realizacji swoich zadań.
3. Czynnikiem, który wpływa na sprawność w realizacji zobowiązań jest **zależność od SWP podmiotów, których zaangażowanie jest niezbędne dla realizacji zobowiązania**. Przekłada się to na możliwość bezpośredniego wpływania na zakres i harmonogram realizowanych działań a także kontrolę postępów.

Działania naprawcze: Wymiana doświadczeń w zakresie formuły partnerskiej współpracy z podmiotami niezależnymi. Przykładami w tym zakresie mogą być doświadczenia zebrane w procesie wyboru i negocjacji porozumień ISP, formuła porozumień z uczelniami wyższymi.

Czynnikami, które negatywnie oddziałują na realizację zobowiązań oraz niosą ryzyko ich niezrealizowania są:

1. **Brak zapewnionych źródeł finansowania** na realizację zakresu działań przewidzianych w zobowiązaniu. Powoduje to, że zobowiązania jeśli są realizowane w znacząco ograniczonej skali, często w oparciu o własne zasoby Departamentów UMWP odpowiedzialnych za dane zobowiązanie lub w oparciu o niewielkie środki pochodzące z budżetu SWP. Przykładem tego typu zobowiązań są dwa zobowiązania w obszarze Celu Strategicznego 1 SRWP 2020 tj. „stworzenie regionalnego systemu promocji gospodarczej” jak również dotyczące „oferty dla studentów zagranicznych oraz oferty wspierającej zatrudnianie zagranicznych naukowców”. Na pierwsze z nich zakładano budżet na poziomie 30 mln zł, a na drugie 15 mln zł. Z uwagi na brak aktualnie źródeł finansowania dla zakładanego zakresu, w planowanej skali, zobowiązania są realizowane w zdecydowanie mniejszej skali. Rodzi to istotne ryzyko nieosiągnięcia zakładanych rezultatów. Również w przypadku zobowiązania dotyczącego „realizacji II etapu kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław” z uwagi na brak zapewnionych źródeł finansowania istnieje ryzyko niezrealizowania części zadań leżących w zakresie ZMiUWWP.

Działania naprawcze: Zapewnienie źródeł finansowania zobowiązań w skali, która umożliwi osiągnięcie zmierzonych efektów. Dotyczy to w szczególności następujących zobowiązań⁹: Z2, Z4, Z24 – uzasadnione jest finansowanie na poziomie co najmniej pierwotnie zakładanym, a w przypadku Z4 nawet zwiększenie działań w związku ze wzrostem wyzwania jakim jest przyciągnięcie wykwalifikowanych kadr.

W przypadku Z5 uzasadnione jest zwiększenie pierwotnie planowanej alokacji, co umożliwi stworzenie skutecznych bodźców dla poszczególnych partnerów do zaangażowania się w regionalny system stypendialny.

2. Z finansowaniem związany jest również drugi czynnik, który negatywnie wpływa na realizację zobowiązań. Dotyczy on **niedoszacowania lub nie zapewnienia środków finansowych**, nie tyle na realizację działań wynikających z samego zobowiązania, ile na **konsekwencje wynikające z realizacji zobowiązania**. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku obu zobowiązań w obszarze celu operacyjnego – sprawny system transportowy. W przypadku zobowiązania „weryfikacja struktury funkcjonalna technicznej sieci dróg wojewódzkich”, zrealizowano niezbędne analizy i rozpoczęto wstępne rozmowy z JST na temat przekazywania im dróg w zarząd. Okazało się jednak, że JST mogą nie chcieć przejmować w zarządzanie dróg bez uprzedniego ich remontu, gdyż byłoby to zbyt duże obciążenie dla ich budżetów. Bez wypracowania rozwiązania, które pozwoli na remont/zapewnienie finansowania dla utrzymania tych dróg realizacja tego zobowiązania będzie bardzo trudna lub wręcz możliwa. Z kolei, w przypadku zobowiązania dotyczącego „powołania Regionalnego Zarządu Publicznego Transportu Zbiorowego” również zrealizowano niezbędne zadania przygotowawcze (analizy prawno-organizacyjne), ale Zarząd nie jest powoływany m.in. z uwagi na konieczność zapewnienia środków finansowych na jego bieżące funkcjonowanie.

Również w przypadku zobowiązań mających charakter stworzenia systemu koordynacyjnego lub monitoringowego istotnym ryzykiem i trudnością jest zapewnienie finansowania, nie tyle dla wypracowania modelu systemu, ile dla realizacji konkretnych działań. Takie ryzyko, w różnym stopniu, dotyczy w szczególności następujących zobowiązań: „uruchomienie

⁹ Oznaczenia Z1, Z2 itd. odnoszą się do pierwszej kolumny w tabeli 12

mechanizmu trwałej współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi”, „uruchomienie sieci dialogu edukacyjnego w regionie w oparciu o rady oświatowe”, „uruchomienie regionalnego systemu monitorowania losów absolwentów na każdym etapie edukacyjnym” czy „wieloletniego planu działań w zakresie doskonalenia jakości rzeczywistej usług zdrowotnych”.

Działania naprawcze: Pełna realizacja powyższych zobowiązań oraz osiągnięcie zakładanych rezultatów nie będzie możliwe bez weryfikacji finansowania na realizację tych działań, które mają być monitorowane bądź koordynowane, i w przypadku braku aktualnych źródeł finansowania, wygospodarowanie odpowiednich środków finansowych. Dotyczy to następujących zobowiązań: Z9, Z13, Z14, Z16, Z18, Z20, Z21.

3. Istotną trudnością w przypadku realizacji Zobowiązań jest **koordynacja działań z wieloma partnerami zaangażowanymi w realizację**. Dotyczy to w szczególności większych zobowiązań, w których realizacja poszczególnych zadań lub inwestycji jest zdecentralizowana. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku zobowiązania w obszarze „sieciowych produktów turystycznych” oraz „systemu wsparcia szkół”.

Trudność ta staje się dodatkowo istotna po przyznaniu finansowania na poszczególne działania podmiotom za nie odpowiedzialnym. Na tym etapie SWP utraciło „twarde” mechanizmy kontroli. Natomiast istnieje potrzeba zapewnienia monitoringu realizowanych działań, a także, w szczególności, w przypadku obszaru turystyki konieczność zachowania spójności realizowanych inwestycji.

Działania naprawcze: Poza wypracowaniem mechanizmu monitoringu, nad czym pracują już departamenty odpowiedzialne za te działania, warto wypracować mechanizm wymiany doświadczeń, pomiędzy poszczególnymi podmiotami zaangażowanymi w realizację poszczególnych zadań. Mechanizm taki mógłby przybrać formułę systematycznych (np. raz na pół roku) spotkań, gdzie prezentowane byłyby wybrane doświadczenia (dobre praktyki), oraz dyskutowane problemy/wyzwania, które się pojawiły („złe praktyki”). W przypadku pojawiających się wyzwań dotyczących większej grupy podmiotów, SWP mógłby dostarczać też dodatkowego wsparcia w formie np. ekspertyzy prawnej, doradztwa itp. Taka wartość dodana działałaby pozytywnie na zaangażowanie poszczególnych podmiotów typu szkoły czy JST, które nie postrzegałyby takiej koordynacji, jako jedynie kolejnego narzędzia „sprawozdawczości”, ale widziały również pewną korzyść dla siebie.

4. Na etapie wykonawczym – realizacji zadań wynikających ze zobowiązań pojawiają się pewne trudności, w szczególności opóźnienia, które wynikają z konieczności **spełnienia warunków wynikających z regulacji prawnych**. Dotyczy to w szczególności regulacji dotyczących stosowania procedury zamówień publicznych, co jest szczególnie problematyczne w przypadku działań realizowanych poza granicami kraju (zobowiązanie dotyczące systemu promocji gospodarczej), a także pozwoleń środowiskowych (zobowiązanie dotyczące sieciowych produktów turystycznych), oraz pomocy publicznej (zobowiązanie dotyczące systemu obsługi inwestorów).

Działania naprawcze: podmioty odpowiedzialne za realizację tych zobowiązań są świadome ryzyk i podejmują już działania mające na celu eliminację zagrożeń lub minimalizację ich skutków. Na tym etapie nie widzimy potrzeby dodatkowych działań w tym zakresie. Dotyczy to następujących zobowiązań: Z7, Z12 oraz częściowo Z19.

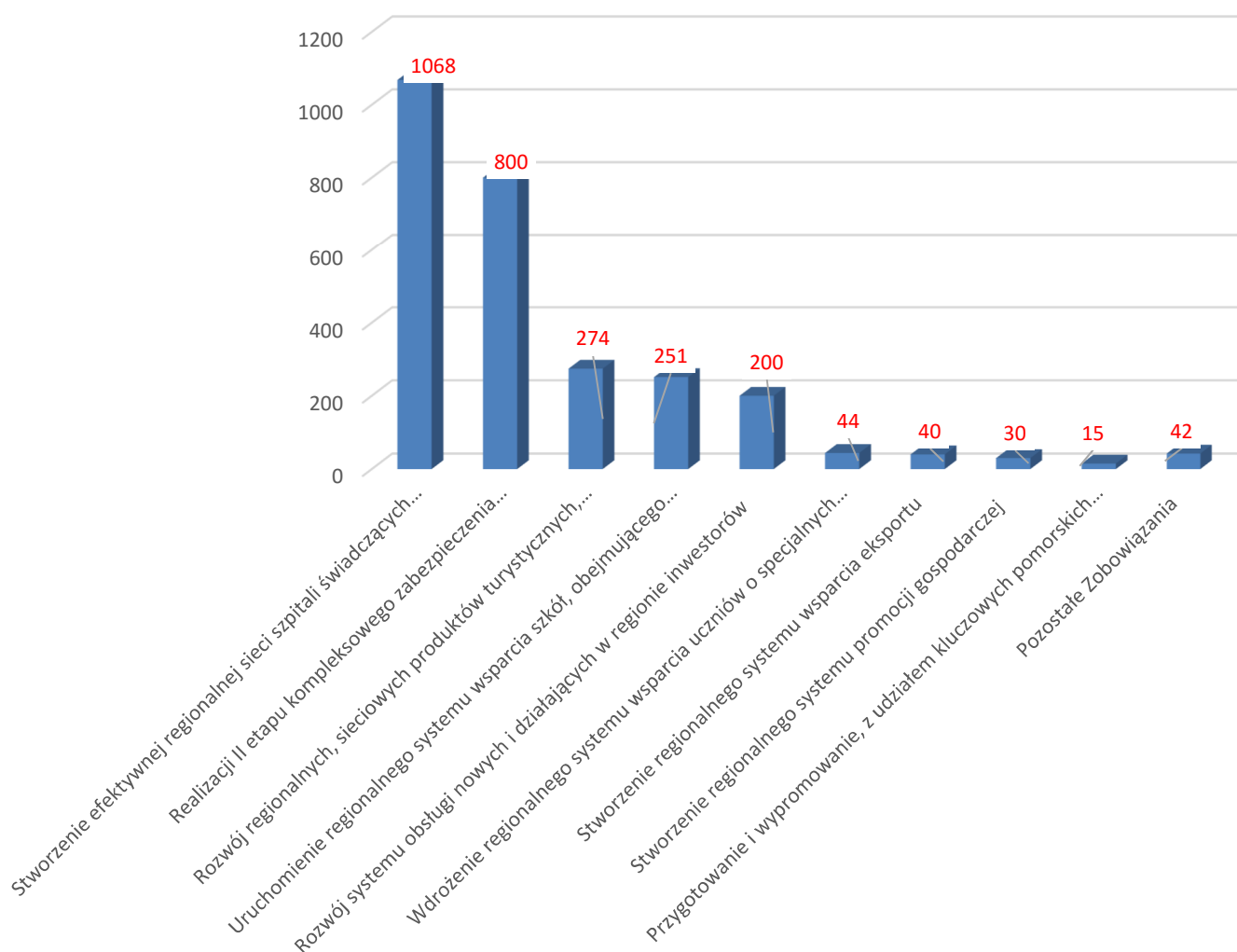
5. W przypadku niektórych zobowiązań pojawiają się trudności oraz ryzyka wynikające ze **zmian legislacyjnych i reform podejmowanych na szczeblu centralnym**. Na etapie opracowywania SRWP 2020 zakładana była m.in. dalsza decentralizacja zadań publicznych. Obecnie mamy do czynienia wręcz z odwrotną tendencją, która może wpłynąć na realizację szeregu zobowiązań. W szczególności dotyczy to obszarów, w których realizowane bądź planowane są reformy tj. edukacja, zdrowie, a także w pewnym zakresie szkolnictwo wyższe.

Działania naprawcze: Ponieważ, ostateczny kierunek i zakres zmian, a także ich konsekwencje nie jest na chwilę obecną znane, można jedynie rekomendować monitoring tych zmian oraz na bieżąco weryfikację ich wpływu na zobowiązania. Następnie na podstawie wniosków z tego monitoringu podejmowanie decyzji o ewentualnej modyfikacji zobowiązań. Dodatkowo, ze strony SWP w porozumieniu z pozostałymi interesariuszami z regionu, powinny być prowadzone działania lobbystyczne oraz aktywny udział w konsultacjach nad prawodawstwem, tak aby promować rozwiązania istotne dla województwa.

Dotyczy to następujących zobowiązań: Z6, Z8, Z9, Z10, Z17, Z19.

Należy podkreślić, że „waga” poszczególnych zobowiązań, a tym samym ich wpływ na osiągnięcie lub nie celów strategii jest bardzo zróżnicowany. Pokazuje to m.in. przewidywany budżet, jaki zakładano na realizację poszczególnych zobowiązań. W przypadku pięciu zobowiązań ich zakładany koszt wynosi co najmniej 200 mln zł, z czego najwięcej alokowano na zobowiązania w zakresie „sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne” oraz „II etap kompleksowego zabezpieczenia Żuław”. Na cztery kolejne pod względem wartości zobowiązania zakładano budżet od kilkunastu do kilkudziesięciu mln zł. Łącznie na dziewięć powyższych zobowiązań przeznaczono aż 98,5 % zakładanej na realizację zobowiązań alokacji.

Wykres 3. Szacunkowy koszt realizacji zobowiązań SWP.

Źródło: RPS PKK, RPS PP, RPS AP, RPS ZDP, RPS MP, RPS. Wartości w mln zł.

Z kolei w przypadku siedmiu zobowiązań zakładano koszt ich realizacji na poziomie poniżej 1 mln zł, a w skrajnym przypadku było to jedynie 100 tys. zł. Sam budżet nie jest oczywiście wyznacznikiem potrzeby realizacji danego zadania, jednak jest pewnym przybliżeniem wagi i rzeczywistej skali oddziaływania poszczególnych zobowiązań. Biorąc pod uwagę dużą liczbę zobowiązań oraz ich bardzo różną wagę, ich znaczenie, w tym budżet, powinno być jedną z przesłanek ograniczenia ich liczby na poziomie dokumentu strategicznego SRWP.

Rekomendujemy rezygnację z formuły „Zobowiązania” zapisanej w SRWP 2020 w przypadku zobowiązań o relatywnie mniejszej wadze/oddziaływaniu tj. Z5, Z8, Z9, Z13, Z16, Z17. Nie oznacza to, że zakres tych działań nie powinien być realizowany, ale nie ma uzasadnienia, aby były one na poziomie głównego dokumentu strategicznego regionu.

Tabela 12. Zobowiązania SWP

Nr	CO SRWP	Zobowiązanie	Szacunkowy koszt (mln zł)	Zaawansowanie działań/etap	Zakres	Zidentyfikowane ryzyka i trudności	Działania naprawcze
Z1	CO1	Rozwój systemu obsługi nowych i działających w regionie inwestorów	200	W realizacji	Zgodny z założeniami	brak	-
Z2	CO1	Stworzenie regionalnego systemu promocji gospodarczej	30	Wstępny - planowania/kształtowania zakresu	Na tym etapie trudno określić ostateczny zakres działań. Z uwagi na brak dedykowanych środków realizowane w ograniczonej skali.	Wczesny etap realizacji, ryzyko dalszych opóźnień z uwagi na potrzebę koordynacji w ramach różnych działań i z różnymi aktorami. Szereg instrumentów wykonawczych dostępnych jest w ramach innych PS (BE, IIP), które już są realizowane. Brak dedykowanych źródeł finansowania.	Przyspieszenie rozpoczętych działań. Realizacja pełnego zakresu zobowiązania, w tym kampanii promocyjnych, będzie wymagała zapewnienie środków finansowych w zakładanej skali.
Z3	CO1	Stworzenie regionalnego systemu wsparcia eksportu	40	W realizacji	Zgodny z założeniami	Ryzyko niezrealizowania działań niewielkie; Ryzyko wiąże się z efektywnością interwencji i skutecznością realizacji zakładanych wskaźników	Szersze zaangażowanie istniejących i aktywnych organizacji biznesowych.
Z4	CO2	Przygotowanie i wypromowanie, z udziałem kluczowych pomorskich uczelni, kompleksowej oferty dla studentów zagranicznych oraz oferty wspierającej zatrudnienie zagranicznych naukowców	15	Planowania/realizacji	Realizowane w ograniczonej skali w oparciu o środki własne SWP i uczelni.	Z uwagi na ograniczony zakres i skalę nakładów istnieje ryzyko braku lub ograniczonego wpływu na realizację oczekiwanego celu (przyciągnięcie studentów z zagranicy)	Wypracowane porozumienie z pomorskimi uczelniami jest dobrą podstawą do dalszych działań. Konieczne jest jednak zwiększenie skali i zakresu działań, aby móc zrealizować zobowiązanie w całości i aby przyniosło one oczekiwany efekt. Do tego potrzebne jest zwiększenie skali finansowania wspólnych działań.

Z5	CO2	Koordinacja dostępnych w regionie instrumentów polityki stypendialnej i ich dostosowanie do potrzeb związanych z umiędzynarodowieniem uczelni wyższych oraz wspieraniem oferty studiów na kierunkach powiązanych z branżami o największym potencjale rozwoju	2	Wstępny - planowania/ kształtowania zakresu	Ograniczony zakres działań aktualnie realizowanych	Wypracowane formuły współpracy i motywacji do współpracy pomiędzy podmiotami udzielającymi stypendiów, zaangażowanie nowych. Opóźnienia czasowe. Duże ryzyko niezrealizowania.	Dla realizacji zobowiązania w pełnym zakresie, w tym kształtowanie polityki stypendialnej pod kątem umiędzynarodowienia uczelni wyższych oraz oferty studiów na kierunkach zgodnych z branżami o najwyższym potencjale rozwoju (tudzież inteligentnymi specjalizacjami), niezbędne jest znalezienie bodźców do tego, aby poszczególni partnerzy udzielający stypendiów zechcieli współpracować. Takim bodźcem mogłyby być środki finansowe, które istotnie zwiększałyby pulę dostępnego wsparcia stypendialnego. W przypadku, gdy nie będzie to możliwe, zobowiązanie można realizować jedynie w zakresie identyfikacji i lepszej informacji o dostępnych, zdecentralizowanych źródłach wsparcia stypendialnego. W tym wariantcie skala efektów będzie ograniczona. Również nie będzie możliwe aktywne oddziaływanie na kierunki/priorytety polityki stypendialnej poszczególnych podmiotów.
Z6	CO2	Realizacja, we współpracy z istniejącymi instytucjami edukacyjnymi, samorządami lokalnymi oraz przedsiębiorcami, przedsięwzięć prowadzących do przekształcenia trzech najbardziej oddalonych od Trójmiasta ośrodków ponadlokalnych w subregionie, w centra kształcenia zawodowego na poziomie wyższym	5	W realizacji	Ograniczony, realizowane tylko w jednym - z planowanych trzech - ośrodku	Małe szanse na osiągnięcie planowanego efektu. Nawet w odniesieniu do Słupska. Duże wyptyw potencjalnie może mieć planowana reforma szkół wyższych, która może działać odwrotnie tj. koncentrować potencjał uczelni wyższych w najsilniejszych ośrodkach – aglomeracjach.	Weryfikacja z podmiotami z ośrodków subregionalnych zainteresowania rozwijaniem kształcenia zawodowego. W przypadku braku takiego zainteresowania - rezygnacja z tego zobowiązania. W takiej sytuacji rekomendujemy wypracowanie instrumentu stypendialnego ukierunkowanego na studentów spoza aglomeracji, który wyrównałby szanse w dostępie do kształcenia na poziomie wyższym studentom spoza aglomeracji. W obliczu niżu demograficznego oraz reformy systemu finansowania kształcenia na poziomie wyższym kierunek ten może być bardziej racjonalny ekonomicznie.

Z7	CO3	Rozwój regionalnych, sieciowych produktów turystycznych, obejmujących m.in. małe porty morskie, mariny, szlaki rowerowe i kajakowe oraz śródlądowe drogi wodne, a także unikatowe dziedzictwo regionalne i ofertę kulturalną	274	W realizacji	Realizowane w zakresie inwestycji infrastrukturalnych;	Utrzymanie spójności i koordynacja inwestycji przez poszczególne podmioty. Wypromowanie marki produktów turystycznych. Zbudowanie, w oparciu o powstałą infrastrukturę rzeczywistej całorocznej oferty usługowej dla turystów - w tym zakresie brak dedykowanych instrumentów wsparcia.	Monitoring działań, ewaluacja on-going realizacji inwestycji przez poszczególne JST. Organizacja cyklicznego forum wymiany doświadczeń i koordynacji działań. Wypracowanie instrumentów stymulowania powstawiania całorocznej oferty turystycznej w oparciu o zbudowaną infrastrukturę. Intensyfikacja działań promocyjnych ukierunkowanych na wykreowanie marki sieciowych produktów turystycznych.
Z8	CO4	Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji sytuacji na rynku pracy w oparciu o pomorskie obserwatorium rynku pracy	1,17	W realizacji	Z istotnymi modyfikacjami w stosunku do pierwotnych założeń	Ryzyka realizacji zobowiązania w przyjętej formule są małe, ponieważ zakłada ona koordynację działań realizowanych przez WUP i inne podmioty w tym SWP w ramach Pomorskiego Systemu Ewaluacji i Monitoringu. Pewne ryzyka wiążą się z możliwą centralizacją wojewódzkich urzędów pracy.	Należy zrezygnować z traktowania realizowanych zadań jako zobowiązania SWP. h PORP o kwestie uwarunkowań społecznych, które są ważne dla działań w zakresie aktywizacji ludzi biernych zawodowo
Z9	CO4	Integracja działań regionalnych instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w zakresie pomocy wychodzenia z bierności zawodowej mieszkańców województwa	0,4	W realizacji	Zgodny z założeniami	Pewne ryzyka związane są z możliwą centralizacją wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy.	Rezygnacja z traktowania realizowanych działań jako zobowiązania SWP.
Z10	CO4	Wdrożenie regionalnego systemu poradnictwa zawodowego	6,1	W realizacji	Zgodny z założeniami	Pewne ryzyka związane są z możliwą centralizacją wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy	

Z11	CO5	Utworzenie regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych	4,3	W realizacji	Z istotnymi modyfikacjami w stosunku do pierwotnych założeń	Ryzyko zmniejszenia się aktywności użytecznej społecznie realizowanej poprzez organizacje pozarządowe. Jednocześnie ryzyko budowania struktur, których działalność zakończy się wraz z dostępnością publicznych pieniędzy	Wypracowanie modelu, który - w oparciu o środki własne Samorządu – zapewniłby wsparcie dla tworzenia sieci współpracy pomiędzy działającymi organizacjami (na wzór Pomorskiego Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności) głównie w zakresie podejmowania nowych wyzwań społecznych i upowszechniania dobrych praktyk w tym zakresie. Elementem systemu wsparcia powinno być także oddziaływanie na zwiększanie zdolności NGO - zwłaszcza tych mniejszych i z mniejszych ośrodków - do aplikowania i rozliczania projektów finansowanych ze środków unijnych. Należałoby także rozważyć możliwość zwiększenia środków SWP przekazywanych na program współpracy z NGO
Z12	CO6	Uruchomienie regionalnego systemu wsparcia szkół, obejmującego m.in. doskonalenie nauczycieli	251	W realizacji	Realizowane w postaci przedsięwzięcia strategicznego 'Kompleksowe wsparcie szkół i placówek'.	Ryzykiem dla realizacji tego zobowiązania jest fakt, iż jest ono realizowane przez wiązkę 118 projektów prowadzonych przez różnego rodzaju organy prowadzące z poddziałania 3.2.1. RPO WP. SWP - a w szczególności odpowiedni departament merytoryczny - nie ma dużego wpływu na sposób i jakość realizacji tych projektów. Ryzyka zewnętrzne związane są z obecną reformą edukacji (likwidacja gimnazjów)	Zaplanowanie i uruchomienie ewaluacji on-going dla projektów z poddziałania 3.2.1. RPO WP. W pierwszym okresie powinna być ona ukierunkowana na weryfikację zaawansowania organów prowadzących w zakresie przygotowania konkretnych działań projektowych oraz zdefiniowaniu dobrych praktyk i uruchomieniu wymiany doświadczeń. Takie badanie pełniłoby funkcję koordynacyjną i przyczyniałoby się do podniesienia efektywności interwencji publicznej.
Z13	CO6	Uruchomienie mechanizmu trwałej współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi	0,1	W realizacji	W niepełnym zakresie - w ramach przedsięwzięć strategicznych		Zrezygnować z realizacji tego zobowiązania.

Z14	CO6	Uruchomienie sieci dialogu edukacyjnego w regionie, w oparciu o rady oświatowe	0,3	W realizacji	W niepełnym zakresie	Ryzyko wykreowania formalnych struktur, które okażą się martwe. Brak realnego zainteresowania czynników decyzyjnych (politycznych), na poziomie lokalnym, uruchamianiem dodatkowych ciał czy inicjatyw ograniczających dyskrecjonalność prowadzonej polityki w obszarze edukacji	Należy alokować dodatkowe zasoby na uruchomienie działań koordynacyjnych i inicjujących ze strony DES (w tym kontynuację działań na rzecz wykształcenia lokalnych animatorów i liderów). Należy zrezygnować z zastrzeżenia, iż stymulowanie dialogu edukacyjnego ma się odbywać jedynie w bardzo sformalizowanej postaci powoływania powiatowych tudzież gminnych rad oświatowych. Jednocześnie można uruchomić projekt pilotażowy, który miałby wspierać aktywizację lokalnych inicjatyw i organizacji pozarządowych (obywatelskich) w obszarze edukacji.
Z15	CO6	Wdrożenie regionalnego systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych	43,9	W realizacji	Realizowane w ramach przedsięwzięcia 'Zdolni z Pomorza' i 'Kompleksowe wsparcie szkół i placówek'	Ryzyka realizacyjne związane z dużą liczbą partnerów w przedsięwzięciu mających różne doświadczenie w realizacji projektów, a także związane ze zmiennymi interpretacjami wytycznych i stosowaniem zamówień publicznych. Ryzyko koncentracji działań na potrzebach uczniów szczególnie uzdolnionych. Ryzyko wspierania uczniów, którzy z dużym prawdopodobieństwem wyjadą z regionu.	Warto rozważyć szersze wykorzystanie stosowanych w projekcie narzędzi do diagnozowania talentów i predyspozycji uczniów w celu kształtowania indywidualnych ścieżek edukacyjnych i zwiększania motywacji do uczenia się
Z16	CO6	Uruchomienie regionalnego systemu monitorowania losów absolwentów na każdym etapie edukacyjnym	0,2	W realizacji	W niepełnym zakresie	Istnieje ryzyko nie zrealizowania tego zobowiązania w pełnym zakresie, zwłaszcza jeżeli chodzi o weryfikację losów absolwentów na rynku pracy. Ryzyko, że taki system nie powstanie, także na poziomie krajowym, jest duże (brak dostępu do odpowiednich danych)	Rezygnacja z realizacji zobowiązania.

Z17	CO7	Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji programów zdrowotnych	1,05	W realizacji	Zakres działań zgodny z założeniami.	Ograniczony dostęp do informacji na temat polityki zdrowotnej w województwie (zmiany regulacyjne na poziomie centralnym, przekazanie kompetencji PUW). Centralizacja decyzji dotyczących polityki zdrowotnej. Finansowanie może okazać się niewystarczające w obliczu zmian warunków zewnętrznych	Realizacja działań edukacyjno-promocyjnych przy wykorzystaniu dostępnych informacji - m.in. JST, PoFoS oraz poprzez nawiązanie współpracy w zakresie wymiany informacji z Pomorskim Urzędem Wojewódzkim.
Z18	CO7	Wdrożenie w szpitalach wieloletniego planu działań w zakresie doskonalenia jakości rzeczywistej usług zdrowotnych.	0,2	Wstępny - planowania/kształtowania zakresu	Zakres działań zgodny z założeniami.	Brak oszacowania kosztów wdrożenia planu podnoszenia jakości dla wszystkich podmiotów leczniczych SWP.	Przygotowanie uniwersalnych planów działań i standardów jakości czy dobrych praktyk i ich udostępnienie dla wszystkich podmiotów leczniczych w województwie.
Z19	CO7	Stworzenie efektywnej regionalnej sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne o wysokiej jakości rzeczywistej, przede wszystkim w zakresie chorób cywilizacyjnych.	386,3	W realizacji	Zakres działań zgodny z założeniami.	Zmiany legislacyjne i organizacyjne na poziomie centralnym w zakresie służby zdrowia przekładające się na sposób i zakres finansowania podmiotów leczniczych.	Zwiększenie skali oddziaływania zarówno regionalnej sieci szpitali (współpraca z pozostałymi szpitalami regionu, rozszerzenie projektu Pomorskie e-Zdrowie), jak i wzrost jakości usług zdrowotnych (założenia planów, standardów czy dobrych praktyk powinny być dostępne dla wszystkich szpitali).
	CO7		681,9	W realizacji	Zakres działań zgodny z założeniami.	Zmiany legislacyjne i organizacyjne na poziomie centralnym w zakresie służby zdrowia przekładające się na sposób i zakres finansowania podmiotów leczniczych.	---
Z20	CO8	Powołanie Regionalnego Zarządu Publicznego Transportu Zbiorowego	0,5	Niezrealizowane / wstępny	Zrealizowano niezbędne analizy prawno-organizacyjne	Konieczność zapewnienia środków na funkcjonowanie RZPTZ.	Przyśpieszenie prac nad utworzeniem Zarządu; podjęcie przez ZWP odpowiednich decyzji i alokowanie w budżecie SWP odpowiednich środków.
Z21	CO8	Weryfikacja struktury funkcjonalno-technicznej sieci dróg wojewódzkich.	0,5	W realizacji	Opracowano stosowne analizy funkcjonalno-techniczne; rozpoczęto rozmowy z JST na	JST uzależniają przejęcie dróg od sfinansowania przez SWP niezbędnych prac remontowych; brak środków na realizację takich inwestycji	Należy kontynuować negocjacje z JST; konieczne jest przygotowanie odpowiedniej oferty zwiększającej skłonność do przejmowania przez JST dróg w zarząd. W sytuacji gdyby jednak większość JST stawiała warunek remontu drogi, konieczne jest zmodyfikowanie zobowiązania

					temat przejmowania dróg		(ograniczenie zakresu, rozłożenia na etapy), a w ostateczności wycofanie z niego.
Z22	CO9	Wykonanie prac studialnych dotyczących korzyści, zagrożeń oraz potencjalnych konfliktów związanych z planowanymi w regionie inwestycjami energetycznymi (m.in. w zakresie źródeł energii i infrastruktury przesyłowej)	7	Zrealizowane	Zgodny z założeniami	brak	-
Z23	CO9	Powołanie struktury organizacyjnej odpowiedzialnej za koordynację i realizację działań Samorządu Województwa w obszarze energetyki, szczególnie w zakresie poprawy efektywności energetycznej, upowszechniania wykorzystania OZE i kształtowania postaw prosumenckich.	3	Zrealizowane	Zgodny z założeniami	brak	-
Z24	CO10	Realizacji II etapu kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław	800	W realizacji	Postępuje realizacja zadań przypisanych do RZGW; część działań nierealizowana	Trudności w zapewnieniu finansowania dla zadań realizowanych przez ZMiUWWP oraz JST (środki POIiŚ)	Intensyfikacja nacisków ze strony SWP na instytucje rządowe celem zapewnienia finansowania co najmniej zadań ZMiUWWP

Z25	CO10	Przyjęcie planów ochrony dla wszystkich parków krajobrazowych położonych na terenie województwa pomorskiego	3,5	W realizacji	Zgodny z założeniami	brak	-
Z26	CO10	Stworzenie sieci dialogu nt. koncepcji zagospodarowania niekonwencjonalnych złóż węglowodorów w województwie pomorskim (szczególnie gazu łupkowego) oraz monitoring stanu prac poszukiwawczych, rozpoznawczych i wydobywczych ww. złóż w regionie	7	Zrealizowane	Zgodny z założeniami	brak	-

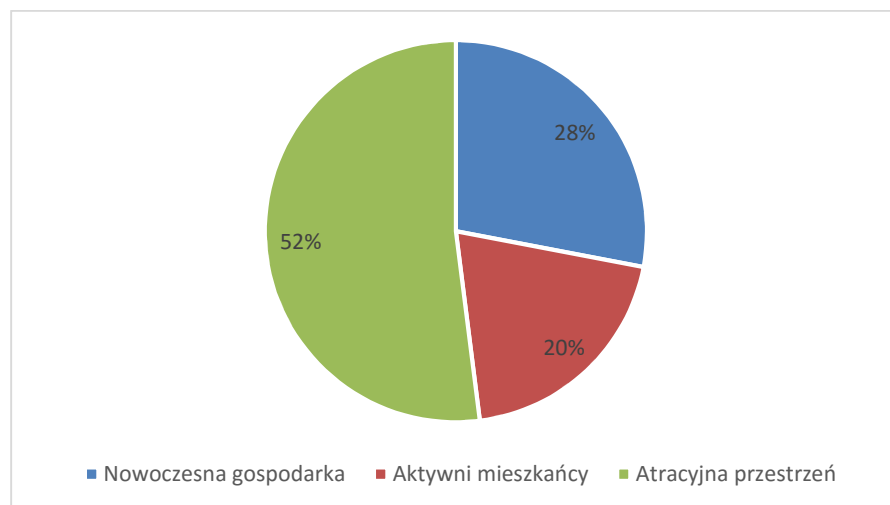
Źródło: Opracowanie własne.

6.3 PRZEDSIĘWZIĘCIA STRATEGICZNE

Istotnym narzędziem realizacji SRWP 2020 są przedsięwzięcia strategiczne. Są to kompleksowe projekty składające się na ogół z wielu odrębnych zadań inwestycyjnych, angażujące większy zbiór podmiotów (wykonawców, interesariuszy) i znaczne środki inwestycyjne. Wprowadzenie do SRWP 2020 kategorii przedsięwzięć strategicznych miało na celu uzyskanie efektu koncentracji środków na najważniejszych dla regionu kierunkach rozwojowych wynikających bezpośrednio ze zidentyfikowanych wyzwań (warstwa diagnozy Strategii).

Łącznie w ramach sześciu RPS operacjonalizujących SRWP 2020 zdefiniowano 25 przedsięwzięć strategicznych. Największa ich liczba została przypisana do trzeciego Celu Strategicznego – Atrakcyjna przestrzeń (wykres 4). Zdefiniowano tu 13 przedsięwzięć, w tym 7 dotyczących Celu Operacyjnego Sprawny system transportowy realizowanego za pośrednictwem RPS Mobilne Pomorze. Sześć pozostałych przedsięwzięć skoncentrowanych zostało głównie w obrębie Celu Operacyjnego Dobry stan środowiska. Dwa pozostałe Cele Strategiczne w mniejszym stopniu wykorzystują formułę przedsięwzięć strategicznych, aczkolwiek ich znaczenie i wkład są równie ważne. Pierwszy Cel Strategiczny – Nowoczesna gospodarka – wspiera siedem przedsięwzięć (trzy w ramach Celu Operacyjnego Wysoka efektywność przedsiębiorstw, jedno w ramach Celu Operacyjnego Konkurencyjne szkolnictwo wyższe i trzy w ramach Celu Operacyjnego Atrakcyjna oferta turystyczna i kulturalna). Drugi Cel Strategiczny – Aktywni mieszkańcy – wspiera pięć przedsięwzięć strategicznych.

Wykres 4. Rozkład ilości przedsięwzięć strategicznych wg Celów Strategicznych

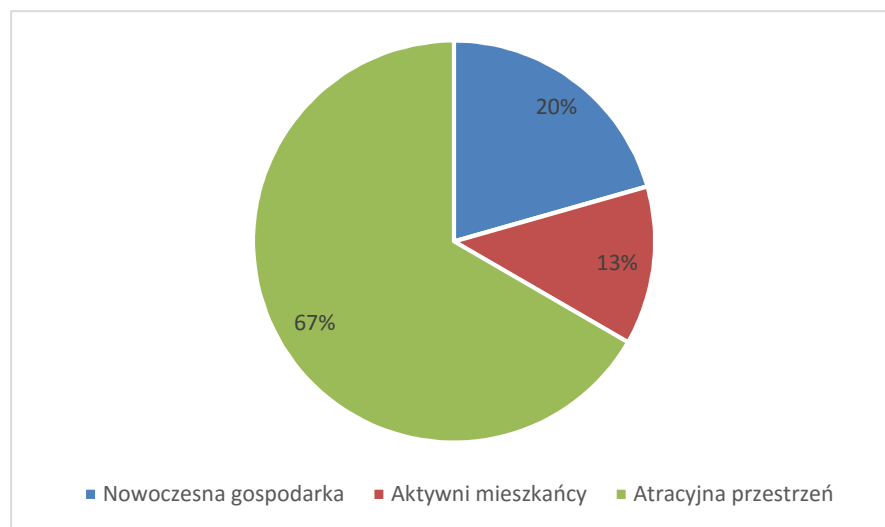
Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020.

Rozkład ilości projektów koresponduje z rozkładem ich wartości (wykres 5). Przedsięwzięcia wspierające realizację trzeciego Celu Strategicznego – Atrakcyjna przestrzeń - ze względu na swoją wysoką kapitałochłonność angażują łącznie ok. 67% środków zaplanowanych na wszystkie przedsięwzięcia¹⁰. Średnia (szacunkowa) wartość przedsięwzięcia w ramach tego Celu Strategicznego wynosi ok. 404 mln zł, podczas gdy dla przedsięwzięć zaplanowanych w ramach pierwszego i drugiego

¹⁰ Faktycznie jest to planowana wartość przedsięwzięć (na podstawie szacunków jakie znajdują się w RPS), a nie wartości realne. Te będą znane dopiero po zrealizowaniu poszczególnych inwestycji.

Celu Strategicznego jest to odpowiednio 224,5 mln zł i 186 mln zł. Na te dwa Cele przypada łącznie odpowiednio 20% i 13% wszystkich środków.

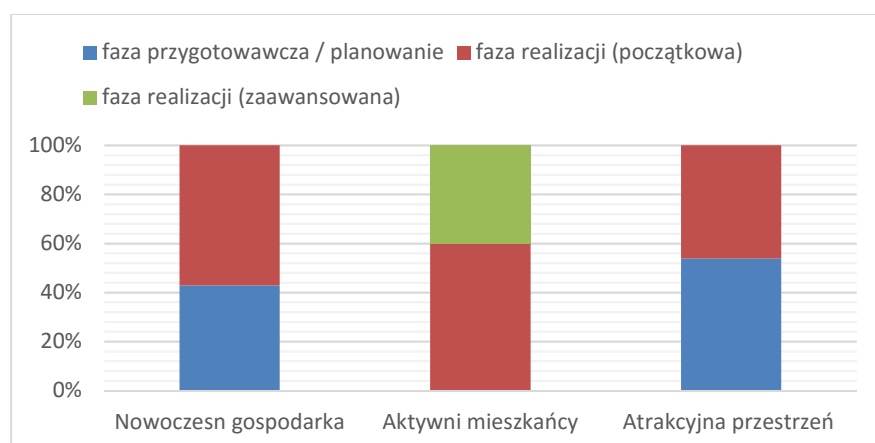
Wykres 5. Rozkład wartości przedsięwzięć strategicznych wg Celów Strategicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020.

Stan zaawansowania poszczególnych przedsięwzięć strategicznych jest stosunkowo zróżnicowany. Jest on pochodną kilku czynników, w tym przede wszystkim przygotowania projektów od strony dokumentacyjnej (co jest szczególnie istotne dla projektów o charakterze inwestycyjnym wymagających uzyskania odpowiednich decyzji administracyjnych), zapewnienia środków finansowych dla wszystkich zaplanowanych zadań oraz posiadania odpowiedniego potencjału realizacyjnego. Bazując na analizie przedsięwzięć strategicznych jaką przeprowadzono w odniesieniu do poszczególnych RPS sporządziliśmy syntetyczne zestawienie stanu ich zaawansowania opierając się na czterostopniowej skali: faza przygotowawcza (planowanie), faza realizacji (wstępna), faza realizacji (zaawansowana), przedsięwzięcie zrealizowane (wykres poniżej).

Wykres 6. Rozkład przedsięwzięć strategicznych wg Celów Strategicznych i zaawansowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020.

Z przyporządkowania poszczególnych przedsięwzięć do tej skali ocen wynika, że najbardziej zaawansowane są przedsięwzięcia wspierające drugi Cel Strategiczny: dwa z nich – Pomorskie e-zdrowie i Restrukturyzacja podmiotów leczniczych podległych SWP – można uznać, że są w fazie

zaawansowanej realizacji, a trzy pozostałe (Zdolni z Pomorza, Kompleksowe wsparcie szkół i placówek, Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych) weszły w fazę początkowej realizacji. Nieco mniej korzystna sytuacja występuje w przedsięwzięciach przypisanych do pierwszego Celu Strategicznego. W tym przypadku pięć przedsięwzięć (Pomorski Broker Eksportowy, *Invest in Pomerania*, Rozwój oferty turystyki wodnej, Pomorskie trasy rowerowe, Pomorskie szlaki kajakowe) znajduje się w fazie początkowej realizacji, podczas gdy dwa pozostałe, w tym przedsięwzięcie o największej wartości jednostkowej - Pomorski Trójkąt Wiedzy - oraz *Study in Pomorskie.eu* są wciąż w fazie przygotowawczej / planistycznej. Bardziej złożona sytuacja występuje w przypadku przedsięwzięć realizowanych w ramach RPS Mobilne Pomorze i RPS Ekoefektywne Pomorze, które organizują interwencję w ramach trzeciego Celu Strategicznego – Atrakcyjna przestrzeń. W tym wypadku pięć przedsięwzięć (pakiet przedsięwzięć dotyczących rozwoju systemu Szybkiej Kolei Miejskiej, dwa przedsięwzięcia dotyczące zakupu taboru kolejowego, ZTPO, Budowa Centrum Edukacji *Mare Balticum*) można uznać za znajdujące się w fazie przygotowawczej / planistycznej. Sześć dalszych przedsięwzięć (pakiet przedsięwzięć dotyczących modernizacji wybranych linii kolejowych, trzy pakiety dotyczące poprawy spójności transportowej oraz przedsięwzięcie termomodernizacyjne i poprawa jakości wody w CWŻ) znajduje się w początkowej fazie realizacji, przy czym niektóre z zadań inwestycyjnych są wysoce zaawansowane (np. termomodernizacja pakiet I). Dwa przedsięwzięcia – składające się z odrębnych i niezależnych zadań (Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław, Budowa i modernizacja systemu odprowadzania wód opadowych) w zależności od stopnia realizacji tych zadań można przyporządkować zarówno do fazy przygotowawczej (jak np. zadania realizowane przez ZMiUWWP), jak i fazy realizacji (np. zadania realizowane przez RZGW).

Na podstawie przeprowadzonego przeglądu poszczególnych przedsięwzięć można też wyraźnie wskazać, jakie czynniki hamowały postęp, a jakie wspierały realizację przedsięwzięć (kwestię czynników sukcesu / porażki przeanalizowano szerzej w następnym podrozdziale). Na czoło niewątpliwie wysuwa się dostępność finansowania dla całego przedsięwzięcia co ewidentnie warunkuje możliwość rozpoczęcia realizacji danej inwestycji. Im źródła finansowania są bardziej pod kontrolą SWP (chodzi tu o RPO WP 2014-2020) tym łatwiejsza (szybsza) jest realizacja. Istotnym czynnikiem było także uprzednie dobre przygotowanie dokumentacji projektowej (np. w ramach poprzedniego okresu programowania). Duże znaczenie ma także sprawność działania i potencjał organizacyjno-instytucjonalny podmiotów zaangażowanych w realizację. Im te podmioty są bardziej wyspecjalizowane w zakresie danych działań (np. RZGW) czy też znajdują się pod kontrolą organizacyjną i możliwością oddziaływania ze strony SWP (np. ZDW) tym realizacja idzie sprawniej.

Możliwości podejmowania działań naprawczych w przypadku przedsięwzięć natrafiających na trudności są bardzo ograniczone. Problemy pojawiające się na etapie realizacyjnym (powodowane na ogół złożonością procedur prawa zamówień publicznych) nie powinny stanowić istotnego ryzyka i muszą być zaadresowane na etapie zarządzania projektem (uwzględniającego np. ryzyko protestów). Znacznie większym problemem jest niedobór środków finansowych szczególnie, gdy źródłem finansowania są inne programy operacyjne niż RPO WP 2014-2020. W tym wypadku jedynym mechanizmem naprawczym jest dalsze aktywne lobbowanie ze strony ZWP na rzecz zapewnienia finansowania. W tabelach 13 do 15 zamieszczono syntetyczne informacje na temat realizacji poszczególnych przedsięwzięć strategicznych, stanu ich zaawansowania i proponowanych działań naprawczych.

Tabela 13. Cel Strategiczny: Nowoczesna gospodarka - Przedsięwzięcia Strategiczne. Podsumowanie stanu realizacji.

CO	Przedsięwzięcia Strategiczne	Stan zaawansowania	Ryzyko	Czynniki sukcesu	Trudności	Możliwe działania naprawcze
Wysoka efektywność przedsiębiorstw	Pomorski Trójkąt Wiedzy	faza przygotowawcza / planowania	duże ryzyko niezrealizowania inwestycji w planowanej skali ryzyko nieskutecznej koordynacji inwestycji	---	Ograniczona skala dostępnego finansowania zmiana warunków dostępności finansowania słaba współpraca pomiędzy uczelniami wynikająca z braku bodźców do współpracy i koordynacji działań.	zrezygnować z przedsięwzięcia (lub) wypracować z uczelniami wyższymi model koordynacji inwestycji w infrastrukturę B+R, w tym model współdzielenia infrastruktury oraz promocji jej wykorzystania. Wymagałoby to wygospodarowania dodatkowych środków finansowych na poziomie regionalnym lub uzyskania realnego wpływu z poziomu regionu (SWP) na podział środków centralnych. W aktualnych warunkach obie opcje są mało prawdopodobne, a bez dodatkowych środków finansowych trudno będzie znaleźć bodźce, które skłonią uczelnie do współpracy.
	Pomorski Broker Eksportowy	faza realizacji / początkowa	wydatkowanie środków na działania wewnątrz regionu (większość środków zostanie skonsumowana przez wykonawców projektu, zbyt mało środków trafi jako wsparcie do przedsiębiorców) mały końcowy efekt proeksportowy brak kontynuacji działania systemu po wyczerpaniu środków publicznych.	---	regulacje w zakresie zamówień publicznych (problem wyboru brokerów na rynkach zewnętrznych).	Decentralizacja systemu; szersze włączenie partnerów gospodarczych (aktywnych organizacji przedsiębiorców), większa koncentracja środków finansowych na działaniach zewnętrznych, działania wewnętrzne w większym stopniu realizowane w ramach zasobów własnych partnerów gospodarczych.

	<i>Invest in Pomerania</i>	faza realizacji / początkowa	---	wcześniejsze doświadczenia i szkielet systemu wsparcia inwestorów zewnętrznych.	---	---
Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	<i>Study in Pomorskie.eu</i>	faza przygotowawcza (planowanie)	brak realizacji przedsięwzięcia.	---	brak źródeł finansowania brak rzeczywistych bodźców do współpracy uczelni w zakresie kształtowania wspólnej oferty.	---
Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna	Pomorskie Szlaki Kajakowe	faza realizacji (początkowa)	---	zapewnione finansowanie.	---	---
	Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej	faza realizacji (początkowa)	ryzyko niezrealizowania niektórych inwestycji m.in. z uwagi na brak niezbędnych decyzji środowiskowych.	doświadczenia Pętli Żuławskiej zapewnione finansowanie.	zaangażowanie partnerów prywatnych (co zmusza JST do stosowania w zakresie wyboru partnera prawa zamówień publicznych).	---
	Pomorskie trasy rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i Wiślana Trasa Rowerowa R-9	faza realizacji (początkowa)	---	zapewnione finansowanie.	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020.

Tabela 14. Cel Strategiczny: Aktywni mieszkańcy - Przedsięwzięcia Strategiczne. Podsumowanie stanu realizacji.

CO	Przedsięwzięcie Strategiczne	Stan zaawansowania	Ryzyko	Czynniki sukcesu	Trudności	Możliwe działania naprawcze
Efektywny system edukacji	Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych uwzględniającej potrzeby subregionalnych i regionalnego rynków pracy.	faza realizacji (początkowa)	<p>znaczne rozproszenie projektów – realizacja przez 23 organy prowadzące</p> <p>mały wpływ odpowiedniego departamentu merytorycznego DES oraz środowisk biznesowych na sposób i jakość bieżącej realizacji projektów</p> <p>ryzyka związane z realizacją praktyk dla uczniów w firmach</p> <p>ryzyka zewnętrzne związane są z obecną reformą edukacji</p>	<p>dostępność środków finansowych</p> <p>działania przygotowawcze (analityczne, informacyjne, przygotowanie Standardów realizacji wsparcia, działania uzgodnieniowe i koordynacyjne w ramach procedury konkursowej na wyłonienie koncepcji kształcenia zawodowego)</p> <p>silne zaangażowanie DES jako koordynatora przedsięwzięcia oraz włączenie do weryfikacji koncepcji kształcenia zawodowego środowisk biznesowych</p>	<p>konieczność stosowania procedur PZP – m.in. przy wyborze firm, w których mają być realizowane praktyki dla uczniów</p>	<p>uruchomienie zaplanowanych działań monitoringowych i ewaluacji on-going</p> <p>stymulowanie współpracy pomiędzy organami prowadzącymi, szkołami i środowiskami przedsiębiorców (dialog edukacyjny na poziomie lokalnym, powiatowe rady oświatowe itp.)</p> <p>stymulowanie wypracowania wytycznych przez środowiska biznesowe (m.in. w odniesieniu do wyposażenia pracowni, kursów doszkalcających itp.) oraz ich upowszechnienie wśród organów prowadzących</p>
	Kompleksowe wsparcie szkół i placówek.		<p>znaczne rozproszenie portfela projektów (łącznie 118 projektów prowadzonych przez różnego rodzaju organy prowadzące z</p>	<p>dostępność środków finansowych</p> <p>opracowanie "Standardów realizacji wsparcia w zakresie Poddziałania</p>	<p>Duże rozproszenie realizowanych projektów i ograniczony wpływ odpowiedniego departamentu merytorycznego UMWP na ich realizację.</p>	<p>Zaplanowanie i uruchomienie ewaluacji on-going dla projektów z poddziałania 3.2.1. RPO WP. W pierwszym okresie powinna być ona ukierunkowana na weryfikację zaawansowania organów prowadzących w zakresie przygotowania konkretnych działań projektowych oraz zdefiniowaniu dobrych</p>

			<p>poddziałania 3.2.1. RPO WP)</p> <p>bardzo mały wpływ SWP - a w szczególności odpowiedniego departamentu merytorycznego - na sposób i jakość realizacji tych projektów</p> <p>ryzyka zewnętrzne związane są z obecną reformą edukacji (likwidacja gimnazjów).</p>	<p>3.2.1 - Jakość edukacji ogólnej"</p> <p>wsparcie ze strony Centrum Edukacji Nauczycieli i Ośrodka Doształcania Nauczycieli - będących jednostkami samorządowymi - dla organów prowadzących w przeprowadzeniu niezbędnych diagnoz potrzeb szkół.</p>		<p>praktyk i uruchomieniu wymiany doświadczeń. Takie badanie pełniłoby funkcję koordynacyjną i przyczyniałoby się do podniesienia efektywności interwencji publicznej.</p>
	Zdolni z Pomorza		<p>koncentracja działań na potrzebach uczniów szczególnie uzdolnionych (a nie tych realnie potrzebujących pomocy)</p> <p>ryzyko wspierania uczniów, którzy z dużym prawdopodobieństwem wyjadą z regionu.</p>	<p>DES bardzo aktywnie realizuje funkcję lidera przedsięwzięcia.</p>	<p>Duża liczba partnerów w przedsięwzięci - mających różne doświadczenie w realizacji projektów</p> <p>Problemy związane z interpretacją wytycznych i stosowaniem zamówień publicznych.</p>	<p>szersze wykorzystanie stosowanych w projekcie narzędzi do diagnozowania talentów i predyspozycji uczniów w celu kształtowania indywidualnych ścieżek edukacyjnych i zwiększenia motywacji do uczenia się.</p>
Lepszy dostęp do usług zdrowotnych	Pomorskie e-zdrowie	faza realizacji - projekt zaawansowany	<p>Zmiany legislacyjne na poziomie centralnym</p> <p>Ryzyka związane z powodzeniem procedur przetargowych.</p>	<p>kontrola właścicielska nad poszczególnymi podmiotami</p> <p>zapewnienie finansowania dla projektu.</p>	---	---
	Restrukturyzacja podmiotów	faza realizacji - projekt zaawansowany	<p>brak strategicznych rozstrzygnięć (na poziomie centralnym) w zakresie kierunku</p>	<p>kontrola właścicielska nad poszczególnymi podmiotami</p>	---	---

	leczniczych podległych SWP		reformy służby zdrowia i zasad jej finansowania	zapewnienie finansowania dla procesu restrukturyzacji		
--	-------------------------------	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020.

Tabela 15. Cel Strategiczny: Atrakcyjna przestrzeń - Przedsięwzięcia Strategiczne. Podsumowanie stanu realizacji.

CO	Przedsięwzięcie Strategiczne	Stan zaawansowania	Ryzyko	Czynniki sukcesu	Trudności	Możliwe działania naprawcze
Sprawy system transportowy	Pakiet przedsięwzięć dotyczących rewitalizacji linii kolejowych ważnych dla spójności województwa.	faza realizacji lub planowania w zależności od zadania inwestycyjnego	realizacja inwestycji przez zarządców infrastruktury kolejowej dla których dana inwestycja nie musi posiadać wysokiego priorytetu	dobrze przygotowanie dokumentacji projektowej przez Wydział Infrastruktury	czasochłonność procedur zamówień publicznych brak możliwości skutecznego oddziaływania na zarządców infrastruktury	stała i aktywna komunikacja z PKP PLK (mobilizowanie zarządców do intensywnych działań na rzecz realizacji przedsięwzięcia).
	Pakiet przedsięwzięć dotyczących rozwoju systemu Szybkiej Kolei Miejskiej.	faza przygotowawcza / planowanie	---	dobrze przygotowanie dokumentacji projektowej przez Wydział Infrastruktury	---	---
	Zakup 14 elektrycznych zespołów trakcyjnych do obsługi linii komunikacyjnych na sieci Pomorskiej Kolei Metropolitalnej	faza przygotowawcza / planowanie	brak środków na sfinansowanie całego przedsięwzięcia	---	---	---
	Zakup 20 szt. taboru do obsługi przewozów aglomeracyjnych i regionalnych	faza przygotowawcza / planowanie	brak środków na sfinansowanie całego przedsięwzięcia	---	---	---
	Pakiet działań związanych z dostępem do autostrady A1	prace w zakresie poszczególnych zadań zaawansowane w różnym stopniu	---	sprawne działanie ZDW; pełna kontrola przez SWP procesów wykonawczych, zapewnienie finansowania	możliwe problemy w fazie realizacji związane z procedurami zamówień publicznych	---
	Pakiet działań wzmacniających korytarz transportowy południowy	prace w zakresie poszczególnych zadań	---	sprawne działanie ZDW	możliwe problemy w fazie realizacji związane z procedurami zamówień publicznych	---

	(przebudowa DW nr 188, 212, 235, 515).	zaawansowane w różnym stopniu.		pełna kontrola przez SWP procesów wykonawczych, zapewnienie finansowania		
	Pakiet działań wzmacniających korytarz transportowy północny.	prace w zakresie poszczególnych zadań zaawansowane w różnym stopniu.	---	sprawne działanie ZDW pełna kontrola przez SWP procesów wykonawczych, zapewnienie finansowania.	możliwe problemy w fazie realizacji związane z procedurami zamówień publicznych.	---
Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna	Termomodernizacja obiektów Samorządu Województwa Pomorskiego.	znaczne zaawansowanie prac w zakresie pakietu I & II (w ramach pakietu I prace na niektórych obiektach już zakończono) brak postępu w zakresie pakietu III	brak środków na sfinansowanie wkładu własnego w przypadku pakietu III który ma największe znaczenie dla skuteczności interwencji.	zapewnienie finansowania (pakiet I & II); panowanie nad procesem wykonawczym	brak środków na wkład własny.	dofinansowanie szpitali w formie pożyczki z SWP
Dobry Stan środowiska	Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030 - II etap.	Zadania RZGW wchodzi w fazę realizacji; zadania ZMiUWWP w fazie przygotowawczej	brak zapewnienia środków na realizację wszystkich zadań brak spełnienia kryterium ex-ante.	dobrze przygotowanie zadań inwestycyjnych RZGW.	spowolnienie działań w związku z planowaną reformą systemu zarządzania wodami.	aktywne lobbowanie SWP na rzecz uzyskania dofinansowania dla działań ZMiUWWP

	<p>Budowa i modernizacja systemu odprowadzania wód opadowych w ramach kontynuacji programu ochrony wód Zatoki Gdańskiej.</p>	<p>prace w zakresie poszczególnych zadań zaawansowane w różnym stopniu.</p>	<p>---</p>	<p>doświadczenie poszczególnych wykonawców (JST) w zakresie realizacji zadań inwestycyjnych.</p>	<p>możliwe problemy w fazie realizacji związane z procedurami zamówień publicznych.</p>	<p>---</p>
	<p>Poprawa jakości oraz ograniczanie strat wody w Centralnym Wodociągu Żuławskim.</p>	<p>Zaawansowane (I etap - budowa stacji uzdatniania wody).</p>	<p>brak zapewnienia środków na realizację II etapu ograniczy skuteczność interwencji w ramach etapu I.</p>	<p>wcześniejsze przygotowanie dokumentacji projektowej</p> <p>zapewnienie finansowania (w ramach RPO WP) dla I etapu.</p>	<p>możliwe problemy w fazie realizacji związane z procedurami zamówień publicznych.</p>	<p>---</p>

	Budowa elektrociepłowni w celu odzysku energii z frakcji energetycznej odpadów komunalnych.	faza przygotowawcza / planowania	brak spełnienia warunku ex-ante na poziomie kraju konieczność zmiany lokalizacji spalarni (na skutek braku możliwości ewakuacji osadów antropogenicznych z obecnej lokalizacji).	duże zaangażowanie gminy Gdańska w przygotowanie projektu.	brak doświadczeń w realizacji tak złożonych projektów złożony i długotrwały proces planowania i wyboru wykonawcy inwestycji.	Wersyfikacja stanu zaawansowania projektów ZTPO wskazanych w Planie gospodarki odpadami dla woj. Pomorskiego.
	Budowa Centrum Edukacji Mare Balticum - centrum zmian klimatu.	faza przygotowawcza / planowania	brak zaangażowania ze strony interesariuszy przedsięwzięcia małe efekty w relacji do nakładów.	---	brak zapewnienia finansowania.	rezygnacja z przedsięwzięcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020.

6.4 OCZEKIWANIA WOBEC ADMINISTRACJI CENTRALNEJ I KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

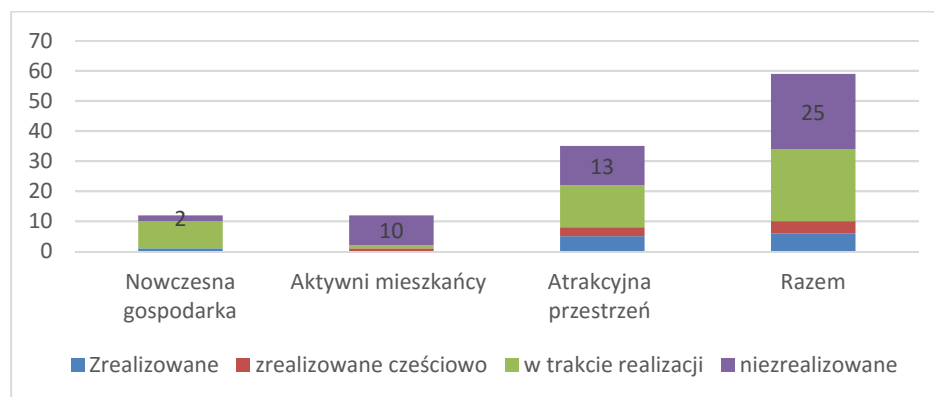
Istotną rolę w osiąganiu celów interwencji wskazanych w SRWP 2020 pełnią oczekiwania wobec administracji centralnej. Celem ich sformułowania było wskazanie tych kwestii natury prawnej, organizacyjnej czy inwestycyjnej (finansowej) leżących w gestii rządu, parlamentu i administracji centralnej, których realizacja (osiągnięcie pewnego stanu) powinna przyczynić się do stworzenia warunków sprzyjających realizacji SRWP 2020. Wskazaniu oczekiwań miało towarzyszyć aktywne zaangażowanie się SWP w lobbowanie na rzecz ich wypełnienia (osiągnięcia) oraz monitorowanie stanu realizacji. Taką logikę stojącą za koncepcją oczekiwań - jako elementu SRWP 2020 wskazującego zewnętrzne czynniki oddziałujące na skuteczność interwencji - należy uznać za jak najbardziej słuszną. Łącznie na poziomie Strategii zdefiniowano 59 oczekiwań wobec administracji centralnej, przy czym kilkanaście dodatkowych oczekiwań sformułowano także na poziomie poszczególnych RPS. Najwięcej oczekiwań (35) zdefiniowano w odniesieniu do Celu Strategicznego 3 – Atrakcyjna Przestrzeń. Dotyczyły one przede wszystkim Celu Operacyjnego Sprawny system transportowy (15) i Dobry stan środowiska (14). W tym pierwszym przypadku na czoło wysuwały się oczekiwania związane z realizacją strategicznych inwestycji drogowych i kolejowych zwiększających przepustowość głównych szlaków komunikacyjnych (np. obwodnice, drogi krajowe, drogi ekspresowe, dostępność portów). W przypadkach Celu Operacyjnego Dobry stan środowiska wśród oczekiwań także znalazło się szereg kwestii o wybitnie regionalnym kontekście (np. ochrona brzegów morskich, planowanie przestrzenne na obszarach morskich, zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław). Znacznie bardziej systemowy i ogólnokrajowy charakter miały oczekiwania stanowiące kontekst Celu Strategicznego 1 i 2 (Nowoczesna gospodarka, Aktywni mieszkańcy). Sformułowano tu po 12 oczekiwań.

Z analizy stanu realizacji oczekiwań zdefiniowanych w SRWP 2020 oraz tych sformułowanych na poziomie RPS wynika, że szereg oczekiwań jest przedmiotem zainteresowania (monitorowania, oddziaływania) komórek merytorycznych z powodu ich ścisłego skorelowania z wypełnianymi zadaniami, a nie z faktu ich wpisania do SRWP 2020. Niektóre z oczekiwań zostały sformułowanych w sposób ogólny i mało precyzyjny (np. „Realizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości”, „Prowadzenie działań w zakresie ochrony brzegów morskich”, „Uchwalenie ustawy o zdrowiu publicznym, kompatybilnej z pozostałymi aktami prawnymi dot. ochrony zdrowia”, „Poprawa statystyki publicznej zwłaszcza w ochronie zdrowia”) co utrudnia wskazanie stanu, który należałoby uznać za pożądany z punktu widzenia interesu SRWP 2020. Wśród oczekiwań wyraźnie można wyróżnić dwie grupy. Oczekiwania horyzontalne, istotne tak samo dla województwa pomorskiego, jak i dla każdego innego regionu w kraju (np. „wprowadzenie skutecznych narzędzi prawnych w celu zapewnienia osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu...”, „Kompleksowa reforma systemu gospodarki przestrzennej”, „Zapewnienie koordynacji i komplementarności ukierunkowania interwencji w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych”, „Poprawa statystyki publicznej zwłaszcza w ochronie zdrowia”, „Zakończenie prac nad wdrożeniem P1 i P2 w CSIOZ”). Lobbowanie w ich sprawie ma sens, ale tylko w kooperacji z innymi regionami (większa siła przebicia, mniejsze koszty jednostkowe). Druga grupa to oczekiwania o wyraźnie regionalnym kontekście, które faktycznie w sposób ścisły i bezpośredni mogą tworzyć lepsze (lub trudniejsze) środowisko dla realizacji SRWP 2020 (np. „Przygotowanie planów zadań ochrony dla obszarów Natura 2000”, „Sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich RP”). W grupie tej mieszczą się także oczekiwania, które ściśle korespondują z realizacją przedsięwzięć strategicznych (np. „Zapewnienie

finansowania i realizacji budowy lodołamaczy w Regionie Wodnym Dolnej Wisły). Analizując konstrukcję oczekiwań należy także zwrócić uwagę na problematyczność tych z nich, które mają kontekst legislacyjny (w tym dotyczących głębokich zmian systemowych). Wśród oczekiwań niezrealizowanych najwięcej było właśnie takich. Pokazuje to stopień trudności z realizacją takich oczekiwań, nikłe możliwości oddziaływania ZWP¹¹, jak i ryzyko uzależnienia skuteczności interwencji publicznej od spełnienia takiego oczekiwania¹².

Z przeglądu oczekiwań i stanu ich realizacji wynika, że łącznie za zrealizowane lub zrealizowane częściowo (tj. w węższym zakresie) można uznać 17% oczekiwań, podczas gdy w trakcie realizacji jest ok. 41%. 42% to oczekiwania dotychczas niezrealizowane, wśród których – jak wspomnieliśmy - dominują właśnie te powiązane z głębszymi zmianami systemowymi i legislacyjnymi (wykres 7). Z tego też względu najkorzystniejszą sytuacją wygląda w odniesieniu do Celu Strategicznego 1, gdzie takie zmiany systemowe zostały wdrożone kilka lat wcześniej, a teraz ich realizacja jest wzmocniana środkami funduszy strukturalnych (np. wzmocnienie współpracy nauki z biznesem, wsparcie dla kapitału ryzyka, reforma szkolnictwa wyższego) oraz Celu Strategicznego 3, gdzie największym hamulcem w realizacji oczekiwań jest niedostatek środków finansowych, a nie możliwość czy wola polityczna przeprowadzenia zmian systemowych. W przypadku tych dwóch Celów Strategicznych oczekiwań niezrealizowanych było najmniej (odpowiednio 17% i 37%); w przypadku Celu Aktywni mieszkańcy oczekiwań niezrealizowanych było aż 83% - najwięcej w odniesieniu do zmian na rynku pracy i funkcjonowania służby zdrowia.

Wykres 7. Stan realizacji oczekiwań wobec administracji centralnej wg Celów Strategicznych SRWP 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020

¹¹ W rocznych sprawozdaniach z realizacji poszczególnych RPS wskazywane są działania podejmowane przez komórki merytoryczne UMWP w zakresie poszczególnych oczekiwań wobec administracji centralnej (formułowanie uwag, opinii, dezyderatów skierowanych do różnych instytucji i decydentów, udział w procesie legislacyjnym, udział w forach problemowych / tematycznych, itp.). Na podstawie tych informacji trudno jednak wiarygodnie ocenić – w ramach niniejszej ewaluacji - jaka jest efektywność i skuteczność tych działań. Do przeprowadzenia takiej oceny konieczne byłoby bowiem także zidentyfikowanie działań podejmowanych przez wszystkich pozostałych interesariuszy zainteresowanych danym „oczekiwaniem” oraz określenie ich celów – interesów – względem danego „oczekiwania” (wymagałoby to przeprowadzenia badania ogólnopolskiego).

¹² Problem ten jest szczególnie widoczny w RPS Zdrowie, gdzie praktycznie wszystkie oczekiwania mają charakter ogólny, systemowy (skierowany do wszystkich regionów); prawie wszystkie z nich pozostają niezrealizowane z uwagi na zmianę polityki w odniesieniu do zdrowia; poważnym problemem jest brak informacji jak będą przebiegały te zmiany choć można przypuszczać, że nie będą one „po pomysli SWP” i niezgodnie z kierunkiem SRWP.

6.5 OBSZARY WSPÓŁPRACY PONADREGIONALNEJ I MIĘDZYNARODOWEJ

Działania realizowane w ramach SRWP 2020 zostały osadzone w konkretnej przestrzeni województwa. Szereg z nich, ze względu na swój charakter czy specyfikę, wymaga współpracy, komunikacji czy koordynacji ponadregionalnej, a czasem i ponadnarodowej. Ta płaszczyzna interakcji ponadregionalnych została ujęta w formułę tzw. „obszarów współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej” (tabele 16 do 18). Obszary te zostały zdefiniowane na poziomie Celów Operacyjnych, a następnie przeniesione (powtórzone) na poziom RPS i przypisane do priorytetów. Przy czym należy zauważyć, że niektóre RPS (PPK, AP, EP) rozszerzają zakres niektórych z obszarów (wprowadzają uszczegółowienie obszarów wskazanych w SRWP 2020 lub dodają nowe). Łącznie – na poziomie SRWP 2020 - zdefiniowano 27 obszarów współpracy. Najwięcej – 12 – sformułowano w odniesieniu do Celu Strategicznego 3 – Atrakcyjna przestrzeń. Dla Celu 1 i 2 (Nowoczesna gospodarka i Aktywni mieszkańcy) wskazano odpowiednio 7 i 8 obszarów.

Analiza raportów rocznych z realizacji RPS wskazuje na znaczne zróżnicowanie intensywności współpracy w zdefiniowanych obszarach. Najintensywniej i najściślej współpraca ta jest realizowana w obszarach przypisanych do Celów Operacyjnych odpowiadających Celowi Strategicznemu 3 – Atrakcyjna Przestrzeń. Jest to pewną naturalną konsekwencją działań, jakie są podejmowane w ramach tego celu SRWP 2020, z których spora część ma charakter inwestycji infrastrukturalnych wykraczających swym zasięgiem poza region (działania RZGW prowadzone na obszarze Żuław rozciągających się na terenie dwóch województw; inwestycje drogowe, które muszą być koordynowane z zarządcą dróg krajowych, itd.). W przypadku Celu Strategicznego 1 i 2 współpraca we wskazanych obszarach jest sporadyczna. Na łącznie 15 obszarów w sprawozdaniach pojawiają się informacje o prowadzeniu współpracy w trzech przypadkach. Ten rozdźwięk w intensywności współpracy – w zdefiniowanych obszarach - pomiędzy Celem Strategicznym 3, a Celem 1 i 2 wyraźnie wskazuje na pewne „przeszacowanie” tego elementu Strategii. Podczas, gdy współpraca w zakresie przedsięwzięć infrastrukturalnych jest konsekwencją natury takich projektów realizowanych przez SWP to współpraca w obszarach takich jak badania naukowe, szkolnictwo wyższe, gospodarka ma charakter policentryczny, trudny do zaprogramowania i obserwowania, i przede wszystkim rozgrywa się poza sferą działania SWP.

Tabela 16. Cel Strategiczny – Nowoczesna gospodarka. Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej i informacje na temat podejmowanych działań.

CO	Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej	Zaawansowanie / podejmowane działania (na bazie raportów z realizacji RPS)
Wysoka efektywność przedsiębiorstw	Nowoczesne branże związane z gospodarczym wykorzystaniem zasobów morza.	Brak informacji o systematycznych działaniach.
	Międzynarodowe sieci naukowo-badawcze i współpraca klastrowa, m.in. w Regionie Morza Bałtyckiego.	Brak informacji o systematycznych działaniach.
	Strefy przyspieszonego rozwoju społeczno-gospodarczego wzdłuż korytarzy transportowych o znaczeniu europejskim i krajowym.	Brak informacji o systematycznych działaniach.
Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	Oferta szkolnictwa zawodowego na poziomie wyższym w miejskich obszarach funkcjonalnych skupionych wokół następujących ośrodków: Słupsk-Koszalin, Kwidzyn-Elbląg-Grudziądz, Chojnice-Człuchów-Tuchola.	Brak informacji o systematycznych działaniach.
	Międzynarodowa współpraca uczelni, np. w formule sieci systematycznej współpracy szkół wyższych w obszarze Morza Bałtyckiego, opartej m.in. na koordynacji kierunków kształcenia, a także stałych mechanizmach wymiany kadr i studentów.	Brak informacji o systematycznych działaniach
Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna	Wizerunek i marka turystyczna Regionu Morza Bałtyckiego.	Brak informacji o systematycznych działaniach
	Sieciowe ponadregionalne produkty turystyczne wykorzystujące m.in.: <ul style="list-style-type: none"> · międzynarodowe drogi wodne: E-60 (morska), E-70 i E-40, z uwzględnieniem Żuław i Zalewu Wiślanego; · ponadregionalne szlaki wodne m.in. Brdy, Gwdy, Wdy, Wielkiego Kanału Brdy i Wieprzy; · szlaki kulturowe: XX w., Cystersów, zamków gotyckich, architektury i dziedzictwa hydrotechnicznego Żuław, Kraina w kratę, latarni morskich, budowli hydrotechnicznych; · Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie, Słowiński Rezerwat Biosfery; · Europejską Sieć Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne; · międzynarodowe i międzyregionalne trasy rowerowe. 	Działania są realizowane m.in. w ramach przedsięwzięć strategicznych Pomorskie trasy rowerowe o znaczeniu międzynarodowym i Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej.

Źródło: SRWP 2020; sprawozdania z realizacji RPS.

Tabela 17. Cel Strategiczny – Aktywni mieszkańcy. Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej i informacje na temat podejmowanych działań.

CO	Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej	Zaawansowanie / podejmowane działania (na bazie raportów z realizacji RPS)
Wysoki poziom zatrudnienia	Zawody (rzemiosła) tradycyjne wykorzystujące specyficzne zasoby gospodarcze, m.in. w obszarze transgranicznym.	Działania w tym zakresie były planowane na rok 2014, ale później nie były raportowane, zaś kolejne RPR nie wskazują na ich kontynuację.
	Wspólny rynek pracy w obszarze Południowego Bałtyku.	W sposób ciągły prowadzone są działania w ramach sieci EURES (działania informacyjne i szkoleniowe, usługi międzynarodowego pośrednictwa pracy). Prowadzone są także działania w zakresie upowszechniania wiedzy nt. programu Erasmus+.
Wysoki poziom kapitału społecznego	Tożsamość europejska (w tym zwłaszcza bałtycka) wspierana m.in. wymianą kulturalną.	Brak informacji o systematycznych działaniach.
	Międzynarodowe sieci wolontariatu wspierające aktywność obywateli.	Brak informacji o systematycznych działaniach.
Efektywny system edukacji	Ponadlokalne usługi edukacyjne w miejskich obszarach funkcjonalnych skupionych wokół następujących ośrodków: Malbork-Elbląg, Kwidzyn-Grudziądz, Słupsk-Koszalin, a także Chojnice-Człuchów-Tuchola.	Brak informacji o systematycznych działaniach.
	Międzynarodowe sieci i programy edukacyjne z udziałem szkół.	W sposób ciągły prowadzone są działania na rzecz upowszechniania wiedzy nt. programu Erasmus+.
Lepszy dostęp do usług zdrowotnych	Ponadlokalne usługi zdrowotne w miejskich obszarach funkcjonalnych skupionych wokół następujących ośrodków: Malbork-Elbląg, Kwidzyn-Grudziądz, Słupsk-Koszalin, a także Chojnice-Człuchów-Tuchola.	Brak informacji o systematycznych działaniach.
	Wsparcie aktywności podmiotów działających w ochronie zdrowia w międzynarodowych sieciach i programach współpracy.	Brak informacji o systematycznych działaniach.

Źródło: SRWP 2020; sprawozdania z realizacji RPS.

Tabela 18. Cel Strategiczny – Atrakcyjna przestrzeń. Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej i informacje na temat podejmowanych działań.

CO	Obszary współpracy ponadregionalnej międzynarodowej	Zaawansowanie (na bazie raportów z realizacji RPS)
Sprawy System transportowy	Infrastruktura korytarzy transportowych o znaczeniu europejskim (Bałtyk-Adriatyk, Północny/Nadmorski) oraz krajowym (Pojezierny – oparty o drogę krajową nr 22 i linię kolejową nr 203 oraz Pomorza Środkowego – oparty o drogę krajową nr 11 i linię kolejową nr 405).	Współpraca realizowana na bieżąco (udział przedstawicieli UMWP w spotkaniach z Koordynatorem unijnym Korytarza Bałtyk Adriatyk); współpraca w ramach Stowarzyszenia Polskich Regionów Korytarza Transportowego Bałtyk Adriatyk.
	Kluczowe międzyregionalne powiązania transportowe (drogowe i kolejowe).	Współpraca realizowana na bieżąco (spotkania okresowe z władzami regionów ościennych).
	Żegluga bliskiego zasięgu oraz małe porty i przystanie morskie.	Współpraca realizowana na bieżąco (np. Zawiązanie regionalnej grupy tematycznej; współpraca w ramach Stowarzyszenia Polskich Regionów Korytarza Transportowego Bałtyk Adriatyk).
	Sieć międzynarodowych połączeń lotniczych.	Współpraca realizowana na bieżąco.
Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna	Potencjał energetyczny Wisły.	Współpraca realizowana na bieżąco. Kluczowe znaczenie inwestycji i działań z poziomu rządu; małe możliwości oddziaływania ze strony województwa. Kontakty ponadregionalne wynikające z bieżących zadań realizowanych przez Departamenty Urzędu Marszałkowskiego.
	Potencjał morza dla rozwoju energetyki wiatrowej.	Współpraca realizowana na bieżąco (rząd, województwo Zachodniopomorskie).
	Krajowe i europejskie sieci energetyczne w zakresie przesyłu energii elektrycznej (m.in. w ramach budowy tzw. Pierścienia Bałtyckiego), gazu, ropy naftowej i paliw płynnych.	Współpraca realizowana na bieżąco.
Dobry stan środowiska	Program Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030.	Współpraca realizowana na bieżąco (aktywna rola RZGW, współpraca z woj. Warmińsko-Mazurskim).
	Jakość wód Morza Bałtyckiego, w tym Zalewu Wiślanego.	Współpraca realizowana na bieżąco.
	Standardy dobrego zarządzania i zagospodarowania dla obszarów przybrzeżnych.	Współpraca realizowana na bieżąco.
	Spójność przestrzeni przyrodniczej w strefie Południowego Bałtyku.	Współpraca realizowana na bieżąco.
	Proekologiczna świadomość mieszkańców.	Współpraca realizowana na bieżąco.

Źródło: SRWP 2020; sprawozdania z realizacji RPS.

7 WPŁYW INTERWENCJI TEMATYCZNEJ I TERYTORIALNEJ RPO WP 2014-2020 NA REALIZACJĘ CELÓW SRWP 2020 I RPS

7.1 UKIERUNKOWANIE TEMATYCZNE INTERWENCJI W RPO WP 2014-2020 A CELE SRWP 2020 I RPS

Ocena stopnia realizacji celów SRWP 2020 i RPS przez poszczególne priorytety inwestycyjne i cele tematyczne RPO WP 2014-2020 na obecnym etapie realizacji SRWP 2020 możliwa jest zasadniczo jedynie przez pryzmat planowanej alokacji. Ocena realnych efektów realizacji poszczególnych działań i typów projektów w nich zawartych mogłaby stwarzać fałszywy obraz, gdyż do końca 2016 r. planowanych było zakończenie jedynie 37 projektów na kwotę 62 mln zł (3% planowanej alokacji RPO WP 2014-2020). Tym samym wpływ tych projektów na założone cele SRWP 2020 oraz poszczególnych RPS jest marginalny.

Na poziomie poszczególnych RPS dokonano oceny eksperckiej w odniesieniu do stopnia realizacji poszczególnych celów szczegółowych przez priorytety inwestycyjne i cele tematyczne, przy szczególnym uwzględnieniu stopnia pokrycia celów przez alokacje przypisane do poszczególnych działań RPO WP 2014-2020. Stopień pokrycia celów SRWP 2020 przez zaplanowaną alokację RPO WP 2014-2020 jest największy w przypadku Celów Strategicznych Aktywni Mieszkańcy i Atrakcyjna Przestrzeń (po 37% wsparcia UE); w przypadku Celu Strategicznego Nowoczesna Gospodarka jest to 22% wsparcia UE. Pod względem ukierunkowania tematycznego interwencji cele SRWP 2020 w największym stopniu realizuje Cel Tematyczny 4 Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach (w ramach Celu Strategicznego - Atrakcyjna Przestrzeń 17% wsparcia UE), Cel Tematyczny 7 Promowanie transportu zorganizowanego z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i usuwanie niedoborów przepustowości w najważniejszych infrastrukturach sieciowych (w ramach Celu Strategicznego - Atrakcyjna Przestrzeń 14% wsparcia UE) oraz Cel Tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (w ramach Celu Strategicznego - Aktywni Mieszkańcy 14% wsparcia UE). Z kolei najmniejszy udział w realizacji celów SRWP 2020 mają takie cele tematyczne jak: Cel Tematyczny 2 Zwiększenie dostępu do TIK, ich wykorzystania i jakości (w ramach Celu - Aktywni Mieszkańcy 2% wsparcia UE) i Cel Tematyczny 5 Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem (w ramach Celu - Atrakcyjna Przestrzeń 2% wsparcia UE).

Tabela 19. Rozkład alokacji RPO WP 2014-2020 wg Celów Tematycznych interwencji i Celów Strategicznych.

Nr	Cel Tematyczny	Cel Strategiczny SRWP 2020			Suma końcowa*
		Nowoczesna Gospodarka	Aktywni Mieszkańcy	Atrakcyjna Przestrzeń	
1	Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	7,5%			7,5%
2	Zwiększenie dostępu do TIK, ich wykorzystania i jakości		2,3%		2,3%
3	Zwiększanie konkurencyjności MŚP	9,4%			9,4%
4	Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach			16,9%	16,9%
5	Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem			1,8%	1,8%
6	Ochrona środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	4,1%		4,7%	8,8%
7	Promowanie transportu zorganizowanego z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i usuwanie niedoborów przepustowości w najważniejszych infrastrukturach sieciowych			13,8%	13,8%
8	Promowanie zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników		9,7%		9,7%
9	Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem		13,9%		13,9%
10	Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	0,9%	11,6%		12,5%
Suma końcowa		21,9%	37,5%	37,2%	96,5%

* Bez pomocy technicznej w ramach RPO WP 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 i SRWP 2020

Z rozkładów tych wynika, że ukierunkowanie tematyczne jest zgodne z logiką interwencji, gdyż największe środki finansowe są dedykowane dla kapitałochłonnych inwestycji infrastrukturalnych oraz działań związanych z wyrównywaniem różnic społecznych, w tym w szczególności w zakresie podnoszenia komplementarności i dostępności usług zdrowotnych oraz aktywizacji zawodowej społeczeństwa. Z drugiej strony należy wskazać, że bardzo niska alokacja przewidziana jest w ramach drugiego Celu Tematycznego właściwie sprowadzonego do informatyzacji sektora służby zdrowia

(priorytet 2c). Jest to jednak kwestia ukształtowania całej interwencji w ramach RPO WP 2014-2020, gdzie pozostałe kwestie wchodzące w zakres Celu Tematycznego 2 (tj. zwiększanie dostępu do e-usług publicznych i dostępności informacji) zostały znacznie ograniczone.

Tabela 20. Rozkład alokacji RPO WP 2014-2020 wg Celów operacyjnych SRWP 2020 (w EUR)

Cel Strategiczny	Cel Operacyjny SRWP 2020	Alokacja	Udział w całej alokacji*
Nowoczesna Gospodarka	Wysoka efektywność przedsiębiorstw	314 508 565	17%
	Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	17 169 400	1%
	Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna	76 326 360	4%
Aktywni Mieszkańcy	Wysoki poziom zatrudnienia	321 738 264	17%
	Wysoki poziom kapitału społecznego	82 686 890	4%
	Efektywny system edukacji	171 088 045	9%
	Lepszy dostęp do usług zdrowotnych	123 013 005	7%
Atrakcyjna Przestrzeń	Sprawny system transportowy	357 213 311	19%
	Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna	214 951 001	12%
	Dobry stan środowiska	120 909 938	6%

* Bez pomocy technicznej w ramach RPO WP 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 i SRWP 2020

Generalnie należy ocenić, iż ukierunkowanie tematyczne interwencji RPO WP 2014-2020 wzmacnia skuteczność realizacji celów SRWP 2020 oraz poszczególnych RPS. Wynika to z powiązania tematycznego występującego pomiędzy dokumentami i bezpośredniego ulokowania projektów realizujących cele SRWP 2020 i RPS w konkretnych działaniach RPO WP 2014-2020. Analiza rozkładu alokacji wg celów operacyjnych SRWP 2020 pokrywa się z obszarami interwencji wskazanymi przez Cele Tematyczne. Przy takim przekroju widoczny jest brak finansowania przez RPO WP 2014-2020 w ramach realizacji Celu Strategicznego Nowoczesna Gospodarka w szczególności celu operacyjnego Konkurencyjne szkolnictwo wyższe oraz Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna.

Tabela 21. Rozkład alokacji RPO WP 2014-2020 wg Priorytetów Inwestycyjnych i Celów Strategicznych SRWP 2020.

PI	Nowoczesna Gospodarka	Aktywni Mieszkańcy	Atrakcyjna Przestrzeń	Suma końcowa*
1a	1,1%			1,1%
1b	6,4%			6,4%
2c		2,3%		2,3%
3a	3,7%			3,7%
3b	0,8%			0,8%
3c	4,8%			4,8%
4a			2,3%	2,3%
4c			7,5%	7,5%
4e			7,1%	7,1%
5b			1,8%	1,8%
6a			1,2%	1,2%
6b			2,5%	2,5%
6c	4,1%			4,1%
6d			1,0%	1,0%
7b			6,9%	6,9%
7d			6,9%	6,9%
8i		5,3%		5,3%
8iii		1,0%		1,0%
8iv		1,5%		1,5%
8v		1,0%		1,0%
8vi		1,0%		1,0%
9a		3,4%		3,4%
9b		4,4%		4,4%
9i		4,0%		4,0%
9iv		1,3%		1,3%
9v		0,8%		0,8%
10a	0,9%	2,8%		3,7%
10i		5,1%		5,1%
10iii		2,4%		2,4%
10iv		1,3%		1,3%
Suma końcowa	21,9%	37,5%	37,2%	96,5%

* Bez pomocy technicznej w ramach RPO WP 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 i SRWP 2020

W przypadku Celu Strategicznego 1 najmniejszy wpływ spośród występujących tu priorytetów ma Priorytet 3b – „Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia” oraz 10a – „Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.” Z kolei największe znaczenie ma Priorytet 1b – „Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego.”

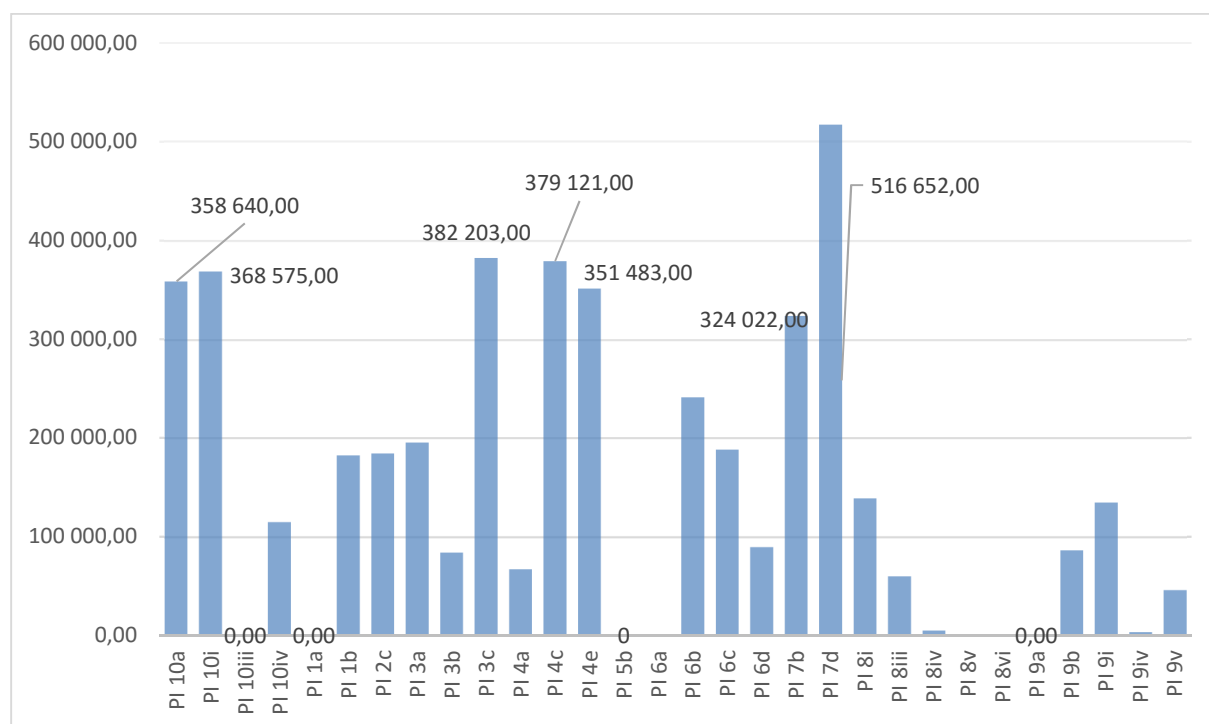
W Celu Strategicznym 2 najmniejsze znaczenie ma Priorytet 9v – „Zwiększone zatrudnienie w podmiotach ekonomii społecznej”; stosunkowo niski wkład mają Priorytety 8iii – „Zwiększona trwałość nowoutworzonych mikroprzedsiębiorstw”, 8v – „Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian” oraz 8vi – „Aktywne i zdrowe starzenie się”. Są to działania związane z realizacją Celu Operacyjnego „Lepszy dostęp do usług zdrowotnych” oraz „Wysoki poziom zatrudnienia”. Z kolei największy wpływ na ten Cel Strategiczny będzie mieć Priorytet 8i – „Zwiększone zatrudnienie osób pozostających bez pracy” (w ramach realizacji Celu Operacyjnego „Wysoki poziom zatrudnienia”) oraz Priorytet 10i – „Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki...” w ramach Celu Operacyjnego „Efektywny system edukacji”.

W przypadku Celu Strategicznego 3 kluczowe znaczenie ma Priorytet 4c – „Wspieranie efektywności energetycznej...” oraz Priorytet 4e – „Promocja strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów”. W przypadku Priorytetu 4e realizuje on równocześnie dwa cele operacyjne – tj. „Sprawny system transportowy” oraz „Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna”.

Dodatkowo widoczne jest horyzontalne przenikanie się priorytetów inwestycyjnych pomiędzy poszczególnymi celami operacyjnymi. Priorytet 10a „Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie” wspiera realizację Celu Operacyjnego 1.2 (Konkurencyjne szkolnictwo wyższe) poprzez działanie 4.2 RPO WP 2014-2020, które to z kolei w sposób pośredni wspiera realizację celów operacyjnych 2.1 (Wysoki poziom zatrudnienia) i 2.3. (Efektywny system edukacji). Priorytet 3c „Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług” wspiera bezpośrednio realizację celu strategicznego 1 (Nowoczesna Gospodarka) oraz poprzez działanie 2.2 RPO WP 2014-2020 również cel operacyjny 2.1 (Wysoki poziom zatrudnienia). Również w ramach jednego celu strategicznego 3 (Atrakcyjna Przestrzeń), Priorytet Inwestycyjny 4e „Promocja strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów” wspiera dwa cele operacyjne. Poprzez działanie 9.1 RPO WP 2014-2020 cel operacyjny 3.1 (Sprawny system transportowy) bezpośrednio i pośrednio cel 3.2 (Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna) oraz cel operacyjny 3.3 (Dobry stan środowiska). W ramach tego samego priorytetu działanie 10.4 RPO WP 2014-2020 wspiera cel 3.2 w sposób bezpośredni i 3.3 w sposób pośredni. Tego typu zależności nie mają jednak istotnego wpływu na skuteczność realizacji celów SRWP 2020 i do momentu zakończenia poszczególnych projektów realizowanych w działaniach RPO WP 2014-2020 nie rekomenduje się wprowadzania korekt.

Rozkład wartości projektów, które uzyskały dofinansowanie z RPO WP 2014-2020 (wg stanu na koniec lutego 2017 r.) wg Priorytetów Inwestycyjnych (wykres poniżej) wskazuje, że obecnie najbardziej zaawansowana jest realizacja Celu Strategicznego 3 (Atrakcyjna Przestrzeń), który jest wspierany przez środki następujących Priorytetów Inwestycyjnych – 4a, 4c i 4e, 6b, 6c, 6d, 7b i 7d. Najmniej środków kierowanych jest poprzez Priorytet 3c na Cel Strategiczny 1 (Nowoczesna Gospodarka).

Wykres 8. Wartość projektów dofinansowanych z RPO WP 2014-2020 wg PI (w PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 i SRWP 2020

Na podstawie analizy Priorytetów Inwestycyjnych i ukierunkowania tematycznego można sformułować następujące wnioski:

- Stosunkowo mała alokacja na informatykę (praktycznie tylko w obszarze RPS Zdrowie dla Pomorza) generalnie wynika z wyboru strategicznego SWP polegającego na pominięciu na poziomie RPO WP 2014-2020 osi cyfrowej. Działania ukierunkowane na rozwój infrastruktury światłowodowej, które zaplanowano w RPS PPK mają jednak swoje źródło finansowania w PO Polska Cyfrowa (obecnie realizowane są tam dwa projekty dotyczące budowy sieci szkieletowej), co de facto wynika z przyjętego podziału pomiędzy RPO a programem centralnym. Trudno w obecnej sytuacji stan małej alokacji uznać za zagrożenie dla celów SRWP (i ewentualnie powód do zwiększenia alokacji);
- Małe nominalnie środki zostały także skierowane na turystykę pomimo posiadania przez region istotnych walorów w tym obszarze. Po części wynika to z niskiej kapitałochłonności tego typu inwestycji. Problem jaki zidentyfikowano na poziomie RPS PP dotyczy jednak rozkładu akcentów. Generalnie środki dostępne na infrastrukturę można uznać za wystarczające, ale problemem jest brak źródeł finansowania dla działań uzupełniających – ukierunkowanych na wsparcie tworzenia produktów turystycznych/oferty czasu wolnego. Jakkolwiek w wartościach nominalnych nie muszą być to duże środki to jednak obecnie ich praktycznie nie ma. W związku z tym należy rekomendować zwiększenie środków w tym obszarze, co przyczyni się do skuteczniejszej realizacji celu operacyjnego 1.3 (Unikatowa oferta turystyczna). Dodatkowo, z analiz dokonanych na poziomie RPS wynika, że projekty z obszaru infrastruktury turystycznej mogą przynieść znaczne korzyści – bezpośrednie i pośrednie – dla dużej grupy społeczeństwa oraz dla integracji poszczególnych części regionu;

- Na szkolnictwo wyższe (Cel Operacyjny 2) przeznaczana jest relatywnie mała alokacja środków (na niektóre działania środki dostępne są na poziomie centralnym). Z analizy na poziomie RPS wynika, że brakuje większych źródeł finansowania na takie działania jak „Study in Pomorskie” oraz na stypendia dla studentów (zobowiązanie SWP). Zasadniczo należałoby zwiększyć alokację w zakresie tego celu operacyjnego, aczkolwiek generalnie niski poziom gotowości instytucjonalnej uczelni wyższych stwarza ryzyko słabego wykorzystania powiększonej alokacji; Biorąc pod uwagę uwarunkowania formalno-prawne związane z ewentualnymi zmianami jakie mogłyby zachodzić w dokumencie RPO WP 2014-2020, nie rekomenduje się wprowadzania dalszych korekt w zakresie Celów Tematycznych i Priorytetów Inwestycyjnych z uwagi na zaawansowanie realizacji RPO WP 2014-2020.

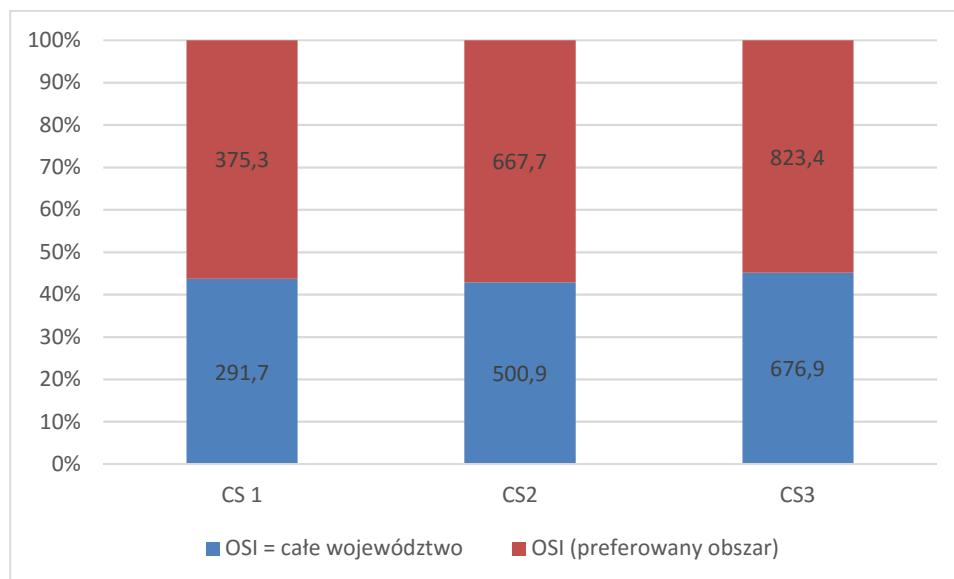
7.2 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W RPO WP 2014-2020 A CELE SRWP 2020 I RPS

Interwencja publiczna w ramach RPO WP 2014-2020 ukierunkowywana została za pomocą tzw. Obszarów Strategicznej Interwencji. OSI rozumiane jest jako ściśle zdefiniowane obszary wyróżniające się specyficznym zestawem cech społecznych, gospodarczych lub środowiskowych, które decydują o występowaniu na ich terenie strukturalnych barier rozwoju lub trwałych i możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych. Na podstawie dostępnych danych (alokacja na poszczególne działania RPO WP 2014-2020 oraz wyników konkursów rozstrzygniętych do końca lutego 2017 r.) przeprowadziliśmy analizę możliwego oddziaływania OSI na osiągnięcie celów SRWP 2020.

Z analizy struktury alokacji na poszczególne działania RPO WP 2014-2020 wynika, że zastosowanie OSI jako parametru ukierunkowującego interwencję będzie miało wpływ na kierunek strumienia wsparcia. Biorąc pod uwagę przypisanie poszczególnych PI¹³ do celów strategicznych i operacyjnych, na poziomie całej Strategii na zdefiniowane OSI zostanie skierowane ok. 55,9% środków, podczas gdy na obszar całego województwa powinno trafić ok. 44,1% alokacji. Zastosowanie OSI charakteryzuje się jednak znacznym zróżnicowaniem z punktu widzenia Celów Strategicznych SRWP 2020. Najintensywniej OSI będą ukierunkowywać interwencję w zakresie Celu Strategicznego 2 (Aktywni Mieszkańcy). W przypadku tego Celu na omawiane obszary skierowane zostanie ok. 57,18% środków. Jest to konsekwencją wyraźnego sprofilowania interwencji w zakresie wszystkich czterech Celów Operacyjnych wchodzących w skład tego Celu Strategicznego. W niewiele mniejszym stopniu OSI ukierunkują interwencję w ramach Celu Strategicznego 1 (Nowoczesna Gospodarka). W tym przypadku na ściśle wskazane obszary interwencji skierowanych zostanie ok. 56,3% alokacji. Najmniejszy wpływ OSI będzie wywierać na ukierunkowanie interwencji w przypadku Celu Strategicznego 3 (Atrakcyjna Przestrzeń), tj. w odniesieniu do 54,9 % alokacji. Jest to konsekwencją kierowania znacznych środków na projekty transportowe oraz w obszarze energetyki realizowane na obszarze całego województwa. Rozkład środków RPO WP według Celów Strategicznych i zastosowania OSI przedstawia wykres 9. Z analizy dotychczas dofinansowanych projektów wynika, że środki jakie kierowane są na działania w ramach Celu Strategicznego 2 i 3 w pierwszej kolejności docierają do zdefiniowanych OSI (z tych obszarów pojawia się główny popyt), co zaprezentowane zostało na wykresie 10.

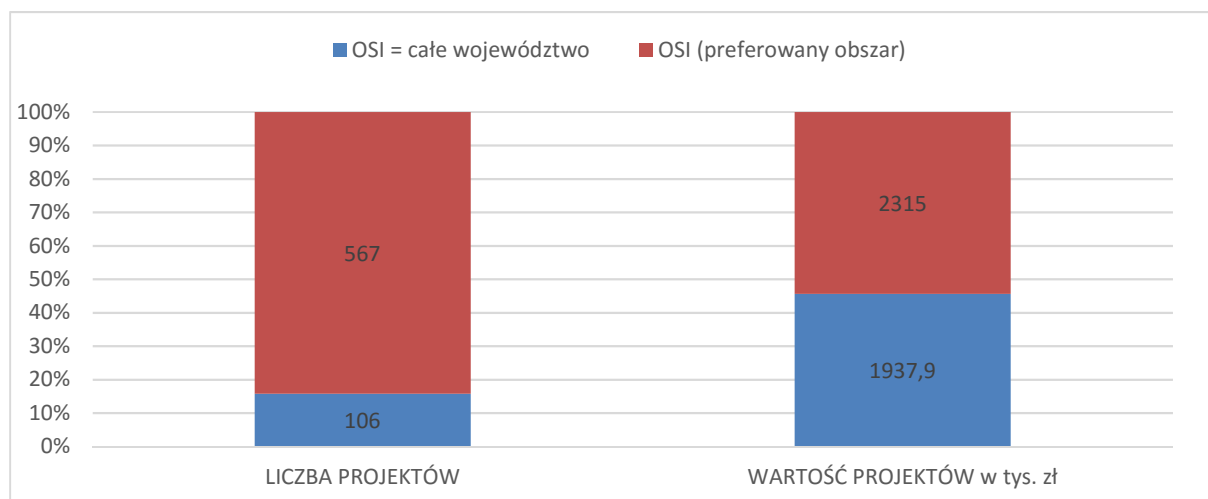
¹³ Chodzi o OSI w ramach następujących PI RPO WP: 3a, 3c, 4e, 5b, 6b, 6c, 6d, 7b, 8i, 8iii, 9a, 9b, 9i, 9iv, 10i, 10a).

Wykres 9. Rozkład środków RPO WP wg Celów Strategicznych i zastosowania OSI (tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 i SRWP 2020

Wykres 10. Rozkład projektów dofinansowanych z RPO WP 2014-2020 wg OSI (stan na 02.2017r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 i SRWP 2020

Pomimo zastosowania OSI jako czynnika ukierunkowującego interwencję użyteczność tego instrumentu może być ograniczona. Generalnie OSI można podzielić na „pozytywne” tj. takie które wskazują potencjały, które należałoby aktywizować oraz OSI „negatywne” czyli te, gdzie interwencja ma przyczynić się do wyrównania (zniwelowania) pewnych dysproporcji rozwojowych. W przypadku Celu Strategicznego 1 (Nowoczesna Gospodarka) w zasadzie większość OSI ma „pozytywny” charakter. Wsparcie jest kierowane więc na obszary, które de facto mają największy potencjał (wymagający

dalszej aktywizacji). W RPS PP są to np. obszary o najwyższym potencjalnie turystyczno-rekreacyjnym środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz Gdańsk, Gdynia, Sopot, Malbork, Słupsk (czyli obszary najsilniejsze). W przypadku RPS PPK dotyczy to w szczególności ukierunkowania interwencji w odniesieniu do uczelni wyższych na obszar aglomeracji trójmiejskiej oraz Słupska oraz skoncentrowania wsparcia w obszarze B+R+I na ISP. Można zaryzykować tezę, że jakkolwiek OSI „pozytywne” przyczyniają się do sprofilowania interwencji to bez zastosowania OSI obszary te - jako te posiadające największe przewagi komparatywne (nad innymi obszarami) – prawdopodobnie i tak przyciągnęłyby większość wsparcia (miałyby przynajmniej ku temu potencjał). Analogicznie do powyższej tezy można sformułować odwrotną tezę dotyczącą OSI „negatywnych”. W tym wypadku niewątpliwie brak zastosowania OSI (preferencji) może spowodować realny brak dostępu do wsparcia (eliminacja z konkurencji o środki podmiotów słabszych przez podmioty silniejsze). Tu może jednak pojawić się dodatkowy czynnik osłabiający zastosowanie OSI tj. zdolność instytucjonalna podmiotów z danego obszaru występowania pewnej dysfunkcyjności. Ich zdolność do pozyskiwania wsparcia może być ograniczona. Problem taki najprawdopodobniej zarysował się np. w Celu Strategicznym 1, gdzie w znalazły się dwa OSI ukierunkowane na obszary dysfunkcyjne tj. w zakresie infrastruktury szerokopasmowego Internetu oraz kształcenia zawodowego na poziomie wyższym w subregionach. W obu tych przypadkach ukierunkowanie działa na zasadzie wykluczenia innych obszarów. W efekcie inwestycje są realizowane tylko w OSI (co jest zgodne z założeniami), ale nie w takiej skali jak zakładano (co wskazuje, że mechanizm ten samodzielnie jest niewystarczający).

Reasumując użyteczność OSI w osiąganiu celów SRWP jest ograniczona. W przypadku Celu Strategicznego 1, gdzie większość OSI definiowanych jest przez pryzmat pozytywnych potencjałów, zastosowanie OSI nie wzmocni skuteczności interwencji (ale też jej nie osłabi). Największe korzyści OSI może przynieść w ramach Celu Strategicznego 2, gdzie ukierunkowanie terytorialne zorientowane jest na wyrównywanie dysfunkcyjności – szczególnie w pierwszych trzech celach operacyjnych (jak również w celu czwartym). Ryzykiem dla korzystnego oddziaływania OSI w tym wypadku może być potencjał instytucjonalny wnioskodawców/beneficjentów. Analogiczne korzyści z zastosowania OSI mogą pojawić się w Celu Strategicznym 3, a szczególnie drugim i trzecim celu operacyjnym, gdzie OSI mają „negatywny” charakter (np. obszary pozbawione kanalizacji sanitarnej).

Analiza OSI na poziomie SRWP 2020 wskazuje, że nie ma bezpośredniego pokrycia pomiędzy dokumentem SRWP 2020 a RPO WP 2014-2020. W SRWP 2020 OSI przypisane są do poszczególnych celów operacyjnych i kierunków działania. Łącznie w SRWP 2020 zdefiniowano 35 OSI rozłożonych równomiernie pomiędzy wszystkie cele strategiczne. Z kolei w RPO WP 2014-2020 OSI przypisane są do konkretnych działań i poddziałań. Analiza pomiędzy powyższymi dokumentami wskazuje, że dla trzech OSI, które są węższe niż całe województwo brak jest odzwierciedlenia w RPO WP 2014-2020. W 10 przypadkach widoczne są różnice w OSI pomiędzy analizowanymi dokumentami. W pozostałych przypadkach występuje zgodność.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania formalno-prawne RPO WP 2014-2020 i SRWP 2020 rekomenduje się dokonanie nieznacznych korekt w dokumencie SRWP 2020. W odniesieniu do Celu Strategicznego 1 (Nowoczesna gospodarka) nie przewidziano żadnych zmian, a w przypadku 7 OSI dotyczących celów strategicznych 2 (Aktywni Mieszkańcy) i 3 (Atrakcyjna Przestrzeń) rekomenduje się ich zmianę. Zakres zmian obejmuje następujące kierunki działań SRWP 2020:

- Aktywizacja biernych zawodowo i bezrobotnych (CO 2.1 Wysoki poziom zatrudnienia) – uzupełnienie zapisu o zakres aktywnej integracji i usług społecznych - obszary

ponadprzeciętnego wykluczenia społecznego oraz zdegradowane przestrzennie i społecznie obszary miejskie;

- Wspieranie rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw (CO 2.1 Wysoki poziom zatrudnienia) – uzupełnienie zapisu o obszary o wysokim bezrobociu;
- Aktywne uczestnictwo w kulturze, sporcie i rekreacji (CO 2.2. Wysoki poziom kapitału społecznego) – uzupełnienie zapisu o obszary o wysokim potencjale turystyczno-rekreacyjnym środowiska kulturowego;
- Zapewnienie wysokiej jakości edukacji na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym (CO 2.3. Efektywny system edukacji) – objęcie OSI całe województwo z uwagi na fakt, iż realizowane w praktyce działania w obszarze edukacji mają charakter horyzontalny;
- Poprawa dostępu do wysokiej jakości specjalistycznych usług zdrowotnych w zakresie chorób cywilizacyjnych (CO 2.4. Lepszy dostęp do usług zdrowotnych) – uwzględnienie szerszego zakresu z RPO WP 2014-2020, gdyż interwencja powinna być ukierunkowana na obszar terytorialny, gdzie zlokalizowano istotne dla województwa podmioty lecznicze;
- Rozwój sieci drogowej wiążącej miasta powiatowe regionu z Trójmiastem oraz ich otoczeniem (CO 3.1 Sprawny system transportowy) – zawężenie zapisu w OSI zgodnie z zapisami RPO WP 2014-2020;
- Modernizacja infrastruktury wiążącej węzły multimodalne z układem transportowym regionu (CO 3.1 Sprawny system transportowy) – uspoźnienie zapisu zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego;

Szczegółowa tabela obejmująca zestawienie wszystkich OSI z SRWP 2020 znajduje się poniżej.

Lp	CS SRWP 2020	CO SRWP 2020	Kierunek działań SRWP 2020	Obszar Strategicznej Interwencji SRWP 2020	Zgodność OSI SRWP 2020 z RPO WP 2014-2020	Rekomendacja dla SRWP 2020	Uzasadnienie w przypadku rekomendowanych zmian
1	Nowoczesna Gospodarka	Wysoka efektywność przedsiębiorstw	Upowszechnianie innowacji w przedsiębiorstwach i transfer wiedzy do gospodarki	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
2			Wsparcie inicjatyw klastrowych i przedsięwzięć realizowanych przez klastry	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
3			Wsparcie ekspansji zagranicznej przedsiębiorstw	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
4			Pozyskiwanie inwestycji zewnętrznych	Obszar Metropolitalny Trójmiasta oraz gminy położone wzdłuż infrastruktury regionalnych korytarzy transportowych wskazanych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego	Tak	Utrzymanie	W praktyce inwestycje w sposób naturalny koncentrują się w tych lokalizacjach
5			Zapewnienie dostępu do sieci szerokopasmowego internetu, w tym sieci o bardzo wysokiej przepustowości	Obszary, na których realizacja inwestycji nie jest komercyjnie uzasadniona	Brak OSI w RPO WP 2014-2024	Utrzymanie	Tylko na tych obszarach jest uzasadniona interwencja
6		Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	Umiejscowienie uczelni wyższych i eksport usług edukacyjnych	Obszar Metropolitalny Trójmiasta oraz Słupsk	Brak OSI w RPO WP 2014-2024	Utrzymanie	W chwili obecnej brak źródeł finansowania; projekty w sposób naturalny będą koncentrować się w tych lokalizacjach.
7			Współpraca międzyuczelniana w ramach regionu	Całe województwo	Tak	Utrzymanie	
8			Współpraca uczelni wyższych i pracodawców dla poprawy jakości kształcenia	Całe województwo	Tak	Utrzymanie	
9			Wsparcie subregionalnych ośrodków szkolnictwa zawodowego	Słupsk, Chojnice-Człuchów, Kwidzyn	Tak	Utrzymanie	Dotychczasowe wykorzystanie pokazuje, że same OSI nie są wystarczającym instrumentem do skutecznego skoncentrowania interwencji w tych obszarach.

10		Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna	Rozwój sieciowych i kompleksowych produktów turystycznych	Obszary o wysokim potencjale turystyczno-rekreacyjnym środowiska przyrodniczego i kulturowego	Tak OSI ma niewątpliwie wpływ na uzyskanie dofinansowania przez poszczególne projekty. Nie jest to jednak znaczenie kluczowe i decydujące.	Utrzymanie	W praktyce mechanizmem, który zapewnia ukierunkowanie w tym obszarze jest koordynacja w ramach przedsięwzięć strategicznych.
11			Stworzenie rozpoznawalnej, wysokiej jakości oferty kulturalnej	Gdańsk, Gdynia, Sopot, Słupsk, Malbork	W dużej mierze zgodne. W RPO WP 2014-2020 zawężone, poprzez bardziej konkretne zdefiniowanie.	Utrzymanie	
12	Aktywni Mieszkańcy	Wysoki poziom zatrudnienia	Aktywizacja biernych zawodowo i bezrobotnych	W zakresie aktywizacji biernych zawodowo: - całe województwo W zakresie aktywizacji bezrobotnych: - obszary o wysokiej stopie bezrobocia	W niektórych aspektach zgodne, w niektórych rozszerzono, a w niektórych zawężono	Zmiana	Propozycja uzupełnienia OSI w SRWP: w zakresie aktywnej integracji i usług społecznych - obszary ponadprzeciętnego wykluczenia społecznego oraz zdegradowane przestrzenie i społecznie obszary miejskie
13			Wspieranie rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw	obszary o niskim poziomie aktywności gospodarczej	Rozszerzenie w RPO WP 2014-2020 o obszary o wysokiej stopie bezrobocia	Zmiana	Propozycja uzupełnienia OSI w SRWP: "(...) i wysokim poziomie bezrobocia"
14			Poprawa jakości ponadgimnazjalnego kształcenia zawodowego i kształcenia ustawicznego	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
15			Systemowe wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
16			Wysoki poziom kapitału	Podnoszenie poziomu tożsamości regionalnej i lokalnej oraz integracja społeczności lokalnych	całe województwo	Tak	Utrzymanie

17		Aktywne uczestnictwo w kulturze, sporcie i rekreacji	Obszary ponadprzeciętnego poziomu wykluczenia społecznego	Rozszerzenie OSI w RPO WP 2014-2024	Zmiana	Propozycja uzupełnienia OSI w SRWP: "(...) i wysokim potencjale turystyczno-rekreacyjnym środowiska kulturowego"
18		Kompleksowa rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych	W zakresie kompleksowej rewitalizacji: - zdegradowane (przestrzenie i społecznie) obszary miejskie W zakresie rozwoju przestrzeni publicznych: - obszary ponadprzeciętnego poziomu wykluczenia społecznego	Zawężenie w RPO WP 2014-2020	Utrzymanie	Działanie w RPO koncentruje się na przestrzeniach miejskich, stąd zawężenie. W SRWP 2020 wskazane utrzymanie
19	Efektywny system edukacji	Zapewnienie wysokiej jakości edukacji na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym	Obszary o najniższych wynikach egzaminów zewnętrznych na wszystkich etapach edukacji	Częściowo zgodne – dla części działań przewidziano OSI (jakość edukacji ogólnej), dla części nie (edukacja zawodowa i infrastruktura, wsparcie ucznia uzdolnionego)	Zmiana	Objęcie OSI całe województwo z uwagi na fakt, iż realizowane w praktyce działania w obszarze edukacji mają charakter horyzontalny;
20		Poprawa dostępu do edukacji przedszkolnej i zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3	Obszary o odsetku dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym poniżej średniej wojewódzkiej	Tak	Utrzymanie	
21		Rozwój systemowego wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (w tym szczególnie uzdolnionych)	Całe województwo	Tak	Utrzymanie	
22	Lepszy dostęp do usług	Poprawa dostępu do wysokiej jakości specjalistycznych usług zdrowotnych w zakresie chorób cywilizacyjnych	Obszar Metropolitalny Trójmiasta, w szczególności Gdańsk, Gdynia i Sopot oraz Słupsk, Ustka, Chojnice, Kwidzyn, Malbork, Starogard Gdański, Lębork, Kościerzyna i Bytów	Rozszerzenie w RPO WP 2014-2020	Zmiana	Uwzględnienie szerszego zakresu z RPO WP 2014-2020, gdyż interwencja powinna być ukierunkowana na obszar terytorialny, gdzie zlokalizowano

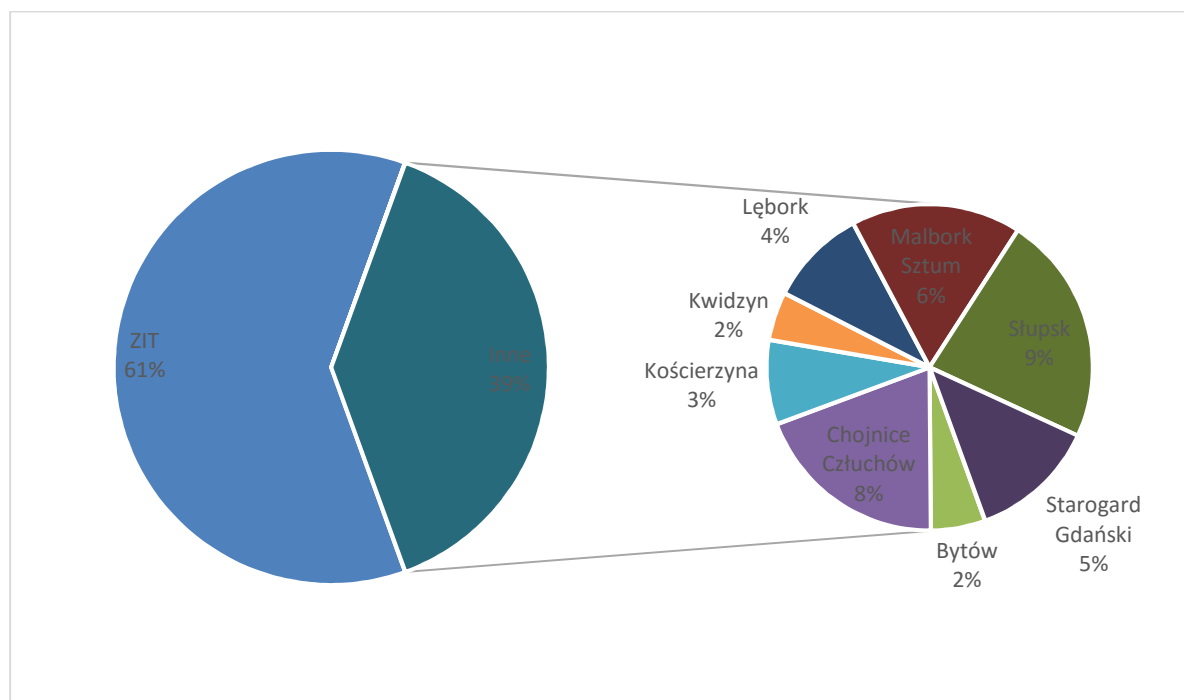
							istotne dla województwa podmioty lecznicze;
23			Intensyfikacja działań profilaktycznych i diagnostycznych w zakresie chorób cywilizacyjnych	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
24	Atrakcyjna Przestrzeń	Sprawny system transportowy	Rozwój systemów transportu zbiorowego	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
25			Rozwój sieci drogowej wiążącej miasta powiatowe regionu z Trójmiastem oraz ich otoczeniem	Obszary poprawy dostępności drogowej do Trójmiasta (ponad 60 minut); Obszary poprawy dostępności drogowej do miasta powiatowego (ponad 30 minut);	Zawężenie w RPO WP 2014-2020	Zmiana	Uspójnić z OSI wpisanymi do RPO WP
26			Modernizacja infrastruktury wiążącej węzły multimodalne z układem transportowym regionu	Gminy położone w zasięgu infrastruktury regionalnych korytarzy transportowych wg Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, kumulujących główne ponadregionalne powiązania transportowe	Brak OSI w RPO WP 2014-2024	Zmiana	Uspójnić z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego. Środki na ten cel zdefiniowane w programach centralnych
27		Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna	Wsparcie przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
28			Wsparcie przedsięwzięć z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
29			Rozwój systemów zaopatrzenia w ciepło i zwiększanie zasięgu ich obsługi	Gminy, na terenie których stwierdzono przekroczenia standardów jakości powietrza	Tak	Utrzymanie	
30			Zmiana lokalnych i indywidualnych źródeł energii w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń	Gminy, na terenie których stwierdzono przekroczenia standardów jakości powietrza	Tak	Utrzymanie	
31		Dobry stan środowiska	Rozwój systemów odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych oraz wód opadowych i roztopowych	W zakresie ścieków komunalnych: - obszary aglomeracji ściekowych niespełniające wymagań akcesyjnych W zakresie wód opadowych i roztopowych: - miasta	W zakresie ścieków komunalnych istnieje zgodność pomiędzy OSI SRWP a OSI RPO WP	Utrzymanie	
32	Ograniczanie zagrożeń powodziowych		Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wyznaczone we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego oraz obszary wyznaczone na mapach zagrożenia powodziowego W zakresie małej retencji: - całe województwo	Tak	Utrzymanie		

33			Rozwój kompleksowych systemów zagospodarowania odpadów komunalnych	całe województwo	Tak	Utrzymanie	
34			Zachowanie walorów przyrody i poprawa spójności przyrodniczej	Obszary objęte prawnymi formami ochrony przyrody oraz obszary wpisujące się w strukturę korytarzy ekologicznych wg Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego	Tak	Utrzymanie	
35			Rozwój monitoringu środowiska oraz zagrożeń powodziowych	W zakresie monitoringu środowiska: - całe województwo W zakresie monitoringu zagrożeń powodziowych i systemów powiadamiania ludności: - obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wyznaczone we wstępnej ocenie	Tak	Utrzymanie	

7.3 INSTRUMENTY TERYTORIALNE ZIT I ZPT W RPO WP 2014-2020 A CELE SRWP 2020 I RPS

Dla ukierunkowania terytorialnego interwencji w ramach RPO WP 2014-2020 zastosowano instrument ZPT i ZIT. W ramach ZPT w trybie konkursowym przy zastosowaniu preferencji planowane jest dofinansowanie ok. 66 projektów uzgodnionych w ramach sześciu MOF o szacunkowej wartości ok. 1,1 mld zł, z czego kwota dofinansowania ma wynieść ponad 600 mln. Analogicznie w ramach instrumentu ZIT, zastosowanego wyłącznie na obszarze OMT, planowane jest dofinansowanie projektów i pakietów projektów w ramach siedmiu Osi Priorytetowych RPO WP 2014-2020 oraz czterech Osi POIiŚ 2014-2020 (I, IV, V, VI). Łączne środki planowane na działania w ramach ZIT wynoszą ok. 4,9 mld zł (w tym 1,4 mld zł w ramach RPO WP 2014-2020).

Wykres 11. Podział alokacji UE na instrumenty ZIT i ZPT w ramach RPO WP 2014-2020

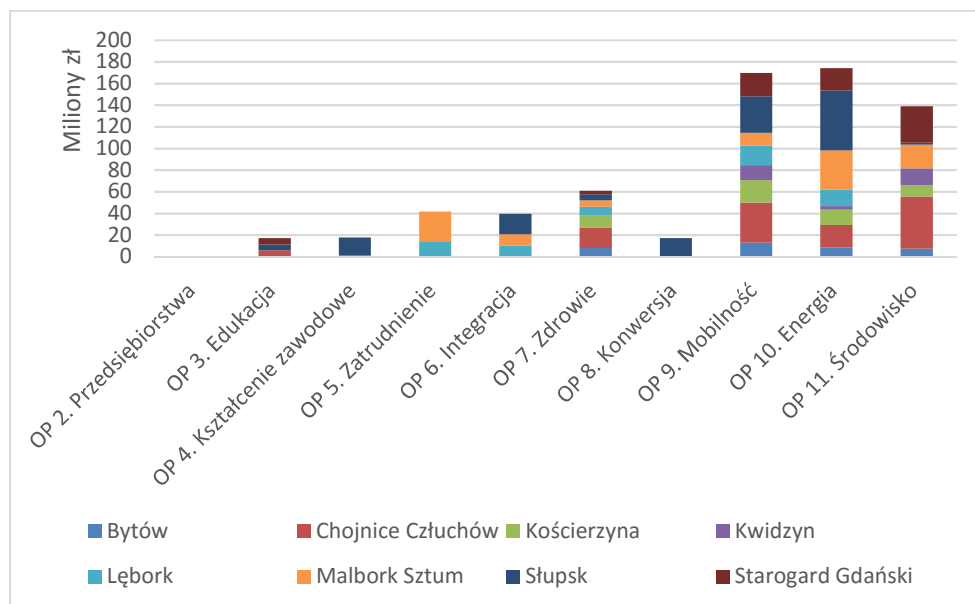

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 oraz treści porozumień SWP-MOF

Zastosowanie instrumentów terytorialnych (ZPT oraz ZIT) łączących koncentrację tematyczną z przestrzenną miało na celu uzyskanie kilku korzyści:

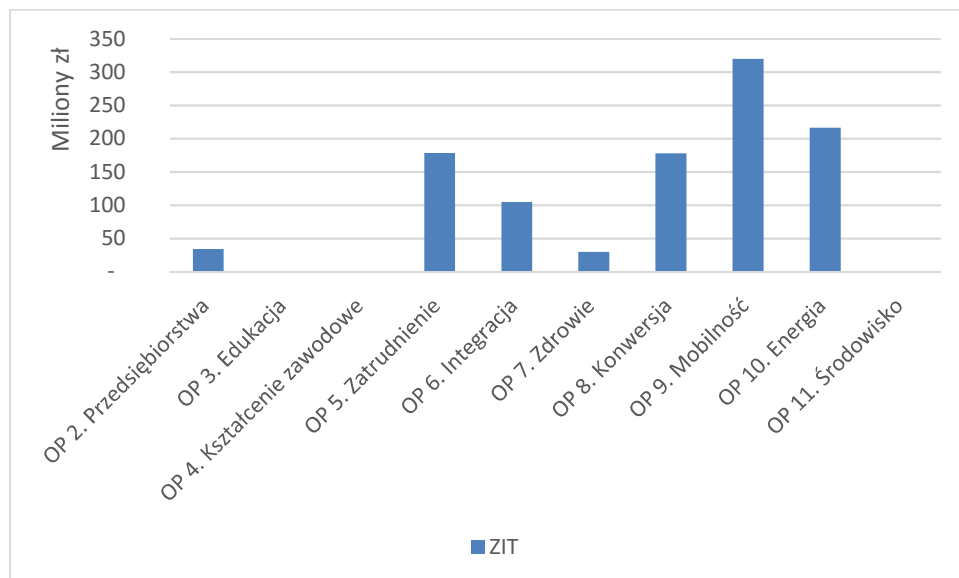
1. Wzmocnienie zdolności kooperacyjnych i koordynacyjnych różnych JST, funkcjonujących w ramach danego ZPT, w zakresie definiowania komplementarnych celów rozwojowych;
2. Stworzenie mechanizmu maksymalizującego użyteczność interwencji publicznej poprzez selekcję i wybór projektów o największej społecznej wartości dodanej dla danego (całego) MOF (a nie pojedynczego podmiotu);
3. Zintegrowanie planowania przestrzennego z planowaniem społeczno-gospodarczym (SRWP 2020, RPO WP 2014-2020) dla umożliwienia realizacji polityki rozwoju w zakresie rozwoju obszarów miejskich.

Wykres 12. Udział OP RPO WP 2014-2020 w instrumencie ZPT

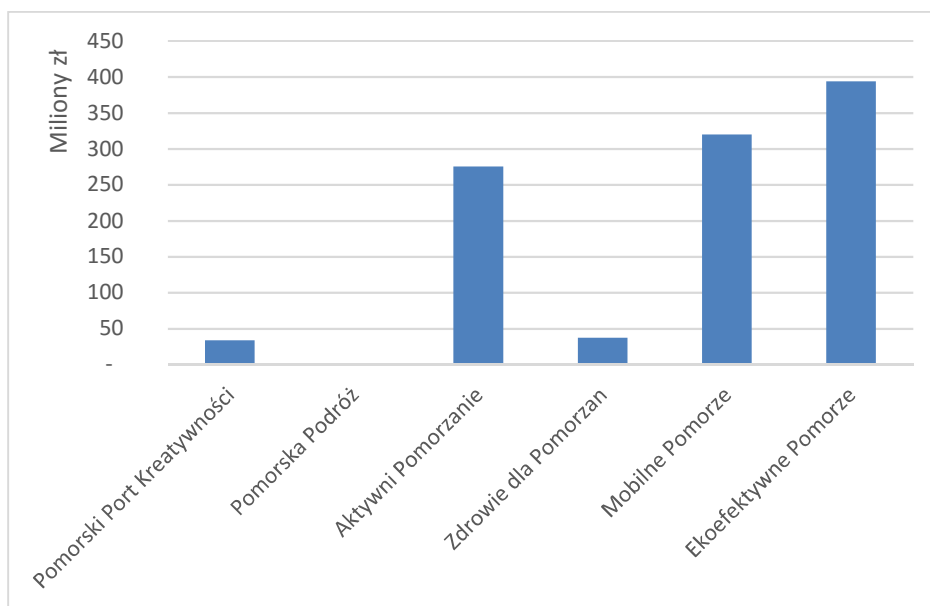
Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 oraz treści porozumień SWP-MOF

Wykres 13. Udział OP RPO WP 2014-2020 w instrumencie ZIT

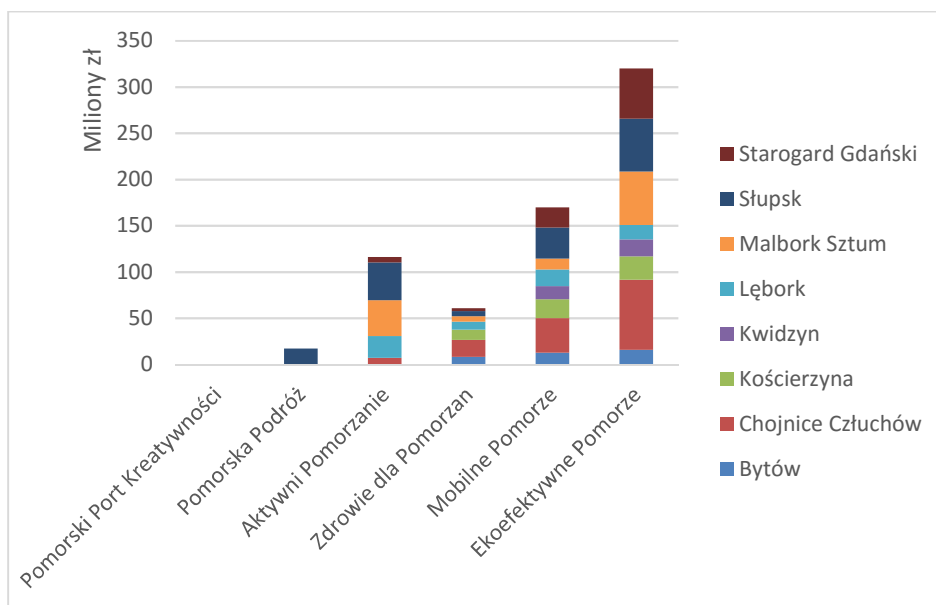

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 oraz treści porozumień SWP-MOF

Wykres 14. Udział instrumentu terytorialnego ZIT w RPS

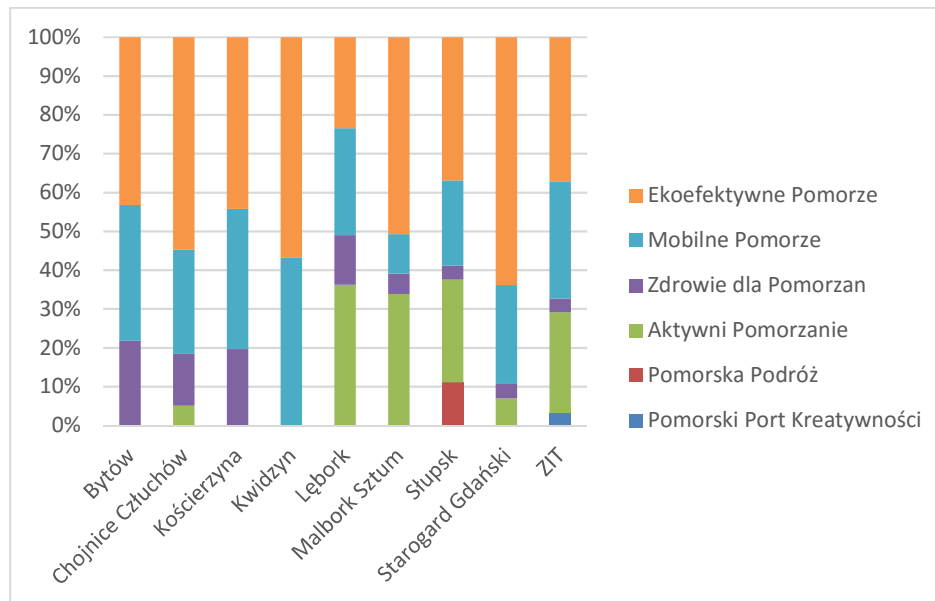

Wykres 15. Udział instrumentu terytorialnego ZPT w RPS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 oraz treści porozumień SWP-MOF

Wykres 16. Udział poszczególnych RPS w instrumentach terytorialnych w podziale na MOF

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WP 2014-2020 oraz treści porozumień SWP-MOF

Analiza instrumentów terytorialnych pod względem zaplanowanej alokacji UE wskazuje, że największa kwota w przypadku instrumentu ZPT została desygnowana na projekty z obszarów Energia (OP 10), Mobilność (OP 9) i Środowisko (OP 11). Tym samym powyższy instrument terytorialny największą rolę odegra w realizacji następujących RPS: Mobilne Pomorze i Ekofektywne Pomorze pokrywając w pełni cele operacyjne SRWP 2020 składające się na Cel Strategiczny Atrakcyjna Przestrzeń. Z kolei najmniejszą rolę instrument terytorialny ZPT odegra w przypadku następujących osi: Przedsiębiorczość (OP 2), Edukacja (OP 3.), Kształcenie zawodowe (OP 4) oraz Konwersja (OP 8). Tym samym rola instrumentu będzie najmniejsza w przypadku realizacji Celu Strategicznego Nowoczesna Gospodarka i celów operacyjnych z nim związanych.

W przypadku mechanizmu ZIT zaplanowana interwencja terytorialna będzie odgrywać największą rolę w następujących osiach RPO WP 2014-2020: Mobilność (OP 9), Energia (OP 10) oraz Zatrudnienie (OP 5) i Konwersja (OP 8). Podobnie jak w mechanizmie ZPT rola instrumentu będzie największa w przypadku realizacji Celu Strategicznego Atrakcyjna Przestrzeń, ale wpływ będzie także widoczny na RPS Aktywni Pomorzanie i Cel Operacyjny Wysoki poziom zatrudnienia. Z kolei w przypadku RPS Pomorska Podróż, Pomorski Port Kreatywności i Zdrowie dla Pomorzan mechanizm ZIT nie będzie odgrywał żadnej roli z uwagi na brak omawianego instrumentu w OP 3 Edukacja oraz OP 4 Kształcenie zawodowe. Tym samym najmniejszy wpływ będzie widoczny w realizacji celu strategicznego Nowoczesna Gospodarka (oraz celów operacyjnych składających się na ten cel) i Celu Operacyjnego Lepszy dostęp do usług zdrowotnych stanowiącego element Celu Strategicznego Aktywni Pomorzanie.

Oba instrumenty terytorialne traktowane łącznie pod względem planowanej alokacji w RPO WP 2014-2020 odegrają największą rolę w realizacji Celu Strategicznego Atrakcyjna Przestrzeń oraz w drugiej kolejności Aktywni Mieszkańcy. W przypadku Celu Strategicznego 2 wkład instrumentów terytorialnych nie jest równomierny i pokrywa głównie Cel Operacyjny Wysoki poziom zatrudnienia, Efektywny system edukacji i Lepszy dostęp do usług zdrowotnych.

W celu zwiększenia wpływu instrumentów terytorialnych na realizację celów SRWP 2020 i RPS wskazane jest przygotowanie projektów wspierających realizację Celu Strategicznego Nowoczesna Gospodarka zarówno w ramach projektów związanych z celami operacyjnymi realizowanymi w RPS Pomorski Port Kreatywności, jak i w ramach RPS Pomorska Podróż. Zwłaszcza w odniesieniu do Celu Operacyjnego Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna projekty realizowane w ramach poszczególnych MOF mogłyby przynieść dodatkowy efekt integracyjny oraz wykreować wartość dodaną poprzez zwiększenie aktywności gospodarczej. Z drugiej strony trzeba mieć na uwadze, iż potencjał (zarówno finansowy jak i organizacyjny) w poszczególnych MOF jest ograniczony w odniesieniu do przygotowania i realizacji nowych projektów. Początkowa faza realizacji RPO WP 2014-2020 nie daje szerokiej podstawy do realnej oceny efektów instrumentów ZPT i ZIT, w tym szczególnie ich wkładu w realizację SRWP 2020.

Niewątpliwie dużą wartością instrumentów terytorialnych jest wbudowany w nie mechanizm selekcji projektów. Identyfikacja (w formule partnerskiego dialogu) projektów inwestycyjnych i społecznych niosących ze sobą wartość dodaną dla całego obszaru funkcjonalnego jest czynnikiem mogącym znacznie zwiększyć efektywność interwencji w stosunku do sytuacji wspierania projektów zindywidualizowanych czy partnerskich (gdzie partnerstwa budowane są jedynie z pobudek taktycznych - spełnienia kryterium konkursowego). Kluczowym ryzykiem takiego mechanizmu selekcji projektów / przedsięwzięć jest brak symetrii interesów i różne rozłożenie siły przetargowej podmiotów współtworzących MOF. Ryzyko takie zostało ograniczone poprzez zastosowany mechanizm negocjacyjny pomiędzy MOF a SWP.

Oprócz elementu integrującego wokół projektów najistotniejszych dla całego MOF trudno dostrzec jednak inne zalety. W warunkach znacznego zróżnicowania potencjału podmiotów stanowiących MOF zaletą instrumentów terytorialnych powinna być możliwość artykulacji interesów przez podmioty (JST) najmniejsze i najsłabsze (należące do MOF). Trudno obecnie potwierdzić czy tak faktycznie się stało. Z analizy projektów dofinansowanych w poprzednim okresie programowania wynika, że praktycznie wszystkie podmioty wchodzące obecnie w skład MOF w ramach instrumentu ZPT pozyskały – z RPO WP 2007-2013 - dofinansowanie na realizację projektów. Łącznie zrealizowano wówczas 189 projektów o wartości 682 mln zł. Trudno więc obecnie wykazać, aby instrument ZPT stanowił istotny mechanizm mobilizujący do większego wysiłku inwestycyjnego najsłabsze JST. Na tym etapie niemożliwe jest jednak porównanie jakości tych projektów, jak również realnych efektów płynących z ich realizacji. Ocena efektów projektów będzie możliwa na etapie ewaluacji ex post.

8 OBSZARY NAJKORZYSTNIEJSZYCH ZMIAN

Wprowadzenie do obiegu zasobów finansowych dostępnych w ramach RPO WP 2014-2020 na pewno będzie oddziaływało na wiele obszarów życia społeczno-gospodarczego. Proponujemy następujący model analityczny dla wskazania obszarów, gdzie mogą pojawić się największe korzyści.

Po pierwsze projekty, które będą dofinansowane z RPO WP 2014-2020 należy podzielić ze względu na stopień internalizacji efektów powstających w wyniku ich realizacji (internalizacja to wyłączenie innych osób lub podmiotów z konsumowania efektów projektu, skutkujące dostępnością efektów wyłącznie dla realizatora projektu). Według tego kryterium dofinansowywane projekty można podzielić dwie grupy:

- takie, których efekty są w pełni internalizowane i konsumowane przez określonego beneficjenta lub wąską grupę podmiotów,
- takie, gdzie korzyści projektu są niejako „uspołecznione” i dostępne dla szerokiego grona konsumentów (np. mieszkańców).

Przykładem projektów internalizujących korzyści mogą być działania skierowane np. do bezrobotnych (szkolenia), gdzie wzrost zasobu wiedzy i umiejętności beneficjenta końcowego może być tylko przez niego wykorzystywany i eksploatowany. Innym przykładem mogą być projekty inwestycyjne i modernizacyjne przedsiębiorstw polegające na wymianie lub rozbudowie parku maszynowego. Efekty takiej inwestycji mogą być konsumowane praktycznie wyłącznie przez beneficjenta projektu (nie ma on żadnego interesu, aby np. dzielić się tymi efektami z konkurentami). Projekty o niskim poziomie internalizacji efektów to wszelkiego rodzaju inwestycje infrastrukturalne, których użytkownikami może być bardzo szeroki lub wręcz nieograniczony krąg odbiorców/użytkowników (np. mieszkańcy, turyści, całe społeczeństwo, wszyscy przedsiębiorcy).

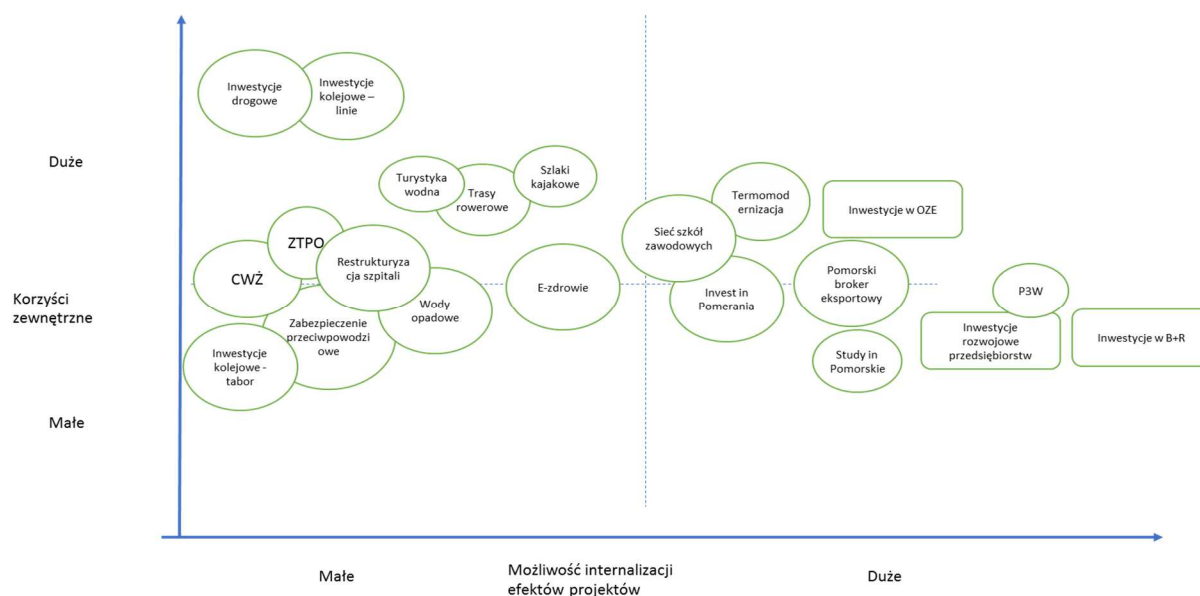
Po drugie, obok kryterium internalizacji efektów, dla właściwego wskazania obszarów największych korzyści konieczne jest zwrócenie uwagi na to, czy dane przedsięwzięcie skutkuje powstaniem tzw. korzyści zewnętrznych (czyli korzyści dodatkowych względem tych bezpośrednio związanych z konsumpcją danego dobra/usługi przez beneficjenta czy osoby z nim niezwiązane). Przykładem może być nowe połączenie drogowe lub kolejowe, które zwiększa mobilność danej społeczności, co może mieć np. korzystny wpływ na rynek pracy w innej lokalizacji. Innym przykładem mogą być inwestycje (np. przedsiębiorstw) w OZE, które przyczyniają się do spadku poziomu zanieczyszczenia powietrza i w długim okresie także poprawy stanu zdrowia lokalnych społeczności.

Złożenie tych dwóch kryteriów pozwala na wskazanie tych obszarów życia społeczno-gospodarczego, gdzie realizacja RPO WP 2014-2020 może przynieść największe korzyści w kontekście celów SRWP 2020. Na Wykresie 14 zaznaczono rozkład przedsięwzięć strategicznych, które w dużym stopniu symbolizują strukturę kierunków podejmowanej interwencji, jak i innych przykładowych inwestycji wg wskazanych kryteriów. Źródłem największych korzyści dla mieszkańców i regionu jako całości będą te przedsięwzięcia, działania i projekty, których efekty końcowe są powszechnie dostępne (nie da się ich *internalizować*), i które wiążą się z występowaniem dużych korzyści zewnętrznych (lewy górny obszar wykresu). Z przedstawionego rozkładu wyraźnie wynika, że największe korzyści przyniosą projekty infrastrukturalne z obszaru mobilności (kolejowe, drogowe). Efekty jakie one przyniosą, oprócz bezpośredniej korzyści dla konsumenta usługi w postaci krótszego czasu przejazdu i większego komfortu, będą wykraczały daleko poza kwestie transportowe. Korzyści pojawią się na rynku pracy

(dojazd do pracy), rynku edukacji i nauki (szersza oferta), rynkach dóbr konsumpcyjnych, czy w sferze gospodarczej (oferta turystyczna). Duże korzyści mogą przynieść projekty z obszaru turystyki. Będą one miały wpływ zarówno na rozwój pewnej kategorii usług, jak i np. stan zdrowia użytkowników (wzmacnianie zachowań prozdrowotnych dzięki możliwości korzystania z nowopowstałych ścieżek rowerowych). W przypadku projektów z obszaru zdrowia ich efekt będzie także istotny. Największy wpływ będzie dotyczył projektów ukierunkowanych na poprawę stanu infrastruktury podmiotów leczniczych (w ramach poddziałania 7.1.2 RPO WP 2014-2020 Zasoby ochrony zdrowia) oraz programów zdrowotnych i profilaktyki (w ramach działania 5.4 RPO WP 2014-2020 Zdrowie na rynku pracy). Znacznie mniejszych korzyści społeczno-gospodarczych należy oczekiwać tam, gdzie beneficjent jest wyraźnie zindywidualizowany (osoba fizyczna, przedsiębiorca), możliwości internalizacji efektów są duże, a efekty zewnętrzne niewielkie i znacznie odroczone w czasie. Pewnym wyjątkiem mogą tu być projekty z zakresu OZE oraz kompleksowych termomodernizacji, które w znacznym stopniu mogą oddziaływać na stan zdrowia społeczności lokalnych.

Reasumując można wskazać, że najwięcej korzyści społeczno-gospodarczych dla społeczeństwa regionu przyniosą projekty realizowane w ramach drugiego (Aktywni Mieszkańcy) i trzeciego (Atrakcyjna Przestrzeń) Celu Strategicznego SRWP 2020. Właśnie w ramach tych celów „ulożone” są projekty (przedsięwzięcia, działania), których efekty są dostępne i mogą być użytkowane przez szerszą grupę docelową, niż tylko wykonawca danego projektu. Przekładając to na poziom celów operacyjnych oznaczałoby to, że największych korzyści można się spodziewać w ramach przede wszystkim pierwszego i trzeciego Celu Operacyjnego w ramach Atrakcyjnej Przestrzeni (Sprawny system transportowy, Dobry stan środowiska), trzeciego Celu Operacyjnego Nowoczesnej Gospodarki (Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna) oraz czwartego Celu Operacyjnego (Lepszy dostęp do usług zdrowotnych) w ramach Celu Strategicznego 2 Aktywni Mieszkańcy.

Wykres 17. Rozkład przedsięwzięć strategicznych a potencjalne korzyści

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPS

Uwaga: przedsięwzięcia strategiczne – które niejako symbolizują kierunki interwencji w SRWP 2020 - na podstawie wiedzy eksperckiej zostały uszeregowane wg kryterium skali efektów zewnętrznych oraz możliwości ich internalizacji, a następnie rozmieszczone wg odpowiednich osi.

9 CZYNNIKI SUKCESU/PORAŻKI SRWP 2020

W ramach realizacji SRWP 2020 cały czas podejmowane są oraz będą podejmowane w najbliższym czasie działania o różnej charakterystyce przedmiotowej (tematyka, zakres rzeczowy) i w różnych układach wykonawczych (liczba, typ beneficjentów). Z przeprowadzonego przeglądu przedsięwzięć strategicznych i innych działań podejmowanych w ramach SRWP 2020, wpisujących się w cele SRWP 2020 oraz warunków i kontekstu ich realizacji można wyprowadzić kilka wniosków zarówno na temat czynników wspierających, jak i utrudniających realizację Strategii.

Po pierwsze, przeprowadzona ewaluacja wyraźnie pokazuje, że w obszarach, gdzie SWP posiada **kontrolę nad projektem** (procesem) i/lub danym podmiotem (właścicielską, organizacyjną) działania, realizowane są z większą dynamiką i determinacją. Dotyczy to przede wszystkim przedsięwzięć strategicznych, takich jak termomodernizacja obiektów SWP, Pomorskie e-Zdrowie, Restrukturyzacja szpitali, pakiet przedsięwzięć drogowych, realizowanych poprzez lub za pośrednictwem komórek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego (np. Departament Infrastruktury, Departament Zdrowia) lub jednostek organizacyjnych mu podległych (ZDW). Kolejnymi czynnikami sukcesu związanymi z kontrolą projektu są przede wszystkim: **dedykowany zespół osobowy** zapewniający występowanie krótkich ścieżek decyzyjnych (szczególnie jeśli chodzi o przepływ informacji pomiędzy osobami realizującymi dane działanie/projekt, a decydentami RPO WP 2014-2020) oraz **wyraźne i bezpośrednie powiązanie zadań bieżących z istotą realizowanych projektów**. Istotna jest zapewne także świadomość współodpowiedzialności i utożsamianie się z SRWP 2020.

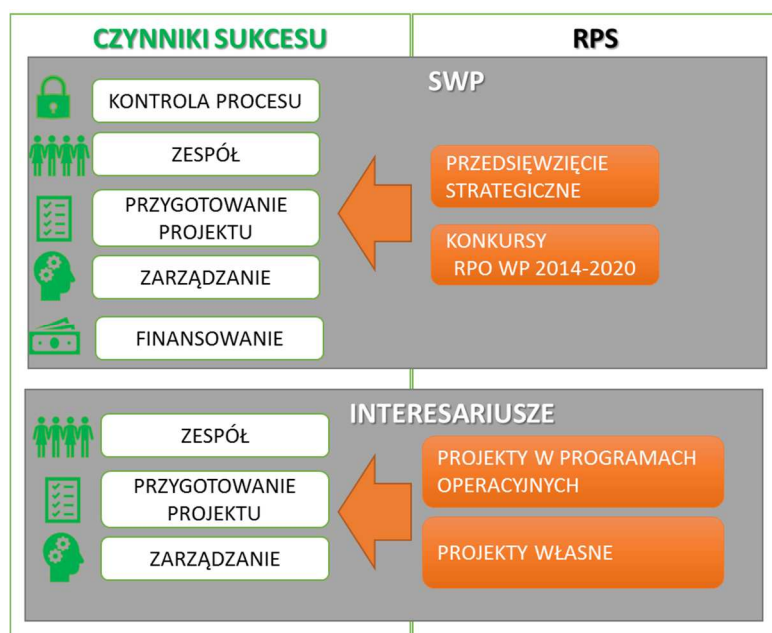
Po drugie, obok kontroli projektu czy podmiotu, niezwykle istotnym czynnikiem powodzenia jest panowanie nad **źródłem finansowania**. Panowanie to może być bezpośrednio, gdy środki dla danego projektu / działania są zapewnione w ramach RPO WP 2014-2020 lub pośrednio, gdy SWP ma wpływ na to czy dany projekt uzyska finansowanie z krajowych programów operacyjnych. Wpływ taki może być realizowany np. poprzez włączenie takiego projektu do Kontraktu Terytorialnego, umieszczenie na liście projektów pozakonkursowych lub też umieszczenie w adekwatnym dokumencie strategicznym (np. w wojewódzkim planie gospodarki odpadami). W naszej ocenie koincydencja tych dwóch czynników – panowanie nad procesem i/lub podmiotem (w rozumieniu beneficjenta) i źródłem finansowania to kluczowe elementy determinujące skuteczność realizacji danego projektu, przedsięwzięcia i w konsekwencji wsparcie realizacji osiągnięcia celu szczegółowego i w dalszej kolejności operacyjnego. Dobrym przykładem, gdzie taki układ czynników napędza realizację działań może być obok wspomnianych projektów termomodernizacyjnych (pakiet I i II) i pakietu drogowego także zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław w zakresie zadań realizowanych przez RZGW („panowanie” nad finansami np. poprzez ujęcie projektu w Kontrakcie Terytorialnym), przedsięwzięcie dotyczące CWŻ (podmiot niezależny od SWP, ale SWP „panuje” nad finansowaniem – możliwość sfinansowania tego projektu została zapisana wprost w RPO WP 2014-2020 – RPO WP 2014-2020), przedsięwzięcie Pomorskie e-Zdrowie. Z kolei projekt Żuławski, ale w zakresie zadań realizowanych przez ZMiUWWP (dotychczas nierozpoczętych) pokazuje jak „hamująco” (brak postępu realizacji, ryzyko niezrealizowania zadań) może działać brak kontroli nad finansami,

Po trzecie ważnym czynnikiem, który znacznie ułatwia bieżące działania jest dobre wcześniejsze **przygotowanie przedsięwzięcia** szczególnie w zakresie dokumentacyjnym. Ma to bardzo duże znaczenie w przypadku działań o charakterze inwestycji infrastrukturalnych, mających złożoną naturę techniczną (inwestycje drogowe, kolejowe, przeciwpowodziowe), wymagających wielu działań

przygotowawczych (np. studia wykonalności) i przeprowadzenia czasochłonnych procesów administracyjnych (np. decyzje środowiskowe). To wcześniejsze przygotowanie dokumentacyjne przedsięwzięcia może wynikać z dobrego, przewidującego managementu (dokumentację do przedsięwzięcia modernizacji CWŻ przygotowano w ramach RPO WP 2007-2013) i/lub też kontynuacji wcześniej rozpoczętego szerszego programu modernizacyjnego (tak jak np. program Żuławski). Efektem prac przygotowawczych jest identyfikacja posiadanych zasobów, definicja celów, prognoza źródeł finansowania czy plan działania, co pozwala na efektywne zarządzanie projektem w momencie jego realizacji. Istotne znaczenie ma także przygotowanie dokumentacyjne i procesowe przedsięwzięć, które w dużej części są realizowane przez inne podmioty. Dobrym przykładem jest w tym zakresie przedsięwzięcie strategiczne w zakresie kształtowania sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. W fazie przygotowawczej tego przedsięwzięcia zespół DES przeprowadził procedurę konkursową zapewniającą weryfikację koncepcji rozwoju szkolnictwa zawodowego poszczególnych organów prowadzących w regionie. Weryfikacja ta była realizowana z udziałem przedstawicieli środowisk gospodarczych co wpłynęło na lepsze dostosowanie finalnych koncepcji rozwoju szkolnictwa zawodowego do potrzeb gospodarki. W ramach prac przygotowawczych przeprowadzono także szereg prac analitycznych, stworzono standardy realizacji wsparcia oraz przeprowadzono cykl spotkań z przedstawicielami samorządów lokalnych i pracodawcami. W przypadku tego typu złożonych przedsięwzięć strategicznych istotnym czynnikiem decydującym o sukcesie będzie także ewaluacja *on-going*, która powinna zapewniać dalszą koordynację i lepsze ukierunkowanie działań/projektów realizowanych przez rozproszone podmioty (np. organy prowadzące). Ważne jest także zapewnienie kontroli i konsultacji odnośnie realizowanych działań ze strony ich finalnych odbiorców i interesariuszy (tj. np. pracodawców w przypadku szkolnictwa zawodowego).

Po czwarte, brak spełnienia powyżej wskazanych czynników (brak zabezpieczenia finansowania, słabe zarządzanie) niewątpliwie będzie przyczyniać się do spowalniania, ograniczania lub nawet całkowitego zahamowania realizacji projektów i braku postępu w osiągnięciu celów SRWP 2020. Są to jednak w naszej ocenie czynniki, którymi w pewnym stopniu można zarządzać, chociaż w przypadku finansowania może to być bardzo trudne (lista alternatywnych źródeł finansowania jest bardzo ograniczona). Czynniki te mogą więc utrudnić zarówno realizację przedsięwzięcia (projektu) w rozumieniu technicznym (budowa drogi, modernizacja linii kolejowej), jak i osiągnięciu celu samej interwencji (brak modernizacji linii kolejowej oznacza brak poprawy dostępności transportowej na danym obszarze). Czynniki o strategicznym znaczeniu, które mogą uniemożliwić lub znacznie opóźnić osiągnięcie sukcesu (rozumianego jako realizacja założonych efektów interwencji), są **czynniki zewnętrzne** takie jak warunkowość *ex-ante*, kwestie regulacyjne, czy brak realizacji pewnych oczekiwań wobec administracji centralnej, szczególnie o charakterze inwestycyjnym i bezpośrednio rzutujących na realizację przedsięwzięcia strategicznego, czy innego istotnego projektu. Za przykład może posłużyć kwestia ZTPO (niespełnienie warunku *ex-ante* na poziomie kraju w zakresie przyjęcia planów gospodarki odpadami), jak również projektów modernizujących linie kolejowe czy drogi, gdzie bez realizacji inwestycji poprawiających przepustowość infrastruktury liniowej węzła OMT, efekt interwencji nie zostanie osiągnięty w zakładanym czasie.

Wykres 18. Czynniki sukcesu RPS

Źródło: opracowanie własne

10 AKTUALIZACJA SRWP 2020

W poprzednich rozdziałach przedstawiono szereg uwag na temat stanu realizacji i zaawansowania poszczególnych instrumentów i działań tworzących podstawę SRWP 2020. Przedstawiono tam zarówno obserwacje i wnioski, jak i propozycje zmian. W niniejszym rozdziale dokonujemy reasumpcji tych propozycji z punktu widzenia samego dokumentu Strategii (uwagi dotyczące zmian na poziomie RPS zawarto w tabeli rekomendacji).

1. Podstawą interwencji publicznej zaplanowanej w SRWP 2020 była diagnoza głównych słabości i dysfunkcyjności występujących w sferze społeczno-gospodarczej regionu (szczegółowe diagnozy tematyczne zostały zawarte w poszczególnych RPS). W konfrontacji z możliwymi – hipotetycznymi - scenariuszami rozwoju („wiatr w żagle”, „spokojna wyspa”, „zapomniana przystań”, „dryf na mieliznę”) zdefiniowana została wizja rozwoju województwa 2020 (trwały wzrost, aktywne społeczeństwo obywatelskie, lider pozytywnych zmian) oraz adekwatne wyzwania strategiczne¹⁴. Jakkolwiek weryfikacja aktualności diagnozy, która legła u podstaw konstrukcji SRWP 2020 nie była przedmiotem niniejszego badania z analiz, jakie przeprowadziliśmy w odniesieniu do poszczególnych RPS wynika, że warstwa diagnostyczna strategii (10 wyzwań strategicznych) pozostaje nadal aktualna. Należy jednak zaznaczyć, że zmiany jakie zaszły w makro-otoczeniu polskiej gospodarki i regionu pomiędzy momentem opracowania diagnozy (lata 2011-2013), a dniem dzisiejszym (I kwartał 2017 r.) spowodowały pewne zmiany w układzie akcentów problemowych. Najistotniejszym problemem jest szybkie wyczerpywanie się lokalnych zasobów pracy (emigracja zarobkowa, spadek liczby osób w wieku produkcyjnym) i dynamiczny wzrost importu siły roboczej (w 2014 r. na terenie województwa pomorskiego pracowało¹⁵ 5,8 tys. obcokrajowców, podczas gdy w 2016 r. liczba ta wzrosła do 67,4 tys. osób¹⁶) co stawia na porządku dziennym pojawienie się problemów integracyjnych dotychczas niezaadresowanych na poziomie RPS AP. Drugim kluczowym wyzwaniem, które wciąż pozostaje ważne, jest kwestia kapitału społecznego: działania realizowane do tej pory w tym obszarze wciąż nie zmniejszają wstępujących napięć.
2. Komentując aktualność diagnozy, jaka legła u podstaw konstrukcji SRWP 2020, należy także zwrócić uwagę na kwestię „dalszego otoczenia”. Jakkolwiek – jak piszemy powyżej - diagnoza jest nadal aktualna w kontekście regionalnym i krajowym, a więc niejako w wymiarze „bliższego otoczenia” to kilka poważnych zmian w sytuacji geopolitycznej Europy może w perspektywie kilku czy kilkunastu najbliższych miesięcy doprowadzić do jeszcze silniejszego przewartościowania siły poszczególnych wyzwań strategicznych i rozkładu akcentów. Mamy tu na myśli przede wszystkim ryzyko wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, jak i możliwość pojawienia się innych napięć politycznych na scenie europejskiej w efekcie wyborów (prezydenckich, parlamentarnych) w innych krajach Europy Zachodniej. Trudno jest obecnie precyzyjnie wskazać, jak tego typu zmiany polityczne, a w konsekwencji i ekonomiczne odbiją się na sytuacji regionu Pomorza. Mogą one niewątpliwie generować zarówno koszty i straty (np.

¹⁴ Zatrudnienie i stan zdrowia mieszkańców, usługi edukacyjne i konkurencyjność uczelni, powiązania gospodarcze, kapitał społeczny i tożsamość regionalna, dostępność transportowa, obszary o nie w pełni uruchomionych potencjałach, dostęp do usług publicznych, bezpieczeństwo energetyczne i ekotechnologie, zarządzanie przestrzenią, zdolność instytucjonalna.

¹⁵ Na podstawie tzw. oświadczenia o zamiarze wykonywania pracy.

¹⁶ Dane Pomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy.

pojawienie się barier taryfowych i pozataryfowych), jak i szanse i okazje biznesowe (np. przechwytywanie rynku na skutek spadku konkurencyjności firm brytyjskich). To z kolei będzie miało określone konsekwencje np. dla działań wspierających realizację pierwszego Celu Strategicznego – Nowoczesna gospodarka (w tym np. takich działań, jak Pomorski Broker Eksportowy czy Invest in Pomerania). Problemy, jakie mogą generować dla realizacji SRWP 2020 zmiany w „dalszym otoczeniu” powinny być przedmiotem szczególnej uwagi i bieżącej obserwacji ze strony ZWP i Koordynatora Strategii/Zespołu Sterującego.

3. Warstwa Celów Strategicznych (Nowoczesna Gospodarka, Aktywni Mieszkańcy, Atrakcyjna Przestrzeń) w naszej ocenie nie wymaga zmian. Cele te mają charakter agregatów pojęciowych korespondujących z zarysowaną w SRWP 2020 wizją rozwoju regionu. Ich syntetyczny, hasłowy charakter ma więc przede wszystkim znaczenie „orientacyjne” ułatwiając wskazanie głównych osi myślenia o rozwoju regionu i podejmowanej interwencji.
4. Trzy Cele Strategiczne zostały zoperacjonalizowane za pomocą 10 Celów Operacyjnych. Można tu sformułować następujące wnioski. Po pierwsze, Cel Operacyjny „Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna” został przypisany do Celu Strategicznego 1 „Nowoczesna gospodarka”. Cel ten niewątpliwie od strony usługi turystycznej koresponduje ze sferą gospodarki (rynek usług). Cel ten jednakże w takim samym stopniu odpowiada problematyce podejmowanej w ramach Celu Strategicznego 3 „Atrakcyjna Przestrzeń”¹⁷. Proponujemy zatem – co miałyby wyłącznie znaczenie porządkowe – przypisanie tego Celu Operacyjnego do obu Celów Strategicznych. Po drugie, Cele Operacyjne stanowią „punkt styku” Strategii i poszczególnych RPS. W RPS pojawiają się jednakże dodatkowo tzw. Cele Główne mające stanowić „przejście” od Celu Operacyjnego do Celów Szczegółowych (w RPS). Warstwa Celów Głównych została jednak zredagowana w sposób niejednolity. Przykładowo Cel Główny RPS PPK to „Nowoczesna Gospodarka”. Cel ten jest zatem identyczny, jak pierwszy Cel Strategiczny („Nowoczesna Gospodarka”). Na ten Cel Strategiczny składają się jednakże aż trzy Cele Operacyjne („Wysoka efektywność przedsiębiorstw”, „Konkurencyjne szkolnictwo wyższe”, „Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna”) podczas, gdy na Cel Główny RPS PPK składają się tylko dwa Cele Operacyjne („Wysoka efektywność przedsiębiorstw”, „Konkurencyjne szkolnictwo wyższe”). Czyżby to oznaczało, że (cel) „Nowoczesna gospodarka” na poziomie RPS jest czym innym niż (cel) „Nowoczesna gospodarka” na poziomie Strategii? Podobna sytuacja pojawia się w przypadku RPS AP. Należy także zwrócić uwagę, że istnieje pewien dysonans pomiędzy Celem Głównym RPS ZdP (sformułowaniem tego celu), a adekwatnym Celem Operacyjnym. Podczas, gdy Cel Główny wskazuje na poprawę stanu zdrowia Cel Operacyjny akcentuje dostęp do usług zdrowotnych. Z układu Celów Szczegółowych można jednak wnosić, że interwencja w ramach RPS ZdP dotyczy obu kwestii – dostępu do usług oraz poprawy stanu zdrowia. Dla większej przejrzystości i spójności pomiędzy dokumentem Strategii, a RPS proponujemy albo pominięcie warstwy Celów Głównych (w RPS) albo przeredagowanie ich tak, aby ich treść odpowiadała danemu Celowi Operacyjnemu w Strategii (lub sumie Celów Operacyjnych). Proponujemy również dodanie do Celu Operacyjnego 2.4 kwestii poprawy zdrowotności.

¹⁷ Cel ten wyraźnie mówi o „...racjonalnym wykorzystaniu zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych...”.

5. SRWP 2020 wskazało łącznie 26 zobowiązań SWP wyznaczających kierunki własnej aktywności Samorządu wspierającej realizację Strategii. Obecnie za zrealizowane można uznać dwa zobowiązania. W warstwie zobowiązań wskazanych w SRWP 2020 proponujemy:
- a) Zdynamizowanie działań - i podjęcie przez ZWP stosowanych decyzji - mających na celu zrealizowanie takich zobowiązań SWP, jak:
 - powołanie Regionalnego Zarządu Publicznego Transportu Zbiorowego,
 - stworzenie Regionalnego Systemu Promocji Gospodarczej (także zasilenie tego zobowiązania w adekwatne środki),
 - weryfikacja struktury funkcjonalno-technicznej sieci dróg wojewódzkich (przygotowanie oferty dla JST zachęcającej je do przejmowania dróg w zarząd, zweryfikowanie oczekiwań JST i dokonywanie ewentualnych korekt co do zakresu tego zobowiązania),
 - doprowadzenie do realizacji II etapu kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław (zintensyfikowanie działań na rzecz zapewnienia finansowania dla kluczowych zadań inwestycyjnych w ramach stosownego przedsięwzięcia strategicznego),
 - b) Zasilenie w odpowiednie środki i instrumenty realizacji następujących zobowiązań SWP (aby mogły one osiągnąć skalę oddziaływania i wpływu jaką pierwotnie planowano):
 - koordynacja dostępnych w regionie instrumentów polityki stypendialnej,
 - *Study in Pomorskie.eu* (jest to także przedsięwzięcie strategiczne),
 - c) Sformułowanie nowych zobowiązań SWP w odniesieniu do takich problemów, jak:
 - przyciąganie wykwalifikowanych pracowników; integracja pracowników-imigrantów (Cel Operacyjny – Wysoki poziom zatrudnienia),
 - stworzenie mechanizmu, który będzie przekazywał realizację większej części zadań w sferze społecznej, kultury czy edukacji do realizacji organizacjom pozarządowym wraz z zapewnieniem finansowania na ich realizację (Cel Operacyjny „Wysoki poziom kapitału społecznego”),
 - d) Wygaszenie następujących zobowiązań SWP (dwa pierwsze mają charakter działań koordynacyjnych, rutynowych i z tego powodu ich definiowanie na poziomie Strategii wydaje się mało zasadne; dwa pozostałe nie zostały wyposażone w adekwatne środki):
 - Integracja działań regionalnych instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej,
 - Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji sytuacji na rynku pracy,
 - Uruchomienie mechanizmu trwałej współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi,
 - Uruchomienie regionalnego systemu monitorowania losów absolwentów na każdym etapie edukacyjnym.
6. Oczekiwania wobec administracji centralnej pełnią ważną rolę w Strategii wskazując zewnętrzne uwarunkowania rzutujące na skuteczność działań podejmowanych przez SWP. Szereg problemów, jakie zdiagnozowano w tym kontekście w trakcie ewaluacji wyznacza kierunek proponowanych zmian:
- a) Rekomendujemy zredukowanie liczby oczekiwań zapisanych w SRWP 2020 oraz w poszczególnych RPS, tak aby SWP swoje działania skoncentrowało w pierwszej kolejności na tych, które mają charakter wyraźnie „regionalny” (są istotne dla regionu, a nie kraju per se), w tym szczególnie tych przekładających się na realizację przedsięwzięć

- strategicznych (w tabelach 23-24 zaprezentowane są informacje na temat stanu realizacji poszczególnych oczekiwań oraz propozycje co do postępowania z nimi),
- b)** Konieczne jest także doprecyzowanie tych oczekiwań, które zostały sformułowane jako ogólne hasła (np. „prowadzenie działań w zakresie ochrony brzegów morskich”), tak aby z ich treści jednoznacznie wynikało o jaki stan (ważny dla regionu) danego oczekiwania chodzi,
 - c)** Zredukowanie oczekiwań do tych, które mają kontekst regionalny nie oznacza, że pozostałe oczekiwania – te horyzontalne, systemowe, dotyczące głębokiej legislacji – uważamy za nieistotne i bezprzedmiotowe z punktu widzenia interesu SRWP 2020. Są one strategicznie ważne. Proponujemy jednak, aby je wyłączyć z SRWP 2020 do osobnego dokumentu i monitorować (np. poprzez PSME), aby na bieżąco śledzić ich losy i ewentualny wpływ na realizację SRWP 2020. Działania SWP w zakresie tych horyzontalnych i systemowych oczekiwań powinny być jednak podejmowane nie indywidualnie, ale poprzez większe fora (gremia), które dają większą siłę negocjacyjną i zmniejszają jednostkowe koszty zaangażowania (SWP) w taki lobbying,
 - d)** Proponujemy także wyłączenie wszystkich „oczekiwań” z dokumentu Strategii i przeniesienie ich na poziom RPS, tak aby łatwiejsze było korygowanie ich (np. definiowanie nowych) bez konieczności dokonywania zmian w Strategii lub też wyraźne wskazanie w Strategii (Plan zarządzania SRWP), że np. koordynator Strategii i/lub Zespół Sterujący ma możliwość uzupełniania listy oczekiwań co nie wymaga aktualizacji (decyzji Sejmiku Województwa),
 - e)** proponujemy także wydawanie cyklicznego (co dwa miesiące) biuletynu skierowanego do wszystkich posłów z terenu województwa pomorskiego prezentującego zestaw oczekiwań o charakterze systemowym i legislacyjnym (i regionalnym kontekście) ważnych dla realizacji SRWP 2020 wraz z omówieniem postępów ich realizacji (np. stanu uzgodnień międzyresortowych, przebiegu dyskusji na forum komisji sejmowych) oraz podejmowanych działań (w tym działań ze strony pomorskich posłów).
7. W Strategii zdefiniowano 27 obszarów współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej. Miało to służyć wskazaniu kluczowych interakcji ponadregionalnych wzmacniających skuteczność interwencji publicznej. W naszej ocenie wyznaczenie tych obszarów nie wnosi do Strategii istotnej wartości dodanej. Współpraca ta powinna być wymuszana przez charakter prowadzonych działań (skalę, ich naturę techniczną, inwestycyjną) lub też wynikać z naturalnej oddolnej potrzeby. W tym pierwszym przypadku w istocie z taką sytuacją mamy do czynienia w odniesieniu do obszarów zdefiniowanych dla Celu Strategicznego 3 – Atrakcyjna przestrzeń. W przypadku pozostałych Celów i obszarów współpraca taka zapewne nie jest realizowana z poziomu SWP, gdyż brak jest tu realnej potrzeby lub potencjału realizacyjnego. W związku z powyższym rekomendujemy:
- a)** Dokonanie przeglądu wszystkich obszarów współpracy jakie znalazły się w SRWP 2020,
 - b)** Usunięcia z SRWP 2020 tych obszarów współpracy, które są realizowane na bieżąco, a wynikają z natury prowadzonych działań/inwestycji (a wyłączenie ich z SRWP 2020 tej współpracy na pewno nie zahamuje),
 - c)** Usunięcie z SRWP 2020 tych obszarów współpracy, które są zagospodarowywane przez interesariuszy Strategii i de facto funkcjonują niejako poza obszarem działania SWP (np. jednostki naukowe i międzynarodowa współpraca naukowo-badawcza),

- d) Utrzymanie na poziomie Strategii tylko tych obszarów współpracy, które są kluczowo ważne dla Strategii (tj. konkretnych Celów Operacyjnych – np. współpraca w regionie Morza Bałtyckiego), a które nie są dostrzegane na poziomie RPS, lub które z jakichś powodów są poza obszarem zainteresowań komórek merytorycznych (np. z powodu wysokich kosztów współpracy).
8. Rekomendujemy dokonanie przeglądu i weryfikacji systemu wskaźników monitorujących realizację SRWP 2020. Na poziomie dokumentu Strategii dla każdego Celu Operacyjnego zdefiniowany został zestaw (od 3 do 6) wskaźników kontekstowych. Dalej na poziomie RPS mamy wskaźniki przypisane do Celu Głównego (które częściowo pokrywają się ze wskaźnikami dla Celu Operacyjnego), wskaźniki przypisane do Celu Szczegółowego oraz wskaźniki produktu i rezultatu przypisane do priorytetów. System wskaźników jest niewątpliwie rozbudowany i dostarcza okresowo wiele użytecznych danych porównawczych pozwalających wnioskować na temat skuteczności Strategii. Jego przydatność do systemowej oceny kierunku w jakim zmierza SRWP 2020 jest jednak ograniczona,
- a) Niezrozumiała jest funkcja jaką mają pełnić wskaźniki kontekstowe. Według niektórych informacji mają one pokazywać wyłącznie środowisko (kontekst) w jakim SRWP jest realizowana; nie powinny one zatem być traktowane jako podstawa do oceny efektów interwencji. Faktycznie jednak dla wszystkich tych wskaźników zdefiniowano wartości bazowe (punkt odniesienia) i wartości docelowe co może sugerować, że będą one stanowić benchmark do oceny realizacji SRWP 2020. Ponadto niektóre ze wskaźników kontekstowych z SRWP 2020 są przepisywane jako wskaźniki Celu Głównego danego RPS przy czym przymiotnik „kontekstowy” czasem jest pomijany. Trudno nam ocenić, czy jest to redakcyjne przeoczenie czy zmiana statusu wskaźnika?
- b) niektóre ze wskaźników – szczególnie kontekstowe - są nadmiernie zagregowane, co oznacza, że na ich wielkość (poziom) oprócz interwencji może mieć wpływ szereg innych zmiennych, w tym takie które efekt interwencji mogą osłabiać czy wręcz znosić,
- c) niezrozumiały jest sposób sprzęgnięcia SRWP z poszczególnymi RPS. Na poziomie RPS pojawia się warstwa Celów Głównych, które starają się wiązać RPS z Celami Operacyjnymi choć nie zawsze konsekwentnie. Wskaźniki przypisane do Celów Operacyjnych są przenoszone na poziom Celów Głównych RPS aczkolwiek nie w relacji 1:1. Dodatkowo przy Celach Głównych pojawiają się jeszcze inne nowe wskaźniki. Generalnie warstwa wskaźników przy Celach Głównych tworzy pewne zamieszanie, powinna być zrewidowana i ściśle skorelowana z zakresem Celów Operacyjnych,
- d) Osobnym problemem jest wartość docelowa wskaźników, która wymaga weryfikacji i korekty (np. w „górze” tam gdzie wartości docelowe zostały już osiągnięte nawet bez interwencji¹⁸ lub „w dół” jeśli są nierealne), a także zastąpienia - tam gdzie to jest zasadne - wskaźnikiem trendu, przedziałem, a nie wartością punktową; w tabelach 25 do 27 przedstawiono wskaźniki Celów Operacyjnych i Celu Głównego RPS wraz z ogólnymi rekomendacjami co do sposobu postępowania z nimi,

¹⁸ Przykładem może być liczba pasażerów korzystających z oferty zintegrowanego biletu metropolitalnego, która wyniosła 14,3 mln wobec wartości docelowej 8 mln z roku 2020. Tak znaczny wzrost był wynikiem działań realizowanych przez MZKZG, a nie interwencji z RPO WP 2014-2020. Poza tym wartość podana w sprawozdaniu obejmuje bilety jednorazowe ważne wyłącznie w przewozach komunalnych (z definicji wskaźnika nie wiadomo czy o tego typu przewozy także chodziło).

9. Rekomendujemy powołanie kilkuosobowego biura Strategii, którego jedynym zadaniem i odpowiedzialnością będzie zajmowanie się (zarządzanie operacyjne) strategią¹⁹. Obecna formuła zarządzania „kolektywnego” poprzez formułę komitetów sterujących, zespołów, rad programowych nadmiernie miesza w sobie funkcje strategiczne i operacyjno-taktyczne. Konieczne jest także szersze sięgnięcie do technologii *project management* i narzędzi informatycznych (baza projektów, sprawozdań, wskaźników, itd.) pozwalających uporządkować istniejący już olbrzymi zbiór rozproszonych informacji, ujednoczyć formaty dokumentów, usprawnić komunikację i zapewnić szybki i tani dostęp każdej komórce i osobie do wiarygodnej i aktualnej informacji (obecna wewnętrzna strona www jest w tym zakresie mało przydatna), a także odciążyć kierowników RPS od niektórych obowiązków sprawozdawczych.
10. SRWP 2020 w sferze realizacyjnej zdefiniowało trzy role SWP – inwestora, koordynatora i lidera działań rozwojowych oraz inspiratora²⁰. Jest to niezwykle ambitne i strategicznie słuszne podejście. Stworzenie tak szerokiego katalogu ról stoi jednak w sprzeczności z realnymi możliwościami. Siły i środki jakimi dysponuje SWP są ograniczone, zaangażowane w realizację olbrzymiej ilości zadań bieżących, niemających bezpośredniego związku z SRWP 2020, zaangażowanych w realizację regionalnego i krajowych programów operacyjnych rządzących się własną logiką regulacyjną. W sytuacji licznych ograniczeń i zewnętrznych uwarunkowań wskazane jest – w naszej ocenie – wyraźniejsze wskazanie realnych sfer rzeczywistej aktywności i odpowiedzialności SWP i wszystkich innych interesariuszy, których działania mają prowadzić do osiągnięcia celów Strategii. Proponujemy zatem przerehabilitację Strategii i RPS tak, aby wyraźnie wskazać i wydzielić (w formie osobnych rozdziałów/części) te Cele Szczegółowe i działania, które mają pokrycie w źródłach finansowania z RPO WP 2014-2020 lub mają pełne zabezpieczenie finansowania w innych programach operacyjnych (np. poprzez Kontrakt Terytorialny), i w przypadku których SWP kontroluje proces lub podmiot wykonawczy (tak jak np. ZDW, PKM, szpitale). Byłby to zatem taki komponent Strategii, który jest zasadniczo pod kontrolą SWP w sensie realizacyjnym i finansowym, i za który SWP w związku z tym może ponosić odpowiedzialność (osiągnięcie adekwatnych wskaźników). Analogicznie w RPS należałoby wskazać i wydzielić wszelkie inne działania (przedsięwzięcia), na które SWP nie ma wpływu ani właścicielskiego, ani finansowego. Taki zbiór stanowiłby zestaw działań interesariuszy współrealizujących cele Strategii, gdzie SWP pełniłby w miarę możliwości rolę inspiratora i koordynatora. Proponowany podział nie ma charakteru wartościującego. Nie oznacza on, że te działania gdzie SWP jest inwestorem i dla których jest zagwarantowane finansowanie są ważniejsze od pozostałych działań. Ma on na celu tylko wyraźne wskazanie jak daleko sięga sfera realnego oddziaływania SWP (kompetencje + finansowanie). Za ten pierwszy zbiór działań SWP ponosiłby odpowiedzialność (jako inwestor) i z tego byłby rozliczany (poprzez wskaźniki). W zakresie tego drugiego zbioru SWP musiałby się zachowywać równie aktywnie, ale nie mając możliwości zapewnienia finansowania i nie panując nad procesem wykonawczym

¹⁹ Biuro takie mogłoby też przejąć funkcję wsparcia dla podmiotów zewnętrznych zaangażowanych w przedsięwzięcia strategiczne w poszukiwaniu alternatywnych (dodatkowych) źródeł finansowania dla realizowanych projektów. Z wypowiedzi niektórych respondentów wynikało, że obecnie takie wsparcie ze strony Urzędu Marszałkowskiego praktycznie nie istnieje.

²⁰ Inwestor – bezpośrednia realizacja i współfinansowanie działań zidentyfikowanych w Strategii; koordynator i lider – podmiot opracowujący i aktualizujący Strategię, odpowiadający za jej realizację, określający zobowiązania, wyznaczający jednostki realizacyjne, monitorujący realizację, zarządzający środkami zewnętrznymi; inspirator – inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć rozwojowych realizowanych na innych poziomach zarządzania.

jego rola koncentrowałaby się na wsparciu „doradczym” - przede wszystkim doradzanie (JST) w zakresie pozyskiwania finansowania z innych źródeł niż RPO WP . Taką rolę mogłoby pełnić proponowane wcześniej Biuro Strategii.

11. Ponadto proponujemy dokonanie następujących korekt merytorycznych i redakcyjnych:

- a) Ze względu na wprowadzenie koncepcji ISP należy przeredagować SRWP 2020 w obszarze wyboru strategicznego („przedsięwzięcia gospodarcze w obszarach ISP” zamiast „przedsięwzięcia gospodarcze klastrów” - str. 31 Strategii, Cel Operacyjny – Wysoka efektywność przedsiębiorstw) oraz kierunku działania – 1.1.2 („wsparcie przedsięwzięć w obszarze ISP” zamiast „wsparcie inicjatyw klastrowych” – str. 31 Strategii, Cel Operacyjny – Wysoka efektywność przedsiębiorstw),
- b) Ze względu na znaczne zmiany na rynku pracy przesunięcie akcentów – w zakresie wyboru strategicznego i kierunku działania (str. 41 SRWP, Cel Operacyjny – Wysoki poziom zatrudnienia) z osób bezrobotnych na „podnoszenie i zmianę kwalifikacji, w szczególności osób o niskim poziomie kompetencji”,
- c) Analogicznie – ze względu na procesy demograficzne i możliwy spadek zainteresowania zakładaniem nowych firm – przesunięcie akcentów – w zakresie wyboru strategicznego i kierunku działania – ze wspierania rozwoju firm mikro i małych na wzmocnienie wzrostu istniejących przedsiębiorstw. (str. 41 SRWP, Cel Operacyjny – Wysoki poziom zatrudnienia).

Tabela 22. Cel Strategiczny – Nowoczesna gospodarka. Oczekiwania wobec administracji centralnej – stan realizacji i rekomendacje.

CO	Oczekiwanie wobec administracji centralnej	Stan realizacji	Rekomendacje
Wysoka efektywność przedsiębiorstw	Wprowadzenie rozwiązań wzmacniających motywację do współpracy nauki z biznesem.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Wzrost nakładów publicznych na działalność B+R oraz wzmocnienie potencjału badawczego regionu, szczególnie w branżach o największym potencjale rozwoju.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie istotne dla realizacji SRWP. Należy je doprecyzować (w istocie zawiera dwa zagadnienia: wzrost nakładów na co SWP ma małe możliwości oddziaływania i wzmocnienie potencjału regionalnego). Należy utrzymać w SRWP 2020 (szczególnie w zakresie wzmocnienia potencjału).
	Upowszechnienie dostępu do kapitału wysokiego ryzyka i jego instrumentów.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Utrzymanie centrów decyzyjnych spółek kontrolowanych przez Skarb Państwa w regionie.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie istotne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	Objęcie procedurą Kontraktu Terytorialnego istotnego strumienia środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego z przeznaczeniem np. na kierunki zamawiane, poszerzenie oferty kształcenia, systemy zapewnienia jakości kształcenia, promocję uczelni i ich umiędzynarodowienie, a także inwestycje infrastrukturalne oraz inne cele związane z jakością zarządzania uczelniami.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Skuteczne wdrożenie reform podnoszących konkurencyjność szkolnictwa wyższego, realizowanych w skali kraju.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Dalsza decentralizacja kraju prowadząca do wzmocnienia kompetencyjnego władz regionalnych w zakresie regulacyjnych i finansowych instrumentów współtworzenia oferty kształcenia na poziomie wyższym.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna	Zakończenie trwających (m.in. Budowa Muzeum II Wojny Światowej) oraz realizacja kolejnych inwestycji w zakresie kultury i turystyki o znaczeniu krajowym w województwie.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Objęcie Żuław statusem krajowego produktu turystycznego.	niezrealizowane	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Aktywizacja transportowa drogi wodnej Dolnej Wisły oraz usunięcie wszystkich barier prawnych dla zapewnienia swobodnej międzynarodowej żeglugi po Zalewie Wiślanym.	niezrealizowane	Oczekiwanie ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Udział budżetu państwa w utrzymaniu najważniejszych instytucji kultury i ratowaniu najcenniejszych zabytków regionu.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Przyjęcie Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ustalającego mechanizmy organizacyjne i finansowe determinujące rzeczywistą ochronę dziedzictwa kulturowego.	zrealizowane	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020.

Tabela 23. Cel Strategiczny – Aktywni mieszkańcy. Oczekiwania wobec administracji centralnej – stan realizacji i rekomendacje.

CO	Oczekiwanie wobec administracji centralnej	Stan realizacji	Rekomendacje
Wysoki poziom zatrudnienia	Wyposażenie samorządów województw w narzędzia realnego wpływu na kształtowanie i koordynowanie regionalnej polityki rynku pracy, w tym zwiększenie decyzyjności w zakresie dysponowania środkami Funduszu Pracy na poziomie regionu.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Stworzenie mechanizmów prawnych i technicznych ścisłej współpracy instytucji rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej na rzecz aktywizacji zawodowej osób objętych pomocą społeczną, zdolnych do podjęcia pracy.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Rozszerzenie wachlarza zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne i starsze oraz stworzenie zachęt dla osób niepełnosprawnych w celu ich aktywizacji zawodowej.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Stworzenie systemu zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby w niepełnym wymiarze godzin, podejmujących współpracę ze szkołami zawodowymi, a także szkolących swoich pracowników.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Przekazanie na poziom regionalny zadań z zakresu kształtowania wojewódzkiej sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, w tym tworzenia i utrzymania kierunków kształcenia.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
Wysoki poziom kapitału społecznego	Objęcie procedurą kontraktu terytorialnego istotnego strumienia środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego ds. pracy i polityki społecznej przeznaczonych na integrację społeczną i realizację inicjatyw pozarządowych.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Określenie standardów urbanistycznych dla zapewnienia na etapie planowania odpowiedniej dostępności do lokalnej infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych.	zrealizowane częściowo	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
Efektywny system edukacji	Dokończenie reform systemowych w zakresie edukacji.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Systemowe rozwiązania zwiększające wpływ samorządu województwa na zapewnienie jakości edukacji w regionie.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Zmiana algorytmu podziału subwencji oświatowej uwzględniająca, poza kryterium ilościowym, również kryteria jakościowe.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
Lepszy dostęp do usług zdrowotnych	Dostosowanie do rzeczywistych potrzeb algorytmu podziału środków NFZ na regiony.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Dokończenie reform systemowych w zakresie ochrony zdrowia, w tym wyposażenie samorządów województw w odpowiednie narzędzia umożliwiające prowadzenie efektywnej polityki zdrowotnej.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.

Tabela 24. Cel Strategiczny – Atrakcyjna przestrzeń. Oczekiwania wobec administracji centralnej – stan realizacji i rekomendacje.

CO	Oczekiwanie wobec administracji centralnej	Stan realizacji	Rekomendacje
Sprawny system transportowy	Modernizacja kluczowych linii kolejowych: nr 131 (Chorzów Batory – Tczew), nr 201 (Nowa Wieś Wielka – Gdynia Port), nr 202 (Gdańsk Główny – Stargard Szczeciński), nr 203 (Tczew – Kostrzyn).	w trakcie realizacji	Oczekiwanie ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Objęcie procedurą Kontraktu Terytorialnego istotnego strumienia środków dystrybuowanych przez Fundusz Kolejowy.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Wsparcie PKP PLK SA w zakresie przygotowania projektów modernizacji linii kolejowych służących powiązaniom wewnątrzregionalnym.	zrealizowane	--
	Polityka państwa obligująca zarządców infrastruktury kolejowej do wprowadzania wieloletnich cenników stawek dostępu do infrastruktury.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Stworzenie mechanizmów współzarządzania infrastrukturą kolejową o znaczeniu regionalnym przez rząd i jednostki samorządu terytorialnego.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Włączenie do sieci dróg krajowych: DW nr 235 i 214 (odcinek Kościerzyna–Łeba), Obwodnicy Północnej Aglomeracji Trójmiasta, Trasy Kwiatkowskiego.	niezrealizowane	Oczekiwanie ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Budowa kluczowych dróg ekspresowych: S6 (Gdańsk–Szczecin), S7 (Gdańsk-Warszawa) wraz z obwodnicą metropolitalną.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Realizacja innych przedsięwzięć w ciągu dróg krajowych: budowa Obwodnicy Północnej Aglomeracji Trójmiasta, budowa obwodnicy Kościerzyny w ciągu drogi nr 20, przebudowa drogi nr 22 wraz z budową obwodnicy Czerska, Malborka i Starogardu, przebudowa drogi nr 21 (odcinek Słupsk-Ustka).	w trakcie realizacji	Oczekiwanie ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020. Można je doprecyzować dzieląc na odrębne zagadnienia (odrębne oczekiwania).
	Budowa drogi ekspresowej S11 (Poznań-Koszalin).	w trakcie realizacji	Oczekiwanie ważne dla skomunikowania zachodniej części województwa. Ze względu na znaczne zainteresowanie realizacją tych inwestycji ze strony województw Wielkopolskiego i Zachodniopomorskiego oczekiwanie to można wyłączyć poza SRWP 2020.
	Przekazanie zarządzania Narodowym Programem Przebudowy Dróg Lokalnych na poziom samorządów województw.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Tworzenie warunków prawnych (np. podpisanie konwencji o śródlądowych drogach wodnych AGN), programowych, technicznych (IV klasa żeglowności) i organizacyjnych dla rozwoju funkcji transportowych dróg wodnych E-40 i E70.	zrealizowane	---
	Poprawa dostępności Zalewu Wiślanego i jego przystosowanie do potrzeb transportu śródlądowego, w tym usunięcie wszystkich barier prawnych dla	niezrealizowane	Oczekiwanie ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.

	zapewnienia swobodnej międzynarodowej żeglugi na tym akwenie.		
	Nowelizacja ustawy o portach i przystaniach morskich w zakresie kompleksowego uregulowania problemów rozwoju portów i przystani morskich oraz zwiększenie udziałów jednostek samorządu województwa w podmiotach zarządzających portami w Gdańsku i Gdyni.	niezrealizowane	Oczekiwanie związane z koniecznością przeprowadzenia głębokich zmian systemowych na szczeblu centralnym (status portów, finansowanie infrastruktury, bezpieczeństwo, itd.). Skutkiem tego pozycja negocjacyjna SWP jest stosunkowo słaba. Należy jednak utrzymać ze względu na istotne regionalne znaczenie tego oczekiwania.
	Rozwój multimodalnych węzłów transportowych w portach morskich Gdańska i Gdyni.	zrealizowane	---
	Budowa multimodalnego terminala w Zajęczkowie Tczewskim.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie istotne dla regionu. Należy utrzymać w SRWP 2020.
Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna	Ostateczna decyzja w sprawie lokalizacji elektrowni jądrowej w Polsce Północnej.	niezrealizowane	Oczekiwanie istotne dla regionu. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Wsparcie planowanych do realizacji w regionie inwestycji w zakresie systemowych źródeł energii (w szczególności niskoemisyjnych), a także przesyłowego i dystrybucyjnego systemu elektroenergetycznego, jak również przeładunku i magazynowania przesyłu i dystrybucji gazu, ropy naftowej i paliw płynnych.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie istotne dla regionu. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Aktualizacja polityki energetycznej kraju z uwzględnieniem możliwości wykorzystania niekonwencjonalnych złóż węglowodorów (szczególnie gazu łupkowego) i zasad zrównoważonego rozwoju.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym. Ze względu na wygaszenie prac nad poszukiwaniami gazu łupkowego proponuje się wyłączenie tego oczekiwania poza SRWP 2020.
	Sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich RP, w kontekście wykorzystania możliwości lokalizowania farm wiatrowych oraz możliwości wykorzystania zasobów z dna morza.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Opracowanie standardów obowiązujących przy realizacji inwestycji dotyczących energetyki odnawialnej, w tym na terenach i obszarach chronionych (obszary morskich wód terytorialnych, tereny cenne przyrodniczo i kulturowo).	niezrealizowane	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020 (oraz doprecyzować wskazując, że chodzi wyłącznie o obszary morskich wód terytorialnych i tereny cenne przyrodniczo i kulturowo).
Dobry stan środowiska	Wdrożenie Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz Dyrektywy Powodziowej, ze szczególnym uwzględnieniem Dorzecza Dolnej Wisły znajdującego się pod presją Górnej i Środkowej Wisły.	realizacja częściowa	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Opracowanie systemowego rozwiązania problemu ubezpieczeń powodziowych.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
	Realizacja Bałtyckiego Planu Działań HELCOM – realizacja zapisów Strategii Morza Bałtyckiego.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
	Prowadzenie działań w zakresie ochrony brzegów morskich.	zrealizowane (realizowane na bieżąco)	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020 jednak doprecyzować o jakie działania chodzi (zakres, intensywność, itd.).

Zapewnienie finansowania i realizacji działań technicznych w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w szczególności „Kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław do roku 2030 – etap II”.	realizacja częściowa	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
Kompleksowa reforma systemu gospodarki przestrzennej.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
Sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich RP, w tym w kontekście wykorzystanie zasobów energetycznych morza.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
Zapewnienie finansowania działań niezbędnych do osiągnięcia celów Ramowej Dyrektywy Wodnej, Dyrektywy Powodziowej oraz innych dyrektyw UE w sektorze środowiska poprzez wskazanie środków krajowych rekomendowanych do objęcia Kontraktem Terytorialnym.	zrealizowane	---
Uporządkowanie systemu zarządzania zasobami wodnymi.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
Wzmocnienie państwowego monitoringu środowiska.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020 jednakże należy doprecyzować na czym ma polegać wskazywane wzmocnienie.
Poprawa regulacji prawnych podnoszących skuteczność ochrony przyrody i krajobrazu, w tym weryfikacja form ochrony przyrody, występującego dualizmu ochrony obszarów oraz systemu nadzoru nad formami ochrony przyrody.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
Implementacja do prawodawstwa krajowego zapisów Europejskiej Konwencji Krajobrazowej.	realizacja częściowa	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.
Przygotowanie planów zadań ochrony dla obszarów Natura 2000.	w trakcie realizacji	Oczekiwanie bardzo ważne dla realizacji SRWP. Należy utrzymać w SRWP 2020.
Realizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości.	w trakcie realizacji	Należy doprecyzować co jest istotą stanu docelowego w zakresie tego oczekiwania.
Objęcie procedurą Kontraktu Terytorialnego istotnego strumienia środków dystrybuowanych przez NFOŚiGW.	niezrealizowane	Oczekiwanie o charakterze horyzontalnym (systemowym). Małe możliwości oddziaływania ze strony SWP. Należy wyłączyć z SRWP 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020.

Tabela 25. Wskaźniki SRWP 2020 oraz wskaźniki Celu Głównego RPS PPK i PP.

CS	CO	Wskaźnik kontekstowy CO	Wskaźnik dla danego Celu Głównego RPS	Rekomendacja			
Nowoczesna Gospodarka	efektywność	Udział nakładów na B+R w PKB	RPS PPK	Identyczny jak dla CO	Należy wyjaśnić dlaczego wskaźniki które są identyczne na poziomie Celu Operacyjnego SRWP 2020 i Celu Głównego RPS PPK są raz traktowane jako kontekstowe a raz nie		
		Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej		Identyczny jak dla CO			
		Udział pomorskiego eksportu w eksporcie krajowym		Identyczny jak dla CO			
		Wysoka przedsiębiorstwo		Liczba nowych inwestycji przedsiębiorstw spoza regionu (w tym zagranicznych)		---	
				Liczba miejsc pracy utworzonych w ramach ww. nowych inwestycji		---	
				Udział przedsiębiorstw z dostępem do Internetu o prędkościach przynajmniej 100 Mb/s		Identyczny jak dla CO	
	Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	Liczba studentów zagranicznych w regionie		Identyczny jak dla CO		Należy wyjaśnić dlaczego niektóre wskaźniki Celu Operacyjnego są przenoszone do Celu Głównego RPS, a niektóre (np. dwa ostatnie wskaźniki dla Celu Operacyjnego Konkurencyjne szkolnictwo) od razu na poziom wskaźników Celu Szczegółowego.	
		Odsetek studentów na kierunkach odpowiadających branżom o najwyższym potencjale rozwoju		---			
		Odsetek studentów w subregionalnych ośrodkach akademickich		---			
	Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna	Liczba turystów krajowych i zagranicznych		RPS PP		Identyczny jak dla CO	Wskaźnik poprawny. Należy utrzymać
		Liczba korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców				Identyczny jak dla CO	Należy ustalić jaka wartość bazowa stanowi punkt odniesienia (z SRWP czy RPS).
		Liczba turystów korzystających z noclegów poza sezonem turystycznym				Identyczny jak dla CO	Należy ustalić jaka wartość bazowa stanowi punkt odniesienia (z SRWP czy RPS).
		Liczba wystaw międzynarodowych w obiektach wystawienniczych				---	Wskaźnik poprawny. Należy utrzymać. Należy wyjaśnić dlaczego zrezygnowano z niego na poziomie Celu Głównego.
		Liczba widzów i słuchaczy teatrów i instytucji kultury oraz				Identyczny jak dla CO	Należy ustalić jaka wartość bazowa stanowi punkt odniesienia (z SRWP czy RPS).

Źródło: SRWP 2020, RPS.

Tabela 26. Wskaźniki SRWP 2020 oraz wskaźniki Celu Głównego RPS AP.

CS	CO	Wskaźnik kontekstowy CO	Wskaźnik dla danego Celu Głównego RPS		Rekomendacja	
Aktywni Mieszkańcy	Wysoki poziom zatrudnienia	Odsetek biernych zawodowo w ludności ogółem (wg BAEL)	RPS AP	Wskaźnik zatrudnienia (20–64 lat)	<p>Należy wyjaśnić dlaczego Cel Główny RPS mierzony jest jedynie za pomocą jednego wskaźnika nie obejmującego wszystkich kierunków interwencji objętych tym Celem Strategicznym.</p> <p>Rekomendujemy przeniesienie wskaźników Celu Operacyjnego na poziom Celu Głównego</p>	
		Odsetek długotrwale bezrobotnych w ludności aktywnej zawodowo (wg BAEL)				
		Liczba nowych przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców				
		Odsetek osób uczestniczących w kształceniu ustawicznym w wieku 25-64 lat				
	Wysoki poziom kapitału społecznego	Przeciętna liczba osób pracujących społecznie (wolontariuszy) w organizacjach pozarządowych				
		Odsetek podatników, którzy dokonali odliczeń "1% podatku" na organizacje pożytku publicznego				
		Uczestnicy imprez organizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców				
	Efektywny system edukacji	Czytelniczy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców				
		Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej (%)				
		Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno - przyrodniczej(%)				
		Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w części przyrodniczej (%)				
		Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów (%)				
		Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym				
		Dzieci przebywające w żłobkach na 1000 dzieci w wieku 0-3 lata (łącznie z oddziałami)				
	Lepszy dostęp do usług zdrowotnych	Zgony z powodu nowotworów na 100 tys. ludności		Chorobowość z powodu nowotworów na 10 tys. mieszkańców		W związku z brakiem spójności wskaźników i zakresu tematycznego oraz brzmienia celu operacyjnego SRWP 2020 oraz celu głównego RPS ZdP rekomenduje się zmianę Celu operacyjnego poprzez dodanie zakresu celu głównego RPS tj. „Lepszy dostęp do usług
		Zgony z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności		Chorobowość z powodu nowotworów na 10 tys. mieszkańców		

		Zgony z powodu powikłań cukrzycy na 100 tys. ludności	RPS ZdP	Chorobowość z powodu chorób naczyń mózgowych na 10 tys. mieszkańców	zdrowotnych oraz poprawa zdrowotności mieszkańców”. Oba cele powinny być spójne, tak jak ma to miejsce w pozostałych RPS i SRWP 2020. Wskaźniki kontekstowe SRWP 2020 powinny mieć odzwierciedlenie w RPS i powinny obejmować jego zakres. Tym samym rekomenduje się rezygnację ze wskaźników umieralności na rzecz wskaźników chorobowości monitorowanych w ramach RPS oraz dodanie wskaźników charakteryzujących realizację pierwszego członu celu operacyjnego tj. lepszy dostęp do usług zdrowotnych. Wskaźnikami na, które SWP ma wpływ, będą wskaźniki związane z polepszaniem stanu podmiotów leczniczych np. wskaźniki związane z pracami remontowymi zwiększającymi stan infrastruktury, czy wskaźniki związane z inwestycjami w nowoczesny sprzęt medyczny.
		Odsetek ludności województwa objętej programami zdrowotnymi		Chorobowość z powodu cukrzycy na 10 tys. mieszkańców	
		---		Chorobowość z powodu niedokrwiennej choroby serca na 10 tys. mieszkańców	
		---		Chorobowość z powodu POChP na 10 tys. mieszkańców	

Źródło: SRWP 2020, RPS.

Tabela 27. Wskaźniki SRWP 2020 oraz wskaźniki Celu Głównego RPS MP i RPS EP.

CS	CO	Wskaźnik kontekstowy CO	Wskaźnik dla danego Celu Głównego RPS		Rekomendacja
Atrakcyjna Przestrzeń	Sprawny system transportowy	Liczba stolic powiatów obsługiwanych przez transport kolejowy pasażerski	RPS MP	Identyczny jak dla CO	Proponujemy połączyć wskaźniki Celu Operacyjnego ze wskaźnikami Celu Głównego
		Odsetek mieszkańców województwa objętych izochroną 90 minut dostępności transportem zbiorowym do Gdańska w godzinach porannego szczytu komunikacyjnego		Identyczny jak dla CO	
		Odsetek ludności o co najmniej dobrej dostępności zbiorowym transportem do miasta powiatowego		Identyczny jak dla CO	
		Odsetek długości dróg wojewódzkich o dobrym i zadowalającym stanie technicznym		Identyczny jak dla CO	
		Liczba ofiar śmiertelnych na drogach wojewódzkich		---	
				liczba ofiar śmiertelnych na drogach w województwie	
		Średnie maksymalne stężenie tlenu węgla (CO) na obszarze Aglomeracji Trójmiejskiej (mg/m ³)			
	Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna	Stosunek wielkości produkcji energii elektrycznej do jej zużycia w województwie pomorskim	RPS AP	Identyczny jak dla CO	Proponujemy przenieść wszystkie wskaźniki Celu Operacyjnego do Celu Głównego
		Udział energii elektrycznej wytwarzanej z OZE w ogólnym jej zużyciu w województwie		Identyczny jak dla CO	
		Jednostkowe zużycie ciepła w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej [kWh/m ² /rok]		--	
Odsetek punktów pomiarowych, na których stwierdzono przekroczenia standardów powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM 10 i benzo(a)pirenu w pyłe PM 10		--			
Dobry stan	Odsetek aglomeracji ściekowych spełniających wymagania akcesyjne [%]		---		

		Ryzyko powodzi [km ²]		Ryzyko powodzi – wartość potencjalnych powodziowych strat	Proponujemy przenieść wszystkie wskaźniki Celu Operacyjnego do Celu Głównego i ujednolicić wskaźnik ryzyka powodziowego
		Masa dozwolonych do składowania odpadów ulegających biodegradacji		--	Proponujemy rozważyć jakie jest uzasadnienie dla stosowania na poziomie Celu Operacyjnego wskaźników które są jednocześnie wskaźnikami rezultatu (Priorytet 3.1) czy produktu (Priorytet 3.2).
		Liczba ustanowionych planów ochrony parków krajobrazowych		---	

Źródło: SRWP 2020, RPS.

11 TABELA REKOMENDACJI

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Szczegóły operacyjne	
1.	Istnieje dysonans pomiędzy Celem Głównym RPS ZdP, a adekwatnym Cele Operacyjnym na poziomie SRPW 2020. Podczas gdy Cel Główny wskazuje na poprawę stanu zdrowia Cel Operacyjny akcentuje (tylko) dostęp do usług zdrowotnych. Z analizy RPS ZdP wynika, że działania mają jednak szerszy kontekst zgodny z brzmieniem Celu Głównego.	Należy przeformułować (rozszerzyć) Cel Operacyjny 2.4 (lepszy dostęp do usług zdrowotnych) uzupełniając go także o kwestie poprawy zdrowotności.	Adresat	DRRP
			Sposób wdrożenia	Dokonanie korekty redakcji Celu Operacyjnego.
			Termin wdrożenia	III kw. 2017 r.
			Klasa rekomendacji	Wysoka
			Obszar tematyczny	Cele Operacyjne SRWP 2020
			Spodziewane efekty	Odzwierciedlenie w tym celu faktycznego zakresu podejmowanej interwencji.
2.	W poszczególnych RPS wprowadzony jest poziom Celów Głównych, które dzielone są w dalszej kolejności na Cele Szczegółowe. Zdefiniowanie Celów Głównych jest niejednolite – raz odpowiadają one Celom Operacyjnym lub sumie tych celów, innym razem nawiązują do Celu Strategicznego. Układ tych celów jest generalnie nieprzejrzysty.	Dla większej przejrzystości i spójności pomiędzy dokumentem Strategii, a RPS proponujemy albo pominięcie warstwy Celów Głównych albo przeredagowanie ich tak, aby ich treść odpowiadała danemu Celowi Operacyjnemu (lub sumie Celów Operacyjnych).	Adresat	DRRP
			Sposób wdrożenia	Dokonanie ponownej redakcji dokumentu Strategii i RPS.
			Termin wdrożenia	III kw. 2017
			Klasa rekomendacji	Wysoka
			Obszar tematyczny	Struktura celów Strategii.
			Spodziewane efekty	Uproszczenie wiązki celów; większa przejrzystość Strategii.
		Rekomendujemy:	Adresat	DRRP, departamenty merytoryczne

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Szczegóły operacyjne	
	<p>Zobowiązania SWP są formą działań / projektów własnych SWP wspierających realizację całej Strategii w sposób bezpośredni lub pośredni. Ich realizacja podlega wielu uwarunkowaniom i ograniczeniom. Zdiagnozowane problemy wskazują na konieczność zwiększenia wysiłków w zakresie niektórych zobowiązań, wprowadzenia pewnych korekt jak też rezygnacji z niektórych działań</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zintensyfikowanie działań (wyposażenie w adekwatne środki, podjęcie odpowiednich decyzji przez ZWP) w zakresie takich zobowiązań SWP jak: powołanie Regionalnego Zarządu Publicznego Transportu Zbiorowego, stworzenie Regionalnego Systemu Promocji Gospodarczej, weryfikacja struktury funkcjonalno-technicznej sieci dróg wojewódzkich (przygotowanie atrakcyjnej oferty zachęcającej JST do przejmowania dróg w zarząd; ewentualnie rozłożenie zobowiązania na raty), doprowadzenie do realizacji II etapu kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław (intensyfikacja działań na rzecz zapewnienia finansowania dla kluczowych zadań inwestycyjnych) ➤ Zasilenie w odpowiednie środki i instrumenty takich zobowiązań/PS jak: koordynacja dostępnych w regionie instrumentów polityki stypendialnej, Study in Pomorskie.eu, ➤ Wygaszenie zobowiązań które dotyczą działań rutynowych lub koordynacyjnych (które i tak są realizowane przez interesariuszy) – integracja działań regionalnych instytucji rynku pracy, wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji sytuacji na rynku pracy, uruchomienie regionalnego systemu monitorowania losów absolwentów, uruchomienie mechanizmu trwałej współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi, ➤ Proponujemy także sformułowanie nowych zobowiązań SWP: w zakresie przyciągania wykwalifikowanych pracowników i integracji pracowników-imigrantów, stworzenia mechanizmu który będzie wspierał przekazywanie większej części zadań w sferze społecznej, kultury i edukacji do realizacji NGO. 	Sposób wdrożenia	Podjęcie adekwatnych decyzji i działań przez kierowników RPS; zapewnienie odpowiednich środków w WPF
			Termin wdrożenia	IV kw. 2017 r.
			Klasa rekomendacji	wysoka
			Obszar tematyczny	Realizacja celów operacyjnych
			Spodziewane efekty	Zwiększenie skuteczności interwencji; optymalne wykorzystanie sił i środków.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Szczegóły operacyjne	
		Należy zweryfikować z partnerami lokalnymi sensowność realizacji zobowiązania dotyczącego przekształcenia trzech ośrodków ponadlokalnych w subregionalne centra kształcenia zawodowego na poziomie wyższym i w konsekwencji zmodyfikować zobowiązanie lub z niego zrezygnować.		
4.	W Strategii zawarto listę oczekiwań wobec administracji centralnej będących zbiorem warunków kontekstowych tworzących środowisko (prawne, finansowe) realizacji poszczególnych celów Strategii. Definiowanie oczekiwań dokonane zostało w sposób bardzo niejednolity, utrudniający nie tylko ich monitorowanie, ale określenie stopnia istotności dla realizacji Strategii, jak i sposobu alokacji sił i środków SWP na rzecz uzyskania określonych rozstrzygnięć (w zakresie danego oczekiwania).	<p>Należy rozważyć zredukowanie liczby oczekiwań (tych które do tej pory są niezrealizowane) zapisanych w RPS i ograniczenie się tylko do tych, które mają charakter wyraźnie „regionalny” (są istotne dla regionu, a nie kraju jako całości), w tym szczególnie tych przekładających się na realizację Celów Strategii i przedsięwzięć strategicznych. Oczekiwania, które zostały sformułowane jako ogólne hasła należy doprecyzować.</p> <p>Należy rozważyć:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyłączenie z SRWP/RPS do osobnego dokumentu oczekiwań horyzontalnych, szczególnie dotyczących głębszych zmian systemowych i legislacyjnych. ➤ wyłączenie pozostałych oczekiwań z dokumentu Strategii i przeniesienie ich na poziom RPS, co ułatwiłoby ich korygowanie (np. definiowane nowych) bez konieczności dokonywania zmian w Strategii lub też wyraźne wskazanie w Strategii że definiowanie (dodawanie) nowych oczekiwań nie wymaga zmiany Strategii (tj. uchwały Sejmiku). 	Adresat	DRRP
			Sposób wdrożenia	W konsultacji z departamentami merytorycznymi należy przeprowadzić typowanie oczekiwań istotnych dla regionu i realizacji konkretnych celów Strategii i RPS.
			Termin wdrożenia	III kw. 2017 r.
			Klasa rekomendacji	Średnia
			Obszar tematyczny	Ogólne uwarunkowania wspierające realizację Strategii.
			Spodziewane efekty	Zwiększenie efektywności i skuteczności działań SWP w zakresie kształtowania środowiska realizacji Strategii.
5.	W SRWP 2020 zdefiniowano 27 obszarów współpracy ponadregionalnej i	<p>Rekomendujemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Dokonanie przeglądu wszystkich obszarów współpracy 	Adresat	DRRP
			Sposób wdrożenia	Dokonane przeglądu przez kierowników RPS.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Szczegóły operacyjne	
	międzynarodowej. Wyznaczenie tych obszarów nie wnosi istotnej wartości dodanej do Strategii. W wielu przypadkach współpraca ta jest naturalną koniecznością wynikającą z natury realizowanych projektów (jest realizowana niejako poza zapisami SRWP 2020); brak jej może z kolei wynikać z faktycznego braku potrzeby czy możliwości.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Usunięcie z SRWP 2020 tych obszarów (zapisów), które są realizowane na bieżąco i wynikają z natury prowadzonych działań (inwestycji); ➤ Usunięcie z SRWP 2020 tych obszarów, które de facto są zagospodarowywane przez interesariuszy Strategii, a SWP nie ma możliwości i kompetencji włączania się w taką współpracę, ➤ Utrzymanie na poziomie SRWP 2020 tylko tych obszarów, które są kluczowe dla realizacji Celów Operacyjnych (niewynikające z bieżącej działalności lub gdzie współpraca powinna być realizowana, ale istnieją bariery w jej nawiązaniu, np. wysokie koszty). 	Termin wdrożenia	III kw. 2017
			Klasa rekomendacji	Średnia
			Obszar tematyczny	Obszary współpracy
			Spodziewane efekty	Większa transparentność Strategii; zmniejszenie obciążeń sprawozdawczych.
6.	Wskaźniki, jakie zostały zaprojektowane w celu monitorowania postępu realizacji SRWP 2020 (kontekstowe, Celu Głównego, Celów Szczegółowych) posiadają szereg słabości, które podważają ich wartość objaśniającą (np. duże agregaty na których kształtowanie się ma wpływ szereg zmiennych będących poza kontrolą SWP, niewłaściwie dobrane poziomy odniesienia).	Należy dokonać kompleksowego przeglądu wszystkich wskaźników, weryfikacji ich adekwatności i użyteczności oraz ewentualnego zaprojektowania nowych; należy także zweryfikować przyjęte poziomy odniesienia (wartości bazowe, docelowe). Należy rozważyć możliwość wyłączenie pewnej grupy wskaźników na poziomie priorytetów (produktu, rezultatu) z dokumentu Strategii i RPS tak, aby łatwiej (tj. bez zmiany SRWP) można było je korygować (zmieniać, dobrać nowe wskaźniki, uzupełniać).	Adresat	DRRP
	W przypadku niektórych wskaźników produktu istnieją wątpliwości, jak powinny one być mierzone i jakie jest źródło ich danych.	Należy zweryfikować definicje oraz źródła danych dla wskaźników, aby były jednoznaczne i nie budziły wątpliwości. Co do zasady za monitoring wskaźników nie powinny być odpowiedzialne departamenty odpowiedzialne za realizację RPS, a jednostka np. w ramach PSME.	Sposób wdrożenia	Zlecenie ekspertyzy w tym zakresie
			Termin wdrożenia	III kw. 2017
			Klasa rekomendacji	wysoka
			Obszar tematyczny	Monitorowanie Strategii.
			Spodziewane efekty	Możliwość dokonywania realnej oceny postępów realizacji SRWP 2020.
			Adresat	DRRP

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Szczegóły operacyjne	
7.	SRWP 2020 w sferze realizacyjnej zdefiniowało trzy role SWP – inwestora, koordynatora i lidera działań rozwojowych oraz inspiratora. Stworzenie tak szerokiego katalogu ról stoi w sprzeczności z realnymi możliwościami. Siły i środki jakimi dysponuje SWP są ograniczone, zaangażowane w realizację olbrzymiej liczby zadań bieżących, niemających bezpośredniego związku z SRWP 2020.	Rekomendujemy przerehabilitowanie RPS tak, aby wyraźnie wskazać i wydzielić (w formie osobnych rozdziałów/części) te Cele Szczegółowe i działania, które mają pokrycie w źródłach finansowania z RPO WP 2014-2020 lub mają pełne zabezpieczenie finansowania w innych programach operacyjnych (np. poprzez Kontrakt Terytorialny), i w przypadku których SWP kontroluje proces lub podmiot wykonawczy (tak jak np. ZDW, PKM, szpitale). Byłby to zatem taki komponent Strategii, który jest zasadniczo pod kontrolą SWP w sensie realizacyjnymi i finansowym, i za który SWP w związku z tym może ponosić odpowiedzialność (osiągnięcie adekwatnych wskaźników). Analogicznie w RPS należałoby wskazać i wydzielić wszelkie inne działania (przedsięwzięcia), na które SWP nie ma wpływu ani właścicielskiego, ani finansowego. Taki zbiór stanowiłby zestaw działań interesariuszy współrealizujących cele Strategii, gdzie SWP pełniłby w miarę możliwości rolę inspiratora i koordynatora. W takim przypadku należy jednak dookreślić zakres działań SWP i z tego go rozliczać (ale nie ponosiłby on odpowiedzialności np. za osiągnięcie wskaźników). SWP powinien czynnie wspierać interesariuszy, szczególnie w zakresie pozyskiwania finansowania z innych programów (krajowych i zagranicznych).	Sposób wdrożenia	Dokonanie ponownej redakcji dokumentu Strategii i RPS.
			Termin wdrożenia	IV kw. 2017 r.
			Klasa rekomendacji	wysoka
			Obszar tematyczny	Struktura Strategii, rola SWP w realizacji Strategii.
			Spodziewane efekty	Wyraźne skorelowanie zakresu odpowiedzialności za realizację Strategii z realnymi możliwościami SWP.
8.	Jednym z kluczowych instrumentów realizacji Strategii i RPS są przedsięwzięcia strategiczne będące kompleksowymi projektami składającymi się z wielu zadań inwestycyjnych i angażujących szereg podmiotów. Łącznie realizowanych jest	W przypadku: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Przedsięwzięć termomodernizacyjnych obiektów SWP – doprowadzenie przede wszystkim do realizacji pakietu III, mającego największy wpływ na osiągnięcie celu interwencji, 	Adresat	DRRP; kierownicy RPS
			Sposób wdrożenia	Przeprowadzenie analizy alternatywnych źródeł finansowania poszczególnych projektów (zadań)
			Termin wdrożenia	III kw. 2017 r.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Szczegóły operacyjne	
	obecnie 20 przedsięwzięć, a ich wartość może przekroczyć kwotę 6 mld zł. Skuteczność interwencji realizowanej za pomocą tych przedsięwzięć zależy m.in. od zrealizowania pełnego, planowanego zakresu rzeczowego, co może być szczególnie trudne w sytuacji, gdy zadania te są finansowane z różnych źródeł, w tym będących poza kontrolą decyzyjną SWP.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Przedsięwzięcia polegające na utworzeniu Bałtyckiego Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej – rozważenie jego wstrzymania (w warstwie edukacyjnej adekwatne działania mogą być realizowane w oparciu o już istniejące instytucje) ➤ <i>Study in Pomorskie.eu</i> - niezbędne jest zwiększenie skali interwencji, w tym finansowania. 	Klasa rekomendacji	wysoka
			Obszar tematyczny	Realizacja przedsięwzięć strategicznych
			Spodziewane efekty	Zwiększenie skuteczności interwencji, realizacja przedsięwzięć w pełnym zakresie rzeczowym.
9.	Interwencja publiczna jest sprawniej realizowana w przypadku działań, które mają charakter inwestycji infrastrukturalnych. W obszarze interwencji miękkich (kapitał ludzki, aktywność społeczna) skuteczność jest mniejsza. W niektórych przypadkach wynika to z braku odpowiednich instrumentów i zasobów finansowych. Paradoksalnie są to obszary, gdzie dzisiaj wyzwania są wciąż aktualne, a nawet ich znaczenie rośnie (kapitał ludzki, w tym społeczny).	Nadać większy priorytet oraz alokować odpowiednie środki finansowe w obszarze działań miękkich, w szczególności w obszarach kluczowych wyzwań rozwojowych, tj. kapitału społecznego oraz przyciągania studentów z zagranicy.	Adresat	SWP, DRG, DEiS
			Sposób wdrożenia	Zmiana alokacji finansowych. Weryfikacja Zobowiązań pod kątem aktualności kluczowych wyzwań. Intensyfikacja działań na poziomie departamentów.
			Termin wdrożenia	
			Klasa rekomendacji	wysoka
			Obszar tematyczny	Zobowiązania SWP/ PS
			Spodziewane efekty	Zwiększenie skuteczności interwencji w obszarach kluczowych wyzwań oraz niskiej skuteczności realizacji celów.
			Adresat	DRRP

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Szczegóły operacyjne	
10.	Wyzwania strategiczne, jakie sformułowano w ramach diagnozy stanowiącej podstawę SRWP 2020, są nadal aktualne. Można jednak mówić o przesunięciu akcentów wynikających np. ze zmian na rynku pracy.	<p>Rekomendujemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Przesunięcie akcentów w zakresie wyboru strategicznego i kierunku działania (Cel Operacyjny – Wysoki poziom zatrudnienia) z osób bezrobotnych na „podnoszenie i zmianę kwalifikacji, w szczególności osób o niskim poziomie kompetencji”, ➤ Przesunięcie akcentów w zakresie wyboru strategicznego i kierunku działania ze wspierania rozwoju firm mikro i małych na wzmocnienie wzrostu istniejących przedsiębiorstw (Cel Operacyjny 2.1 Wysoki poziom zatrudnienia). 	Sposób wdrożenia	Zespół Sterujący; dokonanie korekt redakcyjnych.
			Termin wdrożenia	III kw. 2017
			Klasa rekomendacji	Średnia
			Obszar tematyczny	Warstwa celów operacyjnych
			Spodziewane efekty	Lepsze dopasowanie Strategii do zmian w otoczeniu.
11.	W zakresie wspierania rozwoju gospodarczego działania prowadzone w obecnym okresie programowania zostały ukierunkowane na ISP. Tymczasem w SRWP 2020 są wskazane priorytety dla klastrów oraz branż o wysokim potencjale rozwoju.	<p>Należy przereklamować SRWP 2020 w obszarze wyboru strategicznego („przedsięwzięcia gospodarcze w obszarach ISP” zamiast „przedsięwzięcia gospodarcze klastrów” - str. 31 Strategii, Cel Operacyjny – Wysoka efektywność przedsiębiorstw) oraz kierunku działania – 1.1.2 („wsparcie przedsięwzięć w obszarze ISP” zamiast „wsparcie inicjatyw klastrowych” – str. 31 Strategii, Cel Operacyjny – Wysoka efektywność przedsiębiorstw).</p> <p>Wyraźne wskazanie priorytetów (ISP) ma też znaczenie z punktu widzenia promocji gospodarczej regionu i powinno zostać uwzględnione w realizowanym zobowiązaniu dotyczącym promocji gospodarczej i stać się podstawą spójnej promocji regionu.</p>	Adresat	DRRP, DRG
			Sposób wdrożenia	Dokonanie ponownej redakcji dokumentu Strategii i RPS.
			Termin wdrożenia	III kw. 2017
			Klasa rekomendacji	Średnia
			Obszar tematyczny	Cele Operacyjne
			Spodziewane efekty	Jasne zdefiniowanie priorytetów gospodarczych regionu. Zapewnienie poprawnej redakcji / nomenklatury

12 STAN REALIZACJI STRATEGII NA POZIOMIE RPS

12.1 CEL STRATEGICZNY 1 – NOWOCZESNA GOSPODARKA

12.1.1 RPS POMORSKI PORT KREATYWNOŚCI

RPS Pomorski Port Kreatywności jest podporządkowany Celowi Strategicznemu 1 SRWP 2020 – „Nowoczesna gospodarka”. Dwa cele szczegółowe zdefiniowane przez RPS PPK odpowiadają celom operacyjnym SRWP 2020.

Cel Szczegółowy 1 „Efektywne przedsiębiorstwa” - ukierunkowany został na działania skierowane do sektora przedsiębiorstw²¹. Dzieli się on na trzy priorytety dotyczące stymulowania: innowacyjności (Priorytet 1.1), zewnętrznych powiązań gospodarczych (Priorytet 1.2) oraz zastosowania technologii ICT (Priorytet 1.3).

Drugi Cel Szczegółowy ukierunkowany na wsparcie szkolnictwa wyższego dzieli się na dwa priorytety dotyczące wsparcia ponadregionalnej i międzynarodowej aktywności uczelni wyższych (Priorytet 2.1) oraz dostosowanie kształcenia na poziomie wyższym do potrzeb gospodarki (Priorytet 2.2).

Logiczny układ i powiązania pomiędzy celami, priorytetami oraz wyzwaniami definiowanymi przez RPS PPK oraz SRWP 2020 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 28. Cele i priorytety RPS Pomorski Port Kreatywności

Cel operacyjny SRWP 2020	Cel szczegółowy RPS PPK	Priorytety
Wysoka efektywność przedsiębiorstw	1. Efektywne przedsiębiorstwa	1.1. Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki
		1.2. Zewnętrzne powiązania gospodarcze
		1.3. Nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne dla gospodarki
	2. Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	2.1. Ponadregionalna i międzynarodowa aktywność uczelni
		2.2. Kształcenie dla potrzeb gospodarki

Źródło: RPS PPK

²¹ Realizatorami projektów objętych wsparciem mogą być jednostki naukowe lub IOB, jednak podejmowane działania służyć mają przede wszystkim potrzebom przedsiębiorstw.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 EFEKTYWNE PRZEDSIĘBIORSTWA

Cel Szczegółowy 1 RPS PPK „Efektywne przedsiębiorstwa” jest realizowany w ramach trzech priorytetów, co przedstawia tabela poniżej.

Tabela 29. Priorytety i działania w ramach pierwszego celu szczegółowego RPS PPK

Cel szczegółowy	Priorytet	Działanie
1. Efektywne przedsiębiorstwa	1.1. Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki	1.1.1 Innowacyjność w przedsiębiorstwach
		1.1.2 Transfer wiedzy do gospodarki
		1.1.3 Profesjonalizacja działalności przedsiębiorstw
	1.2. Zewnętrzne powiązania gospodarcze	1.2.1 Ekspansja zagraniczna przedsiębiorstw
		1.2.2 System pozyskiwania inwestycji zewnętrznych
		1.2.3 System promocji gospodarczej
	1.3. Nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne dla gospodarki	1.3.1 Infrastruktura szerokopasmowego Internetu
		1.3.2 Zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych

Źródło: RPS PPK

Tabela 30. Zobowiązania i główne aktualne zewnętrzne instrumenty realizacji Celu Szczegółowego 1 RPS PPK

Priorytety	Zobowiązania	Przedsięwzięcia strategiczne	RPO WP 2014-2020 i inne źródła regionalne	Źródła krajowe i zagraniczne	
P 1.1		P3W	1.1, 1.2, 2.1, 2.2 RPO WP 2014-2020 SWP	POIR NCBR Horyzont 2020	
P 1.2	Rozwój systemu obsługi nowych i działających w regionie inwestorów	Stworzenie regionalnego systemu promocji gospodarczej	Invest in Pomerania Pomorski Broker Eksportowy	2.3, 2.5 RPO WP 2014-2020	Brak
	Stworzenie regionalnego systemu wsparcia eksportu				
P 1.3	Brak	Brak	Brak	SWP	POPC

Źródło: Opracowanie własne

Działania w ramach Priorytetu 1.1 na poziomie regionalnym realizowane są głównie przez instrumenty wsparcia dostępne w ramach RPO WP 2014-2020, tj. działanie 1.1. „Ekspansja przez innowacje”, działanie 1.2 „Transfer wiedzy do gospodarki” oraz działanie 2.1 „Inwestycje podstawowe i profilowane

- wsparcie pozadotacyjne²² wraz z działaniem 2.2 „Inwestycje profilowane – wsparcie dotacyjne”. W poddziałaniu 2.2.1 RPO WP 2014-2020 (Inwestycje profilowane) przeprowadzono pierwszy konkurs, w ramach którego przyznano dofinansowanie dla 98²³ projektów o łącznej wartości 51,5 mln zł (wartość projektów wyniosła 134,5 mln zł).

Drugim kluczowym źródłem finansowania działań wpisujących się w Priorytet 1.1 RPS PPK są środki dostępne na poziomie centralnym w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój. Wielkość środków, jakie uzyskały podmioty z województwa pomorskiego przedstawia tabela 31. Analiza tych danych wskazuje, że pomorskie przedsiębiorstwa w zakresie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej są skuteczne – osiągając w poszczególnych działaniach POIR udział zbliżony do udziału pomorskiej gospodarki w kraju bądź powyżej tego udziału. Warto odnotowania jest relatywnie niewielki udział pomorskiego w działaniu 1.2 POIR „Sektorowe programy B+R”, co wynika m.in. z tego, że do tej pory programy sektorowe, w które zaangażowane były aktywnie podmioty z woj. pomorskiego i które są zgodne z pomorskim specjalizacjami, nie uzyskały akceptacji NCBR.

Drugim słabym punktem jest mała skuteczność pomorskich uczelni w aplikowaniu o dofinansowanie na poziomie centralnym, na co wskazują wyniki konkursów w poddziałaniu 4.1.2 POIR „Regionalne agendy naukowo-badawcze”²⁴ oraz działaniu 4.2 „Rozwój nowoczesnej infrastruktury badawczej sektora nauki”.

Tabela 31. Udział podmiotów z województwa pomorskiego w działaniach POIR ukierunkowanych na B+R+I

Działanie/poddziałanie	Pomorskie			Udział pomorskiego w kraju		
	Wartość projektów w PLN	Liczba projektów	Średnia wartość projektu w PLN	Wartość	Dofinansowanie	Liczba projektów
1.1.1. Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa	119 198 006	17	7 011 647	5,6%	5,6%	5,8%
1.1.2. Prace B+R związane z wytworzeniem instalacji pilotażowej/demonstracyjnej	98 921 214	2	49 460 607	8,0%	7,3%	4,0%
1.2. Sektorowe programy B+R	11 999 191	2	5 999 596	2,4%	2,6%	3,4%
2.1. Wsparcie inwestycji w infrastrukturę B+R przedsiębiorstw	106 341 536	10	10 634 154	6,0%	5,3%	9,2%
2.3.1. Proinnowacyjne usługi IOB dla MŚP	450 795	1	450 795	6,8%	6,8%	5,9%

²² Środki przeznaczone na poddziałanie 1.1.2 (Ekspansja przez innowacje) – wsparcie pozadotacyjne) oraz działanie 2.1 (Inwestycje podstawowe i profilowane – wsparcie pozadotacyjne) zostały oddane w zarząd Bankowi Gospodarstwa Krajowego w formule funduszu funduszy.

²³ Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020, stan na 28.02.2017.

²⁴ Na 5 wniosków złożonych w konkursie przez podmioty z woj. pomorskiego żaden nie uzyskał dofinansowania.

2.3.2. Bony na innowacje dla MŚP	4 373 195	10	437 320	10,2%	10,5%	7,4%
2.3.4. Ochrona własności przemysłowej	1 342 905	3	447 635	5,9%	5,9%	6,5%
3.1.5. Wsparcie MŚP w dostępie do rynku kapitałowego – 4 Stock	-	0	-	0,0%	0,0%	0,0%
3.2.1. Badania na rynek	74 992 965	5	14 998 593	3,3%	3,8%	6,1%
3.2.2. Kredyt na innowacje technologiczne	184 651 419	23	8 028 323	13,3%	13,5%	13,8%
3.3.3. Wsparcie MŚP w promocji marek produktowych – Go to Brand	-	0	-	0,0%	0,0%	0,0%
4.1.2. Regionalne agendy naukowo-badawcze	-	0	-	0,0%	0,0%	0,0%
4.1.4. Projekty aplikacyjne	6 274 385	1	6 274 385	4,7%	4,8%	5,3%
4.2. Rozwój nowoczesnej infrastruktury badawczej sektora nauki	-	0	-	0,0%	0,0%	0,0%
Razem	608 545 611	74	---	6,2%	6,0%	---

Źródło: Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020, stan na 28.02.2017;

Działania ukierunkowane na wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw cieszą się dużym zainteresowaniem i są realizowane zgodnie z założeniami – alokacje na poszczególne konkursy są w pełni wykorzystane. Ryzyko niewykorzystania środków istnieje jedynie w przypadku silnego wzrostu awersji do ryzyka wśród przedsiębiorców, a co za tym idzie ograniczania inwestycji w przedsiębiorstwach wywołane czynnikami koniunkturalnymi. W ramach działania 1.2 RPO WP 2014-2020 ogłoszono konkurs (nabór wniosków w terminie od 3 kwietnia do 5 czerwca 2017 r.), który zważywszy na ograniczoną kwotę środków na wsparcie działalności w jednostkach naukowych prawdopodobnie wyczerpie całą alokację.

Potencjalne ryzyko niewykorzystania lub trudności z wykorzystaniem zaplanowanych środków istnieje w poddziałaniu 1.1.1 RPO WP 2014-2020 „Ekspansja przez innowacje – wsparcie dotacyjne”. W ramach konkursu rozstrzygniętego w lutym 2017 r. przyznano dofinansowanie dla 30 projektów na łączną kwotę 78,3 mln zł (całkowita wartość projektów wyniosła 129,1 mln zł.) Biorąc pod uwagę poziom dotychczasowego zainteresowania przedsiębiorstw, a także sygnalizowane przez środowiska gospodarcze słabości narzędzia przejawiające się w procedurach wyboru projektów (m.in. czas oceny) oraz wzrastającą awersję do podejmowania jakichkolwiek inwestycji, można przyjąć założenie, że sięganie po środki publiczne w kolejnych konkursach, a nawet samo zainteresowanie uzyskaniem wsparcia może być znacząco mniejsze.

W zakresie przedmiotowym działania 1.1.3 RPS PPK „Profesjonalizacja działalności przedsiębiorstw” realizowany jest obecnie konkurs na operatora usług doradczych i szkoleniowych dla przedsiębiorstw. Rzeczywiste wsparcie dla przedsiębiorstw nie zostało więc jeszcze uruchomione. W związku z opóźnieniami (wynikającymi m.in. z faktu, że poprzedni konkurs nie został rozstrzygnięty) istnieje pewne ryzyko niezrealizowania zamierzonych wskaźników w zakresie liczby wspartych podmiotów.

Priorytet drugi jest realizowany w ramach trzech działań 1.2.1 „Ekspansja zagraniczna przedsiębiorstw” (realizowany poprzez przedsięwzięcie strategiczne - Broker Eksportowy), działanie 1.2.2 „System pozyskiwania inwestycji zewnętrznych” (realizowane poprzez przedsięwzięcie strategiczne *Invest in Pomerania*) oraz działanie 1.2.3 „System promocji gospodarczej” prowadzone w ramach prac realizowanych przez DRG.

W ramach priorytetu 3 „Nowoczesne technologie informacyjne i komunikacyjne dla gospodarki” instrumenty realizacji działań dostępne są z poziomu centralnego. Na poziomie regionalnym nie ma uruchomionych działań bezpośrednio realizujących ten priorytet. Źródłem finansowania tego typu działań jest POPC, w ramach którego dofinansowane są dwa projekty z woj. pomorskiego. Również operatorzy komercyjni realizują inwestycje infrastrukturalne w tym zakresie. W związku z powyższymi oraz biorąc pod uwagę brak dodatkowych źródeł finansowania tego typu działań, nie rekomendujemy zmian w tym obszarze.

Skala wydatków na działania wspierające realizację Celu Szczegółowego 1 RPS PPK przedstawiona została w tabeli poniżej. W latach 2013-2016 nakłady te wyniosły ponad 2,2 mld zł, co stanowiło blisko 40 % planowanej alokacji na ten cel.

Tabela 32. Wydatki na realizację Celu Szczegółowego 1 RPS PPK w tys. zł

Cele szczegółowe i priorytety	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działania	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
CSz 1. Efektywne przedsiębiorstwa	5 799 000	8 149	2 277 540	691 892	30,4%	39,27%
Priorytet 1.1. Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki	3 479 400	2 195	-	-	-	-
Priorytet 1.2. Zewnętrzne powiązania gospodarcze	1 546 400	5 954	-	-	-	-
Priorytet 1.3. Nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne dla gospodarki	773 200	-	-	-	-	-

Źródło: Sprawozdanie finansowe z realizacji RPS PPK za rok 2016

Tabela 33. Przedsięwzięcia strategiczne przedsiębiorstwa

Nazwa	Plan	Zapewniona alokacja*	Wykorzystanie	
	tys. zł		tys. zł	%
Pomorski Trójkąt Wiedzy	1 350 000	T/O	762	0,1%
Pomorski Broker Eksportowy	40 000	T	3 333	8,3%
Invest in Pomerania	200 000	T	1 968	1,0%

Źródło: Raporty z realizacji RPS PPK, RPS PPK. *T-tak, T/O – ograniczone

Przedsięwzięcie strategiczne Pomorski Trójkąt Wiedzy²⁵

Pomorski Trójkąt Wiedzy (P3W) to przedsięwzięcie mające składać się z pakietu komplementarnych modułów tematycznych, w ramach których realizowane miały być inwestycje w infrastrukturę badawczą dostosowaną do potrzeb przedsiębiorstw.

Planowana była realizacja inwestycji w czterech obszarach (modułach):

1. Centrum Badawcze Nowych Technologii dla Profilaktyki i Leczenia Chorób Cywilizacyjnych i Okresu Starzenia (CCCOS) – Gdański Uniwersytet Medyczny
2. Centrum Zaawansowań Innowacyjnych Technologii w Inteligentnych Aglomeracjach Miejskich (SmartLab) – Politechnika Gdańska
3. Laboratorium Ropy i Gazu (LabRiG) – Politechnika Gdańska
4. Narodowe Centrum Badań Bałtyckich (NCBB) – Uniwersytet Gdański

Koszt przedsięwzięcia szacowany był na poziomie 1 022 mln zł, w tym moduł 1 – 260 mln zł, moduł 2 – 100 mln zł, moduł 3 – 500 mln zł, moduł 4 – 162 mln zł. Planowanym źródłem sfinansowania inwestycji były zarówno środki centralne (POIR - jako główne źródło finansowania) jak również regionalne (RPO WP 2014-2020)

Zakres przedsięwzięcia P3W realizuje zapisy SRWP 2020w zakresie pierwszego Celu Strategicznego Nowoczesna Gospodarka, a także zapisy RPS Pomorski Port Kreatywności. P3W jest bezpośrednio ukierunkowany na realizację założeń Działania 1.1.2 RPS PPK pn. Transfer Wiedzy do Gospodarki. Jego zakres tj. poszczególne moduły wpisują się również w Inteligentne Specjalizacje Pomorza (ISP). Z początkiem 2016 roku nastąpiła zmiana jednostki odpowiedzialnej za realizację przedsięwzięcia i obecnie jest nią DRG UMWP.

Stan realizacji P3W oraz poszczególnych modułów nie wyszedł poza działania przygotowawcze ukierunkowane na przygotowanie niezbędnej dokumentacji na potrzeby pozyskania dofinansowania oraz budowy partnerstwa dla poszczególnych inwestycji.

W międzyczasie modyfikacjom uległ planowany zakres inwestycji w poszczególnych modułach, skład partnerów oraz zainteresowanie partnerów realizacją inwestycji.

Obecnie realizacja dwóch modułów - LABRiG oraz NCBB - jest niepewna lub będą one realizowane w istotnie zmienionym zakresie i przez nowe partnerstwo (dotyczy to NCBB).

W przypadku modułów CCCOS, na który obecnie składają się dwa projekty – Centrum Medycyny Translacyjnej oraz Centrum Badawczo-Wdrożeniowe Programu Zintegrowanej Opieki i Telemedycyny²⁶ - wnioskodawcy wciąż są zainteresowani realizacją inwestycji i ubiegają się o wpisanie projektu do Kontraktu Terytorialnego oraz jego finansowanie z POIR i z działania 1.2 RPO WP 2014-2020. W przypadku modułu SmartLab (CRPI oraz Centrum Ekoinnowacji PG) wnioskodawcy ubiegają się o dofinansowanie realizacji inwestycji w ramach działania 1.2 RPO WP 2014-2020.

Część z planowanych inwestycji (na tę chwilę jednak trudno jeszcze określić jak duża) zostanie najprawdopodobniej sfinansowania ze środków RPO WP 2014-2020 lub z POIR.

²⁵ Pogłębiona analiza przedsięwzięcia strategicznego P3W została opisana w ramach studium przypadku.

²⁶ Projekt uzyskał negatywną ocenę MNiSzW i aktualnie, w obecnym kształcie nie może być wpisany do KT.

Podsumowując stan przedsięwzięcia Pomorski Trójkąt Wiedzy należy podkreślić, że obecnie w niewielkim stopniu spełnia on funkcję, która uzasadniała integrację poszczególnych inwestycji w formule przedsięwzięcia strategicznego z bezpośrednim zaangażowaniem i wiodącą rolą SWP. Nie pełni ono w szczególności funkcji koordynacyjnej oraz eliminowania dublowania się infrastruktury.

Biorąc pod uwagę daleko idące zmiany w zakresie i skali przedsięwzięć, a także czas jaki upłynął od momentu zdefiniowania poszczególnych modułów uzasadniona jest konieczność szczegółowej weryfikacji poszczególnych projektów (w tym ewentualne ich uzupełnienie) pod kątem potrzeb z punktu widzenia inteligentnych specjalizacji. Aby taka weryfikacja była możliwa niezbędne jest jasne zdefiniowanie warunków, w tym kryteriów kwalifikacji danej inwestycji do przedsięwzięcia strategicznego oraz celu i uzasadnienia działań w ramach przedsięwzięcia strategicznego, a także zakomunikowanie tego obecnym partnerom. W przeciwnym wypadku ani obecni, ani potencjalni nowi partnerzy nie będą zmotywowani do rzeczywistych działań w tym zakresie.

Jednym z pomysłów dalszego utrzymania P3W jest pomysł zmiany koncepcji funkcjonowania i koncentracja na funkcji promocyjnej tj. wykreowania marki P3W jako oferty badawczej pomorskich uczelni kierowanej zarówno do przedsiębiorstw w regionie, jak i w kraju oraz za granicą. Sama idea wykreowania oferty badawczej pomorskich uczelni pod wspólną marką jest niewątpliwie interesującą koncepcją. Jednakże SWP nie ma twardych instrumentów wpływu na uczelnie, co wynika m.in. z tego, że najbliższy konkurs w działaniu 1.2 najprawdopodobniej wyczerpie alokację na infrastrukturę badawczą uczelni dostępną w ramach RPO WP 2014-2020, a wpływ SWP na dostępność finansowania z poziomu centralnego jest w praktyce ograniczony. Bez rzeczywistych bodźców (korzyści) dla uczelni do zaangażowania się we współpracę w zakresie promocji pomysł ten nie powiedzie się. Biorąc pod uwagę, że dotychczas nie udało się wypracować formuły rzeczywistej współpracy i koordynacji pomiędzy uczelniami w zakresie infrastruktury badawczej, istnieje duże ryzyko, że nie powiedzie się to również obecnie.

Czynnikiem zewnętrznym (rozstrzygniętym na poziomie krajowym), który w istotny sposób może wpłynąć na skłonność uczelni do współpracy w tym zakresie będzie również reforma szkolnictwa wyższego, która jest planowana i nad którą trwają prace w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przedsięwzięcie strategiczne Invest in Pomerania

Przedsięwzięcie to jest kontynuacją inicjatywy (zawiązanej przez podmioty z woj. pomorskiego zajmujące się przyciąganiem inwestycji zagranicznych) mającej na celu koordynację działań w obszarze promocji i przyciągania inwestycji. W lipcu 2016 r. została podpisana umowa z operatorem (Agencją Rozwoju Pomorza S.A.), wyłonionym w drodze konkursu w ramach RPO WP 2014-2020, który rozpoczął realizację PS. Ponieważ przedsięwzięcie jest kontynuacją dotychczas realizowanych działań i współpracy uruchomionych pod marką *Invest in Pomerania*, nie widać dużych zagrożeń z punktu widzenia realizacji zobowiązania w postaci systemu obsługi inwestora. Wyzwaniem, obarczonym pewnym ryzykiem są nowe elementy, tj. w szczególności wybór i uzbrojenie terenów inwestycyjnych. W tym obszarze ryzyka wiążą się z przygotowaniem Analizy Lokalizacyjnej (występuje opóźnienie prac) oraz wypracowanie mechanizmu i warunków wyłonienia grantobiorców. Na tym etapie brak jednak podstaw dla twierdzenia, że problemy te nie zostaną przezwyciężone i w istotny sposób zagrożą realizacji przedsięwzięcia strategicznego.

Z drugiej strony zbyt wcześnie jest, aby móc ocenić efektywność realizowalnych działań, w szczególności w kontekście awansu województwa pomorskiego do pierwszej szóstki regionów

o największej liczbie bezpośrednich inwestycji zagranicznych²⁷. Wskaźnik docelowy, tj. przyciągnięcie inwestycji o łącznej deklarowanej liczbie miejsc pracy w wysokości 5000 etatów – z perspektywy dotychczasowych doświadczeń – został przyjęty na poziomie, który nie rodzi ryzyka jego niezrealizowania. Należy jednak zwrócić uwagę na zmianę kontekstu oraz sytuacji gospodarczej w porównaniu z okresem, w którym definiowana była Strategia i RPS PPK. Pierwotnie ukierunkowano przedsięwzięcie na przyciąganie inwestycji generujących miejsca pracy. Obecnie zmiana na rynku pracy oraz deficyt wykwalifikowanych pracowników powinien skutkować pewnym przeorientowaniem Strategii w zakresie przyciągania inwestycji zagranicznych z kierunku mniej pracochłonnych na bardziej wiedzo- i technologio- chłonnych, które będą przyczyniać się do stymulowania rozwoju gospodarki o wyższej wartości dodanej.

Przedsięwzięcie strategiczne Pomorski Broker eksportowy

Przedsięwzięcie strategiczne ma na celu stworzenie kompleksowego systemu wsparcia ekspansji międzynarodowej pomorskich przedsiębiorstw, który będzie prowadził do zwiększenia liczby pomorskich firm eksportujących swe produkty oraz większego udziału pomorskich firm w eksporcie krajowym. 7 lipca 2016 r. została podpisana umowa z operatorem, wyłonionym w drodze konkursu w ramach RPO WP 2014-2020, który rozpoczął realizację PS.

Na przedsięwzięcie zaplanowano alokację w wysokości 40 mln zł. Z punktu widzenia zakresu interwencji oraz stawianych celów kwota ta nie jest duża, co rodzi ryzyko, że wpływ interwencji na wielkość eksportu oraz liczbę firm eksportujących będzie niewielki. Ryzyko to jest dodatkowo wzmacniane szerokim udziałem w konsorcjum podmiotów, które *de facto* są wykonawcami szeregu działań i które realizowanych działań nie traktują jako elementu swojej misji, do których są w stanie dołożyć swój wkład własny. W praktyce będzie to prowadzić do sytuacji, gdzie duża część budżetu zostanie przeznaczona na działania wewnątrz regionu, realizowane na zasadzie kontraktowej, które nie będą budować mechanizmu mogącego efektywnie funkcjonować po zakończeniu bądź ograniczeniu finansowania publicznego.

Aby ograniczyć to ryzyko, należy w większym stopniu budować partnerstwo z przedstawicielskimi organizacjami przedsiębiorstw, których misją jest wspieranie swoich członków, w tym mniejszymi organizacjami branżowymi. Zaangażowanie takich organizacji mogłoby być elementem oceny w mechanizmie grantowym sprzyjającym kształtowaniu się grup podmiotów zainteresowanych danym kierunkiem geograficznym czy produktowym w eksporcie.

Od strony realizacji projektu pewnym ryzykiem są kwestie wynikające z konieczności stosowania regulacji w zakresie zamówień publicznych, w tym wyboru podmiotów, które będą świadczyć usługi na rynkach zagranicznych.

Działania promocyjne winny być koordynowane w ramach systemu promocji gospodarczej, za który odpowiada DRG UMWP, a także z działaniami realizowanymi w ramach przedsięwzięcia strategicznego Invest in Pomerania.

²⁷ Oczekiwany stan docelowy zdefiniowany w RPS PPK.

Potencjalne przedsięwzięcia strategiczne

RPS PPK wskazywał również na możliwość uruchomienia dwóch dodatkowych przedsięwzięć strategicznych, tj. Centrum Innowacji oraz Bałtycki Węzeł Wiedzy i Przedsiębiorczości. Ostatecznie przedsięwzięcia te, zarówno z uwagi na brak odpowiednich źródeł finansowania, jak również weryfikacji mechanizmów oraz instrumentów wsparcia w zakresie innowacyjności i przedsiębiorczości, nie są realizowane.

Zobowiązania SWP

W ramach Celu Szczegółowego 1 RPS PPK sformułowano trzy zobowiązania: rozwój systemu obsługi nowych i działających w regionie inwestorów, stworzenie regionalnego systemu promocji gospodarczej oraz stworzenie regionalnego systemu wsparcia eksportu.

Tabela 34. Zobowiązania SWP przypisane do Celu Szczegółowego 1 RPS PPK.

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Rozwój systemu obsługi nowych i działających w regionie inwestorów.	W realizacji, zgodny z założeniami
Stworzenie regionalnego systemu promocji gospodarczej	Wstępny - planowania/kształtowania zakresu
Stworzenie regionalnego systemu wsparcia eksportu	W realizacji, zgodny z założeniami

Źródło: RPS PPK

Pierwsze zobowiązanie jest realizowane przez przedsięwzięcie strategiczne – Invest in Pomerania. Jest ono kontynuacją systemu funkcjonującego w poprzedniej perspektywie finansowej. Obecnie brak podstaw do wskazania przesłanek, które wskazywałyby na ryzyko niezrealizowania tego przedsięwzięcia. Jego realizacja powinna jednak uwzględniać zmianę uwarunkowań gospodarczych, które zaszły w ostatnich latach, tj. w szczególności znaczny spadek bezrobocia i obecne kluczowe wyzwanie jakim jest dla przedsiębiorstw brak wykwalifikowanych kadr.

Realizacja drugiego zobowiązania jest koordynowana przez DRG UMWP.

Celem jest stworzenie spójnego i skoordynowanego systemu promocji gospodarczej, który umożliwi skuteczną promocję regionu na rynkach zewnętrznych. System ma włączać różnych interesariuszy podejmujących działania w obszarze promocji regionu celem zwiększenia efektywności działań budujących wizerunek regionu na zewnątrz.

Zobowiązanie realizowane jest poprzez dwa narzędzia tj. Plan Promocji Gospodarczej Województwa Pomorskiego (PPG WP) oraz Zespół Marki Pomorskie, składający się z przedstawicieli różnych środowisk regionu i pełni funkcję monitorującą i oceniającą działań w zakresie budowy marki regionalnej.

Aktualnie realizowane są prace związane z przygotowaniem PPG WP. Z uwagi na fakt, że działania te realizowane są od stosunkowo niedawna, trudno oceniać na tym etapie ich skuteczność zarówno w zakresie produktu (tj. powstania spójnego systemu promocji gospodarczej), jak i rezultatów w postaci wykreowania jednolitego wizerunku regionu.

Należy docenić, że plan nie zakłada koncentracji jedynie na kwestiach *stricte* gospodarczych, w szczególności adresowanych przez RPS PPK, ale dostrzega również kwestie związane z kreowaniem turystycznej marki regionu, a także związane z budowaniem regionalnej wspólnoty (tożsamości).

Kluczowym wyzwaniem dla praktycznego wdrożenia działań będzie wypracowanie wspólnej kanwy, na której należy oprzeć budowę marki regionalnej. PPG WP unika takich rozstrzygnięć. Przykładem obszarów, gdzie takie rozstrzygnięcie jest niezbędne jest kwestia tego, czy podstawą promocji winny być inteligentne specjalizacje regionu czy branże o wysokim potencjale rozwoju. Biorąc pod uwagę sposób wyboru priorytetów oraz czas, kiedy były definiowane, bardziej aktualne i o większej legitymizacji środowiska gospodarczego są ISP. To rozstrzygnięcie winno znaleźć odzwierciedlenie w ewentualnej aktualizacji SRWP 2020.

Innym z wyzwań stojących przed tymi działaniami jest skoordynowanie i efektywne wykorzystanie zasobów (środków finansowych/realizowanych działań) w dwóch przedsięwzięciach strategicznych, tj. Pomorski Broker Eksportowy oraz Invest in Pomerania. Obecnie są to dwa obszary o największych zasobach, które można wykorzystać do kreowania wizerunku gospodarczego regionu, a tym samym zapewnić większą skuteczność działań na zewnątrz regionu. Funkcję koordynatora tych działań winien pełnić DRG UMWP, który jest odpowiedzialny za PPG WP, a kluczowe elementy tych uzgodnień winny znaleźć się w PPG WP.

Ponadto celowe jest (i ten scenariusz w rzeczywistości się realizuje), aby zarówno działania w ramach Pomorskiego Brokera Eksportowego, jak również w zakresie przyciągania inwestycji koncentrowały się wokół kluczowych specjalizacji regionu (ISP), co umożliwi uzyskanie efektów synergii, która wykreuje najsilniejszy impuls. Potrzeba tych działań jest dostrzegana przez osoby odpowiedzialne za poszczególne przedsięwzięcia i koordynatora działań w zakresie budowy systemu promocji gospodarczej. Należy je kontynuować i ewentualnie wzmocnić. Formalnych przeszkód i sprzeczności w dotychczasowych założeniach dla poszczególnych przedsięwzięć do takiej koordynacji nie widać.

Zobowiązanie trzecie jest realizowane przez przedsięwzięcie strategiczne Pomorski Broker Eksportowy. W połowie 2016 roku podpisana została umowa z konsorcjum wybranym w procedurze konkursowej. Samo przedsięwzięcie strategiczne, najprawdopodobniej zostanie zrealizowane, a dostępna alokacja środków rozdysponowana do beneficjentów (przedsiębiorstw).

Istnieje jednak duże ryzyko, że projektowany model interwencji w tym zakresie nie doprowadzi do wypracowania samopodtrzymującego się „systemu wsparcia eksportu”. Po zakończeniu finansowania w ramach przedsięwzięcia i ograniczeniu dostępnych środków w ramach funduszy europejskich, system prawdopodobnie przestanie funkcjonować. Aby zmniejszyć to ryzyko należałoby w większym stopniu oprzeć system na współpracy z przedstawicielskimi organizacjami przedsiębiorców, mającymi zdolność do generowania własnych zasobów finansowych. Oprócz największych w regionie organizacji pracodawców system powinien włączać aktywne, mniejsze organizacje branżowe np. Pomorski Klaster ICT INTERIZON czy Forum Okrętowe. Podmioty te oczywiście powinny partycypować w kosztach funkcjonowania takiego systemu.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

W zakresie przedmiotowym Celu Szczegółowego 1 RPS PPK definiuje 4 oczekiwania wobec administracji centralnej. W zasadzie wszystkie mają charakter oczekiwań ciągłych, tj. w odniesieniu do których trudno wskazać punkt, w którym następuje pełna realizacja oczekiwania.

Wszystkie cztery zobowiązania są realizowane. Jednakże obecny sposób sformułowania oczekiwań powoduje, że w zasadzie oczekiwań tych nie można uznać za w pełni zrealizowane.

Roczne sprawozdania z realizacji RPS pokazują, że SWP nie podejmuje aktywnych działań w zakresie realizacji większości oczekiwań, poza konsultowaniem projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców. Przynajmniej w odniesieniu do niektórych oczekiwań jest to wynikiem raczej słabości monitoringu, niż braku rzeczywistych działań SWP. Wskazuje to na potrzebę poprawy monitoringu działań SWP w tym zakresie realizacji oczekiwań.

SWP podejmował m.in. aktywne działania (zakończone sukcesem) na rzecz ustanowienia Krajowej Inteligentnej Specjalizacji dotyczącej innowacyjnych technologii morskich, co niewątpliwie służy realizacji oczekiwania 2. Ponadto w ubiegłych latach podejmowane kilkakrotnie i uruchamiane były działania w zakresie lobbingu politycznego w odniesieniu do oczekiwania 4. W tym zakresie skuteczność działań SWP była bardzo duża. Zobowiązania te jednak mają charakter ciągły i niezbędny jest bieżący monitoring w tym zakresie i w razie potrzeby podejmowanie aktywnych działań.

W odniesieniu do bardziej ogólnych (niedotyczących specyfiki woj. pomorskiego) oczekiwań SWP można zrezygnować, gdyż w praktyce rola SWP ogranicza się do udziału w konsultacjach.

Tabela 35. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego

Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
1	Wprowadzenie rozwiązań wzmacniających motywację do współpracy nauki z biznesem	L	W toku	Część mechanizmów (w tym bodźce podatkowe) zostało już wprowadzonych (m.in. tzw. mała ustawa o innowacyjności). Dalsze mechanizmy będą wprowadzane w ramach reformy szkolnictwa wyższego oraz prac nad dużą ustawą o innowacyjności.
2	Wzrost nakładów publicznych na działalność B+R oraz wzmocnienie potencjału badawczego regionu, szczególnie w branżach o największym potencjale rozwoju	F/KT	W toku	Oczekiwanie jest realizowane poprzez alokację środków unijnych w ramach PO IR, w tym region uczestniczył w konsultacjach tzw. Regionalnych Agend Naukowo-Badawczych. W Kontrakcie Terytorialnym znajdują się zapisy odnośnie istotnej infrastruktury badawczej dla regionu (Pomorski Trójkąt Wiedzy); odpowiednia fiszka tego przedsięwzięcia priorytetowego została przesłana do Ministerstwa Rozwoju i Finansów. Poza tym prowadzone są działania lobbingowe na rzecz priorytetowego traktowania gospodarki morskiej.
3	Upowszechnianie dostępu do kapitału wysokiego ryzyka i jego instrumentów	F	W toku	Przejawem są m.in. Działania NCBR w zakresie finansowania funduszy Bridge Alfa (2 fundusze z woj. pomorskiego) oraz przygotowywane działania Polskiego Funduszu Rozwoju
4	Utrzymanie centrów decyzyjnych spółek kontrolowanych przez Skarb Państwa w regionie	D	W toku	Centra decyzyjne spółek kontrolowanych przez Skarb Państwa zostały utrzymane w

				regionie, jakkolwiek realizacja tego oczekiwania jest obarczona dużym ryzykiem politycznym. Pożądane wydaje się animowanie działań, które wzmacniałyby współpracę spółek kontrolowanych przez Skarb Państwa z regionalnym otoczeniem biznesowym i naukowym.
--	--	--	--	---

Źródło: Opracowanie własne. () Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym*

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 KONKURENCYJNE SZKOLNICTWO WYŻSZE

Cel Szczegółowy 2 RPS PPK „Konkurencyjne szkolnictwo wyższe” jest realizowany w ramach dwóch priorytetów, co przedstawia tabela poniżej.

Tabela 36. Priorytety i działania w ramach Celu Szczegółowego 2 RPS PPK

Cel szczegółowy	Priorytet	Działanie
2. Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	2.1. Ponadregionalna i międzynarodowa aktywność uczelni	2.1.1 Atrakcyjna oferta uczelni
		2.1.2 Współpraca międzyuczelniana
		2.1.3 Koordynacja polityki stypendialnej
	2.2. Kształcenie dla potrzeb gospodarki	2.2.1 Współpraca pracodawców i uczelni
		2.2.2 Kształcenie zawodowe w subregionach

Źródło: RPS PPK

Tabela 37. Zobowiązania i główne aktualne zewnętrzne instrumenty realizacji Celu Szczegółowego 2 RPS PPK

Priorytety	Zobowiązania	Przedsięwzięcia strategiczne	RPO WP 2014-2020 i inne źródła regionalne	Źródła krajowe i zagraniczne
P 2.1	Przygotowanie i wypromowanie, z udziałem kluczowych pomorskich uczelni, kompleksowej oferty dla studentów zagranicznych oraz oferty wspierającej zatrudnienie zagranicznych naukowców	Study in pomorskie.eu	SWP	POWER
P 2.2	Koordynacja dostępnych w regionie instrumentów polityki stypendialnej i ich dostosowanie do potrzeb związanych z umiędzynarodowieniem uczelni wyższych oraz wspieraniem oferty studiów na kierunkach powiązanych z branżami		4.2 RPO WP 2014-2020 SWP	POWER

	o największym potencjale rozwoju			
	Realizacja, we współpracy z istniejącymi instytucjami edukacyjnymi, samorządami lokalnymi oraz przedsiębiorcami, przedsięwzięć prowadzących do przekształcenia trzech najbardziej oddalonych od Trójmiasta ośrodków ponadlokalnych w subregionie, w centra kształcenia zawodowego na poziomie wyższym.			

Źródło: Opracowanie własne

W ramach Priorytetu 2.1 realizowane są głównie działania w ramach przedsięwzięcia strategicznego *Study in Pomorskie.eu tj. związane z przygotowaniem i promowaniem oferty uczelni wyższych dla studentów z zagranicy*. Od roku 2016 DRG UMWP jest odpowiedzialny i realizuje działania w zakresie polityki stypendialnej skierowanej do studentów.

W zakresie przedmiotowym Priorytetu 2.2 RPS PPK rozstrzygnięty został konkurs dla działania 4.2 RPO WP 2014-2020. Wybranych zostało 6 projektów z alokacją wsparcia UE o wartości 72,3 mln zł (całkowita wartość projektów to 90 mln zł.). Wyczerpuje to alokację przewidzianą na to działanie. Jeden z tych projektów realizowany jest poza Trójmiastem – w subregionie słupskim.

Źródłem finansowania dla działań służących realizacji tego celu jest również POWER – działanie 3.1 służące dostosowywaniu kształcenia do potrzeb gospodarki, w tym regionalnych inteligentnych specjalizacji. Obecnie dofinansowanie uzyskało 14 projektów zgłoszonych przez uczelnie z województwa pomorskiego. Wartość uzyskanego dofinansowania wyniosła 11,4 mln zł, a wartość realizowanych projektów 13,5 mln zł, co stanowiło 2,7 % wartość projektów realizowanych w tym zakresie w kraju²⁸.

²⁸ Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020, stan na 28.02.2017.

Tabela 38. Wydatki na realizację Celu Szczegółowego 2 RPS PPK (w tys. zł)

	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działań	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
CSz 2. Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	1 933 000	127	988 106	72 406	7,3 %	51,12%
Priorytet 2.1. Ponadregionalna i międzynarodowa aktywność uczelni	773 200	125	-	-	-	-
Priorytet 2.2. Kształcenie dla potrzeb gospodarki	1 159 800	2	-	-	-	-

Źródło: Sprawozdanie finansowe z realizacji RPS PPK za rok 2016,

Przedsięwzięcie strategiczne

Przedsięwzięcie strategiczne Study in Pomorskie.eu

Zakładanym celem przedsięwzięcia było stworzenie spójnej oferty pomorskich uczelni dla studentów oraz wzrost efektywności działań służących przyciąganiu do regionu (pomorskich uczelni) studentów z zagranicy. Zakładano realizację jednego wspólnego przedsięwzięcia, a jego wartość szacowano na kwotę 12 mln zł. Planowano pozyskać środki z krajowych programów operacyjnych (POWER). Z uwagi na warunki uzyskania dofinansowania w ramach POWER nie jest to możliwe – możliwe jest ubieganie się o dofinansowanie indywidualnie przez poszczególne uczelnie.

Z tych powodów przedsięwzięcie jest realizowane w mniejszej skali niż pierwotnie planowano. 14 marca br. podpisano porozumienie pomiędzy Samorządem Województwa Pomorskiego, a 8 pomorskimi uczelniami. Realizacja porozumienia będzie opierała się na corocznych planach działania. Na działania realizowane w roku 2017 wygosparowano kwotę 100 tys. zł z budżetu SWP oraz łącznie kwotę 88 tys. z budżetów 8 uczelni, na dofinansowanie wspólnie wypracowanych działań. Biorąc pod uwagę zakres i skalę (mierzoną budżetem) planowanych na 2017 r. działań, trudno oczekiwać znaczących rezultatów wynikających z deklarowanej współpracy.

Z poziomu centralnego możliwe jest również pozyskanie – indywidualnie przez poszczególne uczelnie - dodatkowych środków ze źródeł centralnych (w szczególności z działania 3.1 POWER). Trudno jednak szacować prawdopodobieństwo pozyskania tych środków, a tym samym realizacji działań w szerszej skali. Drugą istotną kwestią jest to, na ile uczelnie będą skłonne (będą miały odpowiednie bodźce) do współpracy w tym zakresie i przygotowania oraz promocji jednej spójnej oferty. Po środki na szczeblu centralnym uczelnie najprawdopodobniej będą ubiegać się indywidualnie (na co wskazują dotychczasowe doświadczenia). Rodzi to ryzyko, iż w przypadku uzyskania dofinansowania realizacja działań w tym zakresie będzie przeprowadzana przez poszczególne uczelnie indywidualnie. W ramach przytoczonego wyżej porozumienia nie przewidziano zobowiązań uczelni do koordynacji lub chociaż

informowania się o planowanym aplikowaniu o wsparcie na poziomie centralnym i jego zakresie. Takie działania mogłyby być krokiem w kierunku rozwoju współpracy i synergii działań.

Zarówno skala planowanych działań, jak również brak zobowiązań do koordynacji działań w zakresie aplikowania o wsparcie publiczne sprawia, że uczelnie nie mają realnych bodźców, które skłaniałyby je do nawiązania rzeczywistej współpracy w zakresie promocji międzynarodowej oraz przygotowania kompleksowej oferty dla studentów zagranicznych. Wypracowana formuła współpracy w ramach porozumienia SWP z pomorskimi uczelniami jest krokiem w dobrym kierunku, Niezbędne jest jednak zapewnienie dodatkowego finansowania²⁹ na poziomie regionu, dostępnego dla uczelni np. w formule „złotówka za złotówkę”³⁰, które umożliwiłoby istotne zwiększenie skali zaangażowania uczelni, w działania przyciągające studentów z zagranicy.

Środki takie winny być przeznaczone m.in. na stypendia dla studentów z zagranicy, które byłyby obwarowane koniecznością pracy w regionie po zakończeniu studiów przez określoną liczbę lat np. 5³¹. Bez istotnego zwiększenia nakładów na te działania, nie będzie możliwe uzyskanie zauważalnego efektu realizowanych działań. Źródłem takich środków nie musiałyby być jedynie SWP. Mogłyby one zostać wygospodarowane w ramach działań dotyczących koordynacji systemu stypendialnego i pochodzić z wkładu innych JST, a także innych podmiotów, w tym przedsiębiorstw.

Alternatywną dla wygospodarowania środków z poziomu regionalnego mogłoby być oczekiwanie, aby tego typu program/instrument zafunkcjonował na poziomie centralnym. W obecnej sytuacji politycznej prawdopodobieństwo jego uruchomienia jest jednak niewielkie. Również siła wpływu regionu na uruchomienie takiego instrumentu jest obecnie znikoma.

Zobowiązania SWP

W ramach realizacji Celu Szczegółowego 2 RPO PPK zdefiniowane zostały 3 zobowiązania SWP (patrz tabela poniżej)

Tabela 39. Zobowiązania SWP w ramach Celu Szczegółowego 2 RPS PPK

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Przygotowanie i wypromowanie, z udziałem kluczowych pomorskich uczelni, kompleksowej oferty dla studentów zagranicznych oraz oferty wspierającej zatrudnienie zagranicznych naukowców.	Planowania/ realizacji
Koordynacja dostępnych w regionie instrumentów polityki stypendialnej i ich dostosowanie do potrzeb związanych z umiędzynarodowieniem uczelni wyższych oraz wspieraniem oferty studiów na kierunkach powiązanych z branżami o największym potencjale rozwoju	Wstępny – planowania / kształtowania zakresu
Realizacja, we współpracy z istniejącymi instytucjami edukacyjnymi, samorządami lokalnymi oraz przedsiębiorcami, przedsięwzięć prowadzących do przekształcenia trzech najbardziej oddalonych od	W realizacji/ w ograniczonej skali

²⁹ Skala tego finansowania powinna umożliwić wygenerowanie środków na poziomie minimum pierwotnego planu czyli 12 mln zł.

³⁰ Uczelnie mogłyby uzyskać wsparcie finansowe jeśli do każdej złotówki wsparcia dołożyłyby własną przeznaczoną na wspólnie zdefiniowany zakres działań.

³¹ W przypadku nie wypełnienia tego warunku student zobligowany byłby do zwrotu kwoty uzyskanej w ramach stypendium.

Trójmiasto ośrodków ponadlokalnych w subregionie, w centra kształcenia zawodowego na poziomie wyższym.	
--	--

Źródło: RPS PPK

Pierwsze ze zobowiązań jest w trakcie realizacji. Jego istotą jest przedsięwzięcie strategiczne *Study in Pomorskie.eu*. Zakres jego realizacji jest mniejszy niż pierwotnie planowano. Drugie ze zobowiązań – dotyczące koordynacji instrumentów polityki stypendialnej - wymaga dla jego realizacji w pełnym zakresie spełnienia trzech warunków:

- koordynacji dostępnych w regionie instrumentów polityki stypendialnej,
- dostosowanie instrumentów do potrzeb związanych z umiędzynarodowieniem uczelni wyższych,
- wspieranie oferty studiów na kierunkach powiązanych z branżami o największym potencjale rozwoju.

Obecnie do realizacji Zobowiązania można zaliczyć jedynie stypendia wypłacane w ramach Stypendiów Marszałka Województwa. Nie są one dostosowane do potrzeb umiędzynarodowienia uczelni, ani nie są ukierunkowane na branże o najwyższym potencjale rozwoju.

Obecnie DRG UMWP prowadzi również inwentaryzację źródeł stypendiów dostępnych dla studentów i doktorantów z Pomorza, co jest niezbędnym punktem wyjścia dla dalszych działań w zakresie koordynacji instrumentów polityki stypendialnej.

Powyższy zakres działań wskazuje na bardzo niewielkie zaawansowanie realizacji zobowiązania SWP.

W poprzedniej perspektywie finansowej (2007-2013) stypendia dla doktorantów były finansowane w ramach programu „*Innodoktorant – stypendia dla doktorantów*” (sześć edycji) finansowanego ze środków PO KL. Obecnie stypendia dla studentów i doktorantów są finansowane wyłącznie w ramach indywidualnych działań Marszałka Województwa, Prezydentów Miast (np. Gdańska) czy podmiotów prywatnych (np. Fundacja Polpharmy). Takie programy stypendialne nie są ukierunkowane na potrzeby związane z „umiędzynarodowieniem uczelni wyższych” tudzież „powiązane z branżami o największym potencjale rozwoju”. Dodatkowo, uczelnie wyższe w ramach projektów finansowanych z POWER mogą w ramach niektórych działań (np. przy dofinansowaniu tworzenia nowych kierunków studiów) ubiegać się o dofinansowanie działalności stypendialnej dla studentów danej uczelni. W przypadku działania 3.1 POWER rolą SWP jest wydawanie opinii o zgodności z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami. Umożliwia to UMWP wgląd w projekty zgłaszane przez uczelnie i potencjalnie daje pewien wpływ na zakres tych projektów – w praktyce jednak niewielki.

Dalsza realizacja zobowiązania potencjalnie możliwa jest w dwóch wariantach:

- Pierwszym – ograniczonym, który polegać będzie jedynie na zebraniu informacji o możliwych źródłach finansowania w regionie i rozpowszechnianiu tej informacji wśród potencjalnie zainteresowanych. W tej opcji jedynym instrumentem bezpośredniego oddziaływania na politykę stypendialną (w tym ukierunkowania na studentów międzynarodowych tudzież z obszarów branż priorytetowych czy inteligentnych specjalizacji) będą Stypendia Marszałka Województwa,
- Drugi wariant zakłada podjęcie próby budowy jednego systemu stypendialnego w regionie. Wymagałoby to zaproszenia do takiego działania wszystkich podmiotów obecnie

posiadających programy stypendialne (w tym gminy czy podmioty prywatne, uczelnie) oraz zachęcenia nowych fundatorów (w szczególności przedsiębiorców). Działania takie wymagałyby jednak w pierwszej kolejności: weryfikacji zainteresowania poszczególnych potencjalnych partnerów; analizy formalno-prawnej, czy i na jakich zasadach możliwe byłoby utworzenie regionalnego funduszu stypendialnego łączącego różne źródła finansowania, w tym partnerstwo publiczno-prywatne; wypracowanie zasad i priorytetów polityki stypendialnej.

Szansę na realizację wariantu drugiego byłyby zdecydowanie większe, jeśli SWP dysponowałoby środkami finansowymi, które mogłoby współtworzyć system stypendialny. Środki te byłyby bodźcem wzmacniającym skalę oddziaływania poszczególnych podmiotów obecnie udzielających wsparcia stypendialnego. Mechanizmem, który można by zastosować, byłoby dokładanie do każdej złotówki przeznaczonej na stypendia przez podmioty z woj. pomorskiego drugiej złotówki (lub 2 złotych) dokładaną przez SWP. W ten sposób możliwe byłoby utworzenie funduszu, który miałby znaczącą siłę oddziaływania. Stanowiłoby to istotny bodziec, który przekonałby poszczególne podmioty do zrezygnowania z fundowania indywidualnych stypendiów na rzecz przystąpienia do wspólnego systemu stypendialnego.

W przypadku braku dysponowania takimi środkami finansowymi przez SWP, a tym samym kreowania bodźców dla potencjalnych partnerów systemu stypendialnego, stworzenie wspólnego systemu, ukierunkowanego na zdefiniowane priorytety (umiędzynarodowienie, specjalizacje regionalne) jest mało prawdopodobne. Jest mało prawdopodobne, aby w takiej sytuacji poszczególne podmioty (zarówno publiczne jak i prywatne) zdecydowały się oddać swoją autonomię w zakresie kreowania warunków oferowanych przez siebie stypendiów na rzecz wspólnego systemu.

Rekomendujemy więc znalezienie niezbędnych środków finansowych na realne dofinansowanie „regionalnego funduszu stypendialnego”, który umożliwi mobilizację partnerów i realne kształtowanie kierunków polityki stypendialnej całego regionu (zgodne ze zdefiniowanymi priorytetami).

Jeśli nie będzie to możliwe to realizowany będzie wariant pierwszy, z założeniem, że wpływ SWP na kształtowanie priorytetów polityki stypendialnej w regionie będzie bardzo ograniczony, a realizacja Zobowiązania SWP w pierwotnym zakresie nie będzie możliwa.

W ramach trzeciego zobowiązania została uzgodniona i jest realizowana inicjatywa w odniesieniu do jednego z ośrodków ponadlokalnych, tj. Słupska. W ramach działania 4.2 dofinansowany jest projekt w zakresie infrastruktury dydaktycznej dla szkół wyższych.

Działania (konsultacje fizyczne, warsztaty i spotkania) podejmowane były również w odniesieniu do dwóch innych ośrodków, tj. Chojnic-Człuchowa oraz Kwidzyna, co wskazywało na zainteresowanie w tych ośrodkach realizacją projektów. Ostatecznie jednak podmioty z tych ośrodków zrezygnowały z aplikowania o wsparcie w ramach działania 4.2 RPO WP 2014-2020.

Dalsze działania w zakresie wspierania ośrodków kształcenia w lokalizacjach o mniejszym potencjale winny zostać zweryfikowane, w szczególności w kontekście zmian zasad finansowania uczelni wyższych, które wprowadzi reforma szkolnictwa wyższego. Dopiero wtedy można będzie ocenić potrzebę i racjonalność ekonomiczną rozwoju tego typu ośrodków. Dodatkowym czynnikiem wskazującym na potrzebę zrewidowania pierwotnych założeń są zmiany demograficzne, które przekładają się na spadek liczby studentów.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

W zakresie przedmiotowym Celu Szczegółowego 2 RPS PPK definiuje 3 oczekiwania wobec administracji centralnej.

W odniesieniu do oczekiwań 1 i 3 SWP podejmował działania służące ich realizacji polegające na udziale w konsultacjach, w tym we współpracy z innymi samorządami regionalnymi w ramach Konwentu Marszałków. W ograniczonym zakresie oczekiwania te są obecnie realizowane, ale w stopniu niewystarczającym w stosunku do zgłaszanych postulatów. Potrzebna jest jednak dalsza aktywność w obszarze obu tych oczekiwań, w szczególności poprzez współpracę z innymi samorządami regionalnymi.

W przypadku zobowiązania 2 SWP nie podejmował do tej pory aktywnych działań. Z uwagi na obecnie realizowane prace koncepcyjne w zakresie reformy szkolnictwa wyższego, niezbędne jest bardziej aktywne włączenie się SWP w ten proces. Działania te winny być również dobrze przygotowane od strony merytorycznej, tj. poprzedzone analizą potencjalnych skutków dla pomorskich uczelni (w oparciu o ich aktualny potencjał – ocenę parametryczną oraz plany rozwojowe).

Tabela 40. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego

Lp	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
1	Objęcie procedurą Kontraktu Terytorialnego dla Województwa istotnego strumienia środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego z przeznaczeniem np. na kierunki zamawiane, poszerzenie oferty kształcenia, systemy zapewnienia jakości kształcenia, promocję uczelni i umiędzynarodowienie, a także inwestycje infrastrukturalne oraz inne cele związane z jakością zarządzania uczelniami	KT	W toku	Przedstawiono stanowisko dotyczące mechanizmu wyboru projektów w zakresie wspierania nowych programów kształcenia w ramach działania 3.1. PO WER.
2	Skuteczne wdrożenie reform podnoszących konkurencyjność szkolnictwa wyższego realizowanych w skali kraju	L	W toku	Na szczeblu centralnym prowadzone są prace koncepcyjne, konsultacyjne i legislacyjne mające na celu reformę szkolnictwa wyższego (Konstytucja dla nauki, nowa ustawa o szkolnictwie wyższym). Pożądane wydaje się włączenie w ten proces - w 2016 r. nie podejmowano działań w tym zakresie.
3	Dalsza decentralizacja kraju, prowadząca do wzmocnienia kompetencyjnego władz regionalnych w zakresie regulacyjnych i finansowych instrumentów współtworzenia oferty kształcenia na poziomie wyższym.	L	W toku	Podejmowane są działania mające na celu zmianę mechanizmu wyboru projektów w ramach działania 3.1. PO WER, który umożliwiłby regionom realny wpływ na ten proces. Generalnie nie należy spodziewać się działań na rzecz dalszej decentralizacji kraju.

Źródło: Opracowanie własne. (*) Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym

PRIORYTETY INWESTYCYJNE RPO WP 2014-2020 A CELE RPS POMORSKI PORT KREATYWNOŚCI

Tabela 41 przedstawia powiązania pomiędzy priorytetami inwestycyjnymi RPO WP 2014 – 2020 a priorytetami RPS. Cele RPS Pomorski Port Kreatywności są realizowane przez sześć priorytetów inwestycyjnych. Łącznie na działania RPO WP 2014-2020 związane z realizacją celów RPS PPK przewidziano 331,8 mln euro.

Najwięcej środków (118,9 mln euro) przeznaczono na PI 1b w ramach którego realizowane jest działanie 1.1 służące wspieraniu innowacji opartych na badaniach w przedsiębiorstwach. Drugi w kolejności pod względem alokacji jest PI 3c (89,1 mln euro), ukierunkowany na wspieranie inwestycji - podstawowych i profilowanych w przedsiębiorstwach. W ramach tego PI realizowane są dwa działania RPO WP 2014-2020, tj. dotyczące wsparcia przedsiębiorstw w zakresie inwestycji profilowanych oraz inwestycji podstawowych. Inwestycje profilowane są ukierunkowane na wsparcie podmiotów w ISP, wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz na zwiększenie efektywności m.in. energetyczno- i surowcochłonnej. Wpisują się one w realizację priorytetu 1.1 RPS PPK Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki. W przypadku inwestycji podstawowych ten związek nie jest oczywisty. Dla tego typu działania trudno wskazać wprost odniesienie do celów i priorytetów RPS PPK. Trzecie miejsce pod względem alokacji (69,9 mln euro) zajmuje PI 3c, ukierunkowany na wsparcie w zakresie rozwoju produktów i usług w przedsiębiorstwach (inwestycje). Na pozostałe trzy PI ukierunkowane na wzmocnienie infrastruktury badawczej (PI 1a) , edukacyjnej (10a³²) oraz wsparcie usług doradczych dla przedsiębiorstw (3b), przeznaczono mniejsze alokacje.

Analiza alokacji RPO WP 2014-2020 z punktu widzenia celów RPS PPK pokazuje, że dwa cele są nierównomiernie wspierane środkami europejskim na poziomie regionalnym. Na Cel szczegółowy 1 „Efektywne przedsiębiorstwa” przeznaczono blisko 95 % całej alokacji. Na etapie konstruowania założeń dla RPO WP 2014-2020 decyzja ta wynikała z przyjętego założenia, że wspierana będzie głównie innowacyjność w przedsiębiorstwach (poprzez wsparcie inwestycji i działalności B+R). Z obecnej perspektywy, gdzie kluczowym wyzwaniem dla przedsiębiorstw jest znalezienie odpowiednio wykształconych pracowników, uzasadniona jest rewizja tego założenia. Należy rozważyć przesunięcie części środków na wzmocnienie potencjału w zakresie kształcenia, w tym stworzenie mechanizmów przyciągania kadr spoza regionu. Takim mechanizmem mógłby być opisany wyżej system stypendialny dla studentów z zagranicy.

³² W ramach tego priorytetu wspierana jest infrastruktura edukacyjna o profilu praktycznym w uczelniach wyższych (wchodzi w zakres RPS PPK z alokacją 17,2 mln euro) oraz infrastruktura ponadgimnazjalnych szkół zawodowych (wchodzi w zakres RPS AP z alokacją 51,5 mln euro).

Tabela 41. Priorytety inwestycyjne RPO WP 2014-2020 a cele i priorytety RPS PPK (mln EUR)

Cele RPS PPK		Efektywne przedsiębiorstwa			Konkurencyjne szkolnictwo wyższe		Razem	% całości
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020/Priorytet RPS PPK		1.1. Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki	1.2 Zewnętrzne powiązania gospodarcze	1.3 Nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne dla gospodarki	2.1 Ponadregionalna i międzynarodowa aktywność uczelni	2.2 Kształcenie dla potrzeb gospodarki		
1a	Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.	21,0	X	X	X	X	21,0	6,3%
1b	Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego.	118,9	X	X	X	X	118,9	35,8%
3a	Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.	26,2	43,7	X	X	X	69,9	21,1%
3b	Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	X	15,7	X	X	X	15,7	4,7%
3c	Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.	89,1	X	X	X	X	89,1	26,9%
10a	Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	X		X	X	17,2	17,2	5,2%
Razem		255,1	59,4	0,0	0,0	17,2	331,7	100,0%
% całości		76,9%	17,9%	0,0%	0,0%	5,2%	100,0%	

Źródło: RPO WP 2014-2020

Tabela 42. Priorytety Inwestycyjne RPO WP 2014-2020 a cele RPS PPK

OP RPO WP	PI RPO WP	Działanie RPO WP /*	Typ projektu wg SZOOP	Priorytet RPS	Przedsięwzięcie strategiczne
Komerccjalizacja wiedzy	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego.	1.1 Ekspansja przez innowacje (118,9)	Realizacja przez przedsiębiorstwa badań przemysłowych i prac rozwojowych	1.1 Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki	
			Wsparcie procesu zabezpieczenia i ochrony własności intelektualnej		
			Zakup przez przedsiębiorstwa i dostosowanie do wdrożenia wyników prac B+R		
			Realizacja projektów badawczo-rozwojowych zmierzających do komercjalizacji wyników, realizowanych przez jednostki B+R		
			Budowa, rozbudowa, przebudowa laboratoriów specjalistycznych, działów B+R lub centrów badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach		
			Zakup wyposażenia, w tym aparatury badawczej, sprzętu i urządzeń laboratoryjnych, technologii i innej niezbędnej infrastruktury służącej tworzeniu innowacyjnych produktów i usług		
Stworzenie mechanizmu wsparcia zakupu usług B+R związanych z opracowaniem, rozwojem lub praktycznym zastosowaniem nowego lub ulepszanego produktu/technologii realizowane w formule projektu grantowego					

	1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.	1.2 Transfer wiedzy do gospodarki (21)	Budowa, przebudowa, rozbudowa infrastruktury badawczej jednostek sfery B+R	1.1 Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki	
Przedsiębiorstwa	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.	2.1 Inwestycje podstawowe i profilowane – wsparcie pozadotacyjne (48,5)	Instrumenty finansowe w postaci: 1.instrumentu gwarancyjnego 2.instrumentu dłużnego	1.1 Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki ³³	Pomorski Trójkąt Wiedzy**
		2.2 Inwestycje profilowane – wsparcie dotacyjne (40,6)	Inwestycje w przedsiębiorstwie polegające na: - budowie, rozbudowie infrastruktury, -unowocześnianiu składników majątku trwałego - realizacji zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub sposobu świadczenia usług - wprowadzeniu zmian organizacyjnych I służące: - poszerzaniu rynku zbytu, lub palety oferowanych produktów/usług – wpisujące się w obszary ISP -poprawie efektywności, dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych	1.1 Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki	

³³ Częściowo tj. w zakresie inwestycji profilowanych.

			- redukcji wodno- surowco, -materiało, transporto- i energochłonności procesów produkcyjnych		
	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	2.3 Aktywność eksportowa (15,7)	Przedsięwzięcie strategiczne obejmujące system wsparcia eksportowego MŚP, w tym - granty na finansowanie udziału w targach i innych wydarzeniach gospodarczych, - organizowanie wyjazdów i przyjazdowych wydarzeń gospodarczych, - przedsięwzięcia promujące postawy proeksportowe przedsiębiorstw,	1.2 Zewnętrzne powiązania gospodarcze	Pomorski Broker Eksportowy
	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.	2.4 Otoczenie biznesu (26,2)	Realizowane w formule projektu grantowego kompleksowe przedsięwzięcie polegające na stworzeniu regionalnego systemu świadczenia specjalistycznych usług doradczych dla MSP. (poddziałanie 2.4.1)	1.1 Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki	
Budowa gotowości IOB do świadczenia poszerzonego zakresu usług proinnowacyjnych, wysokospecjalistycznych, usług doradczych i szkoleniowych (poddziałanie 2.4.2 i 2.4.3)					
Wdrażanie usług świadczonych drogą elektroniczną na rzecz przedsiębiorców przez IOB i administrację samorządową (poddziałanie 2.4.3)					
		2.5 Inwestorzy zewnętrzni (43,7)	System obsługi inwestorów i wsparcia inwestycji realizowane w formule projektu grantowego. W tym: - uruchomienie regionalnego funduszu dysponującego środkami na rzecz przygotowania terenów inwestycyjnych - promocja inwestycyjna regionu - stworzenie regionalnego systemu zachęt inwestycyjnych	1.2 Zewnętrzne powiązania gospodarcze	Invest in Pomerania

Kształcenie zawodowe	10a Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	4.2 Infrastruktura uczelni prowadzących kształcenie o profilu praktycznym (17,2)	Budowa i rozbudowa, roboty budowlane (przebudowa i remont) istniejących obiektów służących prowadzeniu działalności dydaktycznej,	2.2 Kształcenie dla potrzeb gospodarki	
			Wyposażenie i doposażenie istniejących obiektów służących prowadzeniu działalności dydaktycznej i obiektów naukowo-badawczych		

Źródło: RPO WP 2014-2020. *Kwoty podane w nawiasach oznaczają alokację na dane działanie w mln euro. **Formalnie PS Pomorski Trójkąt Wiedzy nie jest przypisane do tego działania, jednak w praktyce część inwestycji z zakresu P3W ubiega się o dofinansowanie w ramach działania 1.2 RPO WP 2014-2020

REALIZACJA RPO WP 2014-2020 A OSIĄGANIE WARTOŚCI ZAŁOŻONYCH WSKAŹNIKÓW RPS PPK

RPS PPK zdefiniował pięć wskaźników kontekstowych programu (patrz tabela 43). Wartość docelowa większości wskaźników została określona na relatywnie niskim poziomie. Potwierdzeniem tego jest fakt, iż w pierwszych latach obowiązywania SRWP 2020 i RPS PPK wartości docelowe wskaźników zostały osiągnięte, a część była osiągnięta już w roku bazowym. Największe ryzyko nieosiągnięcia wskaźników kontekstowych występuje w przypadku liczby studentów zagranicznych w regionie. W tym obszarze zakres realizowanych działań oraz środki przeznaczone na ten cel są mniejsze niż zakładano na etapie formułowania Strategii. Z uwagi na wzrost znaczenia wyzwania związanego z podażą wykwalifikowanych pracowników, działania w tym zakresie winny zostać zintensyfikowane, co powinno objąć również zwiększenie środków publicznych na przyciąganie studentów z zagranicy.

Tabela 43. Wartości wskaźników kontekstowych dla Celu Głównego RPS PPK

Wskaźnik kontekstowy	Punkt odniesienia	Wartość bazowa 2012 r.	Wartość aktualna 2015 r.	Zmiana	Wartość docelowa
Udział nakładów na B+R w PKB	Polska	0,88	0,94*	6,8%	osiągnięcie średniej krajowej
	Pomorskie	1,07	1,05**	-1,9%	
Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej	Polska	6	5,5	-8,3%	osiągnięcie średniej krajowej
	Pomorskie	3,6	4,3	19,4%	
Udział pomorskiego eksportu w eksporcie krajowym	Pomorskie	7	7,6**	8,6%	Miejsce wśród 5 najlepszych woj. w kraju
	Miejsce pomorskiego	5	5**	---	
Udział przedsiębiorstw z dostępem do Internetu o prędkościach przynajmniej 100 Mb/s	Polska	4,6	10,6***	130,4%	wzrost powyżej średniej
	Pomorskie	4,6	10,5***	128,3%	
Liczba studentów zagranicznych w regionie	Pomorskie	1424	2476	73,9%	3000

Źródło: Raporty z realizacji RPS PP, baza wskaźników.

*Wskaźniki zaznaczone kolorem zielonym oznaczają osiągnięcie wartości wskaźnika w danym roku, kolor czerwony oznacza, że wskaźnik nie osiągnął wartości docelowej; ** dane dotyczą roku 2014; *** dane dotyczą roku 2016

Tabela 44. Wskaźniki kontekstowe dla RPS PPK i ich ocena

Wskaźnik	Wartość docelowa	Spójność wskaźnika z celami RPS	Ryzyko nieosiągnięcia wskaźnika
Udział nakładów na B+R w PKB	Osiągnięcie średniej krajowej	Tak	Małe
Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej	Osiągnięcie średniej krajowej	Pośrednio- cel nie jest ukierunkowany na stymulowanie współpracy. Niezrozumiałe ograniczenie do działalności przemysłowej	Trudno oszacować - duża zmienność w ostatnich latach.
Udział pomorskiego eksportu w eksporcie krajowym	Miejsce wśród pięciu najlepszych	Tak	Trudno oszacować. W standardowych okolicznościach ryzyko jest małe Może jednak zależeć od impulsów szokowych np. załamanie popytu zagranicznego na rynku offshore
Udział przedsiębiorstw z dostępem do Internetu o prędkościach przynajmniej 100 Mb/s	Wzrost powyżej średniej krajowej	Teoretycznie tak, w praktyce realizacja wskaźnika nie musi być warunkowana interwencją publiczną w ramach programu	Małe
Liczba studentów zagranicznych w regionie [os]	3000	Tak	Średnie

Źródło: Opracowanie własne

W tabeli poniżej przedstawiono wskaźniki produktu i rezultatu przypisane do poszczególnych Celów Szczegółowych. Z uwagi na opóźnienia czasowe w gromadzeniu aktualnych wartości wskaźnika, ich przydatność z punktu widzenia oceny stopnia realizacji działań (a tym bardziej ich efektów) jest ograniczona. Jeżeli wskaźniki produktu i rezultatu mają pełnić rzeczywistą funkcję w procesie bieżącego monitoringu postępów realizacji Programu niewątpliwie trzeba zwiększyć stopień aktualności danych. W tych przypadkach, w których to jest niemożliwe, np. z uwagi na nieprecyzyjność wskaźnika lub brak źródła danych należy zrezygnować z tego wskaźnika, w miarę możliwości zastępując go innym.

Tabela 45. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Celów Szczegółowych RPS PPK

Wskaźnik	Wartość bazowa Pomorskie	Wartość aktualna	Wartość/ pozycja docelowa
Cel szczegółowy 1. Efektywne przedsiębiorstwa			
Liczba zgłoszeń patentowych, wzorów przemysłowych i wzorów użytkowych w wyniku realizacji programu	0	Brak danych	900
Liczba nowych inwestycji przedsiębiorstw spoza regionu (w tym zagranicznych)	0	Brak danych	min. 30
Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw [mld zł]	0	Brak danych	2
- w tym w zakresie inteligentnych specjalizacji [mld zł]	0	Brak danych	1
Liczba miejscowości posiadających węzeł sieci światłowodowej	420	570 (2014)	630
Cel szczegółowy 2. Konkurencyjne szkolnictwo wyższe			
Liczba studentów zagranicznych na kierunkach objętych wsparciem	0	Brak danych	250
Odsetek studentów			
- na kierunkach odpowiadających branżom o największym potencjale rozwoju / inteligentnym specjalizacjom	32% (28442 z 90031)	32% (2016)	30%
- w subregionalnych ośrodkach akademickich	7,6%	4,7 % (2014)	10%

Źródło: Opracowanie własne

Interwencja w ramach RPO WP 2014-2020 w sposób bezpośredni wspiera 14 wskaźników produktu i rezultatu zdefiniowanych w RPS PPK, a 8 wskaźników wspiera w sposób pośredni.

Tabela 46. System wskaźników celów szczegółowych RPS Pomorski Port Kreatywności a RPO WP 2014-2020

Cel szczegółowy	Wskaźniki celu szczegółowego	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	
Cel szczegółowy 1. Efektywne przedsiębiorstwa	Liczba zgłoszeń patentowych, wzorów przemysłowych i wzorów użytkowych w wyniku realizacji programu	Priorytet 1.1 Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki		
		Liczba wspartych projektów, w tym: - w zakresie prowadzenia prac B+R+I - w zakresie branż o największym potencjale rozwoju / inteligentnych specjalizacji - realizowanych przez klastry	Liczba wdrożonych innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorstwach w wyniku otrzymanego wsparcia	
	Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw - w tym w zakresie branż o największym potencjale rozwoju/inteligentnych specjalizacji	Liczba nowych i ulepszonych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu w wyniku otrzymanego wsparcia	Liczba przedsiębiorstw obsługiwanych przez wsparte IOB	
		Priorytet 1.2. Zewnętrzne powiązania gospodarcze		
	Liczba nowych inwestycji przedsiębiorstw spoza regionu (w tym zagranicznych)	Liczba usług w zakresie internacjonalizacji i umiędzynarodowienia działalności	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie internacjonalizacji i umiędzynarodowienia działalności	
		Powierzchnia wspartych terenów inwestycyjnych	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych.	
	Liczba miejscowości posiadających węzeł sieci światłowodowej	Priorytet 1.3. Nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne dla gospodarki.		
		Długość wybudowanej / przebudowanej sieci szkieletowo – dystrybucyjnej	Liczba miejscowości będących w zasięgu sieci kablowych i bezprzewodowych (bez sieci komórkowych)	
	Cel szczegółowy 2 Konkurencyjne szkolnictwo wyższe	Liczba studentów zagranicznych na kierunkach objętych wsparciem	Priorytet 2.1. Ponadregionalna i międzynarodowa aktywność uczelni	
			Liczba studentów zagranicznych na kierunkach objętych wsparciem	2. Odsetek studentów - na kierunkach odpowiadających branżom o największym potencjale rozwoju / inteligentnym specjalizacjom - w subregionalnych ośrodkach akademickich

		Priorytet 2.1 Ponadregionalna i międzynarodowa aktywność uczelni	
		Liczba wspartych wydziałów międzyuczelnianych i kierunków interdyscyplinarnych	Liczba studentów na wspartych wydziałach międzyuczelnianych i kierunkach interdyscyplinarnych
	Odsetek studentów - na kierunkach odpowiadających branżom o największym potencjale rozwoju / inteligentnym specjalizacjom - w subregionalnych ośrodkach akademickich	Udział podmiotów współpracujących w zakresie programów stypendialnych i stażowych	Liczba studentów i doktorantów korzystających z programów stypendialnych i stażowych w ramach inicjatywy dot. polityki stypendialnej
		Priorytet 2.2 Kształcenie dla potrzeb gospodarki	
		Liczba nowoutworzonych i zmodyfikowanych programów kształcenia dostosowanych do potrzeb gospodarki	Liczba studentów kształcących się na kierunkach objętych wsparciem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPS PPK oraz RPO WP 2014-2020. Kolor Zielony – interwencja RPO WP 2014-2020 bezpośrednio realizuje wskaźnik RPS; Kolor jasnozielony – interwencja RPO WP 2014-2020 pośrednio realizuje wskaźnik RPS

Pięć wskaźników RPS PPK nie jest wspieranych przez interwencję w ramach RPO WP 2014-2020, tj. wskaźniki związane z szerokopasmowym dostępem do Internetu oraz dotyczące stypendiów. W pierwszym przypadku jest to związane z tym, że ten zakres interwencji realizowany jest w ramach POPC. W drugim przypadku interwencja została zaplanowana jako działania koordynacyjne, bez bezpośrednich źródeł finansowania.

Największy, kluczowy wpływ interwencji RPO WP 2014-2020 jest na wskaźniki w dwóch obszarach. Pierwszym są zewnętrzne powiązania gospodarcze. W tym przypadku, z uwagi na fakt, iż działania zostały już uruchomione i nie widać fundamentalnych zagrożeń dla ich realizacji, ryzyko nieosiągnięcia wskaźników jest niewielkie, poza wskaźnikiem usług w zakresie internacjonalizacji i umiędzynarodowienia działalności³⁴. Drugim obszarem jest świadczenie usług dla przedsiębiorstw. W tym przypadku istnieje ryzyko nieosiągnięcia wskaźników, będące konsekwencją opóźnień w uruchomieniu wsparcia w zakresie usług doradczych dla firm. np. Do tej pory nie został wybrany operator systemu dystrybucji wsparcia na usługi doradcze.

W przypadku wskaźników mierzących wsparcie i efekty w zakresie innowacji oraz kształcenia na poziomie wyższym, to znaczenie interwencji RPO WP 2014-2020 jest ważne, ale nie kluczowe.

³⁴ Pierwotnie planowano, że usługi doradcze w zakresie internacjonalizacji będą realizowane w ramach Brokera Eksportowego i na tej podstawie był szacowany wskaźnik. Ostatecznie wsparcie dla tego typu usług będzie realizowane w ramach generalnego systemu usług doradczych a tym samym realizacja wskaźnika uzależniona jest od uruchomienia systemu dystrybucji wsparcia na usługi doradcze, a także od popytu przedsiębiorstw na tego rodzaju doradztwo.

Realizacja wskaźników będzie w dużej mierze wynikała z wsparcia dostępnego z krajowych programów operacyjnych, w szczególności POIR (innowacyjność) oraz POWER (kształcenie).

W oparciu o analizę dotychczas zrealizowanego wsparcia (złożonych projektów) oraz przeprowadzonych wywiadów można wskazać, iż ryzyko nieosiągnięcia zakładanych wartości występuje, w szczególności, w odniesieniu do następujących wskaźników:

- Liczba wspartych projektów w zakresie prowadzenia prac B+R
- Liczba przedsiębiorstw obsługiwanych przez wsparte IOB
- Udział podmiotów współpracujących w zakresie programów stypendialnych i stażowych
- Liczba studentów i doktorantów korzystających z programów stypendialnych i stażowych w ramach inicjatywy Dot. polityki stypendialnej

W przypadku niektórych wskaźników produktu i rezultatu można wskazać na ryzyka nieosiągnięcia części z nich. Ryzyka te wynikają w szczególności z czterech powodów:

- nieadekwatności wskaźnika do zaplanowanej interwencji - wskaźnik liczba zgłoszeń patentowych,
- potencjalnego przeszacowania popytu na wsparcie - wskaźniki: liczba wspartych projektów w zakresie B+R oraz liczba usług w zakresie internacjonalizacji i umiędzynarodowienia działalności,
- opóźnień w realizacji działań – wskaźnik w zakresie usług dla przedsiębiorstw
- ograniczonej skali podejmowanych działań – wskaźniki: kształcenie w ośrodkach subregionalnych, liczba studentów na wspartych wydziałach międzyuczelnianych i kierunkach interdyscyplinarnych oraz udział podmiotów współpracujących w zakresie programów stypendialnych i stażowych.

PODSUMOWANIE RPS POMORSKI PORT KREATYWNOŚCI

Stan realizacji RPS PPK można podsumować następująco:

Przedsięwzięcia strategiczne

- Z czterech planowanych w ramach RPS PPK przedsięwzięć strategicznych dwa, tj. *Pomorski Broker Eksportowy* oraz *Invest in Pomerania* są obecnie realizowane w pełnym zakresie. Znajdują się obecnie w początkowej fazie realizacji zgodnie z planowanym zakresem. Po przezwycięzeniu początkowych trudności i opóźnieniach obecnie nie widać dużego ryzyka niezrealizowania zaplanowanych w ramach nich działań;
- Z uwagi na niedługi czas od realizacji bezpośrednich działań w ramach tych przedsięwzięć na tym etapie trudno ocenić rezultaty ich działań i perspektywy osiągnięcia zakładanych wskaźników rezultatu. Dotyczy to w szczególności *Pomorskiego Brokera Eksportowego*, który jest w regionie nowym działaniem (w takiej formule);
- Pozostałe dwa przedsięwzięcia strategiczne: *Pomorski Trójkąt Wiedzy* i *Study in Pomorskie.eu* są realizowane w zmienionym zakresie i ograniczonej skali. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak dostępnych źródeł finansowania i kryteriów dostępu do finansowania w ramach instrumentów krajowych (POWER), które były zakładane na etapie planowania przedsięwzięć. Realizacja tych przedsięwzięć strategicznych (ich kontynuacja) wymaga znalezienia nowej formuły, która będzie dostosowana do aktualnych warunków i mniejszej skali działania. Taką formułę udało się już wypracować w przypadku *Study in Pomorskie.eu*.

Zaawansowanie realizacji Celów Szczegółowych

- W odniesieniu do Celu Szczegółowego 1 RPS PPK uruchomiono działania konkursowe w ramach RPO WP 2014-2020; również dwa kluczowe przedsięwzięcia strategiczne przeszły z fazy planistyczno-organizacyjnej do fazy realizacji;
- Wyzwaniem pozostaje wypracowanie nowej formuły przedsięwzięcia strategicznego Pomorski Trójkąt Wiedzy. Działania w zakresie promocji gospodarczej województwa również są dopiero na etapie planowania. Dodatkowo trwa dopiero konkurs na wybór operatora w zakresie świadczenia usług doradczych dla przedsiębiorstw i nie wiadomo jeszcze jak zostanie rozstrzygnięty. Te obszary stanowią więc pewne ryzyko w realizacji Celu;
- W przypadku Celu Szczegółowego 2 RPS PPK przewidziano środki na jego realizację w ramach działania 4.2 RPO WP 2014-2020. Wypracowano również nową formułę dla przedsięwzięcia strategicznego *Study in Pomorskie.eu*, chociaż realizowane będzie ono w mniejszej skali niż było planowane;
- Wyzwaniem pozostaje realizacja założeń w zakresie polityki stypendialnej. W przypadku wsparcia kształcenia na poziomie wyższym w sub-regionalnych ośrodkach, działania udało się wesprzeć jedynie w jednym przypadku (planowano i podejmowano działania w odniesieniu do trzech).
- Podsumowując zaawansowana jest realizacja celu szczegółowego 1, w ramach którego dostępne są instrumenty i środki finansowe na jego realizację. Realizacja Celu Szczegółowego 2 RPS PPK jest zdecydowanie słabiej zaawansowana, w szczególności w obszarze dotyczącym umiędzynarodowienia uczelni, gdzie brak jest odpowiednich środków finansowych na realizację działań w pierwotnie planowanej skali.

Realizacja oczekiwań wobec administracji centralnej

- W zakresie przedmiotowym RPS PPK Strategia definiuje 7 oczekiwań wobec administracji centralnej. W zasadzie każde z nich ma charakter oczekiwań ciągłych, tj. takich w odniesieniu do których trudno wskazać punkt, w którym następuje pełna realizacja oczekiwania.
- Oczekiwania sformułowane w odniesieniu do Celu Operacyjnego 1.1 SRWP 2020 na chwilę obecną są realizowane i w znacznym stopniu spełnione. Nie oznacza to jednak, że nie mogą być spełniane w większym zakresie, np. zwiększenie środków na B+R, czy przeciwnie, mogą przestać być realizowane np. w zakresie utrzymania central dużych spółek w regionie. Oczekiwania w odniesieniu do Celu Operacyjnego 1.2 SRWP 2020 są realizowane w ograniczonym stopniu. Istnieje ryzyko (w niektórych obszarach ma to już miejsce) odwrócenia stopnia spełniania oczekiwania dotyczącego decentralizacji kraju.
- SWP podejmowała ograniczone, aktywne działania w zakresie realizacji oczekiwań. W paru obszarach m.in. działań służących ustanowieniu KIS w obszarze gospodarki morskiej, czy utrzymania central spółek w regionie były to działania skuteczne.
- W najbliższym czasie ważne jest aktywne włączenie się SWP w proces konsultacji związanych z reformą szkolnictwa wyższego.

12.1.1.2 RPS POMORSKA PODRÓŻ

RPS Pomorska Podróż (PP) odpowiada na trzy kluczowe wyzwania zidentyfikowane w obszarze atrakcyjności kulturalnej i turystycznej: konieczność ochrony i zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego stanowiącego wspólne dobro społeczne budujące tożsamość Pomorzanie, jak i stwarzające podstawę dla rozwoju niektórych usług; potrzebę stworzenia całorocznej, sieciowej, kompleksowej oferty turystycznej i kulturalnej, umożliwiającej zrównoważoną eksploatację tych zasobów oraz potrzebę budowy wizerunku regionu.

RPS PP ma służyć realizacji zasadniczego celu, jakim jest „Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna”. Zdefiniowany Cel Główny RPS PP jest tożsamy z Celem Operacyjnym 1.3 SRWP 2020 w ramach Celu Strategicznego 1 SRWP 2020 - Nowoczesna Gospodarka. Cel Główny RPS PP dzieli się na dwa Cele Szczegółowe: 1. „Zachowanie i turystyczne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego” oraz 2. „Całoroczna, sieciowa i kompleksowa oferta wzmacniająca wizerunek regionu”.

Tabela 47. Cele i priorytety RPS Pomorska Podróż

Cel operacyjny SRWP 2020	Cele szczegółowe	Priorytety
Unikatowa oferta turystyczna kulturalna	1. Zachowanie i turystyczne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego	1.1. Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego
		1.2 Zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa naturalnego
	2. Całoroczna, sieciowa i kompleksowa oferta, wzmacniająca wizerunek regionu	2.1 Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne
		2.2 Oferta czasu wolnego 2.3 Rozpoznawalny turystyczny wizerunek regionu

Źródło: RPS Pomorska Podróż

Taki układ celów SRWP 2020 i ich przełożenie na cele i priorytety RPS PP rodzi pewne wątpliwości i niespójności zarówno na poziomie samej Strategii, jak również w przełożeniu na RPS. Rodzi on z jednej strony daleko idące konsekwencje, podporządkowując działania w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego i naturalnego celom gospodarczym, z drugiej jednak na poziomie wdrażania nie zawsze jest on konsekwentnie stosowany.

Podporządkowanie aspektowi gospodarczemu widać w szczególności w zestawieniu wyzwań, które zostały zdefiniowane przez RPS PP w obszarach wykraczających poza sferę stricte gospodarczą. Pierwsze wyzwanie „Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego” w przełożeniu na cele Programu zostaje poszerzone (Cel Szczegółowy 1 RPS PP). Wyzwanie trzecie „Wizerunek regionu”, w przełożeniu na cele Programu, de facto zostało sprowadzone do oferty turystycznej wzmacniającej wizerunek regionu (Cel Szczegółowy 2 RPS PP).

Wskaźniki kontekstowe dla Celu Operacyjnego 1.3 Strategii oraz Celu Głównego RPS PP również zostały ukierunkowane na pomiar ruchu turystycznego. Takie ustawienie wskaźników może powodować w praktyce, że funkcja „zachowania dziedzictwa” może ustępować funkcji wykorzystania jej na

potrzeby turystyki³⁵. W skrajnym przypadku może to skutkować ryzykiem nadmiernej eksploatacji turystycznej tych zasobów, która w dłuższym okresie obniży ich atrakcyjność. Już obecnie na takie ryzyko – w odniesieniu do niektórych obszarów – zwraca uwagę „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030”³⁶. Ponadto wskaźniki te w przełożeniu na kryteria oceny preferują działania wobec tych obiektów, które generują największy ruch³⁷, co w praktyce oznacza, że szereg obiektów dziedzictwa kulturowego i naturalnego, mających mniejsze możliwości generowania ruchu turystycznego, nie jest w stanie w praktyce uzyskać wsparcia w ramach Programu.

Takie ustawienie celów oraz wskaźników kontekstowych niewątpliwie wskazuje na spójność przyjętych założeń³⁸, podporządkowujących Cel Główny RPS PP Celowi Strategicznemu 1 SRWP 2020. Spójność ta jest mniejsza, jeśli zestawimy to z wyzwaniem (diagnozą), jakie zostały zdefiniowane w RPS PP, w szczególności w odniesieniu do wyzwania 1 - *Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego*, które wskazuje na potrzebę „poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego poprzez zapewnienie trwania tego dziedzictwa i działania wspierające jego ochronę”.

Dodatkowo niezrozumiałe jest podporządkowanie Celu Głównego³⁹ RPS PP jedynie Celowi Strategicznemu 1 SRWP 2020, który w odniesieniu do obszaru turystyki i kultury mówi o „nowoczesnej gospodarce, atrakcyjnej dla (...) turystów” oraz „efektywnie wykorzystującej unikatowe atuty, związane m.in. z nadmorskim położeniem”. Tymczasem w obszarze Celu Strategicznego 3 – *Atrakcyjna przestrzeń* odnosi się m.in. do „racjonalnego wykorzystania zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych”.

Jednym z powodów pełnego podporządkowania Celu Głównego RPS PP Celowi Strategicznemu 1 SRWP 2020 jest przyjęcie założenia, że poszczególne cele operacyjne SRWP 2020 przyporządkowane są jedynie jednemu celowi strategicznemu. W tym przypadku rekomendujemy jednak zmianę tego założenia i przyporządkowanie Celu Operacyjnego 1.3 Strategii (a tym samym Celu Głównego RPS PP) dwóm Celom Strategicznym, tj. 1 – *Nowoczesna gospodarka* oraz 3 – *Atrakcyjna przestrzeń*.

W wymiarze realizacyjnym będzie do *de facto* potwierdzeniem *status quo*, gdyż kluczowy instrument realizacji RPS PP – trzy przedsięwzięcia strategiczne – bezpośrednio realizują CS 3 SRWP 2020, natomiast CS 1 SRWP 2020 realizują pośrednio.

³⁵ Na etapie realizacji projektów trudno zweryfikować jednoznacznie jakie będą efekty. Jednakże nawet analizy opisu projektów złożonych do działania 8.3 RPO WP 2014-2020 wskazuje, że wnioskodawcy ukierunkowują projekty na nowe funkcje generujące ruch turystyczny.

³⁶ Cyt.: „...W centralnej części Pojezierza Kaszubskiego i części Borów Tucholskich (powiaty kartuski, kościerski, bytowski i chojnicki i starogardzki) - na obszarach cennych przyrodniczo, kulturowo i krajobrazowo - zlokalizowane są liczne kompleksy domów przeznaczonych na pobyty weekendowe i urlopowe, stanowiące własność mieszkańców miast. Stopień antropopresji na niektórych z tych obszarów obniża ich atrakcyjność, a wręcz zagraża zachowaniu walorów i zrównoważonemu rozwojowi. Wyzwaniem dla polityki przestrzennej wobec terenów intensywnie wykorzystywanych turystycznie i rekreacyjnie, jest określenie zasad zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych.” Porównaj: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030. Gdańsk, grudzień 2016 r.

³⁷ Taką dominację oceny przez pryzmat generowania ruchu turystycznego widać w kryteriach strategicznych wyboru projektów m.in. w działaniu 8.3 RPO WP 2014-2020. Z kolei nie ma tam kryteriów odnoszących się do znaczenia danego obiektu z punktu widzenia jego wagi w dziedzictwie kulturowym Pomorza.

³⁸ Co potwierdzają również przedstawiciele UMWP odpowiedzialni za RPS PP.

³⁹ W przypadku RPS PP cel główny RPS jest tożsamy z Celem operacyjnym 1.3 SRWP, tj. Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 ZACHOWANIE I TURYSTYCZNE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO

Cel Szczegółowy 1 RPS PP dzieli się na dwa priorytety. Pierwszy, dotyczący opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego, jest realizowany poprzez działanie 1.1.1 - *Poprawa stanu obiektów i obszarów zabytkowych*.

Tabela 48. Priorytety i działania w ramach drugiego Celu Szczegółowego 1 RPS PP

Cel szczegółowy	Priorytet	Działania
1. Zachowanie i turystyczne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego	1.1. Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego	1.1.1 Poprawa stanu obiektów i obszarów zabytkowych
	1.2 Zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa naturalnego	1.2.1 Turystyczne udostępnienie obszarów cennych krajobrazowo i przyrodniczo

Źródło: RPS Pomorska Podróż.

Tabela 49. Zobowiązania i główne aktualne zewnętrzne instrumenty realizacji Celu Szczegółowego 1 – Zachowanie i turystyczne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Priorytet	Zobowiązania	Przedsięwzięcia strategiczne	RPO WP 2014-2020 i inne źródła regionalne	Źródła krajowe
P 1.1	Brak	Brak	8.3.RPO WP 2014-2020 Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków SWP	POIiŚ 2014-2020 8.1 Dotacje celowe MKiDN
P 1.2	Brak	Brak	11.4 ⁴⁰ RPO WP 2014-2020 8.4 RPO WP 2014-2020 ⁴¹	Brak

Źródło: RPS Pomorska Podróż, RPO WP 2014-2020.

Narzędziem realizacji tego działania w obecnej perspektywie finansowej jest działanie 8.3 – *Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe* finansowanym RPO WP 2014-2020 (na które Samorząd Województwa ma bezpośredni wpływ) oraz działanie 8.1 *Ochrona zabytków i rozwój kultury* finansowane z POIiŚ 2014-2020.

W ramach działania 8.3 RPO WP 2014-2020 do tej pory dofinansowano 18 projektów, których wartość wyniosła 188 mln. zł. Z kolei w ramach działania 8.1 POIiŚ 2014-2020 dofinansowano 2 projekty⁴² z obszaru woj. pomorskiego, których łączna wartość wyniosła 25,6 mln zł. Dodatkowo w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego sfinansowano dwa przedsięwzięcia tj. „Centrum Konserwacji Wraków Statków wraz z Magazynem Studyjnym – budowa infrastruktury kultury Narodowego

⁴⁰ Pośrednio – formalnie przypisane do RPS AP.

⁴¹ Pośrednio – formalnie przypisane do Priorytetu 2.1 RPS PP.

⁴² Dotyczący renowacji Bazyliki w Pelplinie oraz rozbudowy Zespołu Szkół Plastycznych w Gdyni.

Muzeum Morskiego w Gdańsku” oraz „Prace konserwatorskie i roboty budowlane w zespole kościoła NMP w Muzeum Zamkowym w Malborku”.

Istotnym źródłem finansowania w zakresie dziedzictwa kulturowego jest również linia dotacji celowych MKiDN, z której w ostatnich czterech latach sfinansowano łącznie 72 projekty o wartości ponad 90 mln zł. W ramach tych środków finansowano przedsięwzięcia o różnej skali, gdzie zdecydowana większość została przeznaczona na Europejskie Centrum Solidarności oraz budowę Muzeum Archeologii Podwodnej i Rybołówstwa Bałtyckiego w Łebie. Uzupełniającym źródłem finansowania, ale inwestycji o mniejszej skali - w szczególności różnego rodzaju prac konserwatorskich, jest również finansowanie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. W latach 2013 – 2016 dofinansowano 91 takich inwestycji, których łączna wartość wyniosła 9,4 mln zł. Ponadto w ramach środków własnych SWP przeprowadzono monitoring działań poprawiających stan zachowania obiektów obszarów zabytkowych.

Priorytety 1.1 ma więc zapewnione znaczące co do skali i zróżnicowane źródła finansowania, zarówno na poziomie regionalnym, jak i centralnym.

Drugim ważnym aspektem zdefiniowanym w ramach Celu Szczegółowego 1 RPS PP jest Priorytet 1.2. – *Zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa naturalnego*, a w ramach niego działanie 1.2.1 – *Turystyczne udostępnienie obszarów cennych krajobrazowo i przyrodniczo*. W przypadku tego Priorytetu zarysowuje się brak wyraźnych działań oraz źródeł jego finansowania. Pośrednio Priorytet 1.2 wspiera działanie 11.4 RPO WP 2014-2020 – *Ochrona różnorodności biologicznej*, w ramach którego niektóre dofinansowane projekty⁴³ realizują też działania wpisujące się w ten Priorytet.

Również SWP w ramach własnego budżetu nie realizuje działań w obszarze tego priorytetu. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy jest to, iż do tej pory nie wydatkowano na Priorytet 1.2 wprost żadnych środków publicznych⁴⁴.

Z drugiej strony Priorytet 1.2 jest w pewnym zakresie realizowany poprzez przedsięwzięcia strategiczne (finansowane z RPO WP 2014-2020 – działanie 8.4 Wsparcie atrakcyjności walorów dziedzictwa przyrodniczego), które wpisują się również w przedmiot działania 1.2.1 *Turystyczne udostępnianie obszarów cennych krajobrazowo i przyrodniczo*, którego zakres interwencji obejmuje „tworzenie kompleksowych (...) produktów turystycznych na obszarach cennych krajobrazowo i przyrodniczo”. Potwierdzeniem tego jest też to, że wskaźniki produktu i rezultatu planowane były pod kątem realizacji tych przedsięwzięć strategicznych. Zakładane cztery produkty turystyczne powstałe na obszarach cennych przyrodniczo, objętych wsparciem w ramach Programu to: Pomorskie Trasy Rowerowe, Pomorskie Szlaki Kajakowe i Rozwój oferty turystyki wodnej (Pętla Żuławska oraz Zatoka Gdańska).

Formalnie jednak wszystkie przedsięwzięcia strategiczne realizowane w ramach RPS PP przypisane zostały do działania 2.1.1 (jako kreowanie powszechnie dostępnej przestrzeni) w Priorytecie 2.1 (Cel Szczegółowy 2 „Catoroczna, sieciowa, kompleksowa oferta, wzmacniająca wizerunek regionu”).

⁴³ M.in.: 1) Ochrona wód i przywracanie różnorodności biologicznej na terenie MOF Malbork – Sztum, 2) Zrównoważona turystyka i ekstensywne rolnictwo dla Rezerwatu Przyrody Beka, 3) Ochrona obszarów pasa nadmorskiego przed nadmierną presją turystyczną.

⁴⁴ Raporty roczne z realizacji RPS PP za lata 2014, 2015, 2016.

Obecnie poza przedsięwzięciami strategicznymi brak jest działań, które służyłyby realizacji Priorytetu 1.2, jak również brak dedykowanych źródeł finansowania dla tego typu działań.

Podsumowanie wydatków związanych z realizacją Celu Szczegółowego 1 RPS PP w latach 2013-2016 przedstawiono w tabeli 25. W okresie tym przeznaczono na realizację Celu 227,5 mln zł, co stanowiło 43 % planowanej alokacji.

Tabela 50. Wydatki na realizację Celu Szczegółowego 1 RPS PP w latach 2013-2016 (w tys. zł)

Cele szczegółowe i priorytety	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działania	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
Cs 1. Zachowanie i turystyczne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego	529 000	2 829	227 536	100 745	44,3%	43,0%
Priorytet 1.1 Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego	400 000	2 829	---	---	---	0
Priorytet 1.2 Zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa naturalnego	129 000	0	---	---	---	0

Źródło: Sprawozdanie finansowe z RPS PP za lata 2014, 2015, 2016.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

W ramach Celu Szczegółowego 1 zdefiniowane zostały dwa oczekiwania wobec administracji centralnej, z czego jedno zostało zrealizowane, a jedno jest w fazie realizacji.

Oczekiwanie „Udział budżetu państwa w ratowaniu najcenniejszych zabytków” jest realizowane w sposób ciągły. Obecnie jest realizowane m.in. poprzez dofinansowanie z budżetu państwa Teatru Wybrzeże, Muzeum Narodowego w Gdańsku i ECS. Dodatkowo wsparcie jest dostępne w ramach Programów MKiDN, z którego korzystają pomorskie podmioty, a także dostępne jest finansowanie z POLiŚ 2014-2020.

Oczekiwanie jest więc realizowane w sposób ciągły, ponieważ nie zostało jednak w żaden sposób sparametryzowane, np. oczekiwaną kwotą finansowania centralnego czy listą inwestycji, trudno ocenić stopień zrealizowania oczekiwania. Funkcja tego typu ciągłego oczekiwania byłaby spełniona, gdyby w rocznych planach doprecyzowano, jakie działania powinny być podjęte. Na tej podstawie możliwa byłaby weryfikacja realizacji tego oczekiwania. Oczekiwanie dotyczące udziału budżetu państwa jest cały czas aktualne i należy je utrzymać.

Tabela 51. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do Celu Szczegółowego 1 RPS PP i stan ich realizacji

Priorytet	Oczekiwania wobec administracji centralnej i kontraktu terytorialnego	Typ	Stan realizacji	Uwagi
Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego	Udział budżetu państwa w ratowaniu najcenniejszych zabytków.	I	W toku	Realizowane w sposób ciągły w odniesieniu do wybranych instytucji kultury i w ramach programów MKiDN
	Przyjęcie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”, ustalającego mechanizmy organizacyjne i finansowe determinujące rzeczywistą ochronę dziedzictwa kulturowego.	L/F	Zrealizowane	---

Źródło: opracowanie własne. (*) Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)

CEL SZCZEGÓŁOWY 2. CAŁOROCZNA, SIECIOWA I KOMPLEKSOWA OFERTA, WZMACNIAJĄCA WIZERUNEK REGIONU

Cel Szczegółowy 2 RPS PP składa się z trzech priorytetów. Priorytet 2.1 *Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne* ukierunkowany jest na budowę infrastruktury, która w założeniu ma umożliwić powstanie atrakcyjnych produktów turystycznych. Priorytet 2.2 *Oferta czasu wolnego* dotyczy kreowania i rozwój produktów turystycznych, a co za tym idzie kompleksowej oferty turystycznej w regionie. Priorytet 2.3 polega na kreowaniu rozpoznawalnego turystycznego wizerunku regionu.

Tabela 52. Priorytety i działania w ramach Celu Szczegółowego 2 RPS PP

Cel szczegółowy	Priorytet	Działania
2. Całoroczna, sieciowa i kompleksowa oferta, wzmocniająca wizerunek regionu	2.1 Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne	2.1.1 Kreowanie powszechnie dostępnej przestrzeni
		2.1.2 Inwestycje o wysokiej randze, wzbogacające atrakcyjność
		2.1.3 Podniesienie jakości oferty pasa nadmorskiego
	2.2 Oferta czasu wolnego	2.2.1 Budowa wysokiej jakości oferty kulturalnej i turystycznej regionu
	2.3 Rozpoznawalny turystyczny wizerunek regionu	2.3.1 Kreowanie marki województwa pomorskiego
		2.3.2 Profesjonalizacja działań promocyjnych

Źródło: RPS Pomorska Podróż

Tak ułożony zestaw priorytetów stanowi spójny zakres działania, który jest względem siebie komplementarny i wzajemnie się wzmocniający. Aby jednak mechanizm ten zafunkcjonował w praktyce, podejmowane inicjatywy powinny być realizowane w pełnym zakresie.

Tabela 53. Zobowiązania i główne aktualne zewnętrzne instrumenty realizacji Celu Szczegółowego 2 RPS PP

Priorytet	Zobowiązania	Przedsięwzięcia strategiczne	RPO WP 2014-2020 i inne źródła regionalne	Źródła krajowe
P 2.1	Rozwój regionalnych sieciowych produktów turystycznych obejmujących m.in. małe porty morskie, mariny, szlaki rowerowe i kajakowe oraz śródlądowe drogi wodne, a także unikatowe dziedzictwo regionalne i ofertę kulturalną.	Pomorskie Trasy Rowerowe, Pomorskie Szlaki Kajakowe Rozwój oferty turystyki wodnej (Pętla Żuławska i Zatoka Gdańska)	8.4 RPO WP 2014-2020 SWP	POIiŚ 2014-2020
P 2.2		Brak	Brak	Brak
P 2.3		Brak	SWP	Brak

Źródło: Opracowanie własne

Na dzień dzisiejszy najszerszy zakres oraz zaawansowanie prezentują działania w ramach Priorytetu 2.1 (Działanie 2.1.1), w ramach którego realizowane są trzy przedsięwzięcia strategiczne:

1. Pomorskie trasy rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i Wiślana Trasa Rowerowa R9
2. Pomorskie Szlaki Kajakowe
3. Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej

Ponadto podjęto działania w zakresie modernizacji Dużej Sceny Teatru Wybrzeże w Gdańsku, na którą planuje się pozyskać finansowanie z POIiŚ 2014-2020 oraz prace projektowe i przygotowawcze dotyczące budynku Starej Apteki wraz z Przejściem Bramnym i murami obronnymi Głównego Miasta w Gdańsku.

Część zakresu niektórych projektów finansowanych w ramach działania 8.3 RPO WP 2014-2020 również wpisuje się w ten Priorytet, np. wyżej wskazany projekt dotyczący Starej Apteki.

W ramach poprzedniej perspektywy finansowej realizowane były duże inwestycje, finansowane głównie ze środków centralnych, w szczególności Muzeum II Wojny Światowej oraz Europejskie Centrum Solidarności.

Priorytet 2.2 *Oferta czasu wolnego* jest realizowany w bardzo ograniczonym zakresie. Ofertę tę niewątpliwie wspierają/tworzą instytucje kultury, w tym podległe SWP. Zakres interwencji w ramach tego Priorytetu powinien obejmować m.in. tworzenie i wdrażanie pakietów, łączących różne elementy oferty kulturalnej, turystycznej, a także rekreacyjno-sportowej; rozwój oferty turystycznej na terenach wiejskich; podnoszenie kompetencji kadr turystyki i kultury oraz podnoszenie konkurencyjności oferty turystyki biznesowej i prozdrowotnej. W tym zakresie brakuje aktywnych działań finansowanych ze środków własnych SWP. Nie ma też dedykowanych, zewnętrznych źródeł finansowania dla takich działań.

W ramach Priorytetu 2.3 z jednej strony realizowane są działania przez Pomorską Regionalną Organizację Turystyczną (w szczególności w zakresie bezpośrednich działań promocyjnych, portfel marek, portal www.pomorskie-prestige.eu), a z drugiej zaś przez Departament Turystyki UMWP (m.in. stworzenie logotypu woj. pomorskiego, badania w zakresie ruchu turystycznego i kształtowania marki turystycznej regionu).

Podsumowanie wydatków na realizację Celu Szczegółowego 2 RPS PP w latach 2013-2020 przedstawia tabela poniżej. W okresie tym na realizację Celu wydatkowano kwotę ponad 137,7 mln zł, co stanowi 9,8 % planowanych nakładów w RPS PP.

Tabela 54. Wydatki na realizację celu szczegółowego 2 RPS PP (w tys. zł)

	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działania	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
Cel szczegółowy 2. Całoroczna, sieciowa, kompleksowa oferta, wzmacniająca wizerunek regionu	1 400 000	5 318	137 733	6 104	4,4%	9,8%
Priorytet 2.1 <i>Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne</i>	700 000	4 890	---	---	---	0
Priorytet 2.2. Oferta czasu wolnego	400 000	42	---	---	---	0
Priorytet 2.3. Rozpoznawalny, turystyczny wizerunek regionu	300 000	386	---	---	---	0

Źródło: Sprawozdania finansowe z realizacji RPS PP za lata 2014, 2015, 2016.

Przedsięwzięcia strategiczne

Priorytet 2.1 jest wdrażany poprzez trzy przedsięwzięcia strategiczne:

1. Pomorskie Trasy Rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i Wiśłana Trasa Rowerowa R-9. Przedsięwzięcie ma na celu budowę międzynarodowych tras rowerowych (R10 i R-9) na terenie województwa pomorskiego, wraz z wykreowaną kompleksową ofertą turystyczną i kulturalną. Łączna długość tras rowerowych objętych przedsięwzięciem to 660 km. Szacowana wartość przedsięwzięcia to ok. 102 mln zł.
2. Pomorskie Szlaki Kajakowe, którego celem jest udostępnienie szlaków wodnych dla kajakarzy oraz poprawa bezpieczeństwa i standardu infrastruktury turystycznej. W ramach przedsięwzięcia zakłada się zagospodarowanie ok. 1500 km istniejących i potencjalnych szlaków kajakowych w województwie pomorskim. Szacowana wartość przedsięwzięcia to 71 mln. zł.
3. Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej. Przedsięwzięcie ma na celu zagospodarowanie szlaków wodnych pod kątem turystyki wodnej, w tym żeglarskiej i motorowodnej, w obszarze Dolnej Wisły i Zalewu Wiślanego. Szacowana wartość przedsięwzięcia to 80 mln zł.

Powyższe przedsięwzięcia, chociaż dotyczą różnych zasobów oraz form turystyki (ścieżek rowerowych, tras kajakowych oraz żeglugi śródlądowej i morskiej), są oparte na podobnych założeniach i realizowane w podobnej formule. Koncentrują się na wykreowaniu sieciowych produktów turystycznych województwa pomorskiego, które dzięki swej kompleksowości, atrakcyjności oraz promocji zyskują status produktów markowych (flagowych), rozpoznawalnych w skali kraju, a także poza granicami Polski. Rola SWP w powyższych przedsięwzięciach polegała na inspiracji i sieciowaniu potencjalnych obszarów partnerstw oraz dalszej koordynacji uzgodnień i działań pomiędzy partnerami

wraz z realizacją działań horyzontalnych – planowaniem, wstępnymi analizami. Wykonanie działań inwestycyjnych (w zakresie wcześniej uzgodnionym) leży w gestii poszczególnych inwestorów – najczęściej jednostki samorządu terytorialnego.

W ramach zrealizowanych do tej pory etapów przedsięwzięcia Rozwój oferty turystyki wodnej (Pętla Żuławska oraz Zatoka Gdańska) zostały przeprowadzone prace koncepcyjno-planistyczne oraz uzgodnienia pomiędzy partnerami. Została wykonana analiza wykonalności przedsięwzięcia, w tym koncepcja programowo-przestrzenna i ocena wpływu na środowisko. Opracowano także strategię kreacji i promocji marki dla oferty turystycznej, analizy prawne (w tym modele umów partnerskich, umowy licencji opracowań) oraz dokumentację dla projektów (dokumentacja techniczna, program funkcjonalno-użytkowy). Ponadto dokonano uzgodnień zakresu realizacji przedsięwzięcia dla poszczególnych zadań inwestycyjnych. Podobny zakres działań został zrealizowany dla pozostałych dwóch PS.

Do 27 stycznia 2017 r. otwarty był konkurs (w ramach działania 8.4 RPS WP 2014-2020) dla partnerów, którzy będą realizować konkretne zadania inwestycyjne, uzgodnione w ramach trzech PS. Obecnie trwa procedura oceny, która zgodnie z harmonogramem powinna zostać zakończona do maja br.

Biorąc pod uwagę, że zrealizowano kluczowe prace przygotowawcze (analizy koncepcyjne i prawne) oraz uzgodniono zakres realizacji przedsięwzięć przez poszczególnych partnerów, należy stwierdzić, że są one realizowane zgodnie z harmonogramem.

Pewną słabością realizowanych przedsięwzięć jest to, iż – wbrew pierwotnym założeniom - nie udało się uzyskać szerszego zaangażowania partnerów prywatnych. Ostateczne zaangażowanie partnerów prywatnych w realizację inwestycji w przedsięwzięciu Pętla Żuławska i Zatoki Gdańskiej jest dosyć ograniczone co może przełożyć się na późniejsze trudności w stworzeniu rzeczywistej oferty (usługi) dla turystów. Kwestia ta powinna być monitorowana na etapie realizacji inwestycji. Warto również realizować działania informacyjne i konsultacje z podmiotami prywatnymi, potencjalnie zainteresowanymi rozwojem oferty turystycznej w oparciu o zbudowaną infrastrukturę.

Pewne ryzyka, na etapie realizacji inwestycji związane są z procedurami środowiskowymi. Dotyczy to w szczególności: Rozwoju oferty turystyki wodnej oraz Pomorskich Szlaków Kajakowych. W tym zakresie podejmowane są już działania zaradcze mające zminimalizować to ryzyko.

Wśród wyzwań, które obecnie stoją przed przedsięwzięciami strategicznymi, i które stanowią ryzyko nieosiągnięcia zamierzonych rezultatów są przede wszystkim:

- utrzymanie spójności oraz zapewnienie odpowiedniej jakości (zdefiniowanych w wymaganiach technicznych) inwestycji realizowanych przez poszczególnych partnerów lokalnych – w tym zakresie celowe byłoby utrzymanie funkcji koordynacyjnej i monitoringowej przez SWP na etapie realizacji inwestycji przez partnerów. SWP podejmuje już działania mające na celu podpisanie stosownych umów z partnerami. Funkcja ta może też zostać powierzona innemu podmiotowi, który pełniłby taką rolę, np. w przypadku tras rowerowych Miasto Gdańsk, które ma największe doświadczenia w tym obszarze czy np. w obszarze żeglugi śródlądowej spółce samorządowej Pętla Żuławska posiadającej doświadczenie w tym obszarze.
- wypracowanie i wdrożenie modelu użytkowania zbudowanej infrastruktury w formule, która umożliwi efektywne jej wykorzystanie na zasadach komercyjnych. Dotyczy to przede wszystkim przedsięwzięcia Pętla Żuławska i Zatoka Gdańska. Doświadczenia z funkcjonowania/eksploatacji przystani zbudowanych w ramach projektu Pętla Żuławska I

pokazują, że może być to trudne. Aby przyciągnąć turystów – w szczególności do mniej atrakcyjnych lokalizacji, z mniej rozwiniętym zapleczem usługowym – kluczowe będzie wykształcenie się usług odpowiedniej jakości i skali na zapleczu zbudowanych przystani. Należałoby w tej kwestii skupić się na przyciągnięciu inwestorów prywatnych,

- wypromowanie marki produktów turystycznych opartych na zbudowanej w ramach PS infrastrukturze. Przy ograniczonych środkach finansowych przewidzianych na promocję w ramach projektów będzie to duże wyzwanie. Celowe byłoby znalezienie dodatkowych środków finansowych na promocję bądź to ze środków własnych SWP, bądź partnerów. Ważne jest również zdefiniowanie grupy docelowej, której dedykowana jest oferta. Na ile tą grupą będą rzeczywiście turyści z kraju i/lub zagranicy, czy zasadniczo punktem odniesienia będą mieszkańcy aglomeracji trójmiejskiej. Wymaga to przeprowadzenia dokładniejszych badań ruchu turystycznego i na tej podstawie ukierunkowania również działań promocyjnych.

Pozytywnym doświadczeniem płynącym z realizacji trzech przedsięwzięć strategicznych jest przetestowanie modelu realizacji przedsięwzięć sieciowych, w których SWP pełni funkcję koordynacyjną dla realizacji dużych zadań wymagających zaangażowania wielu partnerów. Doświadczenia te są dobrym materiałem do głębszej analizy (ze szczególnym uwzględnieniem napotkanych problemów przy budowaniu i wzmacnianiu partnerstw w projektach) oraz rozpowszechnienia doświadczeń z tym związanych również w innych departamentach UMWP jako zbioru „dobrych praktyk”. W przyszłości (gdy skończą się tak duże środki pomocowe z UE) aktywna rola SWP może się okazać najbardziej uzasadniona właśnie w obszarze inspiracji i koordynacji.

Zobowiązanie SWP

W ramach Celu Szczegółowego 2 RPS PP zdefiniowane zostało jedno zobowiązanie SWP – rozwój regionalnych, sieciowych produktów turystycznych, obejmujących m.in. małe porty morskie, mariny, szlaki rowerowe i kajakowe oraz śródlądowe drogi wodne, a także unikatowe dziedzictwo regionalne i ofertę kulturalną.

Zobowiązanie to jest realizowane głównie poprzez trzy przedsięwzięcia strategiczne, w ramach których zbudowana zostanie infrastruktura bazowa dla rozwoju sieciowych produktów turystycznych, opartych na walorach środowiska naturalnego. Z kolei w ramach działania 8.3 RPO WP 2014-2020 realizowane są działania służące ochronie i udostępnieniu dziedzictwa kulturowego, co stanowi bazę dla rozwoju atrakcyjnej oferty turystycznej i kulturalnej. Z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że zbudowana zostanie infrastruktura stanowiąca podstawę dla atrakcyjnej oferty turystycznej i kulturalnej. W tym zakresie zobowiązanie Samorządu jest realizowane.

W dostępnym na poziomie regionalnym instrumentarium polityki województwa brakuje narzędzi, które w sposób systemowy oraz realny umożliwiłyby uzyskanie istotnych efektów, wspierałyby powstawanie rzeczywistej oferty produktów turystycznych. Można przyjąć, że rolą interwencji publicznej jest zbudowanie podstawowej infrastruktury (m.in. w ramach realizowanych przedsięwzięć), a rolą inwestorów prywatnych jest tworzenie na tej bazie oferty turystycznej. Założenie to, w szczególności na obszarach o mniejszym ruchu turystycznym (generującym potencjalnie mniejsze przychody, a także gdzie często operują podmioty komercyjne słabsze finansowo), może okazać się błędne. Ponadto w ramach Priorytetu 2.2 RPS PP zakładano wsparcie dla tworzenia lub modyfikacji min. 30 produktów turystycznych.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

W ramach Celu Szczegółowego 2 RPS PP zdefiniowano 5 oczekiwań wobec administracji centralnej, z czego jedno – nowelizacja ustawy o usługach turystycznych - zostało już zrealizowane. Część oczekiwań ma w zasadzie charakter permanentny, np. „udział budżetu państwa w utrzymaniu najważniejszych instytucji kultury”. Co do zasady są one realizowane w określonym zakresie. W odniesieniu do części oczekiwań (m.in. zmiana prawa wodnego, aktywizacja transportowa drogi wodnej Dolnej Wisły), w zakresie których realizowane są działania na szczeblu centralnym, SWP uczestniczy w konsultacjach. Część oczekiwań ma charakter bardzo ogólny bez sprecyzowania, jakie warunki będą świadczyć o ich wypełnieniu. W takich przypadkach trudno jednoznacznie ocenić, czy dane oczekiwanie zostało wypełnione, ewentualnie, w jakim zakresie. Bez doprecyzowania oczekiwań oraz wskazania, jakie działania podejmie SWP na rzecz realizacji oczekiwań, ich funkcjonalność w dokumentach strategicznych województwa jest niejasna.

Aktywne działania SWP podejmował w odniesieniu do niektórych oczekiwań. Najaktywniejsze działania podejmowano w zakresie oczekiwań, dotyczących realizacji inwestycji w zakresie kultury i turystyki, aktywizacji transportowej drogi wodnej Dolnej Wisły oraz udziału budżetu państwa w utrzymaniu najważniejszych instytucji kultury.

Uzasadniona jest weryfikacja tych oczekiwań, w których SWP nie podejmuje aktywnych działań. Weryfikacja powinna zostać przeprowadzona pod kątem tego, na ile dane oczekiwanie jest wciąż aktualne (w szczególności Objęcie Żuław statusem krajowego produktu turystycznego) oraz czy SWP ma realne instrumenty oddziaływania na administrację centralną w przedmiocie oczekiwań. W pierwszym przypadku z oczekiwań należy zrezygnować. W drugim należy poszukać instrumentów, które umożliwią wpływ np. poprzez współpracę z innymi samorządami wojewódzkimi, oddziaływanie na opinię publiczną, przygotowanie merytorycznych propozycji w danym obszarze.

Niewątpliwie aktualne i ważne są oczekiwania odnośnie udziału budżetu Państwa w finansowaniu kluczowych instytucji kultury oraz związane z aktywizacją transportową Dolnej Wisły, w których też SWP podejmuje aktywne działania (m.in. w ramach negocjacji Kontraktu Terytorialnego). Te oczekiwania warto utrzymać W przypadku pozostałych oczekiwań, w szczególności dotyczących zmian legislacyjnych, gdzie rola SWP jest raczej reaktywna, warto rozważyć rezygnację z oczekiwań, w szczególności na poziomie dokumentu Strategii.

Tabela 55. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do drugiego Celu Szczegółowego i stan ich realizacji

Priorytet	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ	Stan realizacji	Uwagi
Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne	1	Zakończenie trwających oraz realizacja kolejnych inwestycji w zakresie kultury i turystyki o znaczeniu krajowym w województwie.	I	W toku	Brak planowanych działań ze strony SWP.
	2	Objęcie Żuław statusem krajowego produktu turystycznego.	D	Niezrealizowane	Brak planowanych działań ze strony SWP.
	3	Udział budżetu państwa w utrzymaniu najważniejszych instytucji kultury.	F	W toku	Kontrakt Terytorialny / POIiŚ 2014-2020 /Dotacje ministerialne; Oczekiwani ciągłe i uzasadnione utrzymanie.
	4	Zmiana Prawa Wodnego.	L	W toku	Projekt uzgodniony z KE. Trwa proces uzgodnień międzyresortowych. Wkrótce powinien trafić do komisji sejmowych.
	5	Aktywizacja transportowa drogi wodnej Dolnej Wisły oraz usunięcie wszystkich barier prawnych dla zapewnienia swobodnej międzynarodowej żeglugi po Zalewie Wiślanym	I/D	W toku	Aktywny udział w konsultacjach. Oczekiwanie ważne – uzasadnione utrzymanie.
Oferta czasu wolego	2	Objęcie Żuław statusem krajowego produktu turystycznego.	D	Niezrealizowane	Brak planowanych działań ze strony SWP.
	6	Nowelizacja ustawy o usługach turystycznych.	L	Zrealizowane	Nowelizacja została uchwalona.
Rozpoznawalny turystyczny wizerunek regionu	7	Zmiana ustawy o POT.	L	Niezrealizowane	--

Źródło: opracowanie własne. (*) Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku).

PRIORYTETY INWESTYCYJNE RPO WP 2014-2020 A CELE RPS POMORSKA PODRÓŻ

Tabela 56 przedstawia powiązania pomiędzy priorytetami inwestycyjnymi RPO WP 2014 – 2020 a priorytetami RPS PP.

Priorytetem inwestycyjnym adresującym cele RPS PP jest PI 6c *Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego*. W ramach tego Priorytetu RPO WP 2014-2020 zdefiniował dwa działania w osi priorytetowej Konwersja, na które łączna alokacja wynosi 75,3 mln euro. Ponad dwie trzecie tej kwoty jest strumieniem ukierunkowanym na wsparcie atrakcyjności walorów środowiska przyrodniczego (działanie 8.4 RPO WP 2014-2020), które wspiera dwa priorytety RPS PP, tj. Priorytet 2.1 - *Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne* oraz także Priorytet 1.2 *Zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa naturalnego*⁴⁵. W ramach działania 8.4 RPO WP 2014-2020 wsparcie przeznaczone zostało przede wszystkim na realizację trzech przedsięwzięć strategicznych, koordynowanych przez SWP: „Pomorskie Trasy Rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i Wiślana Trasa Rowerowa R-9”, „Pomorskie Szlaki Kajakowe” oraz „Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej”. Pozostała alokacja została przeznaczona na działanie 8.3, wspierające ochronę, konserwację obiektów dziedzictwa kulturowego oraz ich adaptację dla funkcji ogólnodostępnych. Działanie to wspiera bezpośrednio Priorytet 1.1 RPS PP, dotyczący ochrony dziedzictwa kulturowego.

Pośrednio Cel Szczegółowy 1 RPS PP wspiera również PI 6d *Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych*, także przez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę, w ramach którego realizowane jest działanie 11.4 RPO WP 2014-2020 *ochrona różnorodności biologicznej*.

Priorytety inwestycyjne RPO WP 2014-2020 wspierają oba cele szczegółowe RPS PP. W sposób bezpośredni większa skala inwestycji ukierunkowana jest na Cel Szczegółowy 2 (blisko 70 %) alokacji PI 6c. Z kolei Cel Szczegółowy 1 jest też pośrednio wspierany przez PI 6d. Problem z brakiem wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020 występuje na poziomie poszczególnych priorytetów. Trzy z nich: 1.2, 2.2 oraz 2.3 nie są wspierane w sposób bezpośredni przez RPO WP 2014-2020. Ten brak jest szczególnie istotny w przypadku priorytetów 1.2 oraz 2.2, które nie znajdują źródeł finansowania dla realizowanych działań, w skali, która umożliwiłaby realizację zamierzonych działań i wskaźników.

⁴⁵ Formalnie PS finansowane z RPO WP są przypisane do priorytetu 2.1 RPS PP, w rzeczywistości realizują również przedmiot (i wskaźniki) priorytetu 1.2 RPS PP.

Tabela 56. Priorytety inwestycyjne RPO WP 2014-2020 a cele i priorytety RPS PPK (mln EUR)

Cele RPS PP	CS1. Zachowanie i turystycznie wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego		CS2. Całoroczna, sieciowa i kompleksowa oferta wzmacniająca wizerunek regionu			Razem	% całości
	1.1. Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego	1.2 Zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa naturalnego	2.1 Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne	2.2 Oferta czasu wolnego	2.3 Rozpoznawalny turystyczny wizerunek regionu		
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020/Priorytet RPS PP							
6c Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	22,9	X	52,4	X	X	75,3	100%
Razem	22,9		52,4			75,3	100%
% całości	30,4%	0,0%	69,6%	0,0%	0,0%	100%	

Źródło: RPO WP 2014-2020;

Tabela 57. Priorytety Inwestycyjne RPO WP 2014-2020 a cele RPS PP

OP RPO WP	PI RPO WP	Działanie RPO WP /*	Typ projektu wg SZOOP	Priorytet RPS	Przedsięwzięcie strategiczne
8. Konwersja	6c Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	8.3 Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe (22,9)	Prace restauratorskie, prace konserwatorskie oraz adaptacja budynków, budowli i innych obiektów o znaczeniu historycznym (w tym obiektów archeologicznych, z wyłączeniem budynków administracji publicznej), nadanie im nowych ogólnodostępnych funkcji użytkowych kulturowych oraz turystycznych, w tym także zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń.	1.1 Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego	-
			Prace restauratorskie, prace konserwatorskie oraz adaptacja zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych i nadanie im nowych ogólnodostępnych funkcji użytkowych kulturowych oraz turystycznych.		
			Prace restauratorskie, prace konserwatorskie i zagospodarowanie zabytkowych, ogólnodostępnych założeń parkowych oraz zabytków sztuki inżynierskiej, kompleksowych założeń przemysłowych i folwarcznych wraz z nadaniem im nowych ogólnodostępnych funkcji kulturowych i turystycznych.		
			Prace restauratorskie, prace konserwatorskie zabytkowych budynków sakralnych stanowiących atrakcję turystyczną.		

			<p>Kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznych wraz z małą architekturą i infrastrukturą towarzyszącą w ramach układów urbanistycznych i ruralistycznych wpisanych do rejestru zabytków.</p> <p>Udostępnianie zasobów kultury z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (w szczególności digitalizacja zasobów, tworzenie nowych treści cyfrowych).</p>		
		8.4 Wsparcie atrakcyjności walorów dziedzictwa przyrodniczego (52,4)	<p>Budowa, przebudowa i rozbudowa liniowej publicznej infrastruktury turystycznej o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym służącej rozwojowi całorocznych, specyficznych form turystyki w oparciu o jednolite standardy identyfikujące dziedzictwo regionu (m.in.: trasy rowerowe, szlaki wodne, konne, piesze wraz z oznakowaniem).</p>	1.2 Zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa naturalnego	
			<p>Budowa, przebudowa i rozbudowa obiektów publicznej infrastruktury turystycznej o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym (m.in. porty, przystanie i pomosty służące turystyce wodnej, przenoski).</p>	2.1 Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne	Pomorskie trasy rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i Wiślana Trasa Rowerowa R-9
					<p>Pomorskie Szlaki Kajakowe</p> <p>Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej</p>

Źródło: RPS PP, RPO WP 2014-2020. * - kwoty podane w nawiasach oznaczają alokację na dane działanie w mln euro

Ocena postępu realizacji wskaźników

W RPS Pomorska Podróż brakuje jednego ze wskaźników kontekstowych, który jest wskazany w SRWP 2020 w odniesieniu do Celu Operacyjnego 1.3 „Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna”, tj. liczby wystaw międzynarodowych w obiektach wystawienniczych. Działania w tym zakresie w RPS PP nie są więc realizowane (sprawozdawane). W konsekwencji działania ukierunkowane na rynki międzynarodowe nie są monitorowane, nie przekładają się również na wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego w RPS PP i w konsekwencji mogą być realizowane w mniejszym stopniu niż zakładano na etapie tworzenia SRWP 2020.

W tabeli 32 przedstawiono wskaźniki kontekstowe dla RPS PP dla lat 2012 oraz 2015 (lub 2014), a także ich dynamikę w tym okresie. W RPS PP wartość docelowa w przypadku trzech wskaźników została zdefiniowana relatywnie (jako miejsce w pierwszej trójce województw w kraju), a w przypadku jednego jako średnioroczny wzrost (o 3 %). Wartości docelowe wskaźników zostały zdefiniowane dosyć zachowawczo, gdyż już w momencie opracowania RPS PP wskaźniki te były spełniane. W odniesieniu do tych danych przyjęto więc raczej scenariusz utrzymywania obecnej, relatywnie dobrej pozycji województwa na tle kraju, a nie istotnej poprawy w tym zakresie. Również w przypadku wskaźnika „liczba turystów korzystających z noclegów poza sezonem turystycznym”, według którego pomorskie zajmuje przeciętne (siódme) miejsce również założono bezpieczny 3% wzrost, który nie będzie świadczył o istotnej zmianie w zakresie wydłużenia sezonu turystycznego.

O stosunkowo bezpiecznym poziomie docelowym i niejako samoistnym spełnianiu wskaźników kontekstowych, oderwanych od interwencji SWP zdefiniowanych w SRWP 2020 oraz RPS PP świadczy to, że wskaźniki te zostały osiągnięte w latach 2012-2015, czyli okresie, gdzie nakłady poniesione na działania przewidziane w RPS PP były niewielkie. W tym czasie realizowano głównie działania przygotowawcze.

Tabela 58. Realizacja wskaźników kontekstowych Celu Głównego RPS PP

Wskaźnik kontekstowy	Punkt odniesienia	Wartość bazowa	Wartość aktualna 2015 r.	Zmiana	Wartość docelowa
Liczba turystów krajowych i zagranicznych (mln)	Polska	55,3	54,4**	-1,7%	miejsce wśród 3 najlepszych woj. w kraju
	Pomorskie	6,6	6,8	3%	
	Pomorskie - miejsce	3	3	-	
Liczba korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców (szt.)	Polska	587,4	700,6	19,3%	miejsce wśród 3 najlepszych woj. w kraju
	Pomorskie	818,9	1 058,3	29,2%	
	Pomorskie - miejsce	3	3	-	
Liczba turystów korzystających z noclegów poza sezonem turystycznym (tys.)	Polska	10777,54	12636,28	17,2%	Średnioroczny wzrost 3%
	Pomorskie	677,4	853,4	26,0%	
	Pomorskie - miejsce	7	7	-	
Liczba widzów i słuchaczy teatrów i instytucji kultury oraz zwiedzających muzea na 1000 mieszkańców	Polska	970	1114**	14,8%	miejsce wśród 3 najlepszych woj. w kraju
	Pomorskie	1124	1781	59%	
	Pomorskie - miejsce	3	3	-	

Źródło: Raporty z realizacji RPS PP, baza wskaźników. *Wskaźniki zaznaczone kolorem zielonym oznaczają osiągnięcie wartości wskaźnika w danym roku, kolor czerwony oznacza, że wskaźnik nie osiągnął wartości docelowej; ** dane dotyczą roku 2014

W tabeli poniżej przedstawiono wskaźniki produktu i rezultatu przypisane do poszczególnych Celów Szczegółowych. W przypadku wskaźnika dotyczącego całorocznych produktów turystycznych, z uwagi na brak dedykowanej interwencji w tym obszarze, powstaje wątpliwość odnośnie tego czy sprawozdawany wskaźnik, rzeczywiście dotyczy wspartych „całorocznych produktów turystycznych”.

Tabela 59. Realizacja wskaźników produktu i rezultatów dla celów szczegółowych RPS PP

Lp.	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość aktualna	Wartość docelowa
Cel szczegółowy 1				
Zachowanie i turystyczne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego				
1	Liczba odrestaurowanych i poddanych renowacji obiektów dziedzictwa kulturowego, objętych wsparciem w ramach Programu	130 (2012)	204 (2014)	500
Cel szczegółowy 2				
Całoroczna, sieciowa, kompleksowa oferta, wzmacniająca wizerunek regionu				
2	Liczba całorocznych produktów turystycznych, objętych wsparciem w ramach Programu	15 (2012)	25 (2014)	30

Źródło: Raporty roczne z realizacji RPS PP, Baza wskaźników Pomorskiego Systemu Monitoringu i Ewaluacji dla RPS PP

Szczegółowe wskaźniki produktu i rezultatu przypisane do poszczególnych celów nie są monitorowane na bieżąco. Z uwagi na opóźnienia czasowe w gromadzeniu aktualnych wartości wskaźników, ich przydatność z punktu widzenia oceny stopnia realizacji priorytetów (a tym bardziej ich efektów) jest ograniczona. Jeżeli wskaźniki produktu i rezultatu mają pełnić rzeczywistą funkcję w procesie bieżącego monitoringu postępów realizacji RPS, niewątpliwie trzeba zwiększyć stopień aktualności danych co najmniej w układzie rocznym, tj. uwzględniać aktualne wskaźniki w raportach rocznych z realizacji RPS PP. Problemem jest również to, że w przypadku części wskaźników występują wątpliwości, jakie działania mierzy dany wskaźnik (uwagi w tabeli poniżej). Wynikają one w szczególności z następujących powodów:

- przypisania przedsięwzięć strategicznych do Priorytetu 2.1 RPS PP, tymczasem działania te winny również być uwzględniane w następujących wskaźnikach: i) liczba obszarów cennych przyrodniczo-objętych wsparciem w ramach programu (RPS PP), oraz ii) Liczba produktów turystycznych powstałych na obszarach cennych przyrodniczo-objętych wsparciem w ramach programu (RPS PP),

- nie jest jasne, jaka skala interwencji uzasadnia wykazanie danego działania jako „objętego wsparciem w ramach Programu” – dla przykładu wskaźnik liczba całorocznych produktów turystycznych, objętych wsparciem w ramach Programu (RPS PP)⁴⁶ - gdzie jest wykazywana realizacja wskaźnika na poziomie bliskim docelowego, w przypadku, gdzie brak wyraźnej interwencji w ramach RPS PP wspierającej całoroczne produkty turystyczne,
- niektóre wskaźniki np. „liczba wydarzeń kulturalnych...” czy „liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych...” są nieadekwatne do interwencji w ramach RPS PP, gdyż Program nie zakłada bezpośredniego wspierania tego typu imprez.

Wskaźniki rezultatu, w dużej mierze, oparte na liczbie turystów odwiedzających obiekty objęte wsparciem, w praktyce preferują te obiekty, które już dzisiaj są rozpoznawalne i przyciągają największą liczbę turystów. Mogą one, w sposób bezpieczny, zapewnić osiągnięcie zdecydowanie większych wartości wskaźników (liczby turystów) niż mniej rozpoznawalne obiekty. Trudno również ocenić, na ile zwiększenie liczby turystów rzeczywiście wynikać będzie z realizacji działań objętych wsparciem, a na ile z innych realizowanych działań (w tym promocji), czy zwiększenia ruchu turystycznego nie wynikającego bezpośrednio z działań danego beneficjenta.

Dla działań RPO WP 2014-2020 bezpośrednio wspierających cele RPS PP (8.3 i 8.4) – założono jeden wskaźnik rezultatu bezpośredniego – Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne. Wartość docelową tego wskaźnika oszacowano na 250 tys. Wskaźnik ten jest niespójny z wskaźnikami RPS PP, które mówią nie o wzroście liczby odwiedzin, a o liczbie osób korzystających z obiektów (...).

Realizacja RPO WP 2014-2020 w sposób bezpośredni wpływa na realizację 8 wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do RPS PP (patrz tabela poniżej). W przypadku trzech wskaźników wpływ RPO WP 2014-2020 będzie pośredni. Dzięki realizacji działań wspartych przez RPO WP 2014-2020 możliwa będzie realizacja wskaźników, ale nie jest to zagwarantowane.

Tabela 60. System wskaźników celów szczegółowych RPS Pomorska Podróż a RPO WP 2014-2020

Cel szczegółowy	Wskaźniki celu szczegółowego	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Cel szczegółowy 1 Zachowanie i turystyczne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Liczba odrestaurowanych i poddanych renowacji obiektów dziedzictwa kulturowego, objętych wsparciem w ramach Programu	Priorytet 1.1 Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego	
		Liczba obiektów/zespołów zabytkowych z nadanymi nowymi funkcjami, służącymi celom turystycznym lub kulturalnym, objętych wsparciem w ramach Programu.	Liczba osób korzystających z obiektów/zespołów zabytkowych z nadanymi nowymi funkcjami, służącymi celom turystycznym lub kulturalnym, objętych wsparciem w ramach Programu.

⁴⁶ Źródłem danych dla tego wskaźnika jest Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna, która co roku zbiera informacje o nowych produktach turystycznych województwa pomorskiego (za pośrednictwem formularza na swojej stronie www), w celu nominowania kilku z nich do ogólnopolskiego konkursu na najlepszy produkt turystyczny (organizowanego przez POT). Nie jest jednak jasne czy i w jakim zakresie produkty te zostały wsparte w ramach RPS PP>

		Priorytet 1.2 Zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa naturalnego	
		Liczba obszarów cennych przyrodniczo, objętych wsparciem w ramach Programu	Liczba produktów turystycznych powstałych na obszarach cennych przyrodniczo, objętych wsparciem w ramach Programu
Cel szczegółowy 2 Catoroczna, sieciowa, kompleksowa oferta, wzmacniająca wizerunek regionu	Liczba catorocznych produktów turystycznych, objętych wsparciem w ramach Programu	Priorytet 2.1 Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne	
		Liczba wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych obiektów instytucji kultury, objętych wsparciem w ramach Programu	Liczba korzystających z wybudowanych, przebudowanych obiektów turystycznych oraz obiektów instytucji kultury, objętych wsparciem w ramach Programu.
		Liczba nowych lub zmodernizowanych szlaków turystycznych, objętych wsparciem w ramach Programu	Liczba produktów turystycznych, powstałych w oparciu o szlaki turystyczne, objętych wsparciem w ramach Programu
		Priorytet 2.2 Oferta czasu wolnego	
		Liczba utworzonych lub zmodyfikowanych produktów turystycznych, objętych wsparciem w ramach Programu	Liczba osób korzystających z utworzonych lub zmodyfikowanych produktów turystycznych, objętych wsparciem w ramach Programu
		Liczba wydarzeń kulturalnych i sportowych o znaczeniu co najmniej krajowym, objętych wsparciem w ramach Programu	Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych i sportowych o znaczeniu co najmniej krajowym, objętych wsparciem w ramach Programu
		Priorytet 2.3 Rozpoznawalny turystyczny wizerunek regionu	
Liczba wspartych inicjatyw wykorzystujących tożsamość miejsc, objętych wsparciem w ramach Programy	Odsetek osób, które uważają Pomorskie za atrakcyjne turystycznie		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPS PP oraz RPO WP 2014-2020. *Kolor Zielony – interwencja RPO WP 2014-2020 bezpośrednio realizuje wskaźnik RPS; Kolor jasno zielony – interwencja RPO WP 2014-2020 pośrednio realizuje wskaźnik RPS PP

Obecnie jest za wcześnie, aby ocenić stopień wpływu RPO WP 2014-2020 na realizację wskaźników rezultatu – będzie to de facto możliwe po realizacji projektów⁴⁷. W przypadku wskaźników produktu największy wpływ RPO WP 2014-2020 będzie miało na następujące wskaźniki:

1. Liczba odrestaurowanych i poddanych renowacji obiektów dziedzictwa kulturowego objętych wsparciem w ramach Programu – istotny, ale nie dominujący wpływ interwencji RPO WP 2014-2020 na realizację wskaźnika.
2. Liczba obiektów/zespołów zabytkowych z nadanymi nowymi funkcjami służącymi celom turystycznym lub kulturalnym (...) – interwencja RPO WP 2014-2020 umożliwi pełną realizację tego wskaźnika.
3. Liczba obszarów cennych przyrodniczo objętych wsparciem w ramach Programu – znaczący wpływ lub pełna realizacja wskaźnika przez interwencję RPO WP 2014-2020.
4. Liczba produktów turystycznych powstałych na obszarach cennych przyrodniczo, objętych wsparciem w ramach Programu – interwencja RPO WP 2014-2020 umożliwi pełną realizację tego wskaźnika.
5. Liczba wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych oraz obiektów instytucji kultury objętych wsparciem w ramach Programu – znaczący wpływ lub pełna realizacja wskaźnika przez interwencję RPO WP 2014-2020.
6. Liczba nowych lub zmodernizowanych szlaków turystycznych, objętych wsparciem w ramach Programu – znaczący wpływ lub pełna realizacja wskaźnika przez interwencję RPO WP 2014-2020.

⁴⁷ Wstępna ocena wpływu interwencji RPO WP 2014-2020 na wskaźniki byłaby możliwa również w oparciu o analizę wniosków tj. szacunków wnioskodawców odnośnie tego jaką wartość poszczególnych wskaźników oczekują osiągnąć. Wykonawca nie ma jednak dostępu do tych wniosków stąd taka ocena nie jest możliwa.

PODSUMOWANIE RPS POMORSKA PODRÓŻ

Stan realizacji RPS Pomorska Podróż można podsumować następująco:

Przedsięwzięcia strategiczne

Realizacja trzech przedsięwzięć strategicznych nie jest zagrożona. Do tej pory przeprowadzono działania przygotowawcze i uzgodniono zakres poszczególnych przedsięwzięć z ich bezpośrednimi realizatorami – głównie samorządami lokalnymi. 27 stycznia 2017 r. minął termin składania wniosków na realizację inwestycji we wszystkich trzech PS. Obecnie trwa procedura oceny wniosków i po jej zakończeniu przedsięwzięcia wejdą w fazę realizacji inwestycji.

Ryzyko:

- konieczność uzyskania niezbędnych pozwoleń środowiskowych (w przypadku niektórych inwestycji może to opóźnić lub uniemożliwić realizację inwestycji)
- Zapewnienie koordynacji pomiędzy poszczególnymi inwestycjami, w szczególności w zakresie utrzymania zgodności z przyjętymi standardami realizacji inwestycji.

Ryzyka te zostały już zidentyfikowane i podejmowane są w tym zakresie działania naprawcze. W rezultacie nie zagrożą one w istotnym zakresie realizacji działań inwestycyjnych przewidzianych w przedsięwzięciach. Odrębną kwestią jest natomiast funkcjonowanie zbudowanej w ramach przedsięwzięć infrastruktury po realizacji inwestycji, tj. sposób jej funkcjonowania i zarządzania nią, powstanie na jej bazie produktów turystycznych (co wiąże się z zaangażowaniem inwestorów prywatnych) oraz wypromowanie sieciowych produktów turystycznych i przyciągnięcie turystów korzystających z tej infrastruktury. Potrzebny jest monitoring (badanie) zainteresowania podmiotów prywatnych inwestowaniem i rozwijaniem oferty w lokalizacjach, w których będą realizowane inwestycje oraz w oparciu o wnioski z tego badania podejmowanie działań wspierających i promocyjnych.

Zaawansowanie realizacji Celów Szczegółowych

- Trudno dokonać jednoznacznej i sparymetryzowanej oceny stopnia realizacji celów szczegółowych z uwagi na fakt, że realizacja przedsięwzięć weszła dopiero w fazę realizacji inwestycji (które przełożą się na osiągnięcie planowanych wskaźników), a także z uwagi na opóźnienia i wątpliwości odnośnie adekwatności niektórych wskaźników.
- Najbardziej zaawansowane, a tym samym najmniej zagrożone, są te cele Programu, które dotyczą realizacji inwestycji, na które zarezerwowane jest odpowiednie finansowanie. Dotyczy to w szczególności działania 8.3 RPO WP 2014-2020 oraz PS.
- W przypadku Celu Szczegółowego 2 zaawansowane są prace w zakresie kreowania powszechnie dostępnej przestrzeni (działanie 2.1.1), wynikające z realizacji PS.
- W przypadku Priorytetu 2.2 (oferta czasu wolnego) brak realizowanych do tej pory działań, które mogłyby w istotny sposób oddziaływać na założone cele i wskaźniki.
- W odniesieniu do Priorytetu 2.3 (rozpoznawalnego turystyczny wizerunku regionu) podejmowane dotychczas działania w tym zakresie (logotyp regionu, prowadzone analizy, działania PROT) pod względem skali nakładów były ograniczone. Brak z kolei aktualnych wskaźników, na podstawie których można by ocenić stopień oddziaływania tych działań i zaawansowanie w osiągnięciu zakładanych celów.

Realizacja Zobowiązań SWP

- RPS PP definiuje jedno zobowiązanie SWP
- Zobowiązanie to jest obecnie realizowane w warstwie inwestycyjnej (działanie 8.3 RPO WP 2014-2020 oraz realizacji PS). Zrealizowane zostały również planowane prace w zakresie analitycznej (diagnoza).
- Zgodnie z zakresem Zobowiązania pełna jego realizacja wymaga również:
Stworzenia i wdrożenia modeli współpracy na poziomach regionalnym i lokalnym, obejmujących: (1) tworzenie i uzupełnienie istniejących ofert turystycznych opartych o wzorce regionalne i inne elementy określone na podstawie diagnozy, (2) zarządzanie regionalnymi sieciowymi produktami turystycznymi oraz (3) opracowanie i wdrożenie systemowych działań w zakresie promocji turystycznej.

Realizacja oczekiwań wobec administracji centralnej

- W ramach RPS PP sformułowano 7 oczekiwań;
- Dwa z oczekiwań zostały zrealizowane;
- Część oczekiwań ma charakter ciągły, np. udział budżetu w utrzymywaniu najważniejszych instytucji kultury i w mniejszym lub większym zakresie są realizowane.
- W odniesieniu do kilku oczekiwań: zmiana prawa wodnego, Dolna Wisła realizowane są obecnie prace na poziomie centralnym, a SWP jest zaangażowany w proces konsultacji.
- Rekomendowana jest rewizja funkcjonalności oczekiwań. Powinny one być bardziej precyzyjnie zdefiniowane odnośnie kierunku oczekiwanych zmian, co umożliwiłoby bardziej precyzyjną ocenę tego, kiedy dane oczekiwanie zostanie spełnione. Umożliwiłoby to weryfikację skuteczności działań SWP w tym zakresie. Ponadto należy zweryfikować niektóre oczekiwania pod względem ich aktualności, w szczególności dotyczy to tych, gdzie SWP nie podejmuje aktywnych działań na rzecz ich realizacji. W konsekwencji należy bądź to zrezygnować z tych oczekiwań, bądź podjąć aktywne działania na rzecz ich realizacji.

12.2 CEL STRATEGICZNY 2 – AKTYWNI MIESZKAŃCY

12.2.1 RPS AKTYWNI POMORZANIE

Zakres tematyczny RPS Aktywni Pomorzanie obejmuje trzy Cele Operacyjne SRWP 2020, które zostały zapisane jako Cele Szczegółowe RPS i rozpisane w formie ośmiu priorytetów. Priorytety te pokrywają się w większości przypadków z kierunkami działań SRWP, ale występują także nieznaczne różnice (kierunków działań jest dziesięć). Układ, powiązania i treść poszczególnych elementów składowych RPS AP w odniesieniu do SRWP 2020 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 61. Cele Szczegółowe i priorytety RPS Aktywni Pomorzanie⁴⁸

Cel operacyjny SRWP 2020	Cele Szczegółowe	Priorytety
Wysoki poziom zatrudnienia	1. Wysoki poziom zatrudnienia	1.1. Aktywność zawodowa bez barier
		1.2. Fundamenty przedsiębiorczości
		1.3. Adaptacja do zmian rynku pracy
Wysoki poziom kapitału społecznego	2. Wysoki poziom kapitału społecznego	2.1. Silny sektor pozarządowy
		2.2. Regionalna wspólnota
		2.3. Przestrzeń dla aktywności
Efektywny system edukacji	3. Efektywny system edukacji	3.1. Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia
		3.1. Indywidualne ścieżki edukacji

Źródło: SRWP 2020 i RPS Aktywni Pomorzanie.

⁴⁸ Cele Szczegółowe RPS AP pokrywają się dokładnie z Celami Operacyjnym dla 2 Celu Strategicznego w SRWP 2020. Priorytety RPS AP nie pokrywają się niestety w precyzyjnie – jeżeli chodzi o liczbę i użyte sformułowania - z kierunkami działań SRWP 2020.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 – WYSOKI POZIOM ZATRUDNIENIA

Cel Szczegółowy 1 RPS AP ‘Wysoki poziom zatrudnienia’ jest realizowany w ramach trzech priorytetów i sześciu przypisanych do nich działań, co przedstawia tabela poniżej.

Tabela 62. Priorytety i działania RPS Aktywni Pomorzanie w zakresie 1 Celu Szczegółowego ‘Wysoki poziom zatrudnienia’

Cel Szczegółowy	Priorytety RPS AP	Działania RPS AP
Wysoki poziom zatrudnienia	Aktywność zawodowa bez barier	Mobilność zawodowa
		Aktywizacja społeczno-zawodowa
	Fundamenty przedsiębiorczości	Inicjowanie przedsiębiorczości
		Rozwój małych i mikro przedsiębiorstw
	Adaptacja do zmian rynku pracy	Skuteczne poradnictwo zawodowe
		Profilowana oferta kształcenia ustawicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020, RPS Aktywni Pomorzanie i RPO WP 2014-2020

Zwiększanie poziomu zatrudnienia jest realizowane przez szereg działań z RPO WP 2014-2020, które umożliwiają finansowanie przedsięwzięć podejmowanych zarówno przez instytucje publiczne (typu powiatowe urzędy pracy), jak i podmioty spoza sfery publicznej (w tym organizacje pozarządowe).

Tabela 63. Działania RPO WP 2014-2020 w zakresie 1 Celu Szczegółowego RPS AP i stan ich zaawansowania

Działanie RPO WP	Alokacja mln EUR	Opis	Stan zaawansowania
5.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych - projekty PUP	(ZIT) 27	Środki uruchamiane dla Powiatowych Urzędów Pracy przez WUP jako IZ – w ramach ZIT i poza nim Zwiększenie zatrudnienia znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (po 30 roku życia)	Konkursy ogłaszane w trybie rocznym (2015, 2016, 2017) z uwagi na specyfikę prefinansowania działalności PUP z Funduszu Pracy
	37		
5.2. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy	(ZIT) 13	Kompleksowe rozwiązania w zakresie aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, kierowane wyłącznie do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (po 30 roku życia). Inicjatywy na rzecz podnoszenia mobilności przestrzennej (regionalnej i ponadregionalnej), w tym także w ramach sieci EURES oraz przedsięwzięcia w zakresie tworzenia skutecznego i efektywnego poradnictwa zawodowego.	Tryb pozakonkursowy w ramach ZIT Jeden konkurs w 2015 r. / 32 projekty i 49 mln zł (poniżej alokacji na konkurs 84 mln) Konkurs 2017 – nabór zakończony w styczniu / alokacja 34 mln / złożono 96 projektów na 137 mln (czyli kwotę przekraczającą całą alokację na działanie)
	22		

5.3. Opieka nad dziećmi do lat 3	27	Zapewnienie zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3	Jeden konkurs 2016 / 16 projektów i 32 mln zł (poniżej alokacji na konkurs 55 mln) / realizacja ok. 27% całej alokacji
5.6. Adaptacyjność pracowników	18	Poprawa sytuacji na rynku pracy pracowników przewidzianych do zwolnienia, zagrożonych zwolnieniem lub osób zwolnionych, realizowane w postaci wsparcia typu outplacement	Pierwszy konkurs - nabór zakończony w lutym 2017 / alokacja 74,3 mln zł wyczerpująca prawie całą alokację na działanie / wpłynęło 90 wniosków
6.1. Aktywna integracja	(ZIT) 15	Kompleksowe i zindywidualizowane programy aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, przy wykorzystaniu instrumentów aktywizacji zawodowej, społecznej i edukacyjnej. W tym Centra i Kluby Integracji Społecznej (CIS/KIS)	Tryb pozakonkursowy w ramach ZIT 2 konkursy w 2015 – zamknięte/kierowane do JST, OPS, PCPR i organizacji pozarządowych / 1 konkurs 2016 / łącznie 104 projekty i 135 mln zł / ok. 53% całej alokacji na działanie Konkurs 2017 – nabór do marca / alokacja 22 mln zł / powiązanie z konkursem na kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne /
	59		
6.2. Usługi społeczne	(ZIT) 5	Inicjatywy w zakresie rozwoju zdeinstytucjonalizowanych, spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych, adresowanych w głównej mierze do rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, jak również rozwój usług w zakresie wsparcia i aktywizacji społecznej osób niesamodzielnych, w tym przewlekle chorych.	Tryb pozakonkursowy w ramach ZIT Konkurs 2017 – nabór do marca 2017 / alokacja 50 mln / powiązanie z konkursem na kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne /
	20		
6.3. Ekonomia społeczna	(ZIT) 5	Projekty ukierunkowane na wzrost zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej, realizowane wyłącznie przez akredytowane Ośrodki Wspierania Ekonomii Społecznej (OWES) (animacja, inkubacja, profesjonalizacja). Działania koordynacyjne i monitorujące rozwój sektora ekonomii społecznej.	Tryb pozakonkursowy w ramach ZIT Konkurs 2016 / 3 projekty i 32 mln / ok. 84 % alokacji poddziałania 6.3.2. Pomorski system przedsiębiorczości społecznej – projekt pozakonkursowy SWP od 2015
	9		
	1		
5.7. Nowe mikroprzedsiębiorstwa	18	Kompleksowe wsparcie związane z rozpoczęciem działalności gospodarczej nowych mikroprzedsiębiorstw (m.in. bezwrotna dotacja) przez osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, w tym osoby z niepełnosprawnościami (po 30 roku życia).	Konkurs 2016 / 22 projekty i 59 mln zł / ze 126 ocenianych merytorycznie / ok. 76% alokacji na całe działanie

2.1. Inwestycje podstawowe	43	Finansowane w formie zwrotnej będą przedsięwzięcia rozwojowe przedsiębiorstw poprawiające ich potencjał konkurencyjny, zdolność do rozszerzenia działalności o nowe produkty lub usługi oraz zwiększające produktywność.	Tryb pozakonkursowy – w 2016 wybrano BGK jako menedżera funduszu funduszy; konkursy BGK dla instytucji finansowych mają ruszyć 2017
5.5. Kształcenie ustawiczne	45	Szkolenia i kursy w zakresie: a) TIK, b) języków obcych, c) kwalifikacji zgodnych ze zintegrowanym systemem kwalifikacji	Konkurs 2016 / alokacja 87 mln zł – 45% całej alokacji / 177 projektów złożonych na kwotę 234 mln

Źródło: opracowanie własne na podstawie Szczegółowego opisu Osi Priorytetowych RPO WP 2020 oraz komunikatów odnośnie wyników poszczególnych konkursów

Działania w ramach 1 Celu Szczegółowego są finansowane z wielu źródeł, co obrazuje poniższa tabela 63 wskazująca na źródła finansowania w roku 2016. Tabela ta wskazuje również na łączną liczbę działań SWP realizowanych w ramach wdrażania RPS AP i będących uszczegółowieniem lub uzupełnieniem zobowiązań SWP wynikających ze SRWP 2020.

Analiza poniższych danych wskazuje, że dla realizacji 1 Celu Szczegółowego RPS AP istotne znaczenie oprócz środków z RPO WP 2014-2020 mają także środki z PO WER w ramach I Osi priorytetowej „Osoby młode na rynku pracy”, dla których Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej organizującej konkursy. W formule pozakonkursowej o środki mogą ubiegać się powiatowe urzędy pracy, zaś w formule konkursowej inne instytucje rynku pracy (w tym niepubliczne). Zauważalnym źródłem finansowania (na poziomie 4,3%) jest także Fundusz Pracy i Krajowy Fundusz Szkoleniowy.

Jeżeli chodzi o środki RPO WP 2014-2020 to w zestawieniu tym wykazywane są środki na wdrażanie przedsięwzięć z obszaru zatrudnienia poprzez projekty dofinansowane ze środków EFS w ramach działania 5.1. RPO WP 2014-2020 (w kwocie 55 mln zł) oraz projekt pozakonkursowy ROPS (Poddziałanie 6.3.3 RPO WP 2014-2020) w zakresie Koordynacji rozwoju ekonomii społecznej (w kwocie 600,4 tys. zł).

Analizując wydatkowanie środków w ramach RPO WP 2014-2020 należy zwrócić uwagę na następujące kwestie. Z pewnymi opóźnieniami uruchamiane były działania i konkursy dające możliwość realizacji projektów przez różnego rodzaju organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej prowadzące działalność w zakresie aktywizacji zawodowej i aktywnej integracji. Ośrodki Wspierania Ekonomii Społecznej (OWES) uzyskały decyzje o finansowaniu swoich projektów dopiero pod koniec 2016 r., przy czym w tym przypadku opóźnienia spowodowane były także przedłużającymi się procedurami przyznawania akredytacji przez MRPiPS. Wspomniane opóźnienia powodowały perturbacje po stronie funkcjonowania organizacji pozarządowych – na co wskazywali uczestnicy fokusa – i mogą niekorzystnie odbić się na realizacji celów przez te organizacje. Stosunkowo późno rusza także konkurs na kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, z którym powiązane są konkursy na aktywną integrację i usługi społeczne. Opóźnienie jest ceną ambitnego (tj. partnerskiego i negocjacyjnego) podejścia Urzędu Marszałkowskiego jako IZ do inkubacji tych projektów oraz ich wieloaspektowości. W przypadku OWES wątpliwości budzi wymagany poziom współfinansowania ich

działalności ze środków własnych, który powoduje, że podmiotom prywatnym, które nie mają dodatkowego wsparcia lub zasilenia środkami publicznymi, ciężko jest podjąć tego typu działalność⁴⁹.

Tabela 64. Źródła finansowania działań w zakresie CS 1 RPS AP w roku 2016 (tys. zł)

Priorytet	I. zadań		Wydatki ogółem	w tym:				
	plan	realizacja		Budżet SWP	RPO WP	Inne	w tym	
							PO WER	FP/KFS
Aktywność zawodowa bez barier	25	24	124 632	61	55 577	68 952	59 260	5 316
Fundamenty przedsiębiorczości	11	10	31	0	-	31	-	17
Adaptacja do zmian na rynku pracy	13	13	135	135	-	0	-	-
Suma	49	47	124 798	196	55 577	68 983	59 260	5 333
Udział %			100%	0,2%	44,5%	55,3%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z realizacji RPS AP za 2016 i RPR na 2016

Istotne wątpliwości i zastrzeżenia konsultowanych w ramach badania przedstawiciele środowisk przedsiębiorców budzi brak w RPO WP 2014-2020 działania pozwalającego na finansowanie szkoleń realizowanych przez pracodawców dla swoich pracowników, przez co trudno spodziewać się efektów zapisanych w SRWP w postaci upowszechnienia standardów profesjonalnego szkolenia pracowników przez firmy. Obecnie jedynym źródłem finansowania szkoleń organizowanych przez pracodawców dla pracowników firm jest Krajowy Fundusz Szkoleniowy, którego zasoby są stosunkowo skromne (ok. 2 mln zł w 2014 i po ok. 11 mln zł w roku 2015 i 2016) oraz były dystrybuowane – przez powiatowe urzędy pracy – na zasadzie kto pierwszy ten lepszy. W RPO WP jest wprawdzie działanie 5.5. Kształcenie ustawiczne umożliwiające podnoszenie kwalifikacji osób indywidualnych, w tym pracowników MMSP (z łącznym szacunkowym budżetem ok. 200 mln zł), ale w ramach tego działania uwaga projektodawców koncentruje się na proponowaniu szkoleń i kursów w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz języków obcych. Pożądane byłoby wdrożenie mechanizmu, który pozwoliłby na lepsze ukierunkowanie kolejnych konkursów w ramach tego działania, tak żeby tematyka projektów w większym stopniu odpowiadała potrzebom przedsiębiorstw w inteligentnych specjalizacjach i branżach kluczowych wyróżnionych dla przedsięwzięcia strategicznego Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Mechanizm taki mógłby polegać na opracowaniu – w konsultacji ze środowiskami przedsiębiorców – listy pożądanych szkoleń i kursów oraz wypracowaniu standardów certyfikacji uzyskiwanych w ten sposób kwalifikacji.

⁴⁹ Z powodu tego wymogu z prowadzenia OWES wycofała się Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego, jakkolwiek projekt został złożony przez inną organizację

Zobowiązania SWP i przedsięwzięcia strategiczne

W zakresie 1 Celu Szczegółowego RPS Aktywni Pomorzanie nie są realizowane żadne przedsięwzięcia strategiczne, jakkolwiek trzeba mieć na uwadze, że przedsięwzięcie strategiczne w zakresie kształtowania sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych ma również istotne znaczenie dla realizacji tego celu szczegółowego, a w szczególności dla osiągnięcia efektu zapisanego w SRWP w postaci wyższego poziomu zatrudnialności absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych i większego zainteresowania podejmowaniem nauki w takich placówkach. Formalnie ten efekt należałoby przenieść do 3 Celu Operacyjnego SRWP pokrywającego się z 3 celem szczegółowym RPS i przez ten pryzmat oceniać realizację wspomnianego przedsięwzięcia strategicznego przypisanego do tego celu.

W odniesieniu do 1 Celu Szczegółowego RPS AP zdefiniowane zostały następujące zobowiązania SWP.

Tabela 65. Stan realizacji zobowiązań SWP w zakresie 1 Celu Szczegółowego RPS AP

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji sytuacji na rynku pracy w oparciu o pomorskie obserwatorium rynku pracy	W realizacji, z istotnymi modyfikacjami
Integracja działań regionalnych instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w zakresie pomocy wychodzenia z bierności zawodowej mieszkańców województwa	W realizacji
Wdrożenie regionalnego systemu poradnictwa zawodowego	W realizacji

Źródło: SRWP 2020 i RPS Aktywni Pomorzanie.

Zobowiązania SWP są realizowane poprzez działania Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Pomorskie obserwatorium rynku pracy nie ma pierwotnie zakładanej formuły odrębnego projektu, ponieważ nie ma wydzielonej linii finansowania na tego typu przedsięwzięcie. WUP podejmuje jednak działania na rzecz skoordynowania różnego rodzaju badań i źródeł informacji podejmowanych samodzielnie (w ramach Funduszu Pracy) i przez różnych partnerów zaproszonych do współpracy oraz w ramach Pomorskiego Systemu Monitoringu i Ewaluacji. W odniesieniu do zakresu badań realizowanych w ramach PORP pojawiają się sugestie odnośnie poszerzenia tego zakresu i silniejszego uwzględnienia uwarunkowań społecznych. Sugestie te należy uwzględnić, ponieważ badania tego typu będą miały znaczenie dla lepszego zdefiniowania działań w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób biernych i wykluczonych. Jeżeli chodzi o partnerów pomorskiego obserwatorium rynku pracy, to pożądane wydaje się silne włączenie organizacji zrzeszających przedsiębiorstwa lub reprezentujących określone specjalizacje i klastry.

W zakresie integracji działań regionalnych instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej należy zwrócić uwagę na potrzebę stymulowania działań koordynacyjnych i integracyjnych różnego rodzaju organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. Kwestia ta wiąże się ze zobowiązaniem SWP w zakresie utworzenia regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych przypisanym do 2 Celu Szczegółowego RPS AP w zakresie wysokiego kapitału społecznego. Słowo integracja działań można zastąpić słowem koordynacja, zaś zakres zobowiązania rozszerzyć na organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej, które zaangażowane są w działania na rzecz wychodzenia z bierności zawodowej mieszkańców województwa.

Jeżeli chodzi o wdrożenie regionalnego systemu poradnictwa zawodowego to bardzo istotne jest koordynowanie działań podejmowanych przez instytucje rynku pracy (np. PUP), poradnie

psychologiczno-pedagogiczne z działaniami podejmowanymi na poziomie szkół zawodowych, a tym samym odpowiednia koordynacja z przedsięwzięciem strategicznym w zakresie kształcenia zawodowego (w ramach których mają funkcjonować powiatowi doradcy-konsultanci ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego).

Oczekiwania wobec administracji centralnej

Oczekiwania wobec administracji centralnej pozostają wciąż niezrealizowane. W szczególności istotnym zagrożeniem dla realizacji 1 Celu Szczegółowego może być zapowiadana centralizacja funkcjonowania wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy. Obawy budzi zarówno potencjalne zakłócenie ciągłości ich pracy związane z ewentualną reorganizacją, jak również prawdopodobne zmniejszenie elastyczności ich działań oraz dostosowania ich do potrzeb lokalnych rynków pracy.

Tabela 66. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do 1 Celu Szczegółowego RPS AP i stan ich realizacji

Cel szczegółowy	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
Wysoki poziom zatrudnienia	1	Wyposażenie samorządów województw w narzędzia realnego wpływu na kształtowanie i koordynowanie regionalnej polityki rynku pracy, w tym zwiększenie decyzyjności w zakresie dysponowania środkami Funduszu Pracy na poziomie regionu	L	Niezrealizowane	Podejmowane były działania w tym zakresie (m.in. konsultacje dot. PO WER, prace w ramach Konwentu Dyrektorów WUP), ale istnieje raczej ryzyko centralizacji WUP i powiatowych urzędów pracy
	2	Stworzenie mechanizmów prawnych i technicznych ścisłej współpracy instytucji rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej na rzecz aktywizacji zawodowej osób objętych pomocą społeczną, zdolnych do podjęcia pracy	L	Niezrealizowane	Zarówno w 2015 i 2016 nie podejmowano działań z poziomu regionalnego na rzecz oddziaływania na realizację tego oczekiwania
	3	Rozszerzenie wachlarza zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne i starsze oraz stworzenie zachęt dla osób niepełnosprawnych w celu ich aktywizacji zawodowej	L	Niezrealizowane	Podejmowano działania w odniesieniu do mechanizmów związanych z realizacją PO WER
	4	Stworzenie systemu zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby w niepełnym wymiarze godzin, podejmujących współpracę ze szkołami zawodowymi, a także szkolących swoich pracowników	L	Niezrealizowane	Zarówno w 2015 i 2016 nie podejmowano działań z poziomu regionalnego na rzecz oddziaływania na realizację tego oczekiwania
	5	Przekazanie na poziom regionalny zadań z zakresu	L	Niezrealizowane	Zarówno w 2015 i 2016 nie podejmowano działań z poziomu regionalnego na rzecz oddziaływania na realizację tego oczekiwania

	kształtowania wojewódzkiej sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, w tym tworzenia i utrzymania kierunków kształcenia			
--	--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne. *Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 – WYSOKI POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Cel Szczegółowy 2 RPS AP ‘Wysoki poziom kapitału społecznego’ jest realizowany w ramach trzech priorytetów i sześciu przypisanych do nich działań, co przedstawia tabela poniżej.

Tabela 67. Priorytety i działania RPS Aktywni Pomorzanie w zakresie 2 Celu Szczegółowego Wysoki poziom kapitału społecznego

Cel Szczegółowy	Priorytety	Działania
Wysoki poziom kapitału społecznego	Silny sektor pozarządowy	Systemowe rozwiązania na rzecz sektora pozarządowego
	Regionalna wspólnota	Silne więzi mieszkańców z regionem i środowiskiem lokalnym
		Społeczne funkcje kultury
		Powszechna aktywność sportowa
	Przestrzeń dla aktywności	Miasto przyjazne dla mieszkańców
		Przestrzeń przyjazna dla mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWP 2020, RPS Aktywni Pomorzanie

Cel zwiększania poziomu kapitału społecznego jest realizowany przez stosunkowo niewielką liczbę bezpośrednio przypisanych działań z Regionalnego Programu Operacyjnego, jakkolwiek należy zwrócić uwagę, że część działań przypisanych do 1 Celu Szczegółowego realizuje także cele społeczne (vide Aktywna integracja, Usługi społeczne i Ekonomia społeczna). Działania te zakładają także silny udział organizacji pozarządowych w ich realizacji. Co więcej w ramach konkursu na kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne przewidywane są zintegrowane projekty obejmujące także działania w zakresie aktywnej integracji i usług społecznych. Istotną część działań zakładanych w 2 Celu Szczegółowym RPS AP nie jest realizowana ze środków RPO WP 2014-2020, ponieważ zgodnie z Umową Partnerstwa ze wsparcia wyłączone są przedsięwzięcia dotyczące organizacji imprez o charakterze kulturalnym, w tym wystaw, festiwali, oraz budowa nowej infrastruktury kulturalnej.

Tabela 68. Działania RPO WP 2014-2020 w zakresie CS 2 RPS AP i stan ich zaawansowania

Działanie RPO WP	Alokacja mln EUR	Opis	Stan zaawansowania
8.3. Materiale i niematerialne dziedzictwo kulturowe	23	Ratowanie, przywracanie wartości i ochrona charakterystycznych zabytków lub ich zespołów służące nadaniu im nowych funkcji (usług turystyki lub kultury), jak również wdrażanie nowych form zarządzania (tworzenie parków kulturowych). Podnoszenie jakości przestrzeni publicznej obejmujące estetyzację i podkreślenie jej walorów kulturowych w ramach układów urbanistycznych i ruralistycznych wpisanych do rejestru zabytków.	Jeden konkurs 2015 / 18 projektów i 103 mln zł / realizacja prawie 100% całej alokacji / złożono 58 projektów na 398 mln

		Udostępnianie zasobów kultury z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych	
8.1. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	(ZIT) 41	Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miastach (w ramach OMGGG i poza obszarem metropolitalnym). Kompleksowe przedsięwzięcia obejmujące wspieranie integracji społeczno-zawodowej mieszkańców, rewaloryzację, modernizację i adaptację istniejącej zabudowy, zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz dostosowanie budynków do funkcji społecznych, gospodarczych, rekreacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych.	Tryb pozakonkursowy w ramach ZIT Konkurs do czerwca 2017 / alokacja 104 mln zł / powiązanie z konkursami na aktywną integrację i usługi społeczne
	25		
8.2. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne - wsparcie pozadotacyjne	16	Rewaloryzacja, modernizacja i adaptacja istniejącej zabudowy, zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz dostosowanie budynków do funkcji społecznych, gospodarczych, rekreacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych. Wyłącznie projekty spełniające warunek samofinansowania w powiązaniu ze znaczącym efektem społecznym.	Schemat pozakonkursowy wybrany EBI 2016 – instrument zwrotny – pożyczka rewitalizacyjna

Źródło: opracowanie własne na podstawie Szczegółowego opisu Osi Priorytetowych RPO WP 2020

Działania w ramach 2 Celu Szczegółowego są także finansowane z budżetu SWP, co obrazuje poniższa tabela 68 wskazująca na źródła finansowania w roku 2016. Tabela ta wskazuje również na łączną liczbę działań SWP realizowanych w ramach wdrażania RPS AP i będących uszczegółowieniem lub uzupełnieniem zobowiązań SWP wynikających ze SRWP. Największą pozycją jest realizacja Programu współpracy SWP z organizacjami pozarządowymi na rok 2016 (w kwocie 6 mln zł) oraz realizacja programów krajowych w zakresie powszechnej aktywności sportowej ("Mały Mistrz", "Umiem Pływać", "Multisport" – w kwocie 900 tys. zł).

Tabela 69. Źródła finansowania działań w zakresie CS 2 RPS AP w roku 2016 (tys. zł)

Priorytet	I. zadań		Wydatki ogółem	w tym:				
	plan	realizacja		Budżet SWP	RPO WP	Inne	w tym	
							PO WER	FP/KFS
Silny sektor pozarządowy	7	7	6 286	6 286	0	0	0	0
Regionalna wspólnota	10	10	343	343	0	0	0	0
Przestrzeń dla aktywności	1	1	0	0	0	0	0	0
Suma	18	18	6 629	6 629	0	0	0	0
Udział %			100%	100%				

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z realizacji RPS AP za 2016 i RPR na 2016

Zobowiązania SWP i przedsięwzięcia strategiczne

W zakresie Celu Szczegółowego 2 RPS Aktywni Pomorzanie nie jest realizowane żadne przedsięwzięcie strategiczne, jak również zdefiniowano dla niego tylko jedno zobowiązanie, które nie jest realizowane

w pełnym zakładanym pierwotnie kształcie. Utworzenie regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych w oparciu o dodatkowe środki zewnętrzne okazało się niemożliwe z powodu braku źródeł finansowania w RPO WP. Realizowane są jednak inne działania, w tym stymulowane powstawanie Rad Działalności Pożytku Publicznego i Organizacji Pozarządowych, Centrów Organizacji Pozarządowych, czy partnerstw międzysektorowych. Współpraca odbywa się również poprzez organizację wspólnych, seminariów, konferencji, debat, wymiany informacji, w tym w ramach Pomorskiego Forum Inicjatyw Pozarządowych. Funkcjonuje także Program współpracy SWP z organizacjami pozarządowymi, którego budżet na 2017 wynosi ok. 6 mln zł i Wieloletni program współpracy SWP z NGO na lata 2016-2020.

Tym niemniej pożądanym jest przeformułowanie powyższego zobowiązania, tak żeby dotyczyło ono zdefiniowania modelu wsparcia organizacji pozarządowych. Z uwagi na zdiagnozowaną w ramach ewaluacji trudną sytuację sektora organizacji pozarządowych⁵⁰, proponujemy utrzymanie tego zobowiązania i wypracowanie modelu, który – w oparciu o środki własne Samorządu – zapewniłby wsparcie dla tworzenia sieci współpracy pomiędzy działającymi organizacjami (na wzór Pomorskiego Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności) głównie w zakresie podejmowania nowych wyzwań społecznych i upowszechniania dobrych praktyk w tym zakresie. głównie w zakresie podejmowania nowych wyzwań społecznych (jak np. integracja imigrantów, czy zdrowie psychiczne) i upowszechniania dobrych praktyk w tym zakresie. Zadaniem tych inicjatyw byłoby także oddziaływanie na samorządy i wypracowywanie schematów współpracy umożliwiających realizację usług publicznych przez sektor pozarządowy. Samorząd powinien też wziąć pod uwagę konieczność oddziaływania na zwiększanie zdolności organizacyjnych NGO i inicjatyw obywatelskich – zwłaszcza w mniejszych ośrodkach⁵¹ – np. poprzez dofinansowywanie lokalnych (gminnych) ośrodków wsparcia dla organizacji pozarządowych, pod warunkiem, że mają one także inne lokalne źródła finansowania. W celu realizacji powyższych postulatów Samorząd powinien rozważyć zwiększenie środków własnych przekazywanych na program współpracy z NGO.

Tabela 70. Stan realizacji zobowiązań SWP w zakresie Celu Szczegółowego 2 RPS AP

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Utworzenie regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych	Realizowane z istotną modyfikacją

Źródło: SRWP 2020 i RPS Aktywni Pomorzanie

⁵⁰ Opinia ta powtarzała się w ramach spotkania fokusowego, podczas którego wskazywano także, że w ostatnim czasie z sektora organizacji pozarządowych odeszło wielu wykwalifikowanych pracowników, co w krótkim okresie będzie trudne do odbudowania.

⁵¹ Mniejsze i działające poza metropolią organizacje pozarządowe mają ograniczone możliwości organizacyjne i kompetencyjne, m.in. w zakresie dolności do aplikowania i rozliczania projektów finansowanych ze środków unijnych. .

Oczekiwania wobec administracji centralnej

Oczekiwania wobec administracji pozostają aktualne, jakkolwiek należy przyjąć, że obecny rząd będzie raczej dążył do utrzymania centralizacji strumienia środków z MRPiPS przeznaczonych na integrację społeczną i realizację inicjatyw pozarządowych. Przejawem takiego podejścia jest m.in. pomysł utworzenia Narodowego Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Tabela 71. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do Celu Szczegółowego 2 RPS AP i stan ich realizacji

Cel szczegółowy	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
Wysoki poziom kapitału społecznego	6	Objęcie procedurą kontraktu terytorialnego istotnego strumienia środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego ds. pracy i polityki społecznej przeznaczonych na integrację społeczną i realizację inicjatyw pozarządowych	L	Niezrealizowane	Zarówno w 2015 i 2016 nie podejmowano działań z poziomu regionalnego na rzecz oddziaływania na realizację tego oczekiwania
	7	Określenie standardów urbanistycznych dla zapewnienia na etapie planowania odpowiedniej dostępności do lokalnej infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych	L	Częściowo	W 2015 wypracowano takie standardy w ramach prac nad planami zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego i obszaru metropolitalnego, które zostały przekazane do opiniowania właściwemu ministrowi

Źródło: Opracowanie własne. *Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 – EFEKTYWNY SYSTEM EDUKACJI

Cel Szczegółowy 3 RPS AP 'Efektywny system edukacji' jest realizowany w ramach dwóch priorytetów i pięciu przypisanych do nich działań, co przedstawia tabela poniżej.

Tabela 72. Priorytety i działania RPS Aktywni Pomorzanie w zakresie Celu Szczegółowego 3 Efektywny system edukacji

Cel Szczegółowy	Priorytety	Działania
Efektywny system edukacji	Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	Powszechna edukacja przedszkolna
		Fundamenty edukacji
		Atrakcyjne szkolnictwo zawodowe
	Indywidualne ścieżki edukacji	Zdolni w edukacji
		Edukacja włączająca

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SRWP 2020, RPS Aktywni Pomorzanie

Cel zwiększania efektywności systemu edukacji jest realizowany przez szereg działań z Regionalnego Programu Operacyjnego. Należy zauważyć, iż w sensie zakontraktowania środków z RPO WP realizacja 3 Celu Szczegółowego RPS AP jest bardzo mocno zaawansowana. Zdecydowana większość środków została już uruchomiona z zastrzeżeniem, że w działaniu 3.1. dot. edukacji przedszkolnej pozostało do rozdysponowania jeszcze ok. 38% zakładanej alokacji środków na to działanie. Nie powinno to stanowić żadnego problemu, ponieważ na pierwszy konkurs złożono projekty na kwotę przekraczającą całą alokację na to działanie.

Tabela 73. Działania RPO WP w zakresie Celu Szczegółowego 3 RPS AP i stan ich zaawansowania

Działanie RPO WP	Alokacja mln EUR	Opis	Stan zaawansowania
3.1. Edukacja przedszkolna	33	Tworzenie trwałych miejsc wychowania przedszkolnego oraz poprawę jakości oferty edukacyjnej, służącej głównie wzmocnieniu u dzieci kompetencji kluczowych na rynku pracy.	Jeden konkurs 2016 / 72 projekty i 88 mln zł / realizacja ok. 62% całej alokacji / złożono 153 projekty na 153 mln (czyli więcej niż łączna alokacja)
3.2.1. Jakość edukacji ogólnej	52	Działania związane z kompleksowym wspomaganie szkół, służące wzmocnieniu u dzieci i uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz rozwojowi form wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.	Jeden konkurs 2016 / 118 projektów i 241 mln zł / wyczerpanie łącznej alokacji
3.3.1. Jakość edukacji zawodowej	20	Projekty ukierunkowane na uruchamianie /poszerzanie oferty kształcenia zawodowego i ustawicznego odpowiadającej potrzebom pracodawców w kluczowych branżach o największym potencjale rozwoju dla regionu, m.in. obejmujące tworzenie i rozwój CKZiU	Jeden konkurs 2016 / 23 projekty i 84 mln zł / wyczerpanie łącznej alokacji

4.1. Infrastruktura ponadgimnazjalnych szkół zawodowych	51	Doposażenie/wyposażenie ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, w szczególności w pomoce dydaktyczne pracowni kształcenia praktycznego, a także adaptację/modernizację istniejącej infrastruktury, jak również na utworzenie i/lub wyposażenie/doposażenie ośrodków egzaminacyjnych w ramach szkół zawodowych.	Jeden konkurs 2016 / 23 projekty i 217 mln zł / wyczerpanie łącznej alokacji
3.3.2. Programy motywacyjne dla uczniów szkół zawodowych	5	Wsparcie uczniów uzdolnionych w zakresie przedmiotów zawodowych, w szczególności obejmujące: praktyki/staże u pracodawców /przedsiębiorców, wsparcie stypendialne, wizyty studyjne w zakładach pracy i inne oraz doskonalenie kompetencji zawodowych nauczycieli szkół zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu, a także kursy umożliwiające uczniom zdobycie dodatkowych umiejętności i kwalifikacji zawodowych.	Tryb pozakonkursowy – realizacja DES od 2015
3.2.2. Wsparcie ucznia szczególnie uzdolnionego	9	Wdrożenie systemu wspierania uczniów szczególnie uzdolnionych z uwzględnieniem pomocy finansowej (stypendialnej), jak również poprzez wsparcie rozwoju kwalifikacji i kompetencji nauczycieli do pracy z uczniem uzdolnionym.	Tryb pozakonkursowy – realizacja DES we współpracy z partnerami 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie Szczegółowego opisu Osi Priorytetowych RPO WP 2020

Działania w ramach 3 Celu Szczegółowego są także finansowane z budżetu SWP (jedynie 6,4%), co obrazuje poniższa tabela 73 wskazująca na źródła finansowania w roku 2016. Tabela ta wskazuje również na łączną liczbę działań SWP realizowanych w ramach wdrażania RPS AP i będących uszczegółowieniem lub uzupełnieniem zobowiązań SWP wynikających ze SRWP. Największą pozycją jest realizacja projektów pozakonkursowych DES „Pomorski program pomocy stypendialnej” i „Zdolni z Pomorza” (1,6 mln zł) w ramach 2 priorytetu oraz – w ramach 1 priorytetu – uruchomienie konkursów w ramach osi priorytetowych 3 i 4 RPO WP (w kwocie 820 tys. zł). Największe kwoty ze środków budżetu SWP idą na działania związane z realizacją projektów pozakonkursowych DES (tj. programami stypendialnymi i motywacyjnymi oraz wspierania uzdolnionych dzieci i młodzieży/Zdolni z Pomorza).

Tabela 74. Źródła finansowania działań w zakresie CS 3 RPS AP w roku 2016 (tys. zł)

Priorytet	I. zadań		Wydatki ogółem	W tym:				
	plan	realizacja		Budżet SWP	RPO WP	Inne	W tym	
							PO WER	FP/KFS
Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	23	23	1 055	78	921	0	0	0
Indywidualne ścieżki edukacji	7	7	2 518	150	2 250	0	0	0
Suma	30	30	3 573	228	3 171	0	0	0
Udział %			100%	6,4%	88,7%			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu z realizacji RPS AP za 2016 i RPR na 2016

Zobowiązania SWP i przedsięwzięcia strategiczne

W odniesieniu do 3 Celu Szczegółowego RPS Aktywni Pomorzanie zastosowanie mają następujące zobowiązania SWP zdefiniowane w SRWP.

Tabela 75. Stan realizacji zobowiązań SWP w zakresie 3 Celu Szczegółowego RPS AP

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Uruchomienie regionalnego systemu wsparcia szkół, obejmującego m.in. doskonalenie nauczycieli	W realizacji
Uruchomienie mechanizmu trwałej współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi	W realizacji, w niepełnym zakresie
Uruchomienie sieci dialogu edukacyjnego w regionie w oparciu o rady oświatowe	W realizacji, w niepełnym zakresie
Wdrożenie regionalnego systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych	W realizacji
Uruchomienie regionalnego systemu monitorowania losów absolwentów na każdym etapie edukacyjnym	W realizacji, w niepełnym zakresie

Źródło: SRWP 2020 i RPS Aktywni Pomorzanie

Dwa spośród powyższych zobowiązań miały być realizowane przez oddzielnie zdefiniowane przedsięwzięcia strategiczne, których lista zawiera także jedno przedsięwzięcie nie przypisane wprost do żadnego zobowiązania SWP:

1. Kompleksowe wsparcie szkół i placówek
2. Zdolni z Pomorza
3. Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych uwzględniającej potrzeby subregionalnych i regionalnego rynków pracy.

Pierwsze ze zdefiniowanych przedsięwzięć strategicznych - Kompleksowe wsparcie szkół i placówek - jest obecnie realizowane poprzez poddziałanie 3.2.1. RPO WP, jakkolwiek 118 projektów prowadzonych przez różnego rodzaju organy prowadzące (gminy i powiaty a także organy niepubliczne) nie podlegają systemowej koordynacji. Wcześniej działania na rzecz merytorycznej koordynacji były realizowane przez DES poprzez przygotowanie Standardów realizacji wsparcia w zakresie Poddziałania 3.2.1 Jakość edukacji ogólnej RPO WP. Dodatkowo CEN i ODN będące jednostkami samorządowymi aktywnie wspierały organy prowadzące w przeprowadzeniu niezbędnych diagnoz potrzeb szkół niezbędnych do skutecznego wystąpienia o finansowanie w ramach wspomnianego poddziałania. Proponujemy dalszą realizację tego przedsięwzięcia strategicznego i zobowiązania SWP m.in. poprzez planowaną ewaluację projektów z poddziałania 3.2.1. RPO WP. Ewaluacja taka mogłaby być ukierunkowana nie tylko na ocenę jakościową już zrealizowanych działań, ale także na weryfikację zaawansowania organów prowadzących w zakresie przygotowania konkretnych działań projektowych (w tym rozłożenia punktów ciężkości, dobór szkół i adresatów wsparcia itp.) oraz zrobienia dla tych działań analizy *ex ante* służącej zdefiniowaniu dobrych praktyk i uruchomieniu wymiany doświadczeń pomiędzy poszczególnymi organami prowadzącymi i szkołami.

Takie badanie mogłoby pełnić funkcję koordynacyjną i przyczynić się do podniesienia efektów interwencji publicznej w ramach poddziałania 3.2.1.

Przedsięwzięcie strategiczne „Zdolni z Pomorza” jest realizowane w oparciu o środki z poddziałania 3.2.2 RPO WP w postaci 26 projektów partnerskich prowadzonych przez DES wraz z pozyskanymi partnerami (powiaty i uczelnie) oraz projekty stypendialne. Pomijając kwestie proceduralne (stosowanie ustawy Prawo zamówień publicznych) realizacja tego przedsięwzięcia strategicznego przebiega bez większych zakłóceń. Realizacja tego przedsięwzięcia dobrze wypełnia zobowiązanie SWP w zakresie wdrożenia regionalnego systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych. Biorąc pod uwagę szersze zobowiązania odnośnie oddziaływania na poziom kształcenia w województwie pomorskim samorząd powinien rozważyć kwestię wykorzystania doświadczeń projektu Zdolni z Pomorza do uruchomienia szerszego mechanizmu definiowania indywidualnych talentów i ścieżek edukacyjnych pomorskich uczniów (co powinno wpływać na zwiększenie ich motywacji do nauki). Należy brać także pod uwagę ryzyko, iż najbardziej utalentowani Pomorzanie – objęci programem „Zdolni z Pomorza” – mogą emigrować z regionu już na etapie poszukiwania najlepszych wyższych uczelni. Dlatego też należy myśleć o skalowalności wybranych elementów z programu „Zdolni z Pomorza”, czyli szerszego zastosowania wypracowanych w ramach tego przedsięwzięcia narzędzi diagnozowania talentów uczniów, w celu definiowania dla nich indywidualnych ścieżek edukacyjnych i budowania motywacji do samodzielnego uczenia się.

Z kolei przedsięwzięcie strategiczne „Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych uwzględniającej potrzeby subregionalnych i regionalnego rynków pracy” miało charakter przedsięwzięcia koordynacyjnego i uzgodnieniowego poprzedzającego realizację zintegrowanych projektów w ramach poddziałania 3.3.1. „Jakość edukacji zawodowej” i działania 4.1. „Infrastruktura ponadgimnazjalnych szkół zawodowych” w ramach RPO WP 2014-2020. Przedsięwzięcie to polegało na uzgodnieniu – w formie procedury konkursowej – koncepcji w zakresie kształcenia zawodowego dla poszczególnych organów prowadzących szkoły zawodowe, w tym powiatów. Uzgodnienia miały na celu dostosowanie planowanych inwestycji (miękkich i twardych) w zakresie szkolnictwa zawodowego do potrzeb lokalnej gospodarki i wyróżnionych branż kluczowych (zdefiniowanych w dokumencie z 2014 r. „Infrastruktura wsparcia przedsiębiorczości pod kątem branż o największym potencjale rozwoju”). Kolejnym istotnym elementem przedsięwzięcia strategicznego było funkcjonowanie komisji konkursowej z udziałem przedstawicieli środowisk gospodarczych, która dokonywała weryfikacji koncepcji rozwoju szkolnictwa zawodowego przedstawianych przez poszczególne organy prowadzące szkoły zawodowe, w tym powiaty. Pożądana jest kontynuacja tego przedsięwzięcia strategicznego w postaci ewaluacji prowadzonych działań. Należy jednocześnie podkreślić, iż o sukcesie tego przedsięwzięcia strategicznego zadecyduje przede wszystkim efektywność współpracy między szkołami, organami prowadzącymi oraz przedsiębiorcami i przedstawicielami organizacji pracodawców.

Instrumentem dla podtrzymania tej współpracy powinno być zintensyfikowanie działań w ramach zobowiązania SWP w postaci uruchomienia sieci dialogu edukacyjnego w regionie, a w szczególności stymulowanie powstawania lokalnych inicjatyw w tym zakresie. Działania w zakresie stymulowania dialogu edukacyjnego w regionie są podejmowane – m.in. poprzez prace Pomorskiej Rady Oświatowej, czy kolejne edycje Forum Pomorskiej Edukacji. Tym niemniej pożądane wydaje się alokowanie dodatkowych zasobów, z jednej strony, na uruchomienie działań koordynacyjnych i inicjujących ze strony DES, z drugiej zaś na pobudzenie inicjatyw lokalnych (zapewnienie lokalnych animatorów i liderów). Należy rozważyć rezygnację z zastrzeżenia, iż stymulowanie dialogu edukacyjnego ma się odbywać jedynie w bardzo sformalizowanej postaci powoływania powiatowych tudzież gminnych rad

oświatowych. Zmiana tej formuły na bardziej oddolną dawałaby także szanse na aktywizację lokalnych inicjatyw i organizacji pozarządowych (obywatelskich) w obszarze edukacji. Dalsze działania w zakresie stymulowania dialogu edukacyjnego – tak na poziomie regionalnym, jak i lokalnym – będą niewątpliwie użyteczne – zarówno z uwagi na potencjał dostosowywania edukacji do potrzeb gospodarki, jak również w celu lepszego radzenia sobie z perturbacjami w systemie oświaty wywołanych reformami obecnego rządu (likwidacja gimnazjów, wydłużenie kształcenia w szkołach podstawowych, zawodowych i liceach itd.).

Innym pożądanym działaniem na rzecz stymulowania współpracy szkół i organów prowadzących z przedsiębiorcami byłoby wygospodarowanie środków, które mogłyby wspierać opracowywanie nowych kierunków kształcenia/nowych zawodów. Przykładowo cały czas istnieje pilna i niezrealizowana potrzeba w postaci zastąpienia nadwyżkowego kształcenia w zakresie technika informatyka, kształceniem techników programistów. Inicjatywy tego typu wymagają mobilizacji przedsiębiorców, współpracy z organami prowadzącymi i prac merytorycznych pozwalających na skuteczne wystąpienie z wnioskiem do Ministerstwa Edukacji. Jednocześnie z uwagi na inercję zmian w zakresie listy zawodów i podstaw programowych (kompetencja poziomu centralnego) istnieje potrzeba, jak najszerszego stymulowania bezpośrednich kontaktów pomiędzy uczniami i nauczycielami a pracodawcami w postaci różnego rodzaju staży, praktyk, włączania praktyków w proces nauczania itp. Sposób realizacji tych działań – zwłaszcza w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych (...)” – powinien być przedmiotem szczególnego zainteresowania planowanych działań w zakresie monitoringu realizacji tego przedsięwzięcia.

Zobowiązanie w postaci uruchomienia mechanizmu trwałej współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi jest realizowane w ramach wspomnianych powyżej przedsięwzięć strategicznych. Uruchomienie niezależnej platformy systemowej współpracy wydaje się niemożliwe – wobec dużej autonomii uczelni, wydziałów i innych jednostek uczelnianych.

Uruchomienie regionalnego systemu monitorowania losów absolwentów na każdym etapie edukacyjnym jest najtrudniejszym i najmniej zaawansowanym zobowiązaniem Samorządu. Należy przychylić się do postulatu rezygnacji z tego zobowiązania – formułowanego w raporcie z realizacji RPS AP za rok 2016. Inicjatywy w tym zakresie są podejmowane na poziomie centralnym i również są nieskuteczne (m.in. z uwagi na brak dostępu do danych z ZUS itp.). Niektórzy eksperci wskazują, że uruchomienie systemu monitorowania losów absolwentów wymagałoby uruchomienia zaawansowanych badań socjologicznych – tzw. badań populacyjnych.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

Oczekiwania wobec administracji centralnej pozostają niezrealizowane. Oczekiwanie odnośnie dokończenia reform systemowych w zakresie edukacji dotyczyło poprzednich reform, ale w obliczu wprowadzenia nowych, pozostaje aktualne. Wskazuje to *nota bene* na konieczność przeformułowania tego oczekiwania w taki sposób, żeby wskazywało ono wyraźnie jakiś stan docelowy. Dwa pozostałe oczekiwania mają taki charakter, jakkolwiek należy obawiać się, że systemowe rozwiązania zwiększające wpływ samorządu województwa na zapewnianie jakości edukacji w regionie nie będą priorytetowym kierunkiem działań dla obecnego rządu. W przypadku zmiany algorytmu podziału subwencji oświatowej należałoby doprecyzować o jaki kierunek uwzględnienia zmian jakościowych chodzi (pożądany wydaje się kierunek zwiększania alokacji na szkoły, które notują słabsze wyniki, na terenach o niskim kapitale kulturowym).

Tabela 76. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do 3 Celu Szczegółowego RPS AP i stan ich realizacji

Cel szczegółowy	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Typ (*)
Efektywny system edukacji	8	Dokończenie reform systemowych w zakresie edukacji	L	W toku realizacji	Oczekiwanie dotyczyło jednak wcześniejszych reform, które zostały odwrócone przez działania nowego rządu Podejmowano szereg działań konsultacyjnych w odniesieniu do projektów ustaw i rozporządzeń
	9	Systemowe rozwiązania zwiększające wpływ samorządu województwa na zapewnienie jakości edukacji w regionie	L	Niezrealizowane	Należy raczej obawiać się działań idących w kierunku centralizacji
	10	Zmiana algorytmu podziału subwencji oświatowej uwzględniająca, poza kryterium ilościowym, również kryteria jakościowe	L	Niezrealizowane	Zmiany w mechanizmach algorytmu na rok 2017 koncentrowały się na kwestiach związanych z nowymi reformami w oświacie

Źródło: Opracowanie własne. *Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym– niezrealizowane, błękitnym– w toku)

PRIORYTETY INWESTYCYJNE RPO WP 2014-2020 A CELE RPS AKTYWNI POMORZANIE

Tabela 77 obrazuje przypisanie poszczególnych priorytetów inwestycyjnych RPO WP do celów szczegółowych i priorytetów RPS AP. Analiza danych wskazuje, iż ukierunkowanie tematyczne interwencji w ramach RPO WP nie pozwala – w sposób bezpośredni – realizować w pełnym zakresie celów szczegółowych RPS AP. W szczególności dotyczy to 2 Celu Szczegółowego Wysoki poziom kapitału społecznego, w tym priorytetów Silny sektor pozarządowy i Regionalna wspólnota. Te priorytety RPS AP są jednak wspierane w sposób pośredni poprzez inne PI i działania RPO WP, a w szczególności w ramach celów tematycznych: 8 - Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wspieranie mobilności siły roboczej oraz 9 - Promowanie włączenia społecznego oraz zwalczanie ubóstwa i wszelkich form dyskryminacji. Ten pośredni wpływ wynika z faktu, iż różnego rodzaju organizacje pozarządowe mogą i są realizatorami projektów finansowanych z RPO w ramach tych priorytetów inwestycyjnych. Ponadto realizację priorytetu RPS Regionalna wspólnota wspiera także pośrednio priorytet inwestycyjny 6c 'Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego' oraz przyporządkowane mu działanie 8.3. 'Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe'. Warto także zauważyć, że w sposób pośredni priorytet 'Fundamenty przedsiębiorczości' w ramach 1 Celu Szczegółowego RPS AP jest również realizowany poprzez priorytet inwestycyjny 3c 'Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.' oraz przyporządkowane mu działanie 2.1. 'Inwestycje podstawowe'.

Analiza poniższych danych wskazuje, że największy udział w realizacji celów szczegółowych RPS AP (i odpowiadających im celów operacyjnych SRWP) ma 10 cel tematyczny 'Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie', który przekłada się na realizację 2 celów szczegółowych, w tym także na Wysoki poziom zatrudnienia, zarówno pośrednio (działania dotyczące szkół zawodowych), jak i bezpośrednio (działania finansujące kształcenie ustawiczne).

W drugiej kolejności istotne znaczenie mają wspomniane powyżej cele tematyczne 9 i 8, które w większości finansują realizację pierwszego priorytetu 'Aktywność zawodowa bez barier' w ramach celu 'Wysoki poziom zatrudnienia'. PI 9b 'Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich' obejmujący 45% środków z 9 celu tematycznego finansuje z kolei realizację priorytetu 'Przestrzeń dla aktywności' w ramach 2 celu szczegółowego. Należy przy tym zauważyć, że projekty w zakresie rewitalizacji są łączone z innymi typami projektów w ramach 9 celu tematycznego - patrz działania 6.1. 'Aktywa integracja' i 6.2. 'Usługi społeczne' RPO WP.

Tabela 77. Przepisanie alokacji w ramach poszczególnych PI RPO WP (w mln EUR) do celów szczegółowych i priorytetów RPS AP.

Cele szczegółowe i priorytety RPS AP Priorytety inwestycyjne		Działania RPO WP	Wysoki poziom zatrudnienia			Wysoki poziom kapitału społecznego			Efektywny system edukacji		Suma	% całości
PI	Opis		1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.		
3c	Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.	2.1.	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0%
6c	Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego.	8.3.	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0%
8i	Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.	5.1. 5.2.	99	-	-	-	-	-	-	-	99	17,2%
8iii	Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.	5.7.	-	18	-	-	-	-	-	-	18	3,1%
8iv	Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.	5.3.	27	-	-	-	-	-	-	-	27	4,7%
8v	Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.	5.6.	18	-	-	-	-	-	-	-	18	3,1%
9b	Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	8.1. 8.2.	-	-	-	-	-	83	-	-	83	14,4%
9i	Aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności.	6.1.	74	-	-	-	-	-	-	-	74	12,9%
9iv	Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.	6.2.	25	-	-	-	-	-	-	-	25	4,4%
9v	Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych.	6.3.	15	-	-	-	-	-	-	-	15	2,6%

10a	Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	4.1	-	-	-	-	-	-	52	-	52	8,9%
10i	Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego.	3.1. 3.2.	-	-	-	-	-	-	86	9	95	16,4%
10iii	Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, odnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.	5.5.	-	-	45	-	-	-	-	-	45	7,8%
10iv	Zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy.	3.3.	-	-	-	-	-	-	25	-	25	4,4%
	Suma		259	18	45	0	0	83	162	9	575,5	100%
	% całości		44,9%	3,1%	7,8%	0%	0%	14,4%	28,2%	1,6%	100%	

REALIZACJA RPO WP 2014-2020 A OSIĄGANIE WARTOŚCI ZAŁOŻONYCH WSKAŹNIKÓW RPS
AKTYWNI POMORZANIE

Tabela poniżej obrazuje zbiorczo stopień realizacji RPO WP w odniesieniu do poszczególnych celów szczegółowych RPS AP (i odpowiadających im celów operacyjnych SRWP).

Tabela 78. Stopień realizacji RPO WP w odniesieniu do celów szczegółowych RPS AP

CS	Priorytet	Działanie RPO WP	PI	Alokacja (mln euro)	w tym ZIT / OMGGS	% całkowitej alokacji		
						konkursy rozstrzygnięte	bieżące	Pozostało
Wysoki poziom zatrudnienia	Aktywność zawodowa bez barier	5.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych - projekty PUP	8i	64,5	26,9	27%	49%	25%
		5.2. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy	8i	34,7	12,8	33%	23%	45%
		5.3. Opieka nad dziećmi do lat 3	8iv	27,1	-	28%		72%
		5.6. Adaptacyjność pracowników	8v	18,0	-	-	96%	4%
		6.1. Aktywna integracja	9i	74,3	14,9	42%	7%	51%
		6.2. Usługi społeczne	9iv	25,1	5,0	-	46%	54%
		6.3. Ekonomia społeczna	9v	14,9	4,5	51%	-	49%
	Fundamenty przedsiębiorczości	5.7. Nowe mikroprzedsiębiorstwa	8iii	18,0	-	76%	-	24%
	Adaptacja do zmian rynku pracy	2.1. Inwestycje podstawowe	3c	48,5	-	-	-	100%
5.5. Kształcenie ustawiczne		10iii	45,1	-	45%	-	55%	
				370	64	24%	25%	51%
Wysoki poziom kapitału społecznego	Silny sektor pozarządowy	Brak działań						
	Regionalna wspólnota	8.3. Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe	6c	22,9		100%		
	Przestrzeń dla aktywności	8.1. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne - wsparcie dotacyjne	9b	66,1	41,3		37%	64%
		8.2. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne - wsparcie pozadotacyjne	9b	16,5	10,3			100%
				106	52	23%	23%	54%
Efektywny system edukacji	Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	3.2.1. Jakość edukacji ogólnej	10i	52,5		100%		
		3.3. Edukacja zawodowa	10iv	25,1		78%		22%
		4.1. Infrastruktura ponadgimnazjalnych szkół zawodowych	10a	51,5		100%		
		3.1. Edukacja przedszkolna	10i	33,1		62%		38%
	Indywidualne ścieżki edukacji	3.2.2. Wsparcie ucznia szczególnie uzdolnionego	10i	8,9				
				171		86%		14%
				647	116	40%		60%

Źródło: opracowanie własne

Powyższe zestawienie pozwala stwierdzić, iż środki RPO przypisane do celów szczegółowych RPS AP (i odpowiadających im celom operacyjnym SRWP) są wydawane w przyzwoitym tempie, a w przypadku celu 'efektywny system edukacji' w stopniu wysokim. Ponieważ większość projektów finansowanych z RPO WP jest dopiero w fazie rozruchu, trudno w tym momencie przeanalizować w jakim zakresie RPO

WP przyczynia się do osiągnięcia wskaźników dla RPS AP. Biorąc jednak pod uwagę, że środki RPO WP stanowią główne źródło finansowania kierunków działań przewidywanych w RPS AP (za wyjątkiem 'Systemowych rozwiązań na rzecz sektora pozarządowego' i 'Silnych więzi mieszkańców z regionem i środowiskiem lokalnym' należy przyjąć, że wpływ RPO WP na osiągnięcie wskaźników RPS AP będzie wysoki.

Do pomiaru postępów realizacji RPS Aktywni Pomorzanie przyjęto system wskaźników o różnej szczegółowości i zakresie odpowiadającym poszczególnym rodzajom zaplanowanych działań. Wskaźniki zostały zdefiniowane na poziomie celu głównego, celów szczegółowych oraz priorytetów z podziałem na wskaźniki produktu i rezultatu. Łącznie jest to 27 wskaźników produktu i rezultatu oraz 4 wskaźniki dla celu głównego i szczegółowych. Wiarygodne dane dostępne są jedynie dla wskaźnika celu głównego RPS.

Tabela 79. Wskaźniki pomiaru postępów realizacji Celu Głównego RPS Aktywni Pomorzanie

Wskaźnik kontekstowy	Punkt odniesienia	Wartość bazowa 2012 r.	Wartość aktualna 2015 r.	Zmiana	Wartość/pozycja docelowa
Wskaźnik zatrudnienia (20-64 lat)	UE	68,4	70,1	2,5%	wyższy niż średnia dla Polski oraz nie mniejszy niż 90% średniej dla UE
	Polska	64,7	67,8	4,8%	
	Pomorskie	64	65,5	2,3%	

Źródło: Raporty z realizacji RPS PP, baza wskaźników. * Wskaźniki zaznaczone kolorem zielonym oznaczają osiągnięcie wartości wskaźnika w danym roku, kolor czerwony oznacza, że wskaźnik nie osiągnął wartości docelowej

Tylko 4 wskaźniki w zakresie celu 'Wysoki poziom kapitału społecznego' znajdują się poza oddziaływaniem RPO WP. Należy zwrócić uwagę, że w zakresie wskaźników odnoszących się do edukacji, ze względu na zmiany w systemie oświaty (likwidacja części egzaminów zewnętrznych, zmiana formuły pozostałych egzaminów, zmiana formuły EWD), konieczna będzie głęboka weryfikacja tych wskaźników.

Tabela 80. System wskaźników celów szczegółowych RPS Pomorski Port Kreatywności a RPO WP 2014-2020

Cel szczegółowy	Wskaźniki celu szczegółowego	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Wysoki poziom zatrudnienia	Odsetek osób zatrudnionych po uzyskaniu wsparcia w ramach Programu	Priorytet 1.1 Aktywność zawodowa bez barier	
		Liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem w ramach Programu	Odsetek osób, które uzyskały kwalifikacje po uzyskaniu wsparcia w ramach Programu
		Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w ramach Programu	
		Priorytet 1.2 Fundamenty przedsiębiorczości	
		Liczba mikro oraz małych przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach Programu	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy w mikro oraz małych przedsiębiorstwach objętych wsparciem w ramach Programu
		Liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą po uzyskaniu wsparcia w ramach Programu	Odsetek utworzonych mikroprzedsiębiorstw kontynuujących działalność co najmniej 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia w ramach Programu
		Priorytet 1.3 Adaptacja do zmian rynku pracy	
		Odsetek szkół i placówek objętych wsparciem w ramach Programu w zakresie poradnictwa edukacyjno-zawodowego	Odsetek uczniów ze szkół objętych wsparciem w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w ramach Programu
Liczba osób zatrudnionych objętych w ramach Programu wsparciem w zakresie kształcenia i szkolenia	Odsetek osób objętych wsparciem, które rozwinęły kompetencje kluczowe dla potrzeb rynku pracy w ramach Programu		
Wysoki poziom kapitału społecznego	Odsetek wspartych w ramach Programu inicjatyw z zakresu zwiększania poziomu kapitału społecznego realizowanych w partnerstwie	Priorytet 2.1 Silny sektor pozarządowy	
		Odsetek organizacji pozarządowych objętych wsparciem w ramach Programu	Wartość zadań publicznych powierzonych do realizacji organizacjom pozarządowym wspartym w ramach Programu
		Priorytet 2.2 Regionalna wspólnota	
		Liczba lokalnych inicjatyw obywatelskich zrealizowanych w ramach Programu	Liczba uczestników lokalnych inicjatyw obywatelskich zrealizowanych w ramach Programu
		Priorytet 2.3 Przestrzeń dla aktywności	

		Liczba nowych / przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach objętych wsparciem w ramach Programu	Liczba mieszkańców na obszarach objętych wsparciem w ramach Programu
Efektywny system edukacji	Odsetek szkół objętych wsparciem w ramach Programu, w których nastąpił wzrost EWD	Priorytet 3.1 Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	
		Liczba dofinansowanych miejsc w ośrodkach wychowania przedszkolnego wspartych w ramach Programu	Liczba dzieci objętych edukacją w ośrodkach wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach Programu
		Odsetek szkół i placówek o najniższych wynikach objętych wsparciem w ramach Programu	Średni wynik egzaminów zewnętrznych uzyskiwany w szkołach objętych wsparciem w ramach Programu
		Liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	Liczba uczniów uczących się w szkołach i placówkach, których infrastruktura została zmodernizowana
		Priorytet 3.2	
		Odsetek uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, którzy uczestniczą w zajęciach prowadzonych w oparciu o indywidualne podejście do ucznia szczególnie uzdolnionego	Liczba laureatów i finalistów ogólnopolskich olimpiad i konkursów przedmiotowych
		Liczba ścieżek edukacyjnych dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami i uczniów z zaburzeniami rozwoju	Odsetek uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z niepełnosprawnościami i uczniów z zaburzeniami rozwoju, uczących się zgodnie z wypracowanymi ścieżkami edukacyjnymi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPS PPK oraz RPO WP 2014-2020. Kolor Zielony – interwencja RPO WP 2014-2020 bezpośrednio realizuje wskaźnik RPS; Kolor jasnozielony – interwencja RPO WP 2014-2020 pośrednio realizuje wskaźnik RPS

PODSUMOWANIE RPS AKTYWNI POMORZANIE

Stan realizacji RPS Aktywni Pomorzanie można podsumować następująco:

Realizacja zobowiązań i przedsięwzięć strategicznych

Aktywnie i bez większych zagrożeń realizowane są wszystkie trzy przewidywane w RPS AP przedsięwzięcia strategiczne – a mianowicie Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, Zdolni z Pomorza i Kompleksowe wsparcie szkół i placówek. Zmiany w systemie oświaty związane z reformami wprowadzanymi przez obecny rząd stanowią potencjalnie perturbację, ale nie powinny zagrozić realizacji tych przedsięwzięć. Dla zwiększenia pozytywnych efektów przedsięwzięcia w zakresie szkolnictwa zawodowego należy dalej stymulować bezpośrednią współpracę pomiędzy pracodawcami a szkołami i organami prowadzącymi. Z kolei doświadczenia projektu Zdolni z Pomorza należałoby wykorzystywać dla uruchomienia szerszego mechanizmu definiowania indywidualnych talentów i ścieżek edukacyjnych pomorskich uczniów. Z kolei w przypadku przedsięwzięcia strategicznego Kompleksowe wsparcie szkół i placówek należy jak najszybciej uruchomić działania w zakresie ewaluacji *on-going*. Należy także przeznaczyć więcej nakładów na stymulowanie dialogu edukacyjnego na poziomie lokalnym – realizowanego zarówno w formule rad oświatowych, jak również mniej sformalizowanych inicjatyw oddolnych. Z realizacji zobowiązania w postaci śledzenia losów absolwentów można zrezygnować. Jednocześnie należy kontynuować realizację zobowiązania w zakresie stymulowania współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi – przede wszystkim w ramach realizowanych przedsięwzięć strategicznych.

Pozytywnie należy ocenić realizację zobowiązań SWP w zakresie zwiększania poziomu zatrudnienia. Sugestie dotyczące tych zobowiązań obejmują: poszerzenie spektrum analiz w ramach pomorskiego obserwatorium rynku pracy o zagadnienia społeczne, rozszerzenie działań koordynacyjnych także na organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej zajmujące się integracją i mobilizacją społeczno-zawodową, oraz zapewnienie odpowiedniej koordynacji działań w zakresie poradnictwa zawodowego, tak żeby było skutecznie realizowane w szkołach (przy zastrzeżeniu wypracowania atrakcyjnych i praktycznych form poznawania różnych zawodów przez uczniów – niezależnie od budowania systemu diagnozowania uzdolnień i predyspozycji zawodowych).

Największe wyzwanie wiąże się z realizacją zobowiązania SWP w zakresie stworzenia regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych. Wyzwanie jest palące z punktu widzenia skuteczności działań w zakresie aktywizacji i mobilizacji społeczno-zawodowej, ale trudne z uwagi na konieczność wygenerowania odpowiednich środków finansowych na realizację tego zobowiązania

Zaawansowanie realizacji Celów Szczegółowych

Jeżeli chodzi realizację celów szczegółowych RPS AP, to za najlepiej rokujący należy uznać cel w postaci stworzenia efektywnego systemu edukacji. W ramach tego celu realizowane są trzy istotne przedsięwzięcia strategiczne i uruchomiono praktycznie zdecydowaną większość środków z RPO WP na realizację tego celu.

Drugim jeżeli chodzi o zaawansowanie realizacji jest cel szczegółowy dotyczący zwiększenia poziomu zatrudnienia, jakkolwiek należy wskazać na szereg ryzyk związanych z realizacją tego celu. Jednym z nich są potencjalne perturbacje, które mogą pojawić się w przypadku zapowiadanej przez obecny rząd centralizacji wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy. Drugą istotną kwestią jest dużo trudniejszy profil osób, które są adresatami działań w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej

i integracji. Działania te wymagają dużo większych nakładów i czasu oraz uwzględnienia szerszego kontekstu (sytuacja rodzinna itp.). W realizacji tego typu działań sprawdzają się dobrze różnego rodzaju organizacje pozarządowe i inicjatywy ekonomii społecznej, które jednak z uwagi na brak źródeł finansowania i opóźnienia w uruchamianiu konkursów z RPO WP 2014-2020 znajdują się w dość trudnej sytuacji. Trzecią kwestią budzącą istotne wątpliwości i zastrzeżenia jest brak w RPO WP 2014-2020 działania pozwalającego na finansowanie szkoleń realizowanych przez pracodawców dla swoich pracowników. W kontekście tej sytuacji (która nie ulegnie zmianie w najbliższym czasie⁵²), brakuje mechanizmów skoordynowania i lepszego ukierunkowania projektów w zakresie kształcenia ustawicznego, tak żeby odpowiadały one potrzebom pomorskich pracodawców.

Najbardziej zagrożona wydaje się realizacja celu szczegółowego dotyczącego zwiększania poziomu kapitału społecznego. Jakkolwiek należy spodziewać się w najbliższych miesiącach rozpoczęcia realizacji kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących także działania społeczne, to z uwagi na opóźnienia konkursów w ramach tego celu szczegółowego problematyczne jest utrzymanie pożądanej tkanki organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. Co więcej nie ma także wyraźnie zdefiniowanych zobowiązań SWP, które mogłyby oddziaływać na zakładane efekty w ramach tego celu szczegółowego, takie jak: powszechne postawy partycypacyjne w życiu publicznym czy silniejsze poczucie więzi mieszkańców z regionem. W tym zakresie pożądane byłoby wprowadzenie nowych zobowiązań dotyczących chociażby uruchomienia programu edukacji obywatelskiej. Nowym wyzwaniem, które z przyczyn obiektywnych nie było dotychczas priorytetowo traktowane w dokumentach programowych - jest kwestia integracji imigrantów (głównie pracowników z Ukrainy), którzy coraz liczniej pojawiają się na Pomorzu. Działania w tym zakresie są potrzebne zarówno z uwagi na niwelowanie potencjału do konfliktów społecznych, jak również wypełniania deficytów na regionalnym rynku pracy, szczególnie silnie odczuwanym na obszarach poza metropolitarnych.

⁵² Tj. do momentu ewentualnej modyfikacji RPO WP.

12.2.2 RPS ZDROWIE DLA POMORZAN

Głównym celem RPS „Zdrowie dla Pomorzan” jest poprawa stanu zdrowia mieszkańców województwa pomorskiego, który jest skorelowany z celem operacyjnym SRWP 2020 „Lepszy dostęp do usług zdrowotnych”. Do celu głównego RPS przypisane są trzy cele szczegółowe, które z kolei związane są z priorytetami uszczegóławiającymi poszczególne cele.

Tabela 81. Cele i priorytety RPS Zdrowie dla Pomorzan

Cel Operacyjny SRWP 2020	Cel główny RPS	Cel Szczegółowy RPS	Priorytet RPS
Lepszy dostęp do usług zdrowotnych	Poprawa stanu zdrowia mieszkańców województwa pomorskiego	1. Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności	1.1 Promocja zdrowia
			1.2 Programy zdrowotne
		2. Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia	2.1 Systemy informatyczne i telemedyczne
			2.2 Jakość i ekonomizacja podmiotów leczniczych
		3. Wyrównany dostęp do usług zdrowotnych	3.1 Specjalistyczna kadra medyczna
			3.2 Kompleksowa opieka nad pacjentem
			3.3 Zasoby sieci leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorzan

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 – WYSOKI POZIOM KOMPETENCJI ZDROWOTNYCH LUDNOŚCI

Cel szczegółowy 1 dotyczy w szczególności podnoszenia świadomości i wiedzy mieszkańców województwa w zakresie monitorowania stanu zdrowia, profilaktyki i edukacji zdrowotnej. W celu realizacji powyższych zadań do działań strategicznych są włączone służby medycyny pracy, samorządy terytorialne i organizacje pozarządowe⁵³. Działania zdrowotne mają być ukierunkowane na zdiagnozowane problemy zdrowotne, a ich efektem ma być zwiększenie liczby mieszkańców objętych programami zdrowotnymi m.in. poprzez większą efektywność profilaktyki i promocji zdrowia. Biorąc pod uwagę zakres planowanych działań oraz przyjęte wskaźniki Cel Szczegółowy 1. jest w największym stopniu skorelowany z celem głównym RPS Zdrowie dla Pomorza oraz Celem Operacyjnym SRWP 2020. Do Celu nie przypisano żadnego przedsięwzięcia strategicznego, co gwarantowałoby pełniejszą realizację celów poprzez dedykowanie im odpowiednich działań realizowanych zgodnie z przyjętym harmonogramem i w ramach dostępnego budżetu.

Tabela 82. Priorytety i działania w ramach pierwszego Celu Szczegółowego 1 RPS Zdrowie dla Pomorza

Cel Szczegółowy	Priorytet	Działania
Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności	1.1. Promocja zdrowia	1.1.1. Aktywizacja samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych
		1.1.2. Wykorzystanie potencjału medycyny pracy
	1.2. Programy zdrowotne	1.2.1. Realizacja programów dotyczących ważnych zjawisk zdrowotnych
		1.2.2. Regionalny System Monitorowania i Ewaluacji Programów Zdrowotnych

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorza.

⁵³ Szczegółowa lista kluczowych partnerów znajduje się w RPS Zdrowie dla Pomorza przy opisie każdego z Priorytetów oraz Zobowiązań SWP

Tabela 83. Wydatki na realizację Celu Szczegółowego 1 RPS Zdrowie dla Pomorzan (w tys. zł)

Cele szczegółowe i priorytety	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działania	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
CS 1. Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności	284 690	285	5 123	326	6%	2%
Priorytet 1.1. Promocja zdrowia	4 150	94				
Priorytet 1.2. Programy zdrowotne	280 540	191				

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorzan

Alokacja przewidziana na realizację Celu Szczegółowego 1 do 2020 r. jest najmniejsza spośród wszystkich trzech celów. Główna część finansowania jest skupiona wokół Priorytetu 1.2 związanego z realizacją programów zdrowotnych. Zaawansowanie realizacji celu pod kątem finansowym jest na bardzo wczesnym etapie, w latach 2013-2016 wydatkowano zaledwie 2% planowanych środków finansowych. Były to głównie środki pochodzące z funduszy strukturalnych, głównie z programów centralnych. Sytuacja ulegnie zmianie w momencie uruchomienia działań związanych z programami zdrowotnymi zaplanowanymi w RPO WP 2014-2020 oraz w momencie uruchomienia programów centralnych. W zakresie Promocji zdrowia wskazane jest zwiększenie alokacji oraz stała aktualizacja i wzbogacanie RSMiEPZ (w tym w zakresie promocji zdrowia).

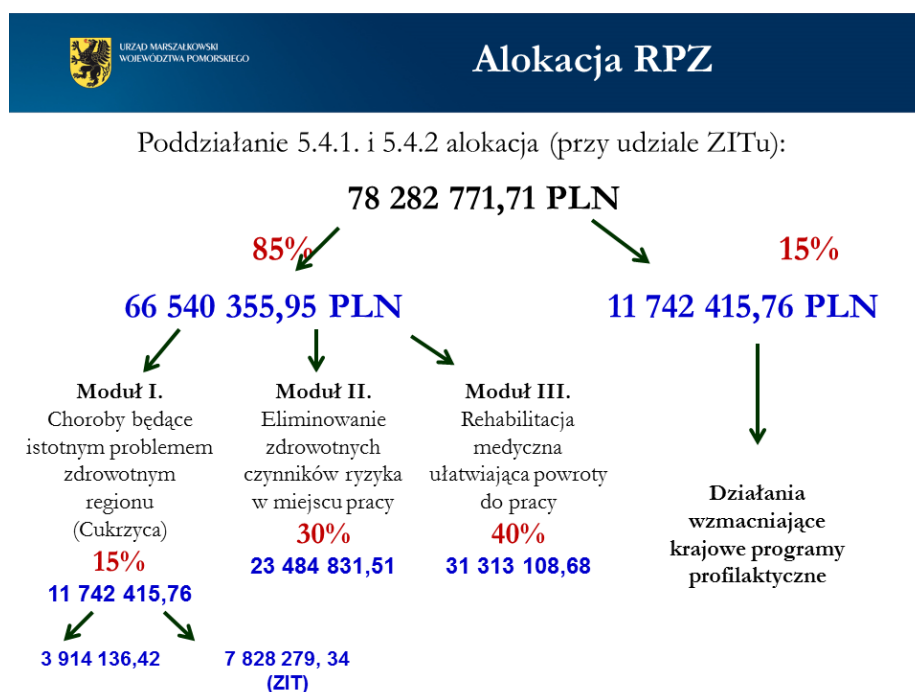
Ocena pozostałych form interwencji SRWP 2020

W ramach Priorytetu 1.2 („Programy zdrowotne”) obok RSMiEPZ (opisanego szerzej poniżej) istotnym działaniem jest uruchomienie Regionalnego Programu Zdrowotnego (kompleksowy, wieloletni i wielosektorowy regionalny program zdrowotny opracowywany i koordynowany przez SWP). Narzędziem realizacji tego programu jest Oś Priorytetowa 5 Zatrudnienie RPO WP 2014-2020, gdzie w ramach działania 5.4 (Zdrowie na rynku pracy) przewidziano dwa poddziałania – jedno w mechanizmie ZIT (1,8 mln EUR) i drugie poza mechanizmem ZIT (16,2 mln EUR). Łącznie kwota ta odpowiada za 1% alokacji środków pochodzących z EFRR i EFS w ramach RPO WP 2014-2020.

W ramach działania 5.4. RPO WP 2014-2020 realizowany będzie Regionalny Program Zdrowotny, którego proces przygotowania rozpoczął SWP już w 2014 r. (uzyskanie wytycznych z Ministerstwa Zdrowia) i był kontynuowany w 2015 r. w ramach grupy roboczej (prace koncepcyjne i organizacyjne). Regionalny Program Zdrowotny jest opracowywany zgodnie z art. 5 pkt. 29a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Zgodnie z informacjami pozyskanymi z Departamentu Zdrowia UMWP, 85% łącznej alokacji planowane jest na

trzy moduły RPZ, a 15% na działania wzmacniające krajowe programy profilaktyczne⁵⁴. Pierwszy konkurs na działanie 5.4.2 został ogłoszony w grudniu 2016 r. a nabór rozpoczął się 1 marca 2017 r. Konkurs będzie dotyczyć projektów ukierunkowanych na rozwój programów profilaktycznych wczesnego wykrywania chorób nowotworowych. Kolejny konkurs planowany jest w 2017 r. (w zakresie modułu cukrzyca typu 2) oraz w kolejnym roku następnym po przygotowaniu odpowiedniego RPZ. W ramach Roczego Planu Realizacji RPS Zdrowie dla Pomorza na 2017 r. zaplanowano odpowiednie działania, które mają doprowadzić do przygotowania RPZ dla cukrzyca typu 2 i uruchomienie konkursu. RPZ dla cukrzyca znajduje się w fazie opracowywania, gdzie realizowana jest diagnoza potrzeb województwa w zakresie chorób cywilizacyjnych – cukrzyca typu 2, a następnie przygotowany zostanie Regionalny Program Polityki Zdrowotnej w zakresie cukrzyca typu 2, który z kolei zostanie zaopiniowany przez Agencję Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Moduł, który nie wymaga przygotowania w formie RPZ dotyczy eliminowania zdrowotnych czynników w miejscu pracy (Moduł II). SWP planuje spotkania z przedsiębiorcami i następnie uruchomienie konkursu, gdzie przedsiębiorcy mogli by zgłaszać projekty dotyczące miejsca pracy np. w zakresie wsparcia psychiatrycznego.

Wykres 19. Alokacja RPZ w ramach RPO WP 2014-2020

Źródło: Prezentacja „Regionalny Program Zdrowotny Województwa Pomorskiego” Departament Zdrowia UMWP.

⁵⁴ Zgodnie z Ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych Programy zdrowotne (par. 30) to programy zdrowotne opracowywane, wdrażane, realizowane i finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia, natomiast programy polityki zdrowotnej (par. 29a) mogą być realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego (w województwie pomorskim w formule Regionalnego Programu Zdrowotnego opracowywanego i koordynowanego przez SWP) oraz przez Ministerstwo Zdrowia. Programy Polityki Zdrowotnej Ministerstwa Zdrowia będą finansowane z programu POWER – działanie 5.1. Programy profilaktyczne.

Zobowiązania SWP

Tabela 84. Stan realizacji zobowiązań SWP

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji programów zdrowotnych	W realizacji

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorza.

Z Celem szczegółowym 1 związane jest jedno zobowiązanie SWP - „Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji programów zdrowotnych”. Powyższe narzędzie ma charakter monitorujący-edukacyjny i składa się z narzędzi informatycznych, systemu edukacji oraz pozostałych działań, do których należy m.in. Pomorskie Forum Samorządowe ds. Profilaktyki i Promocji Zdrowia (PoFoS). Realizacja powyższego zobowiązania napotyka na problemy, gdyż zmiany wprowadzone w ramach Narodowego Programu Zdrowia zmieniają zakres i sposób raportowania programów polityki zdrowotnej przez gminy i powiaty. Tym samym powyższe informacje nie będą trafiać do SWP w zakresie jaki był planowany w RSMiEPZ, natomiast departament Zdrowia UMWP będzie monitorował programy i działania prozdrowotne realizowane przez: JST, NFZ, Podmioty Lecznicze, sektor edukacji oraz Sanepid. W ramach PoFoS zrealizowano 16 spotkań, w ramach których brali udział przedstawiciele środowisk medycznych, SWP oraz jednostek samorządowych i instytucji pozarządowych. Dyskutowane są także akcje prozdrowotne, wspierane są prace nad programami polityki zdrowotnej, a sama platforma stanowi miejsce wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie programów polityki zdrowotnej i działaniach prozdrowotnych.

W roku 2017 dalszy rozwój RSMiEPZ został ograniczony poprzez rezygnację z narzędzi informatycznych – bazy programów zdrowotnych i moduł sprawozdawczości. Planowany jest dalszy rozwój platformy informacyjno-edukacyjnej, szkolenia dla JST oraz wzmocnienie i promocja platformy. Rezygnacja z narzędzi informatycznych podyktowana jest zmianami regulacyjnymi, w wyniku których SWP nie będzie mógł pozyskiwać szczegółowych informacji dotyczących programów zdrowotnych i działań prozdrowotnych prowadzonych w gminach i powiatach. W celu wzmocnienia efektywności prace nad RSMiEPZ powinny uwzględniać możliwości pozyskiwania tych informacji od innych instytucji w tym głównie z Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, a sam portal powinien być na bieżąco wzbogacany o programy zdrowotne i działania prozdrowotne realizowane na terenie województwa, tak aby maksymalizować funkcje informacyjne dla potencjalnych pacjentów na terenie województwa. W celu realizacji funkcji promocyjnych budżet związany z powyższym zobowiązaniem powinien ulec zwiększeniu.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

Oczekiwania wobec administracji przygotowywane były w momencie powstawania SRWP 2020, tj. w latach 2012-2013. W 2015 r. w wyniku wyborów nastąpiła zmiana partii rządzącej i jednocześnie istotne reformy w zakresie systemu opieki zdrowotnej. Kierunek zmian nie były wpisany w kształt SRWP 2020 i w znacznym stopniu wpłynął na stopień realizacji niektórych z przedsięwzięć przewidzianych w RPS Zdrowie dla Pomorza. SWP, tak jak do tej pory, będzie musiał w znacznym stopniu reagować na działania realizowane na poziomie centralnym, tak aby dostosowywać przedsięwzięcia do zmieniającej się sytuacji zewnętrznej. W odniesieniu do Celu Szczegółowego 1 największy wpływ zmian dotyczy zakresu RSMiEPZ (zakres informacji pozyskiwanych przez SWP) oraz

programów zdrowotnych realizowanych przez NFZ oraz Ministerstwo Zdrowia (a tym samym wykluczonych z realizacji w ramach RPO WP 2014-2020).

Tabela 85. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do pierwszego Celu Szczegółowego i stan ich realizacji

Priorytet	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
1.1. Promocja zdrowia	1	Rozszerzenie kompetencji medycyny pracy w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia.	F	Niezrealizowane	--
	2	Uchwalenie ustawy o zdrowiu publicznym, kompatybilnej z pozostałymi aktami prawnymi dot. ochrony zdrowia.	L	W toku	Zakres zmian uniemożliwia realizację części działań przewidzianych w RPS
1.2. Programy zdrowotne	3	Uchwalenie ustawy o zdrowiu publicznym, kompatybilnej z pozostałymi aktami prawnymi dot. ochrony zdrowia.	L	W toku	Zakres zmian uniemożliwia realizację części działań przewidzianych w RPS
	4	Ujednoczenie i usprawnienie sprawozdawczości dotyczącej podejmowanych przez samorządy działań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia poza programami zdrowotnymi.	L	W toku	Zmiany będą miały wpływ na realizację RSMiEPZ
	5	Tworzenie warunków współpracy międzysektorowej – większe zaangażowanie sektorów niemedyycznych, np. edukacja w promocji zdrowia, pomoc społeczna.	D	W toku	--
	6	Udostępnienie wniosków i wytycznych z prowadzonych analiz raportów z realizacji programów zdrowotnych JST, np. w postaci informatorów centralnych.	L	Niezrealizowane	--
	7	Zapewnienie krajowego źródła współfinansowania programów zdrowotnych.	F	Niezrealizowane	Np. finansowanie Centrów Zdrowia Psychicznego – brak środków w NFZ

Źródło: Opracowanie własne. *Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 – BEZPIECZEŃSTWO PACJENTÓW I EFEKTYWNOŚĆ REGIONALNEGO SYSTEMU ZDROWIA

Drugi Cel Szczegółowy w znacznym stopniu dotyczy poprawy efektywności funkcjonowania regionalnego systemu zdrowia, w tym w szczególności podmiotów leczniczych, dla których SWP jest podmiotem założycielskim. Do realizacji Celu Szczegółowego przypisano dwa priorytety 2.1 (Systemy informatyczne i telemedyczne) oraz 2.2 (Jakość i ekonomizacja podmiotów leczniczych). Z pierwszym priorytetem związane jest przedsięwzięcie strategiczne Pomorskie e-Zdrowie, a z drugim - Restrukturyzacja podmiotów leczniczych SWP.

Tabela 86. Priorytety i działania w ramach drugiego Celu Szczegółowego RPS Zdrowie dla Pomorza.

Cel Szczegółowy	Priorytet	Działania
2. Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia	2.1. Systemy informatyczne i telemedyczne	2.1.1. Wdrożenie nowoczesnych i interoperacyjnych rozwiązań informatycznych
		2.1.2. Telemedycyna
	2.2. Jakość i ekonomizacja podmiotów leczniczych	2.2.1 Restrukturyzacja oraz zmiana formy organizacyjno-prawnej podmiotów leczniczych
		2.2.2. Poprawa jakości usług zdrowotnych

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorza

Tabela 87. Wydatki na realizację Celu Szczegółowego 1 RPS Zdrowie dla Pomorza (w tys. zł)

Cele szczegółowe i priorytety	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działania	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
CS 2. Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia	446 520	5 769	145 357	143 657	99%	33%
Priorytet 2.1. Systemy informatyczne i telemedyczne	310 000	1 022				
Priorytet 2.2. Jakość i ekonomizacja podmiotów leczniczych	136 520	4 747				

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorza

Pod względem zrealizowanych wydatków w stosunku do zaplanowanych cel szczegółowy 2 jest najbardziej zaawansowany spośród wszystkich celów szczegółowych – 33%. Główna część

zrealizowanych wydatków pochodzi z RPO WP 2014-2020 (143 080 tys. zł) i dotyczy jednego przedsięwzięcia strategicznego „Pomorskie e-Zdrowie”. W ramach powyższego celu realizowane jest także drugie przedsięwzięcie strategiczne oraz projekty w konkursowym działaniu 7.2. RPO WP 2014-2020, które uzupełniają „Pomorskie e-Zdrowie”.

Przedsięwzięcia strategiczne

Drugi Cel Szczegółowy realizowany jest poprzez dwa przedsięwzięcia strategiczne „Pomorskie e-Zdrowie” finansowane z RPO WP 2014-2020 oraz „Restrukturyzacja podmiotów leczniczych SWP” finansowanego z budżetu SWP.

Pomorskie e-Zdrowie

Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości i dostępności usług medycznych świadczonych na obszarze województwa pomorskiego oraz poprawa efektywności pomorskich podmiotów leczniczych, dla których SWP jest organem tworzącym, a także informatyzacja pomorskich podmiotów leczniczych. Działania te są niezbędne do wypełnienia celów ustawowych związanych z informatyzacją podmiotów leczniczych, tak aby spełniały wymogi wynikające z ustawy o systemie informacji i ochronie zdrowia (dopasowanie do Platformy P1 i P2).

Na etapie rozpoczęcia przedsięwzięcia partnerami i jednocześnie beneficjentami ostatecznymi było 17 podmiotów leczniczych, dla których właścicielem lub podmiotem tworzącym jest SWP. W wyniku procesów konsolidacyjnych inicjowanych przez SWP, liczba ta zmniejszyła się do 16, a w związku z podjętą uchwałą Zarządu SWP zmniejszy się do 14-tu⁵⁵. Niemniej jednak liczba szpitali będących partnerami przedsięwzięcia nie ulegnie zmianie. Zgodnie z tzw. Mapą potrzeb zdrowotnych w województwie funkcjonuje 74 szpitali, w tym 49 posiadające kontrakt z NFZ. Biorąc pod uwagę liczbę bezpośrednich partnerów przedsięwzięcia – 14 podmiotów leczniczych (którzy dysponują prawie 6 tys. łóżek) to skala PS jest na poziomie prawie 30% wszystkich podmiotów posiadających kontrakt z NFZ (70% pod względem liczby łóżek⁵⁶). Elementem zwiększającym skalę oddziaływania będzie uruchomienie warstwy regionalnej projektu. Uzupełnieniem przedsięwzięcia strategicznego jest działanie 7.2 RPO WP 2014-2020, gdzie 15-tu beneficjentów będzie realizować projekty o wartości 41,3 mln zł (dofinansowanie ze środków EFRR to 33,2 mln zł. W ramach tego działania wybrane projekty są komplementarne z projektami centralnymi – P1, P2 i P4⁵⁷ realizowanymi przez CSIOZ oraz przedsięwzięciem Pomorskie e-Zdrowie.

⁵⁵ Uchwała Nr: 1343/198/16 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia: 2016-12-20 w sprawie rozpatrzenia stanowiska Zarządu Wojewódzkiego Forum Związków Zawodowych dotyczącego projektu uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego w sprawie połączenia spółki pod firmą Szpitale Wojewódzkie w Gdyni Sp. z o.o. z siedzibą w Gdyni oraz spółki pod firmą Pomorskie Centrum Chorób Zakaźnych i Gruźlicy w Gdańsku Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku i spółki pod firmą Szpital Specjalistyczny im. F. Ceynowy Sp. z o.o. z siedzibą w Wejherowie

⁵⁶ Zgodnie z Mapą potrzeb zdrowotnych szpitale posiadające kontrakt z NFZ dysponują 8 174 łóżkami.

⁵⁷ CSIOZ jest państwową jednostką budżetową powołaną przez Ministra Zdrowia, która m.in. realizuje projekty związane z funkcjonowaniem systemów informacyjnych w ochronie zdrowia. P1 to "Elektroniczna Platforma Gromadzenia, Analizy i Udostępniania zasobów cyfrowych o Zdarzeniach Medycznych" usprawniająca proces planowania i realizacji świadczeń zdrowotnych, monitorowaniem i sprawozdawczością z ich realizacji, dostępem do informacji o udzielanych świadczeniach oraz publikowaniem informacji w obszarze ochrony zdrowia. P2 to „Platforma udostępniania on-line przedsiębiorcom usług i zasobów cyfrowych rejestrów medycznych”. Uruchomiono Platformę Rejestrów Medycznych oraz System Wymiany Dokumentów, które umożliwiają szybką wymianę dokumentów elektronicznych. P4 to "Dziedzinowe systemy teleinformatyczne systemu informacji w ochronie zdrowia", które pozwalają na usprawnianie procesów biznesowych związanych z zarządzaniem i dostępem do informacji w systemie ochrony zdrowia.

Zgodnie z założeniami przedsięwzięcia strategicznego do 2021 r. we wszystkich podmiotach leczniczych SWP zrealizowane zostaną następujące zadania:

- Prace modernizacyjne oraz rozbudowa systemów teleinformatycznych w celu wdrożenia interoperacyjnych systemów informatycznych;
- Zapewnienie podmiotom leczniczym będącym uczestnikami projektu nowoczesnych i interoperacyjnych systemów dziedzinowych w szczególności: HIS, EDM, RIS, PACS, ERP, BI, LIS, EOD, systemu rejestracji czasu pracy personelu, systemu kontroli dostępu do pomieszczeń, systemów gromadzenia i archiwizacji danych, systemów zarządzania bezpieczeństwem informacji w tym dostępu do danych oraz infrastruktury teleinformatycznej,
- Budowa regionalnego systemu do analizy i zarządzania danymi (system informatyczny klasy Business Intelligence) w szpitalach SWP zintegrowanego z krajowym systemem informacji w ochronie zdrowia;
- Utworzenie portalu informacyjnego stanowiącego informację o ofercie pomorskiego systemu zdrowia wraz z systemem rejestracji oraz informacją o jakości świadczonych usług;
- Budowa systemu pozwalającego na wymianę informacji pomiędzy podmiotami leczniczymi;
- Podniesienie poziomu wiedzy kadry podmiotów leczniczych z zakresu zarządzania i informatyki.

Przewidziane jest również utworzenie regionalnego systemu informacji medycznej, który obejmie:

- Regionalne repozytorium dokumentów medycznych;
- Regionalny rejestr dokumentów medycznych;
- Regionalna szyna danych;
- Dostęp do dokumentacji medycznej dla pacjenta i lekarza;
- Bezpieczeństwo w zakresie dostępu do danych medycznych;

Zaplanowany wskaźnik rezultatu obejmuje odsetek podmiotów leczniczych SWP, wyposażonych w systemy informatyczne (HIS/RIS/PACS) przygotowane do integracji z platformą P1/P2 na poziomie 100%, a wskaźnik produktu to liczba podmiotów leczniczych, w których wdrożono usługę publiczną udostępnianą on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3-dwustronna interakcja na poziomie 16, tj. wszystkie podmioty będące beneficjentami niniejszego projektu. W chwili obecnej nie można prognozować szans realizacji powyższych wskaźników, gdyż projekt rozpoczął się z początkiem 2016 r. i jest w fazie przygotowawczej.

Do końca 2016 r. dokonano inwentaryzacji stopnia informatyzacji podmiotów leczniczych, przygotowano studium wykonalności wraz z koncepcją techniczno-technologiczną oraz przygotowano wnioski o dofinansowanie przedsięwzięcia. W sierpniu 2016 r. wybrano Inżyniera Kontraktu, a dodatkowo realizowane są warsztaty oraz działania koordynacyjne z beneficjentami projektu. Na koniec 2016 r. zakończono fazę przedwdrożeńową, w efekcie której zaktualizowano załącznik do SIWZ – koncepcję techniczno-technologiczną, harmonogram zamówień publicznych, budżet projektu oraz projekty dokumentów formalnych. W I i II kwartale 2017 r. planowane jest przygotowanie dokumentacji przetargowej (m.in. przygotowanie SIWZ wraz z załącznikami) oraz jej zatwierdzenie w drugiej połowie roku.

Opóźnienia występujące w trakcie realizacji projektu związane są głównie z czynnikami zewnętrznymi, a dotyczącymi zmian w kształcie Platformy P1 realizowanej na poziomie centralnym (CSIOZ). Zmiany dotyczące konstrukcji systemu centralnego mają bezpośredni wpływ na kształt projektu, ale nie stanowią czynnika krytycznego, który może wpłynąć na niepowodzenie projektu.

Ryzyka związane z projektem obejmują:

- Rozległość grupy uczestników projektu, do której należy 14 podmiotów leczniczych. W celu lepszego zarządzania projektem opracowywana jest księga procedur regulujących wymianę informacji i dokumentacji między uczestnikami Projektu oraz plan komunikacji. Dodatkowo, w ramach projektu prowadzone będą szkolenia z zakresu metodologii zarządzania projektami, tak aby osoby nadzorujące projekt ze strony podmiotów leczniczych mogły wspomagać cały proces.
- Szacunek wartości projektu na etapie projektowania przetargów.
- Ryzyko kursowe związane z wartością przedmiotu przetargów.
- Realizację procedur przetargowych.
- Proces kontraktowania wykonawców.
- Zmiany w służbie zdrowia związane z planami likwidacji Narodowego Funduszu Zdrowia, a tym samym dotychczasowego sposobu finansowania służby zdrowia, sieci szpitali, czy w zakresie leczenia psychiatrycznego.

Ryzyka o charakterze wewnętrznym znajdują się pod stałym monitoringiem i kontrolą SWP, natomiast w przypadku ryzyka o charakterze zewnętrznym tj. reformy służby zdrowia należy założyć, że informatyzacja pomiotów leczniczych, której elementem na poziomie regionu jest przedsięwzięcie strategiczne Pomorskie e-Zdrowie, będzie postępować niezależnie od zmian instytucjonalnych. Zakres prac zaplanowanych w ramach projektu jest na tyle uniwersalny, że w przypadku zastosowania elastycznych rozwiązań technologicznych system powinien być kompatybilny z każdym przyjętym systemem.

Restrukturyzacja podmiotów leczniczych SWP

Przedsięwzięcie jest kontynuacją procesu restrukturyzacji podmiotów leczniczych SWP i ich przekształcania w spółki handlowe, które rozpoczęło się jeszcze przed uchwaleniem RPS Zdrowie dla Pomorza (na bazie ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej). W wyniku tych działań przekształcono 12 podmiotów w 10 spółek oraz rozpoczęto proces konsolidacji. Celem przedsięwzięcia jest poprawa dostępu do usług medycznych, dostosowanie oferty podmiotów leczniczych z uwzględnieniem możliwości finansowania przez NFZ i potrzeb lokalnej społeczności, poprawa wizerunku podmiotów leczniczych wśród mieszkańców. Przyjęte wskaźniki rezultatu to dodatnia suma wyników finansowych przekształconych podmiotów w 2018 r. oraz poprawa dostępności do usług zdrowotnych. Produktem ma być przekształcenie wszystkich podległych SWP podmiotów leczniczych w spółki handlowe (za wyjątkiem WOMP i stacji pogotowia ratunkowego). Pomimo, że proces restrukturyzacji rozpoczął się w 2012 r., to samo PS rozpoczęło się w styczniu 2014 r. a zakończy się z końcem 2027 r. Zgodnie z kartą przedsięwzięcia strategicznego łączny budżet w okresie realizacji wynosi 80,8 mln zł. Kwota ta obejmuje przekształcenie 4 podmiotów leczniczych w spółki handlowe, coroczne dokapitalizowanie Szpitali Wojewódzkich sp. z o.o. z siedzibą w Gdyni oraz wykup udziałów w Szpitalu Specjalistycznym w Kościerzynie od Agencji Rozwoju Przemysłu. Przedsięwzięcie realizuje zobowiązanie SWP „Stworzenie efektywnej regionalnej sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne o wysokiej jakości rzeczywistej, przede wszystkim w zakresie chorób cywilizacyjnych”.

Projekt jest realizowany zgodnie z harmonogramem:

- Do przekształcenia pozostały SPZOZ, w 2017 r. planowana jest wycena nieruchomości w trzech szpitalach psychiatrycznych,
- W przypadku przekształcenia wojewódzkiego zespołu reumatologicznego im. Dr Jadwigi Titz-Kosko w Sopocie w spółkę podjęto uchwałę Sejmiku Województwa Pomorskiego,
- Wykup udziałów w Szpitalu Specjalistycznym w Kościerzynie od Agencji Rozwoju Przemysłu zostanie zrealizowany w 2017 r.

W IV kwartale 2016 r. dodatkowo rozpoczęto proces połączenia Szpitali Wojewódzkich w Gdyni Sp. z o.o. ze Szpitalem Specjalistycznym im. Floriana Ceynowy w Wejherowie Sp. z o.o. oraz Pomorskim Centrum Chorób Zakaźnych i Gruźlicy Sp. z o.o. Zakończenie procesu połączenia planowane jest na pierwszy kwartał 2017 roku.

Ryzyka związane z projektem mają charakter zewnętrzny i dotyczą reformy służby zdrowia i sposobów finansowania podmiotów leczniczych. Proces przekształcania szpitali psychiatrycznych został wstrzymany do czasu rozstrzygnięcia kształtu i sposobu finansowania centrów zdrowia psychicznego oraz w szerszym kontekście szpitali. W przypadku szpitali dalsze zmiany własnościowe będą prowadzone w kierunku dostosowania struktury podmiotów leczniczych do sposobu finansowania jaki będzie wynikał z kształtu sieci szpitali.

Ocena interwencji w ramach przedsięwzięcia strategicznego

1. Oba przedsięwzięcia strategiczne skierowane są do podmiotów leczniczych, których właścicielem jest SWP. Głównym zadaniem tych przedsięwzięć jest usprawnienie zarządzania tymi podmiotami poprzez restrukturyzację, zapewnienie finansowania oraz cyfryzację procesów związanych z obsługą pacjenta czy zarządzanie podmiotami leczniczymi przy wykorzystaniu narzędzi informatycznych.
2. W przypadku projektu Pomorskie e-Zdrowie oprócz bezpośrednich partnerów projektu włączone zostaną również podmioty lecznicze z regionu. Finansowanie jest zarezerwowane na ten cel w konkursie w działaniu 7.2 RPO WP 2014-2020 w wysokości 33 mln zł. Zgodnie z wynikami tego konkursu oddziaływanie może dotyczyć potencjalnie 15 podmiotów (zgodnie z listą wniosków po rozstrzygnięciu konkursu przez ZWP). Ocena efektów tychże projektów oraz ich faktyczne powiązanie z projektem Pomorskie e-Zdrowie będzie możliwe dopiero po ich zakończeniu⁵⁸. Na etapie planowania interwencji należy ocenić jej zakres pozytywnie. Nowoczesne narzędzia informatyczne przyczynią się do realizacji CS 2 Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia oraz Celu Strategicznego SRWP 2020 lepszy Dostęp do usług zdrowotnych. Jeżeli efekt zaplanowanej interwencji (również w odniesieniu do restrukturyzacji podmiotów leczniczych) będzie zgodny z pierwotnymi

⁵⁸ Brak jest informacji o szczegółach projektów zgłoszonych w konkursie w działaniu 7.2 RPO WP 2014-2020, natomiast zgodnie z informacją opublikowaną na stronie konkursu (<http://www.rpo.pomorskie.eu/-/nabor-wnioskow-odofinansowanie-projektow-w-ramach-dzialania-7-2-systemy-informatyczne-i-telemedyczne-rpo-wp-2014-2020#>) „projekty składane [...] muszą być projektami komplementarnymi zarówno z projektami centralnymi realizowanymi przez Centrum Systemów Informatycznych Ochrony Zdrowia (CSIOZ) – w szczególności P1, P2 oraz P4, jak i z projektem regionalnym „Pomorskie e-Zdrowie” realizowanym przez Samorząd Województwa Pomorskiego.” Brak również informacji o podpisaniu umów z beneficjentami w ramach powyższego konkursu - lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 - stan na 28 lutego 2017 r.

założeniami to powinien również w długim terminie wesprzeć realizację celów RPS związanych z poprawą zdrowia mieszkańców województwa.

3. Pomimo, że przedsięwzięcia strategiczne są istotne z punktu widzenia realizacji zobowiązań SWP (dwóch z trzech tj. „Stworzenie efektywnej regionalnej sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne o wysokiej jakości rzeczywistej, przede wszystkim w zakresie chorób cywilizacyjnych” oraz „Wdrożenie w szpitalach wieloletniego planu działań w zakresie doskonalenia jakości rzeczywistej usług zdrowotnych”) to dla realizacji głównego celu RPS Zdrowie dla Pomorzan („Poprawa stanu zdrowia mieszkańców województwa pomorskiego”) będą miały wpływ pośredni tj. będą wspierały pomocniczo realizację wskaźników.
4. Wskaźniki rezultatu przypisane do przedsięwzięć są właściwie wskaźnikami produktu, gdyż odnoszą się do bezpośrednich efektów projektu, a nie do wpływu projektu na otoczenie, uzyskanego po jego zakończeniu. Pomimo zgodności wskaźników w ramach RPS Zdrowie dla Pomorzan na poziomie Celu Szczegółowego 2 (Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia) oraz obu priorytetów (2.1 i 2.2) i poszczególnych wskaźników przedsięwzięcia, to brak takiej zgodności ze wskaźnikami przypisanymi do celu głównego - „Poprawa stanu zdrowia mieszkańców województwa pomorskiego” RPS Zdrowie dla Pomorzan, które zostały opisane jako zmniejszenie chorobowości w województwie w 5 grupach chorób.
5. Przedsięwzięcia realizują Cel Operacyjny 2.4 (Lepszy dostęp do usług zdrowotnych) zapisany w SRWP 2020, ale będzie to uzależnione od zakresu finansowania tych usług na co nie ma wpływu SWP. Należy jednak zauważyć, że wskaźniki przypisane do Celu Operacyjnego 2.4. SRWP 2020 dotyczą zmniejszenia chorobowości w województwie w 4 grupach chorób (co jest zgodne ze wspomnianym wskaźnikiem dla celu głównego RPS Zdrowie dla Pomorzan) i nie są skorelowane ze wskaźnikami związanymi z przedsięwzięciami i Celem Szczegółowym 2 RPS Zdrowie dla Pomorzan.

Ocena pozostałych form interwencji SRWP 2020

Działanie 2.1.2 Telemedycyna jest realizowane częściowo przez przedsięwzięcie strategiczne Pomorskie e-Zdrowie, gdzie w ramach systemu PACS możliwe będzie archiwizowanie i udostępnianie obrazów medycznych. Do powyższego Działania nie przypisano żadnego wskaźnika rezultatu ani produktu zarówno na poziomie priorytetu 2.1 ani Celu Szczegółowego 2. Przedsiębiorcy zainteresowani realizacją innowacyjnych usług telemedycznych mogą zgłaszać aplikacje w konkursie w poddziałaniu 1.1.1 RPO WP 2014-2020. W województwie pomorskim preferencje dla tego typu projektów zostały wyrażone poprzez wybór Inteligentnej Specjalizacji Pomorza 4 - „Technologie medyczne w zakresie chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia”. W chwili obecnej brak jest szczegółowych informacji o projektach wybranych w ramach konkursu na dofinansowanie w poddziałaniu 1.1.1 Ekspansja przez innowacje – wsparcie dotacyjne. Opublikowana została lista wniosków po rozstrzygnięciu konkursu przez ZWP, ale umowy nie zostały jeszcze podpisane⁵⁹. Projekty realizowane w ramach OP 1 w ramach Inteligentnej Specjalizacji Pomorza 4 nie będą jednak bezpośrednio zintegrowane z przedsięwzięciem strategicznym Pomorskie e-Zdrowie. Warto również zauważyć, że rozwiązania powstające w Osi Priorytetowej 1 będą dotyczyły prac B+R przed wdrożeniem, a do zapewnienia efektywności interwencji publicznej niezbędne jest jeszcze skomercjalizowanie tych projektów. Komplementarność projektów B+R z obszaru telemedycyny z projektem Pomorskie e-Zdrowie oznaczałoby większą efektywność interwencji publicznej.

W dniu 23 lutego 2017 r. ogłoszono listę wniosków po rozstrzygnięciu konkursu w ramach działania 7.2 Systemy Informatyczne i Telemedyczne RPO WP 2014-2020. Zgodnie z informacją zawartą w SzOOP RPO WP 2014-2020 obejmują:

- wdrożenie interoperacyjnych i zintegrowanych systemów e-zdrowia wraz z niezbędną do ich funkcjonowania infrastrukturą z zakresu: tworzenia i wymiany elektronicznej dokumentacji medycznej, zarządzania, diagnostyki, terapii, logistyki, bezpieczeństwa, systemu informacji dla pacjentów i ich rodzin (w tym usługi zdalnej rejestracji przez Internet), platformy wymiany informacji, badania zadowolenia pacjenta, monitorowania zdarzeń niepożądanych, archiwizacji oraz integracji lokalnych i krajowych systemów informatycznych ochrony zdrowia;
- budowę, rozwój i wdrożenie usług telemedycznych w szczególności teliagnostyki, telekonsultacji, telerehabilitacji i teleopieki.

Zgłoszone projekty są komplementarne z projektami centralnymi (platformy P1, P2, P4) oraz regionalnymi (Pomorskie e-Zdrowie). Beneficjentami programu jest 15 podmiotów leczniczych zarówno publiczne jak i prywatne. Wśród beneficjentów są wszystkie wcześniej przygotowywane projekty z instrumentu ZPT. Całkowita wartość wybranych projektów to 41,3 mln zł a dofinansowanie EFRR to 33,2 mln zł. Jeżeli ostateczna realizacja projektów umożliwi efektywną komunikację z platformą Pomorskie e-Zdrowie będzie to rozszerzenie skali oddziaływania przedsięwzięcia strategicznego, co tym samym oznacza funkcjonowanie efektywnej regionalnej sieci szpitali.

⁵⁹ Zgodnie z listą projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 - stan na 28 lutego 2017 r.

Zobowiązania SWP

Pierwsze zobowiązanie SWP zostało szczegółowo opisane powyżej, gdyż związane jest z realizacją Przedsięwzięć Strategicznych. W przypadku drugiego zobowiązania jest ono związane z realizacją działania 2.2.2 Poprawa jakości usług zdrowotnych i jest też powiązane z PS Pomorskie e-Zdrowie. W zakresie działania 2.2.2 przygotowany jest projekt „Wieloletniego programu doskonalenia jakości w podmiotach wykonujących działalność leczniczą, dla których organem tworzącym jest SWP”, a w 2017 r. planowane jest uruchomienie pilotażu tego projektu w Copernicus PL Sp. z o.o. Z powyższym działaniem związane są dwa wskaźniki: wskaźnik produktu odsetek szpitali SWP które wdrożyły programy doskonalenia jakości oraz wskaźnik rezultatu „odsetek podmiotów leczniczych SWP (szpitale), które posiadają certyfikaty jakości”. Wskaźniki są przypisane do szpitali SWP i nie odnoszą się do regionu.

Tabela 88. Stan realizacji zobowiązań SWP

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Stworzenie efektywnej regionalnej sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne o wysokiej jakości rzeczywistej, przede wszystkim w zakresie chorób cywilizacyjnych.	W realizacji. W odniesieniu do celu szczegółowego 2. Związane bezpośrednio z realizacją dwóch przedsięwzięć strategicznych.
Wdrożenie w szpitalach wieloletniego planu działań w zakresie doskonalenia jakości rzeczywistej usług zdrowotnych.	Faza wstępna. Przygotowanie do pilotażu w Copernicus sp. z o.o.

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorza

Oczekiwania wobec administracji centralnej

W związku ze zmieniającą się sytuacją w zakresie reformy służby zdrowia, której kierunek nie był antycypowany na etapie tworzenia SRWP 2020, niezbędny jest stały monitoring i reagowanie na działania realizowane na poziomie centralnym, tak aby dostosowywać przedsięwzięcia do zmieniającej się sytuacji zewnętrznej. W miarę postępu prac rekomendowane jest uczestnictwo w konsultacjach nad reformą i lobbowanie rozwiązań istotnych z punktu widzenia regionu. W odniesieniu do Celu Szczegółowego 2 największy wpływ dotyczy zakresu zmian zachodzących w ramach platformy P1 realizowanej przez CSIOZ. W tym zakresie sytuacja jest pod kontrolą SWP, a współpraca i koordynacja działań pomiędzy CSIOZ a regionami znacznie się poprawiła i jest zawansowana. W odniesieniu do ustawy o jakości w ochronie zdrowia w styczniu 2017 r. opublikowano projekt założeń do ustawy a wejście w życie ustawy planowane jest od początku 2018 r. W przypadku zasad kontraktowania i finansowania nie są znane plany dotyczące przyszłości NFZ. Również kierunek zmian w służbie zdrowia jest przeciwny do oczekiwanego tj. centralizacja zamiast oczekiwanej decentralizacji.

Tabela 89. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do drugiego Celu Szczegółowego i stan ich realizacji

Priorytet	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
2.1. Systemy informatyczne i telemedyczne	1	Poprawa statystyki publicznej zwłaszcza w ochronie zdrowia.	L	Niezrealizowane	
	2	Zakończenie prac nad wdrożeniem P1 w CSIOZ.	L+I	W toku	Bezpośredni wpływ na realizację PS Pomorskie e-Zdrowie oraz projektów konkursowych w ramach 7.2 RPO WP 2014-2020
	3	Uchwalenie ustawy o jakości w ochronie zdrowia, regulującej system	L	Niezrealizowane	
2.2. Jakość i ekonomizacja podmiotów leczniczych	4	Uchwalenie ustawy o jakości w ochronie zdrowia, regulującej system	L	Nierealizowane	
	5	Kontynuacja programu przekształceń SPZOZ w spółki	L+F	Niezrealizowane	Zmiana polityki rządu
	6	Przekazanie samorządom większych kompetencji do kreowania polityki zdrowotnej w województwie.	L	Nierealizowane	Zmiana polityki rządu
	7	Wprowadzenie wyższej wyceny procedur medycznych w kontraktach NFZ dla podmiotów leczniczych posiadających akredytację.	L+F	Niezrealizowane	W planach likwidacja NFZ
	8	Zmiana zasad kontraktowania, np. umożliwienie kontraktowania kompleksowych świadczeń zdrowotnych (np. centra zdrowia psychicznego), wzrost kontraktowania w zależności od posiadanych akredytacji.	L+F	Niezrealizowane	W planach likwidacja NFZ, brak finansowania centrum zdrowia psychicznego
	9	Zmiana algorytmu podziału środków na świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych na poszczególne województwa.	L+F	Niezrealizowane	W planach likwidacja NFZ

Źródło: Opracowanie własne. *Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 – WYRÓWNANY DOSTĘP DO USŁUG ZDROWOTNYCH

Cel szczegółowy związany jest z zapewnieniem dostępu do usług medycznych w całym regionie, adekwatnie do potrzeb i przy optymalnym wykorzystaniu zasobów – personelu medycznego, aparatury medycznej i infrastruktury. Cel jest również powiązany z zobowiązaniem Samorządu dotyczącym Stworzenie efektywnej regionalnej sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne o wysokiej jakości rzeczywistej, przede wszystkim w zakresie chorób cywilizacyjnych. Biorąc pod uwagę wskaźniki przypisane do celu szczegółowego należy oczekiwać wzrostu liczby lekarzy specjalistów w woj. pomorskim w zakresie geriatry, diabetologii czy onkologii klinicznej; wzrostu liczby pielęgniarek oraz wzrostu liczby udzielonych porad.

Tabela 90. Priorytety i działania w ramach Celu Szczegółowego 3 RPS Zdrowie dla Pomorza.

Cel Szczegółowy	Priorytet	Działania	
(3) Wyrównany dostęp do usług zdrowotnych	3.1. Specjalistyczna kadra medyczna	3.1.1 Programy doskonalenia zawodowego	
		3.1.2 Pozyskiwanie specjalistycznej kadry medycznej w dziedzinach deficytowych	
	3.2. Kompleksowa opieka nad pacjentem	3.2.1 Tworzenie zespołów i ośrodków interdyscyplinarnych	
		3.2.2 Rozwój współpracy międzysektorowej	
	3.3 Zasoby sieci lecznictwa ambulatoryjnego i stacjonarnego	3.3.1 Utworzenie nowych poradni i innych struktur ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w rejonach o niezadawalającej dostępności	
		3.3.2 Uporządkowanie, rozwój i dostosowanie do obowiązujących standardów regionalnej bazy szpitalnej	
		3.3.3 Tworzenie, rozbudowa i modernizacja zasobów ochrony zdrowia	

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorza

Tabela 91. Wydatki na realizację Celu Szczegółowego 3 RPS Zdrowie dla Pomorza (w tys. zł)

Cele szczegółowe i priorytety	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działania	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
CS 3. Wyrównany dostęp do usług zdrowotnych	1 419 800	82 489	354 195	-	-	25%
Priorytet 3.1. Specjalistyczna kadra medyczna	28 000	-				
Priorytet 3.2. Kompleksowa opieka nad pacjentem	42 000	43				
Priorytet 3.3. Zasoby sieci lecznictwa ambulatoryjnego i stacjonarnego	1 349 800	82 445				

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorza

Cel szczegółowy 3 stanowi 66% planowanych wydatków na wszystkie cele w ramach RPS Zdrowie dla Pomorza. Wydatki w latach 2013-2016 stanowiły prawie ¼ zaplanowanych nakładów do roku 2020.

Głównym źródłem środków finansowych były środki krajowe. W ramach tych wydatków brak jest finansowania w ramach RPO WP 2014-2020 ani w poprzedniej ani w obecnej perspektywie finansowej. (w ramach działania 7.1. RPO WP 2014-2020 wydatki zostaną dopiero poniesione w kolejnych latach). Widoczny jest udział środków z programów centralnych, w przypadku projektów infrastrukturalnych z POIS (zarówno 2007-2013, jak i 2014-2020) oraz w przypadku projektów szkoleniowych POWER i POKL. Środki te stanowiły 6% wszystkich wydatków ogółem (20 mln zł). Postęp finansowy będzie widoczny wraz z realizacją kolejnych projektów finansowanych z RPO WP 2014-2020 i programów centralnych.

Przedsięwzięcia strategiczne

Z Celem Szczegółowym nie są związane bezpośrednio przedsięwzięcia strategiczne, ale oba realizowane w ramach celu drugiego mogą mieć pośredni wpływ na wyrównanie dostępu do usług zdrowotnych. Relokacja personelu, aparatury medycznej czy zmian lokalizacji nie będą realizowane w ramach polityki właścicielskiej wobec szpitali SWP, a proces restrukturyzacji jest w chwili obecnej podporządkowany procesowi zapewnienia źródeł finansowania usług medycznych w szpitalach (regulacje sieci szpitali czy centrów zdrowia psychicznego). W przypadku przedsięwzięć strategicznych „restrukturyzacja szpitali” oraz „Pomorskie e-Zdrowie” są one ukierunkowane na wzrost efektywności zarządzania szpitalami i skierowane głównie do szpitali SWP. Tym samym jego wpływ na Cel Szczegółowy 3. będzie ograniczony, chyba że projekt zostanie wdrożony wśród większej liczby szpitali (na terenie województwa), co może przyczynić się do lepszej opieki koordynowanej nad pacjentem.

Ocena pozostałych form interwencji SRWP 2020

W odniesieniu do Priorytetu 3.1. (Specjalistyczna kadra medyczna) działania podejmowane są w nieznacznym zakresie z uwagi na brak środków finansowych. Działania te nie znalazły źródła finansowania w RPO WP 2014-2020, co utrudnia ich realizację. W planie na 2017 r. przewidziano dwa programy doskonalenia zawodowego, ale brak jest środków finansowych na te cele w budżecie SWP na 2017 r. Zadania z zakresu szkolenia lekarzy czy pielęgniarek realizowane są przez izby lekarskie, czy pielęgniarskie, a potencjalne źródła finansowania zlokalizowane są w POWER. W ramach POWER (Priorytet 5 Wsparcie dla obszaru zdrowia Działanie 5.4. Kompetencje zawodowe i kwalifikacje kadr medycznych) realizowane są projekty podnoszące kwalifikacje pielęgniarek i położnych (Wyższa Szkoła Inżynierii I Zdrowia W Warszawie, Grupa Olsztyńska Szkoła Biznesu S.C. Bożena Ziomek I Adam Ziomek, Okręgowa Izba Pielęgniarek I Położnych W Słupsku, Powiślańska Szkoła Wyższa) oraz w ramach działania 5.3. Wysoka jakość kształcenia na kierunkach medycznych na kierunku pielęgniarstwa Akademii Pomorskiej w Słupsku.

Priorytet 3.2 (Kompleksowa opieka nad pacjentem) jest realizowany poprzez działania miękkie – porozumienie Pomorskie Partnerstwo na rzecz Zintegrowanej Opieki Zdrowotnej i Sympozja poświęcone temu tematowi, gdzie dyskutowane są rozwiązania organizacyjne dotyczące m.in. optymalnego wykorzystania i dostosowania zasobów kadrowych. W ramach Pomorskiego Partnerstwa na rzecz Zintegrowanej Opieki Zdrowotnej⁶⁰ jego sygnatariusze planują współdziałać w zakresie

⁶⁰ We wskazanym Porozumieniu „opieka zintegrowana” to skoordynowany sposób dostarczania świadczeń zdrowotnych i, w razie potrzeby, społecznych przez podmiot bądź sieć podmiotów połączonych strukturalnie i informacyjnie, zapewniający ciągłość opieki w zakresie: promocji zdrowia, prewencji, diagnostyki, terapii, rehabilitacji, opieki paliatywnej (integracja kliniczna) z włączeniem instytucji pomocy społecznej i organizacji pozarządowych, których finalnym beneficjentem jest

poszukiwania rozwiązań, które mogą być adaptowane w regionie, opracowaniu i wdrażaniu zintegrowanych ścieżek i rozwiązań dla opieki nad pacjentami, edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia, rozwoju, edukacji oraz szkoleniu studentów i pracowników systemu zdrowia w celu przygotowania ich do pracy w rozwiązaniach zintegrowanej opieki, upowszechnianiu i popularyzacji wiedzy o zintegrowanej opiece oraz wprowadzaniu zmian świadomości decydentów, organizatorów opieki zdrowotnej i mieszkańców regionu, a także dążeniu do uzyskania wiodącej roli w Polsce w zakresie zintegrowanej opieki zdrowotnej. Sygnatariuszami Porozumienia podpisanego w kwietniu 2015 r. są SWP, GUMed, Konwent powiatów WP, POW NFZ, PTPZ, OIL, GOIA, OIPiP w Gdańsku i w Słupsku oraz PZPOZ.

W ramach realizacji Priorytetu nie planuje się uruchomienia innych niż miękkie działań. Tworzenie nowych unitów czy kompleksowych zespołów wymaga dodatkowych środków finansowych, których w chwili obecnej brakuje.

W ramach priorytetu 3.3. (Zasoby sieci leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego) i działania 3.3.1 (Utworzenie nowych poradni i innych struktur ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w rejonach o niezadowalającej dostępności) podejmowane działania miały charakter ograniczony (realizacja I etapu utworzenia kompleksu poradni przyszpitalnych w Szpitalu Św. Wincentego a Paulo). Jako powód wskazywany jest brak pewności co do finansowania przez NFZ tego typu placówek. W ramach dwóch kolejnych działań 3.3.2 (Uporządkowanie, rozwój i dostosowanie do obowiązujących standardów regionalnej bazy szpitalnej) oraz 3.3.3 (Tworzenie, rozbudowa i modernizacja zasobów ochrony zdrowia) realizowane były inwestycje dostosowujące podmioty lecznicze do obowiązujących regulacji i zaleceń oraz inwestycje rozwojowe w szpitalach SWP. W ramach tego działania do końca 2015 r. poniesiono łącznie ponad 50 mln zł wydatków z budżetu SWP, co stanowi największą wartość wśród wszystkich priorytetów RPS Zdrowie dla Pomorza. W ramach tego priorytetu realizowane są również inwestycje infrastrukturalne (Szpital Specjalistyczny im. F. Ceynowy sp. z o.o. w Wejherowie, Kociewskie Centrum Zdrowia Sp. z o.o., Szpital Specjalistyczny Im. J. K. Łukowicza w Chojnicach i Uniwersyteckie Centrum Kliniczne), finansowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 Priorytet 9 Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia Działanie 9.1. Infrastruktura ratownictwa medycznego.

W ramach działania 7.1 RPO WP 2014-2020 planowane są dalsze inwestycje. Zgodnie z SZOOP RPO WP 2014-2020 „Realizowane będą wyłącznie przedsięwzięcia wynikające z określonych w skali regionu deficytów i potrzeb zidentyfikowanych na podstawie analizy sytuacji demograficznej i epidemiologicznej, a także faktycznego zapotrzebowania oraz dostępności infrastruktury ochrony zdrowia, z uwzględnieniem map potrzeb zdrowotnych opracowanych przez Ministerstwo Zdrowia zgodnie z planem działań dla spełnienia warunku *ex-ante* 9.3, z zastrzeżeniem zasad opisanych w kierunkowych zasadach wyboru projektów.” Niniejszy warunek został spełniony poprzez przygotowanie w 2015 r. *Policy paper* dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe ramy strategiczne oraz opublikowanie w 2016 r. 30 map potrzeb zdrowotnych dla 30 grup chorób. Mapy potrzeb zdrowotnych budzą jednak wiele kontrowersji związanych m.in. ze zidentyfikowaną nadpodażą łóżek szpitalnych w niektórych regionach. Mapy mają być również podstawą do wszelkich decyzji podejmowanych w systemie ochrony zdrowia, zarówno jako podstawa interwencji publicznych

pacjent zaś miarą osiągnięć jest poprawa stanu zdrowia, w tym wyników leczenia i poprawa jakości życia, przy równoczesnej dbałości o efektywność kosztową.

realizowanych z funduszu strukturalnych, jak i najprawdopodobniej kontraktowanie świadczeń przez NFZ.

W ramach mechanizmu ZIT (7.1.1. RPO WP 2014-2020) planowane jest utworzenie Centrum Geriatrii w ramach Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego oraz drugie w ramach WZR im. dr Jadwigi Titz-Kosko w Sopocie. Projekty te pierwotnie stanowiły jeden projekt, ale z powodów organizacyjnych zostały podzielone na dwa oddzielne. Na moment sporządzania raportu projekty znajdowały się w ocenie konkursowej, a w przypadku WZR dyskutowana jest kwestia wkładu własnego.

Z kolei w ramach konkursu w działaniu 7.1.2 Zasoby Ochrony Zdrowia realizowane będą przedsięwzięcia wzmacniające szpitale prowadzące specjalistyczne usługi zdrowotne w zakresie diagnostyki i leczenia chorób cywilizacyjnych i dotyczące:

- uporządkowania i rozwoju oddziałów kardiologicznych, neurologicznych, onkologicznych, pneumonologicznych, diabetologicznych,
- poprawy dostępności do oddziałów z deficytami łóżek, w tym oddziałów chorób wewnętrznych, ośrodków opieki geriatrycznej, ośrodków opieki długoterminowej, ośrodków rehabilitacji, w szczególności kardiologicznej, neurologicznej i pneumonologicznej,
- utworzenia sieci referencyjnych placówek w zakresie oddziałów chirurgii urazowo-ortopedycznej.

Na całe działanie alokacja jest 241 mln zł, w tym projekty zidentyfikowane w ramach ZPT, które szacowane są na około 40 mln zł dofinansowania (8 projektów). Konkurs na powyższe projekty został ogłoszony i nabór trwa do 17 marca 2017 r. Projekty ZPT w tym obszarze obejmują zarówno podmioty prywatne, SPZOZ oraz szpitale SWP (Szpital Specjalistyczny w Kościerzynie Sp. z o.o.). Przedmiotem projektów będą inwestycje infrastrukturalne w zakresie budowy, modernizacji i rozbudowy oraz wyposażenia podmiotów leczniczych w nowoczesną aparaturę medyczną. Z uwagi na nieopublikowanie mapy potrzeb zdrowotnych przez Ministerstwo Zdrowia w zakresie chorób psychicznych wykluczono ze wsparcia projekty dotyczące szpitali psychiatrycznych (m.in. dotyczące Centrów Zdrowia Psychicznego). Tym samym projekt w gminie Człuchów związany z utworzeniem Powiatowego Centrum Zdrowia Psychicznego, realizowany w mechanizmie ZPT, nie zostanie zgłoszony do powyższego konkursu.

Zobowiązania SWP

W ramach celu szczegółowego 3. Zobowiązanie „Stworzenie efektywnej regionalnej sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne o wysokiej jakości rzeczywistej, przede wszystkim w zakresie chorób cywilizacyjnych” dotyczy głównie działań miękkich związanych z kompleksową opieką nad pacjentem (priorytet 3.2). W ramach tego działania podpisano porozumienie Pomorskie Partnerstwo na rzecz Zintegrowanej Opieki Zdrowotnej oraz realizowane są Sympozja poświęcone temu tematowi. Zadania związane z kadrą medyczną realizowane są głównie przez samorządy zawodowe i finansowane w ramach POWER. Z kolei inwestycje modernizacyjne i dostosowywanie standardów realizowane są na bieżąco. Istotnym wkładem będą działania inwestycyjne sfinansowane w ramach konkursu 7.1.2 RPO WP 2014-2020.

Tabela 92. Stan realizacji zobowiązań SWP

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Stworzenie efektywnej regionalnej sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne o wysokiej jakości rzeczywistej, przede wszystkim w zakresie chorób cywilizacyjnych.	W realizacji

Źródło: RPS Zdrowie dla Pomorza

Oczekiwania wobec administracji centralnej

Podobnie jak w przypadku dwóch pozostałych celów szczegółowych, tak i tutaj kierunek zmian związanych z realizowaną reformą służby zdrowia nie jest zgodny z oczekiwaniami artykułowanymi na etapie przygotowania SRWP 2020. Głównym elementem niepewności jest kwestia finansowania i rola NFZ. Ma to swoje odzwierciedlenie głównie w ograniczeniu realizacji Priorytetu 3.3. - Zasoby sieci leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego. Rola SWP, poza lobbieniem w zakresie rozwiązań pożądanym z punktu widzenia interesów województwa, jest tutaj ograniczona.

Tabela 93. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do pierwszego Celu Szczegółowego i stan ich realizacji

Priorytet	Lp.	Zmiana trybu przyznawania miejsc specjalizacyjnych dla kadry medycznej	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
3.1. Specjalistyczna kadra medyczna	1	Zmiana trybu przyznawania miejsc specjalizacyjnych dla kadry medycznej.		Niezrealizowane	--
	2	Utworzenie ogólnopolskiej bazy dostępnych miejsc specjalizacyjnych.		Niezrealizowane	--
	3	Tworzenie wojewódzkich list zapotrzebowania na lekarzy danej specjalności.		Niezrealizowane	--
3.2. Kompleksowa opieka nad pacjentem	4	Zmiana zasad kontraktowania, np. umożliwienie kontraktowania kompleksowych świadczeń zdrowotnych (np. centra zdrowia psychicznego),	L+F	Niezrealizowane	W planach likwidacja NFZ, brak finansowania centrum zdrowia psychicznego
	5	Podjęcie działań prowadzących do zmiany sposobów kontraktowania (zwiększenie nakładów na kardiologię zachowawczą, nielimitowanie procedur ratujących życie).		Niezrealizowane	--
3.3. Zasoby sieci leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego	6	Zmiana algorytmu podziału środków na świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych na poszczególne województwa.	L+F	Niezrealizowane	W planach likwidacja NFZ
	7	Przekazanie samorządom większych kompetencji do kreowania polityki zdrowotnej w województwie.	L	Niezrealizowane	Zmiana polityki rządu

Źródło: Opracowanie własne

Źródło: Opracowanie własne.*Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)

REALIZACJA RPO WP 2014-2020 A OSIĄGANIE WARTOŚCI ZAŁOŻONYCH WSKAŹNIKÓW RPS ZDROWIE DLA POMORZAN

1. System wskaźników zastosowany w przypadku RPS Zdrowie dla Pomorzan, podobnie jak w pozostałych RPS, jest bardzo szczegółowy i skomplikowany. Wskaźniki zostały zapisane na poziomie Celu Głównego RPS, Celu Szczegółowego i następnie oraz na poziomie poszczególnych priorytetów. W przypadku priorytetów zastosowano wskaźniki produktu oraz rezultatu, chociaż nie do każdego priorytetu przypisane są odpowiednie projekty. Dodatkowo, niektóre ze wskaźników rezultatu są wskaźnikami produktu, gdyż nie obrazują wpływu priorytetu na otoczenie uzyskane po jego zakończeniu. Łączna liczba zastosowanych wskaźników to 47.
2. Osobnej uwagi wymaga powiązanie celów ze wskaźnikami. Już na poziomie SRWP wskaźniki przypisane do celu nie korespondują bezpośrednio ze sobą. CO: 2.4 Lepszy dostęp do usług zdrowotnych nie jest bezpośrednio związany z lepszym dostępem do usług zdrowotnych ani ze spadkiem umieralności w zaproponowanych obszarach chorobowych. Na poziomie RPS CG: Poprawa stanu zdrowia mieszkańców województwa pomorskiego, wskaźniki są powiązane ze wskaźnikami przypisanymi do CS 1 Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności (choć samo nazewnictwo celu nie wskazuje na to). W przypadku CS 2 i CS 3 RPS Zdrowie dla Pomorzan sugerują one raczej powiązanie z CO 2.4 SRWP 2020 niż CG RPS. Niemniej jednak część wskaźników w ramach CS 3, zwłaszcza w Priorytecie 3.3 będzie prowadzić do realizacji CG RPS Zdrowie dla Pomorzan.
3. Dodatkowe wskaźniki przypisano PS. W przypadku Pomorskie e-Zdrowie wskaźnik produktu jest bezpośrednio skorelowany ze wskaźnikiem produktu działania 7.2 RPO WP, a wskaźnik rezultatu PS jest jednocześnie skorelowany ze wskaźnikiem rezultatu (choć wskazuje na produkt projektu) w Priorytecie 2.1 RPS. Wskaźnik rezultatu w Restrukturyzacja podmiotów leczniczych SWP jest zbliżony do wskaźnika rezultatu wskazanego w Priorytecie 2.2 RPS.
4. RPS Zdrowie dla Pomorzan powiązany jest z następującymi działaniami RPO WP 2014-2020:
 - a) Działanie 5.4
 - b) Działanie 7.1
 - c) Działanie 7.2
5. Dla każdego z działań w ramach RPO WP przypisano dwa wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu bezpośredniego (za wyjątkiem działania 7.2). Bezpośrednio powiązany jest tylko jeden wskaźnik produktu z działania 5.4 (Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS), który odpowiada wskaźnikowi przypisanemu do CS 1 (Odsetek ludności województwa objętej programami zdrowotnymi) oraz wskaźnikowi przypisanemu CO 2.4. w SRWP 2020. Niemniej, wartości docelowe tych wskaźników nie są skorelowane (wartość w RPO jest ponad dziesięciokrotnie niższa od wartości założonej w ramach RPS, a na poziomie SRWP jest mniejszy o 6 pkt. proc. w stosunku do RPS). Żaden inny wskaźnik na poziomie CS nie jest skorelowany z RPO WP. Na poziomie poszczególnych priorytetów w przypadku P 1.1. dwa wskaźniki są powiązane ze wskaźnikami produktu dla działania 5.4. RPO WP, w przypadku P 2.1 dwa wskaźniki są powiązane ze wskaźnikami produktu dla działania 7.2. RPO WP, a w priorytecie 3.3 jeden wskaźnik jest bezpośrednio związany z działaniem 7.1 RPO WP (Liczba nowo zakupionego wysokospecjalistycznego sprzętu medycznego) i jeden pośrednio.
6. Realizacja CG RPS Zdrowie dla Pomorzan jest połowiczna, w przypadku dwóch wskaźników mamy pogorszenie w stosunku do wartości bazowej, a w przypadku dwóch tendencja jest pozytywna i wartości mogą zostać osiągnięte w roku docelowym. W przypadku poszczególnych

CS sytuacja jest zróżnicowana. Najbardziej zaawansowana jest realizacja wskaźników w ramach CS 3. Realizacja żadnego ze wskaźników nie wykazuje negatywnej tendencji, a w przypadku czterech wskaźników wartości docelowe zostały już osiągnięte. Niemniej jednak, z uwagi na planowaną interwencję w ramach RPO WP sugerowana jest zmian wskaźników, gdyż istnieje ryzyko, że wartości docelowe zostały przyjęte z nadmierną ostrożnością.

7. Wszystkie działania realizowane w ramach RPO WP 2014-2020 (Działanie 5.4, Działanie 7.1, Działanie 7.2) i powiązane z nimi wskaźniki produktu przyczynią się do realizacji części z celów RPS Zdrowie dla Pomorza.
8. Rekomendowana jest rewizja wskaźników zgodnie z następującymi priorytetami:
 - a) Rezygnacja ze szczegółowych wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do priorytetów z uwagi na brak konkretnych projektów, które będą mogły je zrealizować;
 - b) Bezpośrednie powiązanie CG i CS ze wskaźnikami, które będą opisywały sposób jego realizacji;
 - c) W przypadkach, gdzie to wskazane (tam, gdzie głównym elementem realizacji CS jest projekt realizowany w ramach RPO WP) przeformułowanie celów i/lub skorelowanie wskaźników pomiędzy RPO WP i RPS.
 - d) Rezygnacja ze wskaźników produktu, których pomiar w trakcie realizacji SRWP nie jest możliwe (np. z uwagi na dostępność danych), gdyż nie stanowią one mechanizmu monitoringu SRWP;
 - e) Przypisanie właściwych wskaźników produktu i rezultatu do PS;

Tabela 94. Wartości wskaźników kontekstowych dla CO 2.4: Lepszy dostęp do usług zdrowotnych celu operacyjnego

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość aktualna 2015 r.	Zmiana	Wartość docelowa
Odsetek ludności województwa objętej programami zdrowotnymi	17,4	bd	-	>24
Umieralność z powodu nowotworów na 100 tys. mieszkańców	255,3	271	106%	Poniżej średniej krajowej (2015=274,4)
Umieralność z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. mieszkańców	344,2	374,4	109%	Poniżej 70% średniej krajowej (2015=328,4)
Umieralność z powodu powikłań cukrzycy na 100 tys. mieszkańców	18,1	25,8	143%	Poniżej średniej krajowej (2015=21,5)

Źródło: Raporty z realizacji RPS ZdP, baza wskaźników. *Wskaźniki zaznaczone kolorem zielonym oznaczają osiągnięcie wartości wskaźnika w danym roku, kolor czerwony oznacza, że wskaźnik nie osiągnął wartości docelowej

Tabela 95. Wartości wskaźników kontekstowych dla celu głównego RPS Zdrowie dla Pomorza

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość aktualna 2015 r.	Zmiana	Wartość docelowa
Chorobowość z powodu nowotworów na 10 tys. mieszkańców	263,3	bd	-	Zmniejszenie o 20%
Chorobowość z powodu chorób naczyń mózgowych na 10 tys. mieszkańców	75	64,5	86%	
Chorobowość z powodu cukrzycy na 10 tys. mieszkańców	303	313	103%	
Chorobowość z powodu niedokrwiennej choroby serca na 10 tys. mieszkańców	243	200,8	83%	
Chorobowość z powodu POChP na 10 tys. mieszkańców	141,4	163 (2014 r.)	115%	

Źródło: Raporty z realizacji RPS ZdP *Wskaźniki zaznaczone kolorem zielonym oznaczają osiągnięcie wartości wskaźnika w danym roku, kolor czerwony oznacza, że wskaźnik nie osiągnął wartości docelowej

Tabela 96. Wartości wskaźników celów szczegółowych RPS Zdrowie dla pomorza

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość aktualna 2015 r.	Wartość docelowa
CS 1 Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności			
Odsetek ludności województwa objętej programami zdrowotnymi (%)	17,4	bd	30
Nakłady finansowe na programy zdrowotne realizowane w województwie – mln zł	19,04	bd	Wzrost o 30%
CS 2. Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia			
Odsetek odnotowanych zdarzeń niepożądanych w podmiotach leczniczych SWP, które wdrożyły plan poprawy jakości usług zdrowotnych w wyniku otrzymanego wsparcia	0	bd	7%
Kwota zobowiązań finansowych SPZOZ podległych SWP (w tym wymagalnych) – mln zł	621,17 (65,86)	457,34 (18,88) (2016 r.)	571,31 (16)
CS 3. Wyrównany dostęp do usług zdrowotnych			
Liczba lekarzy specjalistów w województwie pomorskim na 10 tys. mieszkańców w dziedzinach deficytowych:	0,23	0,26	0,25
1. diabetologii			
2. geriatrici	0,08	0,1	0,09
3. onkologii klinicznej	0,17	0,18	0,19
Liczba pielęgniarek pracujących w publicznych podmiotach leczniczych na 10 tys. mieszkańców (według podstawowego miejsca zatrudnienia)	27,2	41,53	35
Liczba udzielonych porad na 10 tys. mieszkańców	25063	70275	Wzrost o 30%

Źródło: Raporty z realizacji RPS Zdrowie dla Pomorza, baza wskaźników. Kolor czerwony – wskaźnik poniżej wartości bazowej, Kolor zielony – wskaźnik zrealizowany

Tabela 97. System wskaźników celów szczegółowych RPS Zdrowie dla Pomorza a RPO WP 2014-2020

CS 1 Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności	CS 2. Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia	CS 3. Wyrównany dostęp do usług zdrowotnych
Odsetek ludności województwa objętej programami zdrowotnymi	Odsetek odnotowanych zdarzeń niepożądanych w podmiotach leczniczych SWP, które wdrożyły plan poprawy jakości usług zdrowotnych w wyniku otrzymanego wsparcia	Liczba lekarzy specjalistów w województwie pomorskim na 10 tys. mieszkańców w dziedzinach deficytowych: 1. diabetologii 2. geriatry 3. onkologii klinicznej
Nakłady finansowe na programy zdrowotne realizowane w województwie	Kwota zobowiązań finansowych SPZOZ podległych SWP (w tym wymagalnych)	Liczba pielęgniarek pracujących w publicznych podmiotach leczniczych na 10 tys. mieszkańców (według podstawowego miejsca zatrudnienia)
		Liczba udzielonych porad na 10 tys. mieszkańców
Priorytet 1.1. Promocja zdrowia	Priorytet 2.1. Systemy informatyczne i telemedyczne	Priorytet 3.1. Specjalistyczna kadra medyczna
Liczba programów zdrowotnych finansowanych przez jednostki samorządu terytorialnego	Liczba regionalnych rejestrów w zakresie chorób cywilizacyjnych, wdrożonych w wyniku otrzymanego wsparcia	Liczba nowych programów rozwojowych w zakresie najnowszych osiągnięć w diagnostyce i terapii chorób cywilizacyjnych prowadzonych przez szkoły wyższe
Liczba programów promocji zdrowia wdrażanych przez WOMP w zakładach pracy	Odsetek wdrożonych interoperacyjnych systemów teleinformatycznych w podmiotach leczniczych SWP (HIS, RIS, PACS, ERP; w przypadku braku systemu HIS – elektroniczny rekord pacjenta)	Liczba przeprowadzonych w ramach Programu konferencji / szkoleń / warsztatów przyczyniających się do zwiększenia poziomu wiedzy specjalistycznej, przeprowadzonych przez UMWP
Odsetek mieszkańców województwa uczestniczących w programach zdrowotnych finansowanych przez jednostki ST	Odsetek systemów informatycznych (HIS/RIS/PACS) w podmiotach leczniczych SWP, przygotowanych do integracji z platformą P1/P2 w wyniku otrzymanego wsparcia	Liczba osób, które uzyskały certyfikat w ramach nowych programów rozwojowych prowadzonych przez szkoły wyższe
Odsetek pracowników zakładów pracy, objętych programami profilaktycznymi wdrażanymi przez WOMP		Liczba uczestników konferencji / szkoleń / warsztatów, które uzyskały certyfikat podczas inicjatyw podejmowanych przez UMWP w ramach Programu
Liczba jednostek samorządu terytorialnego, które przystąpiły do POFOS		
Priorytet 1.2. Programy zdrowotne	Priorytet 2.2. Jakość i ekonomizacja podmiotów leczniczych	Priorytet 3.2. Kompleksowa opieka nad pacjentem
Odsetek wieloletnich programów zdrowotnych wśród programów objętych wsparciem	Liczba podmiotów leczniczych niebędących przedsiębiorcą (SPZOZ) podległych SWP przekształconych w spółki kapitałowe w wyniku otrzymanego wsparcia	Liczba utworzonych unitów onkologicznych

Stworzenie bazy programów zdrowotnych	Odsetek podmiotów leczniczych SWP (szpitale), które wdrożyły plan działań w zakresie poprawy doskonałości jakości usług zdrowotnych – w wyniku otrzymanego wsparcia	Liczba utworzonych zintegrowanych modeli opieki nad pacjentem z POChP
--	--	Liczba utworzonych kompleksowych zespołów w kardiologicznym leczeniu szpitalnym
--	--	Liczba utworzonych kompleksowych zespołów w neurologicznym leczeniu szpitalnym
Odsetek programów zdrowotnych posiadających pozytywną rekomendację AOTM	Wynik finansowy netto SPZOZ podległych SWP	Odsetek pacjentów zaopatrzonych przez nowo utworzone zespoły dyscyplinarne w ramach kompleksowej opieki medycznej
Liczba wejść na nową stronę portalu RSMiEPZ	Odsetek podmiotów leczniczych SWP (szpitale), które posiadają certyfikaty: 1. certyfikat akredytacyjny MZ certyfikaty zgodne z Normą ISO, w szczególności systemy zarządzania: a) środowiskowego b) bezpieczeństwem i higieną pracy c) bezpieczeństwem informacji	Liczba pozyskanych wolontariuszy w stacjonarnej opiece medycznej
--	--	Priorytet 3.3. Zasoby sieci lecznictwa ambulatoryjnego i stacjonarnego
--	--	Liczba łóżek opieki długoterminowej na 10 tys. mieszkańców
--	--	Liczba łóżek na oddziałach geriatrycznych
--	--	Liczba nowo zakupionego wysokospecjalistycznego sprzętu medycznego (TK, MR, RTG cyfrowy)
--	--	Potencjalna liczba specjalistycznych badań medycznych, które zostaną wykonane zakupionym sprzętem medycznym

Źródło: Opracowanie własne. Kolor Zielony – dane działanie RPO bezpośrednio realizuje wskaźnik RPS, kolor jasnozielony – dane działanie RPO pośrednio realizuje wskaźnik RPS

PRIORYTETY INWESTYCYJNE RPO WP 2014-2020 A CELE RPS ZDROWIE DLA POMORZAN

Cele RPS Zdrowie dla Pomorzan są realizowane przez trzy priorytety inwestycyjne:

1. PI 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia;
2. PI 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych;
3. PI 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się.

PI 2c związany jest z realizacją działania 7.2 RPO WP 2014-2020, a ten z kolei odpowiada za sfinansowanie PS Pomorskie e-Zdrowie oraz projektów uzupełniających ten PS. Tym samym bezpośredni wpływ interwencji będzie widoczny w CS 2. Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia Priorytet 2.1. Systemy informatyczne i telemedyczne oraz przyczyni się on bezpośrednio do realizacji celu szczegółowego 2.

W przypadku PI 9a jest on odpowiedzialny za realizację działania 7.1 RPO WP 2014-2020, który odpowiada za realizację CS 3. Wyrównany dostęp do usług zdrowotnych Priorytet 3.2. Kompleksowa opieka nad pacjentem i Priorytet 3.3. Zasoby sieci leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego. Projekty, które zostaną zrealizowane w ramach działania 7.1. w znacznym stopniu przyczynią się do realizacji celu szczegółowego 3.

PI 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się związany jest z OP 5 Zatrudnienie. W ramach PI działanie 5.4 RPO WP 2014-2020 przyczyni się do realizacji CS 1 Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności, głównie w zakresie Priorytet 1.2. Programy zdrowotne.

Tabela 98. Priorytety inwestycyjne RPO WP 2014-2020 a cele i priorytety RPS Zdrowie dla Pomorza (alokacja w mln EUR).

Cele szczegółowe i priorytety SRWP 2020	CSz 1 Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności		CSz 2 Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia		CSz Wyrównany dostęp do usług zdrowotnych		
	1.1 Promocja zdrowia	1.2 Programy zdrowotne	2.1 Systemy informatyczne i telemedyczne	2.2 Jakość i ekonomizacja podmiotów w leczniczych	3.1 Specjalistyczna kadra medyczna	3.2 Kompleksowa opieka nad pacjentem	3.3 Zasoby sieci leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020							
2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	x	x	41,9	x	x	x	x
8vi Aktywne i zdrowe starzenie się	x	18	x	x	x	x	x
9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną	x	x	x	x	x	62,9	

Źródło: RPO WP 2014-2020

Tabela 99. Priorytety Inwestycyjne RPO WP, a cele RPS Zdrowie dla Pomorza

OP RPO WP	PI RPO WP	Działanie RPO WP /*	Typ projektu wg SZOOP	CS RPS	PS
5 Zatrudnienie	PI 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się	5.4 Zdrowie na rynku pracy (18)	Projekty ukierunkowane na zwiększenie udziału mieszkańców regionu w programach zdrowotnych dotyczących chorób stanowiących istotną barierę w utrzymaniu i wydłużaniu aktywności zawodowej, realizowane zgodnie z Regionalnym Programem Zdrowotnym	CS 1 Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności	==
7. Zdrowie	PI 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania	7.1. Zasoby ochrony zdrowia (62,9)	1) modernizacja i zakup specjalistycznej aparatury medycznej, sprzętu medycznego oraz wyposażenia obiektów ochrony zdrowia (z wyłączeniem wyrobów i produktów jednorazowego użytku) w celu podniesienia jakości usług medycznych,	CS 3. Wyrównany dostęp do usług zdrowotnych	==

	<p>nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.</p>		<p>2) rozbudowa i roboty budowlane (przebudowa, remont) w obiektach ochrony zdrowia (w tym, w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych) w powiązaniu z typem projektu nr 1),</p>		
	<p>PI 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia</p>	<p>7.2. Systemy informatyczne i telemedyczne (41,9)</p>	<p>1) wdrożenie interoperacyjnych i zintegrowanych systemów e-zdrowia wraz z niezbędną do ich funkcjonowania infrastrukturą z zakresu: tworzenia i wymiany elektronicznej dokumentacji medycznej, zarządzania, diagnostyki, terapii, logistyki, bezpieczeństwa, systemu informacji dla pacjentów i ich rodzin (w tym usługi zdalnej rejestracji przez Internet), platformy wymiany informacji, badania zadowolenia pacjenta, monitorowania zdarzeń niepożądanych, archiwizacji oraz integracji lokalnych i krajowych systemów informatycznych ochrony zdrowia,</p>	<p>CS 2. Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia</p>	<p>Pomorskie e-Zdrowie</p>
			<p>2) budowa, rozwój i wdrożenie usług telemedycznych w szczególności telediagnostyki, telekonsultacji, telerehabilitacji i teleopieki.</p>		

Źródło: RPO WP 2014-2020. * Kwoty podane w nawiasach oznaczają alokację na dane działanie w mln EUR

PODSUMOWANIE RPS ZDROWIE DLA POMORZAN

Stan realizacji RPS Zdrowie dla Pomorzán można podsumować następująco:

Przedsięwzięcia strategiczne

Realizacja przedsięwzięć strategicznych nie jest zagrożona i przebiega zgodnie z harmonogramem. Źródła finansowania są zabezpieczone (działanie 7.2. RPO WP 2014-2020 oraz budżet SWP), a do realizacji projektów przydzielono adekwatne zasoby ludzkie. Na ostateczny kształt tych przedsięwzięć będą miały wpływ czynniki o charakterze zewnętrznym tj. zmiany w projektowaniu Platformy P1 realizowanej na poziomie centralnym (CSIOZ), czy zmiany w służbie zdrowia związane z planami likwidacji Narodowego Funduszu Zdrowia, a tym samym dotychczasowego sposobu finansowania służby zdrowia, sieci szpitali, czy w zakresie leczenia psychiatrycznego.

Niewielkie opóźnienia występujące w trakcie realizacji projektu związane są głównie z czynnikami zewnętrznymi, dotyczącymi zmian konstrukcji systemu centralnego. Mają one bezpośredni wpływ na kształt projektu, ale nie stanowią czynnika krytycznego, który może wpłynąć na niepowodzenie projektu.

Ryzyka związane z projektami obejmują:

- Rozległość uczestników projektu, tj. 14 podmiotów leczniczych, których właścicielem jest SWP;
- Proces szacowania wartości na potrzeby procedur przetargowych, kontraktowanie i realizacja projektu;
- Zewnętrzne warunki finansowania podmiotów leczniczych w związku z reformami służby zdrowia;
- Ograniczenie efektów przedsięwzięcia „restrukturyzacja podmiotów leczniczych” do podmiotów leczniczych SWP;
- Efekty funkcjonowania sfery regionalnej przedsięwzięcia „Pomorskie e-Zdrowie” będzie można ocenić dopiero w końcowej fazie realizacji projektu, podobnie jak synergii z projektami realizowanymi w ramach działania konkursowego – 7.2 RPO WP 2014-2020;

Działania usprawniające obejmują:

- Rozszerzenie oddziaływania projektów do jak największej grupy podmiotów leczniczych z regionu województwa pomorskiego m.in. poprzez włączanie beneficjentów konkursu w ramach działania 7.2. RPO WP 2014-2020 w proces integracji z rozwiązaniami implementowanymi w projekcie Pomorskie e-Zdrowie oraz informowanie podmiotów leczniczych z województwa pomorskiego o funkcjonalnościach i możliwościach integracji;
- Rewizja wskaźników PS, tak aby wskaźniki rezultatu odnosiły się do wpływu na otoczenie po zakończeniu projektu;

Zaawansowanie realizacji Celów Szczegółowych

Pod względem realizacji wskaźników najbardziej zaawansowany jest CS 3 Wyrównany dostęp do usług zdrowotnych. Pod względem zrealizowanych działań bardzo słabe są perspektywy realizacji priorytetu 3.1. specjalistyczna kadra medyczna, gdyż brak tutaj środków na poziomie regionalnym a zadania szkoleniowe realizują odpowiednie samorządy zawodowe. SWP pełni w tym przypadku rolę inspiratora lobując za odpowiednimi rozwiązaniami. Również w przypadku dwóch kolejnych priorytetów zagrożona jest realizacja działań ukierunkowanych na lecnictwo ambulatoryjne. Przedsięwzięcia ZIT

(Centrum Geriatrii realizowane przez Gdański Uniwersytet Medyczny oraz drugie w ramach WZR im. dr Jadwigi Titz-Kosko w Sopocie) zostały natomiast podzielone, co zmniejsza ryzyko ich niezrealizowania. Pozostałe działania (inwestycje w infrastrukturę podmiotów leczniczych) są realizowane w ramach ogłoszonego konkursu w działaniu 7.1.2 RPO WP 2014-2020 oraz w przypadku podmiotów leczniczych SWP w ramach budżetu SWP.

CS 2. Bezpieczeństwo pacjentów i efektywność regionalnego systemu zdrowia jest konsekwentnie realizowany poprzez dwa przedsięwzięcia strategiczne oraz dwa zobowiązania SWP. Działania realizowane są głównie w odniesieniu do szpitali SWP ale projekty zgłoszone w konkursie w działaniu 7.2 RPO WP 2014-2020 w związku z ich powiązaniem z projektem „pomorskie e-Zdrowie”, będą zwiększały skalę wpływu na mieszkańców województwa.

W przypadku CS 1 Wysoki poziom kompetencji zdrowotnych ludności, priorytet promocja zdrowia jest realizowany poprzez zobowiązanie SWP Wdrożenie Regionalnego Systemu Monitorowania i Ewaluacji Programów Zdrowotnych. RSMiEPZ został uruchomiony i pełni funkcje promocyjno-edukacyjne. Zmiany regulacyjne ograniczające pozyskiwanie danych niezbędnych do rozwoju baz danych w ramach RSMiEPZ powinny być przewyższane (np. pozyskiwanie danych poprzez relacje SWP z JST), a informacje dostępne na RSMiEPZ aktualizowane. Z kolei programy zdrowotne wynikające z RPZ będą finansowane w ramach konkursów organizowanych w działaniu 5.4 RPO WP 2014-2020 po przygotowaniu RPZ. Pozostałe programy zdrowotne będą realizowane w ramach działań przygotowywanych przez JST, Ministerstwo Zdrowia oraz NFZ. Postęp w realizacji tych działań należy uznać za umiarkowany, ale realizacja nie jest zagrożona w okresie obowiązywania SRWP.

Proponowane działania naprawcze i usprawniające realizację CS obejmują:

1. Zdynamiczowanie i zakończenie prac przygotowawczych związanych z Regionalnymi Programami Zdrowotnymi oraz ukierunkowanie konkursów w ramach działania 5.4 w celu realizacji celu operacyjnego 1 i celu głównego RPS (w tym wskaźników przypisanych do powyższych celów).
2. Promocja zdrowia jest priorytetem, w którym zaplanowany budżet jest najmniejszy w ramach powyższego RPS (4,15 mln zł do 2020 r.). Przy tak niskim budżecie oraz rozdzieleniu odpowiedzialności za realizację priorytetu pomiędzy Kierownika Programu (przy współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej, Departamentem Edukacji i Sportu, Departamentem Promocji Województwa) oraz Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy (wykorzystanie medycyny pracy) wskazane jest ograniczenie się do roli koordynatora wskazującego kierunki promocji zgodne z priorytetami dla województwa. W tym przypadku celowe jest skoordynowanie działań w celu efektywnego wykorzystania środków finansowych w ramach POWER a kwestie promocji związane z promowaniem postaw prozdrowotnych powinny być realizowane w ramach RPS Aktywni Pomorzanie. Aktualizacja priorytetów mogłaby być przedmiotem dyskusji w ramach PoFoS.
3. Promowanie zdrowia oraz realizacja Celu szczegółowego 1 powinna się również odbywać poprzez promowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców m.in. przez działania, w których kompetencje ma SWP m.in. zwiększanie miejsc z zakazem palenia oraz zmniejszanie liczby punktów sprzedaży alkoholu. Należy rozważyć zwiększenie budżetu na promocję zdrowia i zwiększenie aktywności w ramach tego priorytetu np. poprzez zwiększenie roli RSMiEPZ w realizacji funkcji promocyjnych.
4. Aktualizacja i rozszerzanie RSMiEPZ powinny być realizowane poprzez współpracę w zakresie efektywnej wymiany informacji z Wydziałem Zdrowia Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego -

Pomorskie Centrum Zdrowia Publicznego oraz poszczególnymi JST. W zakresie pozyskiwania informacji o realizowanych programach zdrowotnych powinny zostać opracowane standardy pozyskiwanych informacji ze wskazaniem zakresu i czasu ich pozyskiwania tak aby informacje dostępne w portalu informacyjnym RSMiEPZ były aktualne i użyteczne dla pacjentów z województwa pomorskiego.

5. Realizowana reforma służby zdrowia oraz proces legislacyjny powinny być przedmiotem analiz ze strony SWP i aktywnego udziału w konsultacjach, tak aby promować rozwiązania istotne dla województwa. Jest to szczególnie istotne, iż nie został określony ostateczny kształt rozpoczętej reformy służby zdrowia, a SWP powinien lobbować za rozwiązaniami istotnymi z punktu widzenia służby zdrowia na poziomie regionalnym (w tym rewizja oczekiwań wobec administracji centralnej). Szczególnie istotne będą kwestie związane z finansowaniem służby zdrowia. Wskazana jest tutaj współpraca z Wydziałem Zdrowia Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, wojewódzkim oddziałem NFZ, a także informowanie o oczekiwanym kierunku zmian parlamentarzystów z województwa pomorskiego.
6. Ewaluacja RPS Zdrowie dla Pomorzan powinna zostać powtórzona w momencie zakończenia reformy służby zdrowia i rozstrzygnięcia strategicznych kompetencji w zakresie realizacji celów RPS.
7. W związku z brakiem spójności wskaźników i zakresu tematycznego oraz brzmienia celu operacyjnego SRWP 2020 oraz celu głównego RPS Zdrowie dla Pomorzan rekomenduje się zmianę Celu operacyjnego poprzez dodanie zakresu celu głównego RPS tj. „Lepszy dostęp do usług zdrowotnych oraz poprawa zdrowotności mieszkańców”. Oba cele powinny być spójne, tak jak ma to miejsce w pozostałych RPS i SRWP 2020. Wskaźniki kontekstowe SRWP 2020 powinny mieć odzwierciedlenie w RPS i powinny obejmować jego zakres. Tym samym rekomenduje się rezygnację ze wskaźników umieralności na rzecz wskaźników chorobowości monitorowanych w ramach RPS oraz dodanie wskaźników charakteryzujących realizację pierwszego członu celu operacyjnego tj. lepszy dostęp do usług zdrowotnych. Wskaźnikami na, które SWP ma wpływ, będą wskaźniki związane z polepszaniem stanu podmiotów leczniczych np. wskaźniki związane z pracami remontowymi zwiększającymi stan infrastruktury, czy wskaźniki związane z inwestycjami w nowoczesny sprzęt medyczny.

Realizacja Zobowiązań SWP

Z realizacją RPS Zdrowie dla Pomorzan związane są 3 zobowiązania SWP, które znajdują się w toku realizacji. Dwa zobowiązania Stworzenie efektywnej regionalnej sieci szpitali świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne o wysokiej jakości rzeczywistej, przede wszystkim w zakresie chorób cywilizacyjnych oraz Wdrożenie w szpitalach wieloletniego planu działań w zakresie doskonalenia jakości rzeczywistej usług zdrowotnych są realizowane w odniesieniu do 14-tu podmiotów leczniczych SWP. Oddziaływanie na pozostałe podmioty lecznicze jest ograniczone, chociaż w ramach działania 7.2 RPO WP 2014-2020 beneficjenci będą realizowali projekty komplementarne w stosunku do przedsięwzięcia Pomorskie e-Zdrowie. Dodatkowym elementem zwiększającym skalę jest warstwa regionalna w ramach powyższego przedsięwzięcia. Ostateczna ocena efektów skali w ramach regionu, będzie jednak możliwa w końcowej fazie realizacji projektu. Przedsięwzięcia są realizowane i w perspektywie 2020 r. ich zakończenie nie jest zagrożone.

W przypadku Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji programów zdrowotnych, zmiany proceduralne uniemożliwią SWP pełną realizację tego zadania, tym samym zostanie ono zrealizowane w ograniczonym zakresie.

W ramach usprawnienia realizacji Zobowiązań rekomenduje się zwiększenie skali oddziaływania zarówno regionalnej sieci szpitali (współpraca z pozostałymi szpitalami regionu, rozszerzenie projektu Pomorskie e-Zdrowie), jak i wzrost jakości usług zdrowotnych (założenia planów, standardów czy dobrych praktyk powinny być dostępne dla wszystkich szpitali).

Realizacja oczekiwań wobec administracji centralnej

- W ramach powyższego RPS sformułowano 18 oczekiwań;
- Żadne z oczekiwań nie zostało zrealizowane zgodnie z oczekiwanym kierunkiem, co związane jest ze zmianą rządu i zmianą kierunku reform w służbie zdrowia;
- Zmiany zachodzące w służbie zdrowia mają charakter odgórny i w nieznacznym stopniu są konsultowane z przedstawicielami samorządów. Dodatkowo zakres zmian nie został jeszcze jasno określony;
- W toku realizacji jest 5 oczekiwań ale zakres zmian nie będzie zgodny z wcześniej przyjętym kierunkiem;
- Rekomendowana jest weryfikacja wszystkich oczekiwań i ich aktualizacja w miarę rozstrzygnięć w zakresie realizowanych reform.

12.3 CEL STRATEGICZNY 3 – ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ

Trzeci Cel Strategiczny SRWP 2020 – „Atrakcyjna Przestrzeń” – jest realizowany za pomocą kompleksowych działań adresujących bardzo zróżnicowane pod względem tematycznym zagadnienia. Cel ten operacjonalizują dwa RPS dotyczące osobno - rozwoju systemu transportowego oraz szeroko pojętej ochrony środowiska i gospodarowania zasobami przyrodniczymi. Realizację tego celu wspiera szereg kapitałochłonnych przedsięwzięć strategicznych o bardzo złożonej naturze technicznej i angażującej dużą liczbę interesariuszy. Oba czynniki (finansowanie, zakres działań) znacznie komplikują realizację i stwarzają szereg ryzyk. Podobnie jak w przypadku RPS Zdrowie dla Pomorza dużą rolę w realizacji tego celu odgrywają czynniki zewnętrzne ujęte w tym wypadku w formie oczekiwań wobec administracji centralnej. Ich realizacja może wzmocnić skuteczność interwencji; brak realizacji oczekiwań może natomiast istotnie zmniejszyć skalę efektów.

12.3.1 RPS MOBILNE POMORZE

Zakres tematyczny RPS „Mobilne Pomorze” obejmuje jeden Cel Operacyjny SRWP 2020 i trzy wiodące kierunki działań ujęte w formie Celów Szczegółowych oraz przypisanych do nich priorytetów. Program porządkuje działania SWP w zakresie polityki transportowej, w tym w szczególności publicznego transportu zbiorowego. Układ, powiązania i treść poszczególnych elementów składowych RPS przedstawia tabela poniżej.

Tabela 100. Cele i priorytety RPS Mobilne Pomorze

Cel Operacyjny SRWP 2020	Cel Szczegółowy	Priorytet
Sprawny system transportowy	1. Rozwinięty i efektywny system publicznego transportu zbiorowego	1.1 Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego
		1.2 Wysoka jakość usług transportu zbiorowego i jego promocja
	2. Sieć drogowa wzmacniająca dostępność i spójność regionu	2.1 Rozwój dróg regionalnych szczególnie ważnych dla poprawy dostępności wewnętrznej województwa
		2.2 Rozwój układu pomocniczego sieci drogowej, wzmacniającej spójność województwa
		2.3 Wspomaganie efektywności i wzrost bezpieczeństwa sieci drogowej
	3. Węzły multimodalne dobrze powiązane z systemem transportowym	3.1 Poprawa powiązań węzłów multimodalnych z układem transportowym Regionu
		3.2 Efektywne wykorzystanie dostępności transportowej węzłów multimodalnych

Źródło: RPS Mobilne Pomorze

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 – ROZWINIĘTY I EFEKTYWNY SYSTEM PUBLICZNEGO TRANSPORTU ZBIOROWEGO

Wprowadzenie

Pierwszy Cel Szczegółowy RPS Mobilne Pomorze koncentruje się na publicznym transporcie zbiorowym (Tabela poniżej). Zaplanowane tu działania realizowane są w ramach Priorytetu 1.1 Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego. Uzupełnieniem jest Priorytet 1.2, którego celem jest poprawa jakości usług przewozowych. W ramach tego Priorytetu realizowane będą inwestycje taborowe oraz działania zwiększające efektywność i bezpieczeństwo przewozów. Do pierwszego Celu Szczegółowego przypisane zostały cztery najbardziej kapitałochłonne – spośród całego RPS - przedsięwzięcia strategiczne.

Tabela 101. Priorytety i działania w ramach pierwszego Celu Szczegółowego RPS Mobilne Pomorze.

Cel Szczegółowy	Priorytet	Działania
1. Rozwinięty i efektywny system publicznego transportu zbiorowego	1.1. Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego	1.1.1. Infrastruktura liniowa regionalnego transportu zbiorowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą
		1.1.2. Infrastruktura linowa miejskiego (w tym aglomeracyjnego) transportu zbiorowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą
		1.1.3. Węzły integrujące podsystemy transportu zbiorowego
		1.1.4. Infrastruktura transportu rowerowego stanowiąca dojazd do węzła integracyjnego
	1.2. Wysoka jakość usług transportu zbiorowego i jego promocja	1.2.1. Zakup i modernizacja taboru transportu zbiorowego
		1.2.2. Rozwój innowacyjnych systemów poprawiających konkurencyjność i bezpieczeństwo publicznego transportu zbiorowego
		1.2.3. Koordynacja publicznego transportu zbiorowego w skali regionalnej, metropolitalnej i miejskiej.
		1.2.4. Promocja transportu zbiorowego

Źródło: RPS Mobilne Pomorze

Tabela 102. Wydatki na realizację Celu Szczegółowego 1 RPS Mobilne Pomorze (w tys. zł)

Cele szczegółowe i priorytety	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działania	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
CSz 1. Rozwinięty i efektywny system publicznego transportu zbiorowego	4 000 000	71	1 662 029	442 741	27%	42%
P 1.1 Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego	2 280 000	-				
P 1.2 Wysoka jakość usług transportu zbiorowego i jego promocja	1 720 000	71				

Źródło: RPS Mobilne Pomorze

Przedsięwzięcia strategiczne

Pakiet przedsięwzięć dotyczących rewitalizacji linii kolejowych ważnych dla spójności województwa

Przedsięwzięcia obejmują działania modernizacyjne dotyczące odcinków linii kolejowych nr 207 Grudziądz-Malbork, nr 211 Lipusz-Kościierzyna, nr 212 Lipusz-Bytów, nr 229 Lębork-Łeba i nr 405 Szczecinek-Ustka. Celem prowadzonych inwestycji jest poprawa stanu infrastruktury liniowej i punktowej (np. stacje, perony), tak aby możliwe było np. skrócenie czasu przejazdu pociągów. Prace modernizacyjne obejmują wymianę torowisk i podtorzy, budowę drugiej linii torów (tam, gdzie jest to uzasadnione) lub tzw. „mijanek”, przebudowę rozjazdów (dla zwiększenia przepustowości) i przejazdów przez tory oraz modernizację urządzeń sterowania ruchem. Modernizacji podlegać będzie również infrastruktura do obsługi podróży na stacjach i przystankach kolejowych (część przystanków będzie przeniesiona; będą budowane także nowe).

Z punktu widzenia kategoryzacji znaczenia i roli linii kolejowych w województwie pomorskim realizowane inwestycje prowadzone są na liniach dowozowych (Lipusz-Kościierzyna, Grudziądz-Malbork) i uzupełniających (Lębork-Łeba, Szczecinek-Słupsk-Ustka i Bytów-Lipusz)⁶¹. Inwestycje te mają zatem duże znaczenie dla zwiększenia spójności transportowej województwa. Istotnym elementem uzupełniającym przedsięwzięcie będą także (realizowane w ramach ZPT) inwestycje w węzły integrujące (punkty przesiadkowe).

⁶¹ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Pomorskiego przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 lutego 2014 r., str. 48.

Prace na poszczególnych odcinkach stanowią osobne zadania inwestycyjne. Są one realizowane przez zarządców infrastruktury kolejowej np. PKP PLK S. A. Źródłem finansowania jest działanie 9.2 RPO WP 2014-2020.

Stan realizacji poszczególnych zadań przedstawia się następująco⁶²:

1. Odcinek linii nr 207 Grudziądz-Malbork:
 - a) w ramach RPO WP 2007-2013 opracowano studium wykonalności i dokumentację przedprojektową,
 - b) uzyskano dofinansowanie projektu w ramach działania 9.2 RPO WP 2014-2020 (wartość projektu: 267,6 mln zł; dofinansowanie UE – 180,4 mln zł),
 - c) Wybór Wykonawcy zadania inwestycyjnego w trakcie postępowania przetargowego.
2. linia 211 Lipusz-Kościierzyna i odcinek linii nr 212 Lipusz-Bytów:
 - a) przygotowano studium wykonalności.
3. Odcinek linii 229 Lębork-Łeba:
 - a) Trwa przygotowywanie studium wykonalności.
4. Odcinek linii 405 Szczecinek-Ustka:
 - a) W ramach RPO WP 2007-2013 opracowano dokumentację przedprojektową,
 - b) Złożono wnioski o dofinansowanie projektu z RPO WP 2014-2020⁶³,
 - c) Wybór Wykonawcy zadania inwestycyjnego w trakcie postępowania przetargowego.

Pakiet przedsięwzięć dotyczących rozwoju systemu szybkiej kolei miejskiej

Przedsięwzięcie składa się z dwóch oddzielnych zadań – inwestycji mających na celu poprawę przepustowości odcinka linii kolejowej Rumia-Wejherowo oraz elektryfikacji linii kolejowej nr 248 i 253 zarządzanego przez Pomorską Kolej Metropolitalną S. A. na odcinku Gdańsk Wrzeszcz do włączenia w linię nr 201. Stan realizacji przedsięwzięcia kształtuje się następująco:

1. Odcinek Rumia-Wejherowo:
 - a) Studium wykonalności w trakcie realizacji.
2. Elektryfikacja linii 248 i 253:
 - a) Ogłoszono przetarg na wybór wykonawcy studium wykonalności⁶⁴.

⁶² Linie nr 207, 229 i 405 znajdują się na liście podstawowej Krajowego Programu Kolejowego tzn. mają zapewnione finansowanie. Linie 211, 212 i 229 są na liście rezerwowej.

⁶³ 28.02.2017 r. podpisano umowę o dofinansowanie projektu.

⁶⁴ Realny stan prac można uznać za dużo bardziej zaawansowany bowiem PKM SA posiada gotową część dokumentacji projektowej; inwestycja będzie realizowana wspólnie z modernizacją linii 201, na dokumentację której PKP PLK SA ogłosiła już przetarg.

Zakup elektrycznych zespołów trakcyjnych do obsługi przewozów pasażerskich

Istotą przedsięwzięcia jest zakup 14⁶⁵ nowych elektrycznych zespołów trakcyjnych. SWP jest właścicielem taboru 51 jednostek trakcyjnych udostępnianych operatorom kolejowym. Średni wiek tego taboru wynosi ok. 29 lat. Źródłem finansowania inwestycji może być działanie 5.2 POIiŚ 2014-2020; szacunkowa wartość inwestycji 259 mln zł. Ze względu na zbyt małą alokację w programie POIiŚ 2014-2020 (z czym może wiązać się też niższy niż założono poziom dofinansowania) rozważa się przeniesienie zakupu części taboru do RPO WP 2014-2020.

Stan przedsięwzięcia: trwają przygotowania do zlecenia wykonania studium wykonalności.

Ocena interwencji w ramach przedsięwzięć strategicznych

Ponieważ przedsięwzięcia strategiczne tworzą funkcjonalną jedność analizę ich skuteczności przedstawiamy łącznie.

Pierwszy Cel Szczegółowy RPS Mobilne Pomorze stara się swoimi działaniami zaadresować problem wieloletniego niedoinwestowania pomorskiej sieci kolejowej. Szczegółowa diagnoza, jaka legła u podstaw zaprojektowanych działań, wskazywała na znaczny poziom wyeksploatowania sieci (w 2011 roku tylko 11% linii było co najmniej w dobrym stanie), niski poziom elektryfikacji (37%), występowanie na wielu liniach tylko jednego toru (70% linii), czy niską przepustowość niektórych odcinków. Skutkiem tego było znaczne ograniczenie dostępności aglomeracji trójmiejskiej ze środkowo-zachodnich obszarów województwa⁶⁶. Dodatkową konsekwencją niskiej użyteczności publicznego transportu kolejowego stała się intensyfikacja transportu samochodowego (osobowego) wywołująca z kolei problemy (korki zjawisko kongestii) na drogach dojazdowych do Trójmiasta⁶⁷.

Realizowane dwa „liniowe” przedsięwzięcia strategiczne wpisują się w szerszy katalog inwestycji określonych w Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku. Ich efektem teoretycznie powinna być poprawa stanu poszczególnych linii, zwiększenie dostępności portów morskich dla ruchu towarowego i dostępności zewnętrznej całego OMT. Można jednak wskazać na kilka problemów i ryzyka, które w naszej ocenie mogą ograniczyć skuteczność interwencji.

Po pierwsze, pakiet przedsięwzięć związanych z rewitalizacją, odcinków linii kolejowych (nr 207, 211, 212, 229, 405) dotyczy trzech linii dowozowych oraz dwóch linii uzupełniających. Jedynie linia komunikacyjna Grudziądz-Malbork zaliczana jest w planie transportowym do klasy B w zakresie akceptacji, jako linia transportowa użyteczności publicznej. Cztery pozostałe linie należą do klasy C, co oznacza, że ich uruchomienie i eksploatacja wymaga dokładnych analiz⁶⁸. Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że na liniach tych spodziewa się bardzo małych potoków pasażerskich, co będzie rodziło (w przypadku ich eksploatacji) znaczną presję na wielkość zobowiązań finansowych SWP (koszty utrzymania linii). Pojawia się tu także ryzyko nacisku ze strony lokalnych społeczności na uruchamianie

⁶⁵ Ze względu na znacznie ograniczenia finansowe najprawdopodobniej w grę będzie wchodził zakup jedynie 7 zespołów trakcyjnych (finansowanych z RPO WP) i 10 (inwestycja SKM PKP) z POIiŚ. Oryginalnie w RPS zapisano zakup 20 elektrycznych zestawów trakcyjnych do obsługi przewozów aglomeracyjnych i regionalnych oraz 10 zestawów jako działania rezerwowe.

⁶⁶ Wskaźnik dostępności drogowej i kolejowej poniżej średniej krajowej. Porównaj: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Pomorskiego, str. 33.

⁶⁷ Transport samochodowy (osobowy) staje się też większą konkurencją dla transportu publicznego na skutek wzrostu zamożności społeczeństwa (wzrost liczby rejestrowanych samochodów osobowych).

⁶⁸ Porównaj: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Pomorskiego, str. 47.

dalszych linii, co pociągnie dalszy wzrost kosztów finansowanych z budżetu SWP. Ponieważ głównym źródłem przychodowym dla budżetu SWP są podatki⁶⁹ bezpośrednio lub pośrednio wrażliwe na stan gospodarki istnieje ryzyko, że przyrost zobowiązań finansowych na skutek uruchamiania najmniej rentownych linii w pewny momencie nie będzie mógł być sfinansowany (zamknięcie linii) lub zostanie sfinansowany kosztem np. ograniczenia częstotliwości kursowania na innych liniach⁷⁰. Ryzyko to może być zaadresowane poprzez wszystkie działania, które będą zachęcać i ułatwiać korzystanie z transportu kolejowego w ten sposób zwiększając strumień pasażerów i rentowność linii (budowa węzłów przesiadkowych, reklama i promocja, integracja rozkładów jazdy i taryf biletowych, itd.).

Pakiet przedsięwzięć dotyczących rozwoju szybkiej kolei miejskiej podjął niezwykle istotny problem niskiej przepustowości pewnych odcinków linii kolejowej. Przedsięwzięcie strategiczne adresuje ten problem np. poprzez planowaną rozbudowę układu torowego na odcinku Rumia-Wejherowo. RPS Mobilne Pomorze niewątpliwie dostrzega problem niskiej przepustowości w całym węźle trójmiejskim, jednakże nie dysponuje (np. w RPO WP 2014-2020) wystarczającymi zasobami finansowymi, aby przeciwdziałać poprzez odpowiednie inwestycje (poza tym SWP nie jest właścicielem infrastruktury liniowej). Z analiz prowadzonych przez UTK wynika, że przepustowość linii na obszarze OMT będzie kluczowym czynnikiem ograniczającym efektywność transportu zbiorowego i towarowego⁷¹. Inwestycje modernizacyjne prowadzące do podwyższenia prędkości przejazdu, uruchomienie nowych połączeń (np. w ramach PKM) i wzrost zdolności przeładunkowej portu w Gdyni i gdańskiego DCT spowodowały obecnie znaczny wzrost popytu na usługi transportowe co wpływa na przepustowość. Kursowanie na linii Gdynia-Gdańsk-Pruszcz Gdański-Tczew pociągów towarowych i pasażerskich, pociągów aglomeracyjnych, regionalnych, pociągów o różnych prędkościach i różnej liczbie zatrzymań (przystanków) powoduje istotny konflikt interesów przewoźników, co będzie rzutowało albo na interes transportu pasażerskiego (regionalnego, aglomeracyjnego) albo towarowego. UTK wskazuje, że przepustowość na odcinkach Gdańsk Wrzeszcz-Gdańsk Południe i Pruszcz Gdański-Pszczółki praktycznie jest na wyczerpaniu⁷². Rozwiązaniem tej złożonej sytuacji są inwestycje odseparowujące różne rodzaje ruchu (np. modernizacja linii 201 co zostało odzwierciedlone w Kontrakcie Terytorialnym), jak i działania organizacyjne polegające na optymalizacji połączeń i rozkładów. To ostatnie zadanie na poziomie regionalnym powinno być realizowane przez Regionalny Zarząd Publicznego Transportu Zbiorowego. Powołanie takiej instytucji jest zobowiązaniem SWP, które wciąż nie zostało zrealizowane. Zbyt słabe zaadresowanie zagadnienia przepustowości jest w naszej ocenie kluczowym czynnikiem osłabiającym skuteczność realizowanej interwencji⁷³. Brak skutecznej integracji będzie też rzutowało negatywnie na inwestycje taborowe. Jakkolwiek stan taboru jest niezadowolający

⁶⁹ Udział w podatku CIT i PIT.

⁷⁰ Z dostępnych informacji wynika, że SWP wycofa się z modernizacji linii 211 i 212.

⁷¹ Porównaj: Analiza zapotrzebowania na przepustowość w węzłach kolejowych w Trójmieście i na Śląsku. Urząd Transportu Kolejowego, Warszawa, czerwiec 2014 r. J. Piotrowski Analiza odcinków sieci kolejowej o ograniczonej przepustowości. Urząd Transportu Kolejowego, Warszawa czerwiec 2016 r. Zespół Doradców Gospodarczych – TOR, Dostępność transportem kolejowym do portu Gdynia. Diagnoza problemów i rekomendacje odnośnie zagwarantowania odpowiedniej przepustowości tego połączenia. Warszawa, marzec 2015 r.

⁷² Problem ten zasygnalizowano w części diagnostycznej RPS Mobilne Pomorze (str. 11 pkt. 16) i jeszcze podkreślono w sprawozdaniu rocznym z realizacji RPS za rok 2015 – str. 6 tego sprawozdania pkt. 14.

⁷³ Wyznacznikiem tej skuteczności ma być osiągnięcie wskaźników celu głównego posługujących się kryterium izochrony (np. odsetek mieszkańców objętych izochroną 90 min dostępności do Gdańska w godzinach porannego szczytu). Paradoksalnie akurat ten wskaźnik został w dużym stopniu osiągnięty zanim rozpoczęto realizację SRWP 2020 – jak podaje raport z realizacji RPS za rok 2015 w roku 2014 osiągnięto wartość wskaźnika na poziomie 58% przy wartości docelowej (dla roku 2020) wynoszącej 60%.

to generalnie większość pasażerów transportu zbiorowego (77%) jest zadowolona z komfortu podróży (satisfakcjonujący poziom komfortu). Inwestycje w nowy tabor zwiększą komfort jazdy podnosząc jednocześnie jakość świadczonych usług. W świetle problemów z przepustowością korzyści te mogą szybko okazać się mało ważne z punktu widzenia pasażerów. Z drugiej strony brak inwestycji w tabor może spowodować znaczną akumulację inwestycji w okresie kolejnych 10-15 lat (potrzeba wymiany zdekapitalizowanego taboru). Dodatkowym problemem jaki się tu pojawia jest obecny bardzo krótki (jednoroczny) horyzont kontraktowania usług przewoźników. Powodem takiego działania jest ograniczenie ryzyka przekroczenia progów zadłużenia w ramach Wieloletniej Prognozy Finansowej. Podejście takie jest racjonalne z punktu widzenia równowagi budżetowej jednak znacznie ogranicza pole manewru w zakresie polityki transportowej. Wydłużenie umów z operatorami – co zaleca UTK – mogłoby stać się impulsem dla przewoźników do podejmowania – zamiast SWP – wysiłku inwestycyjnego w zakresie taboru⁷⁴. Brak regionalnej polityki transportowej adresującej właśnie takie problemy (dylematy) wydaje się być kolejnym ograniczeniem skuteczności prowadzonej interwencji.

Ocena pozostałych form interwencji SRWP 2020

Oprócz trzech przedsięwzięć strategicznych przeanalizowanych powyżej pierwszy Cel Szczegółowy RPS posługuje się ośmioma rodzajami działań ukierunkowanymi interwencją publiczną (Tabela 101). Sposób operacjonalizacji tej interwencji można ocenić następująco:

1. W ocenie autorów raportu, rodzaj i zakres działań zaprojektowanych w RPS jest w pełni adekwatny (działania i środki alokowane w ramach RPO WP 2014-2020, projekty zdefiniowane w ramach ZPT i ZIT, POIiŚ) do sposobu zdefiniowania (rozumienia) Celu Szczegółowego tj. spójna, sprawna i bezpieczna infrastruktura transportowa, koordynacja zarządzania, dopasowanie oferty do potrzeb użytkowników, ograniczenie presji na środowisko. Należy zaznaczyć, że istotnym elementem uzupełniającym te kierunki działań inwestycyjnych jest realizacja zobowiązania SWP (uwagi poniżej).
2. Szczegółowe typy przedsięwzięć (zakresy interwencji), jakie zostały wskazane w ramach priorytetów 1.1 i 1.2 RPS znajdują odzwierciedlenie w zakresach interwencji (typy dofinansowywanych projektów) przewidzianych w RPO WP 2014-2020 (środki POIiŚ będą finansowały inwestycje transportu miejskiego zaplanowane w strategii ZIT). Chodzi tu przede wszystkim o działanie 9.2 RPO WP 2014-2020 (regionalna infrastruktura kolejowa), w ramach którego może być finansowana liniowa infrastruktura kolejowa i tabor oraz działanie 9.1 (transport miejski, transport szynowy). Uzupełniającym źródłem finansowania może być działanie 5.1 (rozwój kolejowej sieci TEN-T) i 5.2 (rozwój transportu kolejowego poza TEN-T) POIiŚ 2014-2020. Źródłem finansowania dla działań promocyjnych przewidzianych w działaniu 1.2.4 RPS może być instrument *cross-financing* dla działania 9.1 RPO WP 2014-2020 (kampanie informacyjno-edukacyjne w zakresie wykorzystania transportu zbiorowego).
3. Na etapie ewaluacji nie zidentyfikowano istotnych barier systemowych mogących ograniczać skuteczność interwencji.

⁷⁴ Warunki rozwoju konkurencji na rynku przewoźów o charakterze użyteczności publicznej – ocena na podstawie zawieranych umów. UTK, Warszawa, sierpień 2016 r., str. 30.

Zobowiązania SWP

Z pierwszym Celem Szczegółowym związane jest jedno – kluczowe z punktu widzenia kształtowania polityki transportowej w regionie – zobowiązanie. Dotyczy ono powołania Regionalnego Zarządu Publicznego Transportu Zbiorowego. Podmiot ten miałby pełnić złożoną funkcję integratora regionalnego optymalizującego sieć powiązań i zależności pomiędzy transportem regionalnym a metropolitalnym. Zobowiązanie to wciąż pozostaje niezrealizowane. Przygotowano analizy określające pożądany organizacyjno-prawny model funkcjonowania takiego podmiotu (wydzielona jednostka/komórka Urzędu Marszałkowskiego) i zakres działania. Zarząd nie został jednak powołany z powodu oczekiwanych zmian w ustawie o publicznym transporcie zbiorowym (nowy zakres zadań dla organizatorów przewozów), jak i konieczność wyłożenia pewnych środków finansowych na działalność takiej jednostki. Jakkolwiek oba argumenty są racjonalne, w świetle wcześniejszych uwag na temat konieczności zmniejszania napięć wywoływanych przez problem przepustowości na obszarze OMT, wydaje się zasadne rekomendowania, jak najszybszego powołania Regionalnego Zarządu, aby niezwłocznie zainicjować procesy integracyjne⁷⁵. Jesteśmy też przekonani, że Regionalny Zarząd mógłby odegrać istotną rolę w formułowaniu regionalnej polityki transportowej jeśli jego rola nie będzie interpretowana zawężająco. Proponujemy także, aby rozważyć wykorzystanie doświadczeń Metropolitalnego Związku Komunikacyjnego Zatoki Gdańskiej - działającego jako integrator taryfowo – biletowy na obszarze OMT – i jakiejś formuły kooperacyjnej jako podstawy do powołania Regionalnego Zarządu.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

W ramach Celu Szczegółowego zdefiniowano 7 oczekiwań wobec administracji centralnej. Dwa przedsięwzięcia mające charakter inwestycyjny i poprawiające dostępność zewnętrzną województwa oraz dostępność do portów morskich (modernizacja infrastruktury kolejowej zarządzanej m. in. przez PKP PLK S. A. oraz PKM S. A.) są w toku w miarę pozyskiwania środków finansowych (POIiŚ). Nowelizacja (przeprowadzona w lipcu 2016 r.) ustawy o transporcie kolejowym uczyniła zadość oczekiwaniu w postaci możliwości aktywnego występowania SWP jako inwestora w nowe linie kolejowe. Wciąż nie jest zrealizowane oczekiwanie polegające na zwiększeniu roli Funduszu Kolejowego w finansowaniu zadań objętych Kontraktem Terytorialnym. Ministerstwo Infrastruktury pracuje nad rozwiązaniem systemowym zabezpieczającym finansowanie Krajowego Programu Kolejowego. Szczególnie istotnym dla kształtowania regionalnej polityki transportowej jest zminimalizowanie ryzyka znacznych wahań stawek za dostęp do infrastruktury. Oczekiwania w tym zakresie nie udało się zrealizować. Niezbędne jest, aby w tym zakresie intensyfikować nacisk ze strony SWP.

⁷⁵ Istotnym argumentem przemawiającym za koniecznością jak najszybszego powołania Regionalnego Zarządu jest także to, że w ocenie ekspertów – głosy takie pojawiały się w trakcie panelu eksperckiego – SPW nie wywiązuje się w sposób należyty z realizacji zadań stawianych przez ustawę o publicznym transporcie zbiorowym.

Tabela 103. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do pierwszego Celu Szczegółowego i stan ich realizacji

Priorytet	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
1.1 Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego	1	Modernizacja kluczowych linii kolejowych: nr 131 (Chorzów Batory – Tczew), nr 201 (Nowa Wieś Wielka – Gdynia Port), nr 202 (Gdańsk Główny – Stargard Szczeciński), nr 203 (Tczew – Kostrzyn)	I	W toku	Prace na linii 131 (I etap) w większości zrealizowane w poprzedniej perspektywie finansowej; planowane są dalsze inwestycje; prace na linii 201 w przygotowaniu; linia 202 – etap studium wykonalności; linia 203 – prace koncepcyjne.
	2	Objęcie procedurą Kontraktu Terytorialnego istotnego strumienia środków dystrybuowanych przez Fundusz Kolejowy	L	Niezrealizowane	Fundusz nie został zasilony dodatkowymi środkami; w Ministerstwie Infrastruktury prowadzone są analizy różnych rozwiązań systemowych w zakresie finansowania infrastruktury kolejowej; prowadzone są prace nad aktualizacją Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku oraz projektem programu wieloletniego pomocy w zakresie finansowania kosztów zarządzania infrastrukturą kolejową, w tym jej utrzymania i remontów na lata 2016-2023, który zagwarantuje wieloletnie finansowanie ze środków publicznych infrastruktury kolejowej.
	3	Wsparcie PKP PLK SA w zakresie przygotowania projektów modernizacji linii kolejowych służących powiązaniom wewnątrzregionalnym	D	Zrealizowane	PKP PLK SA otrzymał wsparcie na realizację prac przygotowawczych
	4	Nowelizacja ustawy o transporcie kolejowym polegająca na dopuszczeniu możliwości złożenia wniosku o ustalenie lokalizacji linii kolejowej także przez innego zarządcę niż PKP PLK SA	L	Zrealizowane	Art. 9o znowelizowanej ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym.
	5	Rozwój Pomorskiej Kolei Metropolitalnej (w tym elektryfikacja linii kolejowej nr 214 oraz odcinka linii kolejowej nr 229 Gliniec – Kartuzy)	I	W toku	Trwa opracowywanie przez PKP PLK S. A. dokumentacji projektowej
1.2 Wysoka jakość usług transportu zbiorowego i jego promocja	6	Polityka państwa obligująca zarządców infrastruktury kolejowej do wprowadzania wieloletnich cenników stawek dostępu do infrastruktury	L	Niezrealizowane	--
	7	Stworzenie mechanizmów współzarządzania infrastrukturą kolejową o znaczeniu regionalnym przez rząd i jednostki samorządu terytorialnego	L	Niezrealizowane	--

Źródło: Opracowanie własne. *Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 – SIEĆ DROGOWA WZMACNIAJĄCA DOSTĘPNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ REGIONU

Wprowadzenie

Drugi Cel Szczegółowy został w całości poświęcony inwestycjom drogowym. Działania realizowane w tym obszarze mają na celu doprowadzenie – poprzez rozbudowę i przebudowę połączeń drogowych – do zwiększenia spójności regionu głównie na osi wschód – zachód oraz dowiązania do korytarzy transportowych (wskazanych w Planie zagospodarowania przestrzennego) tak, aby skrócić czas dostępu do OMT. Cel ten również adresuje kwestie bezpieczeństwa ruchu i zarządzania nim. W skład tego Celu wchodzi trzy priorytety ukierunkowujące działania (inwestycje) na rozwój kluczowych dróg regionalnych (Priorytet 2.1), dróg układu pomocniczego (Priorytet 2.2.) oraz wspomaganie efektywności i wzrost bezpieczeństwa sieci drogowej (Priorytet 2.3). W ramach Priorytetu 2.1 realizowane są trzy pakiety przedsięwzięć strategicznych.

Tabela 104. Priorytety i działania w ramach drugiego Celu Szczegółowego RPS Mobilne Pomorze.

Cel Szczegółowy	Priorytet	Działania
2. Sieć drogowa wzmacniająca dostępność i spójność regionu	2.1. Rozwój dróg regionalnych szczególnie ważnych dla poprawy dostępności wewnętrznej województwa	2.1.1. Poprawa dostępności transportowej ośrodków regionalnych i subregionalnych do Trójmiasta, a także pomiędzy nimi 2.1.2. Przebudowa i budowa połączeń sieci uliczno-drogowej Trójmiasta, poprawiającej jego dostępność zewnętrzną
	2.2. Rozwój układu pomocniczego sieci drogowej wzmacniającego spójność województwa	2.2.1. Przebudowa istniejących dróg lokalnych stanowiących dowiązanie do sieci dróg krajowych w sieci TEN-T 2.2.2. Poprawa dostępności do miast powiatowych z ich otoczeniem funkcjonalnym
	2.3. Wspomaganie efektywności i wzrost bezpieczeństwa sieci drogowej	2.3.1. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego 2.3.2. Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych

Źródło: RPS Mobilna Pomorze

Tabela 105. Wydatki na realizację Celu Szczegółowego 2 RPS Mobilne Pomorze (w tys. zł)

Cele szczegółowe i priorytety	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działania	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
CSz 2. Sieć drogowa wzmacniająca dostępność i spójność regionu	2 950 000	223 519	3 227 656	479 993	15%	109%
P 2.1 Rozwój dróg regionalnych szczególnie ważnych dla poprawy dostępności wewnętrznej województwa	2 450 000	68 179				
P 2.2 Rozwój układu pomocniczego sieci drogowej, wzmacniającej spójność województwa	300 000	155 340				
P 2.3 Wspomaganie efektywności i wzrost bezpieczeństwa sieci drogowej	200 000	0				

Źródło: RPS Mobilne Pomorze

Przedsięwzięcia strategiczne

Pakiet działań związanych z dostępem do autostrady A1

- Przedsięwzięcie obejmuje osiem odrębnych zadań inwestycyjnych polegających na przebudowie odcinków dróg stanowiących dojazd do autostrady A1 (drogi nr 222, 222+229, 224, 226, 521, 231 wraz z obwodnicą Skórcza (tzw. II etap). Prowadzone prace mają na celu usunięcie wszystkich technicznych ograniczeń dla ruchu kołowego – podniesienie nośności jezdni, zwiększenie nośności obiektów mostowych, poprawę geometrii drogi, budowę niezbędnego technicznego wyposażenia drogi (kanalizacja deszczowa, oświetlenie, bariery energochłonne, itd.). Efektem realizacji zadań przewidzianych w ramach przedsięwzięcia strategicznego powinno być zatem poprawienie bezpieczeństwa ruchu, poprawa dostępności OMT od południa oraz lepsze powiązanie (poprzez autostradę A1) z resztą kraju. Łączna długość dróg przewidzianych do przebudowy wynosi 75,7 km; szacunkowy koszt przedsięwzięcia wynosi

307,3 mln zł⁷⁶. Przedsięwzięcie jest realizowane przez Zarząd Dróg Wojewódzkich. Dokumentacja projektowa dla niektórych zadań (drogi nr 224, 226, 231) została opracowana w ramach RPO WP 2007-2013,

4. Z zebranych informacji wynika, że praktycznie we wszystkich zadaniach faza przygotowawcza jest na ukończeniu co daje możliwość – pod warunkiem zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych – rozpoczęcia dalszych prac realizacyjnych (ogłoszenie zamówienia publicznego na wybór wykonawcy robót). Wydatkowanie środków wg stanu na październik 2016 r. wyniosło ok. 3,8%.

Pakiet działań wzmacniających korytarz transportowy południowy

1. Przedsięwzięcie obejmuje pięć odrębnych zadań inwestycyjnych polegających na przebudowie odcinków dróg wojewódzkich (nr 188, 212, 235, 515) zapewniających dostęp do południowego korytarza transportowego, którego oś stanowi droga krajowa nr 22. Celem tych inwestycji jest likwidacja wszelkich ograniczeń technicznych, które ograniczają użytkownikom dostępność drogi krajowej oraz poprawienie bezpieczeństwa ruchu. Prowadzone prace mają polegać na podniesieniu nośności jezdni, dostosowaniu geometrii drogi oraz budowie niezbędnego wyposażenia technicznego,
2. Istotą przedsięwzięcia jest poprawienie spójności transportowej poprzez lepszy dostęp do komunikacji na osi wschód-zachód. Przedsięwzięcie to poprzez rozbudowę dróg wojewódzkich 188 i 515 poprawi także dostępność zewnętrzną od strony województwa wielkopolskiego i warmińsko-mazurskiego. Łączna długość dróg objętych przedsięwzięciem wynosi 132,7 km; łączny budżet wszystkich zadań wynosi 233,2 mln zł (wg stanu na koniec 2016 r.),
3. Stan realizacji: zadanie dotyczące przebudowy drogi wojewódzkiej nr 188 pozyskało finansowanie z RPO WP 2014-2020; ogłoszono przetarg na wybór wykonawcy; pozostałe zadania są w fazie przygotowawczej (dla pozostałych odcinków dróg gotowa jest dokumentacja projektowa).

Pakiet działań wzmacniających korytarz transportowy północny

1. Przedsięwzięcie składa się z 9 niezależnych zadań inwestycyjnych, polegających na rozbudowie i modernizacji dróg wojewódzkich (nr 203, 209, 211, 212, 214, 216, 221, 501, 502 oraz obwodnice Lęborka i Kartuz) zapewniających dostęp do północnego korytarza transportowego, którego osią jest droga krajowa nr 6 (wiążącej OMT ze Słupskiem) i nr 7 zapewniającej komunikację na osi OMT – Warszawa. Celem planowanych inwestycji jest zniwelowane wszelkich ograniczeń technicznych utrudniających dostęp do korytarza (podwyższenie nośności jezdni, poprawa geometrii dróg, budowa brakującego wyposażenia technicznego dróg) oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu.
2. Realizacja przedsięwzięcia strategicznego ma na celu zwiększenie spójności transportowej ośrodków miejskich przylegających do północnego korytarza poprzez szybszą i bezpieczniejszą komunikację międzygminną, w ramach powiatów oraz dostęp do OMT. Łączna długość dróg objętych modernizacją wynosi 188 km, a szacunkowy budżet ok. 353,3 mln zł (wg stanu na koniec 2016 r.),

⁷⁶ Dane finansowe na podstawie sprawozdań okresowych.

3. Stan realizacji przedsięwzięcia strategicznego: większość zadań inwestycyjnych posiada dokumentację projektową; dla zadania przebudowy drogi wojewódzkiej 203 zabezpieczono finansowanie wkładu własnego poprzez włączenie zadania do Wieloletniej Prognozy Finansowej; pierwszy etap budowy obwodnicy Kartuz jest w końcowej fazie realizacji; dla rozbudowy drogi wojewódzkiej 214 wyłoniono wykonawcę (podpisano umowę, rozpoczęto prace budowlane).

Ocena interwencji w ramach przedsięwzięcia strategicznego

1. Niewątpliwie wszystkie trzy planowane (a częściowo już realizowane) przedsięwzięcia strategiczne przyczynią się do zwiększenia bezpieczeństwa ruchu i przede wszystkim większej spójności obszarów miejskich bezpośrednio przylegających do głównych korytarzy transportowych umożliwiających komunikację przede wszystkim w kierunku do i z OMT. Prowadzone inwestycje powinny więc spowodować podwyższenie przeciętnych prędkości przejazdu na zmodernizowanych odcinkach tym samym powodując objęcie izochroną 60 minut większej liczby gmin⁷⁷ (przyczyniając się do osiągnięcia odpowiednich wskaźników),
2. Z badań zachowań transportowych mieszkańców województwa pomorskiego wynika, że poza OMT mieszkańcy średnio dziennie wykonują ok. 2,47 mln podróży przy czym ok. 22,8% stanowią podróże między powiatowe. Podróże te najczęściej odbywane są w kierunku do OMT i Słupska i wykonywane są głównie (73%) indywidualnym transportem samochodowym⁷⁸. Z prognoz demograficznych i symulacji przeprowadzonych na potrzeby Planu transportowego wynika także, że udział pojazdów samochodowych w podróżach może wzrosnąć do 78% w roku 2025. Cytowane statystyki pokazują, że przedsięwzięcia strategiczne teoretycznie powinny się przyczynić do zwiększenia dostępności do OMT (szczególnie pakiet udrażniający dostęp do autostrady A1 i pakiet rozbudowujący połączenia w korytarzu północnym), jak i dostępności między powiatowej w zachodniej części województwa (pakiet „południowy”),
3. Zwiększenie swobody ruchu w takiej sytuacji będzie (może) skutkować większymi potokami pojazdów samochodowych na dojazdach do OMT i samym Trójmieście. Jeśli trzy analizowane przedsięwzięcia strategiczne rozpatrywać wyłącznie w wąskim kontekście poprawy dostępu do danego korytarza to niewątpliwie cel interwencji (a raczej konkretnego przedsięwzięcia) zostanie osiągnięty (poprawa komunikacji między gminami, wewnątrz powiatu). Jeśli jednak analizować je w perspektywie całej sieci transportowej to należy wyraźnie zaznaczyć, że skuteczność tej interwencji jest ściśle uwarunkowana od poprawy przepustowości całego węzła transportowego OMT, jak i modernizacji dróg krajowych stanowiących osie korytarzy transportowych. Wzrost dostępności w wyniku realizowanych inwestycji w obecnej sytuacji rodzi ryzyko zwiększenia kongestii⁷⁹ na drogach wewnętrznych OMT. Problem ten miałyby rozwiązać takiej inwestycje jak Obwodnica Metropolitalna, Obwodnica Północna Aglomeracji Trójmiejskiej oraz Trasa Kaszubska. Konieczność wykonania tych inwestycji jest zaakcentowana przez RPS w formie zdefiniowanych oczekiwań wobec administracji centralnej (a także włączenia Obwodnicy Metropolitalnej i Obwodnicy Północnej do Kontraktu Terytorialnego). Realizacja inwestycji udrażniających OMT jest wciąż nierozpoczęta i objęta licznymi ryzykami

⁷⁷ Wskaźnik izochrony 60 min jest wskaźnikiem rezultatu przypisanym do priorytetu 2.1. Wydaje się, że analogicznie jak w przypadku transportu zbiorowego powinien to być wskaźnik opisujący skuteczność interwencji na poziomie celu głównego.

⁷⁸ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Pomorskiego, str. 28.

⁷⁹ Zatłoczenie dróg, korki i przestoje.

(wg deklaracji Ministerstwa Infrastruktury brak środków finansowych, zaskarżenie decyzji środowiskowej w przypadku Obwodnicy Metropolitalnej). W sytuacji braku inwestycji zwiększających przepustowość OMT cel interwencji realizowanej za pomocą trzech przedsięwzięć strategicznych może nie zostać osiągnięty.

4. Ponieważ nie ma możliwości sfinansowania tych inwestycji ze środków RPO WP 2014-2020, czy też środków własnych SWP, jedyne działania naprawcze jakie można obecnie podjąć mogą polegać na zwiększeniu nacisku ze strony SWP na administrację centralną, aby zapewnić finansowanie tych inwestycji.

Ocena pozostałych form interwencji SRWP 2020

Oprócz trzech przedsięwzięć strategicznych przypisanych do działania 2.1.1 (poprawa dostępności do Trójmiasta) w ramach Priorytetu 2.1 drugi Cel Szczegółowy zdefiniował także pięć innych działań ukierunkowujących interwencję publiczną (Tabela 104). Sposób operacjonalizacji tej interwencji można ocenić następująco:

1. Większość typów przedsięwzięć przypisanych do poszczególnych działań znajduje pokrycie w dostępnych źródłach finansowania (co nie oznacza, że wielkość dostępnych środków jest adekwatna do potrzeb). W zakresie takich zadań jak budowa zintegrowanych systemów zarządzania ruchem jest to działanie 9.1 RPO WP 2014-2020. W przypadku innych działań odnoszących się do modernizacji i rozwoju dróg gminnych i powiatowych źródłem finansowania może być wyłącznie budżet państwa wydatkowany poprzez „Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019”⁸⁰. Program ten dysponuje środkami w wysokości 4 mld zł (na całą Polskę), a jego dystrybucja odbywa się w trybie konkursowym,
2. Z przeprowadzonej analizy działań zaplanowanych w RPS innych niż przedsięwzięcia strategiczne wynika, że jedyne ryzyka jakie związane są z realizacją adekwatnych projektów (pomijamy w tym wypadku kwestię ograniczoności środków finansowych) mogą wiązać się z problemami wynikającymi z postępowań przetargowych (długotrwałość postępowania, proces odwoławczy) i specyfiki prac budowlanych (skuteczność wykonawców),
3. Z zebranych danych wynika, że w ramach zaplanowanej interwencji realizowanych jest 20 projektów modernizacji dróg (11 gminnych i 9 powiatowych) o łącznej wartości 103,3 mln zł i dofinansowaniu wynoszącym 43,7 mln zł). Projekty te finansowane są z Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019”⁸¹. Działania te powinny wesprzeć osiągnięcie wskaźników produktu i przede wszystkim rezultatu w zakresie poprawy komunikacji w ramach powiatów.

Zobowiązania SWP

Z drugim Celem Szczegółowym związane jest zobowiązanie SWP polegające na weryfikacji funkcjonalno-technicznej sieci dróg wojewódzkich. Zobowiązanie to zostało zrealizowane na razie w warstwie analitycznej – sporządzona została analiza określająca docelowy model sieci drogowej w województwie obejmujący również drogi krajowe i ważniejsze drogi powiatowe. Pierwsze próby dokonania zmiany kategoryzacji sieci dróg poprzez przekazywanie dróg o niższym praktycznym statusie

⁸⁰ Program ustanowiony uchwałą Rady Ministrów nr 154/2015 z dnia 8 września 2015 r.

⁸¹ Lista zakwalifikowanych wniosków o dofinansowanie zadań w ramach Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019. Finansowanie na rok 2016.

(niż status formalny) innym JST (lub GDDKiA w przypadku dróg pełniących rolę dróg krajowych) natrafiły na „opór” JST. Ponieważ przekazanie takie nie może się odbyć w trybie decyzji administracyjnej JST – z którymi do tej pory prowadzono rozmowy - obwarowały przejęcie danej drogi koniecznością przeprowadzenia jej remontu na co obecnie SWP nie zarezerwowało odpowiednich środków. W sytuacji takiej proponowane jest:

- Zweryfikowanie czy faktycznie wszystkie (większość) JST stawia taki warunek (do tej pory rozmowy prowadzono jedynie z kilkoma JST),
- Jeśli faktycznie JST będą wymagały przeprowadzenia remontów należy przygotować atrakcyjną ofertę współpracy SWP z JST w tym zakresie,
- W przypadku istotnego braku środków po stronie SWP i/lub braku skłonności JST do współpracy (partycypacji w kosztach) należy rozważyć realizację zobowiązania „na raty” (w okresie kilku lat) wskazując drogi które należałoby przekazać w pierwszej kolejności, lub generalnie ograniczyć zakres zobowiązania. W wariantcie najbardziej pesymistycznym (brak środków, brak zainteresowania JST) konieczne jest rozważenie całkowitej rezygnacji ze zobowiązania.

Realizacja tego zobowiązania SWP jest niezwykle istotna nie tylko z punktu widzenia racjonalizacji sieci drogowej, ale także z punktu widzenia bieżących obciążeń finansowych dla budżetu SWP (które w ten sposób można by obniżyć). Dlatego w realizacji tego zobowiązania konieczne jest większe zaangażowanie ZWP i determinacja.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

Z realizacją drugiego Celu Szczegółowego wiąże się dziewięć oczekiwań wobec administracji. Oczekiwania te pełnią zdecydowanie ważniejszą rolę niż w przypadku innych przedsięwzięć strategicznych (i innych form działania), gdyż nie mają jedynie funkcji kontekstowej, ale istotnego warunku powodzenia. Jest tak w przypadku przedsięwzięć drogowych zwiększających dostępność OMT, które przy niespełnieniu oczekiwań dotyczących budowy dróg zwiększających przepustowość węzła drogowego w OMT mogą spowodować wzrost kongestii i niepowiększenie się obszaru pokrytego izochroną 60 min.

Z wymienionych oczekiwań sześć jest wciąż niezrealizowanych. Trzy z nich dotyczą kwestii systemowych (zwiększenie skali Funduszu Drogowego, włączenie kilku dróg do sieci krajowej, decentralizacja Programu budowy dróg gminnych powiatowych), a jedno inwestycji w ciągu drogi S6. Oczekiwania związane ze wsparciem finansowym na utworzenie wyspecjalizowanych podmiotów badawczych nie są zrealizowane, aczkolwiek oczekiwanie to jest mało przydatne dla realizacji SRWP 2020 gdyż prace badawcze i wdrożeniowe z tego zakresu można realizować w oparciu o środki krajowe (np. NCBR). Trzy pozostałe oczekiwania można uznać, że są w trakcie realizacji jakkolwiek niektóre z zadań inwestycyjnych tam wymienione natrafiają na wiele przeszkód (np. budowa Obwodnicy Północnej Aglomeracji Trójmiasta). Ze względu na dużą zależność pomiędzy drogowymi przedsięwzięciami strategicznymi a warunkami drogowymi w OMT rekomendujemy ograniczenie oczekiwań SWP, do tych które mają bezpośrednie znaczenie dla przepustowości OMT – Obwodnica Metropolitalna, Obwodnica Północna Aglomeracji Trójmiasta, droga krajowa S6 i Trasa Kaszubska.

Tabela 106. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do drugiego Celu Szczegółowego i stan ich realizacji

Priorytet	L.p.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i KT	Typ*	Stan realizacji	Uwagi
2.1 Rozwój dróg regionalnych szczególnie ważnych poprawy dostępności wewnętrznej województwa dla	1	Objęcie procedurą Kontraktu Terytorialnego istotnego strumienia środków dystrybuowanego przez Krajowy Fundusz Drogowy	F	Niezrealizowane	--
	2	Włączenie do sieci dróg krajowych: DW nr 235 i 214 (odcinek Kościerzyna–Łeba), Obwodnicy Północnej Aglomeracji Trójmiasta, Trasy Kwiatkowskiego	D	Niezrealizowane	--
	3	Budowa kluczowych dróg ekspresowych: S6 (Gdańsk–Szczecin), S7 (Gdańsk–Warszawa) wraz z obwodnicą metropolitalną	I	W toku	Prace w ciągu S7 realizowane etapami; brak środków na S6; opóźnienia w realizacji Obwodnicy Metropolitalnej
	4	Realizacja innych przedsięwzięć w ciągu dróg krajowych: budowa Obwodnicy Północnej Aglomeracji Trójmiasta, budowa obwodnicy Kościerzyny w ciągu drogi nr 20, przebudowa drogi nr 22 wraz z budową obwodnicy Czerska, Malborka i Starogardu, przebudowa drogi nr 21 (odcinek Słupsk-Ustka).	I	W toku	Budowa OPAT w fazie projektowania; obwodnica Kościerzyny w fazie prac budowlanych, przebudowa drogi nr 22 nie rozpoczęta; przebudowa drogi nr 21 w toku.
	5	Budowa drogi ekspresowej S11 (Poznań-Koszalin)	I	W toku	Odcinek Koszalin - Szczecinek w planach GDDKiA na 2019 r.
	6	Budowa obejścia północno-wschodniego miasta Słupska jako powiązania węzła Redzikowo (S6) z DK nr 21 stanowiącego element Dużego Ringu Słupska	I	Niezrealizowane	--
2.2 Rozwój układu pomoc. sieci drogowej wzmacniającego spójność woj.	7	Przekazanie zarządzania Narodowym Programem Przebudowy Dróg Lokalnych na poziom samorządów województw.	L	Niezrealizowane	--
2.3 Wspomaganie efektywności i wzrost bezpieczeństwa sieci drogowej	8	Wsparcie finansowe dla utworzenia jednostki badawczo – wdrożeniowej ds. bezpieczeństwa ruchu drogowego.		Niezrealizowane	Środki na prowadzenie prac B+R w zakresie BRD dostępne są jednak z poziomu centralnego; istnieje małe uzasadnienie dla tworzenia takiej jednostki naukowej na poziomie regionu.
	9	Wsparcie finansowe dla utworzenia jednostki badawczo – wdrożeniowej ds. inteligentnych systemów transportowych.		Niezrealizowane	Środki na prowadzenie prac B+R w zakresie BRD dostępne są jednak z poziomu centralnego; istnieje małe uzasadnienie dla tworzenia takiej jednostki naukowej na poziomie regionu.

Źródło: Opracowanie własne*Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym.

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 – WĘZŁY MULTIMODALNE DOBRZE POWIĄZANE Z SYSTEMEM TRANSPORTOWYM

Wprowadzenie

Trzeci Cel Szczegółowy w całości został poświęcony rozwojowi węzłów multimodalnych (w portach morskich, lotniczych, suchych portach przeładunkowych) i lepszym związaniu ich z całym pomorskim systemem transportowym (siecią drogową i kolejową). Cel ten realizowany jest poprzez dwa priorytety zawierające łącznie cztery działania. W ramach tego celu nie przewidziano żadnego przedsięwzięcia strategicznego.

Tabela 107. Priorytety i działania w ramach trzeciego Celu Szczegółowego RPS Mobilne Pomorze.

Cel Szczegółowy	Priorytet	Działania
(3) Węzły multimodalne dobrze powiązane z systemem transportowym	3.1. Poprawa powiązań węzłów multimodalnych z układem transportowym regionu	3.1.1. Inwestycje w infrastrukturę łączącą węzły multimodalne z systemem transportowym
		3.1.2. Zwiększenie roli niskoemisyjnych środków transportu w obsłudze węzłów multimodalnych
		3.2.1. Poprawa funkcjonalności węzłów multimodalnych
	3.2. Efektywne wykorzystanie dostępności transportowej węzłów multimodalnych	3.2.2. Rozwój nowych węzłów multimodalnych i centrów logistycznych

Źródło: RPS Mobilna Pomorze

Tabela 108. Wydatki na realizację Celu Szczegółowego 3 RPS Mobilne Pomorze (w tys. zł)

Cele szczegółowe i priorytety	Planowane nakłady na RPS ogółem	Skumulowane wydatki związane z realizacją rocznych planów działania	Wydatki w ramach funduszy strukturalnych (regionalne, krajowe) oraz inne środki krajowe i zagraniczne			% wydatków ogółem w latach 2013-2016
			ogółem	w tym RPO WP		
				wartość	%	
CSz 3. Węzły multimodalne dobrze powiązane z systemem transportowym	1 164 000	0	1 274 765	0	0	109%

Źródło: RPS Mobilne Pomorze

Planowane formy interwencji SRWP 2020

Trzeci Cel Szczegółowy podejmuje niezwykle istotną kwestię wsparcia formy transportu korzystającej z naturalnej przewagi konkurencyjnej związanej z nadmorską lokalizacją OMT. Dzięki lokalizacji w OMT dwóch dużych portów morskich powstał tu największy w kraju morsko-lądowy węzeł transportowy (terminale kontenerowe DCT w Gdańsku, BCT i GCT w Gdyni oraz planowany „suchy” terminal w Zajączkowie Tczewskim). Dzięki prowadzonym intensywnym inwestycjom, w tym ośmiu projektom

inwestycyjnym sfinansowanym z działania 7.4 POIiŚ 2007-2013 o łącznej wartości 950,5 mln zł terminale te osiągnęły zdolności przeładunkową wynoszącą ok. 4,35 mln TEU. Obecnie zdolności te są wykorzystywane na poziomie 41%⁸².

W ramach celu szczegółowego zdefiniowano cztery kierunki działania, które mogą być finansowane z dwóch źródeł:

1. Działania 3.2 POIiŚ 2014-2020 (rozwój transportu morskiego, śródlądowych dróg wodnych i połączeń multimodalnych oraz uzupełniająco – w zakresie poprawy połączeń z siecią transportową – działania 4.1, 4.2, 5.1 i 5.2 POIiŚ dotyczących rozwoju połączeń drogowych i kolejowych w ramach lub poza siecią TEN-T,
2. Instrumentu „Łącząc Europę” w ramach tzw. celu finansowego 3 i priorytetu 6 (połączenia oraz rozwój platform multimodalnych).

Obecnie w ramach Celu Szczegółowego realizowane są trzy projekty inwestycyjne i modernizacyjne. W ramach instrumentu „Łącząc Europę” finansowane są dwa projekty realizowane przez PKP PLK SA dotyczące poprawy infrastruktury kolejowej dostępu do portu w Gdańsku i Gdyni. Rozbudowa dostępu do portu w Gdańsku jest także realizowana w ramach działania 5.1 POIiŚ 2014-2020.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

W ramach trzeciego Celu Szczegółowego sformułowano osiem oczekiwań wobec administracji, które częściowo pokrywały się z oczekiwaniami zdefiniowanymi w przypadku działań dotyczących rozwoju transportu drogowego i kolejowego (tabela 109). Spośród tych oczekiwań cztery można uznać za będące w toku realizacji. Są to oczekiwania związane z inwestycjami w drogi krajowe oraz linie kolejowe jak również prace planistyczne związane z utworzeniem suchego portu przeładunkowego. Jest rzeczą charakterystyczną, że tak jak w kilku innych przypadkach (wcześniej omawiane cele szczegółowe) za niezrealizowane można uznać te oczekiwania, które wiążą się faktycznie z głębszymi zmianami systemowymi (komunalizacja – choćby częściowa - portów morskich) lub też znacznymi rządowymi inwestycjami (przywrócenie żeglugi na Zalewie Wiślanym do portu w Kaliningradzie i przez Cieśninę Pilawską). Dwa oczekiwania można uznać za zrealizowane: przyjęcie konwencji AGN oraz rozwój węzłów multimodalnych w oparciu o inwestycje prywatne i publiczne.

⁸² M. Matczak Polskie porty morskie jako biegun rozwoju gospodarczego kraju i regionów lokalizacji. Actia Forum.

Tabela 109. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do trzeciego Celu Szczegółowego i stan ich realizacji

Priorytet	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i KT	Typ	Stan realizacji	Uwagi
3.1 Poprawa powiązań węzłów multimodalnych z układem transportowym regionu	1	Budowa kluczowych dróg ekspresowych S6, S7 wraz z obwodnicą metropolitalną.	I	W toku	Prace w ciągu S7 realizowane etapami; brak środków na S6 ⁸³ ; opóźnienia w realizacji Obwodnicy Metropolitalnej
	2	Realizacja innych przedsięwzięć na drogach krajowych: budowa Obwodnicy Północnej Aglomeracji Trójmiasta, budowa obwodnicy Kościerzyny w ciągu drogi nr 20, przebudowa drogi nr 22 wraz z budową obwodnicy Czerska, Starogardu Gdańskiego, Malborka, przebudowa drogi nr 21 (dojazd do portu w Ustce).	I	W toku	Budowa OPAT w fazie projektowania; obwodnica Kościerzyny w fazie prac budowlanych, przebudowa drogi nr 22 nie rozpoczęta; przebudowa drogi nr 21 w toku.
	3	Modernizacja kluczowych linii kolejowych: nr 131 (Chorzów Batory Tczew), nr 201 (Nowa Wieś Wielka – Gdynia Port), nr 202 (Gdańsk Główny – Stargard Szczeciński) i nr 203 (Tczew – Kostrzyn).	I	W toku	Prace na linii 131 (etap I) w większości zrealizowane w poprzedniej perspektywie finansowej; prace na linii 201 w przygotowaniu; linia 202 – etap studium wykonalności; linia 203 – prace koncepcyjne.
	4	Tworzenie warunków prawnych (np. podpisanie konwencji o śródlądowych drogach wodnych AGN), programowych, technicznych (IV klasa żeglowności) i organizacyjnych dla rozwoju funkcji transportowych dróg wodnych E-40 i E70.	L	Zrealizowane	W grudniu 2016 r. przyjęto ustawę o ratyfikacji AGN
	5	Poprawa dostępności Zalewu Wiślanego i jego przystosowanie do potrzeb transportu śródlądowego, w tym usunięcie wszystkich barier prawnych dla zapewnienia swobodnej międzynarodowej żeglugi na tym akwenie.	I/L	Niezrealizowane	Brak ostatecznych decyzji politycznych. Brak środków na przystosowanie Zalewu do potrzeb transportowych.
3.2 Efektywne wykorzystanie dostępności transportowej węzłów multimodalnych	6	Nowelizacja ustawy o portach i przystaniach morskich w zakresie kompleksowego uregulowania problemów rozwoju portów i przystani morskich oraz zwiększenie udziałów jednostek samorządu województwa w podmiotach zarządzających portami w Gdańsku i Gdyni.	L	Niezrealizowane	Brak przekonania rządu o zasadności komunalizacji.
	7	Rozwój multimodalnych węzłów transportowych w portach morskich Gdańska i Gdyni	I	Zrealizowane	--
	8	Budowa multimodalnego terminala w Zajęczkowie Tczewskim	I	W toku	--

Źródło: Opracowanie własne *Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)

⁸³ Według informacji prasowych (podanych 07.03.2017 r.) budowa S6 z braku środków finansowych nie będzie realizowana na odcinku pomorskim.

REALIZACJA RPO WP 2014-2020 A OSIĄGANIE WARTOŚCI ZAŁOŻONYCH WSKAŹNIKÓW RPS MOBILNE POMORZE

Ocena postępu realizacji wskaźników

W tabeli 110 i 111 przedstawiono postęp realizacji wskaźników przypisanych do RPS Mobilne Pomorze. Łącznie jest to 17 wskaźników (6 dla Celu Głównego, 11 dla Celów Szczegółowych). Pierwsze cztery wskaźniki Celu Głównego są tożsame ze wskaźnikami kontekstowymi zdefiniowanym w SRWP 2020 dla Celu Operacyjnego 3.1⁸⁴. W przypadku Celu Głównego wartości trzech wskaźników uległy poprawie. Dwa z tych wskaźników („odsetek mieszkańców województwa objętych izochroną 90 min...” oraz „odsetek ludności o co najmniej dobrej dostępności zbiorowym transportem...”) znacznie zbliżyły się do założonych wartości docelowych. Sprawozdawane wartości dotyczą jednak roku 2014 co oznacza, że poprawa wskaźników zasadniczo jest efektem interwencji realizowanej w okresie przed przyjęciem SRWO 2020. Pogorszenie wartości zanotowano w przypadku wskaźnika czystości powietrza. Jego wartość pogorszyła się o ok. 23%. Należy jednak zaznaczyć, że użyteczność tego wskaźnika (jego wartość wyjaśniająca) może być bardzo ograniczona. Wskaźnik ten bowiem jako średnia statystyczna może być bardzo wrażliwy na występowanie wartości skrajnych. Poza tym wartość średnia liczona dla jednego roku nie uwzględnia możliwości występowania znacznych różnic w warunkach atmosferycznych (klimatycznych) pomiędzy latami (np. liczba dni bezwietrznych i mglistych)⁸⁵. W przypadku dwóch wskaźników trudno ocenić skalę postępu. Według danych ze sprawozdania rocznego (2016) wynika, że odsetek długości dróg wojewódzkich o dobrym i zadowalającym stanie technicznym na koniec 2016 r. wyniósł 40%, podczas gdy rok wcześniej wskazywano, że jest to 47,9%. Trudno ocenić czy zmiana ta wynika z faktycznego pogorszenia się stanu dróg czy raczej jest efektem zmian klasyfikacyjnych. Podobnie jest w sytuacji wskaźnika liczby ofiar śmiertelnych wypadków drogowych. Wartość tego wskaźnika – przytaczanego za Krajową Radą Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego - podawana w raporcie z realizacji RPS za 2015 r. znacznie różni się od wartości raportowanych przez GUS (157 wg Krajowej Rady i 170 wg GUS). Trudno więc ocenić czy wartość – 144 – podawana na koniec 2016 r. jest realna.

W przypadku wskaźników monitorujących realizację Celów Szczegółowych najkorzystniejsza sytuacja występuje w przypadku Celu drugiego i trzeciego (sieć drogowa, węzły multimodalne). W tym ostatnim przypadku wskaźniki wykazują duże przyrosty (wskaźnik liczby pasażerów obsłużonych w terminalach morskich przekroczył wartość docelową). Z kolei wartość docelowa wskaźnika pasażerów obsłużonych w porcie lotniczym najprawdopodobniej zostanie osiągnięta przed założonym terminem. W przypadku pierwszego Celu Szczegółowego poprawę odnotowano w zakresie jednego wskaźnika („liczba miast i miejscowości obsługiwanych...); nieznacznemu pogorszeniu uległ natomiast wskaźnik „długości linii kolejowych...”. Z kolei wskaźnik „długości czynnych linii tramwajowych i trolejbusowych” jest najprawdopodobniej raportowany w sposób błędny. Z danych GUS wynika, że w roku 2012 tylko długość linii tramwajowych wynosiła 156 km (natomiast przyjęta dla tego roku wartość bazowa wynosi

⁸⁴ W SRWP 2020 dla Celu Operacyjnego 3.1 wskazano pięć wskaźników kontekstowych. Piąty wskaźnik dotyczy liczby ofiar śmiertelnych na drogach wojewódzkich.

⁸⁵ Aby poprawić użyteczność tego wskaźnika należałoby się posługiwać średnią wieloletnią, średnią pozycyjną ewentualnie brać pod uwagę miary dyspersji. Zasadne byłoby również rozważenie rezygnacji ze wskaźnika dla całego województwa na rzecz wskaźnika mierzącego czystość powietrza na tych obszarach, gdzie faktycznie zrealizowano interwencję publiczną.

97,9 km). Wartość tego wskaźnika dla roku 2015 została podana jako 342 km podczas gdy GUS raportuje przyrost długości linii tramwajowych (2015/2012) na poziomie 8 km.

Tabela 110. Wartości wskaźników kontekstowych dla celu głównego RPS MP

Wskaźniki celu głównego	Wartość bazowa (rok)	Ostatnia dostępna wartość (rok)	Zmiana	Wartość docelowa (2020)
Liczba stolic powiatów obsługiwanych przez transport kolejowy pasażerski	17 (2011)	17 (2015)	0 %	19
Odsetek mieszkańców województwa objętych izochrona 90 minut dostępności transportem zbiorowym do Gdańska w godzinach porannego szczytu komunikacyjnego	46 (2011)	58 (2014)	26,1 %	60
Odsetek ludności o co najmniej dobrej dostępności zbiorowym transportem do miasta powiatowego	83 (2011)	84 (2014)	1,2 %	90
Odsetek długości dróg wojewódzkich o dobrym i zadowalającym stanie technicznym	47,8 (2011)	40 (2016)	-16,3 %	60
Liczba ofiar śmiertelnych na drogach w województwie pomorskim	179 (2012)	144 (2016)	-19,6 %	100
Średnie maksymalne stężenie tlenku węgla (CO) na obszarze Aglomeracji Trójmiejskiej	1670 (2011)	2060 (2015)	23,4 %	1336

Źródło: Raporty z realizacji RPS PP, baza wskaźników. * Wskaźniki zaznaczone kolorem zielonym oznaczają osiągnięcie wartości wskaźnika w danym roku, kolor czerwony oznacza, że wskaźnik nie osiągnął wartości docelowej

Tabela 111. Wartości wskaźników dla celów szczegółowych RPS MP

Wskaźniki celów szczegółowych	Wartość bazowa (rok)	Ostatnia dostępna wartość (rok)	Wartość docelowa (2020)	Zmiana
Cel Szczegółowy 1. Rozwinięty i efektywny system publicznego transportu drogowego				
Długość linii kolejowych, po których kursują pociągi pasażerskie w ramach publicznego transportu zbiorowego	900 (2012)	889 (2016)	920	(-)
Liczba miast i miejscowości (sołectw) obsługiwanych przez transport zbiorowy	1324 (2011)	1435 (2014)	Utrzymanie	-
Długość czynnych tras tramwajowych i trolejbusowych	97,9 (2012)	342,4 (2015)	100	-
Liczba pasażerów przewiezionych w publicznym transporcie zbiorowym (przewozy kolejowe, drogową komunikacją regionalną, komunikacją miejską)	373 (2011)	373 (2011)	380	0
Cel Szczegółowy 2. Sieć drogowa wzmacniająca dostępność i spójność regionu				
Średni czas dostępności drogowej Gdańska dla wszystkich gmin województwa (min.)	74 (2011)	72 (2014)	70	3
Maksymalny czas dostępności drogowej Gdańska z siedziby gminy (min.)	149 (2011)	148 (2014)	140	0,6
Średni czas dostępności drogowej miasta powiatowego dla wszystkich gmin powiatu (min.)	22 (2011)	22 (2014)	20	0
Maksymalny czas dostępności drogowej miasta powiatowego z siedziby gminy (min.)	50 (2011)	51 (2014)	45	2

Cel szczegółowy 3. Węzły multimodalne dobrze powiązane z systemem transportowym				
Liczba pasażerów obsługiwanych w Porcie Lotniczym Gdańsk im. Lecha Wałęsy (tys.)	2906 (2012)	4004 (2016)	4300	38
Liczba pasażerów obsługiwanych w terminalach pasażerskich w portach morskich (tys.)	633 (2011)	798 (2016)	650	26
Przeładunki kontenerów w portach morskich (Gdańsk, Gdynia) (tys. TEU)	1600 (2012)	1969 (2016)	3500	23

Źródło: Raporty z realizacji RPS MP, baza wskaźników. * Wskaźniki zaznaczone kolorem zielonym oznaczają osiągnięcie wartości wskaźnika w danym roku, kolor czerwony oznacza, że wskaźnik nie osiągnął wartości docelowej

RPO WP 2014-2020 a realizacja wskaźników

- Do pomiaru postępów realizacji RPS Mobilne Pomorze opracowano system wskaźników o różnej szczegółowości i zakresie odpowiadających poszczególnym rodzajom zaplanowanych działań. Wskaźniki zostały zdefiniowane na poziomie celów szczegółowych oraz priorytetów z podziałem na wskaźniki produktu i rezultatu (system wskaźników pokazuje tabela 112 i 113). Łącznie jest to 35 wskaźników oraz 6 odrębnych wskaźników odnoszących się do celu głównego⁸⁶
- Wczesny stan realizacji wielu projektów (działań) w ramach RPO WP 2014-2020 nie pozwala na precyzyjne wskazanie, które ze wskaźników produktu zostaną w pełni zrealizowane. Jednakże w ramach danych pozyskanych w trakcie ewaluacji można oszacować stan realizacji niektórych z nich:
 - Linie kolejowe** - w zakresie przedsięwzięć dotyczących liniowej infrastruktury kolejowej rozpoczęty już projekt modernizacji odcinka linii kolejowej nr 207 (na odcinku Malbork – granica województwa) realizowany w ramach przedsięwzięcia strategicznego („Pakiet przedsięwzięć dotyczących rewitalizacji linii kolejowych...”) obejmujący przebudowę odcinka o długości ok. 56 km realizuje założony wskaźnik („wybudowane, zmodernizowane lub zrewitalizowane linie kolejowe) w 280% (przyjęta wartość docelowa dla roku 2020 = 20 km)⁸⁷,
 - Kolejowy transport pasażerski** – wskaźnik przypisany do pierwszego celu szczegółowego (długość linii kolejowych po których kursują pociągi pasażerskie w ramach publicznego transportu zbiorowego) został zrealizowany po oddaniu do użytku nowej linii kolejowej nr 248 i 253 zarządzanej przez PKM S. A.,
 - Węzły integracyjne** - siedem projektów realizowanych obecnie w ramach działania 9.1 RPO WP 2014-2020 (węzły integracyjne) realizuje założony wskaźnik („liczba utworzonych węzłów integracyjnych...”) w 70% (wartość docelowa w roku 2020 = 10); trwający obecnie konkurs w tym działaniu prawdopodobnie spowoduje znaczne przekroczenie wartości wskaźnika,

⁸⁶ Należy zauważyć, że w zakresie celu operacyjnego 3.1 SRWP 2020 posługuje się tylko pięcioma wskaźnikami (str. 54 SRWP 2020), podczas gdy RPS Mobilne Pomorze do tych pięciu wskaźników dodał jeszcze jeden dodatkowy (RPS Mobilne Pomorze, str. 20).

⁸⁷ Faktycznie stopień realizacji tego wskaźnika jest jeszcze wyższy gdyż należałoby jeszcze uwzględnić nowo otwarty odcinek linii kolejowej Pomorskiej Kolei Metropolitalnej (prace sfinansowane z RPO WP 2007-2013). Przedmiotowy wskaźnik osiągnięto (i przekroczone) już w więc w roku 2015. Przedłużenie linii kolejowej PKM do Kartuz i Kościerzyny (2016 r.) spowodowało jednocześnie zrealizowanie wskaźnika celu głównego – liczba powiatów obsługiwanych przez pasażerski transport kolejowy (wartość bieżąca 19; wartość docelowa 19).

- d) **Tabor kolejowy** - problematyczne może okazać się zrealizowanie wskaźników dotyczących zakupu taboru kolejowego. Planowany zakup 30 sztuk jednostek trakcyjnych (wartość docelowa wskaźnika) możliwe, że zostanie zrealizowany jedynie od 30% do 60% ze względu na zbyt małe alokacje na adekwatne działania,
 - e) **Drogi** - w przypadku projektów „drogowych” realizowanych w ramach trzech przedsięwzięć strategicznych łączna długość dróg objętych modernizacją wynosi obecnie 396,4 km co oznacza, że wskaźnik docelowy dla roku 2020 (450 km) jest już zrealizowany w 88%,
3. W przypadku pozostałych wskaźników ocena szans na ich realizację jest trudna bez konieczności przeprowadzenia szczegółowych badań,
 4. Należy zaznaczyć, że niektóre ze wskaźników rezultatu zostały dobrane niepoprawnie, gdyż na ich kształtowanie się może mieć wpływ szereg czynników zewnętrznych nie związanych z interwencją. Chodzi tu o posługiwanie się wskaźnikiem izochrony oraz liczbą wypadków. W pierwszym przypadku na dostępność drogową do Trójmiasta duży wpływ może mieć kongestia na drogach dojazdowych do OMT (z czym może wiązać się np. brak niektórych inwestycji drogowych – np. Obwodnica Metropolitalna); w przypadku liczby wypadków taki wskaźnik nominalny nie bierze pod uwagę intensywności ruchu drogowego (liczba wypadków śmiertelnych w ujęciu nominalnym może wzrosnąć, liczba wypadków w relacji do liczby samochodów/zdarzeń drogowych na drogach może spaść),
 5. Wnioski jakie nasuwają się z analizy systemu wskaźników są następujące:
 - a) System wskaźników wydaje się nadmiernie złożony, a możliwości ich wykorzystania do bieżącego monitorowania postępów RPS ograniczone⁸⁸. Jedynie siedem wskaźników RPS Mobilne Pomorze bezpośrednio koresponduje ze wskaźnikami RPO WP 2014-2020 (w tabeli wskaźniki te oznaczono na zielono). Są to wskaźniki produktu w ramach pierwszego i drugiego celu szczegółowego. Oznacza to, że tylko w wypadku tych wskaźników dane pozyskiwane bezpośrednio z projektów (beneficjentów) będą dawać szybki obraz rozwoju sytuacji. W pozostałych przypadkach pozyskanie danych będzie kosztowne (badania terenowe) lub też dane będą dostępne z dużym opóźnieniem (np. dane GUS publikowane na ogół z opóźnieniem 1-1,5 roku),
 - b) Jak zaznaczono wcześniej niektóre ze wskaźników wymagają korekty, gdyż w zbyt dużym stopniu na ich kształtowanie mają wpływ czynniki zewnętrzne (wzrost kongestii na drogach na skutek braku inwestycji realizowanych przez władze centralne),
 - c) Konieczne jest dokonanie przeglądu wskaźników w zakresie sposobu zdefiniowania wartości docelowych. Wskazywanie docelowych wartości wymaga przeprowadzenia bardzo wiarygodnego szacowania takich danych co jest niezwykle trudne jeśli robi się to dla długiego okresu czasu (na poziomie RPS wartości docelowe zostały zaprognozowane na 7 lat do przodu). Dlatego proponujemy zastępowanie dokładnego wskazania liczbowego wskazywaniem trendu (np. „utrzymanie tendencji spadkowej”) lub relacji do średniej krajowej.

⁸⁸ Niektóre z wartości docelowych zostały osiągnięte zanim zaczęto realizować RPS, np. długość czynnych tras tramwajowych i trolejbusowych osiągnęła wartość docelową już w roku 2013 (linia tramwajowa komunikująca ul. Havla w Gdańsku).

Tabela 112. System wskaźników celu głównego i celów szczegółowych RPS Mobilne Pomorze

Wskaźniki Celu głównego Sprawny system transportowy		
Liczba stolic powiatów obsługiwanych przez transport kolejowy pasażerski	Odsetek mieszkańców województwa objętych izochroną 90' dostępności transportem zbiorowym do Gdańska w godzinach porannego szczytu komunikacyjnego	Odsetek ludności o co najmniej dobrej dostępności zbiorowym transportem do miasta powiatowego
Odsetek długości dróg wojewódzkich o dobrym i zadowalającym stanie technicznym	Liczba ofiar śmiertelnych na drogach w województwie pomorskim	Średnie maksymalne stężenie tlenku węgla (CO) na obszarze Aglomeracji Trójmiejskiej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPS Mobilne Pomorze

Tabela 113. System wskaźników celu głównego i celów szczegółowych RPS Mobilne Pomorze (cd.)

Cel szczegółowy	Wskaźniki celu szczegółowego	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
1. Rozwinięty i efektywny system publicznego transportu zbiorowego	Długość linii kolejowych po których kursują pociągi pasażerskie ramach publicznego transportu zbiorowego	Priorytet 1.1 Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego	
		Wybudowane, zmodernizowane lub zrewitalizowane linie kolejowe	Przewozy pasażerów komunikacją miejską
	Liczba miast i miejscowości (sołectw) obsługiwanych przez transport zbiorowy	Liczba utworzonych węzłów integracyjnych transportu pasażerskiego	Liczba pasażerów przewiezionych w ramach kolejowych wojewódzkich przewozów pasażerskich
		Długość tras rowerowych w gminach miejskich	
	Długość czynnych tras tramwajowych i trolejbusowych	Priorytet 1.2 Wysoka jakość usług transportu zbiorowego i jego promocja	
		Zakupione pasażerskie pojazdy kolejowe o napędzie elektrycznym lub spalinowym	Przewozy pasażerów komunikacją miejską
Liczba pasażerów przewiezionych w publicznym transporcie zbiorowym	Zmodernizowane pasażerskie pojazdy kolejowe o napędzie elektrycznym lub spalinowym	Liczba pasażerów przewiezionych w ramach kolejowych wojewódzkich przewozów pasażerskich Liczba pasażerów korzystających z oferty zintegrowanego biletu metropolitalnego	
2. Sieć drogowa wzmacniająca dostępność i spójność regionu	Średni czas dostępności drogowej Gdańska dla wszystkich gmin województwa	Priorytet 2.1 Rozwój dróg regionalnych szczególnie ważnych dla poprawy dostępności wewnętrznej województwa	
		Długość zmodernizowanych i wybudowanych dróg, w tym obwodnic	Liczba gmin objętych izochroną 60' dostępności drogowej do Trójmiasta
	Maksymalny czas dostępności drogowej Gdańska z siedziby gminy	Priorytet 2.2 Rozwój układu pomocniczego sieci drogowej, wzmacniającego spójność województwa	
		Długość zmodernizowanych i wybudowanych dróg	Liczba gmin o dostępności drogowej miasta powiatowego powyżej 30'
	Średni czas dostępności drogowej miasta powiatowego dla wszystkich gmin powiatu	Priorytet 2.3 Wspomaganie efektywności i wzrost bezpieczeństwa sieci drogowej	
		Liczba zrealizowanych projektów IST	Liczba wypadków na drogach w województwie pomorskim
Maksymalny czas dostępności drogowej miasta powiatowego z siedziby gminy	Liczba wdrożonych procedur zarządzania bezpieczeństwem infrastruktury drogowej		
		Liczba zrealizowanych kampanii medialnych i edukacyjnych poświęconych bezpieczeństwu ruchu drogowego	

3. Węzły multimodalne dobrze powiązane z systemem transportowym	Liczba pasażerów obsłużonych w Porcie Lotniczym Gdańsk im. L. Wałęsy	Priorytet 3.1 Poprawa powiązań węzłów multimodalnych z układem transportowym regionu	
		Liczba zbudowanych lub przebudowanych połączeń drogowych i kolejowych do węzłów multimodalnych	Udział kolei w obsłudze morskich terminali kontenerowych
	Liczba pasażerów obsłużonych w terminalach pasażerskich w portach morskich	Priorytet 3.2 Efektywne wykorzystanie dostępności transportowej węzłów multimodalnych	
	Przeładunek kontenerów w portach morskich	Przebudowane lub nowe węzły multimodalne	Przepustowość terminali kontenerowych w portach morskich w sieci TEN-T
			Przepustowość operacyjna infrastruktury lotniczej (liczba operacji lotniczych na godzinę)
		Przepustowość pasażerska w rozbudowanym terminalu pasażerskim	
łączna liczba wskaźników danego typu	11	12	12

Źródło: RPS Mobilne Pomorze

PRIORYTETY INWESTYCYJNE RPO WP 2014-2020 A CELE RPS MOBILNE POMORZE

Tabela 114 przedstawia powiązanie pomiędzy Priorytetami Inwestycyjnymi RPO WP 2014-2020 oraz odpowiadającymi im działaniami, a priorytetami RPS Mobilne Pomorze adresującymi określone cele. W przypadku dziewiątej Osi Priorytetowej „Mobilność” Priorytet Inwestycyjny 7b odpowiada za zadania związane z rozbudową regionalnej infrastruktury drogowej w tym trzech realizację przedsięwzięć strategicznych. Pozostałe dwa Priorytety Inwestycyjne – 4e i 7d – wspierają realizację dwóch Priorytetów (1.1 i 1.2) z którymi związane są dwa pozostałe przedsięwzięcia strategiczne. Warto zauważyć, że Priorytet Inwestycyjny 4e ma duże znaczenie dla całego trzeciego Celu Strategicznego (Atrakcyjna przestrzeń), gdyż wspiera on realizację celów i priorytetów RPS Mobilne Pomorze, jak i RPS Ekoefektywne Pomorze.

Tabela 114. Priorytety inwestycyjne RPO WP 2014-2020 a cele i priorytety RPS Mobilne Pomorzan (alokacja w mln EUR).

Cele szczegółowe i priorytety SRWP 2020	CS 1. Rozwinięty i efektywny system publicznego transportu zbiorowego		CS 2. Sieć drogowa wzmacniająca dostępność i spójność regionu			CS 3. Węzły multimodalne dobrze powiązane z systemem transportowym	
	P 1.1 Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego	P 1.2 Wysoka jakość usług transportu zbiorowego i jego promocja	P 2.1 Rozwój dróg regionalnych szczególnie ważnych dla poprawy dostępności i wew.	P 2.2 Rozwój układu pomocniczego sieci drogowej, wzmacniającego spójność woj.	P 2.3 Wspomaganie efektywności i wzrost bezpieczeństwa sieci drogowej	P 3.1 poprawa powiązań węzłów multimodalnych z układem transportowym regionu	P 3.2 Efektywne wykorzystanie dostępności transportowej węzłów multimodalnych
4e Promocja strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów	100		x	x		x	x
7b Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	128,5	x	x	x		x	x
7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów	x	x	128,5	x		x	x

transportu kolejowego							
-----------------------	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: RPO WP 2014-2020

Tabela 115. Priorytety Inwestycyjne RPO WP, a cele RPS Mobilne Pomorze

OP RPO WP	PI RPO WP	Działanie RPO WP /*	Typ projektu wg SZOOP	Priorytet RPS	Przedsięwzięcie strategiczne
9. Mobilność	4e Promocja strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskich i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące dla zmian klimatu	9.1. Transport miejski (9.1.1. mechanizm ZIT) (9.1.2 Transport miejski)	Budowa nowej, rozbudowa i przebudowa istniejącej punktowej infrastruktury transportu zbiorowego składające się na punkt transportowy.	1.1 Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego	--
			Budowa nowej, rozbudowa i przebudowa istniejącej liniowej infrastruktury transportu szynowego, trolejbusowego, autobusowego.	1.2 Wysoka jakość usług transporty zbiorowego i jego promocja	
			Budowa zintegrowanych systemów zarządzania ruchem obejmujących sterowanie ruchem ulicznym oraz zarządzania transportem zbiorowym		
		Zakup lub modernizacja miejskiego, publicznego taboru transportu zbiorowego.	-		
	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	9.2. Regionalna infrastruktura kolejowa	Budowa, rozbudowa, przebudowa, remont dróg szynowych szlakowych i stacyjnych	1.1 Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego	Pakiet inwestycji liniowych pakiet SKM (finansowany z POIiŚ)
			Budowa zintegrowanych systemów zarządzania ruchem obejmujących m.in. systemy sterowania ruchem pojazdów, systemy monitoringu środków transportu i przystanków, itd.	1.2 Wysoka jakość usług transporty zbiorowego i jego promocja	Zakup części taboru
	7b Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	9.3. Regionalna infrastruktura drogowa	Budowa, rozbudowa i przebudowa dróg, w tym m.in. obwodnice, skrzyżowania, węzły, poszerzanie przekroju jezdni, itd.	2.1 Rozwój dróg regionalnych szczególnie ważnych dla poprawy dostępności wewnętrznej	Trzy pakiety przedsięwzięć strategicznych

Źródło: RPO WP 2014-2020. *Kwoty podane w nawiasach oznaczają alokację na dane działanie w mln euro.

PODSUMOWANIE RPS MOBILNE POMORZE

Stan realizacji RPS Mobilne Pomorze można podsumować następująco:

Przedsięwzięcia strategiczne

Przedsięwzięcia, w których występuje ryzyko systemowe:

- W żadnym z przedsięwzięć nie występuje ryzyko systemowe;

Przedsięwzięcia natrafiające na bariery realizacyjne:

- Inwestycje infrastrukturalne – brak środków finansowych na realizację wszystkich zaplanowanych inwestycji,
- Zakup taboru kolejowego – brak wystarczających środków na zrealizowanie wszystkich planowanych inwestycji.

Przedsięwzięcia, które mogą nie osiągnąć zamierzonego celu interwencji

- Modernizacja linii kolejowych – niska przepustowość niektórych odcinków na terenie OMT (konkurencja o tory) może spowodować, że izochrona dostępności Trójmiasta nie ulegnie zmianie (przesunięciu),
- Inwestycje drogowe – niska przepustowość węzłów drogowych w OMT i brak realizacji inwestycji przypisanych do oczekiwań wobec administracji (Obwodnica Metropolitalna, Obwodnica Północna, Droga Kaszubska) może nasilić problem kongestii na dojeździe do OMT co może spowodować, że izochrona dostępności Trójmiasta nie ulegnie zmianie (przesunięciu).

Proponowane działania naprawcze

- Powołanie Regionalnego Zarządu Publicznego Transportu Zbiorowego i jak najszybsze rozpoczęcie procesu integracji systemów transportowych,
- Wzmocnienie lobbingu przede wszystkim w zakresie inwestycji zwiększających przepustowość drogową i kolejową węzła OMT.

Główne ryzyka:

- Niewystarczająca alokacja na działania (inwestycje taborowe),
- Brak środków na inwestycje drogowe realizowane przez rząd i SWP.

Zaawansowanie realizacji Celów Szczegółowych

- Za najbardziej zaawansowany należy uznać drugi cel szczegółowy (inwestycje drogowe); w ramach tego celu realizowane są trzy przedsięwzięcia strategiczne jak również inwestycje finansowane z krajowego Programu rozwoju dróg gminnych i powiatowych,
- Najmniej zaawansowany jest cel trzeci – w ramach tego celu realizowane są inwestycje poprawiające dowiązanie węzłów multimodalnych w portach morskich do sieci drogowej i kolejowej; rozwój istniejących węzłów multimodalnych jak na razie jest ograniczony (mało uzasadniony) przez znaczną nadwyżkę zdolności przeładunkowych nad realnym przeładunkiem.

Realizacja Zobowiązań

- Zobowiązanie polegające na utworzeniu Regionalnego Zarządu Publicznego Transportu Zbiorowego jest zasadniczo w toku realizacji (powołanie zaplanowano na 2017 r.); wymagana decyzja ZWP oraz większe zaangażowanie w realizację zobowiązania,

- Zobowiązanie polegające na weryfikacji struktury funkcjonalno-technicznej sieci dróg zostało zrealizowane w warstwie analitycznej (przygotowano stosowne analizy); jego pełna realizacja natrafia jednak na opór ze strony JST (problem finansowania remontu dróg); wymagana decyzja ZWP oraz większe zaangażowanie w realizację zobowiązania.

Realizacja oczekiwań wobec administracji

- sformułowano łącznie 22 oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego,
- 4 „oczekiwania” można uznać za zrealizowane, a 9 za będące w toku realizacji. Łącznie jest to więc ok. 59%. Największy odsetek zrealizowanych „oczekiwań” i oczekiwań będących w toku realizacji występuje w zakresie trzeciego Celu Szczegółowego („węzły multimodalne...”),
- oczekiwań, które nie zostały spełnione było łącznie 9 przy czym aż cztery z nich dotyczyło drugiego celu związanego z rozbudową sieci dróg (problem inwestycji drogowych odciażających węzeł OMT); większość niespełnionych oczekiwań dotyczyło niezwykle kapitałochłonnych zadań inwestycyjnych (np. budowa S6) lub też głębokich zmian systemowo-organizacyjnych (komunalizacja portów, stabilizacja stawek za korzystanie z infrastruktury kolejowej),
- Oczekiwania, w zakresie których konieczne jest wzmocnienia działań ze strony SWP:
 - Zapewnienie finansowania i realizacji inwestycji (PKP PLK SA) zwiększających przepustowość węzła OMT,
 - Zapewnienie finansowania i realizacji inwestycji drogowych (GDDKiA) zwiększających przepustowość węzła drogowego OMT.

12.3.2 RPS EKOEFEKTYWNE POMORZE

Regionalny Program Strategiczny w zakresie energetyki i środowiska Ekoefektywne Pomorze dotyczy niezwykle ważnego kompleksu problemów wynikających z wzajemnych powiązań i interakcji pomiędzy człowiekiem, jego działalnością gospodarczą, funkcjonowaniem miast, a środowiskiem naturalnym i jego zasobami. Interakcje te najczęściej oznaczają silną presję na środowisko – jego zanieczyszczenie i eksploatację oraz presję urbanizacyjną. Na skutek globalnego ocieplenia coraz częściej mamy też do czynienia z występowaniem zjawisk ekstremalnych wywołujących gwałtowną presję w odwrotną stronę – na człowieka i miasta – powodzie, podtopienia, susze. Ekoefektywne Pomorze podejmuje te niezwykle ważne wyzwania w trzech osobnych Celach Szczegółowych odnoszących się do zagadnień energetyki (zmniejszenie emisyjności energetyki), adaptacji do zmian klimatu (ochrona przed katastrofami naturalnymi) oraz zrównoważonego gospodarowania zasobami. Układ, powiązania i treść poszczególnych elementów składowych RPS przedstawia tabela poniżej.

Tabela 116. Cele operacyjny oraz cele szczegółowe i priorytety RPS Ekoefektywne Pomorze

Cel Operacyjny SRWP 2020	Cel Szczegółowy	Priorytet
Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna	1. Bezpieczeństwo energetyczne i poprawa efektywności energetycznej	1.1 Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii z niezbędną infrastrukturą oraz dywersyfikacja dostaw paliw i surowców energetycznych
		1.2 Poprawa efektywności energetycznej
		1.3 Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych
Dobry stan środowiska	2. Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie zagrożeniom i zarządzanie ryzykiem	2.1 Ograniczenie zagrożeń naturalnych
		2.2 Racjonalizacja gospodarowania przestrzenią
	3. Zrównoważone gospodarowanie zasobami oraz poprawa środowiskowych warunków życia	3.1 Poprawa stanu środowiska
		3.2 Ochrona różnorodności biologicznej
		3.3 Kształtowanie świadomości i postaw społecznych, wykorzystanie aktywności i dialogu w ochronie środowiska

Źródło: RPS Ekoefektywne Pomorze

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 – BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE I POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ

Wprowadzenie

Cel Szczegółowy 1 RPS „Ekoelektywne Pomorze” skoncentrowany jest na zagadnieniach energetyki, w tym w szczególności wykorzystania źródeł odnawialnych (tabela poniżej). Osiągnięcie tego celu zostało zoperacjonalizowane za pomocą trzech priorytetów. Priorytet 1.1 składa się z dwóch działań, przy czym tylko jedno (1.1.2) ma charakter inwestycyjny (rozwój *smart grid*). Priorytet 1.2 zawiera cztery działania koncentrujące się na efektywności energetycznej realizowane poprzez działania oszczędnościowe (termomodernizacja) oraz modernizacyjne włączające do bilansu energetycznego OZE. Do priorytetu tego zostało także przypisane jedyne – w ramach celu szczegółowego – przedsięwzięcie strategiczne. Działania te – w zakresie rozwoju OZE – wspiera kolejny priorytet - 1.3.

Tabela 117. Priorytety i działania w ramach Celu Szczegółowego 1 RPS Ekoelektywne Pomorze.

Cel Szczegółowy	Priorytet	Działania
(1) Bezpieczeństwo energetyczne i poprawa efektywności energetycznej	1.1 Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii z niezbędną infrastrukturą oraz dywersyfikacja dostaw paliw i surowców energetycznych	1.1.1 Studia i analizy nad planowanymi w regionie inwestycjami energetycznymi
		1.1.2. Rozwój inteligentnych systemów energetycznych
	1.2 Poprawa efektywności energetycznej	1.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i poszanowanie energii w budownictwie mieszkaniowym, budynkach i obiektach użyteczności publicznej oraz w sektorze przedsiębiorstw
		1.2.2. Budowa nowych źródeł oraz poprawa sprawności przetwarzania energii w centralnych, lokalnych i indywidualnych źródłach ciepła
		1.2.3. Poprawa sprawności przesyłu i dystrybucji energii oraz gazu
		1.2.4. Poprawa efektywności energetycznej systemów oświetlenia i innych systemów elektroenergetycznych
	1.3 Zwiększanie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	1.3.1. Rozwój źródeł odnawialnych
		1.3.2. Rozwój instalacji służących do produkcji paliw z surowców odnawialnych

Źródło: RPS Ekoelektywne Pomorze

Przedsięwzięcie strategiczne

W ramach pierwszego Celu Szczegółowego zdefiniowano jedno przedsięwzięcie strategiczne. Jego charakterystyka i stan zaawansowania są przedstawione poniżej.

Termomodernizacja obiektów Samorządu Województwa Pomorskiego⁸⁹

1. Przedsięwzięcie polega na przeprowadzeniu kompleksowego procesu termomodernizacji budynków, w których funkcjonują podmioty/jednostki organizacyjne SWP. Planowane prace budowlane mają obejmować docieplenie ścian zewnętrznych i wewnętrznych, stropów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę węzłów cieplnych, wymianę izolacji lub wymianę całej instalacji centralnego ogrzewania, montaż odnawialnych źródeł energii (np. systemy solarne, kotły na biomasę), itp. Łącznie przewidywana jest modernizacja termiczna ok. 52 obiektów,
2. Przedsięwzięcie składa się z trzech odrębnych pakietów zadaniowych. Pakiet I obejmuje 21 obiektów o różnym przeznaczeniu użytkowym (obiekty użytkowane przez ZDW, zespoły szkół podlegające marszałkowi województwa, ośrodki szkolno-wychowawcze). Pakiet II to 8 obiektów użytkowanych przez różne jednostki kultury (muzea, budynki Polskiej Filharmonii Bałtyckiej, teatr). Pakiet III dotyczy termomodernizacji 23 budynków należących do ośmiu szpitali podlegających SWP. Szacunkowa wartość całego przedsięwzięcia wynosi ok. 64,7 mln zł, przy czym pakiet III stanowi jego największy element (40,8 mln zł); wszystkie pakiety będą finansowane w ramach działania 10.2 RPO WP 2014-2020,
3. Realizacja przedsięwzięcia ma prowadzić do osiągnięcia trzech celów. Po pierwsze termomodernizacja powinna zwiększyć poziom efektywności energetycznej eksploatowanych budynków. Po drugie wyższa sprawność energetyczna oraz zastosowanie źródeł o niskim poziomie emisji zanieczyszczeń będzie zmniejszało presję na środowisko (ochrona powietrza). Po trzecie wyższa efektywność energetyczna powinna znaleźć odzwierciedlenie w spadku kosztów ogrzewania (i/lub klimatyzacji) ponoszonych przez dany podmiot,
4. Stan realizacji przedsięwzięcia przedstawia się następująco:
 - a) W przypadku pakietu I – zgromadzono niezbędną dokumentację inwentaryzacyjną obiektów oraz pozwolenia administracyjne; uzyskano dofinansowanie projektu z RPO WP 2014-2020, dokonano wyboru inżyniera kontraktu oraz wykonawcy robót budowlanych i instalacyjnych; do końca 2016 r. zakończono prace w 4 budynkach: 1) Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zieliniu, 2) Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych nr 2 przy Al. Hallera w Gdańsku, 3) budynek Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku oraz 4) budynek PFS w Gdańsku,
 - b) W przypadku pakietu II – pozyskano finansowanie projektu z RPO WP 2014-2020; ogłoszono przetarg na wybór wykonawcy robót,
 - c) W przypadku pakietu III – zlecono wykonanie aktualizacji audytów energetycznych.

⁸⁹ Przedsięwzięcie to zostało szczegółowo opisane w formie studium przypadku.

Stan zaawansowania:

Pakiet I:

- Zaawansowanie czasowe: 39% (założony okres realizacji: 02.2016 r. – 09.2018 r.)⁹⁰
- Zaawansowanie rzeczowe – wejście projektu w fazę realizacji (prace budowlano-instalacyjne)

Pakiet II:

- Zaawansowanie czasowe: 28% (założony okres realizacji: 06.2016 r. – 11.2018 r.)⁹¹
- Zaawansowanie rzeczowe: faza przygotowawcza,

Pakiet III:

- Zaawansowanie rzeczowe: faza przygotowawcza,
- Ryzyko zidentyfikowane na obecnym etapie realizacji przedsięwzięcia: brak możliwości sfinansowania wkładu własnego (ryzyko dotyczy głównie pakietu III)⁹²

Ocena interwencji w ramach przedsięwzięcia strategicznego

1. Realizowane przedsięwzięcie jest jednym z elementów działań termomodernizacyjnych podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na terenie województwa pomorskiego. Z zebranych danych wynika, że istnieje duże ryzyko braku możliwości realizacji pakietu. Kluczowym problemem jest tu wysokość wkładu własnego poszczególnych szpitali. Spośród trzech pakietów planowanych do realizacji w ramach przedsięwzięcia strategicznego właśnie pakiet III ma kluczowe znaczenie, gdyż jego udział w ilości energii zużywanej przez wszystkie obiekty wynosi ok. 88%. Brak termomodernizacji w ramach pakietu III może więc osłabić skuteczność interwencji: mniejszy niż zakładano wkład w osiągnięcie wskaźnika zaoszczędzonej energii cieplnej czy unikniętej emisji CO₂.
2. Proponowane działania:
 - Podniesienie kapitału poszczególnych spółek (szpitali) lub udzielenie przez SWP tzw. pożyczek podporządkowanych na realizację projektów.

Ocena pozostałych form interwencji SRWP 2020

Poza przedsięwzięciem strategicznym pierwszy Cel Szczegółowy definiuje łącznie osiem działań ukierunkowujących interwencję publiczną. Sposób operacjonalizacji tej interwencji można ocenić następująco:

1. Wszystkie zaplanowane działania są możliwe do sfinansowania ze środków programów operacyjnych lub krajowych. W szczególności należy tu wymienić:
 - a) działania 10.1, 10.2, 10.3, 10.4 i 10.5 RPO WP 2014-2020. W ramach poddziałania 10.2.1 dofinansowano 20 projektów termomodernizacyjnych o łącznej wartości 281,8 mln zł. W przypadku działania 10.3 zamknięty został nabór wniosków; wpłynęło łącznie 255 wniosków o wsparcie. Najprawdopodobniej konkurs ten wyczerpie całą alokację na to

⁹⁰ Na podstawie terminów określonych w liście projektów realizowanych z Funduszu Europejskich w latach 2014-2020. Stan na 2.01.2017 r.

⁹¹ Tamże.

⁹² Należy także zaznaczyć, że źródłem ryzyka jest udział szpitali SWP w przedsięwzięciu strategicznym e-Zdrowie, gdyż do realizacji przewidzianych tam zadań również konieczny jest udział własny. W tym zakresie przedsięwzięcia te ze sobą niejako konkurują (o środki własne szpitali).

- działania (tj. ok. 121,8 mln zł). W lutym 2017 r. rozstrzygnięto także konkurs w ramach działania 10.4 (modernizacja systemów oświetleniowych). Łącznie dofinansowano 18 projektów o wartości 88,9 mln zł
- b) działania przewidziane w ramach pierwszej i szóstej osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 (zmniejszenie emisyjności gospodarki, rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego),
 - c) premię termomodernizacyjną (dotacja) finansowaną przez Fundusz Termomodernizacji i Remontów, którym zarządza Bank Gospodarstwa Krajowego oraz środki,
 - d) program NFOŚiGW „Prosument” finansujący (pożyczka preferencyjna) zakup i montaż mikro-instalacji OZE (beneficjentem mogą być osoby fizyczne, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, JST), program zmniejszenia zużycia energii w budownictwie.
2. Należy wskazać na kilka czynników mogących ograniczać skuteczność interwencji:
- a) Przyjęcie w 2016 r. tzw. „ustawy antywiatrakowej”⁹³ wprowadzającej szczegółowe wymogi lokalizacyjne co do miejsca posadowienia elektrowni wiatrowych (minimalna odległość od budynków mieszkalnych wynosząca nie mniej niż 10-krotność całkowitej wysokości elektrowni wiatrowej), a także znaczne zwiększenie obciążeń podatkowych dla operatorów siłowni wiatrowych, istotnie zahamowało rozwój projektów wiatrakowych – nowych jak i będących w fazie przygotowawczej – ze względu na konieczność znalezienia nowych lokalizacji, dokonania zmian w planach zagospodarowania przestrzennego i uzyskania nowych decyzji środowiskowych,
 - b) Inwestycje w sieci ciepłownicze mogą być blokowane na skutek wysoce restrykcyjnych zapisów Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju (2.12.2015 r.) zezwalających na pomoc inwestycyjną wyłącznie w odniesieniu do „efektywnych energetycznie systemów ciepłowniczych” (co wyklucza z możliwości wsparcia około 90% koncesjonowanych operatorów ciepłowniczych),
 - c) Budowa sieci *smart grid* wymaga dużych nakładów kapitałowych na stworzenie wydajnych sieci przesyłowych (radio / światłowód) umożliwiających bezzakłócenową transmisję danych (licznik energii – dostawca). Z tego powodu dotychczasowy rozwój tego typu sieci postępował bardzo wolno (na terenie Pomorza projekt takie realizowała spółka Energa-Operator na terenie Helu); obecnie planowane jest uruchomienie tylko jednego projektu *smart grid* finansowanego z działania 1.4 POIiŚ 2014-2020 (tryb pozakonkursowy) o wartości ok. 174 mln zł.

Zobowiązania SWP

Dwa zobowiązania SWP, które zostały zdefiniowane w ramach Celu Szczegółowego 1 dotyczą działań ułatwiających realizację innych inwestycji. Zobowiązanie w postaci wykonania zbioru prac studialnych zostało w pełni zrealizowane (przygotowane zostało „Studium uwarunkowań rozwoju OZE” oraz analizy dotyczące inwestycji w wydobycie gazu łupkowego).. Drugie z zobowiązań zostało zrealizowane poprzez powołanie w ramach WFOŚiGW struktury mającej pełnić zakładaną rolę koordynacyjną.

⁹³ Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Tabela 118. Stan realizacji zobowiązań SWP

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Wykonanie prac studialnych dotyczących korzyści, zagrożeń oraz potencjalnych konfliktów związanych z planowanymi w regionie inwestycjami energetycznymi (m.in. w zakresie źródeł energii i infrastruktury przesyłowej)	Zrealizowane
Powołanie struktury organizacyjnej odpowiedzialnej za koordynację i realizację działań Samorządu Województwa w obszarze energetyki, szczególnie w zakresie poprawy efektywności energetycznej, upowszechniania wykorzystania OZE i kształtowania postaw prosumenckich.	Zrealizowane

Źródło: RPS *Ekofektywne Pomorze*.

Oczekiwania wobec administracji centralnej

Spośród 14 oczekiwań wobec administracji za zrealizowane lub będące w trakcie realizacji można uznać 8. Są to w większości oczekiwania związane z realizacją lub wsparciem pewnych rodzajów inwestycji (np. sieci przesyłowe) lub działań (standardy planów gospodarki niskoemisyjnej, planowanie przestrzenne dla obszarów morskich). Brak realizacji dotyczy oczekiwań związanych z wydobyciem gazu łupkowego czy energetyką jądrową (decyzja lokalizacyjna)⁹⁴. Ze względu na zbilansowanie potrzeb krajowych w oparciu o węgiel kamienny oba źródła energii nie są obecnie brane pod uwagę.

⁹⁴ Według stanu z początku 2017 r. oczekiwanie związane ze wskazaniem lokalizacji elektrowni jądrowej można uznać za niezrealizowane. Trudno jednak wiarygodnie ocenić, jak będzie kształtowało się to oczekiwanie w niedalekiej przyszłości. Sprawa budowy elektrowni jądrowej jest niezwykle złożona zarówno od strony czysto technicznej, jak i przede wszystkim społeczno-politycznej. Koszt budowy takiej elektrowni jest na tyle duży, że sfinansowanie jej w całości z budżetu (jako inwestycja państwowa) jest niemożliwe. Z kolei przyciągnięcie inwestorów prywatnych wymagałoby gwarancji rządowych co w obecnej sytuacji makroekonomicznej jest mało prawdopodobne w krótkiej perspektywie czasu.

Tabela 119. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do pierwszego Celu Szczegółowego i stan ich realizacji

Priorytet	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
1.1 Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii z niezbędną infrastrukturą oraz dywersyfikacja dostaw paliw i surowców energetycznych	1	Ostateczna decyzja w sprawie lokalizacji elektrowni jądrowej w Polsce Północnej	D	Niezrealizowane	ME poinformowało o wstrzymaniu prac nad projektowaniem i budową elektrowni jądrowej
	2	Wsparcie planowanych do realizacji w regionie inwestycji w zakresie systemowych źródeł energii (w szczególności niskoemisyjnych), a także przesyłowego i dystrybucyjnego systemu elektroenergetycznego, jak również przeładunku i magazynowania przesyłu i dystrybucji gazu, ropy naftowej i paliw płynnych.	I	W toku	W regionie powstaje systemowa węglowa elektrownia (Rajkowy); prace jednak zostały wstrzymane ze względu na anulowanie zezwolenia na budowę; w województwie realizowane są inwestycje w infrastrukturę energetyczną przesyłową (np. dwutorowa linia elektroenergetyczna 400 kV Gdańsk Przyjaźń - Żydowo Kierzkowo).
	3	Opracowanie standardów sporządzania planów gospodarki niskoemisyjnej.	D	Zrealizowane	W ramach „Ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE” opracowano zbiór dokumentów/wytycznych pomocnych przy tworzeniu Planu Gospodarki Niskoemisyjnej
	4	Wspieranie poszukiwań i wydobycia gazu łupkowego wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego tych procesów.	D	Zrealizowane	Prace nad poszukiwanie i eksploatacją gazu łupkowego zostały wstrzymane.
	5	Rozwój infrastruktury sieci inteligentnych typu „smart grid”, co będzie prowadziło do ograniczania zużycia energii poprzez jej efektywne wykorzystanie.	I/D	W toku	Powolny rozwój i wdrażanie koncepcji smart grid ; na terenie woj. pomorskiego projekt taki realizuje na Helu Energa Operator; w 2012 r. NFOŚiGW uruchomił program priorytetowy ISE (budżet 340 mln zł)
	6	Dywersyfikacja kierunków dostaw gazu (Włocławek – Świnoujście) oraz budowa terminala CNG na Zatoce Gdańskiej wraz z gazociągiem przesyłowym (podmorskim i lądowym).	I	Zrealizowane częściowo	W latach 2011-2015 Gaz System zrealizował szereg inwestycje przesyłowych dywersyfikujących kierunki dostaw gazu do obszaru Pomorza (Szczecin-Gdynia, Włocławek-Gdynia); bezpieczeństwo energetyczne poprawia też

					rozbudowa magazynów podziemnych gazu w rejonie Mechalinek.
	7	Aktualizacja polityki energetycznej kraju z uwzględnieniem możliwości wykorzystania niekonwencjonalnych złóż węglowodorów (szczególnie gazu łupkowego) i zasad zrównoważonego rozwoju.	D	Niezrealizowane	--- Oczekiwanie zasadniczo można uznać za „wygaszone” na skutek zmiany uwarunkowań zewnętrznych niezależnych od samorządu województwa pomorskiego.
	8	Sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich RP, w kontekście wykorzystania możliwości lokalizowania farm wiatrowych oraz możliwości wykorzystania zasobów z dna morza.	D	W toku	W sierpniu 2016 r. dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni ogłosił przystąpienie do sporządzania projektu planu zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich oraz prognozy oddziaływania na środowisko.
	9	Koordinacja działań zarówno na obszarach lądowych jak i morskich w zakresie wydawania koncesji na poszukiwanie i wydobycie gazu łupkowego, jak również badań dotyczących energetyki jądrowej oraz wydobycia węglowodorów na morzu i wydawanych pozwoleń na lokalizację sztucznych wysp na morzu.	D	Niezrealizowane	Brak kontynuacji działań związanych z wydobyciem gazu z łupków (bez większych zagrożeń prowadzona jest natomiast eksploatacja złóż lądowych i podmorskich oraz prace poszukiwawcze); negatywna decyzja co do budowy elektrowni jądrowej. Plan zagospodarowania obszaru morskiego dopiero w początkowej fazie realizacji.
	10	Wprowadzenie skutecznych narzędzi prawnych wspierających politykę ochrony powietrza w zakresie wymogów jakościowych indywidualnych źródeł ciepła.	L	W toku	Narzędzia takie są powoli wdrażane – np. art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska daje sejmikowi województwa prawo wprowadzenia ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji w których następuje spalanie paliw.
1.2 Poprawa efektywności energetycznej	11	Zapewnienie wsparcia dla gospodarki skojarzonej na poziomie źródeł zawodowych i mniejszych lokalnych źródeł energii oraz termomodernizacji w sektorze budownictwa mieszkaniowego.	F	Zrealizowane	Oczekiwanie zrealizowane głównie dzięki wsparciu finansowemu z RPO WP oraz POIiŚ
1.3. Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	12	Opracowanie standardów obowiązujących przy realizacji inwestycji dotyczących energetyki odnawialnej, w tym na terenach i obszarach chronionych (obszary morskich wód terytorialnych, tereny cenne przyrodniczo i kulturowo)	D	Niezrealizowane	--
	13	Wprowadzenie systemowych rozwiązań legislacyjnych dotyczących OZE i energetyki rozproszonej	L	W toku	20 lutego 2015 r. przyjęto ustawę o odnawialnych źródła energii (która jednak jest krytykowana za

					zbyt małe wsparcie rozwoju OZE); trwają prace nad rozwojem dalszych elementów rynku (system aukcyjny).
	14	Wykorzystanie potencjału morza i portów morskich dla rozwoju energetyki	D	W toku	Kwestie te dopiero są podejmowane w związku z reorientacją polityki energetycznej w zakresie OZE (energetyka wiatrowa na morzu).

Źródło: opracowanie własne

(*) Do określenia typu danego „oczekiwania” posłużono się następującymi oznaczeniami: L- „oczekiwanie” związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- „oczekiwanie”, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- „oczekiwanie” związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- „oczekiwanie” związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym– niezrealizowane, błękitnym– w toku)

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 – ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU, ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM I ZARZĄDZANIE RYZYKIEM.

Wprowadzenie

Cel Szczegółowy 2 składa się z dwóch priorytetów i pięciu działań (tabela poniżej). Priorytet 2.1 „Ograniczenie zagrożeń naturalnych” obejmuje trzy działania o wybitnie inwestycyjnym charakterze, które ukierunkowane są głównie na rozbudowę i modernizację infrastruktury chroniącej tereny zamieszkałe przed skutkami klęsk żywiołowych (będących konsekwencją zmian klimatycznych). Z priorytetem tym związane są dwa przedsięwzięcia strategiczne o kluczowym znaczeniu dla terenu Żuław i aglomeracji trójmiejskiej. Priorytet 2.2 zawiera dwa działania wspierające podnoszenie atrakcyjności przestrzeni publicznej (ochrona terenów zielonych) oraz tworzenie dokumentów strategiczno-analitycznych określających kierunki rozwoju gospodarki niskoemisyjnej.

Tabela 120. Priorytety i działania w ramach drugiego Celu Szczegółowego RPS Ekoefektywne Pomorze.

Cel Szczegółowy	Priorytet	Działania
(2) Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie zagrożeniom i zarządzanie ryzykiem	2.1 Ograniczenie zagrożeń naturalnych	2.1.1. Zwiększanie poziomu skuteczności ochrony przeciwpowodziowej
		2.1.2. Ograniczanie zagrożeń naturalnych, w tym działania łagodzące negatywny wpływ skutków ekstremalnych zjawisk pogodowych
		2.1.3. Retencjonowanie wody oraz racjonalne zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych
	2.2 Racjonalizacja gospodarowania przestrzenią	2.2.1. Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz opracowanie planów gospodarki niskoemisyjnej
		2.2.2. Ochrona i przywracanie wartości ekologicznych środowiska miejskiego

Źródło: RPS Ekoefektywne Pomorze

Przedsięwzięcia strategiczne

Kluczowymi narzędziami realizacji Celu Szczegółowego są dwa przedsięwzięcia strategiczne – „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030 – etap II” oraz „Budowa i modernizacja systemu odprowadzania wód opadowych w ramach kontynuacji programu ochrony wód Zatoki Gdańskiej”. Stan zaawansowania poszczególnych przedsięwzięć i ich ocenę z punktu widzenia założonych celów interwencji można scharakteryzować następująco.

Przedsięwzięcie strategiczne „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030 – etap II”

1. Przedsięwzięcie polega na kompleksowej modernizacji i rozbudowie elementów infrastruktury tworzącej system zabezpieczający obszar Żuław przed skutkami powodzi. Swym zakresem obejmuje zasadniczo cztery odrębne zadania inwestycyjne realizowane przez osobne podmioty. Liderem przedsięwzięcia jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku (RZGW).

Odpowiada on za inwestycje mające zmniejszyć zagrożenia powodziowe występujące od strony rzeki Wisły (powodzie sztormowe, powodzie wywołane zatorami lodowymi). Inwestycje te obejmują m.in. przebudowę ujścia Wisły (tzw. kierownice), modernizację budowli regulacyjnych (tzw. ostrogi), budowę wrót przeciwsztormowych oraz budowę 4 lodołamaczy. Drugi kluczowy podmiot to Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego (ZMiUWWP). Inwestycje Zarządu Melioracji obejmują m.in. przebudowę i budowę wałów przeciwpowodziowych wzdłuż Wisły (w tym zakresie inwestycje te uzupełniają działania RZGW), budowę stacji pomp, regulację koryt rzek i kanałów na obszarze wewnętrznym Żuław Wiślanych. Pozostałe zadania realizowane są przez gminę miasta Gdańska i Powiat Gdański (zwiększenie bezpieczeństwa Gdańskiego Węzła Wodnego)⁹⁵.

2. Przedsięwzięcie strategiczne jest kontynuacją etapu I Programu Żuławskiego realizowanego w latach 2010-2015. Wartość zrealizowanych wówczas zadań inwestycyjnych – sfinansowanych z POIiŚ 2007-2013, PROW 2007-2013 oraz budżetu państwa i rezerwy celowej - wyniosła ok. 741,9 mln zł⁹⁶. Podejmowane wówczas inwestycje miała analogiczny zakres rzeczowy. W ich efekcie udało się obniżyć poziom dekapitalizacji infrastruktury przeciwpowodziowej. Największą poprawę uzyskano w przypadku stacji pomp (udział stacji wymagających przebudowy spadł z 50% w roku 2009 do 18% w roku 2015), wałów przeciwpowodziowych (spadek długości wałów wymagających przebudowy/odbudowy z 34% w roku 2009 do 21% w 2015 r.). Najmniejszy postęp zanotowano w przypadku budowli hydrotechnicznych (śluzy, ostrogi)⁹⁷,
3. Źródłem finansowania dla wszystkich zadań realizowanych w ramach przedsięwzięcia strategicznego jest POIiŚ 2014-2020. Przy czym jedynie zadania realizowane przez RZGW zostały umieszczone w wykazie projektów przewidzianych do finansowania w ramach trybu pozakonkursowego (działanie 2.1),

Stan realizacji przedsięwzięcia strategicznego przedstawia się następująco:

1. W zakresie inwestycji realizowane przez RZGW dla wszystkich zaplanowanych zadań kończony jest etap gromadzenia niezbędnej dokumentacji projektowej (studia wykonalności, itp.) i uzyskiwania adekwatnych decyzji administracyjnych. W miarę pozyskiwania środków finansowych rozpoczynana jest realizacja poszczególnych prac wykonawczych. W szczególności należy tu wskazać na podjęcie takich prac jak:
 - a) Pozyskanie finansowania (promesa z Ministerstwa Finansów) na finansowanie budowy czterech lodołamaczy; w grudniu 2016 r. ogłoszono przetarg na wyłonienie wykonawcy lodołamaczy
 - b) W październiku 2016 r. ogłoszono przetarg na wybór wykonawcy dla zadania polegającego na odbudowie trzech ostróg na Wiśle,
 - c) W grudniu 2016 r. ogłoszono przetarg na wyłonienie wykonawcy dokumentacji dla zadania budowa wrót przeciwsztormowych na rzece Tudze,

⁹⁵ Planowane działania Gminy Miasta Gdańska to budowa zrzutu z Kanału Raduni do rzeki Motławy oraz budowa prawego wału opływu rzeki Motławy. Natomiast zadania Powiatu Gdańskiego to wykonanie dodatkowego zrzutu z Kanału Raduni do rzeki Raduni.

⁹⁶ Program „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030”. Plan działań dla etapu II. Publikacja informacyjna KZGW, RZGW i WFOŚiGW. Str. 12 i 17.

⁹⁷ Tamże, str. 29.

2. W zakresie inwestycji realizowanych przez Zarząd Melioracji i Urzędzeń Wodnych Województwa Pomorskiego:
 - a) Przygotowywana jest dokumentacja oraz pozyskiwane niezbędne decyzje administracyjne (decyzje środowiskowe, pozwolenia wodno-prawne),
 - b) Trwa proces wymiany informacji z Ministrem Środowiska na temat możliwości pozyskania finansowania z POliŚ 2014-2020,
3. W zakresie zadań realizowanych przez pozostałych partnerów (gmina miasto Gdańsk, powiat gdański):
 - a) Przygotowywana jest dokumentacja projektowa oraz wnioski o uzyskanie dofinansowania.

Rodzaje ryzyka, jakie można zidentyfikować na obecnym etapie realizacji przedsięwzięcia strategicznego są następujące:

1. Ograniczenie zakresu lub całkowita rezygnacja z zadań przypisanych do ZMiUWWP na skutek ograniczenia lub całkowitego braku finansowania. Ryzyko takie częściowo już się zmaterializowało, gdyż na skutek problemów z pozyskaniem środków z POliŚ liczba zaplanowanych zadań została ograniczona (w ujęciu wartościowym zadania te pierwotnie szacowane były na 196 mln zł, a obecnie szacowane są na 133 mln zł),
2. Ograniczenie zakresu rzeczowego zadań realizowanych przez RZGW na skutek braku rozstrzygnięć co do planów zagospodarowania dolnego odcinka Wisły (ewentualna budowa stopni piętrzących podważa zasadność wykonywania prac hydrotechnicznych na niektórych ostrogach); ryzyko to jest jednak bardzo małe⁹⁸
3. Przedsięwzięcie strategiczne niewątpliwie ma kluczowe znaczenie dla zabezpieczenia obszaru Żuław przed zagrożeniami naturalnymi. Stan jego realizacji wskazuje jednak, że założony cel interwencji publicznej – wzrost poziomu bezpieczeństwa regionu⁹⁹ – nie zostanie w pełni osiągnięty. Struktura przedsięwzięcia strategicznego została pomyślana tak, aby poszczególne zadania adresowały łącznie pięć kluczowych zagrożeń powodziowych: zadania realizowane przez RZGW mają chronić przed ryzykiem powodzi sztormowej (wrota przeciwsztormowe) i zatorowej wywołanej przez krę i gwałtowne odwilże (lodołamacze), zadania realizowane przez ZMiUWWP mają minimalizować ryzyko powodzi wywołanej przez roztopy i deszcze nawalne¹⁰⁰ (regulacja koryt rzek i kanałów, budowa stacji pomp odwadniających), jak i opady w górnym biegu Wisły wywołujące sptyw fali powodziowej (wały przeciwpowodziowe). Analogiczną rolę pełnią zadania, które mają być zrealizowane przez gminę Gdańsk czy powiat gdański (przeciwdziałanie ryzyku powodzi roztopowej i wywołanej przez deszcze). Brak realnej perspektywy sfinansowania zadań ZMiUWWP, odpowiadających za pewną część ryzyka powodziowego sprawia, że efekt interwencji można określić jako niekompletny i niepełny (region uzyska zabezpieczenie głównie przed powodzią sztormową i zatorową)¹⁰¹. Działania

⁹⁸ Budowa kolejnych stopni piętrzących wymaga olbrzymich nakładów finansowych, których w obecnej perspektywie finansowej najprawdopodobniej nie da się sfinansować z budżetu państwa.

⁹⁹ Cel taki jest „mierzony” dwoma wskaźnikami: ryzyko powodzi (wskaźnik przypisany do Celu Głównego) i powierzchnia na której wzrośnie bezpieczeństwo przeciwpowodziowe (wskaźnik drugiego Celu Szczegółowego).

¹⁰⁰ Krótkotrwałe deszcze o bardzo dużej intensywności.

¹⁰¹ Jeżeli założycy, że „ogólne” ryzyko powodziowe (do czego odnosi się wskaźnik celu głównego) jest średnią wartością ryzyka dla różnych rodzajów powodzi (zatorowa, roztopowa, sztormowa, itd.) to brak realizacji działań ZMiUWWP będzie oznaczał utrzymanie pewnej składowej ryzyka na dotychczasowym poziomie (zamiast obniżenia go).

jakie w obecnej sytuacji można podjąć są bardzo ograniczone. Przede wszystkim konieczne są znacznie intensywniejsze działania ze strony ZWP mające na celu spowodowanie wpisania zadań ZMiUWWP na listę zadań finansowanych w POIiŚ 2014-2020 w trybie pozakonkursowym. Po drugie konieczne jest podjęcie długofalowych działań informacyjnych mających uświadomić istnienie dużego ryzyka powodziowego inwestorom dokonującym inwestycji na terenach Żuław.

Przedsięwzięcie strategiczne „Budowa i modernizacja systemu odprowadzania wód opadowych w ramach kontynuacji programu ochrony wód Zatoki Gdańskiej”.

1. Przedsięwzięcie polega na realizacji wiązki komplementarnych inwestycji zabezpieczających strefę Trójmiasta i tzw. Małego Trójmiasta Kaszubskiego (Rumia, Reda, Wejherowo) przed skutkami podtopień i powodzi wywołanych deszczami i roztopami. Planowane inwestycje sprowadzają się w praktyce do rozbudowy i modernizacji dwóch rodzajów elementów infrastruktury zagospodarowania wód opadowych: sieci kanalizacji deszczowej zbierającej wody opadowe i roztopowe wraz z kanałami i rowami melioracyjnymi oraz obiektów zatrzymujących wodę (zbiorniki retencyjne), urządzeń odprowadzających wody, rozsączających i podczyszczających. Obok efektu przeciwpowodziowego przedsięwzięcie ma także przeciwdziałać skutkom suszy (retencja), jak i poprawy czystości wód Zatoki Gdańskiej,
2. Przedsięwzięcie obejmuje swoim zasięgiem łącznie 6 gmin miejskich Gdynia, Gdańsk, Sopot, Rumia, Reda, Wejherowo (w zakresie rozszerzonym o 4 gminy przedsięwzięcie to zostało zgłoszone do Kontraktu Terytorialnego). Największy zakres rzeczowy inwestycji przypada na Gminę Wejherowo (budowa i przebudowa 32,4 km sieci kanalizacji deszczowej), Gminę Miasta Redy (budowa i przebudowa 22,8 km sieci kanalizacji) oraz Gminę Miasta Gdańska (regulacja 8 km cieków i budowa 11 zbiorników retencyjnych). Obecnie realizowane przedsięwzięcie strategiczne jest kontynuacją analogicznych działań podejmowanych w okresie 2007-2013. Zrealizowano wówczas trzy obszerne projekty inwestycyjne sfinansowane z działania 3.1 POIiŚ 2007-2013 o całkowitej wartości 299 mln zł i dofinansowaniu UE wynoszącym 182 mln zł. Wartość szacunkowa obecnego przedsięwzięcia wynosi ok. 460,5 mln zł, a źródłem finansowania ma być POIiŚ 2014-2020,
3. Ze względu na wielozadaniowy charakter projektów inwestycyjnych realizowanych przez poszczególne gminy trudno jest syntetycznie ocenić stan zaawansowania przedsięwzięcia jako całości. Z posiadanych danych wynika, że najbardziej zaawansowane są prace realizowane przez Gminę Miasto Gdańsk i Gminę Miasto Gdynia, a także Sopot. W obu przypadkach zadania polegające na budowie/przebudowie kanałów i kolektorów burzowych weszły w fazę realizacyjną, tj. dokonano wyboru wykonawcy robót budowlanych i przystąpiono do prac na poszczególnych odcinkach. W pozostałych gminach trwa wciąż faza przygotowawcza polegająca na opracowywaniu niezbędnej dokumentacji oraz uzyskiwaniu wymaganych decyzji administracyjnych (pozwolenia wodno-prawne, decyzje budowlane),
4. Ryzyko jakie obecnie można zidentyfikować związane jest głównie z opóźnieniami przy opracowywaniu dokumentacji i uzyskiwaniu decyzji administracyjnych. Znaczne zróżnicowanie podmiotowe (duża liczba partnerów) i przedmiotowe (różne nieskorelowane ze sobą zadania) przedsięwzięcia stwarza ogólnie małe ryzyko dla przedsięwzięcia jako całości i tym samym nieosiągnięcia celu interwencji.

Inne działania realizujące Strategię

Oprócz przedsięwzięć strategicznych interwencja publiczna w ramach Celu Szczegółowego 2 ma być realizowana za pomocą czterech działań. Finansowanie tych działań może odbywać się ze środków:

1. RPO WP 2014-2020 działanie 11.1 (ograniczanie zagrożeń naturalnych),
2. Działania 2.1 i 2.5 POIiŚ 2014-2020 (adaptacja do zmian klimatu; poprawa jakości środowiska miejskiego),
3. Program „Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków”.

Zobowiązania SWP

Z Celem Szczegółowym 2 związane jest zobowiązanie SWP polegające na doprowadzeniu do realizacji II etapu kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław. Zobowiązanie to można uznać obecnie jedynie za częściowo spełnione. Odpowiednie przedsięwzięcie strategiczne - niestety tylko w zakresie zadań realizowanych przez RZGW - zostało włączone do Kontraktu Terytorialnego oraz umieszczone w załączniku nr 5 do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych POIiŚ 2014-2020. W trybie tym realizowana ma być budowa 4 lodołamaczy oraz przebudowa 3 ostróg na Wiśle. W ramach Zobowiązania nie udało się natomiast do tej pory zapewnić finansowania dla zadań realizowanych przez ZMiUWWP¹⁰².

Oczekiwania wobec administracji centralnej

Realizację interwencji zaprojektowanej w ramach Celu Szczegółowego 2 miało wspierać dążenie do spełnienia łącznie 9 oczekiwań wobec administracji centralnej (tabela 121). Za zrealizowane można uważać cztery z nich. Dotyczy to na ogół oczekiwań, których istotą jest podejmowanie pewnych działań i inwestycji (np. wzmocnienie monitoringu zagrożeń powodziowych, prowadzenie działań w zakresie ochrony brzegów morskich). Trzy oczekiwania można uznać za będące w toku realizacji (np. reforma systemu gospodarki przestrzennej), dwa inne z kolei jako zrealizowane częściowo (np. implementacja Dyrektyw). Niezrealizowane jest wciąż oczekiwanie związane z systemowym rozwiązaniem ubezpieczeń powodziowych. Ze względu na wysokie koszty takiego systemu realizacja tego zobowiązania jest mało prawdopodobna. Również niezrealizowane jest wciąż oczekiwanie związane z wdrożeniem zintegrowanego Zarządzania Obszarami Przybrzeżnymi.

¹⁰² Problem braku zapewnienia finansowania dotyczy generalnie wszystkich JST zaangażowanych w realizację – wynikającego z tego zobowiązania – przedsięwzięcia strategicznego.

Tabela 121. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do drugiego Celu Szczegółowego i stan ich realizacji

Priorytet	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
2.1 Ograniczenie zagrożeń naturalnych	1	Wdrożenie Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz Dyrektywy Powodziowej, ze szczególnym uwzględnieniem Dorzecza Dolnej Wisły znajdującego się pod presją Górnej i Środkowej Wisły	L	Realizacja częściowa	Dyrektywa Wodna transponowana do polskiego prawodawstwa w niepełnym zakresie (niepełne i nieprawidłowe przeniesienie do prawa krajowego definicji zawartych w dyrektywie; niewywiązanie się z obowiązku monitorowania obszarów chronionych). Dyrektywa Powodziowa została wdrożona.
	2	Wzmocnienie monitoringu zagrożeń powodziowych	I/D	Zrealizowane	W ramach projektu „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław – Etap I” realizowanego przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku opracowano "System Monitoringu Ryzyka Powodziowego (SMoRP)" dotyczący obszaru Żuław.
	3	Opracowanie systemowego rozwiązania problemu ubezpieczeń powodziowych	L	Niezrealizowane	Na rynku dostępne są ubezpieczenia od powodzi, ale na ogół odpowiedzialność ubezpieczyciela jest wyłączona jeśli dotyczy to majątku na terenach zalewowych; państwo dopłaca do składek ubezpieczeniowych dla rolników (które obejmują powódź) - ubezpieczenie plonów. Trwają prace analityczno-badawcze (PIU/KNF) nad stworzeniem systemu ubezpieczeń od skutków katastrof wywołanych czynnikami naturalnymi, ale nie przetożyło się to na działania legislacyjne.
	4	Realizacja Bałtyckiego Planu Działań HELCOM – realizacja zapisów Strategii Morza Bałtyckiego	D	W toku	Szereg działań podejmowanych jest np. w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (aktualizacja programu przyjęta w kwietniu 2016 r.)

	5	Przygotowanie i wdrożenie Zintegrowanego Zarządzania Obszarami Przybrzeżnymi	L/D	Niezrealizowane	prowadzone są różne prace analityczno-koncepcyjne i naukowe jednakże brak jest rozwiązań systemowych integrujących wszystkich interesariuszy obszarów przybrzeżnych.
	6	Prowadzenie działań w zakresie ochrony brzegów morskich	D	Zrealizowane (realizowane na bieżąco)	Działania realizowane w oparciu o wieloletni Program Ochrony Brzegów Morskich. Program finansowany jest z budżetu państwa oraz z innych źródeł; limit wydatków budżetowych na cały okres realizacji (lata 2004 – 2023) to 911 mln zł, przy czym minimalna roczna kwota wydatków budżetu państwa wynosi 34 mln zł. Od początku realizacji programu do 31 grudnia 2015 r. zrealizowano zadania za kwotę 404 mln zł; wykonanie planu wydatków wynosi 44 proc.
	7	Zapewnienie finansowania i realizacji działań technicznych w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w szczególności „Kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław do roku 2030 – etap II”	F	Częściowo zrealizowane	Zapewniono finansowanie dla zadań realizowanych przez RZGW
	8	Zapewnienie finansowania i realizacji budowy lodołamaczy w Regionie Wodnym Dolnej Wisły	F	Zrealizowane	Projekt (budowa lodołamaczy) uzyskał dofinansowanie z POIiŚ
	9	Rozwój potencjału służb ratowniczych w celu ograniczenia skutków zagrożeń naturalnych, w tym bezpieczeństwa wodnego	I	Zrealizowane (w toku)	W ramach POIiŚ 2014-2020 uruchomiono projekt „Zwiększenie skuteczności prowadzenia długotrwałych akcji ratowniczych” mający na celu doposażenie Państwowej Straży Pożarnej w niezbędny sprzęt do zwalczania skutków klęsk żywiołowych (wartość projektu: 141 mln zł)
2.2 Racjonalizacja gospodarowania przestrzenią	10	Kompleksowa reforma systemu gospodarki przestrzennej	L	W toku	Trwają prace nad Kodeksem urbanistyczno- budowlanym; we wrześniu 2016 r. Kodeks skierowany został do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych.. W lutym 2017 r. proces konsultacji został zakończony;

					sejmowe prace legislacyjne będą procedowane w II połowie 2017 r.
	11	Sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich RP, w tym w kontekście wykorzystanie zasobów energetycznych morza	D	W toku	W sierpniu 2016 r. dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do sporządzania projektu planu zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich oraz prognozy oddziaływania na środowisko.

*Źródło: Opracowanie własne. *Do określenia typu danego oczekiwania posłużono się następującymi oznaczeniami: L- oczekiwanie związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- oczekiwanie, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- oczekiwanie związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, D- oczekiwanie związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)*

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 – ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ORAZ POPRAWA ŚRODOWISKOWYCH WARUNKÓW ŻYCIA

Wprowadzenie

Cel Szczegółowy 3 zawiera w sobie trzy priorytety, na które składa się szereg działań komplementarnych (typy wspieranych przedsięwzięć). Priorytet 3.1 „Poprawa stanu środowiska” to zbiór pięciu działań mających głównie charakter inwestycyjny, których istotą jest budowa i/lub modernizacja tej infrastruktury komunalnej (sieci wodociągowo-kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków, infrastruktura gospodarki odpadami), która decyduje o intensywności presji wywieranej przez człowieka i gospodarkę na środowisko naturalne. Uzupełnienie tych kierunków interwencji stanowi Priorytet 3.2 mający na celu wspieranie różnych form czynnej ochrony środowiska przyrodniczego tam, gdzie oddziaływanie człowieka i gospodarki stworzyło lub może stwarzać ryzyko zakłócenia równowagi ekosystemów. Priorytet ten bezpośrednio koresponduje z koniecznością pielęgnowania istotnego na tle kraju atrybutu, jakim są ponadprzeciętne walory przyrodnicze województwa pomorskiego, tak istotne zarówno dla jakości życia mieszkańców, jak i rozwoju turystyki¹⁰³. Priorytet 3.3 zorientowany jest na działania edukacyjne i informacyjne mające prowadzić do ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań społecznych sprzyjających osiągnięciu celu całej interwencji publicznej objętej Celem Szczegółowym.

Tabela 122. Priorytety i działania w ramach trzeciego Celu Szczegółowego RPS Ekoefektywne Pomorze.

Cel Szczegółowy	Priorytet	Działania
(3) Zrównoważone gospodarowanie zasobami oraz poprawa środowiskowych warunków życia	3.1 Poprawa stanu środowiska	3.1.1. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do wód w zlewniach, poprawa jakości wód.
		3.1.2. Poprawa dostępu do dobrej jakości wody pitnej.
		3.1.3. Zapobieganie powstawania odpadów oraz stworzenie warunków do maksymalizacji ilości selektywnie zbieranych odpadów.
		3.1.4. Rozwój infrastruktury do odzysku i recyklingu odpadów, w tym odzysku energetycznego oraz przywracanie terenom zdegradowanym wartości użytkowych.
		3.1.5. Utrzymanie i rozwój systemu monitoringu środowiska, w szczególności powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych.
	3.2 Ochrona różnorodności biologicznej	3.2.1 Poprawa stanu cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz ochrona ekosystemów strefy przybrzeżnej Morza Bałtyckiego.
		3.2.2. Ochrona wód i ekosystemów od wód zależnych, w szczególności jezior.
		3.2.3. Ochrona walorów przyrodniczych na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej.
	3.3 Kształtowanie świadomości i postaw społecznych,	3.3.1. Zwiększenie świadomości na rzecz zrównoważonego rozwoju i przeciwdziałanie zmianom klimatu, w tym budowa sieci dialogu.
		3.3.2. Rozwój infrastruktury związanej z edukacją ekologiczną i poszanowaniem energii

¹⁰³ Porównaj – część diagnostyczna RPS Ekoefektywne Pomorze, str. 11.

	wykorzystanie aktywności i dialogu w ochronie środowiska	
		3.3.3. Wdrażanie zielonych zamówień publicznych

Źródło: RPS Ekoefektywne Pomorze

Przedsięwzięcia strategiczne

W ramach Celu Szczegółowego zdefiniowano trzy Przedsięwzięcia strategiczne. Dwa z nich – „Poprawa jakości oraz ograniczanie strat wody w Centralnym Wodociągu Żuławskim” oraz „Budowa elektrociepłowni w celu odzysku energii z frakcji energetycznej odpadów komunalnych” realizowane są w ramach priorytetu 3.1. Przedsięwzięcie pod nazwą „Utworzenie Bałtyckiego Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej *Mare Balticum* – centrum zmian klimatu” stanowi projekt realizujący cele Priorytetu 3.3.

Stan zaawansowania poszczególnych przedsięwzięć i ich ocenę z punktu widzenia założonych celów interwencji można scharakteryzować następująco.

Przedsięwzięcie strategiczne „Poprawa jakości oraz ograniczenie strat wody w Centralnym Wodociągu Żuławskim”.

1. Przedsięwzięcie polega na przeprowadzeniu kompleksowej modernizacji systemu wodociągowego zarządzanego przez gminną spółkę Centralny Wodociąg Żuławski. System ten, dysponując siecią wodociągową o długości ok. 1300 km, zaopatruje w wodę mieszkańców 11 gmin (ok. 65 tysięcy mieszkańców i 50 tys. turystów przebywających w sezonie letnim w rejonie Mierzei Wiślanej). Ze względu na znaczne wyeksploatowanie urządzeń technicznych i sieci rurociągów system charakteryzuje się dużą awaryjnością i wysokimi kosztami eksploatacji wynikającymi m.in. ze znacznych strat wody w sieci (ok. 30%). Niezwykle istotnym problemem jest również niedotrzymywanie standardów jakości wody (ponadnormatywna zawartość manganu, żelaza, związków fluoru) ze względu na znaczne wyeksploatowanie stacji uzdatniania wody w Ząbrowie. Celem przedsięwzięcia strategicznego - podzielonego na dwa etapy - jest uzyskanie w pierwszej kolejności znacznej poprawy parametrów jakościowych wody. W drugim etapie planowane jest zmniejszenie awaryjności i strat wody. Na pierwszy etap, który jest obecnie realizowany składa się budowa nowej stacji uzdatniania wody w Ząbrowie, remont istniejących zbiorników wody, budowa dodatkowego nowego zbiornika wody oraz montaż systemu monitoringu w 10 punktach węzłowych sieci wodociągowej oraz 20 studniach ujęcia wody w miejscowości Letniki. W drugim etapie przedsięwzięcia – planowanym na lata 2019-2023 – dokonana zostanie wymiana najbardziej awaryjnych fragmentów sieci wodociągowej. Do przygotowania dokumentacji pozwalającej na rozpoczęcie przedsięwzięcia strategicznego przystąpiono w roku 2014 dzięki wsparciu finansowemu z RPO WP 2007-2013 (ok. 456 tys. zł). Wartość projektu Centralnego Wodociągu Żuławskiego dotyczącego pierwszego etapu przedsięwzięcia strategicznego, złożonego w ramach działania 11.3 („Gospodarka wodno-ściekowa”) RPO WP 2014-2020 w trybie pozakonkursowym wynosi 51,2 mln zł, z czego dofinansowanie ze środków UE stanowi 23,3 mln zł,
2. Przedsięwzięcie znajduje się obecnie (luty 2017 r.) w końcówce fazy przygotowawczej. W ramach tej fazy wykonano następujące działania:

- a) Opracowano niezbędną dokumentację projektową (dokumentacja projektowo-kosztorysowa, studium wykonalności, raport oddziaływania na środowisko)¹⁰⁴,
- b) Uzyskano decyzję środowiskową oraz pozwolenie na budowę
- c) Dokonano wyboru inżyniera kontraktu
- d) Ogłoszono przetarg na wybór wykonawcy robót budowlanych dla stacji uzdatniania wody (termin otwarcia ofert 13.03.2017 r.)

Stan zaawansowania przedsięwzięcia:

1. Pod względem rzeczowym – koniec fazy przygotowawczej
2. Pod względem czasowym – 26% (termin rozpoczęcia projektu – 04.2016 r., planowany termin zakończenia projektu – 07.2019 r.)¹⁰⁵
3. Realizacja pierwszego etapu przedsięwzięcia zasadniczo postępuje zgodnie z planem. Na obecnym etapie można wskazać następujące rodzaje ryzyka:
 - a) Przedłużanie się przetargu na wybór wykonawcy. Ryzyko takie pojawiło się w związku ze złożeniem przez dwa podmioty odwołania wobec postanowień specyfikacji istotnych warunków,
 - b) Występowanie opóźnień w trakcie prowadzenia prac budowlanych.
4. Realizacja pierwszego etapu przedsięwzięcia strategicznego znacznie przybliżyła do osiągnięcia pełnego celu interwencji publicznej¹⁰⁶. Jakkolwiek oba etapy przedsięwzięcia można traktować jako niezależne projekty adresujące odmienne problemy (jakości wody, presja na środowisko na skutek nadmiernych strat) to faktycznie warunkiem pełnej skuteczności podjętej interwencji będzie także realizacja drugiego etapu. Kierownictwo spółki CWŻ intensywnie przygotowuje dokumentację niezbędną do realizacji drugiego etapu (w grudniu 2016 r. ogłoszono przetarg na wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej). Źródłem finansowania dla projektowanych inwestycji ma być Program Polska – Rosja (Europejski Instrument Sąsiedztwa). Wstępne szacunki wartości tej części inwestycji to ok. 6 mln euro. Obecnie podpisano umowę z partnerem rosyjskim (firma z miejscowości Jantarnyj w Obwodzie Kaliningradzkim) i złożono wnioski o dofinansowanie. W wyniku drugiego etapu dokonana zostanie wymiana ok. 15% sieci wodociągowej (głównie na odcinku Nowy Dwór – Stegna); realne potrzeby w zakresie sieci to wymiana ok. 1/3 wodociągów.

¹⁰⁴ Część opracowanej dokumentacji dotyczy także robót przewidzianych do realizacji w ramach II etapu przedsięwzięcia.

¹⁰⁵ Termin rozpoczęcia i zakończenia na podstawie listy beneficjentów funduszy strukturalnych – stan na 02.01.2017 r.

¹⁰⁶ Cel interwencji w tym wypadku nie został ujęty w żadnym wskaźniku przypisanym do Celu Szczegółowego 3 czy powiązanych z nim priorytetów. Można więc przyjąć, że celem było spełnienie norm czystości wody podawanej do sieci i zmniejszenie strat do poziomu technicznie dopuszczalnego.

Przedsięwzięcie strategiczne „Budowa elektrociepłowni w celu odzysku energii z frakcji energetycznej odpadów¹⁰⁷”.

1. Przedsięwzięcie polega na budowie instalacji służącej do termicznego przekształcenia frakcji energetycznej odpadów komunalnych. Budowa instalacji – Zakładu Termicznego Przetwarzania Odpadów Komunalnych – stanowi kontynuację działań zapoczątkowanych w poprzednim okresie programowania (2007-2013). W ramach RPO WP 2007-2013 i POIiŚ 2007-2013 zrealizowano wówczas 13 projektów inwestycyjnych o łącznej wartości 575,9 mln zł i dofinansowaniu UE wynoszącym 283,2 mln zł¹⁰⁸ polegających na budowie i modernizacji elementów infrastruktury tworzącej systemu gospodarowania odpadami. Celem przedsięwzięcia strategicznego jest stworzenie elementu „zamykającego” cały system gospodarki odpadami, tak aby odpowiadał on wymaganej przepisami hierarchii postępowania z odpadami od momentu ich wytworzenia aż do składowania tych frakcji, których nie można wykorzystać w inny sposób. Instalacja ma powstać w formie partnerstwa publiczno-prywatnego; partner prywatny wybrany w trybie przetargu ma zaprojektować instalację, wybudować ją, a następnie zarządzać jej eksploatacją. Źródłem finansowania przedsięwzięcia ma być dotacja z działania 2.2 POIiŚ 2014-2020 oraz pożyczka z NFOŚiGW. Wartość inwestycji szacowana jest na kwotę ok. 650 mln zł,
2. Przedsięwzięcie znajduje się obecnie (luty 2017 r.) w końcówce fazy przygotowawczej. W ramach tej fazy wykonano następujące działania:
 - a) Przeprowadzono niezbędne analizy i studia mające na celu wskazanie lokalizacji oraz określenie podstawowych parametrów techniczno-ekonomicznych inwestycji; uzyskano decyzję środowiskową,
 - b) Podpisano umowy z zainteresowanymi gminami i regionalnymi instalacjami przetwarzania odpadów komunalnych dotyczące udziału w przedsięwzięciu i przekazywania do instalacji powstałych odpadów komunalnych,
 - c) Dokonano wyboru doradcy, powołano spółkę celową (Port Czystej Energii sp. z o.o.)
 - d) Ogłoszono przetarg w trybie dialogu konkurencyjnego na wybór wykonawcy projektu oraz budowy i operatora instalacji,
 - e) W ramach działania 2.2 POIiŚ 2014-2020 złożono wnioski o dofinansowania projektu.

Stan zaawansowania przedsięwzięcia:

1. Pod względem rzeczowym: końcowy etap fazy przygotowawczej
2. Pod względem czasowym: 46% (czas rozpoczęcia projektu – 09.2014, planowane zakończenie – 12.2019)¹⁰⁹
3. Pomimo zaawansowania prac przygotowawczych istnieje duże prawdopodobieństwo, że realizacja przedsięwzięcia strategicznego nie będzie skuteczna (nie zostanie osiągnięty zakładany cel):
4. Instalacja została zaprojektowana na moc przerobową wynoszącą ok. 160 tys. ton rocznie. Przy spodziewanej podaży frakcji energetycznej na poziomie 235 tys. ton rocznie oznacza to niezbilansowanie całego systemu na poziomie ok. 75 tys. ton,

¹⁰⁷ Realizację tego Przedsięwzięcia Strategicznego omówiono szczegółowo w formie studium przypadku.

¹⁰⁸ Na podstawie listy beneficjentów Funduszy Europejskich 2007-2013, stan na 31.12.2016 r.

¹⁰⁹ Na podstawie fiszki projektu do Kontraktu Terytorialnego.

5. Instalacje termiczne mające uzupełniać system regionalny, które zostały wpisane do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami 2022 są obecnie na etapie wczesnych koncepcji i istnieje duża niepewność czy w ogóle powstaną,
6. System w takiej sytuacji będzie niezbilansowany na poziomie regionu zmuszając niektóre z gmin (*de facto* mieszkańców) to ponoszenia kosztów kar lub transfer odpadów do instalacji termicznych poza terenem województwa (lub kraju)¹¹⁰.
7. Ponadto należy wskazać na istnienie takiego ryzyka jak:
 - a) Brak spełnienia na poziomie kraju warunku *ex-ante* (co spowoduje brak finansowania)¹¹¹,
 - b) Konieczność znalezienia nowej lokalizacji i uzyskania nowej decyzji środowiskowej w przypadku, gdyby okazało się, że osady antropogeniczne zalegające na nieruchomości przewidzianej pod instalację nie mogą być usunięte lub nie jest możliwe wzmocnienie gruntu.

Przedsięwzięcie strategiczne „Utworzenie Bałtyckiego Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej Mare Balticum – centrum zmian klimatu”¹¹².

1. Przedsięwzięcie ma być realizowane w ramach Priorytetu 3.3, którego celem jest wykreowanie pro-ekologicznych zachowań i postaw społecznych stwarzających przyjazny kontekst dla realizacji innych działań (inwestycyjnych, organizacyjnych). Przedsięwzięcie ma polegać na stworzeniu instytucji koncentrującej w sobie i koordynującej różne inicjatywy edukacyjne i popularyzatorskie dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego i zmian klimatu. Bezpośrednimi beneficjentami działalności Centrum byłiby mieszkańcy regionu (głównie młodzież) oraz turyści. Do utworzenia Centrum konieczne jest wskazanie odpowiedniego lokalu oraz stworzenie nowoczesnej części wystawienniczo-edukacyjnej. Liderem przedsięwzięcia ma być Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, a źródłem finansowania środki własne partnerów (gmina Gdańsk, WFOŚiGW) i RPO WP 2014-2020,
2. Przedsięwzięcie znajduje się obecnie w fazie koncepcji. W 2012 r. opracowano – sfinansowane przez WFOŚiGW – studium „Założenia funkcjonalno-programowe Bałtyckiego Centrum Informacji i Edukacji *Mare Balticum*” oraz wstępną koncepcję architektoniczną Centrum. Ponieważ brak jest środków na wzniesienie nowego budynku na działce przekazanej przez gminę Gdańsk, rozważane jest ulokowanie Centrum w innym istniejącym obiekcie
3. W sytuacji istnienia w Trójmieście dobrze rozwiniętych inicjatyw edukacyjnych takich jak gdyńskie Centrum Nauki *Experyment* czy gdańskie *Hevelianum* zasadne jest rozważenie organizacji *Mare Balticum* nie jako nowej instytucji lecz projektu jednego z już istniejących centrów edukacyjnych.

¹¹⁰ W przypadku gdyby okazało się, że spalanie frakcji energetycznej poza regionem nie powoduje wzrostu kosztów (kosztuje co najwyżej tyle co spalanie w ZTPO) problem niezbilansowania systemu na poziomie regionu staje się bezprzedmiotowy.

¹¹¹ Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że jakkolwiek na dzień 31.12.2016 r. Polska nie spełniła warunku *ex-ante* to wciąż trwają prace nad uzupełnieniem brakujących (nie złożonych na czas) wojewódzkich planów gospodarki odpadami (Ministerstwo Środowiska zgłasza poprawki do złożonych projektów planów) oraz prowadzone są rozmowy z Komisją Europejską nad przesunięciem terminu spełnienia warunku. Z posiadanych informacji wynika, że klimat rozmów (Komisja – Ministerstwo Środowiska) w tej sprawie jest „przychylny”.

¹¹² Realizację tego przedsięwzięcia strategicznego omówiono szczegółowo w formie studium przypadku.

Inne działania realizujące Strategię

Cel Szczegółowy 3, poza przedsięwzięciami strategicznymi – jest realizowany przez 11 działań. Mogą one być finansowane z następujących źródeł:

1. Działanie 11.2, 11.3 i 11.4 RPO WP 2014-2020
2. Działanie 2.2, 2.3, 2.4 i 2.5 POIiŚ 2014-2020
3. Środków NFOŚiGW (gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach, racjonalna gospodarka odpadami, wspieranie działalności monitoringu środowiska), ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, edukacja ekologiczna)

Do stycznia 2017 r. w ramach działania 11.3 RPO WP 2014-2020 dofinansowano łącznie 25 projektów (bez przedsięwzięcia strategicznego) o wartości 189,6 mln zł (żaden z tych projektów nie został jeszcze zakończony).

Zobowiązania SWP

W ramach Celu Szczegółowego 3 sformułowano dwa zobowiązania SWP. Ich stan realizacji prezentuje się następująco:

1. Plany ochrony parków krajobrazowych – zobowiązanie to jest w trakcie realizacji; przygotowanie planów ochrony parków zostanie sfinansowane z działania 11.4 RPO WP 2014-2020 (otwarcie naboru wniosków zaplanowano na 21-28 kwietnia 2017 r.),
2. Sieć dialogu – z formalnego punktu widzenia zobowiązanie można uznać za zrealizowane. W ramach podejmowanych działań przygotowano bazę danych na temat odwiertów kopalin ze złóż niekonwencjonalnych. Zrealizowano też pilotażowy projekt (model, metody, narzędzia dialogu) dotyczący funkcjonowania samej sieci (w powiatach: kartuskim, lęborskim i wejherowskim). Ze względu na spadek zainteresowania wydobyciem gazy łupkowego i nieuwzględnieniem tej kopaliny w polityce energetycznej kraju uznano, że kontynuacja działania sieci jest niezasadna.

Tabela 123. Stan realizacji zobowiązań SWP

Zobowiązanie SWP	Stan realizacji
Przyjęcie planów ochrony dla wszystkich parków krajobrazowych położonych na terenie województwa pomorskiego	W realizacji
Stworzenie sieci dialogu nt. koncepcji zagospodarowania niekonwencjonalnych złóż węglowodorów w województwie pomorskim (szczególnie gazu łupkowego) oraz monitoring stanu prac poszukiwawczych, rozpoznawczych i wydobywczych ww. złóż w regionie	Zrealizowane

Źródło: RPS Ekoefektywne Pomorze

Oczekiwania wobec administracji centralnej

Do Celu Szczegółowego 3 przypisano 16 oczekiwań wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego (tabela 124). W 7 przypadkach były to oczekiwania odnoszące się do pożądanых zmian legislacyjnych. Cztery oczekiwania dotyczyły konieczności zabezpieczenia środków finansowych dla wsparcia pewnych działań lub projektów. Pięć pozostałych oczekiwań odnosiło się do podjęcia prac/działań na szczeblu centralnych. Zebrany materiał analitycznych wskazuje na następujący stan realizacji tych oczekiwań:

1. Pięć oczekiwań można uznać za zrealizowane. Dotyczy to głównie tych oczekiwań, które miały charakter finansowy (zabezpieczenie środków finansowych) czy też polegały na realizacji pewnych działań,
2. Siedem oczekiwań jest trakcie realizacji. Dotyczą one zarówno zmian legislacyjnych (dwa oczekiwania), które z powodów proceduralnych są długotrwałe (trwa procedowanie nad ustawami/rozporządzeniami), jak i pożądanых działań (np. opracowywanie planów zadań ochrony dla obszarów Natura 2000). Najprawdopodobniej większość z tych oczekiwań „w toku” będzie w okresie najbliższych kilku miesięcy zrealizowanych,
3. Za niezrealizowane należy uznać cztery oczekiwania mające charakter zmian legislacyjnych. Dotyczy to w większości przypadków zmian, które mają głębszy kontekst systemowy, np. prawna ochrona krajobrazu, skuteczna prawna egzekucja prawa ochrony przyrody.

Tabela 124. Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego przypisane do Celu Szczegółowego 3 i stan ich realizacji

Priorytet	Lp.	Oczekiwania wobec administracji centralnej i Kontraktu terytorialnego	Typ (*)	Stan realizacji	Uwagi
3.1 Poprawa stanu środowiska	1	Zapewnienie finansowania działań niezbędnych do osiągnięcia celów Ramowej Dyrektywy Wodnej, Dyrektywy Powodziowej oraz innych dyrektyw UE w sektorze środowiska poprzez wskazanie środków krajowych rekomendowanych do objęcia Kontraktem Terytorialnym	F	Zrealizowane	
	2	Uporządkowanie systemu zarządzania zasobami wodnymi	L	W toku	Projekt ustawy o zmianie ustawy Prawo Wodne przewiduje powołanie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie; projekt został przyjęty przez Radę Ministrów 9.11.2016 r.
	3	Wzmocnienie państwowego monitoringu środowiska	I	W toku	Od 2015 r. (do 20123 r.) NFOŚiGW realizuje program priorytetowy „Wspieranie działalności monitoringu środowiska”. Jego celem jest wsparcie budowy nowych lub modernizacja istniejących stacji pomiarowych oraz realizacja programów badawczych. Program dysponuje budżetem w wysokości 170 mln zł.
	4	Zapewnienie finansowania i realizacji działań w zakresie uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach powyżej 10 tys. RLM – realizacja grupy projektów w zakresie rozbudowy systemów zbiorczych zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych	F	Zrealizowane	Finansowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach powyżej 10 tys. RLM realizowane jest w ramach działania 2.3 POIiŚ. W ramach tego działania w województwie pomorskim realizowanych jest 5 projektów inwestycyjnych (gminy: Gdynia, Człuchów, Stężycza, Przechlewo, Luzino) o łącznej wartości 180,7 mln zł i dofinansowaniu UE 94,3 mln zł.
	5	Wprowadzenie skutecznych narzędzi prawnych w celu zapewnienia osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych poprzez wprowadzenie obowiązków dla przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie budowy, remontu lub rozbiórki obiektów budowlanych.	L	Niezrealizowane	Trwają prace nad stworzeniem takich narzędzi i systemu kontroli. Ze względu na zdecentralizowany system gospodarki odpadami jest to zadanie bardzo trudne.
	6	Wprowadzenie zmian przepisów prawnych w zakresie sposobu rozliczania osiągnięcia przez gminy poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło.	L	Niezrealizowane	Rozporządzenie w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych weszło w życie w dniu 31.12.2016 r. (Rozp. MŚ z 14 grudnia 2016 r. – Dz. U. z 2016 r., poz. 2167). Nie wnosi ono jednak oczekiwanych

					zmian, w tym w szczególności odstępuje od uwzględnienia przy wyliczaniu poziomów recyklingu czterech frakcji materiałowych – wskaźnika „Mw _{GUS} – masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca na terenie województwa”, który jest korzystny wyłącznie dla gmin mających charakter „gmin turystycznych”, w których masa wytwarzanych odpadów komunalnych przeliczeniu na mieszkańca często ponad 2-3 krotnie przekracza ww. średnią wojewódzką.
	7	Wsparcie budowy elektrociepłowni wykorzystującej frakcję energetyczną odpadów komunalnych w województwie.	F / KT	W toku	Inwestycja objęta Kontraktem Terytorialnym (w dniu 30.12.2016 r. złożono wniosek o dofinansowanie w ramach POIiŚ 2014-2020 w działaniu 2.2).
3.2 Ochrona różnorodności biologicznej	8	Poprawa regulacji prawnych podnoszących skuteczność ochrony przyrody i krajobrazu, w tym weryfikacja form ochrony przyrody, występującego dualizmu ochrony obszarów oraz systemu nadzoru nad formami ochrony przyrody.	L	Niezrealizowane	--
	9	Ochrona ekosystemów Morza Bałtyckiego i jego strefy przybrzeżnej	-	W toku	Oczekiwanie to koresponduje z oczekiwaniem dotyczącym realizacji programu HELCOM.
	10	Implementacja do prawodawstwa krajowego zapisów Europejskiej Konwencji Krajobrazowej	L	częściowo zrealizowane	Tzw. ustawa krajobrazowa (ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu) w bardzo małym zakresie odnosi się do zakresu Konwencji; jest ona krytykowana jako uregulowanie nie spełniające oczekiwań związanych z nowoczesnym podejściem do kształtowania krajobrazu.
	11	Przygotowanie planów zadań ochrony dla obszarów Natura 2000	D	W toku	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska na bieżąco opracowuje plany zadań ochrony (obecnie są przyjęte 52 plany zadań ochrony na 110 obszarów należących do sieci Natura 2000).
	12	Realizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości	D	W toku	Realizacja KPZL jest szeroko krytykowana ze względu na niskie tempo realizacji (liczne trudności w pozyskiwaniu gruntów państwowych pod zalesienia); generalnie szacuje się, że do roku 2020 realizuje się jedynie 27% zalesień - celu

					wyznaczonego w pierwotnym KPZL; istnieje duże ryzyko spadku zalesień; kwoty środków przewidziane w PO ROW zbyt małe do utrzymania odpowiedniej stopy zalesień.
	13	Wprowadzenie skutecznych narzędzi prawnych zapewniających egzekucję powszechnego i lokalnego prawa ochrony przyrody i krajobrazu	L	Niezrealizowane	--
	14	Wprowadzenie instrumentów ekonomicznych w ochronie przyrody i krajobrazu; opracowanie metod wyceny zasobów środowiska	L	Zrealizowane	Od wielu lat w Polsce istnieje rozbudowany system opłat, kar i innych obciążeń ekonomicznych nakładanych na podmioty eksploatujące środowisko. Od wielu lat znane są różne metody wyceny zasobów środowiska, nie ma jednak jednego powszechnie stosowanego standardu.
3.3 Kształtowanie świadomości i postaw społecznych, wykorzystanie aktywności i dialogu w ochronie środowiska	15	Wprowadzenie jednolitego nowoczesnego systemu dostępu do informacji o środowisku i problemach jego ochrony (rozwój systemu)	D	Zrealizowane	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska i regionalne dyrekcje ochrony środowiska prowadzą publicznie dostępny wykaz danych do jakich można uzyskać dostęp (bezpośredni lub pośredni – na wniosek). Narzędziami wspierającymi i usprawniającymi proces udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie są także tzw. serwisy sieciowe – Natura 2000 oraz Geoserwis, w których można wyszukiwać, przeglądać i pobierać dane.
	16	Wsparcie budowy centrów edukacji ekologicznej o znaczeniu ponadregionalnym	F	Zrealizowane	Działania finansowane przez NFOŚiGW.

Źródło: Opracowanie własne. *Do określenia typu danego oczekiwania posłużono się następującymi oznaczeniami: L- oczekiwanie związane z koniecznością przeprowadzenia zmian legislacyjnych, F- oczekiwanie, do spełnienia którego wymagana jest mobilizacja na szczeblu centralnym pewnych publicznych środków finansowych, I- oczekiwanie związane z podjęciem pewnych działań inwestycyjnych, inwestycyjne, D- oczekiwanie związane z prowadzeniem działań pozainwestycyjnych (informacyjne, promocyjne, realizacja programów rządowych, itp.). KT – oznacza przedsięwzięcia objęte Kontraktem Terytorialnym. Stan realizacji dodatkowo oznaczono kolorem (zielony – zrealizowane, czerwonym – niezrealizowane, błękitnym – w toku)

1. Do pomiaru postępów realizacji RPS Ekoefektywne Pomorze opracowano system wskaźników o różnej szczegółowości i zakresie odpowiadających poszczególnym rodzajom zaplanowanych działań. Wskaźniki zostały zdefiniowane na poziomie celów szczegółowych oraz priorytetów z podziałem na wskaźniki produktu i rezultatu (system wskaźników pokazuje tabela 126 i 127). Łącznie jest to 30 wskaźników plus 3 wskaźniki celu głównego.
2. Wczesny stan realizacji wielu projektów (działań) w ramach RPO WP 2014-2020 nie pozwala na precyzyjne wskazanie, które ze wskaźników zostaną w pełni zrealizowane. Jednakże w ramach danych pozyskanych w trakcie ewaluacji można oszacować stan realizacji niektórych z nich:
 - a) **Termomodernizacja** - w przypadku projektów termomodernizacyjnych zakładana docelowa liczba zmodernizowanych energetycznie budynków wynosi ok. 300. Z przeglądu 23 projektów konkursowych, które uzyskały dofinansowanie w ramach działania 10.1 i 10.2 RPO WP 2014-2020 wynika, że termomodernizacją zostało objętych co najmniej 296 budynków; dodatkowo rozpoczęto także realizację termomodernizacji w ramach pakietu I i II przedsięwzięcia strategicznego w odniesieniu do 30 budynków należących do jednostek kontrolowanych przez SWP. Oznacza to, że docelowy wskaźnik został już osiągnięty (**wykonanie 108%**),
 - b) **Gospodarka wodno-ściekowa** - z przeglądu projektów, które uzyskały dofinansowanie z działanie 11.3 RPO WP 2014-2020 (gospodarka wodno-ściekowa) wynika, że wybudowanych zostanie ok. 149 km kanalizacji sanitarnej. Oznacza to realizację adekwatnego wskaźnika na poziomie ok. 30% (wartość docelowa – 500 km); w przypadku oczyszczalni ścieków (budowa, modernizacja, rozbudowa) w toku jest realizacja około 15 projektów co oznacza **osiągnięcie wskaźnika na poziomie 250%** wartości referencyjnej (wartość docelowa – 6 szt.),
 - c) **Odnawialna źródła energii** - na konkurs w ramach działania 10.3 RPO WP 2014-2020 (wsparcie dotacyjne OZE) wpłynęło łącznie 255 wniosków, gdzie łączna wartość wnioskowanego dofinansowania przekroczyła alokację na konkurs (446,9 mln wobec 121,8 mln alokacji); do priorytetu tego przypisano dwa wskaźniki (osobno dla energii elektrycznej i ciepłej) wynoszące odpowiednio 800 i 250 szt. wybudowanych jednostek. Zakładając, że gdyby wszystkie złożone projekty uzyskały dofinansowanie wartość wskaźnika zostałaby osiągnięta na poziomie ok. 24%.
 - d) **Kanalizacja deszczowa** - wskaźnik dotyczący długości wybudowanej/przebudowanej kanalizacji deszczowej zostanie najprawdopodobniej osiągnięty w wyniku realizacji przedsięwzięcia strategicznego („Budowa i modernizacja systemu odprowadzania wód opadowych...”) realizowanego w ramach POIiŚ 2014-2020. Planuje się tam budowę ok. 104,6 km kanalizacji deszczowej, co oznaczałoby wykonanie wskaźnika na poziomie 349%; również w przypadku budowy zbiorników retencyjnych (finansowanych z POIiŚ) zaplanowanych do wykonania w ramach tego przedsięwzięcia strategicznego (łącznie ok. 584 tys. m³) wskaźnik najprawdopodobniej zostanie wykonany na **poziomie 234%**.
3. W przypadku pozostałych działań oszacowanie stopnia osiągnięcia wskaźnika jest trudne ze względu na brak szczegółowych danych. Należy zaznaczyć, że system wskaźników, jaki został

przyjęty dla pomiaru efektów działań realizowanych w ramach RPS Ekoefektywne Pomorze jest znacznie szerszy (i bardziej szczegółowy), niż dane wskaźnikowe zbierane na poziomie projektów dofinansowanych z RPO WP 2014-2020 (jedynie siedem wskaźników RPS Ekoefektywne Pomorze bezpośrednio koresponduje ze wskaźnikami RPO WP 2014-2020 - w tabeli wskaźniki te oznaczono na zielono; są to w większości wskaźniki odnoszące się do produktu w ramach Celu Szczegółowego 2 i 3)¹¹³.

Tabela 125. Wartości wskaźników kontekstowych dla celu głównego RPS Ekoefektywne Pomorze

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość aktualna 2015 r.	Zmiana	Wartość docelowa
Ryzyko powodzi [km ²]	wartość zostanie określona na mapach ryzyka powodzi			spadek wartości
Stosunek wielkości produkcji energii elektrycznej do jej zużycia w województwie pomorskim	34,7%	52,7%	151,9%	min. 80%
Udział energii elektrycznej wytwarzanej z OZE w ogólnym jej zużyciu w województwie	9,8%	19,45% **	197,7%	min. 15%

Źródło: Raporty z realizacji RPS EP, baza wskaźników. * Wskaźniki zaznaczone kolorem zielonym oznaczają osiągnięcie wartości wskaźnika w danym roku, kolor czerwony oznacza, że wskaźnik nie osiągnął wartości docelowej; ** dane dotyczą roku 2014

Tabela 126. System wskaźników celu głównego i celów szczegółowych RPS Ekoefektywne Pomorze

Wskaźniki Celu głównego		
Efektywniejsze gospodarowanie zasobami sprzyjające rozwojowi niskoemisyjnej gospodarki, wzrostowi bezpieczeństwa energetycznego i poprawie stanu środowiska		
Ryzyko powodzi – wartość potencjalnych strat powodziowych	Stosunek wielkości produkcji energii elektrycznej do jej zużycia w województwie	Udział energii elektrycznej wytwarzanej z OZE w tym mikro źródeł w ogólnym jej zużyciu w województwie

¹¹³ Problem istnienia dwóch odrębnych i nie zawsze przystających systemów wskaźnikowych sygnalizowano już w raporcie z realizacji RPS za 2015 r. (str. 14 tegoż raportu).

Tabela 127. System wskaźników celu głównego i celów szczegółowych RPS Ekoefektywne Pomorze

Cel szczegółowy	Wskaźniki celu szczegółowego	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
1. Bezpieczeństwo energetyczne i poprawa efektywności energetycznej	Uniknięta emisja CO2 w ramach interwencji	Priorytet 1.1 Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii z niezbędną infrastrukturą oraz dywersyfikacja źródeł dostaw paliw i surowców energetycznych	
		Liczba wdrożonych w ramach interwencji inteligentnych systemów energetycznych typu „smart grid”	Odsetek odbiorców inteligentnych systemów energetycznych zrealizowanych w ramach interwencji
	Ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej w ramach interwencji	Priorytet 1.2 Poprawa efektywności energetycznej	
		Długość sieci gazowej, ciepłowniczej, elektroenergetycznej wybudowanej w ramach interwencji	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej w ramach interwencji
		Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii w układzie skojarzonym w ramach interwencji	
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków w ramach interwencji		
	Priorytet 1.3 Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych		
		Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych w ramach interwencji jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	Wzrost produkcji energii elektrycznej z OZE
	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych w ramach interwencji jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	Wzrost mocy instalacji OZE	
2. Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie zagrożeniom i zarządzanie ryzykiem	Powierzchnia, na której wzrośnie bezpieczeństwo przeciwpowodziowe	Priorytet 2.1 Ograniczenie zagrożeń naturalnych	
		Długość wybudowanych lub przebudowanych w ramach interwencji wałów przeciwpowodziowych	Odsetek długości wałów przeciwpowodziowych w stanie technicznym mogącym zagrażać i zagrażającym bezpieczeństwu
		Długość wybudowanej i przebudowanej w ramach interwencji kanalizacji deszczowej	Wzrost pojemności zbiorników retencyjnych, w tym małej retencji wybudowanych w ramach interwencji
		Priorytet 2.2 Racjonalizacja gospodarowania przestrzenią	
	Liczba projektów dotyczących rewitalizacji przyrodniczej miast realizowanych w ramach interwencji	Powierzchnia „obszarów zielonych” powstałych w wyniku interwencji	
3. Zrównow		Priorytet 3.1 Poprawa stanu środowiska	

	Odsetek gmin, które osiągnęły docelowy (50%) poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło	Długość wybudowanej lub zmodernizowanej zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej w ramach interwencji	Odsetek aglomeracji ściekowych spełniających wymagania akcesyjne
		Liczba wybudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków o wydajności powyżej 2000 RLM	Masa dozwolonych do składowania odpadów ulegających biodegradacji
		Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów (RIPOK)	
	Priorytet 3.2 Ochrona różnorodności biologicznej		
Powierzchnia obszarów na których przywrócono lub zapewniono ochronę stanu ekosystemów	Liczba ustanowionych planów ochrony parków krajobrazowych	Powierzchnia siedlisk objętych działaniami ochronnymi	
	Priorytet 3.3 Kształtowanie świadomości i postaw społecznych, wykorzystanie aktywności i dialogu w ochronie środowiska		
	Liczba zrealizowanych projektów informacyjno – edukacyjnych	Liczba odbiorców przedsięwzięć edukacyjno – informacyjnych	

Źródło: RPS Ekoefektywne Pomorze. Kolor zielony – dane działanie RPO bezpośrednio realizuje wskaźnik RPS

PRIORYTETY INWESTYCYJNE RPO WP 2014-2020 A CELE RPS EKOEFEKTYWNE POMORZE

Tabela 128 i 129 przedstawiają powiązanie pomiędzy Priorytetami Inwestycyjnymi RPO WP 2014-2020 oraz odpowiadającymi im działaniami, a priorytetami RPS adresującymi określone cele. W przypadku dziesiątej Osi Priorytetowej „Energia” wyraźnie widać, że Priorytet Inwestycyjny 4c i 4e adresuje największy kompleks zadań przypisanych do priorytetu 1.2 RPS. Priorytet Inwestycyjny 4e dodatkowo odpowiada za zadania ujęte w priorytecie 3.1 RPS – poprawa stanu środowiska – faktycznie przypisanym do trzeciego celu szczegółowego RPS donoszącego się do zagadnień środowiskowych. Z tych dwóch kluczowych Priorytetów Inwestycyjnych – tj. 4c i 4e – należy wskazać, że dodatkowo 4c wspiera także realizację przedsięwzięcia strategicznego (termomodernizacja obiektów SWP). Priorytet ten (4c) posiada też największą alokację środków finansowych dystrybuowanych poprzez działania 10.1 i 10.2.

W przypadku jedenastej Osi Priorytetowej (Środowisko) uwagę zwracają trzy Priorytety Inwestycyjne: 5b, 6a i 6b. Odpowiadające im działania wspierają realizację dwóch priorytetów RPS – 2.1 (ograniczania zagrożeń naturalnych) i 3.1 (poprawa stanu środowiska), na które składają się najbardziej kapitałochłonne procesy inwestycyjne. Priorytet 6b koresponduje bezpośrednio z przedsięwzięciem strategicznym – poprawa jakości wody w CWŻ. Należy też zwrócić uwagę na duże znaczenie Priorytetu 6d (różnorodność biologiczna), który wspiera trzeci cel szczegółowy RPS (priorytety 3.2 i 3.3) RPS.

Tabela 128. Priorytety inwestycyjne RPO WP 2014-2020 a cele i priorytety RPS Ekoefektywne Pomorze (alokacja w mln EUR).

Cele szczegółowe i priorytety SRWP 2020	CS 1. Bezpieczeństwo energetyczne i poprawa efektywności energetycznej			CS 2. Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie zagrożeniom i zarządzanie ryzykiem		CS 3. Węzły multimodalne dobrze powiązane z systemem transportowym		
	P 1.1 Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii (...)	P 1.2 Poprawa efektywności energetycznej	P 1.3 Zwiększenie wykorzystania energii z OZE	P 2.1 Ograniczenie zagrożeń naturalnych	P 2.2 Racjonalizacja gospodarowania przestrzenią	P 3.1 Poprawa stanu środowiska	P 3.2 Ochrona różnorodności biologicznej	P 3.3 Kształtowanie świadomości i postaw społecznych (...)
4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	x	x	42,9/27,9	x	x	x	x	
4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania OZE w infrastrukturze publicznej (...)	x	111,8	x	x	x	x	x	x
4e Promocja strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów	x	32,2	x	x	x	x	x	
5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na	x	x	x	32,6x	x	x	x	x

konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami.								
6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami	x	x	x	x	x	22,9	x	x
6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej	x	x	x	x	x	47,1	x	x
6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych	x	x	x	x	x	x	18,1	

Źródło: RPO WP 2014-2020

Tabela 129. Priorytety Inwestycyjne RPO WP, a cele RPS Ekoefektywne Pomorze

OP RPO WP	PI RPO WP	Działanie RPO WP /*	Typ projektu wg SZOOP	Priorytet RPS	Przedsięwzięcie strategiczne
10. Energia	4a (OZE, sieci elektroenergetyczne)	10.3 / 10.5 Odnawialne źródła energii (42,9/27,9)	Budowa / rozbudowa infrastruktury oraz zakup urządzeń służących do produkcji energii z OZE	1.3 Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	-
			Przebudowa infrastruktury oraz zakup niezbędnych urządzeń wykorzystujących energię wody		
			Budowa lub przebudowa infrastruktury przyłączeniowej niezbędnej do przesyłu i odbioru energii z OZE		
		Rozbudowa i przebudowa sieci energetycznych średniego i niskiego napięcia oraz obiektów infrastruktury wyłącznie w celu umożliwienia przyłączenia	1.2 Poprawa efektywności energetycznej		
	4c (efektywność energetyczna)	10.1 efektywność energetyczna (ZIT) (139,7)		Kompleksowa i głęboka modernizacja energetyczna budynków i obiektów użyteczności publicznej oraz komunalnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych	
		10.2 Efektywność energetyczna (139,7)		Kompleksowa i głęboka modernizacja energetyczna budynków i obiektów użyteczności publicznej	
4e (niskoemisyjne źródła ciepła, zaopatrzenie w ciepło, oświetlenie, monitoring powietrza)	10.4 Redukcja emisji (32,4)	Rozbudowa lub przebudowa scentralizowanych systemów zaopatrzenia w ciepło	-		
		Likwidacja istniejących indywidualnych źródeł ciepła w obiektach użyteczności publicznej i obiektach mieszkalnych			
		Budowa lub modernizacja istniejących źródeł ciepła w tym wykorzystujących OZE			

			Modernizacja oświetlenia zewnętrznego na energooszczędne w ciągach komunikacyjnych		
			Rozbudowa systemu monitoringu powietrza	3.1 Poprawa stanu środowiska	

Źródło: RPO WP 2014-2020. * Kwoty podane w nawiasach oznaczają alokację na dane działanie w mln euro

Tabela 130. Priorytety Inwestycyjne RPO WP, a cele RPS Ekoefektywne Pomorze

OP RPO WP	PI RPO WP	Działanie RPO WP /*	Typ projektu wg SZOOP	Priorytet RPS	Przedsięwzięcia strategiczne
11. Środowisko	5b (zmiany klimatu, mała retencja)	11.1 Ograniczanie zagrożeń naturalnych (32,6)	Budowa / rozbudowa urządzeń małej retencji	2.1 Ograniczanie zagrożeń naturalnych	-
			Budowa / przebudowa systemów odbioru, odprowadzania i oczyszczania wód opadowych / roztopowych		
			Budowa / przebudowa indywidualnych systemów zatrzymywania / zagospodarowania wód opadowych / roztopowych		
			Tworzenie i rozbudowa systemów monitoringu środowiska		
			Zakup i modernizacja wyposażenia jednostek ratowniczych		
			Zakup i instalacja systemów powiadamiania i alarmowania		
			Budowa / rozbudowa systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych		3.1 Poprawa stanu środowiska
	Rozbudowa / przebudowa regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych				
	Budowa instalacji do odzysku i recyklingu poszczególnych rodzajów odpadów				
	Budowa / przebudowa instalacji do zagospodarowania odpadów ulegających biodegradacji				
	Budowa / rozbudowa instalacji do odzysku komunalnych osadów ściekowych				
	6a (gospodarka odpadami)	11.2 Gospodarka odpadami (22,9)	Budowa / rozbudowa sieci kanalizacji zbiorczych		
	6b (gospodarka wodno-ściekowa)	11.3 Gospodarka wodno-ściekowa (47,1)			

					Poprawa jakości wody w Centralnym Wodociągu Żuławskim
			Budowa / rozbudowa oczyszczalni ścieków		
			Przebudowa sieci wodociągowych		
			Tworzenie i rozbudowa systemu monitoringu i oceny jakości wód powierzchniowych i podziemnych		
			Budowa / rozbudowa infrastruktury zagospodarowania osadów ściekowych		
6d (różnorodność biologiczna)	11.4 Ochrona różnorodności biologicznej (18,1)		Finansowanie ochrony i restytucji różnorodności gatunkowej i siedliskowej	3.2 Ochrona różnorodności biologicznej	
			Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu ochrony, rewaloryzacji i zabezpieczania obszarów chronionych		
			Kompleksowe przedsięwzięcia służące ochronie wód w zlewni		
			Tworzenie lub modernizacja obszarów biologicznie czynnych		
			Opracowanie planów ochrony dla parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody		
			Budowa / rozbudowa obiektów służących jako centra edukacji ekologicznej	3.3 Kształtowanie świadomości i postaw społecznych, wykorzystanie aktywności i dialogu w ochroni środowiska	Utworzenie Bałtyckiego Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej Mare Balticum centrum zmian klimatu
			Przedsięwzięcia dotyczące edukacji ekologicznej oraz zwiększania świadomości na rzecz zrównoważonego rozwoju		

Źródło: RPO WP 2014-2020. *Kwoty podane w nawiasach oznaczają alokację na dane działanie w mln euro

RPS EKOEFEKTYWNE POMORZE – PODSUMOWANIE

Stan realizacji RPS Ekoefektywne Pomorze można podsumować następująco:

Przedsięwzięcia strategiczne

Przedsięwzięcia, w których występuje ryzyko systemowe:

- Zakład Termicznego Przetwarzania Odpadów – brak spełnienia warunkowości *ex-ante* na poziomie kraju,
- Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław – brak pełnej implementacji Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Przedsięwzięcia natrafiające na bariery realizacyjne:

- Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław – w zakresie zadań realizowanych przez ZMiUWWP brak zabezpieczenia środków finansowych; podobny problem występuje także w przypadku pozostałych JST uczestniczących w przedsięwzięciu,
- Zakład Termicznego Przetwarzania Odpadów – ryzyko konieczności znalezienia nowej lokalizacji (problem zalegania odpadów antropogenicznych),
- Termomodernizacja (pakiet III) – brak środków na wkład własny.

Przedsięwzięcia, które mogą nie osiągnąć zamierzonego celu interwencji:

- Zakład Termicznego Przetwarzania Odpadów – brak zbilansowania podaży frakcji energetycznej na poziomie regionu z dostępnymi zdolnościami przerobowymi instalacji termicznych,
- Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław – brak realizacji niektórych zadań będzie oznaczać brak ograniczenia ryzyka powodziowego w zakresie danego typu powodzi,
- Centralny Wodociąg Żuławski – osiągnięcie celu interwencji uwarunkowane uzyskaniem dofinansowania na realizację II etapu (wymiana wyeksploatowanej i nieszczelnej sieci wodociągowej).

Proponowane działania naprawcze:

- Aktywne lobbowanie na rzecz zapewnienia finansowania pełnego zakresu rzeczowego zadań zaplanowanych do realizacji przez wszystkie podmioty uczestniczące w przedsięwzięciu strategicznym Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław II etap,
- Weryfikacja możliwości realizacji inwestycji w instalacje termiczne wpisanych do Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.

Główne ryzyka:

- Brak zapewnionych źródeł finansowania (ryzyko średnie / duże),
- Brak spełnienia warunków *ex-ante* (gospodarka odpadami, gospodarka wodna)(ryzyko małe / średnie),
- Restrykcyjne zapisy Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z 2 grudnia 2015 r. dotyczące udzielania pomocy inwestycyjnej na projekty ciepłownicze i chłodnicze (zapis dotyczący inwestycji wyłącznie w efektywne energetycznie systemy ciepłownicze; blisko 90% firm ciepłowniczych nie jest w stanie spełnić tego wymogu),

- Długi okres przygotowywania dokumentacji projektowo-wykonawczej (zamówienia publiczne, protesty), wygaśnięcie ważności decyzji administracyjnych (decyzje środowiskowe) (ryzyko: małe / średnie).

Zaawansowanie realizacji Celów Szczegółowych

Spośród trzech Celów Szczegółowych cel 1 jest realizowany najsprawniej – pakiet termomodernizacyjny I i II, działania termomodernizacyjne realizowane przez inne JST oraz pojawiło się znaczne zainteresowanie projektami w zakresie instalacji OZE. W przypadku pozostałych dwóch Celów w każdym z nich mamy do czynienia zarówno z działaniami sprawnie realizowanymi (działania, za które odpowiedzialne są RZGW oraz CWŻ), jak i takimi, w których występują pewne blokady (zadania ZMiUWWP, ZTPO, Mare *Balticum*).

Realizacja Zobowiązań

- Cztery zobowiązania można uznać za zrealizowane lub będące w toku realizacji,
- Zobowiązania polegające na doprowadzeniu do realizacji II etapu kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław jest spełnione tylko częściowo (w zakresie zdań RZGW).

Realizacja oczekiwań wobec administracji centralnej

- sformułowano łącznie 41 oczekiwań wobec administracji centralnej i Kontraktu Terytorialnego,
- 13 oczekiwań można uznać za zrealizowane, a 14 za zrealizowane częściowo lub też będące w toku realizacji. łącznie jest to więc ok. 66%. Największy odsetek oczekiwań zrealizowanych i będących w toku realizacji występuje w zakresie Celu Szczegółowego 2 i 3 – odpowiednio 82% i 75%,
- oczekiwań, które nie zostały spełnione było łącznie 10, przy czym połowa z nich dotyczyła Celu Szczegółowego 1; praktycznie wszystkie jak dotąd niespełnione oczekiwania dotyczyły niezwykle trudnych i politycznie wrażliwych tematów związanych z wydobywaniem gazu łupkowego oraz energetyką jądrową. Oczekiwania te najprawdopodobniej nie będą także możliwe do zrealizowania w przyszłości¹¹⁴,
- spośród 10 oczekiwań, które nie zostały zrealizowane aż 7 to oczekiwania powiązane z głębszymi procesami legislacyjnymi, na których wypełnienie SWP ma bardzo małe (a wręcz żadne) możliwości oddziaływania (np. systemowe rozwiązanie problemu ubezpieczeń powodziowych, poprawa skuteczności egzekucji ochrony przyrody i krajobrazu),
- oczekiwania, w zakresie których konieczne jest wzmocnienie działań to:
 - Zapewnienie finansowania i realizacji działań technicznych w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w szczególności „Kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław do roku 2030 – etap II” (priorytet 2.1 – ograniczenie zagrożeń naturalnych),

¹¹⁴ Przy czym należy zaznaczyć, że np. decyzja o „zamknięciu” projektu jądrowego też stanowiłaby formę realizacji „oczekiwania”.

- Opracowanie systemowego rozwiązania problemu ubezpieczeń powodziowych (priorytet 2.1 – ograniczenie zagrożeń naturalnych),
- Uporządkowanie systemu zarządzania zasobami wodnymi (priorytet 3.1 – poprawa stanu środowiska).